





MD3 .I89m

INSTITUTE  
OF  
ISLAMIC  
STUDIES

26182 ★  
McGILL  
UNIVERSITY







25.5.78  
al-Ma'asir wa-al-āsār

I' timād al-Saltanah

MD3  
. 189m

MD



هو الكتاب  
شانه

كتاب  
المأثور والاشراف  
بناجلا لنا اجل  
محمد حسننا اعما  
وغير انطباعا  
همايو وغيره

كتاب  
صغير  
خارج  
من  
الطبع



ما یحیی لعمریک شکر شاهی

# کنز المآثر والآثار

بسم الله الرحمن الرحیم

از آنجا که سرشت و نهاد این غلام خانزاد بر شکرگزاری و نمکشناسی است پاس حقوق و سپاس نعمهای این دولت را  
دام ظلها و عم نوالها بر خویشین و اسلاف بدون ضلالت و جزای نالی تکالیف ملتیه مبشناسد و در عباد  
فایز و ولیمه مشمارد و از اخضر و اهر طریق شکر نیم که مردم بی بضاعتی عادم الاستطاعه را میبرد استعمال بنان است  
و استخدا لسان چنانکه پیشوای این فن و پیغمبر سخن ابوطیب متنبی گفته که

لا خذل عندك نهديها ولا ماناً  
فليسعد النطق ان لم تسعد الخال

و بنده نکارند طول این طریق و عواین فخر عمیق بسیار پیچیده است و در آثار و اخبار سلاله فاجار تصنیفها  
نموده و همه از افشاء حسن نیت و اجتماع جهات مرتبت در حضرت مینویسند شاهنشاه کیتی پناه فروغ بخش  
دبیر و گاه خسرو دنیا و دین شهر بار زمان و زمین وارث ناج و تحت قدیم حافظ این و شرع قویم ابرینشاجود  
واحسان سد طوفان جور و طغیان قطب فلک سعادت و بختیاری مرکز دایره سلطنت و جهان داری سلطان

السلطنین و ضافان الخواصین **السلطان ناصر الدین شاه قاجار** مد الله ظلل دولته الی یوم القدر

مقبول افتاده و مطبوع گردیده است **فَلِلَّهِ الْحَمْدُ وَالْمُنُّ** که تقبیلها را بقبول چسبن و در این وقت که از تاریخ  
هجری که بر سنین قمریست **حجّه ست و ثلثه** بعد از آلف در رسید و از سنین شمسی سلطنت بی زوال خسرو

به حال یک اربعین کامل بر آمد از این عقد سعید بنده را خدمتی بخاطر خلید آنکه اخبار و آثار و مآثر را دست  
و مضامین مآثر این چهار سال شمسی ابر اسلوی جدید و طرازی بدیع تلفیق نماید که الی الیوم از فوخر هیچ  
عهدی معهود نبوده و از کتب آثار و اخبار هیچ پادشاهی مشهود نگشته باشد تا در ضمن مدال سازد و مبرهن  
دارد که مملکت ایران از کارهای خارق و ترقیات فائق و انواع آبادیها و دفع هر گونه ویرانیها آنچه در این مملکت



است از دوران کبوتری الی ان نشینده از قبیل ترویج صناعات و علوم و تصحیح عادات و رسوم و انتشار فنون  
 جدید و افتتاح صنایع بدیع و کافه نظهورات و عموم آکشاگان و تربیتهای طبقات اهالی و اشاعت اشعه فلسفه منعمی  
 و ایضا طبایع از غفلت جهالات و بیعت نفوس بکسب هنرها و تحصیل کالات و ناسپسناات اصول دوا و تری و دوت و تقنین  
 قواعد تربیت ملک و ملت و وضع موازین عدل و احسان و دفع دوا و این جور و مدوان و تکمیل قوای حریته مملکت  
 و تقدیر طبیعت نارینه سلطنت و ایجاد کارخانجات مهیات و ملزومات لشکری و افتتاح ابواب تنظیمات و تعلیمات فنون  
 جدید و سپاهبگری و تأسیس مدارس علوم منعلقه بسوق عسکر خصوصاً و سایر شعب تمدن عموماً و غیر ذلک از  
 معارف و صنایع و عرف و حکم و فضایل و خصایص که در این عصر جدید بترویج این دولت جاوید در مملکت ایران  
 پدید گردیده است پس اثبات این مطلب بزرگ و تقدیم این خدمت سترگ را در این مصنف منصف اساس تحریک و تمجید  
 اوقات و فاع احوال و موقیان ماجربان و اعمال و غیرها از مورداشخاص و آثار و اعیان منعلقه باین چهل سال را

قواعد بیان نماید و جمیع اشباه و نظایر این اثر جمیل را تشکیل می داد و این کتاب المآثر و الآثار  
 نام گذاشت و بیست و نهم باب مبوب و بتربیت ذیل مرتب داشت

**باب اول** در ذکر شهر از شمال و فضایل این پادشاه ابد الله

**باب دوم** در تعداد اولاد و احوال و حفا و نژاد بکه در طول این چهل سال بلاد اسطر و بواسطه ان  
 صلب مبارک سلطنت عظمی و خلافت کبری منشعب گردیده اند

**باب سوم** در تشخص و شعبه از پر دکان سر اوق قدس و جلالت بکی معقودان دایمیه و دیگر امته  
 اولاد که این اربعین از سنین سلطنت را ادراک نموده اند

**باب چهارم** در تعیین وزراء عظام و امر آفخام و سایر رؤساء دوا و نژاد اعیان و رجال من  
 الصد و والی الاذبال که در مدت این چهل سال برای ادارت بزرگ و با خدما ت دیگر انتخاب افتاده اند

**باب پنجم** در بیان اسامی حکام بلاد و ولات اقطار ممالک محروسه ایران که در زمان مزبور از پادشاه  
 ملک الملوک دوران بدرجه حکمرانی و فرمانگزاری رسیده اند

**باب ششم** در مغازی و حروب و فتن و خطوب که در امتداد این سنین اربعین در داخله و باحد  
 و شعور ایران زمین بوقوع پیوسته است

**باب هفتم** در ضبط برخی از آثار و عمارات مستحده و ابنیه مؤسسه و هر گونه آبادانی و اراضی و برای که  
 در این مدت چهل سال فرخنده فال پادشاهی لابتهای اشأ شده

**باب هشتم** در شمار بعضی از زیقبان صنایع و علوم و تبدلات ادب و رسوم و غیرها از مآثر جاوید  
 و آبادانی روحانی که در ظرف زمان مزبور در ممالک محروسه ایران ظهور یافته

**باب نهم** در تاریخ اسفارها بون و بهضنهای مبارک بهمون ناگون چه در ایران و چه در غیران



باب دهم

در فهرست اسماء جمهوری از ائمه ملت و دین و مشاهیر مجتهدین واجله متکلمین و حکماء مناه  
و عرفاء مرناضین و صنادید ادباء و مؤرخین و اساتید اساه و منطقیین و کبراء شعراء و مترسبین و مشایخ و عا  
و مذکرین که از اهالی ایران زمین در این سنین اربعین ظهور کرده و مشهور گردیده اند

باب یازدهم

در حمله نشان شمال هاپون از بدایت جلوس تا کون از وزراء این دولت و امرای این مملکت  
که بموجب مواظبت فوق العاده بر خدما ن خاصه خویش خاطر خطر خد بوعصر و خداوند زمان را خرسند و  
شادمان ساخته برای امتیاز از امثال و اقربان بشرف و شان این نشان نایل گردیده اند

باب وازدهم

در القاب و عناوینی که در مدت اینچهل سال از شاهنشاهی غیر منشاهی اعلی حضرت  
قدس ظل اللهی خلد الله علیه و آله و سلم خدام و خول دولت ایران از جانب دیوان داشته اند

باب سیزدهم

در احتیاج برتری خراج ایران بمقامه مالیه اول دولت علمیه بسال چه  
سلطنت بدیده

باب چهاردهم

در ملوک معاصرین که مقارن جلوس این پادشاه فرمان میگرداده اند و یاد و پاد و پیر  
سال چهلم شمسی حکم میبرانند خواه خداوندان سلطنت با الاشراف و الاستبداد و خواه صاحبان ریاسته المهور  
علی سبیل الانتحاب و الاستفاد

باب پانزدهم

در ایلیمیان چهلساله که از داخله بخارجه و با از خارجه بداخله رفتند و با آمده اند خا  
و زاء مختار خواه سفراء کبار و بر سبیل استطراد با سامی هر چی از شارژدفران و سفیران فوق العاده نیز  
اشارت خواهد نمود

باب شانزدهم

در اجالی از حوادث عمده عالم و سوانح عظیمه دنیا که مقارن اتفاق افتاده است با امتدا  
این اربعین از سنین سلطنت ابدین ممتع الله العالمین بمید ظلالها و ببارک فی نفوذها و نفوسها و امواتها ههنا  
کسانکه مرضی ردل و عبی و راب و کل ندارند و کتب جامعه اخبار قرن خالبه و احوال ملوک ماضیه بتبع  
و استقر کرده و تصحیح و استقصا نموده اند میدانند که بر این سباق کتاب در حق هیچیک از پادشاهان پیش  
مالک رقاب ننکاشنه اند و استگونه با دکار از هیچ روزگار ننکاشنه اند که ترک الاول للآخر

باب اول در ذکر شم از شمایل و ضائل خاصه پادشاه اجماع خلد الله مملکت سلطنت

<p>عالیه و مشاعر کامله میباشد پیکر مبارک در کمال اعتدال است و هر لباس که در برداشته باشند سبک جدید با قدیم بطرف فرنگی با ایرانی نظامی با عبر نظامی حتی جبهه و امثال آن نهایت زینت و برارنده</p>	<p>شمایل هاپون اعلی حضرت قدر قدرت اقدس صاحب قرنی ادام الله تعالی شوکته که همواره بیستاست و فرخندگی مقرون است حاکی از تمامی خلقت و تناسب عناصر و استکمال قوی و استعداد حواس و مدارک</p>
---	--



شود شرحی وافی دران بیان میفرمایند و هر قسم تاریخ  
 بالاستمرار در حضورها بون خوانده میشود و بنا بر تتبع  
 کامل میفرمایند ذوالقرنین که در قران کریم ذکر او شده  
 و بر شرق و غرب عالم اسبند یافتند و او را مالک فالیم سبع  
 دانند همان سرستریس معروف مصر است و بنا بر خط  
 کبیر و فرزند کبیر و نالپون اول بتام در مد نظر  
 مبارک است و ولی مطالعان کتب دارند اما در لغو  
 پلینگی بواسطه عمارت در این فن که اتصال روزنامه  
 های فنک در حضور اقدس خوانده میشود طوری  
 متوجه باشند که هیچیک از دیپلوماهای بزرگان  
 ثابت حاصل نشد و در ظرف چهل و دو سال سلطنت هیچ  
 یک از وزراء نمی توانستند اعانند که عرض رانی در حضور  
 مبارک نموده اند بلکه آنچه شده مسند با آراء خاصه  
 ما بونی بوده و اگر نقص و خلایق نظهور رسیده است  
 است که از عدم بصیرت و لباقت و زیر است که نتوانند  
 اوامر علیتها بموقع اجرا رسانند اما شعرا و شام از این  
 طبعی قادر چون اسنادان کامل نظم مینمایند و کلامی  
 افکار و بکار شاهانه و دیوانها بون زیاده از بجز این  
 بیت است نمونه را اینچند شعر را بنجمل ثبت افناد در  
 تغزل فرموده اند

برقع از چهره بر افکن که هه خلق جهان  
 بیکی روز و غور شد بدینکند عینا  
 ایضاد تغزل  
 بی دام از ماه گردون نکوتر  
 دوزلفش سپر لب چو خون کبوتر  
 در مدح حضرت امیر المؤمنین علی کرم  
 عبد مولود امیر المؤمنین شد

عالم دنیا و عقبی عنبرین شد  
 از برای مرثه این عید حیدر  
 جبرئیل از آسمان سوی زمین شد  
 پنج عنصر حیدر کرد آرد  
 قدر حق ناکه با خاکش عجبین شد  
 در عنزل  
 دل میری و روی نهان میکنی چرا  
 خود میکنی مرا و غنان میکنی چرا  
 بر پرتغزات دل و جان هر دو دانست مهل  
 پتری در بیخ از این دل و جان میکنی چرا  
 در دباغی  
 باران ز هوا همچو سر شکم آید  
 و ز آمدنش بدشت رشکم آید  
 محتاج چمن باب باران نبود  
 اینجا که چو سبیل از تره اشکم آید  
 صنعت نقاشی بزرگ کوه رسک اعلی را مهارتی  
 بکمال است و مخصوصا در در نما و شب سازی چه  
 با مدار وجه بزرگ قدرتی دارند که در یک طرف زمین  
 نقش و شبیه هر کس و هر چاراد در نهایت خوبی در صحنه  
 مصور میفرمایند و بسیار اتفاق افتاده که با فلکها  
 فرنگی بصیرت صورت ساختند که بسیار جبروت  
 اسنادان قادر شده و خلق را بتعلق را خوش میسند  
 همچنین شکسته و نسخ را در هر چنان زبردست  
 باشند که مکرر روزی هزار بیت نوشته اند بدون  
 اظهار کمال و همان هزار بیت بخوبی خوانده میشود  
 مسلمانها هم پادشاهی این قدر چیز نوشته بیشتر از سر کرد  
 بیت و نایع ممتد پوخته و روزنامه است که بقدر مبارک



نکاشته شده و در مجلدات عدیده جلد کرده در خزینت  
 مبارکه مخزون و مخدات و اگر کسی اینجمله را ببیند قدر  
 و مرتبت و اندازه زحمات پادشاه کارگاه و امیداند  
**اما** پیراندازی بقینا در این هنر اول شخص تمام دنیا <sup>شند</sup> میباشد  
 و این قوی است که جمگی برانند و احدی منکر نیست  
 بسیار اتفاق افتاده که در هزار و پانصد فدی شکار زده  
 اند و با هر یک لوله از تفنگ و لوله در هوا بلند رچی را  
 انداخته و در کمانگشته و پیرکان اندازی کجشک را بارها  
 هدف پیر ساخته تقریباً بیست و پنج بلنک و سی خرس و  
 زیاده از دو هزار قوح صید شست همایون شده که  
 فایدهای از امل زمان حضرت ضبط کرده اند **دوس**  
 نازی ان قدرت دارند که بعد از باختر ده الی پانزده  
 فرسنگ اطهار خستکه بمنمایند **اما** اهلکات نفسانی در  
 اصول عقاید که افضل ملکات بخوی راسخ اند که پیر  
 بران مضور نیست و نه نهانزد بکان حضرت بلکه اغلب  
 اهل ملکت دانند که در اینجهل و دو سال سلطنت کرو  
 ما در راه محبت اهل بیت نبوت سلام الله علیهم اجمعین  
 خرج کرده اند قبه های عالی نذ هب نموده و از روضه  
 خوانی و سایر خیرات و میراث و رعایت جانب علماء و سادات  
 و سایر مندسپان شریعت مقدسه فریگذا ر نکرده و کمال  
 مراقبت را بکار برده و هر سال تقریباً یک کرو در تومان نفدا  
 حبشایار اباستحقاق و ظایف و روایت و انعام می دهند  
 و در منتفقوا این شرع شریف چندان مقید میباشدند  
 که زمستانهای بسیار سخت در قتل جبال و شکارگاهها  
 همین که وقت نماز رسد تجدید وضو کرده بعبادت مشغول  
 شوند در تمام عمر یکبار نماز شان ترک نشده حتی در سفر <sup>نک</sup>  
 از حیث همایون احدی نمی تواند آثار غضب با علامت

شادی نفرش منماید چه قوه غضبه را در تحت اطاعت  
 عقل آورده اند و گاه خشم بقتیر حالی در وجود مبارک  
 مشاهده نمی شود و بر خلاف پیشینیان با کمال تغییر لبثتم  
 و کلمات زشت بقوه نکند طبعاً مایل بیست نیستند  
 حتی مقصرین واجباً لقتل گناه گزینای خود می رسند  
 میل قلب همایون اینست که تمام اهل عالم خاصه و رعایای  
 ایران در مهدها سایش مرتز الحال باشند و بوسعیت <sup>نگ</sup>  
 کنند ذکور و اناث اهل ملکت و افزونند خود دانند و خیا  
 تا شایسته هرگز نمجمله انحضرت راه بنافند در پاریش  
 و عفت و پاکدامنی در سر حد کمال جای دارند و این ششم  
 گویند و از فراض مبشارند دل و دست مبارک بجز و  
 کان است و در سخا و کرامت مانند ابرو باران ناطق افزا  
 وصف نتواند و در آکه حدان نداند خواهند از این  
 آستان مایوس نشود بلکه احدی از عطا پای و افز  
 ملوکانه محروم نکرده **چون** حکیم علی الاطلاق  
 میدانست در این عصر تمدن و تربیت و عهد بهتری و  
 مرتبت که دول را با یکدیگر در ترفع سر مبارک است و ملل را  
 در تقدم میل مجارات مالک محروسه و رعایای هوش  
 مند ایران را شاهنشاهی میباشد کامل هنر و کارگاه  
 که با خرم و افز و عمر و اسخ و رای صائب و هوش ثابت  
 و عقل رزین و فکر متین و سبط پد و شرح صدر و ملکه  
 نصفت و قوه مجاهدت بتکمیل نواقص امور این دولت  
 پردازد و ملت تابعه مطیع خود را بر اه ترقی و پیشرفت  
 اندازد و کارها سبازد پای فضایل و علوم جلدیده را  
 در بساحت باز نماید و در بر روی صنایع مستطرف <sup>بند</sup>  
 کشاید حوزه ملک را چون روضه خلد با اعضان  
 فضایل و آثار معارف و انوار بدایع و ازهار طریقت



بباراید مجهولات را معلوم و معضلات را مفهومی و مشکلات را حل و اوامر و احکام را نافذ و مستعمل دارد تا مردم این افکار نیز از غمهای شامله حالیه بهره و قسمت برند و ازین خوان بفرمان بقدر حوصله و اشتها خوردند و رقیب از پس نمانند و خوردن را بجا سبکه باید و شاید رستند پس بلندی فایز کردند و بین الامم بزمهای مخصوصه نمائند و ضمناً باشند انجام این مهم را ملک علام کوه سپهر مبارک را با فرازندی بیاورد و بشما بل بدیع هاپون را بچشمه کمال و جامعیت عملی ساخت نامستودع نفسی کبر و قلبی رحیم و روحی قیاض و مزاجی معتدل و عقلی محیط و حدی مفراط شود و مستقیم شرایط منظوره و لوازم مطلوبه و صفات لازمه و قوای فعاله گردد در این صورت عجب نیست که سپاه جهان ارای اقدس و طلعت فیروزی این مقدس را چنان ساخت و پرده اخنه باشد که جامع محاسن صوری و معنوی و جاذب قلوب و انصار از باب بصیرت گردد

کشور آراید و جابها هه زو آساید

بجز از لطف و کرم کارد بگر نماند

حکم بقدر بر چون بگو بود دولت بار

کار فرهای قدر کار چنین فرمای

و ازین روش که عموم بار یافتگان آستان سپهر نشان بلکه فاطمه رعابای این دولت جاوید بنیان نغسفی خاص و اشتیاقی مخصوص بپارت شمال افتاب مثال هاپون شاهنشاهی خلد الله ملکه و سلطانند و ازین دولت دیار خسر وانی را از مواهب سنتی و نعم غیر مناهیه خلد وندی مپشانند دولت این سعادت و کسب مهمت را بر سر راه موکب منصوره آیند و بدو را از عیار این

راه روشن مینمایند مشاهده انجمال با کمال را بجان ۲  
جویند و بی اختیار میگویند که تبارک الله احسن الخالقین

### ولادت با سعادت اعلی حضرت اقدس شهریار

از و احنا فاده در شب یکشنبه ششم هلالی شهر صفر المظفر ۱۲۴۷

ناقصه هجریه علیه الاف الشاء و النجیة مطابق هفتم رجب

۱۳۱۱ ناقصه میلادی به مقدار چهار ساعت و یک ربع از

شب مسطور گذشتند با فقی قرینه کهنه که از قری و فضا

تبریز است و بخط مستقیم هندسی بقدر با مقدار یک فرسخ

نیم در جانب جنوب تبریز و بحسب مسافت در چهار فرسخی

واقع شده و طول مدارش شرقی آن از جزائر خالدا (مهم)

(۶۲) دقیقه عرض آن از خط استوا سی و هشت درجه

چون مسافت مابین موضع ولادت با سعادت و تبریز بحسب

بعد چندان محسوس نیست منجمین این دولت جاوید

همان طول و عرض دار السلطنه تبریز را ملاحظه کرده استخراج

طالع ولادت با سعادت را با فقی شهر تبریز نموده اند و طالع

ولادت با سعادت بر حسب بیخ جدید محمد شاه هند بصورت

در ذیل ثبت و تحمیر یافته اللهم ابد عیشتی و ابد حیثتک

۵۴	۵۹
کار	طوبه
شمس ۱۹ کط	عطار کس
۶ نو	راس ۱۹ کاس
۰۵۹	۰۵۹
۱۶	۱۶
۱۶	۱۶
۱۶	۱۶

### جلوس مهمت مانوس اعلی حضرت اقدس شهریار

ارواح العالمین و ذلایه در شب یکشنبه ماهی ششم شهریور

المکرم ۱۲۴۷ ناقصه هجریه مطابق ۱۶ ماه سنه ۱۳۱۱

میلادی با فقی دار السلطنه تبریز مقدار بیست دقیقه تمام

از غروب نصف قمر افتاب شب مسطور گذشتند بحسب



# باب اول

تعیین در تحضیر ساعت سعد بلکه منجبتین در تندر و بعضی زمانه اند پس در سیستام سال ۱۸۸۸ میلادی که تقریباً موات  
 است با او ایل ستمه هجرتی که سال نالین این کتاب منطاب میباشد چهل سال شمسی از دوران ابد بپایان گذارند خواه  
 بود و صورت زانچه وقت جلوس بر وجه بسته در در پرتیب و ضبط کرده اللهم خلد مملکة و اجر فی بحار السعادة فلکة



ابو تراب

و	مشتوی	و
م	ط	م
و	ر	م



نظر میناید چنانکه گاه شده که قبای فک پوشیده اند  
 همان جلوه نموده که حقان مراد بد و شب کلاه بر فرقی  
 فرقی قد سا گذاشته و از آن فریاد کبابی پدید و نکارند این  
 حصول نه تنها حضرت اقدس شهر باری را در ایران و در  
 دربار سپهر نشان دیده که بگوید تجلی پادشاهی و سلطنت  
 است که چاکر و رعیت را با طبع موله و مجذوب مینماید بلکه  
 بارها در اقلیم و ممالک فرنگ با سلاطین و امپراطورها  
 با تمکین حضور همایون این شاهنشاه را مشاهده کرده  
 شهد الله که

در همه کشورش است و نشان است  
 خسر و صاحبقران و کفمان است

**بالای همایون** نه ز یاد بلند و نه کوناه و آنکه  
 از علم قیافه آگاه اند دانند که صاحب نامت معند الطبع  
 مستقیم دارد و کارها را بدست افراط و تفریط نکند ارد و  
 بجهت حق و تجربه گفتند

کوناه بود فنر سبک روح بلند  
 امپندال قائم تویی در انشمن

**در سمن و هزال** اعضا و اندام ملوکانه را نیز جدا  
 اعتدال است رنگ پوست بدن سفید مایل  
 بجزت با صفای کدورت و ازین رود موی بودن مزاج  
 ظاهر شود و انبساط و اهتزاز طبع و طبیعت را برهان  
 با مبراشد **چهره مرغان** در عین خوشر و بی  
 آبت اهت و امتشام است و سپهای صباح انهای معتد  
 میتن هر گونه ساحت و اقدام انوار پادشاهی از آن پدید  
 و اسرار آگاهی ازین هویدا **چین اقدس علی**  
 با وجود سطون و محافل شوکت لامع و کشاده و ملازمت  
 حضرت پوینده بزنی تبارت داده است **گونه ها**

**مبارک منلالی** باشد و درخشانند چون لالی و مسوقا  
 که ت احدی از ملوک معاصرین را این تجلی و جمال نیست  
 و بنام ایند حضرتش را برتری است و خدای دانند که هر کس  
 بزیاوت ان جمال عظیم المثال نایل آید بک عالم خرمی و  
 سرت حاصل نماید

بها است کوئی همایون رخس  
 که شادی دهد طلعت فرخس

**ابرو** و با سپاهی باد و پیوستگی کم نا حوالی بنا کوش  
 کشید و چشمها با اندازه کمال رسیده سفید  
 مقله لبرخی مایل و فرط شهامت و شجاعت را بهترین  
 دلائل و دبد های حق بین حضرت امیر المؤمنین و مسوق  
 الذین علی علیه السلام راهین حالت بوده و بهترین صف  
 ستوده اند و شعراء عصر دامت فاضلهم بی غرق در  
 لغت ذات کامل الصفات شاهانه گفتند  
 نازه روی است مکر باغ گل است  
 سرخ چشم است مکر شیر تر است

**مژگان** بدرستی سپاه و اسباب گیرندگی نگاه  
**کشیدگی بینی** بقدریکه باید دهن  
 از کمال طبیعی سخن نباید و در ندها را ان لمعان که  
 همگان را خوش آید ذوق مسند پرو نایبان با چار نخ  
 غیر محسوس فی الجملة نهان سبب است اگر چه در  
 مبادی سلطنت بکثرت بود اما پیروی کامل احکام  
 شریعت را بزودن شارب زان کرده اند نامشروع آید  
 و ممنوع نماید

با دولت سلطانی در خدمت دین باشد  
 در هر در جهان شاه است سلطا که چنین باشد

**موی سر و صورت** با نرمی و لغومت سبب است



# باب

مابل و بیاض کردن بزوغی در خور کال شامل شانها

منبسط سپهر کشاده ساعدها بلند

دستها در نهایت ظرافت و لطافت چنانکه عروق آن

بجوبی نمودار است موی سپاه نری بر روی دستها رو

که انها را بششیر مجوه شبیه نموده ناخنها برنگ

پشت کلی شفاف و املس کمر با رنگ پاهای کوچک

کامها وسیع و بالجملة از هر جهت متناسب لاعضاء

و نام الحلقه و شک نیست که صورت کامل با کمال معنی

انبار است و گوهر با زرد مساز

مغز نباید که خرد جای گزیند در مغز

نفره صحیحته و همدی نفر کند

بنابر این هر کس در اخلاق کزیند حسروانی بنا آمد بد

داند که با صلابت و مهابت شاهنشاهی قلب مبارک را

رأفت و مهر است که با ریافتگان را با لطافت از حالت در

بعالم انس آرد و در دهشت و خشیت نکند آرد

به اب لطف سرشند طینش زانوی

ز فرقی تا بقدم نری و ملاطفقت

**اما تکلم** حسروانی ناطقه در کال فصاحت است

و منتهای بلاغت و اگر کسی بصرعت نوشتن تواند و

بیانات و خطابه ها که در هر مورد و مقام تقریر می نماید

حتی دستور العملی که در مقاصد و مهمام می دهند عینا

تعمیر نماید هر که بخواند بداند که بلطف عبارات و انبیا

کلمات و استعارات اضع المتکلمین بشخ سعدی علیه

الرحمة میباشد و با وجود طراقت لسان و ذلاقت بیا

جهیر الصوت میباشد و این را نیز از باب قیافت دلیل

بر شجاعت گرفته اند غالب محاورات و مکالمات مملو

بزیان فارسی و ترکی از ریاحیانی است که دو لغت عمومی

ملکت ایران میباشد و از السنه خارجه زبان فرانسه را

در کال خوبی میدانند و زیاده از سی هزار لغت در خوا

دارند با این زبان هم سخن میگویند و هم مینویسند و هر

کتاب و مطلب مشکلی را بدون معاونت مترجم و کتاب

لغت ترجمه میکنند و اگر زبان فرانسه کمتر حرف زنند محض

تعمد است انکلیسی را در او ان و بعهده می تحویل کرده

میخوانند و صحیح تلفظ مینمایند اما بدان تکلم نمی کنند

ترکی جغتائی را که اینک در مالک عثمانی متعارف است

کاملا میدانند و مشکلات که در امل او منشآت ان

زبان است جمله در آن حضرت واضح و آسان باشد چندان

هم تحصیل زبان روسی پر اختر و با صعوبت خواندن

الف بای آن اشکار را نیز ساختار اند **در علم** جز اینها طو

احاطه دارند که قرا و قصبات مالک و انهار و جبال

و سابق انا لیم خمس و سابق فصل دانند و شرح ملبس و

از هر ناحیه توانند و هانا کوه ارض در دست مبارک

کوئی است **در علم** هبنت و بخور جدید مهارت آن اعلی

حضرت نیز امری معلوم است و در تقسیم این شریفه

رتب المشرقین و رتب المغربین فرموده اند اشاره بدین

مشرق عشق و جد پداست که هر دو روی کره باشد

و در کره رتب المشارق و المغارب فرمایند مشارق و

مغارب سایر ستارگان عالم شمسی است و این کلام بعبیر

موسل و کتاب منزل ظهور و معجزه است و انتقال با این

اعجاز را باید از کرامات ان ذات مقدس شمرد اما از سیر

گذشتگان تاریخ پر از انچه نوشته اند از مصنفین

عجم و عرب و یونان و لاتین و غیره مر کوز ذهن مبارک

است و تاریخ قدیم و جدید سایر مالک را از هر سلسله

و طبقه که باشد بجوبی میدانند و از هر نقطه ذکر می



# بات و بی

## باب دوم

در تعداد احواء اولاد و نواده و زاده که از صلب مبارک سلطنت عظمی و خلافت کبری در طوالت اینجمله سال ظهور و انتشار یافته و با خود در عهد ولایت عهد متولد گردیده است ولی مدت مسطوره را ادراک نموده

### انباء سلطنت

حضرت مستطاب قدس والا مظفر الدین میرزا ولی  
عهد دولت علی پیران تولد روز جمعه چهاردهم  
جمادی الثانی سنه هزار و دویست و شصت و نه  
حضرت مستطاب شرف والا سلطان مسعود میرزا ظل  
السلطان تولد بیستم شهر صفر سنه هزار و دویست  
و شصت و شش  
حضرت مستطاب شرف والا نائب السلطنه کامران  
میرزا اوزیر جنگ تولد نوزدهم شهر ذی قعدة سنه هزار  
و دویست و هفتاد و دو هجری  
نواب کامیاب سعد والا نصره الدین میرزا سالار  
السلطنه تولد سیزدهم شهر جمادی الثانی سنه هزار  
و دویست و نود و نه هجری  
نواب کامیاب سعد والا محمد رضا میرزا ذکر السلطنه  
تولد ششمین ماه سنه هزار و سیصد و یک هجری

### بنات سلطنت

نواب علیة عالیة فخر الملوك تولد سنه هزار و دویست و  
شصت و سه هجری  
نواب علیة عالیة عصمة الدوله تولد هزار و دویست و  
هفتاد و دو  
نواب علیة عالیة ضیاء السلطنه تولد در سنه  
مذکوره  
نواب علیة عالیة افتخار الدوله تولد سنه هزار و دویست  
و هفتاد و سه هجری

نواب علیة عالیة امیر الدوله تولد هزار و دویست و  
هفتاد و پنج  
نواب علیة عالیة والیه تولد در سنه مذکور  
نواب علیة عالیة فخر الدوله تولد سنه هزار و دویست  
و هفتاد و هشت  
نواب علیة عالیة فرخ الدوله تولد سنه هزار و دویست  
و هفتاد و نه هجری  
نواب علیة عالیة افتخار السلطنه تولد سنه هزار و دویست  
و نود و هشت هجری  
نواب علیة عالیة اختر الدوله تولد هزار و دویست و  
نود و هشت ایضاً  
نواب علیة عالیة فرخ السلطنه تولد هزار و دویست و  
نود و نه هجری  
نواب علیة عالیة نایب السلطنه تولد سنه هزار و سیصد  
و یک هجری

نواب علیة عالیة عز السلطنه تولد هزار و سیصد و شش  
ابتا حضرت مستطاب اقدس والا اول عهد  
چا و بیله مهد مظفر الدین میرزا

نواب والا محمد علی میرزا اعتضاد السلطنه  
نواب والا ملک منصور میرزا شعاع السلطنه  
نواب والا ابوالفتح میرزا  
نواب والا ابوالفضل میرزا  
نواب والا محمد حسین میرزا ناصر السلطنه

بنات حضرت مستطاب اقدس والا اول عهد



دولت جاوید مہار مظفر الدین میرزا

نواب علیہ فخر السلطنہ

نواب علیہ قمر الدولہ

نواب علیہ احترام السلطنہ

نواب علیہ عشرۃ السلطنہ

نواب علیہ عزۃ السلطنہ

نواب علیہ ملکہ خانم

نواب علیہ سرور الملک

نواب علیہ ملک الملوک

نواب علیہ ضیاء الملوک

نواب علیہ اشرف الملوک

نواب علیہ صاحب خانم

نواب علیہ افتخار الملوک

نواب علیہ سکینہ خانم

نواب علیہ طوبی خاں

نواب علیہ نوش خانم

ابن حضرت الاطل السلطان

نواب والاسلطامخین میرزا جلال الدولہ

نواب والامیر میرزا

نواب والاسلطامخو میرزا

نواب والامیر میرزا

بنات حضرت والا اطل السلطان

نواب علیہ کویا السلطنہ

نواب علیہ شوکہ السلطنہ

نواب علیہ زینب الملوک

نواب علیہ قمر الملوک

نواب علیہ عزیز السلطنہ

نواب علیہ شمس التہار خانم

بنات حضرت والا نایب السلطنہ

نواب والا فتح علی میرزا امیر توجانہ مبارکہ تولد ششم

رمضان سنہ ہزار و سصد و سہ ہجریہ

بنات حضرت والا نایب السلطنہ

نواب علیہ ملکہ خانم تولد در پنجم ذیحجہ سنہ ہزار و

دو ہفت و نو ہجریہ

نواب علیہ قمر الملوک خانم تولد ہزار و ہفتم شعبان سنہ

ہزار و دو ہفت و نو و پنجم ہجریہ

نواب علیہ معصومہ خانم تولد ہفتم شعبان سنہ

ہزار و سصد و چہار ہجریہ

اولاد نواب علیہ فخر الملوک

محمد میرزا

عباس میرزا

فتحعلیخان سپہسالار

اولاد نواب علیہ عصمت الدولہ

امیر و سعلیمان تولد سہم شعبان ہزار و دو ہفت

و دو سہ

عصمت الملوک تولد سہم شعبان ہزار و دو ہفت

و دو ہفت و نو و یک ہجریہ

فخر الناج خانم تولد بیست و ہفتم شعبان سنہ ہزار و

دو ہفت و نو و شش ہجریہ

اولاد نواب علیہ ضیاء السلطنہ

اقای فاسید علی تولد جمعہ بیست و دوم شعبان سنہ

ہزار و دو ہفت و نو و پنجم ہجریہ

اقای فاسید جواد تولد ہفتم شعبان ہزار و

و سصد ہجریہ



باب سویم

شمس السلطنه زهرا خانم تولد بیستم شهر شعبان سنه ۱۰۸۴  
 و دو بیست و نود و شش هجریه  
 ندیم السلطنه رقیبه خانم تولد بازدهم رجب هزاره  
 دو بیست و نود و نه

ملک الملوك  
 اشرف الدوله

باب سویم

اولاد نواب علیة افتخار الدوله

امیرزاده قهرمان میرزا

خان باباخان

بدیع الملک

سلطان محمد میرزا

اسدالله خان

حسروخان

عباسعلیمخان

شمس الملوك

در بیان مخدرات و محبتانی از پسر دکان سرادق جلال که  
 در ظرف زمان این چهل سال شمسی از شاهنشاهی اعلی  
 حضرت ظل اللهی بیکه از دوزخیت عطی و شرافت  
 کبری که بگی ازدواج دائم است و دیگر سعادت و کلاحت  
 اختصاص داشتند پس منقطعاً از جواری و غیر  
 امهات اولاد از سراری هر چند از بانوان و حظایای  
 بزرگ و ذوات امپارات سترک بوده باشند از این باب  
 در احتجاب خواهند بود و نمخت بیاید دانست که شغل  
 جلیل بد برای سنوان بزرگ دولت از بنات ملوک و ستر  
 و خوابین شاهزادگان و اعیان و این قبیل امور عظیمه  
 را جعبه برای روی هاپونی در چمان مرحومه مهد علی  
 و ستر کبری علی الله مقامها بشخص شریفان ایشان اختصاص  
 داشت و بعدها کافر این نسخ اعتبارات و مراتب و  
 مشاغل و مناصب با جواری عصمتی الدهر ملکه العصر  
 نواب مستطاب منعالیه انیس الدوله است ادام الله  
 تعالی شوکها و زاد فی الحضرة الخافیه خطوتها

دائمی اولی

نواب مستطاب منعالیه کلین خانم که از عهد و لایعقد  
 بمجاله نکاح ابدی و رقیبه ازدواج دائمی درآمد است  
 ( اولاد )

نواب علیة عالیة فخر الملوك که در عهد و لایعقد

ولادت یافتند

نواب رضوانیاب سلطان محمد میرزا و لایعقد دولت جابید

اولاد نواب علیة انیر الدوله

زینة الدوله تولد شانزدهم شهر جمادی الاولی سنه  
 هزار و دو بیست و نود و دو هجریه  
 شمس السلطنه تولد هفدهم شهر جمادی الاخری سنه  
 هزار و دو بیست و نود و پنج هجریه

اولاد نواب علیة فروغ الدوله

خان خانان محمد ناصر خان تولد چهارشنبه غره شوال  
 سنه هزار و دو بیست و نود و نه هجریه  
 ناصر قلیخان تولد شب دهم ربیع الثانی سنه هزار و  
 سیصد و سه هجریه

فخر سلطان خانم غمزه الملوك تولد ششم رضان سنه هزار  
 و دو بیست و نود و هشت هجریه

فروغ الملوك زهرا سلطان خانم تولد شب پنجشنبه  
 چهارم شهر ذیحجه سنه هزار و سیصد و یک هجریه



# باب

مهد که از سلطنت پدر با جدارشش ماه پیش در بیافتد

بازده ماهه در گذشت

نواب علی بن عالی بن افندالدوله

نواب رضواناب سلطان محمد میرزا که بسن نزار حلت کرد

## دائمه ثانیه

نواب مستطاب منعالیناج الدوله

(اولاد)

نواب رضواناب سلطان معین الدین میرزا ولیعهد و

جاوید مهد که روزانغداد سلام بشارت فتح هرات در

شش سالگی بعالم دیگر پیوست

نواب علی بن عالی بن عصمه الدوله که در سال هزار و دویست

وهفتاد و دو ولادت یافتند

## دائمه ثالثه

نواب مستطاب منعالیناج الدوله که از سال چهل و

جلوس جاوید مانوس با ذات اقدس هاپون همیابان

کردید است

(اولاد)

حضرت مستطاب شرف والا مظفر الدین میرزا ولیعهد

دولت ابد مهد ادام الله تعالی اقباله انسانی

نواب فردوس ماب زینت الدوله که بسن نزار متوفی

کردید

## دائمه رابعه

ساره خانم صیبه ترافا محمد حسن تبریزی که در زمان

ولیعهدی بشرف عقد دوام نایل گردید ولی در وقت

که تقریب و مکاتف فرغ السلطنه مرحومه بدرجه علیا

رسیده بود و بمنزله نیکاح دائمی رسیدن میطلبید از

دائمهات اربع وقت مشارائنها و مواضع موازین شریف

و قوایین اسلامیه بموقع منقطع حرات نزار اجداده مقام

وی و ابان فرغ السلطنه تبدیل نمودند

(اولاد)

نواب رضواناب سلطان ملک شاه که در مراجعت از

سفر صفهان در منزل اشپان تولد یافت و بسن

هشت ماهه رحلت کردید

نواب فردوس ماب پری سلطان خانم که دو ساله

متوفی گردید

نواب جنت ماب اختر الملوک که یکساله بر حمت ایزدی

پیوست

## دائمه خامسه

مرحومه فرغ السلطنه صیبه محمد علیخان بختی

من قری شهران که رتبه قربت و مقام وی در حضرت

شاهنشاهی ضرب المثال است

(اولاد)

نواب رضواناب سلطان محمد میرزا که از روز ولادتش

روز هشت در گذشت

نواب رضواناب میرزا اسم خان ولیعهد که بسن پنج سالگی

بر حمت حق واصل شد

نواب رضواناب سلطان رکن الدین میرزا امیر توخا

مبار که که بسن سه سالگی متوفی گردید

نواب فردوس ماب خورشید کلاه که دو ساله متوفی

## دائمه ششمه

نواب جنت اباب سرور السلطنه صیبه شاهزاده اما

غلی میرزا عماد الدوله که بیست و هشت ماهه در حریر

سرای اعلی حضرت شاهنشاهی کبته پناه ابد الله زندگانی

کرد انگاه بجهان جاودانی رفت



نواب مستطاب معتمد علیہ کسلطنہ

کشم از عهد ولایت عهد درجبالہ از دواج ملک الملوک  
برخ مزاج در آمد است

(اولاد)

حضرت مستطاب والا سلطان مسعود میرزا ظل  
السلطان

نواب سلطان حسین میرزا جلال الدولہ کہ در سن  
شانزده سال بارض اقدس مشہد رضوی در  
گذشت

نواب مستطاب معتمد علیہ کسلطنہ

صبیہ مرحوم محمد تقی خان معتمد علیہ

(اولاد)

حضرت مستطاب شرف والا کامر میرزا نائب  
السلطنہ امیر کبیر

باب چہام

در ذکر صدور عظام و رجال و

سعادت و فرجام و امراء دابره فاعر

عسکر و رؤساء ساہر و آئر

دولت علیہ کہ مشیت شافقتا

ایشان از ابتدایت جلوس ابدی مانوس

تا نہایت سال چہد سلطنت جاوید

آبت بنوبت بر سر مناصب و ناز

واداشند است و بر پاستاد و اوان

و باشکری مشاغل و خدمات

بر کاشنہ بلاترینتیش العناون

تولیت استانی محمد

رضویہ زادہا اللہ شرافت و عزت

میرزا عبدالباقی کبلائی منجم باشی

میرزا فضل اللہ وزیر نظام

میرزا محمد حسین قزوینی عضد الملک

دونوبت

میرزا جعفر خان مشیر الدولہ

حاجی میرزا علی اکبر شیرازی قوام الملک

حاجی میرزا محمد خان مجد الملک

میرزا محمد حسین دبیر الملک فراہانی

میرزا ابوالقاسم معین الملک

نواب حاج سلطان محمد میرزا سیف الدولہ

میرزا سعید خان مؤمن الملک

حاج میرزا حسین خان قزوینی مشیر الدولہ

نواب والا محمد تقی میرزا دکن الدولہ

میرزا عبد الوہاب خان اصفا الدولہ

میرزا محمد علی مشہور صدر قزوینی

تولیت استانی مقدسہ فاطمہ  
زادہا اللہ کرامت و عزت

میرزا محمد رضا طاب ترہ

حاج میرزا محمد حسین

نائب تولیت حاج میرزا محمد تقی برادر مشاور البہ

رد اعظم

میرزا تقی خان امیر تاپیک اعظم از اول دولت جاوید

ابت الی سال چہارم

میرزا نصر اللہ خان نوری صحیف میرزا امیر خان

از عشر ثالث محرم سال چہارم الی صفت سال



هیئت وزارت جنگ ملقب از اشخاص مسطور  
 الذیل  
 حضرت اشرف والا کامرانی میرزا نایب السلطنه  
 سلطان مراد میرزا احسام السلطنه  
 احمد میرزا معین الدوله  
 محمود خان ناصر الملک  
 محمد رحیم خان علاء الدوله  
 حاج میرزا حسین خان سپهسالار اعظم  
 حضرت آقا س والا کامران میرزا نایب السلطنه امیر  
 کبیر بالاستقلال

قری  
 میرزا محمد خان فاجار سپهسالار اعظم از سنه هزار  
 و دو بیست و هشتاد و پنج هجری  
 حاج میرزا حسین خان فرزند فی مشیر الدوله از سنه  
 هزار و دو بیست و هشتاد و هفت هجری  
 میرزا یوسف اشپانی از سنه هزار و سیصد و یک  
 هجری الی هزار و سیصد و سه  
 میرزا علی اصغر خان امین السلطان وزیر اعظم که از سنه  
 یک هزار و سیصد و سه ناقصه هجری بدون لقب  
 منقلد مشاغل خطبه وزارت عظمی بود و از سنه  
 السنه یک هزار و سیصد و شش هجری مطابق سال  
 یک هزار و هشتصد و هشتاد و هشت میلادی بلقب  
 وزیر اعظم ملقب گردید

وزارت عدلیه امارت دیوان

میرزا ابی خان امیر دیوان قزوینی  
 میرزا ابراهیم خان قزوینی برادر میرزا ابی خان امیر  
 دیوان بر بنیابت معزی الیه  
 آغا بهرام  
 میرزا احمد خان فراهمانی سپر محمد رضا خان وزیر  
 اذنیایجان  
 عباس خان  
 میرزا محمد زمان نوری از سال نهم سلطنت  
 عباس قلیخان جوانشیر معتمد الدوله  
 محمد ابراهیم خان جوانشیر معتمد الدوله برادر مشایخ  
 الیه از سنه پانزدهم سلطنت  
 حاج علیخان اعتماد السلطنه والد مؤلف از سنه  
 هزار و دو بیست و هفتاد و هشت هجری  
 میرزا مصطفی خان بهاء الملک افشار سال هجری ششم  
 سلطنت

وزارت جنگ سپهسالاری  
 اعظم و امارت کبری نظام  
 سرداری کل قشون ظفر نمون  
 علی اختلاف عناوین

عزیز خان مکری سردار کل  
 دو نوبت  
 میرزا محمد خان فاجار سپهسالار اعظم  
 دو نوبت  
 حشمت الدوله وزیر جنگ  
 نواب والا پسر وزیر انصاف الدوله  
 دو نوبت  
 حاج میرزا حسین خان فرزند سپهسالار اعظم  
 ناصر الملک بنیابت صدراعظم



حاج محمد قانچان قاجار و صفی الدوله

دو نوبت

علاء حسینخان سپهسالار بیستم سلطنت

حاج میرزا حسینخان مشیر الدوله سپهسالار اعظم

حاج محمد ناصر خان قاجار و ظهیر الدوله بیست و پنجم

سلطنت

پاشاخان امین الملک بیست و پنجم سلطنت

امام علی میرزا عماد الدوله



میرزا کاظمخان نظام الملک

علیرضاخان عضد الملک

میرزا کاظمخان نظام الملک

دو نوبت

مجلس مشیر کبری بیست نواب علیقلی میرزا اعضد السلطنه

علیرضاخان قاجار و عضد الملک

ثانیا

نواب بهرام میرزا معز الدوله

عز الدوله اولاً



یحیی خان مشیر الدوله

نواب والا عبدالصمد میرزا عز الدوله

ثالثاً

عضد الملک ثالثاً

یحیی خان مشیر الدوله

بیتا و ایلیخانیکری قتلید فاجا

نواب حاج کبوتر میرزا ملک آرا

نواب هوشنگ میرزا ایلیخان

شیرخان قاجار و امین الملک (اعضد الدوله)

محمد مهدیخان قاجار و عضد الدوله سنه هزار و دویست

و هشتاد و هشت

یحیی خان وزیر مخصوص معتمد الملک مشیر الدوله

نواب والا عبدالصمد میرزا عز الدوله سنه هزار و

دویست و هشتاد و نه

علیرضاخان قاجار و عضد الملک از سنه هزار و

دویست و نود

### وزارت وظایف

میرزا سفیع اشهبانی صاحب دیوان

میرزا کاظمخان نوری نظام الملک



میرزا فضل الله نصیر الملک

میرزا هدایت الله سپهسالار

میرزا تقی سنوئی وزیر سابق عراق

میرزا محمد حسین قزوینی عضد الملک سنه هزار و

دویست و هفتاد

حاج میرزا محمدخان مجد الملک

سه نوبت

حاج علیخان اعتماد السلطنه و الد مؤلف لسان نورهم

سلطنت

عبدالعلیخان ادیب الملک برادر مؤلف لسان بیست

و دویتم سلطنت

حاج میرزا حسینخان سپهسالار اعظم مع وزارت

عدلیه

میرزا محمد قوام الدوله مع وزارت استیفا

حاج میرزا عبداللہ خان علاء الملک قزوینی

میرزا علیخان امین الملک (جناب امین الدوله)



میرزا تقیخان مجدالملك بزاز و جناب معظمه

### اداره خزانه

حسینعلیخان معتمدالمالك

دوستعلیخان نظامالدوله

امیردوستعلیخان معتمدالمالك

محمد رحیمخان فاجار علماءالدوله

مرحوم آقا ابرهیمخان امین السلطان علیین مکان

میرزا علی اصغرخان امین السلطان ثانی وزیر

اعظم

میرزا اسمعیلخان امین الملك

### وزارت امینها

میرزا یوسف اشهبانی (صدر اعظم)

سرنوبیت

میرزا کاظمخان نظام الملك

دو نوبیت

میرزا محمد اشهبانی قوامالدوله

میرزا هدایت الله وزیر دفتر

دو نوبیت

میرزا حسن مسونی المالك

### اداره دفتر لشکر

میرزا آقاخان نوری وزیر لشکر لاعتماد الدوله و صد

اعظم

میرزا عنایت الله امین لشکر

دو نوبیت

میرزا اودخان نوری سپر صدر اعظم سال

سلطنت

میرزا هدایت الله وزیر دفتر

میرزا موسی اشهبانی مسونی

میرزا کاظمخان نظام الملك وزیر لشکر سنه

دو نوبت و نود و هشت

### نظاره خونساری

محمد حسنخان ترک پشیمندت خاصه

نضر الله خان سپر امیر کبیر فاسمخان

شیرخان فاجار عین الملك اعضاد الدوله

امیر اصلانخان مجدالدوله

عین الملوك ملقب بعین الملك سپر مرحوم اعضاد

الدوله مرحوم

علیرضاخان فاجار عضد الملك سال بیست و پنج

سلطنت

مهد بقلیخان فاجار مجدالدوله

### اداره اصطبیل خاصه

### مبارکه و امیر اخوری

اسد الله خان فاجار

نوار عین میرزا

دو نوبیت

امیر اصلانخان مجدالدوله سابق

نواب جهانسوزخان سال ششم سلطنت

نواب محمد حسین میرزا سپر محسن میرزا

دو نوبیت



مهد بقلیخان پشخدا مت خاصه محمد الدوله

### اداره فرانشا و خجابت و لث

اسم عملخان قراغی اول دوله

حاج علیخان حاج الدوله اعناده السلطنه والدی

مؤلف

حاج محمدخان بسطامی حاج الدوله

کاظخان ترک سر تپ سنه هزار و دویست و هشتاد

و پنج هجری

محمد رحیم خان قاجار نسقی باشی علاء الدوله امیر

نظام

دو نوبت

محمد یغمان افتاد سال بدست و ششم سلطنت

محمد حسن خان حاج الدوله سپر علاء الدوله امیر

نظام

حاج حسینعلیخان سپر محمد رحیم خان امیر نظام سنه

هزار و سیصد و پنج هجری

### وزارت دول خارجه

### وملل مختلفه داخله

میرزا محمد علیخان شیرازی سال چهارم سلطنت

میرزا سعیدخان اضاری مؤتمن الملك

دو نوبت

حاج میرزا حسین خان مشیر الدوله سابق هفتم

سلطنت

محمد خان قراکوزلونا ناصر الملك

یحیی خان قزوینی مشیر الدوله سنه هزار و سیصد

وسه هجری

میرزا عباسخان قوام الدوله

### اداره مکتب ممالک دارالفنون

میرزا محمد علی خان وزیر دول خارجه

عزیزخان مکری

محمد خان امیر تومان

علیقلمیرزا اعضاده السلطنه از سنه هزار و دویست

و هفتاد و دو هجری

علیقلمیرزا محبر الدوله از سنه هزار و دویست و نود

هشت هجری

### وزارت تجارت

محمد خان قراکوزلونا ناصر الملك سال سیزدهم

سلطنت

علیقلمیرزا اعضاده السلطنه سال چهاردهم

سلطنت

میرزا عبدالوهابخان نصیر الدوله

دو نوبت

نواب اشرف والا نایب السلطنه

دواداره خاصه جناب فامیرزا یوسف صد اعظم

علیقلمیرزا محبر الدوله

دو نوبت

نواب والا عباس میرزا ملک ارا

جناب یحیی خان مشیر الدوله

### وزارت صنایع



محمود خان ناصر الملك سال سپزدهم سلطنت  
على قلى ميرزا اعنضاد السلطنة سال چهاردهم  
سلطنت

عليقلخان مجبر الدولة

جهانگير خان اجودان باشى

اداره معان مالک محروسه

حاج ميرزا جبار ناظم المهام  
عليقل ميرزا اعنضاد السلطنة

عليقلخان مجبر الدولة

دو نوبت

سپزده اعلىتقى حکيم الممالک

رياست علمه خلوت خاصه هاپونى

حاج بيرن خان کرجى

آقا محمد حسن پيشقدم باشى سند و قدار

آقا عبدالله سپر مشارالیه که به آقا محمد حسن نایب سو  
کرند

دو نوبت

فرخ خان کاشانى امين الملك امين الدولة

ميرزاهاشمخان امين خلوت امين الدولة

حاج محمد خان فرآش باشى سال نوزدهم سلطنت

ميرزا محمد خان امين خلوت اقبال الدولة

غلامحسینخان امين خلوت

اداره سند و محاسبه

فرخ خان کاشانى امين الدولة

آقا محمد حسن سند و قدار

آقا عبدالله موسوم باقا محمد حسن مشنى

آقا محمد ابراهيم رخت دار برادرزاده آقا محمد حسن  
بزرگ

حاج رحيمخان خازن الملك سال هفدهم سلطنت

آقا رجب رخت دار سال هجدهم سلطنت

محمد عليخان امين السلطنة

اداره مهربا و خزانة خانم هميون

آقا محمد حسن سند و قدار

آقا عبدالله مستمى به آقا محمد حسن مشنى

فرخ خان کاشانى امين الملك امين الدولة

آقا محمد حسن اعنضاد الملك

پاشاخان امين الملك

عليرضا خان قاجار عضد الملك

رياست تفنگداران خاصه

حاج بيرن خان کرجى

آقا محمد حسن سند و قدار

آقا عبدالله ولد مشارالیه مستمى به آقا محمد حسن مشنى

حاج محمد خان حاجب الدولة

ميرزاهاشمخان امين خلوت

ميرزا محمد خان اقبال الدولة

غلامحسینخان امين خلوت

اداره صر حيت باک

مهدبخان تبريزى



عبدالله خان ولد مغزی البه	فرخ خان امین الدوله
اداره <sup>امین</sup> اشکانه مبارک و شغل آفاسپاس شکر	میرزاهاشم خان امین خلوت
موسی خان قاجار	یحیی خان قزوینی مشیر الدوله
امیر اصلاخان محمد الدوله	آقا علی اشنبانی امین حضور
دونوبت	آقا رضا عکاسباشی اجودان مخصوص (قبال السلطنه)
حاج محمد ناصر خان قاجار ظهیر الدوله	آقا ابراهیم خان امین السلطان اول
دونوبت	جناب میرزا علی اصغر خان امین السلطان ثانی
محمد رحیم خان علماء الدوله در فرنگستان مؤقلاً	<b>اداره کمرک</b>
علیخان قاجار ظهیر الدوله	سهرانجان کریمی
<b>اداره انطباعات دولت علیّه</b>	والی خان
برجیس صاحب مترجم مباشر روزنامهجات	میرزا نصرالله نوری نایب لشکر نویسیباشی
حاج میرزا جبار ناظم المهام	میرزا محمد قوام الدوله
میرزا ابوالحسن خان غفاری صنیع الملک	میرزا عبدالوهابخان شیرازی نصیر الدوله اصفهانی
علیق میرزا اعضاد السلطنه	میرزا قهرمان امین لشکر
بنده مؤلف محمد حسن خان اعناده السلطنه	آقا ابراهیم خان امین السلطان اول
<b>اداره بنائی دیوان اعلی</b>	میرزا علی اصغر خان امین السلطان ثانی
محمد تقی خان معاریباشی	<b>وزارت فوائد عامه</b>
حاج علیخان حاجب الدوله والد مؤلف	حسنعلیخان کروسی امیر نظام
حاج محمدخان حاجب الدوله	میرزا قهرمان امین لشکر
میرزا زکی ضیاء الملک	<b>اداره کشیکخانه مبارک و منصب کشیکچی</b>
نواب علیقلی میرزا اعضاد السلطنه	اوسپر و انجان
محمودخان ناصر الملک	محمد ناصر خان قاجار ظهیر الدوله
یحیی خان معتمد الملک مشیر الدوله	میرزا محمدخان قاجار سپهسالار
آقا ابراهیم خان امین السلطان اول	میرزا مهدیخان اعضاد الدوله
میرزا علی اصغر خان امین السلطان ثانی	نواب کبوتر میرزا ملک ارا
<b>ریاست بنای خان و منصب معاریباشی</b>	یحیی خان معتمد الملک مشیر الدوله
محمد تقی خان معاریباشی	محمد رحیم خان علماء الدوله امیر نظام

شماره ۱۰۰



اسناد حسین کاشانی

عبدالله خان

محمد ابراهیمخان وزیر نظام

حاج ابوالحسن اصفهانی صدیق الملك

حاج حسینعلی اصفهانی صدیق الملك

اسماعیلخان بشیرالدوله

حاج حسینخان شهاب الملك نظام الدوله

میرزا تقی خان چاچاچی باشی

میرزا علیخان (جناب امین الدوله)

دو نوبت

نواب مهد بقلمیرزا پیرمجوم محمد ولی میرزا

شاطر باشکری

حاج محمد فلی خان نوری صادم الملك

علیخان ولد صادم الملك

فضل الله خان بشیر الملك

اداره احتساب

محمودخان کلانتر

محمودخان احتساب الملك

چراغعلیخان سراج الملك

اقا علی اشپانی امین حضور

میرزا حسن احتساب الملك

بنده مؤلف محمد حسنخان اعناده السلطنه

دو نوبت

کتب دمنٹ فرٹ نظم الملك

میرزا عباسخان مهندس باشی

اداره باغان مبارک دولتی

حاج علیخان حاجب الدوله (اعناده السلطنه)

حاج محمدخان حاجب الدوله

محمد تقیخان حاجب الدوله

اقا علی اشپانی امین حضور

محمد رحیمخان فاجار علاء الدوله

بنده مؤلف محمد حسنخان اعناده السلطنه

اداره رسایل خاصه

میرزا زین العابدین ملک الکتاب

میرزا سعیدخان انصاری (مؤمن الملك)

میرزا محمد حسین دیر الملك

دو نوبت

میرزا علیخان (جناب امین الدوله)

میرزا عباسخان قوام الدوله

جناب میرزا علی اصفرخان امین السلطان

ریاست صطبل توپخانه مبارک

اصلان بیک باور اول توپخانه

میرزا علی اکبرخان اجودان باشی

محمد تقیخان افشار حاجب الدوله

دو نوبت

حاج ساسان میرزا بهاء الدوله

میرزا ابراهیمخان نوری سهام الدوله

نواب جهاننور میرزا امیر تومان

محمد حسنخان افشار ولد محمد تقیخان

مخاطبین سلاطین

اسکندر خان سردار فاجار قوتلو

نواب محمد رضا میرزا پیرخانان مغفور

اداره بیت و چاچا پاره مبارک

شعبه خان چاچاچی باشی



میرزا علی اصغر خان امین السلطان ثانی

اداره دارالشورای کبری

پاشا خان امین الشوری

دو نوبت

یحیی خان معتمد الملک (مشیر الدوله)

نواب والا محمد تقی میرزا رکن الدوله

میرزا علیخان امین الدوله رئیس دارالشورای عظمی

اداره خازنی طاق موزه

از وقتیکه ایجاد شده

آقا ابراهیمخان امین السلطان اول

میرزا علی اصغر خان امین السلطان ثانی

اداره خالصجات دیوانه

حاج علیخان اعتماد السلطنه والد مؤلف

میرزا موسی وزیر طهران

میرزا عبسی وزیر طهران

نواب مهد بقلم میرزا

میرزا رضا صدیق الدوله

دو نوبت

میرزا فقیرمان امین لشکر

اداره صاحب جمع شرخانز و قاطرخانه

حاج نجفعلیخان

فاسمخان صاحب جمع

محمد علیخان صاحب جمع

آقا ابراهیمخان امین السلطان ناصی

میرزا علی اصغر خان امین السلطان ثانی

محمد فاسمخان برادر جناب مغزی البه

کالسیکچسما

میرزا آقاخان نوری صدر اعظم

نواب حاج محمد ولیمیرزا

فرخ خان امین الدوله

میرزا فضل الله نوری وزیر نظام

نواب طهاسب میرزا مؤید الدوله

میرزا فتحعلیخان صاحب دیوان

نواب علیقلی میرزا اعضا و السلطنه

الله قلیخان ابلخانی

اداره مجلس شریفه دارالتالیف کوران

اول قرن ثانی سلطنت جاودانی

ایجاد و تشکیک بل یافتن است

نواب والا علیقلی میرزا اعضا و السلطنه وزیر علوم

بنده مؤلف محمد حسنخان اعتماد السلطنه

پیشخدمت باسب اسلا عام

حاج آقا اسمعیل

میرزا علی نقی حکیم الممالک

پیشخدمت باستان حضور مبارک

علیقلیخان تبریزی

آقا محمد حسن صدوقدار

آقا عبدالله مستی بافا محمد حسن ثانی

فرخ خان امین الدوله

میرزا هاشم خان امین خلوت

میرزا محمدخان اقبال الدوله

علیسی خان اعتماد الدوله

وزارت دربار اعظم

محمد رحیمخان علاء الدوله

آقا ابراهیمخان امین السلطان اول



ریاست ابدار خان مبارک

حاج اسکندر سقا باشی

آقا ابراهیمخان ابدار باشی و ضوایب جناب امین سلطان

ماضی اعلی الله مقامه

آقا محمد علی امین الحضرة

مرضی خان (آقادی)

قهوه چی باشی

مشهدی جعفر

حاج محمد خان

حسن خان پیر مشارالیه

غلامعلیخان امین هاپون

ریاست رکت خامباک

میرزا موسی زیندار باشی

محمد علیخان امین السلطنه

غلامحسینخان زیندار باشی

مترجم حضور هاپون

میرزا ملکحان ناظم الدوله

یحیی خان مشیر الدوله

نبداء مؤلف محمد حسنخان اعناد السلطنه

مقدمین علماء در شرفیابی حضورها

حاج مولی محمود بتریزی نظام العلماء

نصرت الله خان نظام العلماء

میرزا محمد خان نظام العلماء

حکیمباشی ایران

میرزا ابوزکریا زینبی

ملا محمد قلی

حاج آقا باباء ملک الاطباء

چراغعلی بیگ

رسولخان کالچکی باشی

امیر دوست محمدخان معین الممالک

حاج حسینعلی

ابراهیمخان نابیا صطبل خاصه مبارک

خواجگ باشی

حاجی مبارک

آغا سلمان

آقا بشیر

حاج آغا یوسف

آغا سلیمان

آغا جوهر

حاج آغا جوهر معتمد الحرم

حاج سرورخان اعناد الحرم

غلام بچہ باشی

ستد میرزا کاشانی (سرهنگ)

غلامحسینخان ۲۱۱

اسکندر میر

محمد ابراهیمخان محلا فی ضد بوخلو

علیرضاخان فاجار (عضد الممالک)

محمد علیخان امین السلطنه

سلطان حسین میرزا نیر الدوله

حسینخان پیر صمدیخان

مهد بقلیخان محمد الدوله

جعفر قلیخان اجلال الممالک

حسینخان پیر محمدخان

غلامعلیخان غمزن السلطان





اقا محمد صادق خان خلف مشارالیه	میرزا کاظم فیلسوف الدوله
خاصه نریش باشتی	حکیمباشی فرنگ
مشهدی حسین	دکتر کلکد فرانسوی
حاج حیدر اول	دکتر پولاک مسنوی
اقا فریح خاصه نریش	دکتر طولوزان فرانسوی
حاج حیدر ثانی	شعرائی که در اعتبار و سایر ابامرتبک
چور کچیاشتی	انشاد و تصایر در مجلس سلا کرده اند
اقا محمد حسن که در تمام سنین اربعین بوده و هفت	میرزا محمد علیخان سرورش شمس الشعراء
طباخباشتی	میرزا محمد بقی کاشانی سپهر لسان الملك
حاج حسین	نواب سام میرزا شمس الشعراء
سناد زین العابدین لیر مشارالیه	نقاشباشی
اسناد ابراهیم لیر اسناد زین العابدین	میرزا ابوالحسنخان کاشانی صنیع الملك
شرتیدار باشتی	میرزا محمد خان کاشانی
حاج فاسم	عکاسباشی
میرزا علی اکبر خلف مشارالیه	اقا رضاخان اقبال السلطنه
چراغچیاشتی	میرزا حسنعلی
اقا صادق	رباست سرایداران
اقا محمد علی	رضالله خان سرایدار باشتی
حاج محمد	شعبان علیخان حال مؤلف
اقا محمد حسن	محمد ابراهیمخان ابری
فایوچی باشتی	باغبانباشی
مشهدی علی بابا	مشهدی رضا باغبانباشی
محمد آقا	محمد باقر تبرک باغبانباشی
خارچی باشتی	رباست رباب طرب
فاسمخان	حاج لایچی خان
هاشمخان	اقا علی اکبر
فاسمخان	اقا مطلب



قوللر ا قاسی باشی

فاسمخان علی ابادی

مرغنی خان شهاب الدوله

عبدالله خان خلف محمد رحیمخان فاجار علاء الدوله  
(امیر نظام)

محمودخان سپر و بکر علاء الدوله (امیر نظام)

رباست نستخانه مبارکه

حسنان فاجار دولو

محمد رحیمخان برادر مشارالیه

(علاء الدوله امیر نظام)

محمد حسنان حاجب الدوله سپر علاء الدوله

محمد رحیمخان مشهور بخان بزرگ خلف محمد حسن خان

(حاجب الدوله)

امیر توپخانه مبارکه

فضان اغا

نواب رضواناب سلطان رکن الدین میرزا

حاج رحیمعلیخان

حسینخان نظام الدوله

محمدی خان مشیر الدوله

الله و پر دینخان

نواب والا فتحعلیخان خلف الصدق حضرت والا

نائب السلطنه وزیر جنک امیر کبیر بابنایب محمد

صادقخان امین نظام اولاً و آقارضاخان اقبال السلطنه

ثانیاً

اجود انباشی

عزیزخان مکرری

علیقعلیخان افشار

الله بارخان افشار

حسنان خلف مشارالیه

رباست قورخانه

حاج محمد حسین بیست جید در ارباشی

میرزا نصرالله سپر مشارالیه

محمدخان امیر تومان

عزیزخان مکرری

میرزا حسین بلور

جهانگیرخان مسیحی وزیر صنایع

دونوبت

محمد رحیمخان علاء الدوله

آقارضاخان اقبال السلطنه با عنوان وزارت

موزکاپنجی باشی

مسپو مارکون ابطالیائی

مسپولم فرانسوی

معلکدر و میدامشق

کلنل ماتراستو ابطالیائی

عبدالحسین خان سرهنگ برادر مؤلف

مسپو اندرینی ابطالیائی

رباست داره پلینس که بعد از مراجعت

سفر تائی فرنگستان ایجاد شده است

کنت دمنٹ فرنت

رباست شکارچیان

رحمة الله خان صار واصلان

مصطفی قلیخان امیر شکار

دونوبت

آئی خان برادر مشارالیه



قوشچی باشی

آقاسی خان مازندرانی

امامیه خان سپه مشاوالیه  
ملك التجار دار الخلافه

آقا محمد مهدی تبریزی

آقا محمد کاظم خلف الصدق مشارالیه

ساعت ساز مخصوص

آقا احمد مشهور بخواجه

آقا مهدی

ست  
ریاخذ فهو خاندونی هاپو

بنات خانم للبراشی

زعفران باجی

اعول بیک خانم براسن سرکامیعا امین اقدس

میران شب

میرزا افضل الله خان تفرشی

میرزا جعفر خان سپه مشاوالیه

آقا علی اکبر تبریزی

تحویلیداران خزانة عامرین کافه

آقا محمد رضا ضرابی

آقا محمد حسن ضرابی برادر ابضا

آقا محمد حسن مشقی سپه مشاوالیه

آقا محمد علی

سرنوبت

آقا حیدر

آقا هدایت مستوفی قزوینی

حاج رضا خان خلف آقا محمد علی مرحوم

تحویلیداران خزانة نظامی دار الخلافه

اسمه علیخان تبریزی

محمد حسنخان تبریزی

آقا علی کریمی امین صوفی

محمد حسنخان

وجیه الله میرزا سیف الملک

میرزا علی اصغر خان امین الملک (امین السلطان ثانی)

محمد آبرهیمخان وزیر نظام

رخت خوابدار سفر

کر بلائی حسین

علیخان ترکمان

باشما قچیان مخصوص

آقا محمد تقی آقادی

مریضی خان ولد ابضا

مورخین که وقایع سلطنت و اید

دار رسالت نالیف کشیداند

رضاقلخان للبراشی

میرزا محمد تقی لسان الملک مرحوم

آقا محمد آبرهیم نواب بدایع نکار

میرزا هدایت الله لسان الملک ثانی

بنده مؤلف محمد حسنخان اعتماد السلطنه

لشکر نویسیا شیکری

میرزا آقاخان نوری اعتماد الدوله کصد اعظم

میرزا فتح الله بزرگ

میرزا ابوالقاسم معین الملک

میرزا موسی سنونی نسبت ریاست



میرزا عبدالوہابخان  
اداره محاسبان و کتبات و نظارت  
خانہ مہاکہ و تحصیل بقایای حکام

حاج میرزا درجہ پیشقدمت  
میرزا تقیخان داروغہ دفتر ادرایضا

میرزا علی نقی حکیم الممالک  
اقا علی اشنبانی امین حضور

ضمیمہ وزارت جلیلہ دفتر تحت مراقبت جناب جلالت  
میرزا اهدایت اللہ

امین حضور نابا باعنوان وزارت بقایا  
جناب محمد علیخان امین السلطنہ باعنوان مسطور و نیا  
میرزا زین کحان مسنوفی

عرب باشیان فراسنبھا  
میرزا علی اکبر تبریزی  
میرزا کوچک صفھائی  
میرزا علی اکبر دیرایضا

عرب باشیان دفتر لشکر  
میرزا عبدالواحد نقرشی کرد بدون سمت مباشران  
خدمت بود

میرزا ابوالفاسم نقرشی  
میرزا محمد علی

میرزا محمدخان دیرایضا  
سرکردگان فوج سواکوه که فراول

علیخان سوادکوهی  
محمد کریمخان ولدایضا  
علیقلخان اجودانباشی  
اکلمحیبتخان امین نظام

موسی خان سوادکوهی  
علیرضاخان عضدالملک  
اقا محمدابراهیمخان امین السلطان اول  
میرزا علی اصغرخان امین السلطان ثانی  
حاج حسینعلیخان در تحت اداره امین السلطان ثانی

اداره اوراق دولتی از زمان  
ایجاد تا وقتی کہ منسوخ گردید

محمودخان ناصرالملک  
پاشاخان امین الملک  
اقا علی امین حضور  
دوستعلیخان معتمد الممالک  
بنده مؤلف

محمد تقی خان تجریشی پیشقدمت خاصہ

شغل و اندازی و حمل لوازم  
تجیر خاصہ ہماہونی

عبدالعلیخان ادیب الملک  
پاشاخان امین الملک  
یحیی خان فرہینی مشیرالدولہ  
میرزا علیخان امین الدولہ

بنده مؤلف زمانی قلیل  
میرزا علیخان امین الدولہ ثانی

میرزا تقیخان مجد الملک  
رضاخان سیر سردارباشی

گر کپراق صند فحما مبارکہ کتبات  
وامتیر داد متاسف  
وامتیر و ہر ہواختا منہا  
حاج علی احمدکور



درد کروات عظام و حکام قحام که در آمدن این  
 چهل سال بموجب قدرتی که از جانب شاهنشاهی  
 ایشان افاضه شده است بر هر یک از ابالات و بلاد  
 هر دو سده ایران حکم رانده اند و فرمان گزارده اند و  
 حکومت های جزو که ابالات بزرگ بر اینها اشمال دارد  
 از قبیل شوهر های حاکم نشین مملکت اذربایجان و خطه  
 خراسان و صفق فارس و کشور گیل و ایالت خوسنان  
 و نظایر اینها جمیعاً مسکوت عنده است و هکذا برخی از  
 حکومت های خطه متوسطه که سمت سپردگی و پیا  
 سپور عالی دارد مثل طالقان و کمره و محلات و طار  
 سفلی و ساوجبلاغ و کروس و خردابن و کنکاور و اسد  
 آباد و نظیر و جوشقان و امثالها که از اعمال مستقله  
 و مرکز حکومتی مستبد و از دفترخانه مبارکه صاحب  
 دستور العمل جدا گانه میباشد در تعداد اسامی  
 حکام آنها نیز بجز آنچه پذیرد اختیم که از اسباب طناب  
 احراز و بلنایاب این باب اقتضای کرده باشیم

ایالت خراسان و سیستان

نواب و الاسلطان مراد میرزا احسان السلطنه  
 نواب و الافندیون میرزا فرهاد نرفما  
 نواب و الاسلطان مراد میرزا احسان السلطنه ثانی  
 نواب حمزه میرزا احشمت الدوله  
 نواب و الاسلطان مراد میرزا احسان السلطنه ثالث  
 نواب سعد و الاسلطان محسن میرزا جلال الدوله  
 پیشکاری طهماسب میرزا مؤید الدوله  
 میرزا محمد خان فاجار سپهسالار اعظم  
 محمد ناصر خان طهر الدوله  
 نواب حمزه میرزا احشمت الدوله ثانی

آقا محمد حسن ولد ابضا  
 آقا موسی باجر  
 مقوم دیوان ولد ابضا  
 حاجی حسینعلی

صدف داران

حسینان خلف مرحوم صادتجان شامیاتی  
 حاجی نجفعلیخان خلف حاج تقیخان سپر عم مشارالیه

کلانتران و اراکین طهرات

محمود خان نوری  
 میرزا اسمعیل تقی نشی برادر میرزا موسی و زبر  
 میرزا زمان برادر ابضا  
 حاج میرزا تقی  
 زکیخان سپر محمود خان

سپاهیان مخصوص کشیک آخضر  
و سفرا کفره و در مسکنها بومیشند

طهماسبخان  
 علیخان بیک  
 صادق بیک  
 علی عسکری بیک

مقتنی باشها

حاج حسن  
 حاج عقار ولد ابضا  
 آقا تقی افادانی  
 سید جعفر  
 سید صالح  
 استاد اسمعیل

نام پنجم



نواب واکه سلطان مراد میرزا احسام السلطنه وابعاد

حاج حسنخان شهاب الملك امير تونجانة مبارکه نظام الدوله

حاج محمد ناصر خان ظهير الدوله ثانيا

نواب والا محمد تقی میرزا رکن الدوله

حاج میرزا حسنخان فرزند بنی سپهسالار اعظم مشیر الدوله

نواب والا محمد تقی میرزا رکن الدوله ثانيا

نواب والا سلطان مراد میرزا احسام السلطنه خامسا

نواب والا محمد تقی میرزا رکن الدوله ثالثا

میرزا عبدالوهابخان شیرازی اصف الدوله

محمودخان قراقرز لونا ناصر الملك

نواب والا محمد تقی میرزا رکن الدوله رابعا

حکومت اراک و خوار و طهران

علیهی خان قاجار سیکر بیگ

نواب اردشیر میرزا رکن الدوله بوزارت میرزا موسی

مستوفی

نواب والا محمد تقی میرزا رکن الدوله

نواب میرزا میرزا نصره الدوله

نواب اشرف والا کامران میرزا نایب السلطنه

وزارت طهران و پیشکاری حکومت

میرزا موسی مستوفی

میرزا علی وزیر

چراغعلیخان سراج الملك

میرزا محمد حسین دبیر الملك

پاشاخان امین الملك

حاج قنبرعلیخان سعد الملك

میرزا محمود کرکائی

میرزا رضا صدیق الدوله

محمد ابراهیمخان وزیر نظام

ایالت دز و باجیان

نواب ملک فاسم میرزا

نواب خرم میرزا حشمت الدوله بوزارت میرزا محمد مشرف

پسر میرزا تقی قوام الدوله

نواب اسعد والا معین الدین و لبعهد بابیشکاری

نواب فیروز میرزا نصره الدوله

نواب اردشیر میرزا رکن الدوله

نواب بهرام میرزا معز الدوله

حضرت اشرف والا مظفر الدین میرزا حاضر و لبعهد

پیشکاری دز و باجیان

عزیزخان مکرری سردار کل

دو نویب

نواب میرزا میرزا نصره الدوله

نواب طهاسب میرزا مؤید الدوله

میرزا فتحعلیخان صاحب پوان

دو نویب

میرزا قهرمان امین لشکر

میرزا رضا صدیق الدوله

دو نویب

میرزا احمد مشیر السلطنه

حاج میرزا حسنخان فرزند بنی مشیر الدوله سپهسالار

اعظم

محمد رحیمخان علاء الدوله امیر نظام

حسنعلیخان کروسی سالار لشکر امیر نظام

حکومت صفهان

میرزا بنی خان فرزند بنی امیر پوان



غلامحسینخان سپهدار

سلیمانخان مشهور بجان خانان

چراغعلیخان سراج الملک

نواب حمزه میرزا حشمت الدوله

عبسی خان فاجار والی اعتماد الدوله

نواب خانلر میرزا احتشام الدوله

نواب سعد والاجلال الدوله بابیشکاری میرزا

محمد قوام الدوله

نواب سلطان مراد میرزا احسام السلطنه

حضرت اشرف والاسلطان مسعود میرزا ظل السلطان

ایالت فارس

نواب بهرام میرزا معز الدوله

نواب بیروز میرزا نصره الدوله

نواب طهماسب میرزا مؤید الدوله

نواب سلطان مراد میرزا احسام السلطنه

نواب طهماسب میرزا مؤید الدوله ثانی

نواب اشرف والاسلطان مسعود میرزا پمپن الدوله

ظل السلطان بوزارت محمد ناصر خان فاجار ظهیر الدوله

نواب سلطان مراد میرزا احسام السلطنه ثانی

یحیی خان فریبی معتمد الملک مشیر الدوله

نواب الاحاج و فهاد میرزا معتمد الدوله

حضرت اشرف والاسلطان مسعود میرزا ظل السلطان

و بنایت نواب الاجلال الدوله

نواب سلطان اوچس میرزا احتشام الدوله

ایالت کرمان و بلوچستان

فضلعلیخان قراباغلی امیر بیج

نواب طهماسب میرزا مؤید الدوله

محمد حسنینخان سردار

غلامحسینخان سپهدار

نواب کیومرث میرزا بوزارت محمد اسماعیلخان توری وکیل الملک

سردار محمد اسماعیلخان توری وکیل الملک مستقلاً

حسینخان شهاب الملک نظام الدوله

مرضی قلیخان وکیل الملک ثانی

حاج غلامرضا خان شاهسون شهاب الملک

نواب بیروز میرزا نصره الدوله

نواب سلطان محمد میرزا ناصر الدوله

ایالت عربستان و خوزستان

نواب اردشیر میرزا رکن الدوله

نواب خانلر میرزا احتشام الدوله

حاج علیخان صاحب الملک مرچو اعتماد السلطنه و المولت

نواب والا فهاد میرزا نایب الا بالرحاج معتمد الدوله

نواب حمزه میرزا حشمت الدوله

میرزا فتحعلیخان صاحب بوان

نواب حمزه میرزا حشمت الدوله ثانی

نواب بهرام میرزا معز الدوله

میرزا زکی ضیاء الملک

نواب حمزه میرزا حشمت الدوله ثالثاً

نواب بهرام میرزا معز الدوله ثانی

نواب حمزه میرزا حشمت الدوله رابعاً

میرزا نصر الله میرزا درویش الملک

حضرت اشرف والاسلطان مسعود میرزا ظل السلطان

حسینعلیخان مافی فریبی نظام السلطنه

ایالت کردستان

امان الله خان والی مشهور بغلامشاه خان



نواب والا حاج فرهاد میرزا معتمد الدوله

نواب طهاسب میرزا مؤید الدوله

نواب والا امامقلی میرزا عماد الدوله

نواب بدیع الزمان میرزا حشمت السلطنه (عماد الدوله)

نواب سلطانه مراد میرزا احسام السلطنه

نواب ابوالفتح میرزا مؤید الدوله

حضرت والا اسلطان مسعود میرزا ظل السلطان

محمود خان ناصر الملك از جانب حضرت والا

میرزا محمد اقبال الملك از جانب حضرت والا

نواب ابراهیم میرزا احتشام السلطنه از جانب حضرت والا

محمد ابراهیم خان نوری نظام الدوله

حکومت لرستان

نواب اردشیر میرزا رکن الدوله

نواب خاندل میرزا احتشام الدوله

نواب امامقلی میرزا عماد الدوله

حاج علیخان ضیا الملك لرستان السلطنه والمؤلف

نواب والا فرهاد میرزا نایب الا باله حاج معتمد الدوله

نواب امامقلی میرزا عماد الدوله ثانیاً

نواب بدیع الزمان میرزا حشمت السلطنه (عماد الدوله)

نواب حمزه میرزا حشمت الدوله

نواب بهرام میرزا معز الدوله

نواب حمزه میرزا حشمت الدوله ثانیاً

حضرت والا اسلطان مسعود میرزا ظل السلطان

نواب نوشیروان میرزا ضیا الدوله

ایالت کیلان

میرزا عبدالباقی منجم باشی کیلانی

حاج علیخان والمؤلف اعتمد السلطنه که از طرف مهد

علیا بنظم انجام امور شد

عبسی خان والی

امیر اصلا نخان عمید الملك محمد الدوله

نواب اردشیر میرزا رکن الدوله وزیران میرزا کی رشتی

فاستخان والی وزیر مختار سابق مقیم بطهران بود

امیر اصلا نخان فاجار محمد الدوله ثانیاً

میرزا سعید خان وزیر دول خارجه مؤتمن الملك اکتا

شد که میرزا عبد الوهاب خان نصر الدوله بر حسب

تفویض مؤتمن الملك مباشر بود

دوستعلیخان نظام الدوله

محمود خان قراقرز لونا ناصر الملك

میرزا محمد رحمتخان علامه الدوله تفویض کردید که میرزا

زکی ضیاء الملك از جانب جناب معزى اله مباشرت نمود

حضرت اشرف والا کامران میرزا نایب السلطنه امیر کبیر

که عبدالله خان فاجار والی از جانب حضرت سعد والا

مباشر بود

میرزا احمد عشر السلطنه از جانب حضرت والا ایضاً

نواب ابوالفتح میرزا مؤید الدوله از جانب حضرت والا ایضاً

نواب ابوالنصر میرزا احسام السلطنه بالاستقلال

ایالت طبرستان

نواب مهد بقلمیرزا

جامحمد خان فاجار

نواب مصطفی بقلمیرزا

نواب احمد میرزا وزیران میرزا اسدالله مستوفی

نواب لطف الله میرزا

نواب حاج کبورت میرزا الخانی ملک ازا

نواب اشرف والا اسلطان مسعود میرزا امین الدوله وظل السلطان



عین الملك خوانسار

اعضاد الدوله بيشكارى حاجى ميرزا بچه

نورى سرتيب

علي رضا خان عند الملك

نواب بهرام ميرزا معتمد الدوله

بجى خان قزوینى معتمد الملك مشير الدوله

نواب نورالدهر ميرزا

حضرت اشرف والا كامر ميرزا نایب السلطنه امير كبير

حاج غلام رضا خان شهاب الملك از جانب حضر والا

ميرزا ابراهيم خان نورى سها الدوله از جانب حضر والا

حسين خان اعضاد الملك از جانب حضرت والا

حاج غلام رضا خان شهاب الملك

حکومت قزوین

نواب اسکندر ميرزا بوزارت ميرزا موسى مستوفى

حضر و خان والى

نواب سيف الله ميرزا

نواب والا عبدالصمد ميرزا عز الدوله بوزارت حسن

علي خان خونى اجود ابا شى سابق

نواب والا عبدالصمد ميرزا عز الدوله بوزارت حاج

عبدالله خان علاء الملك

نواب سلطان احمد ميرزا عند الدوله

نواب ميرزا ميرزا نصره الدوله

غلام حسين خان سپهदार

نواب الله قلم ميرزا ايلخانى

نواب سلطان احمد ميرزا عند الدوله ثانيا

حاج ميرزا حسين خان قزوینى سپهسالار اعظم

نواب والا عباس ميرزا ملك ارا

ميرزا رضا معین السلطنه

ميرزا احسن خان معتمد الملك

نواب الله فلى ميرزا ايلخانى كه معتمد السلطان انا بوزارت

سرتيب بر حسب تقويض نواب مشار اليه مباشرت نمود

حکومت دارالعباد بيز

حاج پير خان كرجى

محمد حسين سر دار ايرانى

عيسى خان فاجار اعتماد الدوله

حسين عليان پير عيسى خان اعتماد الدوله

نواب حمزه ميرزا حشمت الدوله

دوست عليان معتمد الملك نظام الدوله بوزارت

ميرزا احمد حسين نقرشى

نواب سلطان مراد ميرزا احصام السلطنه

امير دوست محمد خان معتمد الملك

ميرزا كاظم خان نورى نظام الملك

بجى خان قزوینى معتمد الملك مشير الدوله

محمد خان والى سرتيب اول

حضرت والا اسلاط منصور ميرزا ظل السلطان

ابراهيم خليل خان از جانب حضرت والا

ميرزا رضا بنان الملك ايشير

حاج ميرزا محمد معتدل الملك ايشير

نواب بدیع الملك ميرزا عماد الدوله ثانيا

حکومت دارالسعاز بيجان و ولايات حمسه

نواب عبدالله ميرزا بوزارت ميرزا سميع توبىر كانى

امير اصلان خان فاجار صيد الدوله

چراغ عليان سراج الملك

امير اصلان خان فاجار مجد الدوله ثانيا

عبدالله خان والا از جانب حضرت والا



محمد رسوخان علاء الدوله

نواب والا محمد نقي ميرزا ركن الدوله بوزارت ميرزا كزى شوشو

ناصر قليخان فاجار عميد الملك

نواب والا محمد نقي ميرزا ركن الدوله

نواب والا عبدالصمد ميرزا عزت الدوله

نواب والا عباس ميرزا ملك اوزا

ناصر قليخان عميد الملك ثانيا

نواب الله قلي ميرزا البخاري

نواب ابو الفتح ميرزا مؤيد الدوله

ناصر قليخان فاجار عميد الملك ثالثا

حسين قليخان سعد الملك

اقا محمد عليخان امين الحضرة

حكومة دارالمؤمنين كاشان

عباس قليخان پسان

ابراهيمخان پير عبدالرزاقخان بزوى

محمد حسينخان پيشه مند نزل

دو نوبت

عيسى خان فاجار بكير بيگي

محمد يوسفخان سرتيب پير خان باباخان سردار

نواب اسمعيل ميرزا معز الدوله

نواب جلالت الدوله ميرزا احتشام الملك

ميرزاهاشمخان امين الدوله زينبا ميرزا محمد خوي پيشه مند

ميرزاهايون غفاري

ميرزا محمد حسين مستوفى حمله

اقا علي امين حضور بابا بابت ميرزا حسن

نواب اشرف والا كامران ميرزا نقيب السلطنة ميرزا كبير

بابا بابت ميرزا محمد حسين حصار ولا

وطاجي ميرزا رضا وكيل الرعايا ثانيا

محمد مهديخان اعضاد الدوله ثالثا

محمد حسينخان برادر نواب عليته امين الدوله

ميرزا علي رضا مؤتمن السلطنة

محمد مهديخان اعضاد الدوله

ميرزا محمد خان قبال الدوله

حكومة دارالستور و بر و جرد و ملحقاتها

نواب خالو ميرزا احتشام الدوله دو نوبت

نواب سلطان احمد ميرزا عضد الدوله

نواب رضواناب ملك اوزا

نواب حمزه ميرزا حشمت الدوله

نواب بهرام ميرزا معز الدوله

نواب ابراهيم ميرزا احتشام السلطنة

نواب علي قلي ميرزا اعضاد السلطنة

نواب والا عبدالصمد ميرزا عزت الدوله

نواب فتروز ميرزا نصره الدوله

دو نوبت

ميرزا علي نقي حكيم الممالك

حضرت والا اسلاطام مسعود ميرزا ظل السلطان

ونواب اسمعيل ميرزا از جانب حضر والامباشير نمود

محمد رحيمخان از جانب حضرت والا

محمد عليخان از جانب حضرت والا

حاج ميرزا محسنخان مظفر الملك ايضا

عبدالله ميرزا حشمت الدوله ايضا

نواب انوشيروان ميرزا ضياء الدوله

حكومة دارالايهان قمر

ميرزا فضل الله وزير نظام



محمد حسنخان سپهسالار الله خان  
 محمد حسنخان نزلک پشید من خاصه  
 نواب عبدالصمد میر اعز الدوله <sup>سه</sup> دوت  
 میرزا عبداللہ خان فریبی علاء الملک  
 حاج میرزا علی مشکوة الملک <sup>دوت</sup>  
 نواب والا حاج فرهاد میرزا معتمد الدوله  
 بانابت سلطان اولین میرزا احتشام الدوله  
 محمد رحیمخان فاجار علاء الدوله  
 الله قلیخان ایلخانی <sup>دوت</sup>  
 نواب فیروز میرزا نصر الدوله  
 ذوالریاستین  
 محمد حسنخان پشید <sup>نواب سلطان احمد میر اعضد الدوله</sup>

حکومت دارالوتمین اشرا باد و کرکان و ترکا

محمد ولخان بیکریک <sup>حجیر قلیخان ایلخانی</sup>  
 نواب حاج کبورت میرزا ملک ارا <sup>دوت</sup>  
 نواب شرف والاسلطامسعود میر امین الدوله ظل السلطان  
 که نواب احمد میر امین الدوله از جانب حضرت الامامسعود  
 محمد ناصر خان فاجار ظهیر الدوله  
 انوشیروانخان اعضد الدوله <sup>دوت</sup>  
 اعتماد الدوله سپه اعضاد الدوله  
 حسین قلیخان افشار برادر صاری اسلان  
 سلیمانخان افشار صاحب اختیار  
 حاج میرزا حسنخان اسپهسالار اعظم تفویض شد  
 حبیب الله خان تکابنی ساعد الدوله <sup>دوت</sup>  
 وحید الله میرزا سفیر الملک امیر خاندان دار

حکومت کلیایکان و خوانسار

نواب خاندان میرزا احتشام الدوله <sup>نواب احمد میرزا دوت</sup>

ذوالفقار خان ولد مرحوم میرزا آقاخان صدر اعظم  
 میرزا حسنخان کرکانی  
 عبدالعلیمخان ادیب الملک برادر صلیبی <sup>دوت</sup>  
 حضرت والا کامر امیرزاد نایب السلطنه امیر کبیر  
 محمد مهد پخان فاجار اعضاد الدوله

ساوه

میرزا فضل الله وزیر نظام  
 ذوالفقار خان نوری  
 محمد علیخان بحرینی  
 آقا علی اشپانی امیر حضور  
 عبدالعلیمخان ادیب الملک  
 حضرت والا کامر امیرزاد نایب السلطنه  
 محمد مهد پخان اعضاد الدوله نصیوح حضرت والا نایب السلطنه

حکومت دارالدوله کرمانشهان

محمد علیخان ماکوی  
 نواب مامقلیمیر اعمد الدوله <sup>دوت</sup>  
 نواب طها سب میرزا مؤید الدوله  
 نواب بدیع الملک میرزا احتشام السلطنه عماد الدوله <sup>دوت</sup>  
 نواب سلطانه امیر میرزا حسام السلطنه  
 حاج غلامرضا خان شهاب الملک  
 حضرت والا سلطامسعود میرزا ظل السلطان که مجموع خان نا  
 الملک از جانب حضرت معظم له مباشرت نمود  
 حسنخان ذاکوزلو حسام الملک

حکومت بلده طبیر همدان

نواب سید الله میرزا شعاع الدوله  
 نواب طها سب میرزا مؤید الدوله  
 اسد الله خان معتمد الملک



محمد ابراهیم خان پندی

محمد حسن خان پشید منٹ خاص

نواب محمد امیر میرزا نواب فیروز میرزا نصر الدوله

حضرت واکه اسلطان مسعود میرزا ظل السلطان

عبدخان بھالسلطنه

حکومت ملایر و توتسیرکان

میرهاشم خان نواب سفید الله میرزا

عبدی خان فاجار سیکریکے

نواب فیروز میرزا نصر الدوله دونوبت

نواب سلطان احمد میرزا عضد الدوله

نواب والا علیقلی میرزا اعنضاد السلطنه

عبدالرشید خان سرتیب

نواب طہاسب میرزا مؤید الدوله

نواب والا عبدالصمد میرزا عزت الدوله

میر احسن احتساب الملک نواب محبی میرزا نایب الاہالہ

نواب سلطان محمد میرزا سفید الدوله

حکومت نہاوند

محمد بلخان مہدیقلخان نایب اچو دانباشی

میرهاشم خان

محمد رحیم خان پتھی باشی علاء الدوله

نواب علیقلی میرزا صادم الدوله

نواب فیروز میرزا نصر الدوله

نواب طہاسب میرزا مؤید الدوله

نواب والا عبدالصمد میرزا عزت الدوله

میر احسن احتساب الملک نواب محبی میرزا نایب الاہالہ

نواب سلطان محمد میرزا سفید الدوله

حکومت عراق

میرزا حسن خان وزیر نظام برادر امیر نظام

میرزا یوسف مستوفی الممالک صد اعظم باہنابت

لطیفعلخان نایب اچو دانباشی

نواب سعد والا امیر واسمخان ولیمعلی نایب نواب مہدیقلخان

نواب فیروز میرزا نصر الدوله دونوبت

میرزا سید احمد مستوفی مرحوم میرزا موسیٰ وزیر آبادار الخلا

یحییٰ خان معتمد الملک (شہر الدوله)

میرزا محمد حسین فراہانی دبیر الملک

میرزا علیقلی پشید منٹ خاص حکیم الممالک

حضرت والا اسلطان مسعود میرزا ظل السلطان کہ میرزا علی

خان از جانب حضرت سلطان والا مباشرت نمود

حسینخان فاجا اعنضاد الملک

حکومت سمنان و دامغان

میرزا محمد خان کشیکچی باشی باہنابت مامقلخان

عبدالعلیخان پشید منٹ خاص ادیب الملک برادر صلیب مہدیقلخان

نواب نوشہروان میرزا ضیا الدوله

حکومت شاہرورد و سبظامر

مرضیقلخان عرب دونوبت

عباسقلخان پشیا محمد تقیخان جوانشیر

حسینقلخان جوانشیر چراغقلخان

جامحمدخان فاجار

میرزا ہاشم خان امیر خلوت

حاج میرزا عبداللہ خان علاء الملک

نواب محمد میرزا جلال السلطنہ سیر اعنضاد الدوله

محمدخان فاجار نایب لشکر افاسی باشی

نواب جہاننور میرزا دونوبت

نواب نوشہروان میرزا ضیا الدوله



باب ششم

در فهرست مجلی از مغازی و حروب و فتن و هرگونه شورش آشوب که از آغاز حکمرانی و فرمانکاری این پادشاه  
ملایک سپاه ابدالله چپته و ابدعبثه ناسال چهارم شمسی از سلطنت ابدایت در داخله مملکت ایران و یازده  
حدود و بغور آن اتفاق افتاده است و لشکر کشتهها و دشمن کشتهها که بوقوع پیوسته از جنگهای خرد و خراسان  
و جماعت بایسته و دولت آنکلیس و طوائف ترکمان و قبایل افغان و کرا و اواریک و غیر ذلک

و ضرورت کلان	شورش های خراسان
الی محاصره شهر مشهد مقدس و جنگهای دور	و قتل و غلبه و اخراج و ازخاج ایشان از شهر طهران
و پورشهای بزرگ زیاده برد و بیست معرکه عظیم و	حرکت موکب فرخنده کوکب شاهنشاه بالارث و
مقتله کبری و فتح آن خطه مبارک و قتل سالار و	الاستحقاق از شهر تبریز بمکت عراق
سایر رؤس اشرا و نسیب امور مملکت خراسان	خروج سبف الملوک میرانپر ظل السلطان
کلیه جهات شرقیه ایران و تاربخ این ماجربان از پنجم	در خاک قرین و کفرناری و بدست سلیمانخان افشا
ذبحه الحرام سنه هزار و دو و بیست و شصت و چهار است	مشهور بصاحب اختیار
نایب زدهم شهجمادی الثانی سنه هزار و دو و بیست و	طغیان حسنی اسالار قاجار و مملکت خراسان
شصت و شش	و سوق عناکر منصور بمکت نسا مان بگرداری نو
شورشهای زمان قوت بابین ادریس	سلطان مراد میرزا حسام السلطنه و پیوستن محاربان
که در بدایت استواء بر عرشه سپهر سلطنت همگی توبه	و فتوحات از تسخیر
خاطر همایون بر رفع و نسکین انها معطوف و بافاضا	عبر نشان
امن و طمانینت مصروف بوده است	وصفی آباد
شورش مردم مرو و جرد	و جنگ جون
بر حبیبخان ماکوئی	و فتح آق قلعه
شورش های کوماندشاه	و حصن جغتای
بر محبتعلیخان ماکوئی	و محاربان حضرو کرک
شورش ایالت کرمان	و فتوح ترشیز
و هو اخوان رضا علیخان اردکان بر خسر خان کوچی و	و تربت
شورش مملکت فارس	و سبزوار
بر حبیبخان نظام الدوله	و نیشابور
شوریدگی و انقلاب مملکت کرمان	و استبداد شاهان دز



باب

و بخاری فضلعلیخان سپکری یکی با عبد الله خان صادر کرد  
و قتل مهرزا اسمعیل شیرازی وزیر کرمان بدست مرعوشا

شوریدگی واضطراب مملکت پزد

و طغیان اشرا و انجا و تغلب محمد عبد الله

شورش جمهوریه از افواج فاهم

بر امیر نظام انا بک اعظم

تنازع و مشاجرت علماء تبریز

و کشیدن کار بستن و اوین و خوا موشی اش فتنه به  
مساعی و اهتانات نواب ملک فاسم مهرزا حا که انوکا  
و موضوع نزاع و ماده خاصه تکفیر مرحوم مهرزا الحد  
مجهد بود ساگردان شیخ احمد حسانی را

ظهور فتنه قره العین مسماه تبریزین ناج

بر غایبه از دعوات و نابغات سید علی محمد باب علیه  
اللعنه و العذاب که جماعت ضاله مضله راوی بقتل  
عمیر زکوار خویش حاج موی قی بر غانی مجتهد فزین  
رضه الله الی اعلی درجات العلیین تحریک کرد و غصه

انتشار دعوت ملاحسین بتروی

از صنادید اصحاب سید علی محمد باب و پیوستن او بجاج  
محمد علی باذ فرشی منتقل منقلب محضرت اعلی

قلعه ساختن و بجنب پر خاخن ایشان در مازندران  
و محارباتی که بترداری نواب مهد بقلم پیرا و عباس  
قلینان لاریجانی در ظرف چهار ماه امتداد این فتنه  
عمباء بظهور رسید سنه هزار و دویست و شصت و پنج

تخریب سقناق ده کرد از حصو الکای

سپاه خور و ندم اشرا و طغیان احمد و بدست نواب  
خانلر میرزا احتشام الدوله

قیام ملا محمد علی زنجانی

بدعوت سید علی محمد باب و فریقین گروهی عظیم از  
عوام کالانعام و سوق عساکر منصوره بر سر شهر زنجان  
و محضرت آنکروه ضلالت پژوه و اشتغال بنران قنار  
تواتر حرات قشون ظفر بمون و دستخیز خطه زنجان و نظیر  
عرصه انحال از فرقه ناپاک سنه هزار و دویست و شصت  
و پنج سال دویم جلوس هما یون

ظهور فتنه سید یحیی

فرزند ناخلف فاستد جعفر کشفی علیه الرحمه در تبریز  
و دعوت وی مردم را بمقاله سید علی محمد باب و حرکت  
قشون جمعی بضر الله فزینی بضر الملک و غیره بکشت  
تبریز و پیوستن مقالرات و حروب و قتل سید یحیی  
استیصال پیران او سنه هزار و دویست و شصت  
شش سال سوم جلوس هما یون

اوینچتر سید علی محمد باب علیه اللعنه

و العذاب در میان میدان شهر تبریز و باران شب  
بتر فتنک بر انطاغیه شیطا بن حکم مطاع واجب الایع  
سلطان السلاطین و فلع ماده فناد علی رؤس الایمان  
سنه هزار و دویست و شصت شش سال سویم  
جلوس هما یون

غوغا و هیجانی اهالی تبریز

و حوالی ان بجهت گرامی از مقام معروف ببقعه  
الامر واقع در میدان صاحب الزمان عجل الله فرجه  
بواسطه النجاء کا و بکه انرا قضای برای کشتا حاضر  
ساخته بود و سکن ان غوغا با هنام و سعی محمد رضا  
خان فراهانی وزیر از زنجان با جمعی از علماء عظام و  
صفهء تمام سنه هزار و دویست و شصت و پنج سال  
دویم جلوس هما یون



غوغای هالی صفهان

و ظهور فتنه بزرگ در ان ملک و مقاتلان غلام محسن خان سپهدار با اشترار و کشته کشن جمعی از مشاهیر در این فتنه خطر سنه هزار و دویست و شصت و پنج سال در جلوس هاپون

یاغیگری نافرمانی کوهی از

عظاء و خوانین قبایل بختیاری و سایر طوایف کرا و تختیر معافل و فراع ایشان بدست نواب خانلر میرزا احتشام الدوله سنه هزار و دویست و شصت و پنج سال دویم جلوس هاپون

فتنه شیخ نصر خان حکمدار

بندربوشهر و محاصره اشکریان فارس شهر شمشیر و پیوستن جنک بحکم نواب بهرام میرزا معز الدوله رفغان اهک در سال دویم جلوس هاپون

فتنه شیخ حسینخان عمیر شیخ نصر خان

در بندربوشهر یاغیگری بادولت علیه و دفع وی و شکین غوغا بدست مصطفیقلخان قرآقوزلو سر تپک زحایب نواب فیروز میرزا ضرة الدوله سنه هزار و دویست و شصت و شش سال ستم جلوس هاپون

طغیان میرزا قوام الدین طباطبائی

بمعاونت مشایخ اعراب و استظهار بمعافل چم ملا و کل کلاب و تختیر انقلاع حصین بدست سلیمان خان سهام الدوله و دستگیر شدن خود و برادر زادگانش میرزا سلطانی محمد خان و میرزا کمال الدین خان دیران میرزا منصور خان بدست عباسقلخان سردار لاریجانی سنه هزار و دویست و شصت و شش سال سویم جلوس هاپون

فتنه محمد باقرخان نوی

از متمرده خوانین الوار پشت کوه و دفع وی بدست عتبا قلخان سردار لاریجانی سنه هزار و دویست و شصت و شش

ایلغار عساکر منصور نسبت خس

و ناختر احتشام و مواشی ترکان و حدود و خواشی اشتر سرداری نواب سلطانی میرزا احتشام السلطنه سنه هزار و دویست و شصت و هفت سال چهارم جلوس هاپون

فتنه و فساد قبایل بلوچ

و تنبیه ایشان و تنظیم بلوچستان بدست یار محمدخان ظهیر الدوله هر وی و لشکرها سنه هزار و دویست و شصت و هفت سال چهارم جلوس هاپون

ند میر سپران اماموردی بختیاری

و تختیر سقناقیهای ایشان که قلعه حسین آباد و نورید جان است بدست اللهقلخان خاکر نیشابور سنه هزار و دویست و شصت و هفت سال چهارم جلوس هاپون

تلقیه اهالی لاریستان فارس

که بواسطه فراع مستحکه و جبال شامخ راه طغیان و خود سری میسر زند بدست نواب فیروز میرزا ضرة الدوله سنه هزار و دویست و شصت و هفت سال چهارم جلوس هاپون

جنک عساکر منصور

با قبایل متفقه مخالفه تراکم دشت کرکان و هرنمب حشر ترکان سرداری جعفر قلخان میر نیشابور و انعقاد سنه هزار و دویست و شصت و هفت سال چهارم جلوس هاپون

جنک نواب سلطان میرزا



هزار و دویست و شصت هشتاد و پنجمین جلوس همايون

**فتح قلعه سنگن**

و قلعه سرباندر بلوچستان سنه هزار و دویست و شصت و هشت سال پنجمین جلوس همايون

**سختبر و فتح قلعه فورک**

که از مغافل حصینه خراسان و سه قلعه بود در توست و استخر ارض انجا از دست محمد رفیع خان فورکی و فرزند مشارالیه بهرات و شفاعت سعید محمد خان سردار حاکم هرات و عفو او در ابالت نواب سلطانمیرزا حسام السلطنه سنه هزار و دویست و شصت هشتاد و پنجمین جلوس همايون

**سختبر قلعه کرنک و طافان**

از قلاع رزین خراسان و اطاعنا هالی در ابالت نواب سلطانمیرزا حسام السلطنه سنه هزار و دویست و شصت و هشتاد و پنجمین جلوس همايون

**جنک محمد رحیمخان حاکم بجنورد**

با ترکان و شکست دادن و کشتار کردن سنه هزار و دویست و شصت و نه سال ششمین جلوس همايون

**تنبیه و دفع نطاول**

و شرارت طوایف کاکاوند و خالدوند در لرستان بدست نواب بلدرم میرزا در ابالت نواب خانلر میرزا احتشام الدوله سنه هزار و دویست و شصت و نه سال ششمین جلوس همايون

**تخریب قلعه حصینه**

علیه محمد خان فزندی از متمرکزین و طغان در حکومت چراغعلیخان سراج الملک سنه هزار و دویست و شصت و نه سال ششمین جلوس همايون

حسام السلطنه در تربت حیدریه با طوایف ترکان که بناخت و ترکباز آمده بودند و هزیمت دادن ایشان و سیر بسپارفتن و کشتار سخت نمودن سنه هزار و دویست و شصت و هشتاد و پنجمین جلوس همايون

**سختبر و تصرف جزیره خارک**

بدست میرزا حسنعلیخان حاکم بندر ابوشهر و سردار شیخ حسین عرب متمرکز بکسیبا که جزیره است سنه هزار و دویست و شصت و هشتاد و پنجمین جلوس همايون

**فتح و تخریب معاقل**

و حصون صعبه لارستان و کرمیران فارس که هرات سنک و کج ساختند و مساکن طاغیان انخطر بود منها قلعه سفید مشهور و منها شهر یاری که ربع فرسخ از دروازه ان نابالای کوه بود مشتمل بر پنج غالبه که هر یک اسمی داشته بدست نواب فیروز میرزا نصرالدوله سنه هزار و دویست و شصت و هشتاد و پنجمین جلوس همايون

**فتنه اشراخ طاهر خوانسار**

و دفع ایشان بدست نواب احمد میرزا حاکم انجا

**تند میراشرار لرستان**

و قتل نصیرخان جوکی رئیس ایشان بدست نوابخانلر میرزا احتشام الدوله سنه هزار و دویست و شصت و هشتاد و پنجمین جلوس همايون

**تنبیه متمرکزین کرمیران فارس**

و قتل حاجی ابوالحسن امری رئیس و طاغیان ایشان و تخریب قلاع صعبه ثلاثه بلوک اهر که یکی در جلگه و دو در کوه است و هکذا فتح قلاع دیگر که در بلوک جویم و بسید شهر افتاده و در تصرف اشراخ بود بدست میرزا محمدعلیخان ناظم الملک از جانب نواب فیروز میرزا نصرالدوله



جنک فرسپاب خان برد

با ترکان در بارخ مذکور

جنک پزدان و پردنجان

برادر ساخان بلخانی زعفرانلود و کرت با ترکان در عسبای

بلخانی فی التاریخ

فتح و نصر و قلعه مکران

و کچ از صعب قلاع و در میان دو دست هزار اهل افناده

و تا کون کسی که با نجاشتون برده و سوق عنکر کرد

باشد نشان نمی هندی و اطاعت دین محمد خان مقدم

عطاء بلوچ فی التاریخ

مخاربه افواج فاهره

با جماعت با بید در ولایت نبریز و قمع و استیصال ایشان

زمان حکومت مؤیدالدوله در فارس سنه هزار و

دو دست و شصت و نه

جنک لشکر ظفر پیکر

که ساخلمور بودند با محمد امین خان ملک خوارزم

که بر سر مرد لشکر کشیده و دعوی نصر و وفادار

حکم را مطالبه خراجی با اسم زکوة از اهالی میکرد و

شکستن وی بروجناحش سنه هزار و دو دست و

شصت و نه سال ششم جلوس هماون

جنک قستون نصر نمون

مامور ساخلموی مرد در بکنیزی مرد وقت رفتن با نجا

با سواره قریابی در ابالت حسام السلطنه سنه

هزار و دو دست و هفتاد

دفع محمد علیخان بخنباری

هفت لنگ که بشتر ارت و قطع طریق مشهر در یک

از قلاع صعبه مستظلم بود با بقعه بسپادست امیر

زاده ابرهیم میرزا نایب الحکومه عربستان و سواره

بخنباری و با جلوزن و فوج لرستان و التجاء او بخنباری

خاجی شیخ جعفر مجتهد علیه الرحمه سنه هزار و

دو دست و هفتاد

مخاربات لشکر فیاض اثر

بیداری امیر زاده ابوالفاسم خان و نصر الله

خان نصر الملک سرتیپ فواج کلیان بکانی امیر نومانی

در بندر عباس با شیخ عبدالرحمن از مشایخ اعراب و

صید ثوبی پسر امام مسقط و شکستهای فاحش داد

با آنکه از توب و قورخانه و لوازم استحکام و جهازا

و جمعیت و حفز خندق هیچ فرزندکنداشته بودند و

فتح و تسخیر و نصر و بندر عباس عنوة و انفاذ اشهر

از نید متمرکزین و طغیان در هشتم جمادی الثانی سنه

هزار و دو دست و هفتاد سال هفتم جلوس هماون

فتح و تسخیر قلعه کهنه

که از قلاع صعبه کمرسپران کرمان است و اخراج از تحت

نصر و طاغیان و باغبان که بهوای بندر عباس

راه خود سری گرفته بودند بدست رضاقلینان عرب

و اما مقبلینان که با فوج عرب و کرمان از جانب سر داز

محمد حسنخان حاکم آن ملک مأمور بودند سنه هزار و

دو دست و هفتاد

جنک حاجی خان بیک

و قدرة الله انا با بملد پزدان و پردنجان برادر ساخان

بلخانی با جماعت متحالفه منفقہ ترکان که بر سر بعضی

از قرای بلوک قوشخانه ناخنه بودند سنه هزار و دو دست

و هفتاد سال هفتم جلوس هماون

مدافعه شاهزاده محمد یوسف افغان



جنگ محمد حسن خان سردار

حکمران بزرگ کرمان با قبا بل غارتگر بلوچ که بقصد  
ناخت و تاراج رعایای سستان آمده بودند سنه  
هزار و دویست و هفتاد و یک<sup>هشتاد</sup> سال هشتم جلوس هماپون

تلقیب طوائف سک و ندر لرستان  
در حکومت نواب خانلر میرزا احتشام الدوله سنه  
هزار و دویست و هفتاد و یک سال هشتم جلوس هماپون

جنگ محمد حسن خان سردار

حاکم کرمان با کل محمد خان بلوچ باغی متمرّد و قلع  
ا برنجان و فتح انجا و قتال و تفریق گروه ناردرین سنه  
هزار و دویست و هفتاد و یک سال هشتم جلوس هماپون

جنگ حسن خان سبزواری

از جانب فرمانفرمای خراسان بالشکراوزبک و رب  
سرخس که از جانب خان جنوق آمده بودند شکست  
خوردن انجاعت سنه هزار و دویست و هفتاد و  
یک سال هشتم جلوس هماپون

جنگها و محاربات عساکر منصوره

بالشکراوزبک در سرخرس که محمد امین خان خوار  
شاه مأمور کرفتن سرخرس کرده بود در فرمانفرمای  
نواب فریدون میرزا در نارنج مند کوز

محاربات عظمی و هزیمت

جمیع ردوی خوارزمشا و قتل مشارالیه با جمعی کثیر  
از منسوبان و بنی انعام و عمرها و خواص و غیرهم و  
حق سرخوارزمشاه که در اینجنگ بریده و او در شد  
سروش اصفهانی سروده است  
افتر خوارزمشه که سو یکپون با سرش آمدن این  
مبارک ابوان در سلخ جادی الثانی سنه هزار و

مستحفظ احد و دجام با تراکه که بقصد ترکنا آمده  
بودند در فرمانفرمای نواب فریدون میرزا سنه  
هزار و دویست و هفتاد سال هفتم جلوس هماپون

فتح کلان و ستخیر کامل کلان

و فرار جعفرای کلانی که براه تفاق میرفت بدست  
نواب فریدون میرزا فرمانفرمای خراسان سنه هزار  
و دویست و هفتاد سال هفتم جلوس هماپون

سوق عساکر بر سر عمرو

تراکه انک نشین و جنگ ایشان با امیرخان سرکرده  
قورث بیکلو و جوادخان سرکرده شفاقی که مقدمه  
و طلاق بودند و شکست خوردن ترکان و توقف ارد  
در عشق آباد و فرار جمیع قبایل و او بمافات تراکه  
انک و تحریب کافه سقنافات و معافل ایشان که سی  
شش قلع بر بوده و تحریق تمام ادوقر و اسباب اثاث  
ایشان سرداری نواب حاج سلیمان تراشعلع الدوله  
سنه هزار و دویست و هفتاد و یک سال هشتم جلوس هماپون

فتح قلع اردز

و فرار محمد علیخان بجنباری چهارلنگ از جمله باغیان  
و اشترار مشهور بدست ابرهیم میرزا امیرزاده سنه  
هزار و دویست و هفتاد و یک

جنگ عساکر منصور

که مستحفظین کلان بودند نا جعفرای کلانی مقصر  
علی سبیل الثعلب سابق که بعد از فتح کلان بخوار  
کو بخت بود و در این موقع با جماعت قرابانی حمله بر کلان  
کرده بوده است و هزیمت مشارالیه و قتل برادرش  
سرداری میرزا ابرهیم خان سنه هزار و دویست و  
هفتاد و یک سال هشتم جلوس هماپون



دوبست و هفتاد و یک سال هشتم جلوس همايون

تخریب سقناق سخت و آراب

و از عجاج طوائف متواضعترا که و ساپرا و بما فانان  
صفحمان از انجا بمواطن مالوفه ایشان بدست نواب  
فريدون ميرزا فرما نفرما که بعد از قتل خان جنوق از  
سرخرس هر دو فرقه و از انجا بر سر قراباب پورش برده بود  
و نصب خانسوار سلطان هزاره در ان مقام بحکومتان  
حدود سنه هزار و دو و پست و هفتاد و یک سال  
هشتم جلوس همايون

تنبیه عباسخان ياغي ز پراهی

با سئطها و فلعه ز پراه من اعمال فارس که وصل بشينا  
کاره است و فرار و ابا اتباع و تخریب فلعه و محکمه اش سنه  
هزار و دو و پست و هفتاد و دو سال نهم جلوس همايون

جنگ مير عليخان امير تباين

با افغانه که بنا راج و ناخت قبايات از مملکت عمره  
خراسان امده بودند و هزمت و قتل و اسرا انجاعت سنه  
هزار و دو و پست و هفتاد و دو سال نهم جلوس همايون

جنگ سواره مجبوردی

و چکنی و تبظامی و نزد پنی و بیوت و کلان بتراج  
جعفر قلینان ایلخانی حکمران استرآباد با طایفه تکه که  
یاغی ایندولت و مانع جمعی از ترکان که عزیمت خدمت  
کذاری این دولت داشته اند شده بودند سنه هزار  
و دو و پست و هفتاد و دو سال نهم جلوس همايون

جنگ جعفر قلینان ایلخانی

حکمران استرآباد با لشکر طوائف تکه که قصد تخطی  
از حدود و نظاول و چپاول داشته اند سنه هزار  
دو و پست و هفتاد و دو سال نهم جلوس همايون

مجاربه لشکر منصور

در بلوچستان با عهد شاه خان بی و پیرش نادرشاه  
خان بی که بقلعه محکمه سب سئطها ز یاغی شده بودند  
ببرداری امام علیخان سر تپ و لشکر اقلعه تخریب  
ان و دستگیر ساختن مشارالیه اهاد و حکومت سپهاند  
یکرمان سنه هزار و دو و پست و هفتاد و دو سال  
نهم جلوس همايون

مجاربه لشکر منصور

ببرداری ساغان و پاشا خان در غوربان با افغانه  
هرات که برای قتل ساغان ایلخانی مزبور صامور شده  
بودند سنه هزار و دو و پست و هفتاد و دو

سوق عسکر بر سر مملکت هرات

ببرداری حکمدار خراسان نواب سلطان مراد میرزا  
حسام السلطنه و جنگ قشون ظفر نمون در کنار فلعه  
زنده جان ببرداری ساغان ایلخانی و سرکردگی صفر  
علیخان شاهسون بالشکرافان ببرداری سردار احمد  
خان فلعه گاهی و شاهزاده محسن درانی سنه هزار و  
دو و پست و هفتاد و دو سال نهم جلوس همايون

محاصره غوریان

و تسلیم شدن سردار عبیدخان و فتح غوریان سنه  
هزار و دو و پست و هفتاد و دو

جنگ قشون ظفر نمون

ببرداری ساغان ایلخانی و پاشا خان مکری در ظاهر  
هرات در چمن سنگ سفید با افغانه سنه هزار و  
دو و پست و هفتاد و دو سال نهم جلوس همايون

استرداد و عراده توپ

که یکی از عهد شاه مرحوم برده و دیگری دافواب



خزمره زان بظهر الدوله واگذار کرده بایرانی که از دست  
بیرقدار نیشابوری گرفته شده بود

از عجاج و استخر اراج شاهزاده

محمد یوسف صاحب خراج هرات و شاهزاده محسن و  
خاجی علاءخان و پیر محمدخان و حبیب الدین در اردوی  
دولتی بحکم سردار اعظم ایران و فرماندار خراسان نواب  
سلطان اراج میرزا حسانم السلطنه سنه هزار و دو و بیست  
و هفتاد و دو سال نهم جلوس هابون

محاربه لشکر منصور

با گروه جمشید و فیروز کوهی و بردزانی بر پاست الله  
قلخان جمشیدی برادر عبدالله خان که از هرات فرار  
میکردند سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و دو سال  
نهم جلوس هابون

فتح قلاع حصینه

کاش و فرام و اسفراین از قلاع هرات بدست رحمة الله  
خان و امیر علمخان فانی و سردار علمخان سپستان  
سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و دو سال نهم جلوس هابون

فتح هرات در روز شنبه

بیت و پنجم صفر المظفر و تشریف سرتیب علی خان و  
عبدالله خان جمشید و بیگلربیگی و فتح الله خان تبریز  
کوهی و معتبت ساغان ایلخانی بخیرت سالار اعظم  
لشکر ایران نواب حسانم السلطنه سنه هزار و دو و بیست  
و هفتاد و دو سال نهم جلوس هابون

ورود عساکر منصوره

در رکاب نواب حسانم السلطنه بهرات در یوم جمعه  
عشره ربیع الاول و خواندن خطبه و ضرب سکه تا بسم  
اعلیٰ حضرت ظل اللهی دام سلطانه سنه هزار و دو و بیست

و هفتاد و سه سال نهم جلوس هابون

جنگ لشکر منصور

بیرداری حسین خان سرتیب شاهسون که حامل  
خلع و روجه از طهران بهرات بود در نواحی جام با حجاب  
سواره سرخس و قریاب و اخال سنه هزار و دو و بیست  
و هفتاد و سه سال نهم جلوس هابون

محاربه عساکر راجه

از هرات با تراکه و فریمت دادن آنها و گرفتن اسراء و موا  
بسیار که میرزنده سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و سه  
سال نهم جلوس هابون

جنگها و محاربات دولت علی ایران

با دولت بهمنه انکلس در حدود فارس و سواحل خلیج  
بیرداری میرزا محمدخان سپهسالار اعظم و مهر علیخان  
شجاع الملک که از عشر اول جمادی الاولی سنه هزار  
و دو و بیست و هفتاد و سه سال نهم جلوس هابون

محاربه و نند میراشرار تراکه

سرخسی و قریاب که جمعیت کثیری بغیر ناخت نواح  
نیشابور آمده بودند و قشون ظفر عنون مأمور حرس  
سرحدا نهاد اشکنه بسیاری اکث و بقية السیف  
فرار نمودند سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و سه سال  
نهم جلوس هابون

جنگ حسنخان قراپایاق

با ترکمان فہامین خواف و غوربان و بعضی نواحی  
دیگر خراسان سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و چہا  
سال یازدهم جلوس هابون

جنگ عساکر منصور

بیرداری سبحانقلخان نایب الحکومہ برادر جعفر قلخان



ابلیحانی حکمران استرآباد با مشورن غازی ترکمان که سردار  
ایشان آق محمد سردار بود و بقصد مجبور می آمده اند  
قتل کثیر از ایشان سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و چها  
سال بازدهم جلوس همایون

**جنگ جعفر قلیخان ابلیحانی**

بیکلر بیگی استرآباد با اشترارتر کاشته و او به جعفر بای  
ترکان و نند میرایشان کاملاً سنه هزار و دو و بیست و هفتاد  
و چهار سال بازدهم جلوس همایون

**ند میر تراکمه خالک سرخس و مرو**

که مصد رشارت بودند در سر فرسخی مرو سنه هزار  
و دو و بیست و هفتاد و چهار سال بازدهم جلوس همایون

**سوق عسکر میر تراکمه سرخس و مرو**

که باغی و خود سر شده بودند و اجتماع ایشان در مرو  
و محض جستن و محاصره لشکر منصور ایشانرا آمدند  
و بالاخره امان خواستن و ایمن شدن سنه هزار و  
دو و بیست و هفتاد و چهار سال بازدهم جلوس همایون

**مصادم لشکر دولت ابداب**

باد و کوه از تراکمه ضلالت پژوه تکه و فاری فلعه که  
بقصد ناخن حدود می آمده اند و مخدول و منفق  
شدن ایشان بدست محمد رحیمخان سنه هزار و  
دو و بیست و هفتاد و چهار سال بازدهم جلوس همایون

**نصاف سواره و پیاده عساکر منصور**

در چشمه کبک با کرهی از ترکمان که بقصد ناخن  
بعضی از حدود خراسان می آمدند و محاربه و شکست  
دادن انمخا ذیل سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و چها  
سال بازدهم جلوس همایون

**جنگ شدید با ترکمانهای غازی ترک**

که بحد و مجبور در حمله کرده بودند و شکست ایشان  
و بشار آمدن بکصد نفر مقتول از انجماعت مخدول و  
هزیمت بقیه السیف بدست فرسناد کان جعفر قلیخان  
حکمران استرآباد سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و پنج  
سال دوازدهم جلوس همایون

**تنبیه ند میر تراکمه طرینی و الامنا**

که در حواشی ابالت شرقیه مصد رشارت بودند  
بدست نواب حمزه میرزا حتمه الدوله سنه هزار و  
دو و بیست و هفتاد و شش سال سیزدهم جلوس همایون

**ند میر و تنبیه تراکمزاد**

از جانب نواب ملک را حکمدار مازندران و اشتران  
و ثغاب ایشان نافتلق که بجموعه طوائف ترکان آن  
سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و هفت سال چهاردهم  
جلوس همایون

**جنگ عساکر منصور**

با قبایل ترکمان ببرداری نواب حمزه میرزا حتمه الدوله  
حکمدار خراسان و مستشاری قوام الدوله وزیر  
اسامان در ظاهر فلعه شهر فدیمر و موسوم و قبلیه  
محمد نیاخان و شکست و فرار کافه قبایل طغات  
ترکان از داخل مرو که سفناق و محکم خود قرار داد  
بودند با عیال و اطفال سنه هزار و دو و بیست و هفتاد  
و هفت سال چهاردهم جلوس همایون

**شورش اهالی عربستان**

برضیا الملك والد مؤلف رحمه الله در این شوریدگی  
واضطراب و اغتشاش و انقلاب خوزستان بنده  
مؤلف خود که نایب الا باله انتملک بود مدت چها  
ماه در فلعه سلاسل محضن داشت و از طول مدت



مخاصره بنهات عسرت میکند دانید

سختگیر قلعه بلاتن

وند میر طایفه سالورد در نارنج مذکور

مخاربه قشون حاضر خراسان

با ترکان مرو و شکست یافتن از انجاعت بستوند

میرزا محمد قوام الدوله وزیر خراسان و مخالف وی

با نواب حمزه میرزا حشمت الدوله حکمران و سرداران

سامان در نارنج مذکور و در این جنگ قرب سی هزار

از افواج ایرانی ما بین قتل و اسیر شده مار کردید

مخاربه سواره حاضر مشهد مقدس

و قوچانی و بجنوردی و دره جزی ببرداری حیدر

قلینان ابلخانی شادلو از جانب حسام السلطنه با

ترکان عشق آبادی و اخالی که در یکفر سنجی قلعه اناو

بورن گرفته و ابا نا ورافطع میخواستند نمود خود

زراعت کرد و نسیبه کامل و تفریق جمع ایشان سنه

هزار و دویست و هفتاد و هشت سال پانزدهم

جلوس همایون

قتل و تفریق هزار نفر

سواره نکه ترکان مروی که ببرداری امان سعید

و محمد شیخ از قراولهای قلعه سرخ بناخت گند

امده بودند و نواب سلطان مراد میرزا حسام السلطنه

با اسعد امانی و رجالی بسمت سرخس سرحد

ناجمی سواره شصت فرسنگ ابلغا کرده در آخر

خاک زاوه بر سر ترکانان رسید و جنگی سخت در

پوست نا تمام هزار مابین کشتار و اسارت قسیم

الا خود طاغی بن مذکور بن سنه هزار و دویست

و هفتاد و هشت سال پانزدهم جلوس همایون

جنگ در ریاط ماهی

با ترکان که بنز محمد شیخ آورده بود و شکستن و قتل

ایشان الی پنج فرسنگ و قتل سردار ترا که محمد شیخ

ماه برادر زاده اش و بعضی از رؤساء ببرداری

محمد و لیخان سردار قشون خراسان سنه هزار و

دویست و هفتاد و هشت سال پانزدهم جلوس همایون

سختگیر قلعه انکوران در کرمان

وند میر باغبان انجمن امورتت امیر سعد خان رود

باری و کرفتن چهار توپ و آوردن اینها از قلعه

مرزبوره بطهران در وزارت محمد اسمعیل خان و کپل

الملك سنه هزار و دویست و هفتاد و هشت سال

پانزدهم جلوس همایون

مخاربه با ترا که

ببرداری محمد ناصر خان ظهیر الدوله حکمران

استرآباد سنه هزار و دویست و هفتاد و هشت سال

شانزدهم جلوس همایون

تنبیه طایفه دیگر ترکان

بدست حیدر قلینان حاکم بجنورد سنه هزار و دویست

و هفتاد و نه سال شانزدهم جلوس همایون

ند میر امیر حسینخان ابلخانی

زعفرانلو شجاع الدوله اشرا ترکان دانسته هزار

و دویست و هفتاد و نه سال شانزدهم جلوس همایون

مخاربه وند میر ترا که سالور

و ساروق بدست مظفر الدوله سنه هزار و دویست

و هشتاد سال هفدهم جلوس همایون

تنبیه وند میر طایفه

شر پسکوند لرستان بدست امیر زاده صام الدوله



<p>شاهسون اپنانلو سنه هزار و دو و پست و هشاد و          يك سال هجدهم جلوس همايون</p>	<p>پير عمار الدوله سنه هزار و دو و پست و هشاد و          هفدهم جلوس همايون</p>
<p><b>جنك سياهه</b></p>	<p><b>قتال و قتل تركان</b></p>
<p>از طاعنان و باغبان بايست مراد ديگر از سرداران          دولت روز افزون في التاريخ المذكور</p>	<p>سرداري محمد عليخان بيگلر بيگي استر اباد و عباس          قليخان سرتيپ لاريچاني سنه هزار و دو و پست و هشاد          سال هفدهم جلوس همايون</p>
<p><b>جنك سرداران سياهه</b></p>	<p><b>قتال و قتل اشترار تركان</b></p>
<p>با قبائل يهون كه سرداري پير محمد شيخ و قير ياخت          محال باخر ز خراسان امده بودند سنه هزار و دو و          و هشاد و يك سال هجدهم جلوس همايون</p>	<p>سرداري جعفر قليخان امير تومان سنه هزار و دو و          و هشاد و يك سال هفدهم جلوس همايون</p>
<p><b>جنك سرداران سياهه</b></p>	<p><b>جنك بلوچ و تخمير</b></p>
<p>از اردوي بزرگ ميرزا محمد خان فابار سپهكار          مامور شده بودند با طوائف بلخانيه ترك و          شدن اشترار قراچي و تخمير مديست ترك و مديست          كشتي كه معقل و محكمه باغبانهاي ترك نشين بودند          سنه هزار و دو و پست و هشاد و يك سال هجدهم          جلوس همايون</p>	<p>و تخمير قلعه ايرانشان از قلاع مستحكه بلوچستان          بدست ايرانشان سر هتك بلوچ سنه هزار و دو و          و هشاد و يك سال هجدهم جلوس همايون</p>
<p><b>جنك با سواره غارتگر تركان مرو</b></p>	<p><b>سليم و انقباض تركانهاي ككلان</b></p>
<p>كه بعضي از قراي فابن زانا خند بودند سرداري          الباقى خان و غرق شدن پانصد نفر تركان در          هرات سنه هزار و دو و پست و هشاد و دو سال          نوزدهم جلوس همايون</p>	<p>و يهون از سطون عسكر بلكه سرداري ميرزا محمد          خان سپهسالار فاجاز بر ايشان سوق ميشد و          و هود پنجاه و شش نفر از رؤساي ايشان نزد سپهسالار          مشار اليه در چمن كالپوش كه محل توقف اردو بود و          التزام اطاعت و تعهد رعيتي و خدمت و اداء باج و          خراج مع بقاي چند بن ساله و رد آنچه از رعيت ايران          سبقت و با راج برده اند سنه هزار و دو و پست و هشاد          و يك سال هجدهم جلوس همايون</p>
<p><b>جنك سواره شاهسون و اپنانلو</b></p>	<p><b>جنك سنكرغايي</b></p>
<p>و خراساني با تركانهاي قرايب و ندمير ايشان و          ساير اشترار انامان سنه هزار و دو و پست و هشاد          و دو سال نوزدهم جلوس همايون</p>	<p>كه از مغافل صعب و ستمناي محكم است و كشتار          ظافيه غايي سرداري حيدر قليخان ايلخاني سها          الدوله و سلیمانخان افشار و مصطفی قلیخان قراقرق          لودجيب الله خان تنكابني و صفر عليخان سرتيپ</p>
<p><b>تقریباً هزار و هشتصد سوار</b></p>	
<p>از تركان مرو و ساروق كه بغير ناخت سر حداث</p>	



باب

خراسان آمده بودند و از اسعد دستپا منصور  
ساخوی بخدود و ثغور اطلاع بهم رسانیده ناچار  
راه فرار اختیار کردند سنه هزار و دو و بیست و هشتاد  
و دو سال نوزدهم جلوس هاپون

تفریق چهار هزار ترکمان

بر پاست نوز و پردیجان ترکمان بقصد ناخ و ناز  
دو جزامه بودند و از عده و عده قشون ساخوی  
مطلع گردیده بی نبل مراد راه رجعت گرفتند سنه  
و دو و بیست و هشتاد و دو سال نوزدهم جلوس هاپون

تنبیه یا عنبها و اشراصفحات

اورامان گردستان بدستان الله خان والی کردستان  
سنه هزار و دو و بیست و هشتاد و سه سال بیستیم  
جلوس هاپون

جنگ و تفریق و تنبیه

ترکمانهای دونه و مهنه و ایچ قلع و اطراف آن و تفریق  
محکمهها و مغافل ایشان ببرداری حسنجان شهاب  
الملک شاهپسکون سنه هزار و دو و بیست و هشتاد  
و سه سال بیستیم جلوس هاپون

جنگ الله یار خان سرتیپ ره جز

با تراکه نکه مروی سنه هزار و دو و بیست و هشتاد و  
سه سال بیستیم جلوس هاپون

جنگ نواب والا کورث میرزا

ملک ارای با ایشان منتهی که موسوم بمبارد و سبغه  
و طاری خود را در میان ترکمانهای طایفه جعفری  
پیغمبر بقالم آورد؛ بود در آق قلعه و هدف کلوله نواب  
والا شدن شخص ایشان مذکور و هر هفت جمع تبعه  
و پیروان وی سنه هزار و دو و بیست و هشتاد و چها

سال بیست و یکم جلوس هاپون

جنگ و قتل عام طوایف طاغیه

کوکلان و هپون بسوق عسکر جریده ببرداری سها  
الدوله حیدرقلینخان ایلخانی و سایر سردارهای  
مشهور حاضر رکاب در سفر اول مشهد مقدس که از  
انجمنه امیر حسنجان شجاع الدوله ایلخانی زعفرانلو  
و کلب حسنجان امین نظام و حسنجان سرکرده  
سواره مخصوص و صفرعلینخان سرتیپ و زین العابدین  
خان سرتیپ و سبحانقلینخان و شیرمحمدخان دو برادر  
سهام الدوله و غیرهم که مغاضت بر سر قبایل ترکمان  
های طاغی باغی مشارالیهم ریختند و آوردن اسرای  
بسیار و رؤس بشمار بمنزل کاشی داد سنه هزار و  
دو و بیست و هشتاد و چهار سال بیستیم جلوس هاپون

غلبه قشون ظفرمنون

بر ابراهیمخان بلوچ و دستگیر قلعه ناد علی که انمنه  
رود هر مند واقع است از قلاع محکمه بلوچستان  
سنه هزار و دو و بیست و هشتاد و چهار سال بیست  
و یکم جلوس هاپون

مغاضت محاربه بند میر

ترکمانهای باغی در فاری قلعه که محکمه جمع طوایف  
ترکمان است ببرداری حیدرقلینخان ایلخانی سنه  
هزار و دو و بیست و هشتاد و پنج سال بیست و دو  
جلوس هاپون

حمله و جنگ امیر حسنجان

شجاع الدوله و حیدرقلینخان سهام الدوله در  
صحرای ناک اخال نشین با طایفه نکه مروی اخال  
نشین و غلبه و کشتار فاحش از ایشان سنه هزار و



دوبست و هشتاد و پنج سال بست و در پنجم جلوس هاپون

### جنک اورامان گردستان

در فتح و فتح و قبا بل و ابلان باغی و طاعی انجام در ابلان نوا  
والا حاجی فرهاد میرزا معتمد الدوله سرداری حاجی قنبر  
علیحان سعد الملك و مصطفی قلیخان اعتماد السلطنه  
سنه هزار و دو بیست و هشتاد و شش سال بست و شش

جلوس هاپون

### جنک نواب حمزه میرزا حشمت الدوله

باترکانها و فتح قاری قلعه و طرن و قوشه سنه هزار  
و دو بیست و هشتاد و شش سال بست و پنجم جلوس هاپون

### جنک و تنبیه نور علی

از طایفه حقیق برای ترکان بدست سلیمانخان صاحب  
حکمران استرآباد سنه هزار و دو بیست و هشتاد و هفت سال  
بست و چهارم جلوس هاپون

### تنبیه و زند میرزا متمرّدان بلوچستان

بدست ابراهیمخان بدستوزالعمل سردار محمد اسمعیلخان  
و کبک الملك حکمران کرمان و بلوچستان سنه هزار و  
دو بیست و هشتاد و هفت سال بست و چهارم جلوس هاپون

### جنک حیدر قلیخان ابلخانی

در سمت نکه باترکانهای ابلخانی و مقله بزرگ از ترکان  
و خبر انقیاد و زبی در دوا السلام بغداد بخاک پای معرو  
افناد سنه هزار و دو بیست و هشتاد و هفت سال بست  
و چهارم جلوس هاپون

### جنک حیدر قلیخان

سهام الدوله ابلخانی و سردار کل خراسان با ابلخان  
پیشوای ترکانها در حوالی جاجرم و قتل شخص ایشان با  
جمعی از سواره ترکان و فرار بقبضه السیف سنه هزار و

دوبست و هشتاد و هشت سال بست و پنجم جلوس هاپون

### جنک امیر سعد خان سرحد

با سرافراز خان بلوچ که جمعیت همزده بود و دم از طغیان  
و خود سری میزد و دستگیر شدن او و قتل یکصد و پنجاه  
نفر از منابعیش سنه هزار و دو بیست و هشتاد و هشت  
سال بست و پنجم جلوس هاپون

### جنک ابوالحسنخان

ولدا امیر حسنینان شجاع الدوله باترکانهای غارتگر که  
باخت ابریزان و انخد و آمده بودند و دستگیر کردن بعضی  
مرا در خان سردار ابا بهیجه و نضیر از همراهایان و سبا  
شدن ایشان بدست شجاع الدوله سنه هزار و دو بیست  
و هشتاد و هشت سال بست و پنجم جلوس هاپون

### جنک باترکانهای طاعی

که هزار و هشتصد نفر سواره و پیاده بودند و در حوالی  
سرحد نمودار شده عازم ناخت و ناز انخد و بودند بزرگ  
سهام الدوله ابلخانی بحکم نواب حسام السلطنه و قتل و  
نفری و اسیر ایشان سنه هزار و دو بیست و هشتاد و هشت  
سال بست و پنجم جلوس هاپون

### جنک باترکان که دو هزار سوار بودند

در اطراف قلعه قریبکان و شکستن آنها بجمعه سوارها  
ترشیزی و پیاده چوگانی و اهل قلعه و اسیر شدن جمعی  
از ایشان سنه هزار و دو بیست و هشتاد و هشت سال  
بست و پنجم جلوس هاپون

### جنک نواب سلطان مراد میرزا

حسام السلطنه با قوجه سردار ترکان که نادر و هزار سوار  
ترکان حمله آورده بود و قتل سردار مشارالیه با سبب  
نفر و ساء انجماعت و هزیمت باقی سنه هزار و دو بیست



وهشادونه سال بیست و ششم جلوس همایون

**جنگ نواب سلطان مراد میرزا**

حسام السلطنه با بعضی از قبایل ترکان که بقصد اغارت و هب و عبت خراسان بعضی از حد و درورد نموده بودند و جمله نواب مشارالیه مغاضبه بعد از ابغار و قتل و اهتزاز و تفریق انجاعت سنه هزار و دویست و هشاد و

سال بیست و ششم جلوس همایون

**جنگ یار محمد خان حاکم بخورد**

با اشرار ترکه و قبیله کامل از ایشان سنه هزار و دویست و هشاد و نه سال بیست و ششم جلوس همایون

**ابغار و جنگ سواره نردینی**

حکم نواب جهاننوز میرزا با سواره ترکه که قریب بیار تا خن بودند و قتل و تفریق انجاعت و استرداد نفوس و اموال و مواشی سنه هزار و دویست و نود و سه سال بیست و هفتم جلوس همایون

**جنگ امیر حسین خان شجاع الدوله**

حاکم قوچان و الله بادجان حاکم دره جزید ستور العمل حسین خان نظام الدوله شاهسون والی خراسان با ترکه مر و سالور و ساروق و اخالی که عنایت ناخن خراسان اشند سنه هزار و دویست و نود و یک سال بیست و هشتم جلوس همایون

**قتل خوجه قه سردار ترکان**

که با جمعیت بسیار بناختن سرحدات خراسان مده بودند با کثیری از هم افاتش و تفریق بقیة السیف بدست سپا منصور سنه هزار و دویست و نود و دو سال بیست و نهم جلوس همایون

**جنگ مصطفی قلیخان میر پنج**

رئیس اردوی خراسان با عاشور لنگ و ادته نفس که با کرده اینوهی ترکان بناخت سرحدات خراسان آمدن بودند و قتل عاشور لنگ و دستگیر شد و ادته نفس با جماعتی از فرسان نامی ترکان سنه هزار و دویست و نود و سه سال سیام از جلوس همایون

**نائبه یار محمد خان ایلخانی شادلو**

در سرحدات بخورد جماعت ترکان سنه هزار و دویست و نود و سه سال سیام از جلوس همایون

**نائبه مصطفی قلیخان میر پنج**

رئیس نظام خراسان جمعی از ترکه ساروق را که جنگ و تاراج آمدن بودند سنه هزار و دویست و نود و چهار سال سی و یکم از جلوس همایون

**محاربه اسمعیلخان سرهنک هزاره**

با کبیج سردار که با سپید سوار و هشاد پیاده جنگ آمد و از اغنام و مواشی اهالی آن خواشی بسیاری به بردند و شکستن انجاعت و استرداد اغنام و اسراء و قتل و اسر و الجرحه بقوا از ایشان گرفتن سنه هزار و دویست و نود و شش سال سی و سوم جلوس همایون

**ند میر و قلع و قمع و استیصال**

شیخ مذکور خان حاکم کله دار و کابندی با اتباع او که مترق و منشأ شرارت بودند بدست نواب والا حاج فرهاد میرزا و فرمانفرما و حکمران فارس سنه هزار و دویست و نود و هفت سال سی و چهارم جلوس همایون

**ظهور قندهار شیخ عبداللہ کرد**

نقشبندی شیوع قتل و هب و حرق در حد و در کربل بدست تبعه و مریدان انشیطان مارد و سوق اردوئی ملحق از بیست و پنج هزار نفر از عساکر حاضر دار الخلافه



سال سی چهارم جلوس هاپون	طهران و قشون دار السلطنه فرین جمعی بضرالله خان بصر
<b>افتتاح خطه ساوجبلاغ</b>	الملك امیر تومان و سایر افواج منصوره بسر داری توک
و ورود حاجی میرزا حسینخان سپهسالار اعظم و نامین مستوحشین اگر در رسانند هم ذیحجه سنه هزار و دویست و یوزده هفت سال سی چهارم جلوس هاپون	حمزه میرزا حشمت الدوله اول و حاج میرزا حسینخان سپهسالار و تابانگ نسیمت انجماعت و کشتار سخت و مقبله عظیم از طوایف طاعنه اگر اد مشارالیه هم که از انجمه مواز دو هزار نفر از باغبان در حد و مر اعز و بناب طعمه تو
<b>سوق عسکر و توپخانه</b>	و تفنگ کرد بد بدست مصطفی قلیخان اعتماد السلطنه
و استعدادات لازمه برای گرفتن شیخ و تبعه او نسبت حدات و محال منکور در بدست و در ذیحجه سنه هزار و دویست و یوزده هفت سال سی چهارم جلوس هاپون	رئیس نظام آذربایجان سال سی چهارم جلوس هاپون
<b>فرار و هزیمت شیخ قادر</b>	<b>قتل جماعتی دیگر</b>
با معدودی از تبعه خویش بنوچه که مسکن شیخ و در خاک عثمانی است فی التاریخ	قریب هشتصد نفر از جمعیتی که بقصد استخیر شهر ارومی بجد تمام ایشان بودند در سال سی چهارم جلوس هاپون
<b>نصفیه صفحات ساوجبلاغ</b>	<b>جنگ با اگراد بکه شیخ صدیق</b>
و ارومی و انحدود از کافه اشرا و طغانات در سلخ ذیحجه سنه هزار و دویست و یوزده هفت سال سی و چهارم جلوس هاپون	پیر شیخ عبداللہ سر کرده آنها بود در سه فرسخی ارومی قتل گروهی و فرار گروهی دیگر از ایشان در این سال سی چهارم از جلوس هاپون
<b>محاربه غیر الله خان شاه پسون</b>	<b>مدافع و محاربه علیخان والی ناده</b>
ملقب بشارم الملك با عشره منکور از قبایل طاعنه اگراد که حمزه آقارئیس و مقدم ایشان بود و قتل انجماعت و فرار حمزه آقا با خواص همراهان از اشرا و بنجال عثمانی سنه هزار و دویست و یوزده هفت سال سی و پنجم از جلوس هاپون	حاکم مراغه پیر فاسمخان والی در کمال جلادت و غیرت با اگراد در حد و ولایت و فخر و خود و محافظه انولایت از نطاول و چنپاول انکروه که راه در این سال سی چهارم جلوس هاپون
<b>استخلاص و اطلاق اسراء شاعر</b>	<b>هزیمت شیخ قادر پیر شیخ عبداللہ</b>
که در دست عشا بر اگراد طاعنه بودند فی التاریخ	و حمزه آقای کرد منکور با تبعه خود از باغبان بدست شیخ در این سال سی چهارم از جلوس هاپون
<b>تخریب قلعه نعلین</b>	<b>شکسته شدن شیخ عبداللہ</b>
و عمارت جدید بنای حمزه آقا که سفنای و محکم طاعنه بود بدست عسکر ظفر بیکر فی التاریخ	شخصاً با انوهی عظیم از اشرا اگراد که همراه او بودند بدست عساکر منصوره در حد و ارومی و فرار وی بقلعه استمبل آقا که واقع است در دو فرسخی شهر ارومی در این
<b>قتل حمزه آقای بلباس منکور بد کور</b>	



باب هشتم

مع سوارا و حضرا و عالی قاف از معتبرین اقوام مشارالیه که  
سرخیل اشرا را گرد بودند در ساوجبلاغ بتدبیر و تمهید  
حسنعلخان وزیر فواید امیر نظام سنه هزار و دویست و  
نود و هشت سال سی و پنجم جلوس هماپون

**حمله نواب سلطا محمد میرزا**  
ناصرالدوله با قشون جمعی خود بر محکمه علیخان شکاک که  
مشهوری بود بی ناک و لشکر آن سفناق سخت وند میر  
گروهی از باغیان بدبخت که بدانقلعه حصین اسنظهان  
نموده راه طغیان و تفرقه میپودند

**جنگ ساعدالدوله حکمران اشرا باد**  
با قلع خان ترکان در حوالی اق قلعه اشرا باد که با گروهی  
انبوه بجزیری و با عنبری اسناده سنه هزار و دویست و  
نود و نه سال سی و هشتم از جلوس هماپون

**ند میر طایفه احمد وند**  
ساکتین سرحد ما بین خا ک دولت عثمانی و مالک محمد  
ایران که همیشه منشا اشراوت و قطع طریق زوادر و قوافل  
و مسافین ایران بخاک عثمانی و مسافین عثمانی بخاک  
ایران بودند و قتل جوان میر رئیس و طاغیة نفوس و تخریب  
قلاع و معافل آن گروه سنه هزار و سیصد و چهار سال  
چهارم جلوس هماپون

**اشوب حمله سنگلج طهران**  
و ملحقان آن از قلیکه میرزا سید محمد که خدای انجاد  
محکس خود مرتکب شده بود و شورش و از دحام گروهی  
از شاهزادهای فاجار و تفریب آنکه مقبول از سلاله  
سلطنت بود و فضاصل کردن که خدای مشارالیه و  
ندبه جماعتی از شاهزادها که در مقام فضاصل از میرزا  
شرع شریف شخطی چند بودند بتاریخ سال هزار و

سیصد و پنجاه و هجری

**حجاریه عساکر منصوره**  
با ابل بیلقی و پیره داز از ترکانهای حدود کرکان وند  
و تنبیه انجاعت باغبه کاملادراوان حکومت نواب  
وجه الله میرزا سید ملک ملقب با میرخان سردار  
بتاریخ سال هزار و سیصد و پنجاه

**فتنه و سیاست اهالی ساوه**  
که بر علیخان حاکم خود شوریده انواع جنارت و تجریر  
از تکاب نموده بودند و رفع فتنه عظمی بمأموریت  
جناب جلالناب میرزا احمدخان فاجار و لوعلاء الله  
امیر تومان بتاریخ سال هزار و سیصد و شش

**فتنه عظمی در سر راه اهن**  
از باب تلف شدن شخصی از مسلمان که زهرهاشین  
افزاده بود و هجوم غائم مردم غوغائی بر سر علمجات که  
فرنگی میباشند و کشته شدن یک نفر مسلم بکلوله  
یکی از فرنگکان و خراب کردن و سوختن و شکستن جمیع  
واکونها و ابدیه منعلقه بشمن دوز و سیاست و تنبیه  
و مصادره گروهی فراوان از غوغایان در صفر هزار  
و سیصد و شش

**حمله قشون نصرت نمون**  
که از انجمله بود افواج گزاز و کیره و سپه اخور و  
سریند جمعی مصطفی خان سر تیپ خلف ابو الفتح  
خان سرهنک بر قلعه شریف خان سدسنانی که  
بر این دولت جاودانی طغیان اورد، راه خوشتر  
میسپرد و شکسته شدن مشارالیه و فرار کردن  
از خاک ایران و التماس جماعت افغان بپساری عمده الاثر  
العظام علی بن قحطان صمصا الملک



## باب هفتم

در اشارت اجمالی بر رخا ز آثار فادیه و آثار حسیه که عبارت است از ابنیه مستحده و عمارات متجدده که در طرف مدت شاهنشاهی سلاطین قهرمان الماء والظن از سال اول جلوس هماپون تا کنون که سنین اربعین شمسه بکمال پوسه احداث شده است و انسا کردیده چه بر سبیل ایجاد و ابداع و تاسیس و چه بوجه تعمیر و عادت و تجدید از قبیل امضا معظه مانند دار الخلافه ناصره در محط طهران و سرخر ناصری در خطه خراسان و شهر ناصری در مملکت سیستان و از سنخ قضبان بزرگ مثل مهرج بلوچستان و سرنک مازندران و جابید در عربستان و از جنس انشاء مدارس و معالجات و احداث کارخانها و مدارسانات و حفراهار و اجراء قنات و طرح بناستین و ریاض و حیاض و باغات و سطیح مغایر عامه و ستویه جواد معظه و بستن سدها و کشودن شطها و چندین شاهراه قوافل و سپاران را شوشه ساختن و اکثر شوارع شهرهای بزرگ را با فرش سنگ پرداختن و هکذا نذهبیات را بق و تزئینات فایق در قیاب و بیقاع ائمه معصومین سلام الله علیهم اجمعین و سایر فرزان و مشاهد مشاهیر اکابر دین مبین رضی الله عنهم و کذلک ابنیه سلطنتی و عمارات دولتی از وثاقتهای محیب و نالارهای مرتفع و ایوانات مشید و جواسق مقرنس و قصور مشید و دروب مستغرب بطرفهای مخترع و هندسه مستحدث و اشکال متجدد و تراکم مستحکم که غالباً جدران ممر و سقوط منق و اسطوانات مصقول داخله آنها از دست اساتید نقاشان چرب دست و مدن هبان نازک کار چنان با تکلف و پر صنعت برآمده است که مشاهده اش عقول را تیره میسازد و افهام را خیره میسازد و امامت و اصلاحات و تجدید و تعمیرات که حساب حکم در میان سلاطین سلف و انار سابقین از ملوک و غیر هم در این چهل سال بعمل آمده از حد احصا و نظاق استقصا بیرون است و نکارنده در این باب سابع بعضی از انها را که اهستی عظمی داشته بر نکاشته است و اگر چه این عنوان هفتم مخصوص شمارش آثار است که بفرمان و اجبلاذغان این پادشاه پادشاه نشان بظهور آمده ولی چنانچه از جلالت آثار و عظام یاد کارهای رعایای این دولت ابدایت که در مدت سلطنت سنین اربعین شمسی برپا ساختن و بوجهیکه شایان شرف و شان تواند بود پرداخته باشند هم در قلم خواهد آورد خواه در قلم و این پادشاه برپا کرده باشند و خواه در حال پادشاهان دیگر خلاصه سخن آنکه این شهر بار عادل و حسن و باذل در این چهل سال در راه آبادانی و رفع و برانی مبذول فرموده است بدون هیچ شبهه و ارتباب در حیطه حواس حساب در بنای و در تحت تجدید و تعمیرات کتاب تکمیل و لوکان بعضی از بعضی ظاهر اینک بتعداد بر سبیل اجمال حوض و

### اشغال غائب

انهاد در تضاعیف اشارات ذیل بطرح خواهد نمود	از جلالت ابنیه مؤسسه و شرافت اشار
یک نلی هیبت قبه مبارکه مشهد عسکریین	مقد شایان شاهنشاه پیمال در مدت سلطنت
صلوات الله و سلامه علیهم است که از وجوه طب و	اینچهل سال که بتوانیچ ابتدا با انها بعضی



اموال حلال خاصه شریفه ظاهران بقعه مطهره و کیند  
مقدس را که بر عظمتی بکمال اشمال دارد بخشهای  
طلا کوفتن فرموده اند و صد هزار باز به شرف این  
فیلز کرم افزوده اند

**و دیگر** نذ هبایوان مبارک حضرت علی  
بن موسی الرضا علیه السلام است که در صحن جدا  
ناصری واقع گردیده

**و دیگر** نذ هبایوانان مشهد مقدس  
کاظمین صلوات الله علیهما است که فاضل خستهها طلا  
کیند عسکرتین ادران مقام محمود بکار بردن فرمود

**و دیگر** آثار شریفه و اضافات و بضرفات زاید  
الوصفی است که در روضه و رواق و صحن و حجران و  
مغاهد و موافق و ملحقات و منضمان مشهد اسعد  
حضرت سید الخافین ابی عبدالله الحسین روحی و  
ارواح العالمین فداه و مزار ساطع الانوار حضرت ابی  
الفضل العباس علیه السلام بمبانشین و سرکاری بشخ  
عبد الحسین مجتهد اعلی الله مقامه پر داخته شده

**و دیگر** نذ هبایوان مطهر حضرت سستی  
بنبت موسی بن جعفر است در قم سلام الله علیهم

**و دیگر** تمام دربهای مقدسه روضه رضویه زاده  
الله شرفا و غیره است که جمیع مضاربع و عضادات آنها  
با صفحات نقره خالص پوشیده و پرداخته و در نهایت  
اهمیت و امتیاز سرکاری میرزا فضل الله خان وزیر  
نظام دارای منصب تولیت امور ان اسنان فرشته  
پاسبان ساخته شده است

**و دیگر** نذ هب کیند شریف و قبه منیف مزار قاضی  
الانوار حضرت معصومه زاده واجب التکریم سیدنا ابوال

القاسم عبدالعظیم علیه الصلوة والسلام است که در  
خستهها ظاهران را بطرای مباح خالص کوفتن فرمود  
و اینچند مت بزرگ بدستباری و پامردی پیدر مؤلف پرا  
شد امتد که از بیکان این بزرگواران عمر این پادشاه  
تا بروز کاران بایند و دوران سلطنتش همی فرخنده باد

**و دیگر** از عبون انار و غر مبانی اعلی حضرت اندس  
صاحبقرانی نصر شمس العارزه است که بر طبقان چند  
بعضها فوق بعض افراخته و از داخله و ظاهر با انواع  
تکلفات و تزینات از اسنه شده است همانند سر  
ترکیب و طرح و تشکیل این اثر جلیل و فرا پای نالارها  
و مجالس و کاخها و مناظر آن در میان این سلاطین  
سلف بران اثری نشان نداده اند و این اساس جدید  
و جوسق جاوید با هنام دوستعلیخان معیر الممالک  
انظام الدوله سرانجام یافت

**و دیگر** عمارت فریح آباد است که اندرون هاپون و  
بارگاه قدس و سرای الفت و انس و مضرب سرادق  
عفت و مهبط مستوران خدر عصمت میباشد  
و این عمارت بعنایت کافی کفاهه دوران امام محمد ابراهیم  
خان امین السلطان اسکنه الله فی عرف الجنان ستا  
و بهر گونه نایفان و تزینات که در صفحه خیال  
جسلس انز باده بران می نکیند راسته و پرداخته شد  
و مشارالیه انعم الله بر ضوانه علیه تمام این بنیاد شکفت  
و اثر بزرگ را بیکج و آجر سنجت و سفید بر آورد حتی در  
تخن جلد ان وجود هیچ اساسی نمیدار خست خام  
و اینم بچینه بکار برده اند همانا زانت رای و حصا  
فکر و حصاف عقل و علو خیالات خودش را مظهر  
مجنون است که این بنیان را این چنین مرصوص و هجر



کونراقتان واستحکام مخصوص برآست از ابنت عشر  
 اول سلطنت عمارتی بود مخصوص معروف بخوابگاه  
 مرکب از دو پست پورث تخمائی و فوقانی و حرمخانه و نالار  
 های این دیوهای مهر و عنبره که جمله توسط والد مؤلف  
 ساخته و متجاوز از هفتاد هزار تومان در آن صرف  
 خرج شده بود در حین بناء همین عمارت فرج اباد چون با  
 نقشه و هندستان موافق بنفاد حکم تجریب شد رتقا  
 مانند برجت بسیار خرج کراف یا عیدام و انهدام آن  
 پرداختند چه بخدی محکم بود که در حین هدم مجبور  
 بصرف باروت گردیدند

انصال دو قرن ابد قرن را نارنجی و یادگار پست این  
 لقب مهون و عنوان همايون موسوم کرده و وضع  
 این قصر در سلطنت شاه مرحوم محمد شاه غازی عبا  
 از یکبار الا خانه محضر رود و جنبین بود وقتی که اعلیحضرت  
 اقدس همايونی بسفر صفهان تشریف میبردند بوالد  
 مؤلف دستور العملی دادند تا فصری بسپاهالی که  
 موسوم بجهان نما بود <sup>در اینجا</sup> اخذات نمود و ثابثا توسط خبا  
 جلالناب مشیرالدوله پچی خان این قصر جدید در  
 همان موضع انشاء شد و باین لقب معروف گردید

**و دیگر باغ عشرت آباد است که بر ظاهر در اختلاف**

**و دیگر عمارت سطح کوه دوشان تپه و باغ**  
 و ابنته سفح جنوبی آن است که امروز در میان جمیع  
 جوانان و قصور سلطنتی که جمله بر این نکارخانه  
 چین ساخته شده این مقام بحسن موقع و صفات هوا  
 و کثرت روح و غزارت مباح و چندین مرتبت دیگر  
 اختصاص یافته و اصل این اساس را والد مؤلف مرحوم  
 حاج علیخان اعناده السلطنه ماضی علیه الرحمه در  
 تاریخ یک هزار و دو پست و شصت و نه از هجرت مطا  
 سال ششم از جلوس همايون بر حسب حکم جهات مطاع  
 برپا نمود اما از آنسال تا حال که غالباً در تحت عزت  
 و نظربند مؤلف است چندان ملحقات و منضمات  
 از هر قبیل بر این اثر اصیل افزوده شده که ببناء  
 نخستینش در جنب کعبان و بر بقی آنها تحت الشعاع  
 افتاده است

در سمت شمال شهر جنب شاهراه شهبازان واقع گردید  
 و از باغات دیوانی مابین نکارستان و قصر قاجار  
 افتاده و در داخله این باغ عمارات بدیع و ابنته رفیع  
 و کاخهای وسیع و گوشکهای منبع که شایسته شان  
 شاهنشاهان بزرگ همت است ساخته و افزاینده شده  
 و شروع غرس نهال اشجار این بوستان مینوشان  
 خود بهین مقدس شاهانه شده است اصل احداث  
 و ناسپس انشاء این باغ دیاراً و اشجار ابدست بند  
 نکارنده شده چنانکه در ضمن اشعار کتبه دیوار  
 قصر اینجا از منظومات معرب الخاقان میرزا محمد حسین  
 ادیب منخلص بفرغی اشعار شده میگوید شاخ نشا  
 کی کشت نارنج غرس خضر کی خضر و انشاندی  
 شاخ امید واری سعی صنیع دولت امر خدای عظم  
 بخشیده این بنارا آذین اسنواری در انبیشه هامان  
 البه چنانکه شفاه اشبنده شد از تخف فقط و قصد  
 ملیح و اشتر به نظم نایم و بعد از عرض در اشن اشقا  
 یا بحاج نایم عمود گردیده پس اگر ماده نسبت بمقام

**و دیگر گوشک مشهور رضا حبه قرانیه است که**

در قصبه نیوران افتاده و چون پس از قرن اول  
 سلطنت جاوید تشدید یافته و موهبت عظامی



باب

اسنادی وی نارسا افتاده معدور بوده است

و دیگر باغ گلشن است که در میدان عتیق اردکان

الخلاض بر دو جانب بجهه افتاده و این میدان در شب  
از زمان مجتمع فضول حوالی و کناسات اهالی میبود و  
چون شجاع توجه خاطر خطر خورشید ناثر بتبدیل  
ان کیفیت و تکمیل ان مقام فریاد خالی یافت که اینک  
نزهتگاه عمومی و جای تماشای بیکانه و بومی است

سبحان الله در خیال کن نکرد دکا بچنان کرد چنین و  
در این سنه ۳۱۳ اگر محانه بسیار مناز در این باغ ساخته

و دیگر باغ شاه است که در میان محیط میدان مستند

مسابقه است وانی واقع گردیده جای این اثر عامر  
با بر بصورت فواره فی حلقه بود از سبزه و گیاه نرغینه  
در او می نمود و نه اثری و الان از فراط انجم و اشجار و  
ریاچین و ازهار و جداول و انهار و فواکه و اثمار و ان  
اشمال بر محبت مقدسه فرابونی کوی از هشت جزو  
است و از روضه رضوان عضوی این باغ تشسنت  
اب جاری دارد و متجاوز از چهار سد فواره در جداول  
و در ریاحین در فوران است و نیز باغ وحش محضری در  
طرف جنوب این چندین کوشک عالی و اینده معتبر در این  
باغ ساخته شده

و دیگر باغ طغرل است که در سطح زمین شهری

پیش روی نزار شیخ بزرگوار محمد بن علی بن بابویه صدق  
علیه الرحمه واقع شده چون بر چکه بوسه تربت طغرل  
بیا اول سلجوقی است او اینده عتیق بود و در چنین  
موقع مخصوص حفظ ان لازم می نمود به مدار مرتبه  
استراخ ان این باغ بر حسب امر اعلی احداث و احیا گردید  
و بنام ان یاد شاه مرحوم موسوم گشت

و دیگر قصر فیروزه است که در مسافت مابین اینده

دوشان تپه و کوه ساسان شرق شمالی شهر میان پارک

در نهایت نزهت و طراوت و خرمی و شادابی واقع  
گردیده فنان مخصوصی دارد که بحکم های بونی رحمت الله  
خان سناری اسلاز خفر نموده است این قصر نیز مثل  
غالب کوشکها و اینده و بسا این و ریاض مغلفه بلند  
ابدات بلند نگارنده مفوض است

و دیگر قصر باقوت است مشتمل بر اساسهای حصین

بر نقش خوزنق مشحون بر آتاشهای شبن و قش سیرق  
که در مرکز نگاه سرخ حصار سیرکاری و مباشرت معند  
السلطان میرزا محمد خان گرقسی پیشخدمت خاصه  
حضور مظهر ظهور انشاء شده و احداث گردیده و این  
قصر مرکب است از دو قسمت قسمتی مشهور و یکوشک  
پیرونی که بطرز عماران پهلانی عرقی در نهایت استیا  
ساخته شده قسمت دیگر مرغخانه و این درونی که صلب  
صد درع از اولی بسمت مشرق ان بنا گردیده و بنام  
از دست پورت مسکون دارد و باینده سلاطین صیقل  
شبه افتاده و باغ انجا بر وضع پارک است بعد از او  
کاروانسرا و حمامها و قلعه رعیتی و غیره و زیاده از  
هشتاد هزار تومان نا این ایام صرف ان مقام گردیده

و دیگر اینده قشلاق جاجرود است که غالباً در

مواسم در ماه الشتاء مستقر مویک مسعود میباشند  
بیاید است که در جاجرود و عیارت است یک عتیق  
که اصل بنایش از خانان مغفور فتح شاه بود و  
در دوران سلطنت شاه مرحوم محمد شاه قازی  
همان حالت اصلی گشت در او اول این نوبت های بونی  
سلطنت روز افزون و الی یولف تخیری در وضع ان



داد و دیگر عمارت جدید معماری معمار باثی عمدا بر این مکان  
 که حالا وزیر نظام است در بیست سال قبل ساخته شد که  
 از بیرونی و اندرونی و حمامهای متعدده و هر یک از رجال  
 دولت عمارت جداگانه و مقام مخصوص دارند و هم اینچنان  
 باغ بسیار معتبر یکی در جنب عمارت و دیگر در کنار رودخانه  
 احداث شده است

**و دیگر** عمارت بیلای شهر شانگ است که هر ساله  
 در اوایل موسم رحله الصیف مهبط ذان ملکوتی صفتا  
 میباشد

**و دیگر** اساس و عمارت مشهور بدربار اعظم است که  
 بدست محمد رحیمخان قاجار علاءالدوله امیر نظام انام  
 یافت و انجام گرفت و بر مجالس مدیعی عمومی و مجالس وسیع  
 منظوم میباشد و این محوطه بناها و منازل مجتمع  
 وزراء عظام و امراء نظام است هر روز محافظان از بام ناشا  
 خاص بخواص میگردند غالب رؤساء و وائز دولتی با  
 اعضاء و اجراء را بنحوا حاضر میشوند و بوظایف و تکالیف  
 اداره خاصه خود مشغول میشوند و لکل مقام معلوم

**و دیگر** باب هاپون است و خیابان مقابل آن که نهایت  
 با تکلیف و پرکار پدید آخته و هم با هتمام و اقدام مرحوم امیر  
 نظام افزوده شده است

**و دیگر** باغ سلطنت آباد جلگه شمیران است که مثل  
 میباشد بر آثار بار عمر و آثار و ابعاد عمارت کلاه فرنگی  
 و برج خوابگاه و سرای سراری و بیوانات جواری و بچش  
 عرض عمیق زخار و فواران فیاض و جداول سرشار  
 و قطعات متجاوران تمام با اصول استوار مشتمل و بناات  
 زبان و محضرت بر شامات کافور و کوش و مرتب طبیب و نسیم  
 علیل و میناه منسجیان نسیم و سلسیل و این یادگار و

آبادانی و اساس محروس جاودانی پس از قصر قدیم بنا و در  
 بزمانی ایجاد و بنیاد گردید چه قصر قدیم قصبه و در  
 شمیران اگر چند از هر جهت در نهایت امنیاز است علی  
 الخصوص از باب چشم انداز ولی چون در دامنه کوه البرز  
 افتاده شمالش بعین ارتفاع کوه مزبور رسد و در مشرق  
 میباشد لهذا همواره مرکز خاطر خطر شاهنشاه زمان  
 وزمین و قهرمان الماء و الطین این بود که در شمیران نما  
 ملوکانه احداث کرد که جهات چهارگانه اش فراخ و باز  
 و در صفا و دلگشایی از سایر عمارت بیلای نماز باشد  
 پس همین جلگه نزدیک قریه رستم آباد برای این بنیان و  
 بنیاد اختیار و انتخاب فساد و والد نکارند و در احیاء  
 و غرس و عمارت و ناسپس این اثر جلیل مساعی جلیل است  
 و نامش و مراتب هنامش در کتابه کلاه فرنگی با تاریخ  
 انماش منظوم و مرعوم گردیده و سال بکهار و سپسند  
 پنج هجری در این باغ که دارای عمارت غالبه متنوعه است  
 و برای ملتزمین رکاب مبارک هم خارج باغ منزکاهان  
 دارد بحکم اعلیحضرت شمیراری نالاری بانهاست سواد  
 در طرف جنوب عمارت اندرونی متصل به برج هاپونی احداث  
 شد و این باغ دور رسته فنان مخصوص دارد و محیطش  
 یکجا از حش پخته افزوده شده نزدیک تکفیر سنگت

**و دیگر** اطاق موزه است که محفظه اشیاء عتیقه و  
 مختار اعلائی نفیس میباشد از قبیل احوار کبر و  
 کوههای بدیم و اسلحه خطیر و اوای بی نظیر و بدایع  
 صنایع و رودایع طبایع و آثار خطاطین و عوارض سلاطین  
 و عجایب عالم و مسکوکات ام و غیر ذلک از نوادار شاهی  
 که امتهان طبایع و افکار از تولید اخوات انها عظیم است  
 و مقومان عقول و اوهم از تبیین متن هر کدام در دست



حزین مقیم همانا کلبه اشپناه کران بها از هر قبل که در این  
اساس کردون کر پاس مبارک است از کتب و جواهرات و  
نفاست دیگر اگر تقویم شود متجاوز از چهل کرد و تومان این  
خواهد بود

**و دیگر تکیه درون است که بهیچکلی مستحدث و شکلی**  
بدیع پرداخته شده و از غره سال عرب که حساب تاریخ  
هجری بران نهاده اند هر ساله ناده روز موسم این مقفا  
گرمیست که در حال دولت بیروال بر حسب حکم شاهنشاه  
اسلام پناه ارواحنا فداه طبقات طاقات انرا با لوان  
زجاجات و چراغهای بلورین و فنون نوادرا اشپناه و  
امنتر شین برادر استر بشمار شریفه نشیع و مناسک  
موالات اهل البیت علیهم السلام با از رخامی عام اقدام  
و اهتمام مینمایند این تکیه شکلا مسند بر است مشتمل  
سرمه به و اگر سردابها هم بحساب بد چهار طبقه خواهد  
بود تمام بنایان از آجر سفید شده در اوقات تفریح  
روی بنم در اینهای سقف انرا که از چوب است با پرده و  
چادر صوفی شانند و سطح داخله تکیه یکجا کاشی معرق است  
و زیاده از بنیت هزار نفر در صحن و طبات و مرانیان  
میکنجد و تخمینا یکصد و پنجاه هزار تومان مخارج بنای  
این مکان شریف و مقام منیف شده است

**و دیگر باب عالی است که در میندای خیابان شمس**  
العماره روسوی مشرق و مشتمل بر سردری نغریظرت  
طرف پرداخته شده و سطوح چهار بدن و سقفان  
نما اما البتسر سنگ فزک است و در محاذان این عتبه  
غالبه همین ایام که مؤلف بتبذیر مسودان مشغول است  
از نومدانی پرداخته و در دو سمت شرقی و شمالی  
حجرات عالی ساختند و این میدان زیاده از حد بیان بر

صفای شهر افزود و در دره که ها و حجرانی که اطراف ارد  
صنف زرکها و نقاشان جا گرفته اند و در وسط ان  
حوضی است مدور باب دایم جاری و از چهار سمت  
باغچه گلکاری و بومرغ تراخاد و در سنه موزیک باغچه  
حساب لقمه مشغول نواختن و اندوه پرداختن می باشد

**و دیگر خیابانهای داخله دار الخلاف است که چهار**  
خطان بشکل مربع اینتهارک مبارک داد در میان گرفته  
و مربع دیگر بهزاران بار از ان بزرگتر خود شهر طهران  
قدیم را احاطه کرده است و از این هشت خط مزبور خیابانها  
های دیگر برپا و بجمع دروازه های دوازده گانه دار  
الخلاف ناصره کشیده شده است و خطوط خیابانها  
مستحدث دیگر نیز که از خلال محلات اخراج شده با  
اینها تضاد میکند و نقاط مینماید و بر دو کرانه  
غالب این شوارع بیشتر هر جا غرس اشجار شده و  
حرفها را کرده است انگاه خط خیابان را از دو  
دروازه جنوبا و شمالا بیرون برده اند از سمت جنوب  
بقصبه مشهد عبد العظیم علیه التحنه و التکریم  
بر کشیده اند و از سمت شمال بجمع نقاط مهمتر که  
عبارت است از عمارات دولتی و افسر در سطح جبل  
البرز و سهل الکای شمیران بگذرانیده اند از طرف  
اینهمه راه اشجار و میانه و لطف هوا و فطر صفا  
و شمیم گلها و در بچانه ها و نسیم باغها و بسنانه ها  
را چنان منبسط و ترد ماغ مینماید که خود در هنوز  
و بیابان کردی کیفیت زهت بوستان و باغ می بخشید  
و مابین تمام این خطوط خیابانان پیرونی و درونی  
بدست مهندسان چابک و قیامان چالاک برایشان  
مغایر عامر مالک اروا پاشوسه شده است هر جا



عزیزه می رود و کالسکه میگردد و در بعضی از خیابانها  
داخل چراغ کاروبرق نیز ایجاد شده است و مخصوص  
و تصفیه خیابانهای شهر هر ساله تقریباً شش هزار  
تومان نقد و جنس از جناب دولت جاوید اکتساب  
عمل احسانت میشود

**و دیگر میدان توپخانه مبارکه است که در شمال**

ارک مبارک بانهایت وسعت و عظمت و اهمیت مشتمل  
بر دو طبقه از جرات تخناتیه برای نهادن نمونه توپها  
سوار و فوجانیه برای سکونت توپچیان حاضر رگ  
بدست جناب جلالناب محمد ابراهیم خان وزیر نظام  
انجام گرفت و اختتام پذیرفت

**و دیگر نلکر افخانه مبارکه است که در ضلع مابین**

شرق و شمال قلعه ارک مبارک و از سمت شمال مشرق  
میدان توپخانه واقع شده فی الواقع بنا نسبت بسپا  
محکم و در زمین بطرز عمارات مغرب زمین و این اثر بنیل  
با کافیه ملحقان عهد و مضامین زبده بدست جلال  
تاب علیقلخان وزیر علوم و نلکر افخانه مبارکه  
مختموم گردید

**و دیگر مدرسه دارالفنون است که در خلال قنبر**

ذیل چون رشتنه ذکر تواریخ برخی از آثار این شهر  
با این اثر نیز کوار فرارسد شطری انداز احوال آن  
نضاعیف سطر چند بر خواهیم نگاشت

**و دیگر توسعه و تزیین صحن مبارک حضرت شاه**

زاده عبد العظیم بن عبد الله بن علی الشهد بدین  
الامیر حسین زید بن الامام ابی محمد الحسن کسب  
علیه و علی ابائمه سلام الله و اضافه و ابنیه غالبه و  
هجرات حوالی و تصرفات مبلع در ابواب و دروب و

سایر ملحقات این اسنان معلی است که بمساعی مشکو  
و خدمات ماجور حجت مکان حاج علیخان والد میر  
بعل آمد تقبل الله تعالی خدمت و خلد سلطان و در  
و اما مدرس و صحن جدید و تزیین و تکمیل صحن  
و عمارت رواق مطهره و ابنیه کاری ان و ساخن و  
برادر اخن دو مازنه رفیع بدیع از دست دو امین  
السلطان ماضی و ثانی بظهور رسیده است چنان  
که من بعد نیز اشاره میشود

**و دیگر عمارات و باغ نجف آباد است واقع در جهت**

مابین مشرق و جنوب دار الخلافه این مبانی اگر چه  
دوران محمد شاه ثانی مانده و در اندولت بدست خراج  
میرزا آقاسی احداث شده است ولی در این عهد ابد  
مهد بدست مرحوم امین السلطان ماضی طاب تر  
چندان صورت آبادانی پذیرفته و زواید و اضافات  
بر اصل باغ و عمارات افزوده است که کوئی موافق  
شده و اساسی از سر انشاء کرده و حقا که این  
رعناء و غرضهای غراء که از باغ رضوان و قصر غندان  
حکایت میکنند در جمله آثار این عصر ابد مسری  
مثل و نظیر اضافه است

**و دیگر شهر سرخس ناصری است در مملکت خراسان**

که از عظام آثار این پادشاه پادشاه نشان میباشد  
و بنا بر بنیاد ان اشارت خواهیم کرد

**و دیگر بلده فخر بلوچستان است که در پنج فرسنگ**

بمپور بر ساحل رودخانه مشتمل بر باغات و اسواق و  
حمامات و ابنیه غالبه و کلاه فرنگهای ممتاز خسته  
و معماری اسناد عباسی پر احض شده و فزون از  
نصبت هزار تومان صرف این اثر جاویدان بمراقبت



باب

سنا محمد میرزا ناصر الدوله فرزند نغزای کرمان  
 و بلوچستان گردیده است و هم ما بین نرماشیر و بمبئی  
 که من القدیهم از کسوت آبادانی عاری و عور بود تا کنون  
 چهار قلعه معتبر و چندین رسته قنات حسب الامر  
 ایجاد شده است

**و دیگر** شهر دار الخلافه ناصر است با بلخچه از  
 خندق و خاکریز و دروازه ها و غیره که هم در مفا تعین  
 نارنج تاسیس این یادگار علی مرتضی اللیالی و النهار مختصر  
 از ترجمان بر خواهیم نگاشت و بیاد کار گذاشت

**و دیگر** اصفهان عهد در عصر فاجار و نکارستان و  
 دولت آباد و کاله زار است اگر چه این باغات در دولت های  
 پیش انشاء شده اما در عهد های یون منجا و زاز سبی  
 صد هزار تومان در تعمیر وضع و اصفاف این بناها  
 مصروف افتاده است

**و دیگر** احداث باغ و عمارت با فدا آباد است از قرآ  
 غاری که در سمت غربی طهران واقع شده

**و دیگر** باغ و عمارت اقدس است که در طرف شرق  
 قصر صاحبقرانیه افتاده

**و چون** بعضی از آثار عالیه انام بردیم و تعظیماً  
 بتقدیم انها اقدام کردیم اینک بقصد کلبه مصابح  
 این عنوان منابع از خطبر کسب برپا زیم و ضمناً تواریخ  
 آغاز و پایان انجام برخی از ان امور مؤسسه مذکوره و  
 منافی مفدسه مشهوره را نیز معین سازیم

**بنیاد** و ناسیس فراع در اهات و زیدروسا بر مفا  
 و مظان ترکازی طوائف ترکان و مسکون و داسر  
 ساختن انها و بر کاشتن مستحفظین از تقنیک و غیره  
 سنه هزار و دویست و شصت و هفت از هجرت سا

چهارم قمری از جلوس های یون

**عمارت** و تجدید قلعه ادرک جدید دار الخلافه  
 طهران که اصلاً از عهد زندیه است بمعماری عبد الله  
 خان معمار باشتی سنه هزار و دویست و شصت و هفت  
 از هجرت سال چهارم قمری از جلوس های یون

**مسئله** جدید سبیل بند دار السلطنه فرزند  
 نارنج مذکور

**اجراء** بنه لجه بزرگ که از رودخانه کرج نادر الخلافه  
 طهران حفر کرده و از بالای باغ نکارستان وارد  
 شهر مگردید سنه هزار و دویست و شصت و هفت  
 از هجرت سال چهارم از جلوس های یون

**تعمیر** و سنگین کردن معابر نافذ و شوارع عامه  
 شهر دار السلطنه بترتیب در بابک ثواب جزه میرزا  
 حشمت الدوله در نارنج مزبور

**تعمیر** این بنه دیوانی اصفهان سال مسافرت  
 موکب های یون با اصفهان که نارنج مذکور است

**اجراء** اب قلعه نه کنبد و حسین آباد در راه بزرگه  
 دزدگاه بود بدست نایب الحکوم میرزا شیخ علیخان  
 سنه هزار و دویست و شصت و هفت از هجرت  
 سال چهارم جلوس های یون

**مرمت** عمارت دیوانی بر وجود با باغ شاه در  
 سفر اصفهان که نارنج مذکور است

**تجدید** قلعه خواجہ نفس در سر حد استر آباد  
 در این نارنج مذکور

**ولایت** بند کرکان هر دو بدست محمد و لنگه  
 بیکریکی استر آباد بنا نارنج سابق

**کشوریه** و تصفیه شوارع و معابر دار الخلافه



مزبور  
**ساختن** در آنجا نهای مستحکم برای نشین مستخفیان  
 خابری و قوافل در معابر نیز که دشت کرکان و استرآباد  
 در این تاریخ مذکور  
**انشاء** و بنیاد عمارات حکومتی و تفریح مخصوصان  
 در لوسنان و منع خانه نزول سنه هزار و دویست و شصت  
 و هشتاد و هجرت سال پنجم جلوس هاپون  
**احداث** و ایجاد فلجمان بجهت اسباب قوافل و عابری  
 از دزفول تا خاک بر و جرد بنام مزبور  
**تاسیس** نایبین قلعه در شهر شیراز که مشتمل بر  
 نهار خانه بسیار عالی بنام مزبور  
**اجراء** رودخانه کرخه و حوضه بسین سدی سد بد  
 بنام مزبور  
**بنیاد** سفارتخانه ملکی ولتی در دارالسعاده  
 اسلامبول برای اقامت و سکونت وزراء مختار و سفرا  
 کبار در سنه هزار و دویست و شصت و هشت سال  
 پنجم از جلوس هاپون و بعد از ایجاد و بنیاد سفارتخانه  
 بزرگ این عمارت قوس و گنجه شده است و سفارتخانه  
 بزرگ ایرانی را در پای تخت عثمانی تقریباً بیست سال  
 قبل از تاریخ تالیف این کتاب جناب جناب حاج میرزا  
 حسینخان فرزند بی که بصدارت عظمی بنیاد شد با  
 اهمیت عزاء بنیاد نهاد و تاسیس نمود و دولت دمصر  
 این اثر جلیل مبلغی خطیر منحل گردید  
**انشاء** واحداث مدرسه دارالفنون و افتتاح باب  
 تعلیم و تعلم فنون جدیداً بزرگ شروع در تاسیس و  
 بنیاد این اثر اعلی که مطلع خورشید تمدن و منبع هرگونه  
 ترقی است در سال سابق شد که سنه هزار و دویست

تاریخ مذکور  
**شوسه** کردن کوچهای ران مبارکه برای حرکت  
 کالسکه بنام قبل  
**بنیاد** انباری بسیار بزرگ در نایبین قلعه نزد بنام  
 سابق  
**بنای** سزای امیر نظام میرزا بقینخان انابک اعظم  
 در دار الخلافه مشتمل بر سیصد و سی شش حجره که سیر  
 انابکبه موسوم گردید در تاریخ مذکور  
**احداث** قوافل و فلجمان در شهرهای بزرگ بنام مزبور  
**توسعه** و تنمیه باغ داود پنه که سابق بنام اوغوا  
 مشهور بود و مرحوم میرزا آقاخان نوری صد اعظم به  
 اسم پسرش میرزا اورخان موسوم ساخت و انشاء عمارت  
 کرده و بر سعنان افزود بنام مزبور  
**شروع** با ایجاد واحداث چاپخانهجات و باخچهجات در  
 نام مالک محمد شیران سنه هزار و دویست و شصت  
 و هفت سال چهارم جلوس هاپون  
**بستن** بند کارپل بشهر در حکومت نواب خانلر میرزا  
 احتشام الدوله و بستن سد نه هاشم این دو اثر عظیم  
 انما مش در سنه هزار و دویست و شصت و هشت سال  
 پنجم جلوس هاپون  
**مرقت** ایلین دیوانی شهر نزد بدست محمد حسنخان  
 سردار خاک نزد و کرمان در سنه هزار و دویست و شصت  
 و هشتاد و هجرت سال پنجم از جلوس هاپون  
**احداث** مدرسه در کلبسای تبریز برای اطفال  
 ارامنه انجام بنام مزبور  
**بنیاد** سنه باز او میرزا بقینخان امیر نظام نشین کلاه  
 دروزان و کفش ووزان در دار الخلافه طهران بنام مزبور



شصت و هفت از هجرت سال چهارم از جلوس همايون است	تعمیر قلعه اجراء قنات رحمت آباد در شاه مرد باهت
ولی انام و انجامش در این سال بوقوع پیوست و در همین	مریضی قلخان در نارنج مذکور
سال بر حسب مشیت شاهانه معلمین ماهرا از اروپا	احداث دورسنة فنان دریم و نماشیر در نارنج
در رسیدند و روز یکشنبه پنجم ماه ربیع الاول بکشد	مذکور
نفر از ابناء ملوک و اولاد امراء عظام و ذراری نجبا مملکت	کشیدن باره و حفرت خندق و ساختن شهر حاج
که برای ندرت و تحصیل انتخاب شده بودند در صحبت	دور قصبه عنایت آباد و مینامی که هر دو در سرحد ترکا
میرزا محمد علیخان و وزیر امور دول خارجة بحضور مهر	افتاده اند بنارنج مزبور
ظهور مشرف شدند و بمدرس مبارکه امده بالین	احداث قلعه محکم در دور و حنظل آباد از دهات
و السعادة دار الفنون افتتاح یافت و رسوم و اداب	پشکوه بنارنج مزبور
تشریفات و تسویبات کاملاً بعمل آمد و از نارنج مزبور	مرمت عمارت دیوانی کرمانشاه خاصه عمارت عرش
علوم جدیده و انکشافات نافع که در ممالک فرنگ از	این بنارنج مزبور
چند مائت بزرگت بسیار و مشقت بی شمار بظهور رسید	احداث فنانی کافی تمام شهر کرمان در حوالی آن
بود در مملکت محروسه ایران شروع بروج و انتشار نمود	شهر در سنه هزار و دو و بیست و شصت و هشت از هجرت
و اسامی رؤس فنون و علوم مکه در این یادگار بزرگ	سال پنجم از جلوس همايون
تحصیل و تکمیل مینمود در باب ترقیات روحانیه و انان	اضافه ابنیه بدیع سلطنتی در دار الخلافه
معنویه ذکر خواهد کرد بد نارنج انام مدرس سنده را	عمارات سابق مینامی عتیق حرمانه و مسکن مخصوص
و دو بیست و شصت و هشت سال پنجم جلوس همايون	مجموعه مهند علما و توسیع دیوانخانه معرفت بکلیسا
احداث پانزده باب چاپخانه در خطا چاپری	از طرف مشرق فی الثابنج
مملکت فارس بمباشرت نواب میروز میرزا نصرالدوله	انشاء واحداث مرصخانه و بیمارستان در دار
در نارنج مذکور	الخلافه طهران در سنه هزار و دو و بیست و شصت و
احداث رباطان در عرض راه در فولانی خرم آباد	هشت از هجرت سال پنجم از جلوس همايون
در نارنج مزبور	بناء و انشاء بنا جدید توپخانه مبارکه در جنب
احداث قرا و نخانجات از اصفهان الی مفضلک	انبار قدیم در دار الخلافه بنارنج مزبور
دوره فارس و هم از اصفهان الی کاشان بنارنج مزبور	مرمت و عمارت ابنیه دولتی که در خارج شهر قدیم
اجراء بنای در شهر خرم آباد و رفع تنگی آب از مردم	طهران افتاده اند مثل نگارستان و کاله زار و قصر
انمک در سنه هزار و دو و بیست و شصت و هشت از هجرت	فاجاز در نارنج مزبور
سال پنجم از جلوس همايون	احداث و انشاء عمارت سلطانی در قصبه سناران



شهران که اشارت شد در تاریخ مزبور

ساختن در سنه بازاری مشتمل بر چندین باب

دکان در عصر مذکور بنا بر تاریخ مذکور

تجدید بروج اق در بند و قرار گنجانات مزبوران

و غیره بمباشرت عباس فلجان سبکداری که ناظران

سوار و هزار پیاده و دو وعده بود و در سنه انجام داد و به

انمام رسانید در سنه هزار و دویست و شصت و هشت

سال پنجم جلوس هاپون

بنیاد چاپارخانه در سناری و اشرف سنه هزار و

دویست و شصت و نه از هجرت سال ششم از جلوس هاپون

بنای برج جدید محکم بانهاپ عظیم در ازلی بمشرف

میرزا فرج الله خان اجودان توپخانه بنا بر تاریخ مذکور

تشریح در ابداع عمارات و ابنیه و بنا در شان پنجم

در سنه هزار و دویست و شصت و نه سال ششم

جلوس هاپون

ایجاد و انشاء جمع صنایع که مشتمل است بر صنایع

شتری از قبیل ایلت سازی و زردوزی برای ملبوس

نظام و بر بدن و دوختن البسته قشون و ملبله سازگی

عمل چینی که زرکشی و زردوزی مخصوص منازعی است

و نقاشیهای بسیار اعلی و تفنیک سازی و قداره

کری و غیر ذلک از اعمال و صناعات و پیشتهای

متعلقه بترتیب لشکر و سوق عسکر در بازار اصفهان

دار واقع در دار الخلافه طهران سنه هزار و دویست

شصت و نه سال ششم از جلوس هاپون

مرمت عمارات دیوانی خوی بدست اسکندر خان

سردار بنا بر تاریخ مزبور

بنیاد قلعه محکم در مر و برای اقامت قشون ساختن

انخطه محفوظه در زمانی که خلیفه مر و عریضه عبودیت

فرستاده بود و بکثرت جبهه تر متر شترینه او سپید

تومان نقد انعاما بافتخار خلیفه مذکور و هزار خوار

غله بطوائف ترا که مروی مهربان کردید بنا بر تاریخ مذکور

ساختن سبزه میدان دار الخلافه طهران و لغزاج

از نهائت کفایت بکمال لطافت سنه هزار و دویست

شصت و نه از هجرت سال ششم از جلوس هاپون

مکشوف باد که این میدان را با این جهت سبزه میدان

گفته اند که در زمان سلطنت زنده تیرانگاه فاجار تیر برآ

ندارد که تر جان و سبزی لای اهل دار الخلافه در فضل

بهار این محوطه را که با حوالی و خواستی بمنزله دشتی

بود عریض انواع سبزهها میکاشند و از عهد دولت

شاه مرحوم محمد شاه غازی نهمین سال مزبور فایوق

که مفضلترین رایبای این سیاست میکردند در وسط این

میدان بود و کسب بسیار است از قبیل جگرک بز و گاه در پیش

و بغل بند و امثالهم سابه بانهای کرباس میداد و اینجا

افراشته امنعه نالا بود خود را میفر و خندند بعلاوه مرغ

فرو شها و بیه دار هانیز در این موقع بکب می پر خندند

الغرض این مکان که فعلا مشرف است نمایان عالی است کثرت

و مجتمع هر گونه فضول و فآزور بود در تاریخ مزبور بدست

پدرم ساخته و از هر بلیدی پر خند شد بحدی که امرت

نزهتگاه مردم است و چند سال اینجا در ایام رمضان بسا

اندازی میشد و امثله مشوغه ایزان و فزنگ مشابه

اکسپوز سپون در نهائت راستگی عرضه میشد و افسوس

که این وضع بهم خورد

تعمیر از راههای زنجان که در مقدمه مبرابست خرا

شده بود مع تعمیر عمارات مرحوم عبدالله میرزا بدست



امیر اصلا نجان مجدالدوله حاکم انولایت بنا ریخ مذکور  
 تعمیر باره و بروج شهر کرمان بدست محمد حسنخان  
 سردار حکمران بزد و کرمان در بنا ریخ مزبور  
 تعمیر عمارت مبارکه سلطانی واقعه در دارالخلافه  
 طهران معماری محمد تقیخان معمار باشی و اهتدای حاج  
 علیخان حاجبالدوله در بنا ریخ مذکور این تعمیر عمارت  
 است از پیش از آتش کلاه فرنگی چهل ستونی که از چوب بود  
 در طرف بتلی عمارت پیشروی بالاخانه افاغجه شاه  
 که بعد ها صند و قحانه شد و حال اخرت کمر بده مکان  
 این بنا چنانست تحت بلور که از هدا بای اسکند اول  
 امپراطور روس و تمام پانها و اسبابش از نقره خام بود  
 در وسط این کلاه فرنگی زده شده و کوزه های نارنج در  
 اطراف علام کرده ش اول چیده بود  
 از عمارت مناز جدید البناء در دارالخلافه خراسان  
 الله عمارت باغ نواب امام وردی میرزا که دارالصدق  
 بود در بنا ریخ مزبور احداث شد  
 تعمیر ارک و ابنیه دیوانی مشهد مقدس رضوی  
 در حکومت نواب فریدون میرزا و فرمانفرمای خراسان  
 و سیستان در سنه هزار و دویست و هفتاد سال  
 هفتم از جلوس هماون  
 ساختن راه کتل بالای ایچنه که بنا زندان میر  
 و سیپار حضرتان بود با میرزا افاخان صدراعظم  
 نوری در بنا ریخ مذکور  
 ساختن عمارت امام زاده لوانسان که در قریه  
 باران است بنا ریخ مزبور  
 اهدای سنگ مرمر میرزا شاه مرحوم محمد شاه  
 غازی فاما را اسکنه الله فی بجو حواله فر دوس من در

الفرار بخطاطی نقاری و تجاری بسیار ممتاز که  
 بصیانت میرزا اسدالله روانه دارالامان تم کردید  
 در سنه هزار و دویست و هفتاد سال هفتم از  
 جلوس هماون  
 بنای اصطحاب در منزل حوض سلطان از راه قم  
 بحکم میرزا افاخان صدراعظم در سنه هزار و دویست  
 و هفتاد و یک سال هشتم از جلوس هماون  
 تعمیر عمارت دیوانی اصفهان در بنا ریخ مذکور  
 نذ هب عمارت کتبد مبارک حضرت عبدالعظیم  
 حسنی علیه السلام که اشارت شد در بنا ریخ مذکور  
 تعمیر ارک بم بنا ریخ مذکور  
 تعمیر رویش در زینهاوند بنا ریخ مزبور  
 ساختن اسواق شهر سلطان اباد عراق و عمار  
 دیوانی انجا بدست میرزا حسنخان نایبالحکومه عراق  
 بنا ریخ مزبور  
 آباد کردن باغ شاه بیرون دروازه ارک سلطان آبا  
 بمباشرت نایبالحکومه مذکور بنا ریخ مزبور  
 تعمیر بروج و بدنه ارک و شهر در دارالخلافه خراسان  
 الله عن کل مخافه و واقعه بنا ریخ مزبور  
 صنع و اهدای چهار زوج در نقره هر یک بطول  
 دو ذرع و بعرض یک ذرع و سرجارک بجهت اطراف  
 حرم مبارک رضوی علیه السلام بنام اعلیحضرت  
 اقدس هماون بمباشرت و سرکاری میرزا فضل الله  
 خان وزیر نظام مثنوی باشی و پیشکار خراسان در  
 سنه هزار و دویست و هفتاد و یک از هجرت سال  
 هشتم از جلوس هماون  
 تعمیر قلعه مشهدی ریزه از توابع باخرز بحکم نواب



فریدون میرزا فرمانفرما الی خراسان فی التاریخ	اساختن پل اوق در بند بنا بریح مزبور
تعمیر پل خواجوی صفهان فی التاریخ	تعمیر عمارت هزار جریب صفهان بدست چراع علیخان
بنیاد ایجاد سد ناصری حوزوه که از جلال اثارو	نایب الحکومہ صفهان در سنه هزار و دویست و هفتاد
عظام کارهای این شهر بنا و معدله ندارد بود با تمام فرا	ویک از هجرت سال هشتم از جلوس هماپون
رسید در سنه هزار و دویست و هفتاد و یک از	لبستن سد بلوک کربال در فارس که از بناهای عضد
هجرت سال هشتم از جلوس هماپون و بعد ها مکرر مرت	الدوله دیلی است در سنه هزار و دویست و هفتاد و دو
و اصلاح شد و مخصوصا والد المؤلف در عهد والیکر	سال هم از جلوس هماپون
عربستان و نوسنان از تعمیر کامل نمود و مع ذلك فعلا	اراضی خاصه دیوانی واقع در سنکلیج را که خانهای
خراب است	جناب معین الممالک دام اجلاله و غیره انجام است و بناغ
حرمیت و تعمیر این شهر مبارکه دولتی دار الخلافه طهران	خان و باغ قورخانه و باغ امان الله خان اشتهار دار
از تجدید هجرت میدان توپخانه قدیم و احداث انبار	بجهت توسع بر مردم دار الخلافه طهران و اخراج ایشان
فرآشخانه مبارکه و وظائف ساز و کوشه ها اول جمعاً	از تنگنای ضیق مکان بر عابا انتقال فرمودند و از این
بنا بریح مزبور	جهت بر آباد اینهای جدید چندین هزار جریب بفرودند
احداث باغ ناصریه در سمت دروازه اردک شهر	بمباشری محمد تقیخان معمار باشی بنا بریح مذکور
داواکامان کرمان بدست محمد حسنخان سردار حاکم	تعمیر میدان نقش جهان صفهان بنا بریح مزبور
انولایت در بنا بریح مذکور	تعمیر میدان توپخانه و نقاره خانه کرمانشاه بدست
تعمیر دیوار حصار بوشهر که بسمت دریا است در	نواب امام قلی میرزا عماد الدوله بنا بریح مذکور
ناب بریح مزبور	فاسلس عمارت جدید بطرزی نازه و طرحی بدیع در
بنیاد باستانی در نهایت استحکام در مقابل چپار	جنب عمارت اندرونی سلطنتی دار الخلافه طهران مشند
برج بند بوشهر که دار الحکوم است بنا بریح مزبور	برهشناد و دیوار با طاق تخمائی و فوقانی در کمال شکوه
تعمیر قلعه جریب خوارک بنا بریح مزبور	و امپار بدست حاجی علیخان حاجب الدوله و الد مولف
تجدید پل رودخانه فرل اوزن که از خاک کروس	در سنه هزار و دویست و هفتاد و دو از هجرت سال نهم
گذرد و سرحدات ریاجان و عراق است در کمال استحکا	از جلوس هماپون مقدمه احداث و منشا ایجاد این عمار
و نهایتاً هم بنا بریح مزبور	بدیع بنیاد آنکه بندهکان اقدس هماپون روزی از بالای
احداث حوض بزرگ در صحن مبارک حضرت رضا	برجی که در گوشه عمارت سلطنتی طرف جنوب غربی واقع
علیه السلام بدست میرزا فضل الله خان وزیر نظام در	شده و مشتمل بر میدان توپخانه و انبار فرآشخانه بود و از فراز
کمال اهتمام بنا بریح مزبور	آن بعضی از این شهر دیده میشود در طرف سنکلیج عمارت



دیدند مریخ بوضع مخصوصی سوال فرمودند معلوم شد  
 از حسن بیخمان معتبر الممالک مرجوع است که بمباشری  
 مسپور پشاور خان بطریق فرنگی ساخته میشود پس والد  
 مؤلف را که منصب حجاب دولت داشت احضار فرمودند  
 و مقرری داشتند که در مدت تشریف فرمائی موبک هاپون  
 بیپلاقان چنان عمارتی بنا نماید و با تمام رسانند پس در نظر  
 سرمدان ایستان این بنای عالی هم بر پا کرد بدو هم مقرری  
 دادند و او اسنشد از جبهه بالا خانه بود که در سقف وجدان  
 ان تماماً بشقابهای چینی کار کرده بودند بعد از اتمام این اثر  
 بزرگ که مقارن مراجعت موبک هاپونی از نیلاق بود در  
 عوض آنچه دست خواستند عنایتی مخصوص در حق والد  
 بظهور رسید نشان شمال مبارک مرحمت کرد بدین پسر زافا  
 خان نوری صدراعظم در بیخ دست عرض کرد که این نشان  
 مبارک خاصه صد و روشا هزاره های بزرگ است بفرست  
 داده نخواهد شد بکسال این فخر بطول انجامید بالاخره  
 بنیدکان هاپون میرزا آقاخان را بقتل پذیر نمودند که اگر  
 فرمان صادر نکند بموجب دستخط شمال داده خواهد شد  
 میرزا آقاخان ناچار نشان شمال را برای آنکه ندبیری بقصد  
 امکان آنکسینه باشد سه درجه قرار داد و در جبر سوتیم  
 در حق والد مؤلف اعطاء شود و منبذول اشد العرض  
 این بناء غراء در سال ۱۲۹۱ مقارن ساختن عمارت فرج  
 اباد چون با طرح و هندستان ناموافق افتاد لا علاج خراب  
 کرد بد چنانکه در سابق نیز اشارت رفت

**تعمیر عمارت عالی ناپوی اصفهان که معظم عمارت است**  
 بدست نواب خرم میرزا احشمت الدوله بنای فرج مزبور  
**تاسیس و احداث قلعه ناصر اباد در زمان زندان و**  
 حفر خندقان و خندق فرج اباد و نهر فرغ مرز و تجدد

خندق حسین آباد بدست نواب لطف الله میرزا و المان  
 مملکت بنای فرج مذکور  
**بنای و انشاء قورخانه بزرگ در شهر شیراز در حکومت**  
 نواب طهماسب میرزا مؤید الدوله بنای فرج مذکور  
**تجدید بار و طاق کوچه فرزند بدست حاجی حسنعلی**  
 خان پیشکار اشهر در بنای فرج مذکور  
**بنای پانزده بدنه لب دربار در بندر بوشهر که هشت**  
 بدنه از آنها در این سال با تمام رسید سنه هزار و دویست  
 و هفتاد و دو از هجرت سال نهم از جلوس هاپون

**تعمیرات عینان مقدسان امه هداة عليهم السلام**  
 بمباشرت جناب شیخ عبدالحمین شیخ العراقین که بدست  
 هزار تومان از وجوه خاصه طیبیه در این مصرف شریف  
 خرج شد ناسننه هزار و دویست و هفتاد و سه سال  
 دهم از جلوس هاپون

**تاسیس و بنیاد تکبیه دولتی در بناوران خبضر**  
 سلطنتی در تاریخ

**تعمیر اما مزاده شاهپیر علی حمزه علیه السلام و عمارت**  
 تکبیه خواجه حافظ علیه الرحمه و شاه داعی الله و بابا  
 علی کوهی در ظاهر شهر شیراز با هتمام نواب طهماسب میرزا  
 مؤید الدوله حکمران فارس در تاریخ مذکور

**تعمیر کبند شاه چراغ و حجران و سخن این در شیراز**  
 بدست نواب طهماسب میرزا مؤید الدوله بنای فرج  
 مذکور

**تجدید بار عمارت دیوانی اسر اباد و قورخانه و قورخا**  
 در سنه مزبور

**تاسیس بند بنهر و عراق بمباشرت میرزا احشمتان**  
 حاکم آن ملک بنای فرج مزبور



<p>ولبعهد ثالث در سال مذکور</p>	<p>تعمیر عمارت دیوانی زینخان بدست چراغعلیخان حاکم در</p>
<p><b>تجدید</b> چاپار خانهای خوی و تمام عرض راه در سنه</p>	<p>سال مذکور</p>
<p>هزار و دویست و هفتاد و پنج از هجرت سال و از دهر از جلوس هماپون</p>	<p>تعمیر مسجد جامع دارالسلطنه فرزند در تاریخ مذکور</p>
<p><b>انشاء</b> و ایجاد کارخانه ریشمان ریشی و افعی در قریب</p>	<p>تعمیر کاروانسرای معروف بکاروانسرای شاه و اضع در</p>
<p>قصر قاجاری فی التاریخ و چرخ بخار و اسباب لازم آنکه بمبلغ نود هزار تومان بتوسط محمودخان ناصر الملک از مسکواستباع شد ولی بعد از چندی کار کردن معطل ماند و بهبودی افتاد پس عمارتش اول مخزن نذر کرات حریبه شد و بعد ضراب خان و واحد دولتی گردید و اسباب بخار و اسباب لازم ریشمان ریشی بمبلغ ده هزار تومان بتوسط حکیم الممالک نفرینش رفت</p>	<p>شهرسازی بنا بر تاریخ مذکور</p>
<p><b>احداث</b> عمارت سلطانی قریب آردان که در بلوک</p>	<p>تعمیر کامله و تجدیدات فاضله در روضه حضرت معصومه سلام الله علیها بدست ذوالفقارخان حاکم قم در سنه مذکور</p>
<p>پشاپویه است و از مرحوم میرزا آقاخان صدراعظم قزو مصادره وی بدیوان اختصاص یافت و انتقال گرفت بنای تاریخ مذکور</p>	<p>تعمیر سد بلذک و خود پل مذکور و کاروانسرای انجا</p>
<p>تعمیر عمارت والی نشین شهر سنندج در سال مذکور</p>	<p>و کاروانسرای حوض سلطان و ساختن حوضی بزرگ از او در ان مقام با اهتمام بدست ذوالفقارخان حاکم قم بنای تاریخ مزبور</p>
<p><b>بندباد</b> و ناسپس قلعه سرخس جدید ناصریه بمبانش</p>	<p>بندباد و ناسپس میرانی بزرگ و وسیع در تبریز مشتمل بر</p>
<p>نواب حمزه میرزا حشمت الدوله حکمران خراسان و اسکا چند هزار خانوار از ایلان داخله خراسان و این اثر بزرگ در این سال شروع شد و در سال اتمه انجام یافت</p>	<p>انبارهای عظیم و لواحق کامل در سنه هزار و دویست و هفتاد و چهار سال با زدهم جلوس هماپون</p>
<p><b>نصب</b> درب طلا در روضه رضویه زاده الله شرفا</p>	<p>تعمیر عمارت دیوانی تبریز بمبانش میرزا فضل الله</p>
<p>و مرتبه که بدست میرزا محمد حسین فرزند پنی عضد الملک منوئی باشی ساخته شده بود در سنه هزار و دویست و هفتاد و شش از هجرت سال سیزدهم از جلوس هماپون</p>	<p>وزیر نظام فی التاریخ</p>
<p><b>تکام</b>ها انخانه بزرگ و وسیع برای زوار شهد شصت</p>	<p><b>تجدید</b> قلعه خرم آباد قبلی و باغ سر و ستان و غیره</p>
<p>و اب انباری بزرگ آن مع لوازم صنایع از مطبخ و غیره</p>	<p>اشجار و اجزاء آنها فی التاریخ</p>
	<p><b>ایستاد</b> کاری حرم مطهر حضرت رضا سلام الله علیه</p>
	<p>بنای تاریخ مزبور</p>
	<p><b>مرمت</b> عمارت دیوانی اصفهان خاصه میدان نقش</p>
	<p>جهان و میدان چهار حوض که بعضی از آنها از سال سابق شروع شده بود بنای تاریخ مزبور</p>
	<p><b>تسویه</b> و تعمیر راه چنابان مازندران با تمام اهتمام و</p>
	<p>نهایت عنایت در سنه مزبور</p>
	<p><b>بندباد</b> و تزیین عمارت مقبره نواب میرزا اسمعیل میرزا</p>



خانه و غیرها بمباشرت عضد الملک مذکور در سال نو

**احداث** بکرشنه فنان در قم و دفع صنوق و شدت

انتهای مردم بمباشرت جهانوزخان حاکم آن بلده  
شرفی در تاریخ مذکور

**بنا** عمارت بزرگ در میدان اسب وانی واقع در سمت

غربی دار الخلافه طهران در سنه مزبوره حالت بقیا

عمارت اسب وانی بکیا الاخانه عمده از بناهای خافان

معفور فتحعلیشاه بود اگر تا نسبت همان بالاخانه خاقان

خالی از اهتت نبوده است اما میل طبیعی این پادشاه جمجا

ارواح العالمین فداه با بادانی و ناسپستان مهتر باعمار

فناعت نکرد و در تاریخ مزبور بکرشنه عمارت تخمک

و وفاتی در ان مقام انشاء شد و احداث کردید

**اباد** ساختن و در پر کردن اراضی شهری که با سرشنه

فنان میرزا محمد حسین فراهانی دبیر الملک سپرد شد

بنای مخ مذکور و این بادی همین حسین آباد است که با سم

دبیر الملک باشد و در اینجا کارخانه ذری باقی هم در کلا

اراستگی برپا بود

**بنا** و انشاء کارخانه تفنک سازی هم در طهران که

ماه هر قیضه تفنک خان دارد یکی میسازند و بیعت

جمیع فواج فاهرا از آنها سلح شود بنای مخ مزبور

**توسعه** صحن مبارک حضرت سیدالشهداء ارواحنا

له الفداء باضافه هزار ذرع زمین ایتبای از خانه کجا

اطراف صحن قدیم و بناء حجرات فوفانی و تخماتی و تعمیر

کنند مطهر الخضر و همچنین مرمت بقعه مبارکه

**لبتن** سد برای سپل در بالای شهر طهران در

سنه مذکوره بواسطه آنکه بارندگی زیاد در بهار

اینسال و جریان سپل خرابی فاحش بمجلات خارج

روازه دولت رسانید بلکه اب داخل اردک دولتی

بتر کردید

**توسعه** و تجدید میدان مشوق دار الخلافه طهران و

ساختن دیواری مثل بر طاقناهای اجری در دور

تمام میدان مشوق بشکل مربع با هتمام میرزا محمد خان

فاجار سپهسالار سنه هزار و دویست و هفتاد و هشتاد

از هجرت سال پانزدهم از جلوس هماپون

**توسعه** کردن راه سلطنت آباد در تحت نظارت نواب

علیقلمیرزا اعضدا السلطنه و میرزا سعید خان وزیر

خارج بمباشرتی مسپوکا سترخان مهندس منساق

در سال پانزدهم از جلوس هماپون اینک این راه بنام

خیابان شمیران مشهور است

**احداث** پل معتبر محکم بر روی رودخانه سپوند

واقع در هشت فرسنگی شهر شیراز بدست حکمران

فارس نواب طهااسب میرزا مؤیدالدوله ساپانزدهم

از جلوس هماپون

**اعمارت** و تجدید بنا بیدیه دیوانی شیراز ایضا که

بزلله خراب شده بود بمباشرت نواب طهااسب میرزا

مؤیدالدوله سال پانزدهم از جلوس هماپون

**تجدید** و اعاده ابنیه قورخان و توخانه محرمه که از

جهت وقوع در کرانه اب بواسطه مد آب بکلی خراب

شده بود بمباشرت حاکم عربستان حاجی علیخان

صیاء الملک والد مؤلف سال پانزدهم جلوس هماپون

**ایجاد** و اجراء اب بکرشنه فنان در صحرا ای و سنه



باشی صورت انجام پذیرفت در سال پانزدهم از جلوس  
 همايون  
**احداث** در باجه بزرگ ژرف در برابر در و شان سپهر  
 مفارن جریان فئات جدا جدا که خالاد در وسط باغ  
 وحش است در سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و نود و سی  
 شانزدهم از جلوس همايون  
**بنای** رباطات و حمامات و کاروانسراهای معتبر در  
 کرمان بمباشرت و اهتمام محمد اسماعیل خان و کبک الملک  
 در سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و نود و سی سال  
 شانزدهم از جلوس همايون  
**تعمیر** عمارات دیوانی بسیاری میدان کبک ان هم در  
 سال شانزدهم از جلوس همايون  
**وسعت** و وسعت دیوان سلطنتی دار الخلافه  
 طهران در سنه هزار و دو و بیست و هشتاد سال هفدهم  
 از جلوس همايون  
**بنای** بازار جدید بدیع و جامع معتبر و وسیع در کرمان  
 از محمد اسماعیل خان و کبک الملک سال هفدهم از  
 جلوس همايون  
**ایجاد** واحداث جبهه خانه دیگر معروف بیاستبان  
 بانها پناهنده در جنب میدان مشرق هم در سال  
 هفدهم از جلوس همايون  
**تشریح** بناختن راه مازندران از البرزالی کجور و  
 کار داشت الی کرانج که سی و دو فرسنگ مسافت  
 میباشد بمباشرت مسیو کاستر خان مهندس فرانسوا  
 هم در سال هفدهم از جلوس همايون  
**ساختن** بقعه عین علی و عین علی در اذربایجان بدست  
 عزیز خان سردار کرد در سنه هزار و دو و بیست و هشتاد

که با وجود سعه ارضی قابل ایجا از آن نداشتند هم در  
 سال پانزدهم از جلوس همايون و این فئات معروف  
 بعلی شاه می است که منبع و شا چاهش از حوالی منزله  
 از کل واقع در دامنه البرز میباشد  
**ساختن** راه کبک ان که مراقبت و مواظبت و اتمام ان  
 با محمود خان قراقرز و نواصر الملک بود در حکومت نواب  
 اردشیر میرزا رکن الدوله بنا برنج مذکور  
**احداث** و انشاء جبهه خانه بسیار عالی در دارالخلافه  
 طهران که اتمامش هم در سال پانزدهم از جلوس همايون  
 بوقوع پیوست  
**تعمیر** قلعه قدیم شهر طهران بمباشرت میرزا موسی  
 وزیر طهران هم در سال پانزدهم از جلوس همايون  
**تعمیر** پل ششتر که از طغیان آب خراب شده بود بدست  
 حاج علیخان ضیاء الملک و الی مؤلف در سال پانزدهم  
 از جلوس همايون  
**بند** و ایجاد مناره سردخانه و انبار سبزی در انزل  
 بدست نواب رکن الدوله حاکم کبک ان در سنه پانزدهم  
 از جلوس همايون  
**تکمیل** بناختن راه کبک ان که در حکومت امیر اصلا  
 خان مجد الدوله شروع شده بود با اهتمام محمد خان  
 ناصر الملک مشیر حضور در سال پانزدهم از جلوس  
 همايون  
**تعمیر** و تسهیل و ساختن و هموار کردن راه پون  
 و راه شریف آباد بمشهد مقدس رضوی که هر دو از  
 جهت کوه کتل اسباب تعب و زار بود بمزاجت و اهتمام  
 میرزا محمد حسین قزوینی عضد الملک منوچی باشی  
 و این اثر نافع بمباشرت حاجی مصطفی قلی نیک در بنا



و بک از هجرت سال هجدهم از جلوس هماون

مرقت بقعه شیخ محمود شبستری علیه الرحمه بمذ

عنه خان سردار کل بنا بر مخ مذکور

احدا اباد اینها در بند رطس کرمان بمباشری محمد

اسمعل خان و کل الملک هم در سنه هزار و دویست و

هشتاد و یک سال هجدهم از جلوس هماون

طرح و اجزاء باغ مشهور بگلشن و حضرت و احداث دریاچه

مابین دو قسمت شرقی و غربی آن در بین میدان توپخانه

قدیم دار الخلافه و ابراداب فنان خاصه سرکاری در

آن بجهه بعد از آنکه از جنای و ریاض و لثخان مبارکه

سنگین رود و از آنجا بوض سبزه میدان و محلات شهر

ظاهران عبوق جاری میگردد و در سطح تمام فضای این میدان

از اطراف دریاچه مستطی مزبوره باستثناء راه عبور

و در ریاضچیند بها و درخت نشانیها و گلکارها بطوریک

جدید و طرحی بدیع نمودن در سنه مزبوره که سال

هجدهم قمری است از جلوس ابد ما نوس در قسمت غربی

این باغ صندوق عدالت بود که بمنزله زنجیر عدل نوشته

هر کس عرضی داشت بطور آزاد انجا رفتن عرضش خود را

در آن صندوق می انداخت بهر هفتد یکبار از نظر مبارک

میگذشت و جواب صادر میشد و باین وسیله در نظایم

احدی بستر نبود و در بنا بر مخ تالیف در قسمت شرقی این

باغ که مخانه بلکه کل خانه ایجاد شده است و در سنه اربعه

نارنج مزبوره که نوزدهم قمری از جلوس خواهد بود چون

تشکیل میدان آنک و طرح بجهه بزرگ در وسط و غرس

باغ مذکور در دو سمت آن که در بنا بر مخ تالیف از نظر ابادی

و شادابی مصداق دور بک سبز تواند بود یکجا انمام یافت

و ضبک ستوانهای سنگی بفاصله چهار دوزع واقعا

مختر خوبی در فواصل ستونها جمیع انجام گرفت محض

حفظ چنین ساحت نظیف لطیف از عبره در اب انعا

خندق سمت شرقی آنرا را انباشتند و خیابانی نادیده

بازار ساختند و دروازه از سمت شمال خارج شهر قدیم

بان خیابان کشودند و خیابان مزبور را که بر پشت شمس

الغاره نیز میگذرد ناصر تیر نامیدند

اجراء فنان شهر هبهان بدستداری نواب سلطان

اوس میرزا احتشام الدوله حاکم انخطه بنا بر مخ مذکور

تکمله ستوبه راه کپلان بمراق و بستن پلهای عرض

راه و تجدید چاپار خانهای انخطه در سنه هزار و دویست

و هشتاد و دو سال نوزدهم از جلوس هماون

لسطح و ستوبه و تسهیل و ساختن و شوشه نمودن

راه هزارچم مازندران که از مسالك صعبر بود بمسالك

مسبوکا سترخان مهندس مسایوی که در سال

نوزدهم جلوس صورت انمام پذیرفت و راه هزارچم خرف

همان شاه راهی است که از دامنه کوه البرز تا کرانه دریا

خرز کشیده شده و این اثر از معظلات نادان پادشاه

جماه ارواح فاداه میباشد چون در مسافرهای

موکب مسعود مازندران و سباحث سواحل بحر خزر

صعوبت طی طرق و اشکال قطع مسافت مابین جبا

و نلال واقعه در مسالك و معابر انملکت را بر آبی

العین ملاحظه فرمودند و اضطرار دعا با و مسافون

داد و وصول بدریا کنار سپردن راههای دور و

نورد بدن پست و بلند بسیار سخت مشهود داشتند

عزیمت ملوکانه بر کاشتند باینکه از دار الخلافه طبرستان

راهی نالیه ریای مازندران ایجاد و تسهیل واحد

و تسهیل فرمائید که نزد یکترین مسالك و این از



از هر گونه مخاوت و مخاطرات و مهالك بوده باشد پس  
 خود بر حسب خيانت اهام شعار شاهنشاه عرب و عجم  
 راه خطره را چيم پيش گرفته شده حسب الامر الاعلى هر  
 جا بگوه كنى و كل شكافى و جنگل راشى و سنك چينه  
 و خاك پزى و پلسازى و توسع طر يق و رفع مضيق و  
 جميع تكاليف سيطر و ستور و تسهيل و تصفيه اشغال  
 همى رفت تا اين زير پرداختن چندين هزار بده زروسم  
 اينجاده عظمى و صراط مستقيم كه فى الحقيقه بر چند اثر  
 بزرگ معنوى و بر چند يادگار شكوف منطوى است در  
 شهر و اينسال صورت تمام و كيفيت كال پذيرفت و  
 در ياد بچنگه خواهم بركاشت بشرون بازديد و مشاهده  
 و نماشاى شخص شاهنشاهى ظل اللهى نابل كرديد  
 حفر و اجراء شهر رشت بمباشرت محمد فاسمخان  
 والى كيلان هم در سال نوزدهم جلوس همايون

بنای انبار در بندر مشهد سر برای حفظ احوال  
 و اطفال و امنه و ارده از بحر جزر بخاك مازندران هم  
 در سال نوزدهم جلوس همايون

احياء و تجدید باغ شاه شهید که در بلده ساری  
 واقع است بمباشرتى ميرزا مسیح وزير مازندران در  
 سنه هزار و دو و پست و هشتاد و سه از هجرت سال  
 بستم از جلوس همايون

تذکیرت کتیب مبارک عسکرین که خشنهای طلاك  
 انها را در ماه ذيقعد سنه هزار و دو و پست و هشتاد  
 سه از هجرت سال بستم از سلطنت عظمى عليه رضاه  
 فاچار پيشخدمت خاصه عضد الملک عراق عرب  
 حمد داد و شماره خشنهای طلا و ساير مصالح اين اثر  
 بزرگوار از انبقر است خشت بستم و هفت هزار و  
 هفتصد و چهل و هشت عدد کتیب بکصد شصت  
 عدد حاشيه سبصد و بيست و سه طوق کتیب مطهر  
 عدد

تجدید و مرمت و تاسيس عمارت و باطات عرض راه  
 خطه دار الامان کرمان بنا بر مخ مذکور

بناء و انشاء مدارس و مساجد و تعميرات عمده در  
 بلده طيبرستان بنابر مخ مزبور

وهكذا در شتر و در قول و ساير صفحان عربتبا  
 احداث مدارس و انشاء مساجد و جوامع چند از جانب  
 دولت غرا بعل امده در بنا بر مخ مسطور

مرمت و تعمير دار الحکومه سنندج و ساير اربنيه  
 معتبره ان بنا بر مخ مزبور

تذکیرت ابوان مشهور بايون طلاى ناصري در  
 صحن روضه مقدسه رضويه که با هنام ميرزا محمد  
 حسين فرزندى عضد الملک منوتى باشى صورت انما  
 بافت در سال نوزدهم جلوس همايون

مرمت عمارت و اربنيه چشمه على دامغان و وقف  
 حضرت صاحب الامر عليه السلام بدستبارى ميرزا  
 محمد خان فاچار سپهسالار اعظم بنا بر مخ مزبور

احداث و حفرتوان در منزل ميان دشت و مشهد  
 مقدس در سنه هزار و دو و پست و هشتاد و چهار از  
 هجرت سال بستم و يكم از جلوس همايون

مرمت ارك شهر سبزوار مفارن سفر اول خراسان  
 و زيارت مشهد مقدس بدست ميرزا محمد خان فاچار  
 سپهسالار در سنه هزار و دو و پست و هشتاد و چهار  
 از هجرت سال بستم و يكم از جلوس همايون

احداث و انشاء رباط و عفرانى واقع در راه مشهد



بدست حسینخان امضا و الملك خاگردامغان در  
نارنج مزبور

اجرا و قوت چند و احباء موان بسیار در مملکت

کرمان بدستباری سردار محمد اسمعیل خان نوری

و کبل الملك خاگردامغان و سپستان در سنه مزبور

انشاء و بنای عمارتی مناز در کمال حصانت و استقامت

در باغ نظر کرمان بدست محمد اسمعیل خان نوری

و کبل الملك در نارنج مزبور

شروع بناسیس و بنیاد شهر جدید دارالخلافه

ناصری که محیط است از جهات اربعه و هر سمت شهر

قدیم طهران و محیط خندقی است در نهایت امتیاز در

عمق و عرض و خاکریز و تقضیل مقدار اضافی از

سمت دروازه شمیران این اثر عظیم و یاد کار فخریم

از جمله جلایل مبنای و آبادانی و تحطیطات بناسیس

این شاهنشاه جهان پناه ابدله الله است

چون در حدود این سنون از سالهای سلطنت

جاودانی اعلیحضرت صاحبقرانی خطه دار الخلافه

از جهت کثرت اهالی و تراجم نفوس مجتبی رسید

که شهر عتیق طهران انهم جمعیت را از روی حقیقت

بر نمی یافت و عقبتش و سکونت افتاد از خلایق را

بهریک گونه نمیکشید مشتت شاهانه بران تعلق

دقت که شهری بنام مبارک خویش در در و شهر

طهر عتیق تحطیط فرمایند پس میرزا یوسف

مسنوفی الممالک صدر اعظم و میرزا علیسنی وزیر

دار الخلافه را مأمور و انبکار بزرگ و اثر شگرف

داشتند و جمعی از مهندسان و معماران را نیز

برای تعیین حدود و مفاد و مساحات و اضافات

مقدس بعد از انهدام و انهدام رباط عتیق زعفرانی  
بدست مصطفی فلنجان نوری در ایام حکومت سبزواری

احداث میناء مهابخانه و اب بنار و پنجال و چایا

خانه در جنب رباط زعفرانی بدست نواب سلطانزاد

میرزا احسان السلطنه در ایالت خراسان

تعمیر مسجد علی کرخی که از ابنیه غالبه بنیاد

است در سنه هزار و دویست و هشتاد و چهار از هجرت

سال بیست و یکم از جلوس همایون

تعمیر ابنیه و آثار واقع در منزل قدیمگاه از کبند

مترجم بکاشی معرق و باغ و جردان ان و خیابان و غیر

اشیاء در نارنج مزبور

اصلاح و نشو و نهاده و طریق دین آباد و طرق از

بنیاد بورانی مشهد مقدس بدست میرزا محمدخان

فاجار سپهسالار در سنه مذکور

تعمیر مدرسه میرزا جعفر واقع در مشهد مقدس

رضوی و عرق اسواق مشهد مقدس در سال مذکور

تعمیر بقعه خواجه ربیع علیه الرحمه که مگدن

نواب فتحعلیخان شهید است در نارنج مذکور

بنیاد و ناسیس شهر جدید ناصریه در مملکت سبستان

در سال بیست و یکم از جلوس همایون

احداث فلجان و قراولخانههای بسیار در معابر

ترکانهای غارتگران که از آنها بیست دهنه زید

و مایلها میکشیدند و میبختند مخصوص در محل

موسوم به بدشت و رباط عشق و آمدن در سال

بیست و یکم سلطنت هنگامیکه موکب همایون در

منزل چهارده سنخا ص بود حکم فرمود بنیاد مزبور

بنیاد تختی از چوب در وسط حوض چشمه علی دامغان



و مواقع نفاذ دروب و مدار خط خندق و انبار و اطفا  
 و سایر جهات این کار برکاشند تا روز یکشنبه پانزدهم  
 شهر شعبان همین سال هزار و دویست و هشتاد و  
 چهار از هجرت سران پرده ذات اقدس هاپون را از شهر  
 بیرون زدند و جمیع رجال دولت و اعیان مملکت و  
 وزراء مختار دول خارجه همگی حاضر گردیدند سلام  
 عام انعقاد یافت و بعد از خطابه خاصه مناسب این  
 خیال مبارک میمون ذات اقدس هاپون بموقعی که  
 اسنادان و مهندسان طرح خندق را در پنجه بودند  
 تشریف حضور از زانی داشتند بالستعادة و الاولیا  
 در این امر خیز بال ببسمله ابتداء فرموده بدست  
 حق پرست کلنگی که از نقره ساخته شده بود بر زمین  
 نشاندند و مشتی خاک بکندند و پیرا کنند حضرت  
 مستطاب شرف و الا شاهنشاهزاده اعظم کامران میرزا  
 نائب السلطنه امیر کبیر نیز تاسی نمودند انگاه مامورین  
 بکار شروع کردند و از این تاریخ شهر طهران بنام دار  
 الخلافه ناصره موسوم گردید و در این شهر جدید  
 جاوید تقریباً سه فرسنگ و نیم است و برده و از ده دروازه  
 اشمال ارد و مساحت مابین خط خندق این شهر  
 جدید و خط باره شهر عتیق از سمت دروازه شمیران  
 بکهرار و هشتصد دزغ است و از سایر جهات بکهرار  
 دزغ تمام و مرحوم میرزا محمد شاعر خلیفه مدرس در  
 الفنون تاریخ شروع بخطیط این اساس محروس و اثر  
 مصون محفوظ را چنین یافته و یافته است که  
 طبع عمر مبادل شاد از پی تاریخ گفت جاودان بافریند  
 باد شهر ناصری دل شاد کتاب ازل است که عدد آن  
 را باید بر اعداد حروف مصراع آخر افزود و حساب نمود

**دینا** و بنیاد کوشک مبارک معروف بشمس العماره

که از عظام آثار این شهر بار و امین ازین شهر جمیع بنیادها  
 بلکه ایران از طهران التمس است و مشتمل بر طبعان خمس  
 و این یاد کار نیز در کوار چنانکه در اوایل این باب که اجله  
 آثار این شهر بار جمله محض تعظیم و امین از مذکور می افتاد  
 اشارت شد بدستاری دو سینه بخوان معبر الممالک  
 بسبب تصور عمارات فرنگستان طرح در پنجه و پرده  
 و بنیاد برداشته و افزاینده است و تاریخ تاسیس و  
 بنیاد این اثر سعادت نهاد سنه هزار و دویست و هشتاد  
 و چهار سال بدست یکم از جلوس هاپون است

**دینان** دروازه ناصری در انشاء خیابان ناصری

بنای تاریخ مزبور

**انشاء** مرصحنه و بیمارستانی عالی در داخله دار

الخلافه طهران مابین شمال و مغرب دار الخلافه ناصره  
 در تاریخ مزبور

**تکمیل** کلیه شوشه سازی راه هزار چم که از اجله کار

های ولنی و آثار نیز در این چهل سال از سلطنت بی  
 زوال است بواسطه ساختن دروازه سنگی که از نیپر  
 کوه و سنگ خاراه مشتمل بر صورت هاپون بیرون  
 آورده اند و این یاد کار جاودانی روز بدست و در  
 شهر ربیع الثانی از سال بدست و در سلطنت قوتیه  
 مطابق سنه هزار و دویست و هشتاد و پنج از سنین  
 هجرت به مشاهده هاپونی مشرف گردید

ملکزاده دانشمند مرحوم علیقلی میرزا اعظم السلطنه  
 وزیر علوم در تاریخ این استواء سبیل و اثر بنیل گفته  
 که جت پر عقل تاریخش زمن گفت فخری شد  
 صراط المستقیم



فهرست بنیه و آثار و انشاءات و تجدید بنا که  
مخصوصاً بسبع جمیل اعتماد السلطنه و والد  
مؤلف علیه الرحمه بظهور رسیده است

نذهب قبه مبارکه حضرت عبدالعظیم حسنی سلام  
الله علیه

و کارخانجات صناعات ریشمان رسی کاغذسازی  
طهران و شکرریزی مازندران

و بنیاد سبزه میدان و او الخلافه طهران واقع در سمت  
جنوب بارک مبارک

و عمارت جدید البنا بهشت بین اندرون هایون  
و اضافات باغ گلستان

و عمارت بادکبر  
و عمارت خروچی که چندین وقت محل عمارت موزه مبارکه  
واقع شده بود و حالاً خراب شده مکانش ضمیمه زمین

در باچه است  
و در باچه مصفا باغ گلستان

و حمام چهار حوض اندرون  
و خیابان بارک مبارک که حالا تعمیر بهم رسانیده

و عمارت قصر سلطنت با دو واحدات باغ و عرس اشجان  
و عمارت و قبضه بناوران

و قصر دو شان تپه  
و کافه سر بازار خانجات طهران و سایر مکانات

و تعمیرات عظیمه و تصرفات مهتره که در عالی قاپوی دار  
السلطنه اصفهان و در سایر عمارات دیوانی حاکم محروسه

ایران شده است **انتهی**

**تجدید بنا** و مرمت مسجد ملک در کرمان که از ابنیه  
فاو در بن چغریک سلجوقی است بدست شهاب الملک

حاکم کرمان در سنه هزار و دویست و هشتاد و پنج سال  
بدست و دو تیم جلوس هایون

تعمیر حوض خان که اب انباری است واقع در سر راه  
خراسان از سمت کرمان هم بدست مشارالیه بتاریخ ۱۲۰۳

**انشاء** و بنیاد مدرسه حساب کامله اعلی در دارالامان  
کرمان برای تلامذه حاج سید جواد مجتهد در سال

بدست و دو تیم جلوس هایون

**انشاء** و تاسیس عمارت جاجرو بدست محمد ابراهیم  
خان معمار باشی از زیر نظام در سنه هزار و دویست و

هشتاد و شش از هجرت سال بدست و سیم از جلوس  
هایون

تعمیر اقلعه استرآباد در سال بدست و سیم از  
جلوس هایون

ساختن بل حاجی قرا که مشتملست بر بدست چهار  
چشمه در یکصد و بیست ذرع طویل و شش ذرع و

نیم عرض در کمال استحکام در سال بدست و سیم از  
جلوس هایون

پل منجیل را حسب الاشارة العلیه حاج ملا رفیع  
مجتهد اعلی الله مقامه بانهائت انشان بنیاد و

بنیان کرد  
ساختن راه پیره بازار رشت هم در سال بدست و

سیم جلوس هایون  
ساختن راه منکوده در رشت که وصل براه پیره

بازار میشود در حکومت امیر اصلا نخان مجدالدوله  
بامبالغی کرایه و مخارجی بسیار بنا بر رخ مزبور

**انشاء** قصر ناصریه در رشت فی التاریخ  
**تجدید بنا** کاروانسرای واقع در قریب بل قرا سوکه معبر



زارعبان عالیات ائمه عراق عرب علیهم السلام  
بدست نواب امام قلی میرزا عمارالدوله در سنه هزار  
ودویست و هشتاد و هفت از هجرت سال بیست و  
چهارم از جلوس هایون

بدست مرحوم مؤیدالدوله که خاکه گرفتار ایشان شد  
بود در نزد یکی تپه قصر شیرین مفارن مراجعت از  
مساوین عراق عرب بنا بر مخ مزبور

عمارث مقبره مقداد بن اسود صحابی رضی الله  
عنه که واقع است مابین شهران و بعقوباب بدست  
خاج میرزا حسینخان مشیرالدوله سپهسالار اعظم  
در سال بیست و چهارم از جلوس هایون

**حادثه** شکافی و شوشه سازی راه سخت محوف پر

و همدان قصر ناصری واقع در ساحل دجله و در ظاهر

خطری که اسباب هلاک زوار بود در محل میان طاق  
واقع در قرب طاق کرا از راه کربلا بدستباری مسبو  
کاستگر خان مهندس مساوی بندکان اعلم حضرت  
افدس شهر باری خلد الله تعالی ظلالة التلیل از

دارالسلام بغداد در سفر عبان ائمه عراق علیهم السلام  
محض تشریف و ورود موبک مسعود از جانب دولت  
عثمانی ساختند و افزاینده شده است اگر چه اینها خروج <sup>نیستی</sup>

این اثر جلیل در حله سفر سعادت اثر عراق عرب نام  
برده و انرا از آثار باقیه سلطنت خود شمرده اند و  
تقریرد لیدر در کتاب مسطور بجنبه چنین است  
که میفرمایند این مکان را میان طاق مینویسند از

**نذ هبیب** ابوانهای کاظمین علیهما السلام خشمنا  
زین که از نذ هبیب کیند مطهر عسکرین علیهم السلام  
افزون آمده است هم در سال بیست و چهارم از جلوس  
هایون

اینجا راه سر از میرود و نزدیک طاق کرای معروف که  
در وسط این سر از میری است رسیدیم ملا حظت راه  
سابق که معبر خلق بوده فایه کال جبرث شد راه  
است بیکار چه سنک که از کثرت عبور مثل اینها <sup>صنا</sup>

**مرقت** هزار طفلان مسلم از صحن و کیند ابوان

شده آمد و شد اسب و فاطر در نهایت اشکال است

و غیره بتوسط دو سنبلخان معبر الممالک بنا بر مخ مزبور

کاستگر مهندس مساوی که پیش از غریب ماسبا <sup>ختن</sup>

**ساختن** و پرده اخن صحن و جرات و در واقع عرش

این راه مامور شد راه را بقاعده بیج بیج ساختند و هم

نطاق حضرت ابعبد الله الحسین صلوات الله وسلامه

جا از میان خاک راه برده عرض و خوب بطوریکه

علیه بدست مرحوم شیخ عبدالحسین قدس سره که

کالسه که در نهایت خوبی حرکت میکرد فی الحقیقه از

در ضمن اجالات سابق اشارت شد در تاریخ مذکور

انرا باقی و بنا بر ما هم این سفر من یکی ساختن این راه است

**تعمیر** عمده در مسجد کوفه و مسجد سهله و غیر

که همیشه معبر راحت و سلامت مردم خواهد بود

مسلم بن عقبه علی السلام و هانی بن عروه رضی

**احیاء** و اجراء فئات نه کیند راه بزرگه از مسجد ثانی

الله عنده در سنه هزار و دویست و هشتاد و هفت

حسین خان نظام الدوله بود هم در سال بیست و

از هجرت سال بیست و چهارم از جلوس هایون

چهارم از جلوس هایون

**طرح** و انشاء واحداث باغی غیر موسوم بطرین

ساختن و پرده اخن تمام خط راه عبان عالیات



امه عرق عليهم السلام از طهران ناخان قهرمان تبار عجم  
که بلا بدست مسبوکاستر خان که هم این بطول مسطح  
و هموار و عراده روشد و از آثار بزرگ جاودانی اعلی  
حضرت صاحبقرانی و دیابیه سهولت نزد در زهاب  
این باب قوافل و زوار کردید بسیار مخ مذکور

**ایجاد و بنیاد فلان راه عربستان که موجب بادانی**  
ورفع و برانی و اطینان قلوب قوافل و امنیت طریق و  
معابر کردید در سنه هزار و دویست و هشتاد و هشت  
از هجرت سال بیست و پنجم از جلوس همایون

**بنیاد عمارت اسپای بخاری در مابین مدرسه معلم**  
خانه و دروازه باب همایون هم در سال بیست و پنجم  
جلوس همایون

**خیابان و دروازه دولت و در ب موسوم بباب**  
همایون بتوسط محمد رحیمخان فاجار علاءالدوله پسر  
نظام در نهایت امتیاز ساخته شد فی التاریخ

**تجدید و اعادت بلجراحی که مابین استر اباد واق**  
قلمبر واقع است بدست سلیمانخان صاحب اختیار در  
سنه هزار و دویست و هشتاد و نه سال بیست و  
ششم از جلوس همایون

**ساختن قدری از راه امل بدار الخلافه بمهندسی**  
کاستر خان منسوی و مباشرت عباس فلینخان سر  
کار بجائی در سال بیست و ششم از جلوس همایون و  
تکمیل کلی و اتمام جمیع این راه بتوسط جناب مستطاب  
حسنعلینان امیر نظام کردید و اودران وقت وزیر  
قواند بود

**ایجاد و بنیاد عمارتی بسببک بنیه مالک محروسه**  
دربار از اسپوزیسون و بنی فی التاریخ

**طرح واحداث و عرس و احباء باع عشرت اباد بخارا**

بیست و هشتم شوال سال بیست و هشتم از جلوس  
همایون و دولت روز افزون بساعتی که نفاخ کند بدان تقوی  
مطابق سنه هزار و دویست و نود و یک از هجرت این بنیه  
و بنیادهای این اثر سلطانی از جلال ابل عمارات و صنایع  
این دولت جاودانی است و این اساس معلی و کوشک  
خبرت نیز مثل شمس العماره بر طبقات پنج بر آورده و نا  
این تاریخ بدست نکارنده سپرده شده است و در تو  
مذکور که بنیاد احباء و مشیخ ساخن این روضه غنا  
بود اعلی حضرت افلاس شهر یاری محض مزید میمنت  
چهار اصله درخت بدست مبارک عرس فرمودند  
و کتابه قصر این مقام کبر و اثر عظیم زاده خاطر رضا  
و طبع سرشار مقربا لخواهان میرزا محمد حسین اصغرها  
مشهور بحکیم فرعی است که از سالها در صحبت بنیه  
نکارنده بوده و هفت چنانکه در ضمن شمارش این بنیه  
بزرگ و آثار بسیار عهد این دولت نیز اشارت کردید

**فتح درب جدید از القنون از سمت خیابان ناصر**  
در سنه هزار و دویست و نود و دو سال بیست و هفتم  
از جلوس همایون

**تعمیر و تجدید جمیع عمارات و ابنیه صفتی انار**  
الله براهینم که در مملکت مازندران است از عمارت  
اشرف البلاد و شهر ساری و بحر الارم بار و روش و  
غیرها بدست جناب علی رضاخان عضد الملک دام  
اجلاله العالی در سنه هزار و دویست و نود و دو  
هجری مطابق سال بیست و نهم قمری از جلوس همایون

**تاسیس واحداث عمارتی بسیار عالی بجهت سکن**  
ولایت و حکمرانان مملکت خراسان در شهر مشهد مقدس



بدست حاج محمد ناصر خان ظهیر الدوله در سنه هزار و دو و بیست و نود و ستر از هجرت سال سی ام از جلوس هاپون

**اضافه الحاق بناهای بدیع رفیع بعمارت سلطنته دار الخلافه طهران** هم در سنه هزار و دو و بیست و نود و سه از هجرت سال سی ام از جلوس هاپون

**تاسیس و بنیاد عمارت سیلابی در قریه شهرستان** در کمال نوبین و نهایت انفاق و تخصیص بمباشرت معتمدات آقا محمد ابراهیم خان امین السلطان ماضی در سنه هزار و دو و بیست و نود و پنج از هجرت سال و دو و بیست و از جلوس هاپون

**توسعه بستج و تسویه و شوشه ساختن و عماره** رو کردن شوارع عامه و معابر قوافل و مسافرت و جواد عظیمه منته از دار الخلافه ازلی سرحدات ایران در سنه هزار و دو و بیست و نود و شش از هجرت مطابق سال سی و سوم از جلوس هاپون ایند شد بساختن و پرداختن خط راهی که از خطه محروسه طهران بدار السلطنه فریب و از آنجا بجلقا و ساحل رود آرس میگذرد و سپس نوبت راه لاریجان مازندران است و خط جاده فارس و عربستان و این مهمات کلیه فوقاً عامه بدست مرحوم معفور امین سلطان ماضی میرود انجام میگردد در سنه یک هزار و سیصد و شش هجرت که سال چهارم شمسی از سلطنت این پادشاه جمجاه کامل گردید و نگارنده مشغول بتلخیص این کتاب مستطاب میباشد راه شوشه از دار الخلافه طهران الی دار السلطنه فریب در کمال اهمیت عامه در ابراست و بر رسم شوسهای مالک منته عالم مهاجرتنها علی

وساکن مستخفین و سواره فراسوران هر جامه و اسب و اسلحه و بالخصوص مهاجرت بزرگ واقع در داخله شهر فریب عالی قاپوی عتیق از آثار عظیمه این دولت قومیه بشمار می آید و انظام اینچنین جمیع لجهات بر عهدہ عمده الامراء العظام آقا باقر خان سعد السلطنه حاکم دار السلطنه فریب موقوف و او در تکالیف و مقررات این کار بزرگ مستول است

**تعمیر و تجدید و مرمت جمیع اسواق و خانان و دکا کبر** و معابر و مدارس و مشاهد و مبادین که در صفحه دار الخلافه طهران واقع است هم در سنه سی و سوم از جلوس هاپون **تجدید** کبر کخانه بوشهر هم در سال سی و سوم از جلوس هاپون

**مرمت** عمارات دیوانی شهرساری در مازندران هم در سال سی و سوم از جلوس هاپون **ایجاد** و بنیاد اطاق موزه در کمال عظمت و شکوه بطرف موزهای مالک منته تزاروپ چنانکه را و اول این باب گردید هم در سال سی و سوم از جلوس هاپون

**تعمیر** سبزه میدان دار الخلافه محروسه هم در سنه مذکوره

**تجدید** و اعاده ابنیه صحن و حجرات و بقعه و ایوان امامزاده زید که در طهران است با نهایت اهمیت هم در سنه مذکوره

**مرمت** جامع شریف خاقان خلداسپان علی الله مقص مشهور بمسجد شاه که در طهران واقع است فی التاریخ

**حضر** و اجراء فنانی بجهت تشریفات عالی شپراز بدست قوام الملك در سه فرسنگی شهر که چند محله شپراز را بعهده فی التاریخ

**واعاد** بنا و ترمیم و مرمت جلالت آثار عباسقلخان سرتیپ خلفه المصدق عمده الامراء العظام علی نفی



# باب

نقی خان مصفا الملك كزازی در کمال عظمت شکوه و آتما  
 این اثر جلید در سال سی و سوم از جلوس هاپون افتاد  
**ایجاد و بنیاد انبار غله و جنبش پوانی در کمال وسعت**  
 فتح و استحکام و اهمیت در داخله شهر طهران در بین  
 در بین جدید و عبقو حصر عبد العظیم و این انبار کجا پیش  
 بکصد هزار خروار غله داد و متوسط رضوا مکان امین  
 السلطان در سنه هزار و دویست و نود و هفت از هجرت  
 مطابق سال سی و چهارم قمری از جلوس هاپون با انجام رسید  
**ایجاد و انشاء مصلحت موسوم بدرسه هاپونی در شهر**  
 اصفهان که با بنیاد نواب اشرف و الا سلاطه منع و مین  
 ظل السلطان اشرفی الناریخ  
**تکمیل سنک فرش و تجزیه جمع کوحها و شوارع شهر دار**  
 السلطنه و تزیین بدست محمد رحمانان امیر نظام در سنه هزار  
 و دویست و نود و نوزده از هجرت سال سی و هشتم قمری از جلوس  
 هاپون  
**ساختن و سنک فرش کردن جمیع شوارع شهر شیراز بنا**  
 جناب آغا آقا میرزا فتحعلی خان صاحب دیوان پیشکا مملکت  
 فارس هم در سنه هزار و دویست و نود و نوزده سال سی و هشتم  
 قمری از جلوس هاپون  
**بنیاد و بنیان سرای خانانه بزرگ در چها باغ اصفهان**  
 که هم از مانی نواب اشرف و الاحضرت ظل السلطان است  
 بنا بر مین مذکور  
**تسقیف جمیع بازارهای شهر شیراز با اجز و کج تشکیل**  
 انها بر سبیل بازار و کل در الناریخ  
**ایلیت کاری از انستاده از اوقه ملحقه بر وضعه**  
 حضرت رضوی علیه السلام در تولد نواب والا محمد  
 میرزا کریم الدوله هم در سنه هزار و دویست و نود و نوزده

هجرت سال سی و هشتم قمری از جلوس هاپون  
**احداث باغی در نهان امتیاز و اعتبار در محوطه**  
 مسند پره است وانی که موسومست باغ شاه هم در  
 سنه هزار و دویست و نود و نوزده از هجرت مطابق سال سی و  
 هشتم قمری از جلوس هاپون  
**انشاء و بنیاد مزارت مبارکه اندرونی سلطنت دار**  
 الخرافه موسوم بفرج اباد که اینست سابقه ایجاد در تاریخ  
 ذیل این عنوان بدست محرم امین السلطان ماضی قدس سره  
 منهدم و منعدم شد بنیاد جدید و بنیادی جاوید در  
 کمال شکوه و عظمت و انضاح و نهان امتیاز و انبساط  
 و انشراح بطول بکصد و بیست ذرع و عرض بکصد و  
 ذرع مشتمل بر چناب و ریاض و جداول و زوایا و حمامها  
 و بالارها و وثاقها و خلوتها از بنا و ناسرک و نماها با اجر  
 و ساروج و سنک ناسرک و تشید کرد بد در سنه  
 هزار و دویست و نود و نوزده از هجرت سال سی و هشتم قمری  
 جلوس هاپون  
**احداث و انشاء تکرر افخانه عالی مناز در سمت غربی**  
 خیابان ناصرتیه متصل با بنیاد پوانی مشتمل بر منازل  
 فوقانی و تحتانی بطرز فرنگستان بمباشرت جناب جلالت  
 مآب علیقلی خان مخبر الدوله وزیر علوم در سنه هزار  
 و سیصد و چهار هجری  
**تعمیر ابنیه دولتی و دیوانی شهر کرمانشهان بدست**  
 محمود خان ناصر الملك  
**فنا نواب والا میرزا ناصر الدوله فرمان**  
 دهای مرحوم که در سمت غربی دار الخلافه جاری و در این  
 است از مستحقات سنه هزار و سیصد است از  
 هجرت مطابق سال سی و هشتم از جلوس هاپون



**صلوات** و تسبیح و دستور عرض راه از بسطام تا خراسان

بمباشرت احمد خان مهندس فی تاریخ

**ساختن** راه از طهران الی بسطام بمباشرتی نواب محمد

حسن میرزای مهندس فی تاریخ

**ساختن** راه از ده ملا تا بسطام فی تاریخ

**احداث** توپخانه مبارکه معظمه در دار السلطنه

بترتیب فی تاریخ

**تعمیر** عمارت دیوانخانه و غیره در دار السلطنه

بترتیب فی تاریخ

**تعمیر** عمارت باغ گلشن در کرمان بنا بر مخرج

**آغاز** بنیاد قلعه فریح که نام عظام ابنیر و اجله آثار

ابن شهریار معدن دار است در بلوچستان توسط نواب

والاسلطام محمد میرزا ناصر الدوله و فرمانروا حاکم کرمان

در سنه یک هزار و سیصد از هجرت ساسی و ششم از جلوس

حضرت و اجراء فنات موسوم بیکار و با بعد بجناب جلالت

علی رضا خان عضد الملک اعطاء شد و بعضی ترموسو

کردند و این فنات در طرف جنوبی دوشان تپه واقع است

**آشیا** مریم خانة سمنان بدست نواب نوشیروان میرزا

ضیاء الدوله در سنه هزار و سیصد و یک از هجرت

**تعمیر** مسجد و حمام و عمارت دیوانی سمنان ایضا بدست

نواب نوشیروان میرزا ضیاء الدوله هم در سنه هزار و سیصد و یک

صید و یک

**ایجاد** شوشه راه قم این اثر که عبارت از شوشه کردن

و عراده و ساختن خط راه از دار الخلافه طهران الی

دارالایمان قم بوده باشد از اجله آثار این دولت جاوید

دثار است از سوانق ایام جاده عظمی بر کوپه حوض

سلطان میکند شد و یاد دهره معروف بملک الموت بر

مجموعه و از جهات چند نفوس اموال مسافران در

معرض خطر و مظنه هلاک و ضرر بود و در این سنین

اخیره که بجزه ساوه را طبیعت عالم اعادت میدهد

و از تلاحق و تضاد و مبادی چندین رود ساو بر یک د

قطعه معند بها از زمین دریاچه سابق ساوه بجزیره

تشکیل میکند بر اشکالات و مخاطرات طی ان طریق

سهمی عظیم افزوده شد لاجرم اولیاء دولت ابدایت

مهندسان ماهر فرستادند و راهی دیگر یافتند و خط

ان را بشکل همت و توجه جناب مستطاب اجل اکرم میرزا

علی اصغر خان امین السلطان وزیر اعظم ادام الله اقباله

از وصمت هر گونه موانع حرکت کردن پرداختند و بجه

شایان بر طرز شوشه های ممالک اروپا ساختند و

ذک و نسیئه هزار و سیصد و یک

**احداث** مهاجرت های ده شوشه قم فی تاریخ

**بنیاد** توپخانه جدید بوشهر که در تاریخ مذکور انجام

گرفت

**ششها** معتد از سر پل ذهاب تا قصر شیرین

در سنه مذکوره

**تعمیر** باغ اربک سمنان فی تاریخ

**صفت** سازی و زده بندی مناره حضرت و جود خراسان

فی تاریخ

**احداث** بل جدید بیهر رود ساوه مشهور بقبره چای

بهت جناب مستطاب اجل امین السلطان ثانی و در

این شعر ماده تاریخ خود از شخص جناب مستطاب معظم

له است که مقرب الحضرة میرزا صادق فراهانی آنرادر

اشعار خود تهنیت کرده و گفته بنا بر بخش چنین فرموده

پل شاهوی صراط مستقیم و فدای منی تخلص جناب مستطاب



الدوله في التاريخ	مشار اليه نعم الله بفضله عليه است
مرثت اصطبل مبارکه اسبهای قورخانه درهاوند	احداث پل مخصوص بر سر رودخانه شور راه قم که در
بنارنج مذکور	جاده جدید بدل پل مرحوم حاج میرزا بیک است بهشت
احداث فلعه سرتک در میان کاله که از عظام آثار	جناب مستطاب امین السلطان ثانی دام توفیقته ماده
است بنارنج مزبور	تاریخ این پل را مقرباً المحضه میرزا صادق ذراهای چنین
احداث انشاء فلعه بلنگان در میان کاله در میان نند	گفته که اصف سعید امین سلطان نهاد بر در ری پای
انضاد بنارنج مذکور	ابا بنکوه سنک
حفر خندق عمیق دور شهر بخورد بجهت سد سبل	مرثت واصلاح سده اراک ایمان قم متصل بباره شهر
از انقطه بدست امیر یار محمد خان سهام الدوله در سنه	در سال هزار و سیصد و چهار
هزار و سیصد و یک از هجرت سال سی و هفتم از	تعمیر ابنیه واصلاح نقاشی صورت صفت سلام عالی
جلوس هابون	دیوانی قم در یک هزار و سیصد و دو از هجرت
عمارت دفترخانه مبارکه مشتمل بر ابنیه مخنانه و	ابنیه و عمارات واقعه در فضی کن از فرای مشهوره
سر در بسیار عالی باشکوه مشرف باغ گلستان میدان	معتبره دار الخلافه و آثار مذکور از عظام مبانی و بنیاد
ارک بمباشرت اعلی امین حضور در سنه مذکور	بادکارهای جاودانی که در این عهد سعید بر پا گردیده و
تعمیر میدان توخانه دار السلطنه تیر بنارنج مذکور	انشاء شده است
ساختن راه و پر داختن طرف صعبه منته خورشید	عزیمت بستن سدها و از که در تاریخ بتبصر مسودات این
و منبع سردابه رود و فله کوه مشهور ربه هزار طالق	نالفت مبارک جنابان جلالتان افاضنا ناظم خلوت و
الی قریه پری چال که اول خاک بلوک طالقان فرین	میرزا عبدالعقار نجم الملك برای این کار بر دستان ایران
است فی التاريخ	رفته اند
تعمیر بقعه شیخ مصلح الدین سعدی علیه الرحمه	بنا فلعه مره بان کردستان که از اجله آثار این دولت
بدست میرزا فتحعلخان صاحب بوان در سنه مذکور	است بمباشرتی مرحوم حاج قهاد میرزا معتمد الدوله علیه
بنکا فلعه جاید در در عرینان بدست میرزا محسن	الله مقامه
مظفر الملك در بنارنج مذکور	تجدید چند چشمه از پل مشهور بسی و سه چشمه که بر روی
تعمیر میدان نقش جهان اصفهان بدست حضرت	رودند رود است در سنه هزار و سیصد و یک از هجرت
والاسلاطه مسعود میرزا ظل السلطان فی التاريخ	تعمیر قورخانه کلان فی التاريخ
تعمیر عمارت رشک جنان اصفهان بدست حضرت	احیای قری و فزارع و ضیاع بلوک انجام و با خز و سر خس و
والا ایضا فی التاريخ	زور باد و غیره با فدام و انهام میرزا عبدالوهاب خان اصف



انشاء و تاسیس عمارت جدید واقع در جنب دیوانخانه  
 عسکریه بجهت تعلیمات فنون نظامی و در احوال مخالفه شیطان  
 حضرت والا کامران میرزا نایب السلطنه امیر کبیر در  
 سنه هزار و سیصد و یک از هجرت  
 تعمیر بازارچه بلند و کاروانسرای آن که در اصفهان  
 و از مشهورات ابنیه انسا مان است ایضا بدینست حضرت  
 والا ظل السلطان فی التاریخ  
**احداث** و بنای توپخانه جدید واقع در پشت میدان  
 مشرف فی التاریخ  
**توسعه** اسواق دار الخلافه طهران بتخریب و انهدام جمیع  
 صقه های جلود کابین بدست میرزا عباسخان مهندس  
 باشی در سنه هزار و سیصد و دو از هجرت  
**توسیع** شهر خرم آباد فعلی در حکومت میرزا محسنخان  
 مظفر الملک هم در سنه مذکور  
**احداث** باعنان و نخلستان و اشجار فواکه و مرکبات  
 بدست دهاقین و رعایای زهاب هم در سنه مزبوره  
**سنت** فرش جمیع شوارع شهر بوشهر به اشرف  
 حاجی محمد مهدی ملک التجار فی التاریخ  
 تعمیر بل آجی که از پلهای مشهور است بدست محمد  
 رحیمخان فاجاد امیر نظام در تاریخ مذکور  
**انشاء** و بنای مدرسه مبارکه نظامی جدید معروف  
 بمدرسه ناصری واقع در سمت غربی داخله اولک مبارکه  
 بنیابت و اهتمام حضرت والا کامران میرزا نایب السلطنه  
 امیر کبیر و ایجاد فانونی مخصوص برای انجام در سنه  
 هزار و سیصد و دو از هجرت  
**ایلیت** کاری درون بقعه امام زاده حمزه علیه السلام  
 واقع در جهت جنوبی مشهد حضرت عبدالعظیم علیه السلام

السلام بدست جناب جلال النایب میردوست محمد خان معتبر  
 الممالک در تاریخ مذکور  
 غرس واحداث باغ طغرلویه فی التاریخ  
**بنای** و انشاء دستخانه بزرگ معتبر در جلفاء اذربایجان  
 هم در سنه هزار و سیصد و دو از هجرت  
 تعمیر توپخانه و باستان سادو جبارغ مکرئی سنه  
 و سیصد و سه از هجرت  
**احیای** باغ مرحومه مهد علیی در حضرت عبدالعظیم  
 که دار الحکومه آنجا است در سنه مذکور  
**بنای** و ایجاد قصر باقوت در سرخه حصار بمباشرت  
 میرزا محمدخان پیشخدمت خاصه شیرجبه که در نمره پانصد  
 و هشتاد و شش از بیدیه ایران تکارش داده ام بن تاریخ  
**بنای** مدرسه جدید در قصبه حضرت عبدالعظیم  
 واقع در غرب صحن شمالی بدست رضوانکان مرحوم امیر  
 سلطان بناریخ مزبور  
**انشاء** و بنای قلعه مظفریه که عبارت است از حصه محکم  
 و نلکرافخانه معتبر در کنار مادبان رود و قلعه جابدز  
 در وسط راه خرم آباد و عربستان بدست حاجی میرزا  
 محسنخان مظفر الملک در تاریخ مذکور  
**بنای** واحداث محکم و قراولخانه در سمت جاردن  
 در دو محل از سبله چای غیر و شرح این ایلیت در جز اول  
 نکتات  
**تجدید** بل مجبل که واسطه عبور جمیع مسافرن داخله  
 و خارجه است از سمت عراق بکیلان و بالعکس در سنه  
 هزار و سیصد و سه از هجرت  
**تجدید** و تشدید قصبه محکم ان قلعه واقع در حوالی  
 استر آباد برای سکنا ی پلارت ترکان که رعیت دولت ایران

و در اوایل این  
عنوان نیز



سنگ و اهل و کج بکار برده اند و مباشرت بخند من معتقد

الخاقان میرزا عبدالله خان پوشی پشچد من خاصه  
ها پونی بود

انشاء دیوانخانه عسکره در دار الخلافه طهران که  
وصل حضوران و قطع دعاوی را جمع براداره نظام نصر

فخرام مخصوص انعامت مبارکه است فی التاریخ

احداث دفتر لشکر در دار الخلافه طهران که جمع خرج

فنون ظفر نمون و ثبت و ضبط احکام و فرامین و جرح و

تبدیل پروان مخارج و مواجبات این دایره فاهره در تحت

نظر و زیر لشکر و مباشرت لشکر نویسان بعمل می آید و

صورت می یابد فی التاریخ

تجدید بلخ خرقه آباد که بر سر و شش چشمه مشتمل است با همه

میرزا محسنان مظفر الملک فی التاریخ

عمارت کاروانسرای معتبری در بین راه عربستان و جز

آباد بدست مشارالیه فی التاریخ

انشاء بلکشان بتوجه واهنام مومی الیه فی التاریخ

تجدید قلعه آران خوارری بدست مرحوم میرزا امین

السلطان ماضی

احداث و تجدید بیل کلندوک

انشاء عمارت و تشکیل باغ و پیشه مصنوعی جدید آباد

در لشکر کار و رودخانه جاجرود

تعمیر عمارت انچه لواسان بدست مرحوم میرزا آقا

خان نوری صدر اعظم

اصلاح و مرمت عمارت فیلسنان و رامین

احداث و ایجاد علی آباد و رامین که خزیره مشهور

بدبیری محصول و برداشت آنجا است

تعمیر و اصلاح باغ شاه از ابنیه شاه شهید آقا محمد

مباشند فی التاریخ

ایجاد کاخانه فتنکساز که ورود اسباب و آلات آن

از تبرک در شهر سنه هزار و سیصد و سه از هجرت شد

و ابتیاع این ادوات و آلات بتوسط جناب دکتر طولوزان

فرانسوی بود

تسطیح و اصلاح و ساختن و پرچ اخن جاده و شاهراه

کرده توجک الی شهر کجور فی التاریخ و این اثر عظیم انشا

جلیل العالیه یکی از چند شعبه راهی است که در این سنه

اربعین شمسی در ملک طهران ایجاد و تشریح فرموده

اند چه در بیست سال قبل از این تاریخ از دوزخ شهرستان

بلکه از قریه منظره شهران بهمت سواحل دریای خزر

خط شاهراهی بزرگ ساخته شد که منفعت آن از بهر

سهولت طرح طریق و حفظ نفوس و اسوان مسافرت و

کاروانیان و حاشین بهره و ارزاق و امثله واجب است و

ما سواها شامل عموم مردم ایران بزرگتر هم کرده و در

حدود سال یک هزار و دویست و هشتاد و هفت هجری را

دیگر از قریه مشایخ ماوند واقع در سمت شرقی دار

الخلافه طهران شروع شده باهنام و مباشرت مسبو

کاستر خان مهندس منجی و جناب جنعلخان کریمی

امیر نظام از خال در ماوند و قتمنی از خطه لاریجان گذ

شهر امل بصادق نموده بنیدر مشهور بمشهد سر واقع

در ساحل دریای انیسکون منتهی کرده و در تاریخ مذکور

فوق که سنه هزار و سیصد و سه بوده باشد باین

خط که عنوان و اشارت شد از کرده توجک لواسان

بهمت شهر کجور و ابالات روپان در سمنان و نوشهر

کرده اند و از گوشک نابلورود که در تاریخ قدیم مازندران

بنام نردبان بالو مشهور است چند جا کوهکنی کرده اند و



افا حاکم در خاک دماوند واقع است

**احد** و غیرین باغی باقیات عظمت در محل موسوم بحاج  
 آباد از بلوک کرون دار السلطنه اصفهان بدست نواب  
 اشرف و الا سلاطین مسعود میرزا ظل السلطان که خط  
 مرتفع دوران بر مواری دو کرد مطر مساحت زمین محیط  
 است و بر سردری مرتفع و جلوه خانی متع و خیابانی  
 مستطیل و فضای جلبل اشمال دارد و این اثر با بعضی از  
 آثار عهد دیگر که در این بلوک انشاء شده است حضرت  
 اشرف و الا ظل السلطان خود مخارج انها را تحمل کرده اند  
 و در حقیقت انها از آثاری بشمار می آید که از اهالی ایران  
 در مدت سلطنت این چهل سال ظهور و صدور رسیده  
 است و بعد وی هم از این قبیل آثار جلبل در رضاعیست  
 عبارات سابق اشارت شد

و هر از این عملد است آثار مهمه مشتمله الذیل

**تاسیس** و بنیاد و انشاء ابواب تبرمجوم میرزا حسینخان  
 فرزند سپهسالار اعظم قدس سرتور در دار الخلافه ناصر  
 که مشتملست بر جامع کبیر و معصومه خطیر و مددش  
 بدیج باصحنی وسیع و طبقات از حرات و مآذن و منار  
 و مکتب و مخزن و مریضخانه و حمام و سایر لواحق و ضمایم  
 در نهان بناست و استحكام و صفحان جدران و ازاد  
 بنیان در عالی بن اساسات و مبانی بمنزقات اخبار  
 و معرقات ملوته فاشانی ترین بافته است و لوازم تحصیل  
 طلب علم و مرامن جمیع الجهات از مخارج و کتب و لوازم  
 و اثاثات واقف موفقی فراهم آورده و بر اینچله صنایع چند  
 و مستغلات سودمند وقف نموده مثل شش دانگ تبر  
 عمید آباد و داسلوچه و علی کبیر و دهان بابوای که هر  
 چهار قریه در جنبه واقع است و شش دانگ قریه کال

آباد و چهار دانگ و نیم از قریه فیض آباد و در آنک از قریه  
 افابا که هر سه قریه در قریه این است و سرد آنک از قریه  
 شهرک واقع در طالقان فرین و شش دانگ قریه کلین  
 و رامین و شش دانگ قریه میان آباد غار و دیگر قریه  
 و دو باب حمام مردانه و زنانه واقع در قریه مقصریه و  
 سی و پنج باب دکا کین نزدیک ان ایضا و همچه باب دکا کین  
 واقع در بازار امیر که جمعا در دار الخلافه طهران است  
 و تویست این اوقاف و امور مد رسر با سلطان عصر  
 و نظارت باخوئه واقف بترتیب و بعد هم با ارشد اصم  
 اولاد ذکور ایشان و اولاد ذکور از ذکور و همکذا اشرف حکم  
 در طی هر دو وقتنامه مطول و مختصر این اثر بقبر حیات  
 شیخ اجل جبرئیل ملک الافاضل شیخ محمد مهیار <sup>کمال</sup> شمس  
 عبدالرزاق آبادی که از ساها در صحبت بنده نگارنده  
 باشد بصریح بافته و توضیح پذیرفته است الغرض اینجا  
 این اساس عالی و اثر بلامالی که از حد و بکفر افروخته  
 و نود و شش شروع شده هم آید بزرگ بلکه از مآثر  
 سترک این سنین اربعین است

و همکذا از اجله آثار اولیه این سنین اربعین از دولت

علیه است این بنه مؤسسه و آثار مفد ستر که نواب  
 فرورس انساب حاج فرهاد میرزا معتمدالدوله  
 در شهدا مامین کاطین صلوات الله و سلامه علیهما  
 انشاء و احیاء نموده است از متحد بدو جطان و جدران  
 صحن مبارک و نذ هب مآذن و منار و بنای تکب  
 تکبایشه و پیرا حن سردایها و ساختن صهاریح  
 بر کمالی عنبر ذک از اضافات شریف و نظرفات لطیف  
 و در تاریخ انام این اثر معظم شیخ محمد صادق اعظم آند  
 بزرگوار سلام الله علیهما و علی ابائهما و ابائهما الاطهار



خطاب نموده چنین سروده است که خدایمندی فرشتگان  
فی یوم حشره فندتم عن سرتینار بحیر خندا

ودر ابتداء است

مدرسه میرزا محمدخان فاجار سپهسالار که در داخله شهر

و کذا لاجراء اب فران در نجف شرف و باین اثر از

قرابکه ابوعلی بن مسکویه در تاریخ تجاریه لام بصریح

طهران صبق سمت شرفی مدرسه فخریه واقع شده

و مدرسه اصفیه واقع در شمال بازار بکه از مسجد شاهی

کرده است در زمان جاهلیت حارث بن عمرو از ملوانان

طهران بمسجد جامع آن میگردد و این مدرسه در امر حرم

که معاصر قباد ساسانی بوده باشارت یکی از تابعین

حاج محمد فلجیان اصفالدوله از مال الوصایه میرزا ابو

همین اقدام کرده و از نشاط فران شوق نهی بیعت ارض نجف

الحسنخان وزیر امور دوله خارجه دولت علیه ساخته

نموده اب فران را بیز زمین جیره و حوالی ارض مبارکه

و مدرسه و مسجد حرم شیخ العراقین شیخ عبدالحسین

نجف جاری ساخته است و اما در دولت اسلام نجف

فدس الله سوره در طهران که از مال الوصایه میرزا زلفی خان

علاء الدین خواجه عطا ملک جوینی صاحب تاریخ

فراهانی مشهور بامیرانایبک اعظم در کمال اتقان و استحکام

جهانکتاب برادر خواجه شمس الدین محمد جوینی که هر دو

سرا انجام داده است

از کبار و ذرات طایفه مغول هستند و نسب ایشان

و مدرسه منقبتیه واقع در دار الخلافه طهران از آثار

شیخ فقیه ابوالمعالی امام الحرمین میرسد شروع کرده است

حاج ابوالحسن <sup>صاحب</sup> معمار که بمنصب معمارباشگری لقب

فاضلی نورالله ششتری شهید اعلی الله مقامه الشریف

صانع الملکی نابال کرده بد

در ترجمه خواجه مذکور صیغه نماید و از جمله عمارتهای او

و معتبر الممالک واقع در دار الخلافه طهران از

آنکه در زمین نجف نهی حفر کرده و زیاد از صد هزار

باقیات صالحات مرحوم رضوانمکان دو سنگلجان نظام

دینار در سرخ دران صرف نمود و اب فران را بحوالی

الدوله که املا معتبر از دکا کین و حمامات چند و

مشهد نجف شرف جاری ساخت آنتی در زمانه عشر

اراضی و مستغلات سودمند بخصیص قریه قریه تپه

هجریه پادشاه ایران شاه اسمعیل صفوی موسس و سر

که از جمله ضیاع کثیر الانقاع است بر این اساس است

این کار مخارج بسیار تحمل نموده است و بعد از وی شفا

و مبانی وقف مؤبد و حبس جاودانی کرده ضاعف الله

عباس کبیر مبالغه خاطر صرف کرده چنانکه اسکندربلیک

اجوره و جعل اعماله مبروره و مساعیده مشکوره

منشی و روافع سال بکوه از روسی و دویم هجری از کتاب

و مدرسه حلاله اب آثار رضاخان امین السلطنه

عالم ارای عباسی بصریح نموده است و در آن عهد جاوید

که در <sup>م</sup> آنکه در سرچینک از جمله عود کاجان منجلا

مهد مرحوم ثقفی الا نام بن حجه الاسلام حاج سید اسد

طهران جنب عمارات عالی خورشید رض موان کناسه

الله بن الحاج سید محمد باقر طابت تربتها از ثلث متروکات میرزا

احباء و مدرسه برای بنام فقراء انشاء نموده است و

محمد اسمعیل خان نوری و کمال الملک غفر الله له این فیض محاسن

فی الحقیقه بکفیلین من رحمة الله مستوجب شده

و نعمت نام و احباء فرمود شکر الله مساعدهم

وقته مبارکه اما مزاده طاهر علیه السلام که در



سنت شرفی صحن حضرت عبدالعظیم بن عبداللہ الحنفی بنو حبه  
 و عنایت حضرت اشرف و الاسطامسعود میرزا ظل السلطا  
 ادام الله اقباله العالی در کمال اهتمام و نهایت علو و رفعت  
 و استحکام پرداخته شده است

**وصحن** جدید و ایوان بدیع و سایر تصرفات رابع بر سر  
 روضه حضرت فاطمه بنت موسی بن جعفر سلام الله علیهم  
 اجمعین در دارالایمان قم که مخفی بدست مرحوم آقا ابراهیم  
 خان امیر السلطان ماضی آغاز شده آنکاه بهمت بزرگان  
 جناب مستطاب جل اکرم میرزا علی اصغر خان امیر السلطان  
 ثانی وزیر اعظم دامت شوکتہ سرانجام یافتند و این آثار بزرگو  
 از امتیاز بنیان و فطرتان و استعمال مرمرهای مسنون  
 و اینهای سنگ فزک و اسطواناتهای عجیب و تجاروتیها  
 بدیع و تزیینات هابل و بضعات کامل و دند هسبات فایق  
 و نظریات رائق چندان شکر و پر تکلف از کار بر آمده  
 هیچ و اصفی مظهری از عهده و صفاتی خصایص آن برین  
 وان بکن بالغانی کمال و صفا

**و تصرفات** بانی بلاتانی مشار الیه انعم الله بجمع  
 فیوضه علیه در سر تربت ما مزاده واجب التکریم حضرت  
 ابوالقاسم عبدالعظیم علیه التصلیة و التسلیم لاسما  
 رواق عرش نطق که بدون هیچ مبالغت و اغراق در  
 امتیاز و تزیینات و فطرت تکلفات نظر ندارد و هم چنین  
 است تناسب و اعتدال در میادین مرقق بقاشانبات  
 معرق که از طرفین ایوان کبوان سالی پای ساخته و  
 ارتفاعاً تربت بدست کزیر اخترند

**و ایندیه** و اضافات و تصرفات مرحوم آقا ابراهیم خان  
 امیر السلطان ماضی در سر مشهد حضرت عبدالعظیم  
 حسنی علیه السلام از مدرسه و صحن و حجران و بازار

و حیاض و انهار و اشجار و غیر ذلک که سابقاً نیز اشارت شد  
**و ایندیه** کاری رواق مطهر مشهد مقدس رضوی که  
 مشهور است بدار السعاده در نهایت تکلف و اهتمام و  
 اخلاص کامل و عقیدت تمام بدست جناب مستطاب جل  
 میرزا علی اصغر خان امیر السلطان ثانی دام ظلّه الممدود  
 و در همین مقام است مضع صفا آقا ابراهیم خان امیر السلطان  
 ماضی که در سفر ثانی اعلی حضرت صاحبقرانی نجفیان در  
 گذشت و شیخ اجل حیرت نگر ملک الافاضل شیخ محمد تقی  
 عبدالرتب آبادی که در صحبت مؤلف ملنخر کبابها بونی  
 بود از کرمها و ان من شیخه کابرا هم نظر بقفس اهل بیت  
 صلوات الله علیهم اجمعین که فرموده اند ضمیر بامیر کونین  
 علی علیه السلام راجع است ماده نارنج فونت او را چنین  
 یافت که لاتی ابرهیم من شیخه علی تازین نارنج رجاء نجاب  
 وی غالب است که شیخه علی بر ابی طالب است صلوات الله  
 و سلامه علیه

**و عمارت** مرحوم دوستعلی خان نظام الدوله در دار  
 الخلافه طهران که اینک در دست خلدت الصدقش جناب  
 امیر دوستمحمد خان معیر الممالک است

**و تعمیر** آینه در صحن و صفت تربت شیخ ابوزید بطریق  
 بسطامی که بهمت امیر الامراء العظام نصر الله خان نصر  
 الملك در شهر بسطام سرانجام یافتند زمانی که موکب منصوب  
 هابونی ثانیاً بسمت او را حرکت فرموده و امیر مشار الیه  
 لبر در وی اردوی عظیم مأمور توقف نمود و بوده است

**و عمارت** مرحوم حاج میرزا حسین خان سپهسالار  
 اعظم طهران در سمت شمال مدرسه خود بطراز ایندیه فزک در  
 باغچه سابقاً ملک حاج علیخان اعتماد السلطنه والد  
 مؤلف بود و علو و عظمت خود را در عظمت و اهمیت این آثار



اشادان صورت مجلس سلاری است که نقاشی از روح ربا  
همی تجمل میکند

و عمارت مسکونی مخصوص حضرت مستطاب شرف والا

سلطان مسعود میرزا ظلال السلطان که در سمت غربی نظام  
افزاده از این ابدیه عالی و عتبات و نالارها و خیابانان

در باطن و حیاض که با مشارک حضرت مستطاب معظم له  
این موضع مبارک ایجاد شده است میزان ترقی و درجه  
امتیاز سلطنته ایغی مد جاوید حقیقت در بتائی و مهتد  
و دفاع و نیکان معاری و مؤسسی کا هو حق مستفاد  
میکرد

و باغ و عمارت باغین و مشارک جناب مستطاب جل اکرم

الغیر میرزا علی اصغر خان امین السلطان ثانی و غیره  
اعظم که در جهت امتیاز باجنت فرم و من ایناز است

و حصار که منسوب بلیقب شریف نواب شرف والا  
شاهزاده جلال الدوله که بر کوشکی شکفت و باغی حیوان  
رشد روضه رضوان اشمال دارد

و باغ جناب جلالتاب میرزا شیخ اسمعیل خان امین الملک

برادر اعلمی و نایب مخصوص جناب مستطاب امیر السلطان  
ثانی که در جنوب داخله دار الخلافه ناصره قبله عمارت  
باغ جناب و ستمحمد خان معتز الملک افزاده و فی المثل  
اردم توأم است و با بهشت هم سریش باریک الله له و مد ظلاله

و باغ نواب رضواناب نصره الدوله ذمرا نفیر که انبند  
در حضرت خلفا الصدقش نواب میرزاده عبدالحسین  
نصره الدوله ثانی است

و باغ معتد السلطان میرزا سید عبدالله خلیف محرم  
میرزا موسی وزیر دار الخلافه

و باغ جناب جلالتاب صهر السلطان علیخان فاجار

باز نموده

و بارک خراب مستطاب میرزا علیخان امین الدوله که حقا  
در روح و در جان باجنت نفیم سهیم است

و بارک نواب شرف والا سلطان مسعود میرزا ظلال السلطان  
که بر جوسفی شکوف و بجزه زرف اشمال دارد

و روضه امیریه از مباحی فخر نواب مستطاب شرف  
والا کامران میرزا امیر کبیر و وزیر باریک الله تعالی علیه و

در این باغ عتاء و روضه رعنا نالار است بس وسیع و  
کبیر بر فراز سردابی مرتین با بنی کار و کج بری و سایر  
تکلفان خطیر که هر دو از سعه صدر و علوقه در حضرت  
مستطاب بانی این مباحی جعله الله اوده فی حرز التبع کتبا  
صکات میکند ان المباحی حکمی هم مباحی

و کامرانیه بلوک شمیران واقع در شمال شهر طهران از

پیرامن کوه مشهور و باغی که عمارت سیلابی حضرت مستطاب  
والا کامران میرزا امیر کبیر وزیر جنگ است و در سمت این اثر جلیل  
دارا اسم مبارک نواب شرف والا نموده اند چنانکه اثر سابق

از لقب شرفش و در این اثر بزرگ باغچیند بها و گلکاریها  
بطرف غرب نکستان موجب چهرت نظار کبان است و در کرمخاها

باغ و بوستان این مباحی هنروائی در مجموعه شنا و سوز  
سرما انواع کلها و با حین و بقول و حضرات نابینائی

بعل و رده و بکار برده میشود و هر ساله مبلغی کز آن  
جانب کارکنان حضرت مستطاب والا دامت شوکت در

باغبانی و گلکاری و سرایداری و سایر خدمات این محل  
مصروف میگردد

و نبطا که در عهد صدارت میرزا آقاخان نوری علیه

الرحمن بنام خلف الصدقش جناب میرزا کاظم خان نظام  
الملك تاسیس شده و در میان عمارت این روضه از

در دار الخلافه  
مناصحه

در دار الخلافه  
طهران

واقع در دار  
الخلافه



دولت پهلای دوله ایشیک آقاسی باشی	امام جمعه طهران سلمه الله تعالی منعلق است
باغ جناب جلالت امیر الامراء العظام میرزا احمدخان	اجو انیر جناب جلالت مابا فارضا خان اقبال السلطنه
فا جارد و لوعلاء الدوله و این ریاض نشتر مذکور ازین	وزیر قورخانه مبارکه
طراوت و شادابی و خرمی و سرسبزی هر کدام فی حد ذاتها	وقیریه فاسم اباد از مؤتمن السلطان محمد حسنخان معری
تالشند هاستین بلکه رشک هاستین الجشین انکاشند	محقق
میشود	و قریه مجید اباد که مرحوم حاج محمد خان ابری حاجب
و باغ و عمارت جناب مستطاب علی قباخان مخبر الدوله	الدوله از احباء نموده است
و نیز علم	و مدیر شاهرده خانم طاب تراها والدۀ نواب والا
و باغ جنت گلشن واقع مابین دو دروازه جدید و	عبدالحسین میرزا ضرة الدوله دام اجلاله در دار
عبق فرین از دار الخلافه طهران و این باغ در این باغ	الخلافه طهران
ملک نواب رفیع والا عبدالعلی میرزا احتشام الملک است	و مدیر مرحوم فرخ خان امین الدوله که در محله
و باغ جناب میرزا محمد خان اقبال الدوله در طهران	چالبدان از محلات عقبه دار الخلافه طهران واقع شده
و عمارت حاج میرزا حسین باجر شیرازی که در قسمت	و مدیر حاجی سید جعفر لاریجانی که هم در طهران سید
شمالی شهر دار الخلافه ناصر از اراضی خارجه دروازه	داکنی مشهور است
عقب شهران افتاده است	و مدیر کاتبه در طهران بنام میرزا سید کاظم
و غالب سفارتخانه های دار الخلافه طهران داخل این	مستوفی اصطبل مبارکه می باشد و در این بنا باجنا
عنوان است	سید الففهاء مجتهد العصر آقا میرزا سید علی اکبر فرشته
و کاف عمارات و مسکن بیلاقی اکابر و اعیان که در	دام ظلّه العالی است
نقاط ممتازه بلوک شهران ساخته اند از آثار این دولت	و مدیر سید سعیده در طهران که مرحوم حاجی قنبر
جاوید شعرا است	علیخان کردمانی سعد الدوله یاد کار گذاشند
من جمله حسن اباد مؤلف میباشد که در حسن	و مسجد مرحوم آقا محمد مهدی ترک از زیاجانی ملک
موقع و علو مکان و صفح منظر و ریاضی و حیوانی جمله	التجار که در جنب تمام چال از طهران واقع شده
اشجار و سرسبزی و اباداتی جمیع اطراف و غیر ذلك من	و تیمر حاجب الدوله و اضعه در طهران که با اسم بانے
المنزله الخاصه از طرف اول آبادی بیلاقی این دولت نجبا	اصلان مرحوم حاجی علیخان اعتماد السلطنه و الدمو
محسوب میگردد	است و از وی بسیار رجال افعال یافت و امر و زانفع
و حکیمت که از جناب جلالت امیر الامراء العظام میرزا علی رفیعی حکیم	و انفس و اعلی و اعلی و امجد و اعود و مستغلات دار الخلافه
المالک بود و اینک بجناب شریعتیار میرزا ذوق العابدین	میباشد حسن سلیقه و لطف طبعه و امتیاز فریب



مرحوم والد ماجد علیه الرحمه و از طرح و طرز این بنیاد  
منبع و اساس بدیع استنباط میتوان کرد

و سراسر امیر که بنام مرحوم میرزا یوسفخان امیر انابک

اعظم است و در ضمن تواریخ آثار بسال انشاء آن اشارت  
نمودیم

بنیاد و احداث ریاط خاتون اباد بدست مرحوم حجة  
الاسلام و المسلمین حاج ملا علی کنه

ایجاد پل بر رودخانه شور راه قم بدست مرحوم حاج میرزا  
بیک نوری در اشکاوٹ اعلی حضرت اقدس هماپونی

ایضا بنیاد پل بر رودخانه جابرود واقع در سر راه  
بومهن که فافله طهران از این راه بازندان میرود  
مرحوم مشارالیه

عمارات منظریه و اضطروریه قریه پشاستر و سر راه

جدید قم از طهران که مشتمل بر کاروانسرای بسیار  
وسیع و مهمانخانه معتبر و فنانی مستحدث که تمام اجزای  
بزرگانه جناب مستطاب جل امین السلطان ثانی و قدس  
الله تعالی ساختند و در این بنیاد مقرب الحضره  
میرزا صادق و فرهای چنین یافتند که صادق پروانه تاج  
گفت نصر من الله و فتح قریب

انشاء و بنیاد کوشک نصر و افتخار در دامنه کوه

گوداغ زوند بر سر راه شوسه دارا الامان قم و این کوشک  
در مقابل کوشک بهرام است

احداث و انشاء قریه علی اباد سر راه شوسه قم ایضا و این

بنیاد مشتمل بر باغات و عمارات و حمامها و در رشته  
فناک آب شیرین و مهمانخانه و سرای کاروان و غیره و جمیع  
آثار و کوشک نصر و بنیاد سایر بنیاد جدید و افتخار  
خط اینجاد عظمی و شوسه کبری بهت جناب مستطاب

اجل اکرم میرزا علی اصغر خان امین السلطان ثانی وزیر  
مالیه اعظم دامت توفیقانه پدید آخند شده و اسم علی اباد  
از این جهت است

بنیاد کاروانسرای حسن اباد واقع در ظاهر قریه حسن اباد

سر راه شوسه قم و اینسرای کاروانسرای مقرب الخاقان حاج  
محمد حسن ناچار صفهائی امین دار الضرب احداث کرد

سوق نهی عظیم از رودخانه کرج الی بهمن اباد ملکه

مرحوم میرزا یوسف اشپانی صدر اعظم و از هجرت اباد  
نابدار الخلافه طهران و بستن سدای محکم برای همیصلت  
و منظور در آزاد بر که جمیعاً بهت مرحوم میرور صدر  
اعظم مذکور در سال بیست و پنجم قمری از جلوس هماپونی  
انجام یافت

بنیاد و احداث مدرسه معتبر در دارالامان قم بنام  
و با هنام جناب مستطاب جل امین السلطان ثانی

پارک جناب مستطاب امین السلطان ثانی دام اجلا  
در دار الخلافه صحت عن کل افز که بزرگ و بونالی  
روضه مینواست

احداث و انشاء دو باب کلیک اسپه ساید زینهار

اهمیت برای عبادت ترسای مقیم دار الخلافه طهران  
علی الخصوص بقعه طریقه پرتسانته در خیابان برج نش

بقعه جناب مستطاب امین السلطان ثانی که در بازار  
مشهور بکند خندق و نزد یک شمس العاره است به  
امتیاز ظرافت و لطیف و ملاحظه این بنیاد در میان آثار  
جدیده اسواق دار الخلافه همیچک بمنرسد

باغ حسن اباد واقع در شمال غربه داخله طهران این  
ابنیه مرحوم میرزا یوسف صدر اعظم که بنام فرزند  
او جنبدش میرزا حسن مستوفی الممالک است



طیبت آباد از منشآت مرحوم میرزا یوسف شهبان  
 صدر اعظم  
 یوسف آباد از منشآت مرحوم مشارالیه که هر دو  
 در شمال خارج طهران افتاده  
 امیر آباد از احباء ان مرحوم امیر میرزا تقیخان آتاپک  
 اعظم واقع در ظاهر دارالخلافه طهران  
 خانه جناب جلال‌النباب شرف پچی خان فرزند پسر  
 الدوله واقع در محله سرچشمه دارالخلافه  
 خانه جناب جلال‌النباب جل میرزا فتحعلیخان شیرازی  
 صاحب یوان واقع در محله چالپندان دارالخلافه طهران  
 خانه قدیم مرحوم حاج علیخان اعتماد السلطنه والد  
 مؤلف واقع در محله سنکج طهران که از اولین ابنیه  
 منازعه این دولت بود مردم برای تماشای آن راهش  
 دور طی میکردند  
 خانه مرحوم عیسی خان اعتماد الدوله در سنکج  
 ایضا  
 باغ چالحصار واقع در جنب خانه مرحوم میرزا یوسف  
 صدر اعظم که مزبله بود و از فطر کفایت و عفت بر مینا  
 مجاورین و عابرین همی زبان میرزا مرحوم مشارالیه انجا  
 را نظیف کرد و باغی کاشت که از مواضع تنزه و تفریح است  
 عمارت جناب مستطابا جل میرزا علیخان امین  
 الدوله دام اقباله العالی واقع در شهر عتیق طهران  
 که بطرح و طرز ابنیه فرنگ ساخته و پرده اخنه است  
 باغ جناب جلال‌النباب فاعلی اشبانی امین حضور  
 واقع در شمال شرقی داخله شهر دارالخلافه ناصر  
 نظام آباد از اسپهان مهتره و مستحذات  
 معطر جناب جلال‌النباب جل میرزا کاظمخان نظام الملک

وزیر لشکر که مشتمل است بر ابنیه غائبه و مقامات کرمه  
 و بحیره عرض و عمیق و در وضعه دربان و اینق این اثر جلیل  
 زبردست سلطنت آباد ما بین ضرابخانه و نیشاباد و  
 مبارک آباد افتاده و اراضی آن تا حوالی قصر قاجار امتداد  
 دارد سابقا این قطعه ملک عیسی خان بیکر بیک بود چون  
 در فتنان صدر آباد که مرحوم میرزا آقاخان صدر اعظم  
 طاب تراه بجهت نظامی حفر می نمود آبی بقدر الکفا پیدا  
 نشد این ملک را از عیسی خان ابتیاع کرد و خشک کار  
 برای فتنان انجا احداث نموده بقنات صدر آباد انصال  
 داد تا آب انجا مستقیمآ به این چون وی در گذشت  
 جناب جلال‌النباب جل نظام الملک حسب الوصیه مبلغ  
 پنج این فتنان کرد تا تفاوت کلی در این بهم رسید مجدداً  
 ضلوه آن بکوشنده صاحب و سنگ آباد است لهذا باغ و  
 عمارتی مشتمل بر بیرون و اندرون و حمام و اسطوخودوس  
 بزرگ بضمیمه قلعه خانه رعیتی و اصطبل و اسبنا و خیار  
 مناز بنیاد نهاد و روز بروز آبادی انجا پیشتر ظهور و  
 بروز یافت تا آنکه در تاریخ تالیف کتاب یکی از مشرقات  
 اولیه این عهد مبارک محسوب کردد با آنکه چهار سال  
 پیش نیست که ایجاد و بنیاد آن را آغاز نموده اند همانا  
 از بابت کشتادگی جوانان اربع و امنداد منظر من جمیع  
 الجهات انجمن خاصه عمده و امینازی عظیم منفرد است

وهنگا

ابنیه و آثار بسیار از مرحوم میرزا آقاخان صدر اعظم  
 طاب ترتیبی که بتفصیل اسمی اوضاع و شروح انها  
 در ذیل روضه الصفا فی ناصری و تذکره کتبخ شایگان  
 و غیرها مضبوط است  
 و عمارت جناب فحامت ضاب میرزا محمود اشبانی

کتابت امیر  
 در این ملک مخصوص  
 که از وی هجرات دیگران  
 جناب معظم است



صاحب دیوانی مستوفی مملکت خراسان و ابن بیاد  
عمارث در شمال عزیزی داخله دار الخلافه طهران افتاد  
بر جانب شرقی باغ مشهور بحسن آباد و از جهت استحکام  
اساس و اتقان بنیان و امینا و هندسه و مزارای دیگر  
مجد کمال است

تجدید بنیاد مشهد شاهزاده ابوالظفر

واقع در قریب قریه ایجدان من اعمال و از امین بخت جناب  
مستطاب جل اکرم اعظم میرزا علی اصغر خان امین السلطان  
ثانی زید توفیق و نایب آبن معصوم زاده که امیر المؤمنین  
علی صلوات الله علیه انواده است سابقا کتب خسته در  
و آن هم سخت پوسیده و از هم پاشیده جناب مستطاب معظم  
درفزون از نشهر ارقومان در راه پکن مضر و ف داشت نا  
از اصل و اساس الی قریه و ایوان و کرباس جمیع را با اجر و سنک  
و اهلك و گنج بر آورد و ظاهر کند و از اده داخله بقا سابقا  
منازینا است مقرب الحضره میرزا اکرم ذرفونی صاحب انجد  
خطیر و درین حفرا زوزنی که بهر سید حسد پاک شاهزاده  
برای العین مشاهده نمود است درین روز کار و از ذرفون  
ایدا از هم فریخته و سر موی با خاک نیا میخند بود است تقبل الله

و اما قنات و مپاهی که در ظرف  
اینجه هلاک از سلطنت بیروال در  
دار الخلافه طهران جریان یافته

از قنات بقدر دو قسمت ذیل است  
قنات نواب فیروز میرزا نصره الدوله  
قنات حاج حسینخان شاهسون نظام  
الدوله که وقت است  
قنات جناب مستطاب میرزا علی خان امین الدوله

که پارک و حد و از انکه بری میکند  
قنات جناب امین السلطان  
قنات جناب مخبر الدوله  
قنات مرحوم حاجی ظهیر الدوله  
قنات مرحوم علاء الدوله امیر نظام  
قنات ناصر  
قنات جناب میرزا عیسی  
قنات حسن آباد جناب شیخ الممالک

خلاصه سخن آنکه

در این عهد هابون و فونیت روز افزون تا کون موافق  
انچه علی سبیل الثغریب و الثمین بغداد و نجد بد  
تعبین کرده و گفته اند  
زیاده از هزار مسجد و معبد  
و فزون از صد هزار باب دکان و کارخانه  
و چهار هزار باب حمام  
و دو هزار قریه و کلانتر و فرعی و ضعیف  
و بیست هزار باب زینت عمارت عالیه  
و پانصد کاروانسرا و مهاجرات بزرگ

و پانصد فرسنگ راههای شوسه و غیر شوسه در  
تمام بلاد ممالک محروسه ایران ایجاد و احیاء کرده و  
احداث و انشاء شده است و از سمت بلوچستان و  
سیستان زیاده از دو بیست فرسنگ برخاک این دولت  
ابدایت بفتورده و در قلمرو این پادشاه پادشادشا  
مزید پیدا بد آمده است

و الحمد لله علی  
جمع نعمه و الاثر و الصلوة علی محمد و آله من الرو  
انسانه



در برخی زان در حاشیه و آثار معنویه و مطابق مذهب این چه پسال از پادشاهی نیروال از قبیل ترقیات صناعات  
 و علوم و تبدلات عادات و رسوم و رواج معارف جدید و انتشار فنون بدیهه و کافر ظهورات و رسوم  
 اکتشافات و غیر ذلک تا اضافات آنها و بعبطت علیها از حضا ص عصر جدید که بترویج این دولت جاوید در ملت  
 ایران پدید گردیده است همانا این پادشاه که قواعد مملکتش استوار و سنس سلطنتش بشمار آباد در این چه ک  
 شمس و ملت ایران را رونق داد و هر کار پر ادراک در این ملک آئینی بر نهاد که عشری از آن صورت می نیند برد الا بروک  
 دراز و قلهای دیر باز مردم ایران علاوه بر افتخار قدمت نایج و تخت پادشاهی و سبقت رواج صنعت و دانش و  
 آگاهی که اینک تواریخ دنیا با سه هزار سال از آن گواهی میدهد احاد ایشان با دماغه فلاسفه یونان طعن و طعنه  
 آورند و در حفظ استعداد و قوت مشاعر و حدت قلوب و صحت افکار و رزانت آراء و حصافت عقول بر ملل  
 مختلفه جمع جهان دعوی رجحان میدارند این ملک بزرگ را از بعد آنکه سالها مثل سایر ملل آسیا میگذشت  
 که با فضیلتی قضای مبرم از دولتهای بزرگ عالم و پس مانده بود این شهر یار دیکر بار در رضای خویش قرار داد و از  
 تمدن اروپا که بمشابه بحر خزار است آنها سرشار با این خاک بر کشود و شرایط و ادوات و مبادی و مفدمات هر گونه  
 ترقی و تربیت برای طبقات اهالی و رعیت مهتد فرمود و از بیکر این کشور که بر حسب تفاوت دچار عرض عا  
 شد فی المثل عرض بگم و عی و صمم و غمی گردیده بود رفع امراض و ازاحنه علل نمود و از سر زبانی کوبا و چشمی بینا  
 و کوشی شنوا و هوشی رسا بران افاض فرمود اینچنان که (لَوْلَا التَّقْوَى لَفُتْ جَلَّتْ قَدْرُهُ) و از عجاوب صناعات  
 و صنایع و امتهان مبتکران و مخترعات و بدایع و آثار و اسرار قوه خلاقه نفوس و طبایع که هیچیک وارد محتمله  
 نکرده و هرگز بخاطری نخلیده و چنانچه کسی نادره از آنها را در مجلسی حاضر بخواص اینان حکایت میکرد بر  
 نخطئه و تنقیص وی همگان هداستان میکردند این مملکت را بهرهای و از نادر و مضیبه های عظیم نهاد  
 و در تشویق و تحریض و ترغیب و تحضیص محصلین و مکملین آنها خلائع و تشریفات و معاینه و جریات و سب  
 و اطاعات و غیر ذلک من الذخایر و الاخباری غیر انتهاییه مبذول داشت و در تمام امتداد این اربعین از سنین  
 سلطنت ابدی همین وجود مبارک و شخص هابون را نبل و نهارا ستر و جهارا بد اولسانا جوارح و ارکانا عرض  
 زحمان و تجشمان فوق الطاقه می فرمود و اینک بحمد الله سبحانه در این مملکت هر گونه اسباب تربیت و تمدن فراهم  
 است و اهالی با شرایط شان و شرف توأم طبقات لشکر معلم است و ترقی کشور مستم و بر ایران از دیگر امم مقدم  
 و در سلك دول منهدنه عالم منظم (هكذا اهكذا اذ لا فلا لا) اکنون بعضی از صنایع و فنون و رسوم و مشون  
 که بتوجهات خاطر هابون در این ملک محروس و عصر مهیون انتشار یافته است و اشهار گرفته اشارت کنیم

و رسوم ام است و مقدمه مثر رابطه و مراد و ت باد و ل  
 و ملل عالم

خوض و تعلیم و تعلیم و غیره مختلفه  
 و لغات شتی که مفصاح اطلاع از فنون و علوم و صناعات



علم لغت فرانسه

علم لغت انگلیس

علم لغت روس

علم لغت المان

انشاخ تعلیم و تعلم شعب فن شریف شایسته

که حکماء مشرق زمین و فلاسفه یونان از ان با اسم که بیان تقیر  
مسموده اند و لفظ شیمی معرفت ان است و اینک علم و عمل  
تفضیل و ترکیب مواد مأخوذه از مواد ثلاث که حاصل  
مسائل این فن میباشد در مملکت ایران لاستیاد او الخلاقه  
طهران بکال رسیده

انتشار علم فزیک

در ذکر عوارض ظاهر اجسام و قوای طبیعیه آنها

انتشار علم و اساسی فزیک

که قواعد کلیه معموله در ترکیب ادویه و کیفیت ساختن  
مواد استعمال و مقدار شربت آنها است

ترویج علم گیاه شناسی

که در تشریح و اعمال اجزاء نباتات و معرفت اجناس و افشا  
انها است

انتشار شیمی جدید

منعلق بقایم مناخرین در جاد و نبات و حیوان

رواج و شایع علم جغرافیا

که منعلق است با آثار و خطوط و اقطار در صفت ستاره زمین  
از اقالیم و اقطار و بلدان و امصار و جبال و بحار و معادن  
و انهار و مقدار نفوس و تعیین صنایع و ذکر عقاید و  
دیانات و رسوم و عادات و عزیز ذلک و مؤلفان را در اینها

انار و نالیفات بسیار است

علم معدن شناسی

فن کد اخن اهن و مس و چودن ریزی

علم کربن الوگرافی که با اسم تبلور اجسام لقب بر نموده و

اصطلاح کرده اند

انستیا علم حساب باین جدول فزیک

و علم هندسه اوتیاضیه

و علم جبر و مقابله ایضیه

و علم مشتات مستقیمه الخطوط ایضیه

و فن کار تیم که اعمال حساب است و عوض ضرب جمع می

شود و عوض تقسیم تفریق

ترویج علم و عمل نقشه کشی

و علم و عمل مساحی

و علم و عمل سوره اراضی

ترویج و تکمیل فنون منعلقه به لشکر کشی و سپاهبگری

که انجمله است علم نایم جنک

و ناکبک علی و علمی

و استرانا رشی

و قواعد مشق اسام توپها

و مشق شمشیر

و قواعد زینت معسکر و کیفیت ارد و حرکت دادن و

ارد و زدن

و علم فلعه فوری ساختن

و علم اسلحه جنک شناختن

و علم محاصره و مدافع

رواج علم ساختن اسام بله های چوبی و سنگی و غیره

انستیا علم ساختن فلجیات محکم و کشیدن حصار

شهرهای عظیم

ترویج علم ساختن انواع راهها و پیراخن شوسه شور

و علم و عمل مساحی



علم مثلثات کروی که اگر آن گفته میشود بطریقی که

استاد اورویا تقی و غیره کرده اند

شیخ علم تکرانی که در قواعد برداشتن نقشه

و کتاب است

روایق فن که مکرانی که عبارات است از علم شریف هشتاد

عالم و معرفت نجوم بر عقیده جدید که خداوندان عقول

و بصایر و ارسطو مراتب برهان و حصول حقیقت

اذعان بران از معنی العظة لله فی الجملة آگاه میباشد

ظهور اعتقاد بحکمت ستاره ارض

رواج قول بکذب مقالات اصحاب حکام و ظهور فتنه

اعتقاد بر اثبات اجرام مبداء این از عهد رواجی

خود سوره خاصه اعلم حضرت اقدس صاحبقران است

ابن پادشاه مجید اینه الله از بدای استواء بر عرش سلطنت

ایران تا این زمان در هیچ کاری از مهمات فرمان روائی و

مُعظمان کبکی خدائی زمام اختیار جز بدست فائده توکل

برافزید کار جز وکل سپرده و بدو ن تعیین وقت و

ساعت و روز و ملاحظه اغراض از سمت سکر بلبل روز

بکارهای بسیار زیاد اقدام نموده و سفرهای با اہمیت

فرموده است و مال غنیمت و بیاضهای وی هم جزو

نجاح بوده و از اناد مرتقبه و نتایج منظوره بما فوق

خیال ناپاک کرده است با مخصوص در سال یک هزار و دویست

و هشتاد و هفت هجری بر لایع بلوغ بر عهد جمیع حکام

مالک عمر و سواد رکورد با از باب تفاوت و از انکار

خرافات قدیم قدیم کنند و حواس عموم مردم را از نظر

تفریق ایمن سازند

امداد نلکراف

این صنعت شکفت که از ابیات و انابیز که قدرتی الهی است

در سنه هجری پنجم بخت بحکم بندکان اعلم حضرت قدر قدر

افدیس شاهنشاهی صان الله سلطانه عن الشاهی از

عبارت سلطنتی دار الخلافه طهران تا باغ کاله زار کشیده

شد و در سال یک هزار و دویست و هشتاد و پنج هجری شروع

بحرکت نموده بمباشرت نواب رضواناب علیقله میرزا اعضا

السلطنه عفی الله عن سبانه ناخذه سلطانه و چمن فخر

امداد یافت و در نایب جمع این کتاب مستطاب از جمیع

ابالوت و مدن و عصبات مالک عمر و ستران کدمنه

است و از سه سمت بقدر دول مجاوره عثمانی و روس

انگلیس پیوسته و افاضت این نعمت عظمی که از نزهت و نجاح

و تقدم ایران بر اقران شطری است و زنجیر عدل نوشتران

از ان سطر عطاء حکماء عصر میدانند که در امر و

اسایش عباد و سکون و آرامش بلاد و نتایج و فوائد دیگر

ناچه اندازه اثر نموده و ثمر بخشیده است

افتتاح چراغ گار

مباشرا ایجاد کارخانه و منبع روشنائی این صنعت عظیم که

در خط خیابان شرفی میدان توپخانه مبارکه واقع است

حاج میرزا حبیبخان فرزند سپهسالار اعظم بحکم دولت

ابد مدت بود و اینک کافه خیابانان از مبارک و اینده

خاصه سلطنتی بمصایح این کارخانه که هر کدام در جوف

زجاجی منصوب بر یک اسطوانه است هر شب روشن میشود

افتتاح چراغ الکتریسیته

که عجلاله الوقت چند فایده برای ان در قورخانه دولتی

ریخته و در چند نقطه افراشته و هر شب بقوه برق

افروزند میشود

ایجاد شمن دوز راه آهن

منظور نظر این شهر بار دانش پرورد از بدایت جلوس جاوید



ماتوس اشاعر این کرامت بوده است واقاض این نعمت  
 چه عقلاء عالم ابادانی مملکت و توانگری رعیت و تمکن  
 تمدن را وسیله برتر و بهتر از این رهگذرند بدو نشینند  
 اند لهذا مقارن تاریخ جمع این فهرست مبارک خطی ازین  
 صنع خطیر بعنوان نمودن سپر از دار الخلافه طهران تا  
 قصبه زارستند تا عبدالعظیم حسنی علیه السلام کشید  
 شد و خطی دیگر در خطه مازندران از بندر محمود آباد  
 بدین مقرب الخاقان حاج محمد حسن اصفهانی امین دارالکتاب  
 افتاح گردید و همگی وجهه خاطر این پادشاه بزرگداشت  
 بران مقصود است که خطی را اصل در ساحل بحر خزر و خلیج  
 فارس امتداد یافته حق انعام نعمت و تربیت مملکت در  
 مصالح خود قرار گرفته باشد و ختم مقاوله و تحصیل امتیاز  
 اینها در همین اتمام و حسن اتمام جناب مستطاب اجل اشرف  
 بجای خان قزلباشی مشیر الدوله دام اقباله العالی که وزیر  
 امور خارجه بود بعمل آمد

امتداد نلفون

که عبارت است از مخاره لسانی و مکالمه شفاهی از نشنا  
 بعد بآلت و توسط ادوات تلگرافی و اولین امتداد این  
 صنع عجیب از کامران پسر حضرت مستطاب و الا کامران  
 میرزا نایب السلطنه وزیر جنگ بود مدار الحکومه شهر  
 طهران که نواب مستطاب مشارالیه در حال جناب از دار  
 الخلافه احوال و اخبار معلقه محکومت پانته سر بر اعلی و  
 با وزارت جنگ و امثالها و اتفاقا صیقلها بواسطه تلفون  
 استطلاع میفرمایند چنانکه گویی در حضرت دار الخلافه  
 خطی شرف حضور در آمد

ترویج علم و عمل عکس این فن

که از شعب علوم طبیعی است در این عهد جاوید مهند

رواج گرفت و انتشار یافت اگر چه نمونه آن در اواخر سلطنه  
 شاهنشاه مرحوم محمد شاه غازی بدست مسپور پشاورخان  
 سر تنب معلم زبان فرانسه و انگلیس و غیره اراءه شد  
 اما اصل شیاع و رواج و تکمیل صنعت و انتشار عمل عکس  
 که فوق کرافت مینامند از خصایص بزرگ این دولت است  
 و اسباب عکس که مسپور پشاورخان آورده بر روی  
 صفحه نفوس می انداختند اسمش را اکبر و تپ می گفتند  
 با اسم شخصی که مخترع آن بود و اینک شماره آن است  
 عکاسین و مواقع عکاسانها در دار الخلافه طهران و  
 سایر بلاد معظمه ایران صعوبت و اشکالی بکمال دارد  
 همانا حکماء طبیعی جدید میفرمایند احیای علی کثیر نصاب  
 دو قسم میباشد یکی مادی یعنی دارای وزن مثل  
 جامدات و مایعات و بخارات و دیگر غیر مادی یعنی بلا  
 ثقل و بی وزن مثل حرارت و نور و الکتریسیته و  
 مقناطیس و هر یک از این دو قسم دارای درشتی خویش  
 میباشد یکی ظاهری که موضوع علم فیزیک است و  
 دیگری باطنی که موضوع علم شیمی است و مسئله عکس  
 از خواص شیمیائی نوری میباشد بشرحی که در محل خود  
 معنون است

تصحیح علم تاریخ

این فن شریف با کثرت تضایف در ایران سخت است و  
 ضعیف بوده چه از بدایت خلیفه تا اول ظهور دولت  
 اسلام را اخبار ضعیف و عجایب خرافات از جهت اعتبار  
 و قبول خاصه خارج کرده و در میان سلاسل قدیمه  
 ملوک عم اسامی بسیار از سلاطین سقط شده است و  
 این دوران جاویدان تاریخ قدیم ایران برکت متأخرین  
 از مورخین اروپا چه منقذ همین از زمان هرودوت و



ترویج علم هندسه پلانی قطر

که هتمی است از سطح در این فنون جدید و جمیع باصفا  
و بعضی بکرا غیر ریاضی که در مضاعف صفحان  
اشارت شد جناب میرزا عبدالغفار نجم الملک را که بنون  
عصر و ارشید عهد است بر اهالی وطن منشی بزرگ  
میباشد چه حمله این علوم و اساتید این صناعات بلکه  
تربیت و توجه او بر آمده و بمقام ندرت و مهارت قد  
نهاد اند شکر الله مساعیه

تعلیم و تعلم فن آتولوژی

که عبارت است از معرفت

تعلیم و تعلم فن دباک نویسنک

که عبارت است از تشخیص امراض

تعلیم و تعلم فن اوسکولناسیون

که عبارت است از علم شناختن خیران قلب و نبض

تعلیم و تعلم فن فیزیولوژی

که عبارت است از معرفت احوال بدن در چین صحت

تعلیم و تعلم تشریح ذره بینی

از فن تشریح که در این زمان مبرهن و توضیح شده و از علم  
هیئت که در این عصر مدلل و تصحیح گردیده شمر از اسرار  
کریمه سزایم با پائینی الافاق و فی انفسهم بر خداوندان  
ادراک و ایضاً ظهور و انکشاف یافته است

تعلیم و تعلم فن تراپوتیک

که عبارت است از علم معالجه و استعمال ادویه

ترویج فن جراحی

بقانون مالک متمدنه اروپا

افتتاح کارخانه چلواری بانس

که در مابین شهر طهران و الکای شهران احداث شده و

چه مؤخرین که غالباً در قید جنون هستند عرضه کرد بد و  
نارنجهای عرب و فرس و روم و یونان و مصر و فنک بابل  
دیگر نبطی افناد و بامسکوکات ملوک ماضیه و سایر آثار  
و خطوط و اقلام و در موز که از قرون سابقه و احقاق خالص  
خبر میدهند فوازه شد اغلاط و سقطات و افسانهها  
خرافات از اخبار صحیح و آثار صریحه متبرکست و در این اثر  
مذکور نکارنده و موافقی است مشهور بشهادت نصبتفا  
که در این موضوع پر اختصار و منتشر ساخته

ایجاد پست

اصل این عنوان در دولت فاجار از روی تمهید قدیم باخانه  
و چاپار که در تواریخ عرب از متونی این شغل صاحب لبرید  
تعبیر کرده اند همی بود و میگویند این راه را نیز عرب از عجم  
اقباس کرد در این نوبت ما بون و عهد روز افزون که امور  
عامه و مشاغل معظمه جمله در تحت قانون قرار گرفت چا پار  
خانها را نیز نظمی و ترتیبی زیاده الوصف همی دادند و کیفیت  
صد و درود و بریدها و شرایط و تکالیف متعلقه باین  
دائرة همه را بر اسلوب پستیهای اروپ منسکل ساختند  
اینک مکاتب و اما انان از هر نقطه ملک ایران بهر شرف  
تسعه کره ارض و بالعکس بدون هیچ گونه اشکال اصبال  
میشود و از مواجب معین و آجال مضروب ساعتی مختلف  
مشاهده می گردد جناب مستطاب میرزا علیخان امین  
الدوله را که از جناب دولت ابدایت مباشر ترویج این  
مخصوص و مقاطع عمل این شغل معظم است بر ذمه آنها  
ایران و این زمان حقی عظیم لازم و لازمت و شکر مساعیه  
جمیله وی بجهله متعمم و واجب

ترویج علم انالیتیک

که غر و طاب بوده است



تمام اکت و ادوات از آنجا که دیوان اعلی از مالک اروپا آید  
و حکم کرده اند

افتتاح کارخانه اسکا بنجار

که در سمت شمال داخله ارض مبارک سلطنتی است

انتشار دانش شوستر شوارع شهرها

اگرچه این صنعت و عمل در بعضی از جواد عظیمه مالک  
ایران از قرون گذشته دیده میشود مثل زاه شوستر شهر  
شوستر یا مهدان و راه شوسته و افغنه در مملکت مازندران  
که بحکم شاه عباس ثانی از سلاطین صفویه ساخته اند  
که ماده نازنجش را میخیزانند لکن خود علم و صنعت  
انرا ناریخ و اثری نشان نمی دهد که در میان اهالی ایران  
شایع بوده است چه با شوستر شوسته مازندران را هم  
مهندسی از مردم هلاکت نوشته اند اما در این ناریخ  
علم این صنعت را جمعی کثیر از اهالی ایران با عمل ان ضمیر  
کرده بر سر راههای بزرگ عامه با مثال مردم و  
استقبال خدمت ملت میکنند

ایجاد جشن میلاد مبارک

حضرت امیر المؤمنین صلوات الله و سلامه علیه

ایجاد جشن میلاد مبارک

حضرت سید الشهداء ارواحنا له الفداء که سرکار علیّه  
متبره السلطنه و والد نواب مشطاب شریف و الا نایب  
السلطنه را میبدارد

ایجاد جشن کودن حضرت صدیق اکبر

سلام الله علیها که نیز بعد از فوت مهد علیا بواسطه  
السلطنه را میبشود

ایجاد جشن میلاد مبارک

حضرت رضا علیه السلام که مخصوصاً در خراسان

گرفته میشود

ایجاد جشن مبارک

حضرت حجه عجل الله تعالی فرجه این جشنها همه را این  
پادشاه دین پناه ابد الله بر اقصاء رسوخ عقیدت و  
صفاء طووت خود بشخصه رسم فرموده است و این  
بزرگ نهاد در هر کدام از جانب دولت ابد فرجام عادت  
در سوره اعیان عظیمه و آیام کرمه از قبیل چراغان و دانش  
بازی و ازدحام عام و انعقاد سلام و جلوس ها یون بر  
سر همون و اداء تبریک و تهنیت و انشاد شعر و خطا  
و غیر ذلک بعمل می آید

ایجاد جشن میلاد مبارک همایونی

هر ساله از شب ششم شهر صفر الحیر تا شب هفتم  
جشن و لوازم طوی برداخته میشود و در این موسم  
سعی و عید جدید طبقات عاکفین سر بر آید سپر  
از خرد و مخار و سفره کبار و رجال دولت و اعیان مملکت  
کل علی حسب حاله مورد تفتش شاهنشاه جباه میگردند  
و سبیل خلع و تشریفها و عطا با و انعامات سرافراز و  
قرین امیاز میگردند و نوان محترمه در حرمانه مبارکه  
مهمان نواب متعالیه انیس الدوله میشوند

رواج کلی شباغ کامل

امر بفرموده داری و سوگواری در حق حضرت امام ابو عبد  
الله سید الشهداء روحی و ارواح العالمین له الفداء این  
سنت مؤکده که نالی فراض مشدده است اگرچه در عینت  
کبری از دوران سلاطین دایمه انار الله بر اینهمه مرسوم  
گردیده و از انوقت باز هر یک از طبقات ملوک شهبه  
ایشان تاسی کرده اند بخصیص پادشاهان صفویه که  
مروج مد هب جعفری بودند و کی در جمیع امندا این



مبصارف روضه خوانی می رسند

افتتاح باب مروده دان همایون سلطنت  
عظم شخصاً با ساپردول دنیا

از عادات دیرین و رسوم کهن در مملکت ایران یکی آن بود که پادشاه بایمیت سلطنت و عنوان رسمیت همیگاه بقبله پادشاه دیگر ورود نمفرمود الا عنوة و وقتی اماصلحاً و سلماً از این معنی حجری عظیم داشت و در اقدام بر این قدم بسی خیالات مبروت و بسا احتیالات میامد و این پادشاه حقایق گاه خلف این عادت کرد و خرق این طبیعت فرمود و با صورت صلح از خانه خورشیدی پای مبارک بیرون نهاد و سخت برای نلشم عتبات و نشتر قیاب مشاهد مقدسه ائمه عراق عرب صلوات الله علیهم اجمعین بقبله و سلاطین عثمانیه داخل گشت هم بقیض و فوز زیارت و اصل شد و هم بگرامت خرق این عادت نایل گردید انگاه کوه بعدا ولی بقیمتار و پامسافرنه و با امپراطوران اعظم و پادشاهان مختشم انمالک ملانان فرمود و از احترام و تکریم و تجلیل و بظلم ملان دید که در خیالی نکند لا عین رائت و لا اذن سمعت چنانکه در نام روی زمین مشهور است و در جمع تواریخ و غیرها ماسطور

ایجاد موزه

از غریب آثار عتیقه و مفردات اعلیٰ نفیسه و بدیع اشیاء بقیه از هر جنس هر قبیل چون مقداری کاپو در محل واحد جمع و وضع شود انرا در مالک اروپا موزه مینامند و دولتها در انشاع نظام امر موزه بایکدیگر هم یتنافس میکنند و پیوسته نفاضل میورزند و سر در اختراع این شکل ان است که نفس از هشتاد

قرن و از زمان اقامه ماتم تانی سیدی شبای اهل الحجاز بروز عاشوراء غالباً بعشر اول محرم احیاناً منحصر بوده است و در غیر این مبقان مخصوص احدی بر این تکلیف مخصوص رسم اقدام نداشتند اما در این دولت علیه چندان این سنت سنیه رواج گرفت که در تمام ایام جمع اسابع هر شهر از مشهور در هر شهر و قصبه مشهوران ممالک ششصد چندین مجلس حافظ بزرگ این مصاب هایل منعقد میگرد و ان روضه پر عتبه معتقد می شود و طبقات مردم بدرجته تکالیف واجب و وظائف مفروض باین مفض عام اهتمام میورزند و از غره محرم تا صلح صفر مخصوص بمثابه عاشوراء عهد ساپردول ششصد میباشد و در عشر اول از این اعشار سنیه جمع تکالیف نوکری و خدمتگذاری بحکم اعلیٰ حضرت اقدس شهبازی تعطیل میشود و باین روزه جلبل تبدل میگرد مراتب عزیمت ملوکانه که در این ده روز بیکه خاصه یعنی دولتی ظهور و بر وز می نماید از قوه هیچ خامه نامر بفعل می نماید هر کس از تواریخ و اخبار قرون خالیه ملوک ماضیه احاطه کامل حاصل است میدانند که این عبادت بسیار بزرگ در نوبت هیچ پادشاهی از عرب و دیلم و ترک بعشری از اعشار این رواج نرسیده است و اهمیتش بمثابه واجبات و فرائض نگشیده از طرف دولت روز افزون چه در طهران و چه در سایر بلاد و امصار ایران زیاده از پنجاه هزار تومان از عین مالیات بمحتاج نغزیه داری می رسد و البته در تمام اقطار ایران در این دو ماه دو کور و بیل متجاوز مردم در این کار خیر مصروف میدانند و بعضی حساب کرده و گفته اند که در طهران فقط در این دو ماه تقریباً یک کور و تومان فند و چقا



و تماشای این گونه اشیا شکفتن یک نوع شکفتنی پدید آید و لذتی دست میدهد که از سایر موجودات انبساط روح و تفریحات قلب معهود نیست و حکماء اروپا از آنجا که بشاهد علم عشق مفرط بهرسانند اند از این سخن اسباب هجرت و وسایل تنوع بسیار ابتکار فرموده اند و از فوائد مهتره موزه آنکه صنایع عتیقه عالم و آثار افکار پدید آید و در آن با مصنوعات حادثه و اعمال جدید برای کسب موازنه و مقایسه مینمایند و در جزئیات ملل را از اینجا استخراج و استنباط میکنند پادشاه دانش پرور ما که ملک خود را از هیچ هنر و دانش و شناسائی و آگاهی و انکشافات بدیع و صنایع عالی خالی نمیتواند دید از غرض آثار طبیعت عالم و خلاصه یادگار شاهنشاهان بجم موزه ایجاد فرمود که وصفان هفتاد من کاغذ را نافرنا خواهد نمود قبل از نقد کلمات خصائصها و آیات عجائبها

لستخبر وحش

در دلهای متمدنه دنیا برای معرفت اصناف حیوان تکمیل این شعبه از حکمت طبیعی از هر جنس جانور جفندی و با بیشتر سفر ساختند و باغی نگاه میدارند و عیانان از خوا و طبایع آنها آگاه میکردند هر وقت هلیکاز ناسی مویخ معرفت یونانی که معاصر سلاطین کبانی بود در ضمن تاریخ این سلاله مینویسد که ملوک ایران در شهرها مشهور که مصرهای جامع و سوادهای اعظم بود از قبیل بابل و سوز و اصرط و اکباتان و غیره باغ وحش آید اند معلوم میشوند اصل این اختراع را سایر دول دنیا از اهالی ایران اقتباس کرده اند در این دولت نیز بسیاری از صنایع صنواری و جانوران حبک و جبال و صحاری و الوان ظهور و انواع وحوش در حرزهای حصین و

فضلهای همین نغذیه و تربیه میکردند و توالد و تاسیس مینمایند و بحکم سپاهان زمان بنده نگارنده قسم امور انجمله چرند و وزنده و پرنده است از باب بصیرت فی المثل در صورت باغی که مجتمع آن اجناس مختلف و طباع متضاد میباشد حقیقت حال مالک و برادر این پادشاه معدلت نهاد مینکنند که از عدل و احسانش آبادی با این توأم است و خرقی با نظم مدغم شهر و آهو هنرشناسند باز شهو هم همنس

تربیت انواع کلهها و ریاحین

این کار در این روزگار در واجی عظیم گرفتار است از باب تنعم و ترف و خداوندان مجد و شرف در مسئله الوان کل و سنبل و داشتن و کاشتن آنها با یکدیگر مباراتی سخن بوزند اما در صنف نباتات باغات جدید کثیر هر ابونی و حالئی که از زمین شمیم ریاحین معطر و وزیدن نسیم کلسناهای روح پرور میبرد خود چه بگویم که در این مقام ناطق گنگ است و پای سخن لنگ بشما بل که هر چه خلق عظیم این پادشاه قسم که اگر کسی را فی الحقیقه در مانع جان صبح و شام روان سالم باشد چون تماشای ساحل بسایتن سلطان السلاطین پیرا بی خوشبختی سازد بوی کل و ریاحینها

نامبر چمن پرا و طبیعت جهان را برد از من جبال و پیرا نلال وسطی بیابان و صفت هر سامان بهر ننگ و بو که کل و ریاحان پرورده است باغبانان حاذق و کلکاران فایق پیش از بر آورده اند و در آن بوستانها فرورده اند و از سایر ممالک و مسالک دنیا نیز پنجهها و قلمها و کوزهها خواستند و کلسناها بران استند که هر صفت آنها کوفی و دگر است از کلسنا نیز بزرگوار و دگر است



کل او بز پر و کرپر	بیج قسم	مشغون معرفت کرد کار حضرت مسطابا شرف والا
کل ناز پرپر	سه رنگ	کاملان مهربانان السلطنه امیر کبر و وزیر جنک نظر الله
کل همیشه بهار فرنگی و غیره	دو قسم	راگد کار دست اروپی نژاد وی در این شغل صنعتی
کل بنفشه فرنگی	سه رنگ	کند و تکلفات مهورزد از الوان کلهها و فنون ریاضی
کل بنفشه ایرانی پرپر	سه رنگ	بر صغیر کلزار اشعار مبر و پاند و اشکال تقریر و تصویر
کل مار	قسم	شگفت مبر و راند و آنچه در این چهل سال مخصوص از
کل خنجری	قسم	سلطنت پادشاه زمان اقسام کل و ریجان از جنکلهها
کل لادن	چهار رنگ	و کوهساران و با خط شاسعه فرنگستان بشهرها
کل داودی فرنگی	چهار رنگ	ایران لاستهاد از الحلافه طهران وارد گردید و رواج
کل داودی ایرانی الوان	چهار رنگ	با فتنه بسیار است بعضی یاد را بنام نام برنگاریم
کل زارقی	قسم	بضمه برخی از خضر اوان جدید و بقول غیره
کل خورشیدی	سه رنگ	کل سرخ مؤیدی
کل سنبل پرپر هولاندی	شش رنگ	درخت آفاقا
کل منجک پرپر	چهار رنگ	کل بغدادی
کل قزقل فرنگی پرپر	دو قسم یکی رنگ و دیگری مختلف	که شیر بکل رنگ
کل بوفلون	بالوان مختلف	کل خنجری رخی پرپر و کرپر
کل بنان بقفای پرپر	بیج رنگ	کل خنجری
لاله فرنگی پرپر و کرپر	بیج رنگ	کل طوسی
کل عقرب	قسم	کل صد تومانی
کل مهبون	بالوان مختلف	کل کوبک
کل دهن آرد	دو رنگ	که بچند لون آ
کل استهبانی	دو رنگ	کل مبر پرپر و کرپر
کل ناج الملوك پرپر و کرپر	سه قسم	کل باس چمپا
برایج	قسم	کل خزره پرپر و کرپر
عطر درختی	قسم	کل ساعت
سبزو فرنگی	قسم	کل سعادتی پرپر و کرپر بالوان مختلف که بعضی معطر شده
کلیج	قسم	کل سنبوی پرپر
		کل اشرفی
		کل شاه پسند



اینک هر قسم مسکوک از کدشتکان ملوک در اسواق طهران  
و غیر آن بهم می رسد خواص آن ها آن که عشاق معارف  
و معالی شده اند که گویونهاد دارند و بر خواندن  
خطوط و اعلام قبل از اسلام همی همت می کردند بنده  
نکارنده را نیز بکست که مسکوکات سلاطین ایران از  
عهد اسکندر کبیر بن فیلیس مقدم و بی ناسکه حساب  
و از آن اعلی حضرت اقدس هم ابونی جمیعاً بر تیب حاصل آمد  
و این امتیاز خطی در حق حقیر کامل کرد و در حساب تو  
ضمیمه موزه هم ابونی خواهد کرد بد

انشاء دائرة انطباع

این صنعت که از نعمت های بزرگ خدای تعالی است اگر چه  
از عهد خاقان خلداشپان فتحعلیشاه بوسیله منوچهر  
خان کرجی معتمد الدوله وارد ایران شده ولی کثرت که  
از دوران خاقان مغفور تا آخر عهد پادشاه مبرور  
منطبج کرده در حین کتبی که در سلطنت این پادشاه  
ارواح افاده بطبع رسیده است بمشابه فطره است در  
کتابخانه های ایران و ملحقان آن از منطبعات این دوره ها  
مشغول میباشد و عاده ممکن نیست که امر و شیخ  
چاپ شده این عهد را بتوان نقد بد کرد و متحد بد نمود  
نظر تربیت اثر شهریار خورشید کردار این صنعت با  
اهمیت را از سایر اسکا که دایره با وسعت قرار داده و  
عنوان وزارت بر آن نهاده و این خاترا در پیش سپرد است  
و در سیمت وی وزیر انطباعات بقلم آورده خلد الله  
سلطان و شهبان و کاند

انتشار سواری کالسکه و درشکه

که بتعمیر ازین دولت و رفع حجر از رعیت اینک شماره  
درشکه نشینان و کالسکه سواران در ایران متجسس

- سپهر
- سارویا
- فرعورد
- فلوکس
- انجیر فرنگی
- انگور عطری
- کبک اس عاجسی
- نخود فرنگی
- لوبیای فرنگی
- خیار فرنگی
- چغندر فرنگی
- کاهوی فرنگی
- کوجر فرنگی
- سبب زمینی فرنگی
- کوفس فرنگی
- بادنجان فرنگی
- ترنجبر فرنگی
- هویج فرنگی
- پانان
- ترشک فرنگی
- کنگر فرنگی

انشاء علم بومیمانیک

که عبارت است از معرفت مسکوکات و وزن قدیم پیشتر  
اگر درست کسی و یاد که صرافی سکه قدیم بدید میشود  
اسباب چندین تقیبتش بود که مگر کجین بدست افتاده  
و یاد فتنه پیدا شده است شاهنشاه زمانه این قانون  
جایز آن را نیز مانند بسیاری از اصول کهنه بر این است



طهران در کمال اشکال است

ایجاد کارخانه کوله ریزی

در سر معادن نایب از بلوک مازندران و سایر بلاد

مملکت ایران

تصفیه قلبین و بسطی آهن

در بلوک نایب مازندران و غیره بسبب آهنهای مملکت

روس

تکمیل آهن معدن ماسوله

برای هرگونه استعمال در ادوات و آلات

ترقی در صنعت تفک سازی

در کارخانجات طهران و اصفهان و شیراز و خراسان و

خوانسار و کلیان

تکمیل عمل فطران

در رحمت باد کپلان برای مصارف توپخانه و سابقا

از مالک روسیه می آوردند

افتتاح صنعت کلسک ساز

در غالب بلاد معظمه ایران

ترقی صنعت شالیافی

در مملکت کرمان مجد تکه طاقه یکصد و پنجاه تومان

تقوم شد از عهد حکومت مرحوم محمد حسن خان شیراز

مطابق سال نهم جلوس همایون شاهای اعلای

کرمانز با این کتبی میزداد و فرقی نهادن <sup>بسی</sup> بی متعین

تنج زری ناصری

فانتهای مرتب جمله در این روزگار مغشوش است

الاجنسی که بر حسب سنور این پادشاه بافته و بطراز

ناصری بافته میشود و این صنعت فی الواقع باهنام

نواب مستطاب فلس والا ظل السلطان در اصفهان

کامل شد و همچنین محلیابی و عربیابی در کاشان و

بیشتر و شمال مشرقی برهنوال کتبی هم در ریافت

ترقی و تکمیل است

افتتاح دو خانجات

دولتی و تجاری که اجزاء و ادویه و جوهرهای فرنگ در

انها نفروش می رسد

رواج استعمال جوهریاتی فرنگ

جامده و مایع در علل و معنی و تفصل است آنها را

کتابچه جداگانه ضرور است

افتتاح دکا کین دنیا کوبری

و سپکار فرشی از شیوع شریا بنکون و خانبات

رواج ملبله دوزی

و مقولک دوزی و سیرمه دوزی در البسه رسمیه دنیا

اعلی و غیرها

افتتاح صنعت ساختن سماور برنجین

و ملحقات آن در جمیع بلاد ایران کاستماد اصفهان و

طهران و بروجرد که دکا کین بسیار از این صنعت حد

در کار است

افتتاح دکا کین آهن کاری

خواه حلبی سفید که ماده اسام او عبه و مواجین و

سماورهای بزرگ و کوچک است و خواه ورقه سپاه

که ماهیت حمام منجر و بخارهای بسند و باز و

لوکجات و ناودان و چندین ادوات آبی و آتشی است

شیوع شرب چای

در میان طبقات اهل ایران چای اگر چه پیش از ظهور

این دولت وارد ایران گردیده بوده است اما مثل اغلب

طبقات و موافق تنج بخاندان سلطنت و معدودی قبل



از سروان مترقیان انحصار داشتند ولی امر زعفران و بام  
 است به صبح و شام و در جمیع خانههای رعابای این پادشاه  
 از محترفات شهری انی طبقه فلاحت و قریه و رعایله بدو به  
 اسباب و ادوان استعمال آن البتہ موجود است و بیپوش  
 همه روزه عادت معهود

### رواج منکنه

برای تزیین مسنوجات و افشاد رکاشان و غیران

### ایجاد نذکره عبور و مرور

و خط ورود و صدور در جمیع حدود و عبور

### اصلاح کلاه

از رسوم و عادات ردیه رعابای دولت علیّه یکی از تو  
 که کلاههای بسیار بلند از پوستهای بخارا و سمرقند  
 بهای کراف بلکه بتند پرو اسراف سر انجام دادندی  
 و استعمال کردندی و باین کار ناچهچار هم دچار افتاد  
 مخارج میبودند و هم بیکریا که ریخته کارخانه از بدکار  
 بکانه است از تناسب طبیعی خارج میبودند این شهر  
 حکمت نهاد رضا نداد که رعابای وی بدان تبدل بخواب  
 الشاپین باشند و بدین تقصیر خصما الحسن الخاقین  
 کلام بفرمود که از طبقات ملای عالم ناهر جا که رعیت  
 شاهنشهند کلاه کوناه سیر بر خند میرزا عباس  
 فروعی علیّه الرحمه در این باب گفته است و در زی ستم  
 کلاه سر و فدان سبکه سر بلندی کم  
 حکم شاه جهان کرده اند کوناهش

### اباخر منافع معادن جدید پانچ سنان

حضرت صاحبقران محض تشویق اهلای ایران بر یافتن  
 معادن مقرر داشتند و قانون گذاشتند که هر کس  
 هر جامعدنی اکتشاف نماید حاصل آن در مدت مزبور

خاصه اوست

### تخصیص زمین خبص خفرا رضی بلاد قدیمه

نلال و خرابیها بپرا که بقیه آثار قرون گذشته است بیشتر  
 اگر کسی مشکافت هر چه میبافت از دولت نه حظی داشت  
 و نه زجری در این عهد زمینها و پیشتهای شهرهای دیرینه  
 اینرا از قبیل خرابیهای شهر شوش و اصطخر فارس و اکباتان  
 جبل و دامغان قومس و غیرها اهستی است و از داخله و  
 خارج احدی احد کوشش نمانست الا بر خصص مخصوص  
 و قراری منصوص

### تبیس و تصفیه نلبین

و تجربه شکر طبرستان بمر حد شکر لا هور هند و سنا  
 و این کار در حکومت نواب مصطفی قلی میرزا بسیار پیش رفت  
 که همراه چند هزار من شکر سفید بسیار ممتاز فقط در  
 خانه خلعت فرود می آمد و در مصارف ریختن مند غیر  
 میرفت

### افتتاح کارخانه بلور سازی

این کارخانه در موضعی که حالا خانه جهانگیر خان است  
 بمعلی مسپوره نثر نام در سی سال قبل ساخته شد و  
 بلور بسیار اعلی داد و بعد ما بر هم خورد و این زمان حاج  
 محمد حسن صفیها امین دار الضرب در خطه طهران کارخانه  
 بلور سازی دیگر احداث کرده و بتجدید و تکمیل این صنعت  
 پرداخته است

### افتتاح کارخانه چینی سازی

معتمد السلطان حاج محمد حسن ناچرامین دار الضرب مشهور  
 بکپانی از فرط جتتی که در ترویج صنایع دارد کارخانه  
 بابنایا اهتت در دار الخلافه طهران دایر ساخته است از  
 خال قریه علی آباد که پرتو تو جهات جناب مستطاب اجل عظم



میرزا علی اصغر خان امین السلطان ثانی سمت مینو نشانی  
یافتند در این کارخانه ظروف و اوانی بر ساختند و در جنب  
چینه های خار جبر ایران می سازند

افتتاح کارخانه شمع و پزی

در طهران

افتتاح کارخانه کاغذگری

در طهران و اصفهان

انتشار چرخهای ماشین

در زنگری و موزه دوزی و غیرها

افتتاح کارخانجات جبرخانه

در طهران و اصفهان و غیرها و ترقی ساختن شمشیر و آلات  
و سر نیزه و شمشیر و غیرها من ادوات الحرب و الضرب  
و همکذا آلات و ادوات موزیک

رواج اخراج سنک مشانه

این شعبه از اعمال بد بد و احکیم بود که از فرنگی تعلیم  
نگرفتند کرد و اطباء ایران پیشتر از راه تقویت همی پیش می  
آمدند با آنکه طریق علاج با خراج نیز در کتب منطبتین  
مشرف زمین دیده شده است و این زمان از حکمباشنا  
خاصه شریفه کسانی هستند که در بر آوردن سنک از  
دکترهای فرنگ گذشتند و متخصیص معتد الخافان  
میرزا زین العابدین مؤتمن<sup>خان</sup> الاطباء نائب خاص جناب کز  
طولوزان فرانسوی که هزاران سنک بر آورده و یکی همزاد

ترقی کلیه فنون طبیه

بستمان جراحی و عملی

اشاعه نلقیح جدری (البه کوبی)

بحکم این پادشاه مهربان در جمیع مدن و قصبات و قرآ  
ایران مردم بسیار از پیشک و پیشه کار ما مورند که

اطفال را آبله میگویند و مابله صبح از اجزاء خانه مرگزی  
طهران با طرفی بران حمل می دهند کما بجه وزارت علوم  
و فنیان اعلم حضرت شهریار چندین بار در این ماده تکرار  
پذیرفته تا آنکه از سالها است که هر ساله صد هزاران  
طفل از خطر موت و مظنه عیوب رسته زندگانی مینمایند

ترقی شال چوخای ما زندان

با استعمال آن در ملا بس اهل نظام بر حسب حکم شاهنشاهی  
اسلام از سال سوتم جلوس مبارک سنه هزار و دو و سیست  
و شصت و شش هجری

ایجاد روزنامه

روزنامه رسمی هر اقلیمی شراب بلیتیک دولت انجا است  
علاوه آنکه احوال و اخبار و اوضاع و حوادث و مرآت و  
مناسبات و درجیات و ترقیات و غیرها هر روز از زبان روز  
نامه میباید شنید دولت ایران قبل از ظهور این سلطنت  
جاودان آب جریده نداشت و خزانه ملک از فوائد مخصوص  
و حضایع غیر محدود آن بالمره تهی بود در سال چهارم  
از جلوس همایون اراده و مشیت شاهنشاه دوران که لا یرا  
بر ترقی ملت ایران مقصود است با ایجاد روزنامه قرار گرفت  
و این کار بند ریج مثل سایر شعب خدمان این دولت بجه  
بزرگ شد و اداره وسیع تشکیل یافت و اول نمز این روزنامه  
که از طبع خارج گردید مودخ بروز جمعه ربیع الثانی سنه ۱۲۸۰

ترقی اداره گارن در ایران

کسانیکه روزنامهجات اوایل دولت دادارند با نمز این  
سنوات مقابل بکند از دنیا برای العین بنکرند که این موضوع  
منظر او مخبر از کجا است تا یکجا بموجب ناشر توجیهات قنبر  
این پادشاه ارواحنا فداه اولاد در عبارات و مطالب بون  
ببین المشارق و المغرب بهر سیده و انجلیستی و بیستی



وخاصی حکمی بدین همه صورت نغز و معنی پر مغز کشیده  
 و تابان ناگون ده جریده دیگر سوای روزنامه موسویان  
 که جریده رسمیه دولت علیه و از سالها اداره آن مفوض  
 باقل ملایران عتبه سنبه است ابتکار کرده با سامی ذیل  
 روزنامه ملتی  
 روزنامه علمی  
 روزنامه سرخ  
 روزنامه فرهنگ  
 روزنامه دانش  
 روزنامه تبریز  
 روزنامه اردوی همایون

ژرنال الیپرس که سبده نکارنده نخط و زبان فرانسیسی  
 روزنامه اطلاع که هم با جرایع خاطر فارتد ابر و ساپراست  
 روزنامه شرف  
 که بتماشیل اشرف و صور رجال و مزاج احوال و برخی از  
 اذبال اشمال دارد و هم موجودا ثالث ثلث است ثلاث  
 عشره کامله

ایجاد وزارت علوم

قبل از طلوع نیر سلطنتنا بعصر جدید اینستیمی خود پیدا  
 بنود نامبا ستر آن روز بر خوانده باشند با مدبر و چون  
 اصل استمی و حقیقت معنی در این دوره ظهور یافت و  
 نوز انواع دانشها و پیشها و شناسا سائها و اکا هیهان از  
 جبین مبین سلطنت این پادشاه ایران زمین فرود آمد  
 دایره شریفه آن فنون و صناعات و معارف و انکشافا  
 و از وزارت علیه بنام نهادند و مدبر این کار بزرگ و وحد  
 سترک و از نیر علوم لقب دادند چنانکه چند مشغله دیگر  
 دولتی را نیز چون اهستی معدن بها بهم رسیدند

اشاع رفقه و ضخامت حجم و کثرت انشایان و توفیر  
 فواید و عوائد عظمی فوق المعهود پیدا آمد اراده ملوک  
 جمله را بسمن وزارت متسم داشت و بر سوم این عنوان  
 عالی مرتبه فرمود از این قبیل است  
 ایجاد ریاست عظمای دارالشورای کبری  
 و ایجاد وزارت تجارت  
 و ایجاد وزارت دربار اعظم  
 و ایجاد وزارت فوائد عامه  
 و ایجاد وزارت پست ممالک محروسه  
 و ایجاد وزارت امور دول خارجه  
 و ایجاد وزارت وظایف و اوفان  
 و ایجاد وزارت رسائل خاصه  
 و ایجاد وزارت خالصه دیوان  
 و ایجاد وزارت فراغت و زراعت  
 و ایجاد وزارت بحریه  
 و ایجاد وزارت حرمانه  
 و ایجاد وزارت قورخانه مبارکه

و ایجاد وزارت نظام  
 و ایجاد وزارت تلگراف  
 و ایجاد وزارت بقایای حکام  
 و ایجاد وزارت صنایع  
 و ایجاد وزارت معادن  
 و ایجاد وزارت انطباعات ممالک محروسه

شروع کراه ماهوت مشک

که در کمال ظرافت و لطافت در هر ایران دوخته میشود  
 و چون که خرج بالا نشین است تمام ملت بقبول نام  
 تلقی کرده اند



انتشار زراعت خشکاش

در غالب بلاد محروسه ایران بجز بکه امر و تریاک مال التجاره بسیار معتبرست و تریاک ایران را بپند و چین و فنک همه جا حمل میدهند و یکشعبه بزرگ از سرچشمه ترون اهلی است و ایران ستم صرف سیم و زر خویش در زخارف خارجه تریاقی از این نافعتر ندارد چه بکقسمت عظمی از نقد ستم ایران زمین را که همه ساله درهای متعنه خارجه بمالک اجنبیه مبرود تجارت تریاک دیگر باره نابین خالک عود میدهد که العود احد

تربیت زرع

تخم بنیه امریک در ایران

ایجاد کپانی تریاک در اصفهان

چون در این جنس از مال التجاره ایران اهستی هم رسیده استعدادهائشان و اعتدادهم رسانید دفعه و صتمت پیش و سدی طریق اعتشاش و ندلس را مقرر کردید که مقرب الخافان اما محمد مهدی را باب صفهائی جمعیتی از کبار تجارت بهمت کپانی تشکیل دهند تا ملاحظان لازم این صنایع در محنت مراعت آن اجماع قرار گیرد و جمیع عدلهکا تریاک بمهر و نمره شخص مشارالیه که رئیس و صاحب الاکتیاز خواهد بود مخموم و معلوم کرد

تشکیل پوانخانه عدلیه

در جمیع مالک محروسه دولت علییه

تشکیل مصلحی خانه

ملفق از عقلاء وقت و مجربین عصر نادر فواید کلبه و منافع عامه مقاولان نمایند و بعد از جرح و تعدیل اراء ورده و قبول افکار خلاصه عقاید و زبده عقول خود را بجا کپای مبارک عرضه بدارند نا حسب الحکم

بموقع نفاذ و جریان گذارده شود

ایجاد صندوق عدالت

برای کافه رعایا و برابا نا عارضین و منتظرین مطالب خود را در کمال سهولت بجا کپای جواهر اسای مبارک بتوانند عرضه داشت چه در طهران و چه در سایر بلاد

ایجاد نظیمان حسنه

که در برنج از مالک محروسه جریان یافت

ایجاد دادگری حضوری

حق تعالی ملکه عدالت را در نهاد مبارک این پادشاه بر وجهی باسخ و قوی نهاده که کوی بشاهد معدن عاشق است و عدرا و نضفت را و امق از آغاز طلوع خوشبید خردی جاودانه زبده افکار ملوکانه راهی در تشریح طرق دادگسری و تقنین اصول جهان داوری بکار فرموده و این مقصد واحد را فایده های متعدده بر حسب مصالح اوقات و اختلافات مقتضیات گاه بگذاشته و گاه بر داشته از قبیل

صنادیق عدل

و کفیات عراض

و ایجاد عدلیه در جمیع ولایات

و وضع نظیمان

و تشکیل دارالشورای کبری

و وزارت خانه منسکله از وزراء ستم که در سال

دوازدهم جلوسی پس از رفع صدارت و استبداد ایجاد نمود

و ایجاد وزارت مختار که عبارت بود از یک قدرت

نافذ و سلطه قویه قائم بوجود شش کس از اعضاء

دولت و کبراء مملکت که در سال بیست و هشتم جلوس بعد

از مراجعت از سفر فنک برقرار گردید



و ایجاد وزارت مشول که در سال سی و دویم از جلوه  
ها یون بظهور رسید

و عقد مجلس تجنوق و لقی مرکب از بعضی ملکر از کان  
عظام و وزراء فحام که در سال سی ام سلطنتی علاوه بر  
دارالشوری کبری ظهور یافت

و نقیسات بالان و ولايات ما بین کفایت رجال و عدل  
عالم که مکرر مقرر گردیده است

و تقسیمات اوقات مبارک برای اصغاع ارض  
وزراء بکه و سابق و روابط بودند ما بین و ابر عظمی و  
کافه رعایا

و تعیین امثال برای اخذ عرایض در سر سواری و اصلاح  
اجوبه آنها موافق حکم توقیعی و پاشفاهی اعلیٰ حضرت شهریار  
از وضع این قوانین و ایجاد این عناوین که بعضی امر و  
جاودانی است و برخی مخصوص وقتی و زمانی مفصود  
بالاصاله همان اشاعر عدل و انصاف بوده و امانه  
ظلم و اعتساف و مع ذلک کله از شدت شوق و عشق  
بر تشبیه مبانی عدالت و داد و تسهیل جواد استقامت  
و سداد نازمانی که مصنف وقت مقضی بود خود بدین  
افندرس و شخصها یون هفتصد و یک و زبرد یوان خاص

نشسته عرایض رعایا و دعاوی منتظرین را اصغاع می  
فرمود و غور میبرد و گذشتند از جمیع ان مقررات  
مؤسسه و موضوعات مفید سرد این سئو مخصوصاً  
از پر تو اسلاک بر قبه و خطوط نکر افته که بمشابهت  
خیال از قلوب احاد اهل ایران بخاطر عا طر این پادشاه  
مهربان کشف شده است صیبت دارد و معدلت از ماه ناما  
رسیده

ترقی حربی باقی

کارخانهای کاشان

ترقی نسج عبای ابریشم

در کاشان بطرز عباهای ابریشمین گردید و نجف

ترقی صنعت نساجی

حاشیه ترمر در کرمان بدرجه که از حاشیه عظیم خان  
ننوان باستانی تمیز داد

ترقی مسنوجات

کوه پاچان اصفهان

ترقی ظروف

فخاری ناپین

ترقی قلمکار

خرم در اصفهان که بهتر از قلمکار صدر رس هند است

رواج کار فالی باقی

و بازاری فالی دروشی اهلی اروپا این صنعت ایرانیان را  
که دیده اند بسیار پسندیده اند و در ان عهد بخصوص  
تجارت فالی بسی عمده و عالی است

افتتاح کارخانجات نساجی

افشته کمانی در اصفهان که ملبوس نایبانی جنود  
مسعود از ان مسنوجات خواهد بود

ایجاد کارخانه ابریشم نابی

در مملکت کپان بدست معنند السلطان حاج محمد حسن  
ناجر اصفهانی امیر اراک ضرب

افتتاح کارخانه ابریشم

در قورخانه مبارکه که بواسطه ایجاد این دستگاه کار  
اعمال منعلقه بصنایع توپ ریزی و تفنگ سازی و غیر  
پردازی از غایت صعوبت بنهایت سهولت تبدیل یافت

رنجین و افراختن اولین مجسمه



صاحبقرانی بدین اسامی پیرانی

صنعت ریختن مجسمات معلوم نیست که هیچ وقتی از اوقات در ایران بوده است چون در این عهد همایون جمیع صنایع و مشغول که تعلق بدولت فاهمه دارد بترقیات فوق العاده روی نهاده ضمناً کارخانجاتی که بساختن و پرورش دادن مهمان مرتبه آبراست بیشتر پیش رفتند کارگذاران این اداره عظمی محض افاضت برهان ترقی و تزیین دلیلی نمیدان بکینند از این پیش مجسمه بیکر مبارک و هیکل همایون را بر هیئت سواری در قورخانه ریختند و برافراختند و از آنجا که این اثر منیف نخستین ظهور این فن شریف در مملکت ایران بود روزی با ساختن برافراختن مجسمه مفدته جشی شکفت کردند شد و عیشتی بزرگ بر پا کردند

اجاد جریده مصوره

زمانیکه دایره انطباعات و روزنامه جان در تحت نظر میرزا ابوالحسنان غفاری نقاشباشی کاشانی صنیع الملک بود باین کار شروع شد مشارالینکه در صنعت خاصه خویش او تین شخص این دولت بود و شبیه سازی و چهره پردازی را بدوین معاونت عکس کس بد رجعت او نتوانست نمود درضا عیض جریده رسمیه نضا و پر رجال دولت علیه و مجالس انعقاد اسلام شاهنشاه اسلام و امثال ذلك را می کشید و بطبع مبرسانید ولی فون امر حوم موجب فوات این فایده گردید بود تا از هین سنواث مؤلف با حیا موت و اسناد را که مافات پر داختر روزنامه مصور تجرید نمود و چون جریده رسمیه موسوم بایران را باخبار دریاری و سایر مطالبی که بدولت علیه و ممالک

مهر و سر و ارجع است مختصر ساختن تخصصی بجا بود لاجرم جریده جداگانه برای رسم نضا و پرومنا شیل در ساختن و انزار و زنام شرف نام نهاد و از آنجا که صنعت عکس بقی شبیه سازی تکمیل و تسهیل اخذ می سخت بزرگ نموده است جریده شرف را از امپار صور و شکار و اشغال بر تراجم رجال و حضایع دیگر بران روزنامه ها مصور بسی شرف و مرتبت است کلا بجنفی علی اهل

رفع نقیبه از پیران طریق جعفریه

اختلافی را که شیعری با اهل سنت در مسئله امامت دارند جهال فیهقین من القدیم دست و پر شرارت و فساد و سرمایه عداوت و عناد ساختن شوق عصا امت کرده اند و حق تعالی انا است که این تفریق جماعت و الفاء خصوصاً ناپسند از قوت و شوکت اسلام بکاسنه و اعلاء کلمه حق و حرکت لواء حقیقه بیضیه را راه بر بسته است یادش است که پناه سوخت این شجار بشکست و در بسته این نقار بر کند امناء و لنین علیتین اسلام ندا بر صائب بکار بردند و دست خونت داده موافق مستحکم سپردند جزام الله عن الاسلام و اهله خیرا انک مذاهب جعفری و حنفی و شیعی و مالکی و حنبلی که بمشابه اخوه همسند از صلب مبارک استلا بانکه بگرد در کمال الفتن و الشام در می امیزند و انطباق و اختلاط میورزند

ما پنج برادر یکله از یک پیشیم

در نیچه روز کار پنج انگشتم

چون فرد شویم در نظرها علمیم

چون جمع شویم بر دهنها مشتمیم

حجت ساطع و برهان فاطع این دعوی بانک بلند استند ان علیاً ولی الله است بر فراز نادان در حایر مطهر و مخفی



نامین رعایای اخله رخاویه

اشرف و مشهد کاظمین و خطه ساقی و حله فحما و امثالها  
و هکذا صلواتی علی خیر العمل و امامت صلوة بامهر فهاده  
و دست کشاده در حرمین مکه و مدینه و آداء شعائر قضایا  
مناسک موافق مذهب جعفری و فقرا شیعی و عشرتی تشکیل  
محاسن عزاء در موسم عشر عاشوراء و خواندن روضه  
شهادت که از شعائر تشیع میباشد بدارالسعاد فی مظننه  
و اشباهها و هکذا ایجاد معتمدی در کرسی ممالک عثمانیه  
خلد الله سلطانه که موسوم بنام دینان ایران است  
و خاصه ترتیب اطفال و شبان شیعیان

حرب رعیت

از این پیش از عین و قلاصین در هر قره و وضعه که بودند  
بجمل دیگر جزای هر مرتعی نمودند که ارباب و مالکین در  
صورت تقید ایشان البته متعرض میشدند و بعضی  
بر سبک در اینند و این معنی هر چند بجز صد ملکوتی  
که رعایای روستا هستند نمی رسد ولی باز شدت  
هر چه نامر موجب استیلاء و ستم ارباب ملاک و سبک  
دراز دستی و قهرمانی خداوندان آب و خاک میسر این جنس  
دادگستر عدالت پرور حکمهای ستمکاران را بکنداخت و  
رعایای ایران را از این مبتدا زاد ساخت اکنون مزاولین  
که نشانند ز راست و نیک دیگر هم ز راست در عقار و  
مستغله مالکی که خوش دارند شخم مینند و تخم مینارند  
و در ظلها چون بتوون جت نشاون و هکذا ابلات  
بدوی و طوایف چادر نشین اگر از والی ملکی که در اینجا  
بودت گرفته اند راضی نباشند و از ظلم او برآیند و در  
ایالت دیگر از خاک ایران بلاق و فلاق گزینند و الی  
عبر مرضی و احق اعدان و استر و ادیشان نیست و منو شیا  
د بوالی نشان احاکمی که بجای وی در آمدند خواهد کردند

اهالی ایران که برای تجارت با مشغله دیگر بخیال خارج  
افتادند عرضه مطامع جا ترانه و بخت پان و هشیبانه  
قولنویهای دولت متبوعه خویش بودند با بر و  
اموال ایشان هر گونه نظاول و چپاول که بخیالها میسر  
وارد می آمد عدل عام و عطوفت نام پادشاه اسلام  
شامل احوال و اموال این صنف از اهالی ایران گردید  
و با ایجاد قوانین خاص و قواعد مخصوص دست تعدی  
و زبان تکم از سر رعایا کونا نه خواست و ایشان را غنوده  
مهلا سانس و رفاه ساخت

ورود بالون در ایران

این کشتی هوایی را از اهالی هر کس بکوشش شده بود  
این دوره بچشم مشاهده نمود

ورود طلسم کرب

گروهی از بزرگان این ملک در دیدنهای بزرگ دارند  
و جبال و بحار و دریای بسیاری را جرم علوتیه و برای  
العین مینگرند

ورود میکورسکوب

که بزبان مازنی این است و در کتب جدید عربی آنها  
را میکیران مینویسند و این آن ذرات صغیر مپاه  
و فواکه و غیرها که هیچ چشم احساس نمی شود مشهور  
می افند

ورود میزان الهواء

ورود میزان الارشاعات

ورود میزان الحركه

ورود حافظ الاصول

ورود توت پتیر



اینک ممتنی از لشکر منصور بمشق و دمشق سلاح مسطور  
معلمند

ورود ثقات سوزنی و مارتینی

و شاسپو و ندک در این تاریخ عهد افواج قاهره باین  
الان جدید مسلکند

استخدا سواره قزاق که جمعی از ثقات آنها از مهاجر  
زادگان ابروان میباشند

استخدا پیاده نظام بطرف قسطنطنیه اطرش

استخدا سواره مهدیه که از مواجب جهنم مهمل

علیا گرفتار شد و با اسم آن ملکه عظمی نامیده گشت

استخدا سواره منصور

استخدا سواره ناصر

ایجاد این سه صنف سوار جدید چون از برای التزام  
موکب فرخنده کوب شده است تمام ایشان را کباب  
مرکبایر افهای تب طلا و نقره بر او اسنادند گوئی  
بفطر استعمال در دو قسم بردن عظم آن دو فلز کرم هم  
خواستند

افتتاح مناسبات و سمیه سوادک

المان

و اطرش

و آنالبا

و ولندیز

و بلجیک

و آنارونی

و برما

و ژاپون

و آسیانول

و پوزیکال

و اسکاندیناوی

و غیره

و غیره

و غیره

قبل از این عصر جدید و عهد جاوید مرابطت و مرادیت  
دولت ایران منحصر باینکس و روس و فرانسه بود و ارتباط  
رسمی با جمیع دولت های فخره مسطور در سلطنت این پادشاه  
منصور بظهور رسید

ایجاد سالنامه

این دفتر که اروپایان المانک میگویند از سالها است در  
متمدنه عالم رسم و رایج گردیده و در المانکهای فرانک هسپت  
در بار هر ملک و رؤساء و آفرینندگان و شماره نفوس هر  
اقلم و اسنادات آن حربیه هر حکومت و جمیع حوادث عهد و  
انکشافات جدید نیست بآن سال مخصوص مصرح و منصوص  
است و نیز فوائد دیگر اشمال دارد که با حضا و اسنقصا  
در نمی آید و اینگونه رساله که مرآت احوال یکساله است در  
ایران و هسپت در بار آن تألیف می گردید تا سال بکهر او در  
و نود و یک هجری مطابق بکهر او و هشتصد و هفتاد و  
چهار میلادی بنده مؤلف بر تبت و ترکیب آن مامور گردید  
و المانکی بر تفرینک تلفیق داده مطبوع و منتشر ساخت  
مشتمل بر هسپت در بار دولت علمیه ایران و سایر ملحقات  
منظمان آن و رؤس عناوین سایر دول دنیا بعد از او فوائد  
عظمه دیگر از قبیل تطبیق سنین تاریخ هجری و میلادی از  
بدایت هجرت که مطابق است با سال ششصد و بیست و دو  
مسیحی تا سنه بکهر او و سیصد هجری که مطابق است با سال  
بکهر او و هشتصد و هشتاد و دو و هجری و توفیق سال ایجاد



المانا که غرض بود که سنه بکفر رود و دست و پا و یک هجره  
 بوده باشد با سال بعضی از تواریخ مشهور عالم مثل تاریخ  
 میلاد و تاریخ خشنین اولیاد و تاریخ خلقت آدم و تاریخ  
 بخت النصر و تاریخ بنیاء رومه و تاریخ نبهود و غیرها و ضبط  
 تواریخ و فایع عظیمه عالم مانند خلقت آدم و طوفان نوح و  
 ملک بنی عاصور و ولادت ابراهیم و ابتداء سلطنتهای طبقات  
 دنیا تا با وحدتها و و بیات عظماء عالم و اختراعات و انکشافات  
 و امثال ذلك و تعداد نفوس رعابای هر دولت و تشخیص  
 محصول بنائی و معدنی و حیوانی و موازیه دخل و خرج و  
 تعیین قرض جدید و استعداد لشکر بری و بحری هر ملکند  
 از منتهای ستاره ارض و غیره

ظهور اعتقاد بدوران در

این قول که از سبب مغرب زمین طالع شده است در این عهد  
 برجاعتی از حکماء و اطباء ایران ثابت گردید و جمعی کثیر بر  
 این عقیده تکرید و منطبقین و طبیعتین اروپا الی آخر  
 نموده اند و در این عصر ایران آورده اند که دوره دمویزیا  
 عبا تا ظهور مهد و الی دیگر آورده اند که بقلبان از  
 فاضل هم خبر میدهد و الی دیگر آورده اند که بقوران از  
 صفراء مستحضر میدارد و الی دیگر آورده اند که از میزان  
 حتی اطراف میگذرد و کذلک سایر ادوات و آلات که برای  
 استنباط و اثبات ایجاد شده و در این عهد با ایران برآورد

ترویج موسیقی اروپا

اگر چه مردم های هندک هالی فنک همه نالیف است و پارنک  
 دستگاه و آواز هم نمیکنند و شورار نشینان از مساز منی  
 دهند و ماهوران مجاز با زنی شناسند ولی صناعت  
 موسیقاری مصطلک مالک خود را که عبارت است از فنون  
 آغایی و تضایف بمقامی کامل ساختند که کوی تجر عقول

و متحد بر نفوس اند بر خواسند اند و در این عهد همایون  
 از انواع موزیک و پیانو و ارغنون و سایر سازها و ناهکا  
 فنک از ادوات اصوات بزم و جنک باصطلاح حکماء مهتجا  
 مواد مویبه و قوای غضبیه در ایران بتخصیص طهران  
 چیزی نیست که نیست گروهی از متجدد مضموره که باین  
 مشغول بودند خود هم میسازند و هم میبوازند

ایجاد دار الضرب بسک و روپ

مسکوکات دولت ایران در این دوران از جهت وزن و مقدار  
 و بار و عیار و صور و اشکال بسر حد کمال رسید و بیشتر  
 هر یک از شهرهای معتبره ترا بجا نهد آگاهان داشت و دولت  
 به کدام قتی نسبت معتبری بر میگذاشت و از اینجای اختلافات  
 پیدا می آمد و در میان اصناف نفوذ منظر و مجرا نفاذ  
 فاحش بهم میرسد پس مثبت شاهانه باصلاح مفاسد  
 در پرتله این کارخانه تعلق گرفت ادوات ضرب و اسباب  
 سکه و خرج منکنه از اروپا احضار فرمود رضوان مکان  
 آقا محمد ابراهیم خان امین سلطان ماضی که خاطر عاظر این  
 پادشاه آگاه را بقطر امانت و سد طرق خیانت همی راضی  
 میداشت حسب الحکم این آبره عظمی را در تحت مراقبت خویش  
 آورد تمام ضرباتهای و کلابات را در دست و عمل غش و  
 دست و ناسره را بکسره راه بگرفت تا آنکه این دولت بزکوا  
 از هر عیب و عوار خلاص یافت و در چندین وزن و مقدار  
 یک عیار قرار شد و اشکال مسکوکات جمله کی مدور  
 و منجر بالخصوص صفحات شمسی بطبع است همایون مرتب  
 و مصور گردید معنای سلطان حاج محمد حسن را بر اینها  
 مشهور بکنیانی را در جمیع جهان انجذمت ملت عامه  
 چون دخالت نامر بود از دولت جاوید آیت امین دار  
 الضرب لقب گرفت اهلانادو عالم از سبب وزر عین است



راثر روزگار این شهر بار در آمدن آباد و آثار شرح را در

### افتتاح مدرسه مبارکه دارالفنون

ارباب تتبع و نظر و روان توابع و سپر خبر داده و گفته اند که هنر و دانش را بران زمین از روزگاری برین است چنانکه برخی از آثار علوم و صنایع صنایع پدید آید بر خرابان بلاد عتقه و خلال جبال مشاعره هنوز موجود است اگر کسی بگوید که ترقی علم و صنعت هر دوره هر ملکی را از کتب و دفاتر آن عصر میباشد دانست چنانکه کتابهای زمان قدیم بر زبان هند و لطین و یونان دلیل و تاریخ کالا دانش دران ام است و علامت نفاق بازاریست و از مصل و ما از ملت فرس و اهالی ایران قبل اسلام هر چه پیشتر کتب معنی بهای بدینم جواب آن است که آثار علمیه کتب علمیه و صنایع را بر آن است حوادث سربار عرصه فنا ساخت آنچه را که از فرهای پیش نا زمان دار این داری کپانی در معبد چهل مناره اصطخر فراهم شده بود بدست اسکندر کبیر بسوخت و آنچه مابقی کتابخانهها در فوسرها دولتی شوش و اکباتان و بابل و کومس و امثالها بود بدست کرسی طن خود مقدر و سپر حمل همی داد ابو ریحان بیرونی در آثار الباقیه آنجا که ذکر تاریخ فرس میکنند میگوید و نارنجیم فیمابینهم بنقسم من لدنه ای کبیرت اندر نا فال اول منالی قتل الاسکندر و دار او تسلط علی ممالک الفرس و نقل خزان حکمهم الی بلاده و هر آنچه از دوران اشکانیان و کاسره پادکار بود طاهر و البینین انش زد و لی معان او ایل قات اسلام برخی از ملوک بنی امیه در شام و جمعی از خلفاء عباسیه در عراق بعضی از کتب فلسفه و حکمت و سطوح از لطینی و یونانی بلغت عرب ترجمانی فرمودند و رسوم علوم را تجدید همی خواستند خواجهمحمد الله

ترویجی در گردید گوید مأمون خلیفه سبکد فراد بسیار در این کار فرمود و از آن شهر حکماء بزرگ و فلاسفه سترگ از میان مسلمین ظهور کردند و دانشوران اسلام بدو و شیباء عظمی انضمام یافتند بکلی اصحاب منقول که اسناد ایشان بشرفیات است و دیگری از باب معقول که اعتماد ایشان بجمکات و گروهی نیز از تحول جامع بین المنقول و المعقول گردیدند ولی در جمیع این ماث چهارده گانه ترویج فلسفه و ریاضیات از عتقی و جدید و صنایع و صناعات از قدیم و حدیث بر وجهیکه تاریخ ایجاد و معانی بتوان فریاد با این نوبت هم چون اختصاص یافت و با این دولت روز افزون انحصار گرفت پس روز یکشنبه پنجم ماه ربیع نخستین از سال یکم هزار و دویست و شصت و هشت هجری مطابق سنه چهارم از جلوس سعادت انور مدرسه مبارکه دارالفنون واقع در اردک محروسه طهران که بنیاد او انشاء از سال سابق شروع شده بود بر حسب امر جهان مطاع افتتاح گردید و از آن تاریخ علوم مسنطق و فنون مسجده و صنایع مستغرب که حکماء اروپا اساس آنها در ظرف چندین قرن برپا ساخته بودند در این رأس بر پا شدند بنی انتشار همی گرفت و شهنشاه همی بدین حق تعالی در وظیفه تربیت شاهنشاه جواهر اروا فداه اینگونه آثار جلیل جاوید همی بر موزید کناد

### شروع صنعت بنائی سبک اروپائی

معماری ابنیه عالیه مملکت ایران در این زمان باهند و هیبت و وضع و همیکل ابنیه فرنگستان در اینچنینه از این جهت اشکال و اسالیب و اوضاع و تراکیب عمارات در خانهها و بناها و کوشکهای مسجده را بر هیبت ابنیه عماراتی که در پیشتر و طرح سابق ایران است حکم



و بدان هزار و هجده است

شروع ناسه

الغی است بنوی که بضعفه عنقب اب و امثل فوادان به  
جهاند و از نیک حاض مفرق و معاکهای ژرف بسط زمین  
و از طبقات سافله بعالمه میسازد و چون مشکی بر سر  
نشیند علیای آن ترکیب شود بطریقی عجیب آب پاشی کند  
و درختهای بلند را مانند باران بشوید

افتتاح مجلس مهمنکنه

درد فتر استغناء و عسکریه که آیت صحت بروان و فرامین و  
احکام میباشد و بدین نام نهمه از اختلاف مصون است  
ونه از آشنایه مامون

افتتاح بانک در دار الخلافه طهران

مقارن جمع و تالیف این کتاب بن دایره که مستلزم تسهیل  
امور و اصلاح احتیاجات فوری و بسیاری از فوائد و  
اشغالات کافه اهالی است از ادنی و عالی دودار الخلافه  
طهران ایجاد گردید

اختر اجر سنگنا

که در دروب و از ادوات بکار برده میشود

ترقی کاشی پزی

این صنعت در سوابق از منته یکی از بدایع صنایع مملکت  
ایران بوده است لکن نازل فاحشه در آن پیدا گردیده بود و  
در این عهد مبارک و بکار باره در ریضاب خود پیش قدمی گرفت بلکه  
در طلا و آون الوان و حسن ترزیق بر ارباب شسته تکمیل یافت  
دلیل این ترقی در لا و صعوداً مقابله طاسانیت اینینه  
مهمه و مشاهده عظمه و مساجد کبریه است که در این عصر  
و از منته متوسطه و قرون قدیم بکار رفته و استعمال کرده  
است

شروع انواع نانهای فرنگی

که خبازان مسلمان میپزند و میفروشند

شروع استنضات بنقط

و چراغهای آن در جمیع بلاد ایران بجد بلکه غالباً ناسخ و غن  
کریک شده است

شروع استنضات بشمع کپن

بجد بلکه غالباً ناسخ شمعهای سپر کرده

شروع کبریت فرنگی

بجد بلکه ناسخ گوگرد سابق است

شروع قوی فرنگی

بجد بلکه مطلقاً ناسخ سنگ و چاقا است

شروع طبع چار و و نپلاو

با الوار خود شهادت بازار طهران و امثال آن از اوصاف  
جامعه ایران سابقاً در تمام دار الخلافه از چار و و نپلاو  
بلا و قریب بن یک دوسه ده که بیشتر در بر بوده است و  
اینک کارخانجات بازاری این دولون مطبوخ مخصوصاً  
مع ما بعلق بهما و بنضاف لهما البتہ یکصد مهر سکه  
گذرد و در جمیع آنها هم خوراکها را مهیا میشود و هم  
غذای شام مصرف میگردند موافق رسم و دین پارسی  
ولندن

شروع استعمال سبب منی

این نعمت معنی بها که اصلاً امریکی است اگر چه از عهد  
خاقان مغفور فتحعلیشاه بتوسط سر جان ملکم سفیر  
حکومت کپانی هند و سنان مقیم در باردار الخلافه  
طهران وارد ایران گردید و در دوران شاه مرحوم محمد  
شاه فاجار بتربیت حاجی میرزا آقاسی اندک و حاجی  
بدین وقت ولی میر حدی نرسید که مانند سایر زراعت



<p>استعمال اروسی زنانه ظهور تغییر کلی در ملاس نوان</p>	<p>از ارتفاعات ایران بشمارد امر و از اقوات عمومی محسوب است و هر چه و صنفش در نزد تو انگرود و در پیش مرغوب</p>
<p>ظهور تغییر کلی در حلیه رجال از سوی روی و سر تا جامه دوش و بر بوضع وزی سابق اختلافی عظیم لاحق شده و تمام تغییرات در حلیه و کسوت مرد و زن بحکم سلیقه دقتی از قبیل تبدیل باحسن است</p>	<p>شروع استعمال بامیه که از خضر او ان مستطرف تجدید از نوع است</p>
<p>افتتاح کارخانه بار و ط کوبی</p>	<p>شروع فرزند</p>
<p>با چرخهای بخار اروپا</p>	<p>که از فواکه مستحذیه انبساط و بنام توت فرنگی نیز مشهور است عثمانیه و صنعتین ایران از ابا فند و غیره ترکیب میکنند و استعمال مینمایند</p>
<p>رواج زین و پراق فرنگی</p>	<p>میل اهالی ایران بتجارات</p>
<p>ترویج سواری و اسب</p>	<p>امر و ذبح خانه از اغناء و متوسطین ایران بان بنیست مگر اینکه البته بمقداری از اسباب زینت مابین افراط و اقتضاد اراسته شده است از قبیل فنادل بلورین سرجه های حاجی و آبگینه های سنگی و اوانی مسطرف و پرده های مطرز و میزهای ممتاز و اصناف صندلیها مخصوص و مجذبات مستحذین و امثال ذلک و ارباب ثروتمند در داشتن میل همی با هم تفاضل میکنند و تفاخر مینمایند</p>
<p>بزرگان ایران تا قریب سی سال از این سلطنت بی زوال در حال سواری جمیعت بسیار از پهن و سپاری کباب میزدند و با یکدیگر بکثرت عدد رجاله و طول قطار ملنزمین مجاز میورزیدند و این عادت معهوده بهبوده مابین چندین کلفت و خسارت گردیده بود پادشاه مالک زباب قمر رکاب محض مخفف عذاب این عادت زینت برداشت و این رسم روی بر انداخت و مقره فرهود تا طبقان مرغ زیاده از حد ضرورت نوگز نگاه ندارند و همی واسب بر نشستر براجت راه بسیارند</p>	<p>زراعت تن سبکار</p>
<p>افتتاح دارالزجر خاصه در ری</p>	<p>در مملکت رشت و غیره نخست این ذرع بر برفع را محمود خان ناصر الملک فرمانفرما در حکومت کلان در انستامان بکاشت و بر بپیش همت کاشت انگاه بتدیج بسیار بقاع بردند و بعل آوردند اینک چندان زراعت تن درد بار ایران شایع شده است که یکی از مال التجاره معتبر پر منفعت انبساط محسوب میگردد</p>
<p>دار الخلافه طهران امر و وضع دول ایران و ایران عموماً بخلاف جمیع قرون ماضیه و احقاب خالیه است شغل ملک داری و فرمانگزاری و ادرا این اعضا شرايط بهر سبب و تکالیفی پدید ارا مده است که در سلطنتها سابق دینا از بسیاران اندکی و از هزاران بشکی بنوده من جمله میبایست از تمام پللیک دول روی زمین</p>	<p>ترقی ملسوجات پشمینه در الکای ناپین امر و زعبای شتری ان سامان از صنایع ممتازة ایران است</p>



شخص هاپون پادشاه آگاه بوده و از کافه افکار و اخبار  
 دربار هر ملک استمخضار داشته باشد هذ از ساها  
 که بر حسب مرجهای مطاع شاهنشاه ایران در کرسی این ملک  
 مسوئلتان محتممی حافل از برآمدگان عصر هاپون و  
 پروردگان مدرسه دارالفنون در تحت ریاست این بنده  
 ذیل تشکیل یافته جمیع جراید و نشریات و کارنها از تمام  
 و حکومتها و ایالات وارد انجام میگردد و از انستدستی لغت  
 مختلف بیاری ترجمانی میشود و هر چند روز یکبار  
 از لحاظ اقدس شهرت میکند

ختم مقاوله چاه از تیرین

علماء بزرگان این قرون اخیر و حفیچاه و اجراء مباحه را احترام  
 عظیم کرده اند و بعالم آبادانی این جهانی خدمتی در خطیر  
 فرموده اند آنکه با آلات و اسبابی مخصوص که فی مثل  
 بمنزله مشقیه تجاری است قطر که را از دست کزانی  
 بکهر رود و دست کز حسیب اختلاف الاقطار سوزا ح  
 سازند پس اب از تک چاه بدان عمق و انفور و فور  
 می آید و بر سطح ارض در جریان می آید و این چاه من جا  
 الله از مؤنه هر ساله فتوان متعارف معارف است کدر  
 مخارج کابروبی و پونگشی و نوگنی از اقبل اعلی خط کشند  
 اند و هم این همی فایض غیر غایب است و بهیچ حالی  
 از خشکسالی نقصان نمی پذیرد چرا که منبع مینا و تیرین  
 در طبقه ناسه ارض خواهد بود و ماده این طبقه خود  
 بحار زخار است و مخازن تبار بندگان اعلی حضرت صاحب  
 قران در جلب این فیض بی پایان بمالک محروسه ایران بر  
 عهد حکیم فرزانه دکتر طرلس امر یکی که یکی از افتخارها  
 دولت جمهوری انارونی است مقرر فرموده اند ناسه  
 کارخانه این صناعت کبری را از نیکی دنیا صادر سازد

و با بران وارد نماید و از نام این مقاله مفارن جمع و تلف  
 این عجاله بامضاء فضاء اقتضاء مرتین کردید

تکمیل صنعت انشازی

سابقاً این کار بی ساده بود و در نفس هیچگونه تمهیداتی  
 و اهرام و شکفتنی بدیدار نمی ساخت اما از وقتی که  
 حورخانه دولتی رو بترقی رفت و راه تکمیل گرفتند است در  
 این صنعت نیز که از کلبه ان اساس اقتباس میشود نظراً  
 بسیار مکلفات بیشتر بکار برده شده است

امتحان اطباء

در طهران و سایر بلاد ایران مردم که خبری بی دیانت بجهت  
 اطلاع از اسامی بعضی ادویه و الفاب پاره امراض بکار  
 معالجت میبرد و میخوانند و مردم را در هر کله می انداختند و  
 کثیراً از این رهنمندان اسباب تلف نفوس و از هوان ارواح  
 فراهم میشد لاجرم حکم هاپونی صادر کرد بدینا مجلسی بزرگ  
 بسازند و هر جا طبیبان و اعلام و تجربه تیار نمایند و آن  
 ایشان آدمی کشان را از عیسوی هشان باز شناسند و همها  
 اگر بدون نشان و اجازه مجلس امتحان احدی مطب سازد  
 و معالج ببرد اورد

طبع نقومی

از فارسی دار فامی

تخصیص طبع نقومی

چون نقومیهای متعدد از چند مستخرج انتشار می یافت  
 اختلافات مابین انها مانع تشتش اراء میگردد پس حکم کید  
 هاپونی بر اینگونه شرف صدور از زانی داشت که در دنیا  
 کافه مردم ایران جز نقومی جناب اسناد الکل حاجی مهر و  
 عبدالغفار نجم الملك اصنفهای انبشار بمنزله نقومی  
 سایر علماء فن تخیم هیچوقت انطباع ننند نبرد



ایجاد دار و حفظ الصحة

چون از جمله غریبهای ملوکانه این پادشاه زمانه بگنایند  
 که در تمام فلک و خویش اموال و نفوس و اعراض و ناموس  
 بروحی محفوظ و محروس بوده باشد که در هیچیک هیچ  
 گونه نقصی تصور نگردد کاجرم حفظ از همه طبقات رعیت  
 و اربعمهده وزارت علوم مقرر و مرسوم فرمود که از استاد  
 حکماء و صدق اطباء هفتصد بگزیدند و در آنست  
 کامل تلفیق دهد تا آنجلس از کلیات اغذیه و اهوتیه  
 محروسه ایران هر وقت استحضار بهم رساند اسباب صحت  
 بیک نگاه بدارد و موزیان امراض را بواجب آه بریند  
 و از این سخن طبیبان ممتحن بهر شهر و ایالت با بیمه  
 الصحة مبعوث شوند تا هم در آنمالک مشغول معالجه  
 گردید و هم از احوال راجعه بصحت و مرض اهالی بداره  
 حفظ الصحة مرکزی را پور بقارسانده باشند شک نیست  
 که حقیقتی و سببانه باین شاهنشاه زمانه که در جمیع  
 پاس و دایع الهی مساعی غیورانه میسوزد و بسزای عمر  
 زاید المعهود نصیب خواهد فرمود

تزیین سطح داخله اطرافها

و از این آنها بصفتها کافدهای منقش که از فرنگ می آید

زراعت برنج صدر

از خاک ایران بسیار جا حاصل برنج برداشته میشود از قبیل  
 چینی فارس و غیر بوی دست و اکوله فرزند که آن را  
 مهد بخانی نیز گویند و از رود بار فرزند میخیزد و انواع  
 برنجهای مازندران و خراسان و از ری بجان و لرستان  
 غیرها ولی برنج صدری زلفات و نازکی و ربیع و مزه و  
 سبکی امروزه سنخ دانسته نموده خود برنج خواران را قوی  
 غالب است و طبقات ایرانیان علی اختلاف هم از اطال

وزرع و تربیت این جنس از مغرب تا بمرز افغان صد  
 اعظم بوزی شد که تخمه برنج پیشاورهند و سنار از مملکت  
 طبرستان که وطن اصلی او بود بگاشت و نامی بیک گذاشت  
 اینک در جمیع الکای مازندران و بلوکات کلان از همین  
 تخم بکارند و بکثرت و وفور صد ری هیچ برنج در ایران  
 نمیرسد حق تعالی بر کئی عظیم باین رزق کریم داده است  
 که اهالی ایران در طوالت سال بجد اشباع از این ارتفاع  
 میخورند انگاه فاضلان را در غیر ضرورت و احتیاج بی  
 مالک حمل و اخراج میکنند

سج قماش دپیری

که بنام میرزا محمد حسین دپیر الملک فرمائی است

زرع خربزه دپیری

که هم میرزا محمد حسین دپیر الملک در مملکت وی تربیت  
 کرد تخم آن از کرکاب اصفهان است و در خاک علی اسباد  
 و رامین بگاشت و کویا در جمله اصناف خربزه ایران است  
 کثیرا دپیری را نظیری نباشد

ایجاد هیئت در ملک و مالک محروسه

سابقا حکام در جمیع جهات و کلیه امور استقلال مطلق  
 و استبداد تمام داشتند و این معنی مظنه تعدی از حقوق  
 و تخطی از حدود بود لهذا مفارن نالین این کتاب از قالب  
 حکام بلاد جنبه انفراد و استبداد مسلوب افتاد و از جناب  
 دیوان عالی در عنوان علمیه بحکام انضمام یافت بکی حیاست  
 خراج و با سبب وزارت ملکته و دیگری قطع خصوصیات  
 با رسم امانت عدلیه و از این تشریح عناوین و ایجاد هیئت  
 مخصوص معدلت را بنیانی مرصوص بهم رسید و ان الله  
 بأمر بالعدل و الاحسان مصداقی مرصوص بهم رسانید

افتتاح دارالفنون



درد و السلطنة تتریز جمع علوم و لغات و صنایع و صناعات  
 که در مد و رشد و لقی دار الخلافه طهران تکمیل میشود در  
 مدرسه تتریز نیز تحصیل میکرد و اینک گروهی بسیار از  
 مرخصین ندامت مدرسه تتریز که صاحبان تتریز و انبیا  
 درد و اثر نظامی و غیرها خدمات میبرد ازند

**افتتاح اکل مبلتیه در سرتظام**

در اصفهان که از بنی اهنامان کامله نواب مستطاب اشرف  
 والا سلاطه مسعود میرزا ظل السلطان ادام الله اقباله العالی  
 ایجاد و بنیاد کرده است و از علوم جدید و فنون تازه  
 هرگونه فضایل در اینجا بر وجه کامل کسب میشود

**افتتاح مدرسه نظامی در دار الخلافه طهران**

که از پر تو جهات شامله نواب مستطاب اشرف والا  
 کامران میرزا نایب السلطنه امیر کبیر وزیر جنگ دام الله  
 اقباله العالی بنیاد و انشاء شده است و در کافه علوم و  
 اعمال راجعه بوزار محریبه و اداره عسکریه و غیرها  
 از آثار ترقی و تمدن در این مدرسه تدرب و تمرین حاصل  
 میگردد

**ترقی صنعت صیانت (ذکر می)**

در پیشتر جواهر سازی و ذرگری بضر فانی عتیقه ایران  
 با ذکاوت سابقه این دوران ضمیمه کرده است و بی  
 لطایف و امتیازات بهم رسانیده حال از زکوهای ایرانی طوک  
 زرگری شبیهی رنگی میکنند که فی الواقع نمیتوان امتیاز داد

**اعاده نقابت**

از وقتی که خمس غنایم در حق ذوی القربی برقرار گردید  
 در اعیان و بطون ایشان کثرت پیدا آمد حفظ حامی انبیا  
 و اعنوان نقابت احتیاج افتاد و این اساس در خلافت بنی  
 العباس برپا شد که اشرفان مقارن ظهور دولت ایشان

بشمار بسیار گردیدند و هم ایشان خود هاشمی نژاد بودند  
 و از سهم ذوی القربی میبردند و نقابت را قوایین و ادا  
 است که در علم شریف انساب مقدمه عنوان میکنند و  
 ضبط انب را برد و کون میگرداند یکی بطور شرط و  
 دیگری بر سبیل تشجیر کتب طریقه اولی را مبسوطان می  
 نامند و ثانیه را مشجران در زمان ایجاد اداره نقابت چون  
 بنی فاطمه که در سرتظام و صمیم قرابت میباشند از ریاست  
 و تحکم بنی عباس بر ایشان افتد و عار دارند ناچار نقابت  
 را تجزیه میگردند بر دو قسمت نقابت الالبیت نقابت  
 العباسین و مقام این منصب بسیار محترم و صاحبان  
 زیاد مجمل و معظم بوده است حتی زمانی نقابت طالب را  
 ظاهر ذی المناقب ابو احمد حسین بن موسی پدر سید مرتضی  
 و رضی خصاص داشت و او از رجال ال هاشمیه بشمار می  
 آید و سببه واسطه در دست با حضرت موسی بن جعفر علیه السلام  
 و السلام می پیوندد و او در جوانی مظالم و امارت حج را نیز با  
 منصب نقابت نقابتی فراهم داشت آنکه خود در حیات  
 ذی المناقب نقابت نقابت بنی ابی طالب و اند و شغل بزرگ  
 دیگر هر یافزندان چندش ابو الحسن محمد مشهور بسید  
 رضی رضی الله عنه دادند و چون رضی جمله فدیج در  
 نسب فاطمین مصر را مضاء نکرد و باید روبرو در شیخ  
 مفید در این باب مخالفت ورزید و در اشعار خود  
 بشکایت از بنی العباس شوق در بار بار مصر نمود خلیفه  
 عباسی از منتهای بزرگی که در جمله پیغامها خوانش رسید  
 رضی اظهار داشت همین تقویض منصب نقابت بود و نوشید  
 اند که رضی در سپاست مادات بسی سخت بوده است و  
 بعد از وی این منصب جلیل بر بار بزرگوارش سپید  
 قرار گرفت الغرض نقابت شغل عظیم و منصبی جلیل بوده است



وهر شهري نهبی مخصوص است که او را لقب نقباء بر می  
 گاشته و ایشان احواد و افراد او را در ترازی بنی ای طالبیناً  
 بعد بن اوعقب و اراج همه را از روی مشجرات و با  
 ملبوطان مپشناخته اند در همین ری و قری وی نقباء  
 بسیار بوده اند و این عنوان عالی از چند قرن منوالی است  
 که منسوخ گردیده اشرف عرضه تو همین شده بودند و از  
 ضرای سادات فسادات بصد و بر سپید و در محافل متنا  
 و معار و غیرها سوال و سایر امور بکه شایسته شان و  
 شرف ایشان نیست از کتاب مینودند علی هذا محض اجرا  
 مقام رسالت از موقف اعلا ی عزت و جلالت بر عهد  
 انباء دولت جاودانه فرمان شاهنشاهانه در رسید  
 تا منصب نقباء سادات دیگر باره عظمی بسیار دهند  
 و دایره متروکه نقابت را عادت دهند اینک در تاریخ  
 نالیف کتاب قدوة السادة جناب فاستد محسن موسوی  
 برای این منصب منتخبان فاده

اداره سانور

که عبارت است از نقبتش کتب و روزنامه های وارده از  
 خارج چون بعضی از مطبوعات بعضی از مالک که مشتمل  
 بر طعن طریقه و با قبح فریبی و با هجاء شخصی و با هزل  
 فاحشی بود بلحاظ مبارک این پادشاه قدس گناه میسر  
 از انتشار آنها همواره انار کراحت برجیبین هم پون هو  
 بود تا وقتی که رساله هجوس لاله شیخ هاشم شیرازی  
 مطبوعه بمبئی بایطهران آوردند و نسخه بحضور مهر  
 ظهور بردند از مشاهده ان اشعار ناسزا و در حق  
 ان دانستوران بزرگوار بغوذ بالله من غضب الله شعله  
 خشم شاهنشاهی زبانه زدن گرفت و در وقت بچهر و  
 اعدام تمام ان نسخ و زمان رفت سبده نکارنده حاضر در کا

بود معروض نمود که در دولتهای اروپا پست راه این  
 عب و از مالک خویش دایره نقبتش ایجاد کرده اند و اسم  
 ان سانور است و چون شرحی از شرایط و شیون ان براند  
 بر خاطر مبارک لایسی پسندیده آمد و فرمان رفت تا هم در  
 تحت نظر اینچنان زاد در حد و ایران سانور ایجاد شود و از  
 انوقت باز راه این عب نسبت است و در شش این تجارت  
 گستره

انکشاف معدن زغال سنگ

و گوگرد و مس و زینخ در جوشقان که سال پانزدهم جلوه  
 شد و هکذا در لاری نصران و در دبار آن سامان

افتتاح کارخانه چاشنی سازی

از مهمان مرتبه که در سال بکهار رود و پست و هفتاد و شش  
 هجری شد

ابطال رسم شایع شاهنشاهی

که پیش از عهد نوری و زنجبکام حواله مبرف و زیاده موجب  
 زحمت و خسارت بر عبت بود

نسب طملا کین کرد ستا بر صبا و مزار عسنا  
 نیمی اینم از چه زمانه این رسم جائزانه در مملکت گردینا  
 مقرر گردیده بود که ارباب ملاک اختیار مطلق براب و  
 خاک نداشتند و نظرفان مالکانه نمی توانستند شهریار  
 دادار این سپهره سینه را برداشت و بحکم الناس سلطان  
 علی اموالهم مردم را بر عقار و مستغلاتی خود پیش بخمار  
 و مسلط فرمود و اینک صورت فرمان فضا جریان بر  
 صفحه سنگ مرمری منقود و بر سردر جامع عظیم منصوب  
 است

افتتاح مکتب نقاشی تجانا

که مرحوم میرزا ابوالحسن خان عفتاری صنیع الملک در  
 زمان ریاست اداره انطباعات نمود



افتتاح مکتب مشیری بجانا

که بنده نکارنده حسن بن علی اعتماد السلطنه در روز افتتاح اداره انطباعات نمود و در اینجا بتعلیم و تعلم لغت فرانسه اشتغال مبرفت چون در صدارت حاج میرزا حسینخان فریونی مشیرالدوله ابتکار استکاد شد و او بدست مروج علوم و رسوم مالک اروپا بود روزی بتخصیص حاضر مکتب شد و مؤلف را فراوان بستود و شاکردن را که گروهی بنوه بودند بتلطف و انعام بنواخت و در خواست ناان دایره باوی منسوب فند و بنام مشیریه موسوم کرد و الا آن جمعی از ملتطلون همایونی بر آوردن ان مدرسه هستند

ایجاد علم مخصوص برای مرکب بجهت

بعد دولت علیه که در سال ستازدهم جلوس سعادت مانوس گردید

تکمیل صنعت بار و ط سازی

و تجدید کوفتن جمیع بار و طهای ذخیره انبارهای قورخانه مبارکه بر اسلوب جدید

تشکیل مصلحتخانه

در جمیع ولايات برای مقاولان امور عامه اهالی که در سال سیزدهم از جلوس مطابق سنه بکهار و دو دست و هفتاد و شش هجرت به بعلم آمد

شروع تریبون اسباب و آوایی

بلور و بار فن و چینی بصورت همایون اعلمت شهر بار و شاهنشاهزادگان کامکار

طی سباط املین (فراموشخانه)

این دستگاه سخن اسباب افشان مردم ایران گردید و مظنه شروع و مفساد و رواج خیالات کاسد شده

بود که بمرس از تجزیه بنیان و هدم اساسان قدغن شد شد و نفی جاوید گردید که سپس احدی با این اسم دهان باز نکند و زبان دراز ننماید

رواج نام و شباع عامال التجاره و فنک در ایران

کسانی که در این سنوات مایه التجاره هم باز در کاران فلور این شهر بار بمنزله اعتبار سنجیده اند بداند که نسبت امتعه اروپا و به بکل کالای ایشان همانا نسبت ثلث است

بجس که هو اظهر من الشمس رواج استعمال صفحات آهن در باجهها

پوشش شهر و اینها صفحات آهن و این کار قبل از این روزگار در خاک ایران دیدار نشده بود

توسیع نیشکر در ولایت کابلان

براقب و توجه محمود خان قراقرز لونا صحر الملت

ایجاد ورقه دولتی

که فرامین و احکام و منشورها امثالها بر اینها انکار شده یافت چنانکه در دول منتهیه دنیا مهسوم است و در کما سپر این دایره را حقیر مد بر بود

افتتاح طبع بخط فرانسه

در دو پاست مرحوم اعضاد السلطنه و ز پر علوم بر دایره انطباعات چندی بعضی از جراید علمیه بخط فرانسه که فاضل بخر مسپوز پشارخان تحریر میکرد مطبوع افتاد و چون در وزارت بنده نکارنده دایره انطباعات راه کون اشاع بهم رسید بکد دستگاه حروف لغت فرانسه نیز ابتباع گردید پس صنعت کپیسیون ترکیب حروف در ایران از طبع لغت ناصری من ضایف لمؤلف شروع شد

ایجاد سانسور داخله

از اوایل طلوع نیر این دولت مقرر گردید که هیچ کتابی و



در جبهه و اعلائی و امثال ذلک در هر کارخانه از مطایع جمیع  
ممالک محروسه ملایران مطبوع بنهند از پیش از ملاحظه مدبر  
این اداره و امضای وی از وقتی که مسئولیت انطباعات با  
او گردیده شده است نشان امضاء را مهی قرار داده مشتمل  
بر عبارت ملاحظه شد و صورت شهری حقیق و خورشید

**ترتیب نیشکر در الکای موسو بعلی**  
از بلوکات ششرو این زراعت بحدی بار شد ز نامبر آمد  
که سه ذرع و نیم از نیشکر مانده در آن بلند تر بود

**ظهور فن ژئولوژی در ایران**  
(معرفت طبقات الارض)

**ورود فن ژئولوژی با ایران**  
معرفت مقادیر اول

**ترقی صنعت نجاری**  
از این درهای عالی و میزهای ممتاز و صندلیهای خاص  
نمکتهای بدیع و تختهای عجیب که این زمان در ایران بر  
شاکله کارهای مالک مغرب پرداخت میشود یکی در  
سابق نبوده است در آغاز این دولت دایم جمعی ابدار الملک  
سنت پطرنبورغ و بعد هایپارس فرستادند که از استا  
پیشوران اینجاصنایع بیاموزند و بدایع ببیند و زیند  
ایشان از سال هفتم جلوس همایون راه مراجعت گرفتند با  
اجازه اسنادی در چند صنعت از آنجمله بود نجاری و  
ریختهگری و شکر ریزی و کاغذ سازی و غیرها

**رفع فلز از صنف خباز و علاف**  
که این فلز زهر کونه عوارض و فروع معاف است

**ایجاد رسم نگارش اسامی**  
واحداد تومانان بر روی پرچمهای کافواج فاهر از  
سال پنجم سلطنت عظمی که تومان سندی کل نظام دولتی

ایران حرسها الله عن طوارق الحدثان بعلم آمد  
**ابطال رسم ارسال محصلین**

بر حکام جزو هانا یکی از رسوم قدیمه آن بود که برای ابلاغ  
هر گونه فرمایشات دقیقا و جلیلا و اخذ هر مبلغ از افسطیا  
مالیات کثیرا و قلیلا قلیچیان سمیت محصلی از پانزده سرب  
با از جانب والی کبیر بر سر مباشرین معرفت و از این رهگذر  
بسی خسارت و ضرر بر رعیت وارد می آمد پادشاه معذ  
اکتاه ارواحنا فداه این سنت سست و این نیز ابداحت و مقرر  
داشت ناسپس هر گونه مکتوب و منشور و پر لایح را چاپار  
برده باشد و اسم محصل از صفی روزگار سترده آید

**افشاح نثار نامه اشاخانه**  
اگر چه هنوز سیر حدت شجاع نام نرسیده است اما دست  
خواص با کوره آن بگزاران چیده

**تاسیس قانون نظامی در لباس چادرو**  
**نور علی طبقاتهم و در جاتهم**

ناهم در نمونه و مخارج تحقیق باشد، و هم امتیاز و تنجیع  
از شریف و شرح این قانون را در اخبار و احوال سال  
یکهزار و دویست و هفتاد و چهار هجری مطابق سنه ۱۲۸۴  
عشر طوسی از روزنا مجان و تواریخ مبیاید خوانند

**عزس قوت و تربیت ابریشم**  
در کشور فارس بدست مهر علیخان نوری شجاع الملک

**ایجاد نصب لوح تصویر همایون**  
**اعلی در مجلس حکم عدلیه عظمی**

از سال هفتم جلوس بر سر سلطنت عروس مقرر گشت  
**ایجاد اداره احساب**

هر چند مرا حساب از تکالیف طبیعیه است و جعل جدول  
در آن تصویر نمیشود چه از وقتی که جنرال انرادر عالم



# باب

اجتماعی همسپه بدایره احساب که از فنون سخته فانوس است  
 و ستون حدیث تا کون احتیاج افتاده ابو حامد غزالی وضع  
 الله مقامه لغالی در احساب بانی پرداخته و صاحب نفع  
 الطب خضر الحبر به مالک مغربیه در عدد ادارات مهمه  
 شمرده است و هر کس در تواریخ اسلام بتبع نام دارد میداند  
 که منصب احتساب همواره با علماء بزرگ تقویض میکردند  
 و هلی از منکران از تکالیف اولیة آن اداره نشسته بوده است  
 خواجهمیرزا باید محتسب خم شکست و من سر او و شاه  
 طهاسب کبیر انار الله تعالی بهر هاله در روز نامه خود می  
 نویسد که چون نوکرهای خود را تکلیف تو به کردم گفتند از  
 جمیع معاصی میتوان بازگشت الا از شراب خواری که سلطنت  
 را از آن گزین نیست گفتیم بمانند نادراین باب شاید بجواب  
 چیزی بیستم پس فضا را در هر وقت بجواب بدم که مستبد  
 محتسب لملک در روضه رضویه پاپین پای مبارک دست  
 مرا گرفت و از جمیع مناهی معاصی توبه داد الغرض اینکا  
 همیشه برقرار بوده است و در تکالیف اشاعی داشته و  
 از مدتی دراز و عهدی بر باز و طایفه این کار مخفی کرد  
 غالباً در حکومتها مدغم بود و با باضبطه بلاد منضم در آن  
 دولت بجز وال دایره احساب استقلال یافت و حدود  
 معین پیدا کرد و تکالیفی مشخص بهم رسانید و در تاریخ پاپ  
 کتاب دایره مهمه احساب با تکرارنده است

## ایجاد اداره پلیس

این اداره در روزهای مغرب زمین و بنی دینا الهی عظمی  
 دارد حتی در دولت انگلیس اگر کسی بر پلیس تجری کند و  
 تجاسر ورزد واجب لعن است چنانکه در سفرنامه فرنگستان  
 از نگارش پیر شاهنشاه ایران زمین تصریح شده و  
 چون موکب مسعود صاحبقرانی از سفر فرنگ تالی مرتضی

گنبد کت دمنت فریب واکه مستخدم کرد بد بود بفرمود تا  
 این اداره را در نهایت اهتمام مشایر کثرت و از دحام تشکیلات  
 داد و با اسلحه خاص و ملبوس مخصوص طبقات نابینا  
 برایشان را و بر ابراست اینک شغل ششمنکی شهر و پاس  
 بیونان و اسواق دار الخلافه با اینگونه انبوه میباشد و  
 الحق در سده طریق سرفقت و حفظ نظام عام این اداره را  
 مدخلیتی تمام است و فی الحقیقه بنندگان شهر را جهاند  
 شطری از قدرت خویش بد رفته این کار قرار داده و بقوت  
 جانب و اجراء مقتضیان آن از هر باب حتی فاضله سطو  
 و مهابت هیچ دقتی فرنگ نکرده در این تاریخ مدبر  
 مشارالیه خود دارای لقب نظم الملکی و امین از امین  
 تو مانی است و اجراء و اعضاءش صاحبان مراتب و قوا  
 دیوانی این رباعی را در نخل بر تبغ ابلیس از نیاسای  
 اداره پلیس گفته اند که

ز نهادند و کنند زندان ز پلیس  
 بکجوزود بخرج ایشان ندلیس  
 در کتد کت دمنت فریب خواهد رخ  
 در چرخ اگر کند خطائی بر چپس

## تجدیل جمع و خرج ایران

در اول این دولت قوی صولت میرزا انقضا و افراشتا  
 امیر آبابک بامیرزا آقاخان نوری اعتماد الدوله و خراج  
 مملکت را با خرج دولت موازنه کردند بک ملیان تومان  
 فاضل خرج بود در دخل پسر شاهنشاه زمانه همی ندید  
 ملهانه بکار بست تا بعد از سالی چند جبر این کسر گزرا  
 کرد و دفع این تفاوت و اختلاف نمود اکنون کلمه هر چه  
 دخل است خرج نیز همان است منت بید خدا بر اگر چنانست

## حفظ حد و دشرع



هر کس بمقام این پادشاه اسلام در تقید بوظایف شرعی  
و تحفظ بر احکام الهیه فرارسیدن بخواهد سیر سلطنت  
سلف بشرح بخواند نامقتضای مفاصله با اعیان و  
الوجدان بنکرد طبقه که بر مشرب و مذهب ما ابرائیان  
مطلقا مرتضی است سادان صفتی میباشد که هم اکنون  
بر منبرها دعای آن سلطه منقرضه از وظایف منقرضه  
میشمارند و مورخین دنبال سلاله ایشان بر سبیل حتم آن  
الله بر اینهمه منکازند شاه طهاسب کبیر و شاه سلطان  
حسین شهید را که ان ما بعد اول است و این ما قبل اخر  
استثناء میکنند درباره باقی تباها بر منکر و تجاسر بر شرع  
انور با لفظ و القیبت است هر که روزنامه ملاجلال بنجم  
پزدی بخواند و کارهای شاه عباس کبیر را که بیست  
القصید این دو دمان است و واسطه العقد اینچاندان  
بداند خود در سیره این جنت مکانان حیران و در حقان  
گرامان و خرافات انگشت بهشت بدندان بناید ان بحر  
فاحش امدارگرت نمی کنیم و با ذکر و امونا که با بحر مخالفت  
منی و وزیم و از این پادشاه اسلام مواظبتی بر تکالیف  
احکام احساس میشود که مزیدی بران مشهور نیست و  
از خلوتیان خاص و مقربان مخصوص احد نشان نمی دهد  
که از وی وقتی رکنه مکتوبه فوت کرده و باروزی  
و در تلاوت ترک شده و با انی با طواهر شرعی و عقاید  
میلته مخالفت افاده باشد مقارن مسافرت اولت  
اروپا با علماء توصیه فرموده که در زمان غیبت علم مشر  
همایون ما زینهار در اقامت حد و تعطیل نورزید و  
احکام الهیه را از روی لغتین شهیدین علیهما کریم  
مجرب دارید و هم در اصقاع و ارباع مالک فرنگستان  
هوای نفاطی را بصوت قرآن منشوی همی داشت که صیبت

اسلام هیچوقت ناانجام نرسیده بود و فضای امکان را  
بر کوع و سجود مشغول همی ساخت که بانک نماز تا انروز  
اصل نشینده بود جزاه الله عن الاسلام و اهل خیرا

**ترویج صفت و فاء**

از فضا بای کلیه در حق این شهر بار ناچار که محض  
ما من علم الا اوله خضن بواند شد یکی است که از بدایت  
جلوس همایون تا کنون هیچ خاندانی را بر نینداخته و هیچ  
دو دمانی را در نینسر و پیوسته اسلاف را در اختلاف رعایا  
فرموده است و هرگز معلوم و جا می کرد که نشتر را از زبان  
وی منقطع نساخند حسب مکان مناصب مرادین  
ها از نیرها مسلوب نداشتند شرح این مقاله را من این  
رساله بر نمی ناید همین قدر باید دانست که وجود مبارک  
این پادشاه بر هانست فاطع و محبتی ساطع برای کسانیکه  
این کلام را اوله و فاء للملوك فرمودند و للملوك همی خوانند

**تعمیر معدنک نسبت بممال مخالفه**

در فخر این پادشاه چند گروه ذمعی و معاهدان و  
غالباً در این سلوک ملوک با ایشان بر بی اعتدالی ممال  
وحالی بوده و این زمان همکان مشمول شفقتهای  
شاهنشاهانه میباشد بکانه و بیگانه مثل ببحر  
فرنگ در میزان معدنک هم سنگت بنا بر نکهار و  
دوست و نودونه زرد شنبان بزرد کومان را از ارضیا  
جمعی کمران که با خجاف بر ایشان بسته شده بود معفو  
معاف است و سپاس این موهبت اتم را اهل نجله  
ایشان از هند و سنان تشکر نامه عرض داشتند و  
در روزگار جشتی بیاد کار کردند و در سال هفتم  
جلوس ایند مانوس غلغله طاطاوس رئیس ارامنه  
جلفاء بدر بار معدنک را رسید حکم جهات طاع در حق



عموماً در مشهورات این بر رفاه و امان صادر کرده بد و اینک  
 ملت را منزه از دروازه اختلاف طهران و دار السلطنه  
 اصفهان و غیرها مندرسی است مشحون از اساتذ و تلامذ  
 که در این دولت جا و پدایت با نهایت اهتت ساخته و  
 بتعلیم و تعلم فنون خاصه کیش خویش و غیرها پرداختند  
 و این اساسها بر اساسش و از امش این ملت شاهد واحد  
 کالافت است و در سال بکهار و در دست و نمود و در از  
 هجرت نبویه علی صاحبها الف الف ثناء و تحنه کویست  
 محترم از شوك هر کله را حضرت پاپ خلیفه کلمه الله علی  
 بن مر علی نبینا و علی اله و علیه صلی الله و سلم از شهر  
 روم کرمی مملکت ابطالیا با نامر و هدا با بد و باران بشه پنا  
 فرستاد و در حق کافر ملت کاتولیک سکنته خاک ایران  
 خواهش بذل توجهات و مشمول عنایات بی نهایت نمود  
 و چون فرستاده مذکور رفت رفاه و امان و موهبت عد  
 و احسان در باره کاتولیکه و سایر ملل مختلفه ایران بر آن  
 دید و بجمع جناب پاپ رسانید که بعد از این بشکرنامه  
 اعلی بر سالک امده هدا بای کرانما به آورد و صورت ان  
 مکاتب متبادله را نکارنده در بعضی کتب تاریخی و غیره  
 ضبط نموده و خود این معنی افتتاح مرابطه رسمیه دولت  
 علیه است با خلافت عیسویه

انکشاف اثر معد طلا در جبال حمسه

پارچه سنگ طلا که از دست باری نام ساکن کاوندین  
 قری حمسه بدست آمد و بدون در موزه هما بون موضوع  
 و مخزن است

انکشاف شجره نیره در جنگلها زندان

در سفرنامه ما زندان بنالیف منیف علی حضرت افدر  
 صاحبقران مسطور است که جمعه بیست و یکم در صلاح

الدین کلا از اراق شد شب هیز میکه از جنگل بجهت سوز  
 بریده آورده بودند مغز یکی از آن کند ها مثل روشنائی  
 مهتاب روشن بود غلام علیخان ایندائه دیده با این  
 السلطنه عوده بود بعد بتوسط امین السلطان محضو  
 آوردند پوست بر چوب که میکنند در نار یکی مثل مهتاب  
 روشن است بطوریکه یک کند از آن درخت رادر  
 الاچق کدانش چراعها که برداشند فقط بروشنی  
 نور انچوب میشود خوانند و نوشت بلکه روشنائی ان  
 بطوری بود که در وقت خوابیدن چشم را میزد لا بد  
 چوب را از الاچق بیرون بردند و این چوب اوفی که  
 ریز بزرگمه بزمن میزند نام زمین نورانی میشود  
 و اهل ولایت هیچکس این درخت را با این خاصیت نمیدانستند

رواج انواع نانهای شیرین

که عمود ماده آن بادام است و قند و نانهای بسکوبد  
 که بادام ندارد و اسامی آچارها و اشکال قشها و الوان  
 مرتباها در این ساعت که نکارنده این رواج را برشته  
 اند راج میکند از اسامی اصناف این نانها و شیرینها و  
 غیرها که بدین زبان از نازه امده و بعضی بیازار نازه  
 رفت است فردی رضبا لعین دلدو مشتمل بر هفتاد  
 و اند فلم

منع تر قهرا القاب در جرائد رسمیه

سابقا چون اسم یکی از ملکر اذکان و شاه پوران و پا  
 و ذراء عظام و کبراء فحام در میان روزنامه مذکور  
 میکردند القابیکه شایسته شان ایشان است شیر  
 مسطور میافناد و چنانچه در یک طلب چهل بار نام  
 صدراعظمی تکرار کرد پرفت اداب و القاب و که شغل  
 سطری است هم چهل کث در فلم می آمد و چون این شمشیر



مستبشعرا شبر شی عبادان کهنه هند بان بود خسر و ایران  
بفرمود تا این اطالت و اطناب که بظیل عمر قراء و کتاب است  
از دوج کلام سافا شد و هکذا بفرمود ناد رعنا و بن مکات  
فانونی ایجاد کرد بد که رساله ان فانون بطبع رسپاست

تکمیل نتایج متشآت

اگر چه این اسلوب ساده نویسی که سهلست ممنوع میرزا  
ابوالقاسم قائم مقام فراهانی کسب در اعظم محمد شاه فاجان  
ثانی بود اعلی الله مقامه مؤصل ساخت ولی در این عهد مکنگ  
کردند و هر آنکس که در توفیقات مبدسوط این پادشاه اروا  
فداه که از خاطر فایضها بون و مین مفدس همون ترشح  
منوده است امعان کنان این مدعی های اختیار اذعان آورد

تألیف خط تحریر

سپهه که در این دوران نکارشات اهلالی ایران بران قرار  
گرفت طرز اینست بسیار خوش و اسلوبی محنت دلکش  
نوشتهات بخش از این زیبایی و فریبندگی و ملاحت و طوری  
بالمه عاقل است و ایجاد این تحریر بدست نجر اعظم و دستور  
اجل اگر شمس الوزراء جناب مستطاب میرزا علیخان امین  
الدوله دامت شوکته شده و امر و زجه و نکارندگان  
ایران عیانند بروی که تحریرات را جمله بر اینست و میرزا  
ومشار الیه در اب التوقع میدانند

تکمیل صنعت مهتاب

مجدد بکه نیز در زیراب مپسوزد

تثلیث طریقه پیوند اشجار

در این روزگار که فن فلاحت در ترقی آمده است فواکه  
فراوان شده و میوه جات بی پایان گردیده و چون پیوند  
رافلاحتین در افاضه طراوت و لطافت و در ستان الوان  
میوه جات از یک صله و دمیدن انواع مرکبات در یک

شاخه و غیرها من الحضا بصر از کرامت نشاء نباتات  
دیدند از دنیا الس همی نشناختند تا غیر طریقه که معهود  
بود در طریقه دیگر یافتند و طریق تراث بدین اسامی نامی  
گردید شکلی اسکندر لوله

ابطال مطالیه سپهرستان

که همواره قسوتون نامورد در عرض مسافرت از رعیت مپگرد  
و این سپهره سپهر و شبیهه نشینیم فی الحقیقه عناد با مردم  
وطن بود و فریاد از دست خویشین کاجرم اخیر و داد کستر  
معدلت پرورد در سال چهارم از تاراجی که بر تارک مبارک  
تاج نهاد و از ابراج کرفت دست ظلم افواج بست و این  
این تاراج بر انداخت

بھی شد بد از شکار و حش و طهر

در موسم تولد و ناسل آنها

ظهور صنعت سهام گیری

نپت اینها در ایران که فعلا در طهران و غیر آن انجای  
بزرگ و کوچک سهام گیری میکنند

ترقی نقاشی

از وقتی که عکس ظهور یافت صنعت تصویر خدش می خطیر  
کرده دور نما سازی و شبیه کشی و وامودن سایر روشن  
و بکار بردن فانون تناسب و سایر نکات این فن همرا  
عکس ناصل یافت و تکمیل پذیرفت از مشهورین مذکور  
اسانید این صنعت جلیل یکی جناب فحامت نصاب محمود  
خان ملک الشعراء است و دیگر مرحوم میرزا ابوالحسن خان  
صنیع الملک که از ابا ان دولت بود و دیگر میرزا احمد خان  
نقاشباشی منسوب صنیع الملک و دیگر میرزا جعفر  
خان زنجانی نقاش مخصوص که در جمیع شعب این صنعت  
مهارت عظیم دارد و دیگر میرزا ابوالرباب خان نقاشباشی



وزارت انطباعات و دیگر مجری حسن سلیک افشار ارومی ذمه لای

منع مذاکره عروسی فاسم بن الحسن

این قصه در زنجیر اصل ندارد و از مورخین و محققین محدثین احدی از نقل ننموده حتی عواصم مجار اخبار علامه مجلسی ثانی علیه الرحمه که متأخرین متبعی در آثار چونند این شهرت کاذبه را در اصل دانسته است در اینست از هدا المعاصرین حاج شیخ جعفر مجتهد ششتری قدس الله سره خوابی بد بود کاشف از کذب این داستان پس شرح در این باب بحضور شاهنشاه اسلامیان پناه معروض داشت و از اوقات برجاعتن اگرین و زمان در خواندن این حکایت معمول و داندن این روایت موضوع فخرین اکید رفت و نهی شد بدکردن بدلی نکارنده را در طی تبعات اکتشافی شکفت روی داده و منشاء این شهرت را بدست آورد بشرحیکه در ترجمه حضرت سکنه بنت الحسن صلوات الله علیه از کتاب خزائن حسابرنگاشته است و آن تحقیق ساری کذاشته

توسعه مملکت ایران از سمت مغرب

باعاده الکای فطور بشرحیکه در تواریخ و روزنامهجات مسطور است

توسعه مملکت ایران از سمت مشرق جنوب

باعاده بلاد سیستان بشرحیکه در تواریخ و روزنامهجات مسطور است

توسعه مملکت ایران از سمت شمال شرق

باعاده اراضی ترکمان بشرحیکه در تواریخ و روزنامهجات مسطور است

رواج تربیت اتاناس

در کرمخانهای دارالخلافه بهوای مصنوع

عود بجزیره ساوه

در شب ولادت سراسر سعادت پیغمبر و امجد بن عبدالله صلی الله علیه و اله وسلم از آیات و ایهامات که در فلک و پادشاه ایران بظهور آمد یکی آن بود که چهارده کنکره از ایوان نوشیروان فرود ریخت و دیگرانشکند فارسی که از چند صد سال همی فرود خند بود خواموش گشت و دیگر در باچه ساوه که بر سواحل آن ترسا بان ایران کلبها داشتند فرود شد شیخ شرف الدین محمد بن سعید مصری بوضعی نام این در باچه هم در قصبه برده برده است و هم در همپرتنه آورده در اینجا میفرماید

وساء ساوه ان غاضت بجزیرهها  
ورده واردها بالغبط حین ظم

و در این یک میگوید

وعيون للفرس غارت فهل كما  
ن لئیر انهم بها اطفاء

حاج سلیمان سید گل مختص بصباحی میفرماید

همز و ساوه خشکی در باچه ساوه  
جمودنا و انشانه کمر کنند کسری

در خطاب سطح با عبدالمسبح نیز بدین بجزیره بصریح شد است گفته

اذا كثرت التلوة و نظهر صاحبها طراوة  
و فاض واد السماء و غاضت بجزیره ساوه

شایع برده میگوید در باچه ساوه ابی بود فرام

امد بسطی درازا و پنهان که بر کراه چندین زهنگا نامی داشت و هم بزاری بیع معتبر و کائس عالی در انجالی ساختن بودند فاضل مقیدی مؤرخ نیز میگوید قصبه عقدا بر لب در باچه ساوه بود باری چون در با



بدان عرض و طول در ليله مبارک حضرت رسول صلی  
 الله علیه و آله بر زمین فرودفت ان کلهساها بر افناد وان  
 مرغزارها بخشید و بفرمایند که هر روز و پنجاه و دو  
 سال بود که همی آفتاب بر تک دریاچه میسافت و گرد از <sup>میش</sup>  
 آسمان میروفت و اینک طبیعت عالم از نشش سال است که  
 شروع در تشکیل آن کرده از بعضی کتب عنایت نظر پرسید  
 بود که از علامت ظهور پرنور حضرت فاطمه عجل الله تعالی فرجه  
 بکی عودت بجزیره ساوه است منت خدا بر اجلت قدره که  
 اینعلامت بلکه انکرامت در عهد سلطنت انخسرو پاک  
 نهاد ستوده اعتقاد روی داد که الهار و زکارتین یاد  
 ال محمد صلی الله علیه و آله و سلم پیوسته باد سال گذشت  
 که بکهنه رسید و پنج هجری و چهل و یکم قمری جلوس  
 موبک فرزند کوب بنل زبارت تربت فاطمه و دبارت  
 دولت فاطمه است قم در حرارت آمد و بعد از سیاحت  
 بجزیره شرح کافی در جهان جغرافیه بدست مبارک نکارش  
 رفت که نمره ششصد و پنجاه و پنجم جریه ایران از ان را پیش  
 گرفت از آنجا که تحقیقی ملوکانه صادر از حسن و عیان بود  
 باغلب لسنه فزک ترجمه شد و برای علمای جغرافیا سنگد  
 در نهایت صحت واقع گردید

انکشاف سناری از معادن

در مالک محروسه ایران علی الخصوص معدن فیروزنج کوما

صنعت سپکارسازی

برگی و کاغذی در تمام بلاد ایران

انکشاف نوعی از چوب و المون

دار السلطنه فرین بواسطه اهرام الامیر العظام نصر الله  
 خان نصر الملک دام اجلاله که برای عصا و چوبدستی  
 بهتر از ان در ایران بهمینرسد

سرخ این خبدری و نعمتی

از دوران کور کابان مابین مریدان شاه ولی نعمت الله کهنش  
 و مریدان پر کبر مستبد خبدر تونی کار بخاصه میکند شد  
 و اینمصلحت مریدان مصطلح و بیرون طریق ایشان منجما  
 بجمع طبقات دعا بای ایران حتی مردم عامه بازاری که با  
 هیچ طریقت سرکاری ندارند نیز سرایت کرده در نفوس  
 متمکن و در قلوب مرکز کرده بود و هر ساله در اوقات  
 اجتماع و ازدحام علی الخصوص روز عاشورا در کافه شهر  
 و قضبان تمام مالک محروسه میان اهالی محلات خبدر  
 و مردم محلات نعمتی جنگهای بزرگ می افناد و از طرفین  
 کشتارهای سخت بظهور میرسد همانا سلاطین صفت  
 بر افضناء پلیمیک این آتش را دامنهای زدند و عمو مردم  
 ایران را از این شکند بر برد و قسمت متضاد ساختن با یک  
 دیگر خوشخواه و کینه خوی کردند یکی از سباحتان فزک که  
 در عهد سلطنت ساراله مذکوره باصفتیان آمده است  
 از دشمنها و مقابله مجادله خبدری و نعمتی شرح سنگند  
 نوشته و بنده نکارنده ترجمه ان را در لغت اصفهان از مرآت  
 البلدان مندرج ساخته است باری این شاهنشاه کتی بنیاد  
 ضمن این چهل سال شمسی سلطنت جاودانه بیدریغ ندرها  
 حکمانه بر آنکس تا وضع و خشکری و خونریزی را از منشا  
 طبقات مردم ایران بر انداخت اینک از ساها است که تمام  
 محلات قدیم خبدری و محلات نعمتی با یکدیگر برادرانند  
 امیر و در عاشوراها و سایر ایام اجتماع و ازدحام بقدر  
 مجله خون میزند

ایجاد رسمیه بادله

تهدیدت نامهای تلگرافی با سلاطین عصر در مواقع عشا  
 و جشنهای میلاد این شعار شریف قبل از این دولت در



# باب

افتتاح کارخانه لهنونان

رواج دوختن فروشی

که عبارت است از انواع ملبوسات نو حاضر از هر گونه لباسها و پارچه های داخله و خارجه فعلاً هر کس هر قسم لباس بخواد از اتواب ناستبانی و زمستانی در چندین دکان از بازار ایداً الخرافه طهران با کمال سلیقه و امتیاز موجود است و هیچ لازم نیست که خود خریدن داشته کند و بجا آنکه رود و انظارها کند

افتتاح دکا کین مخصوص

فروش انواع چایها از زمان بلبلی است که عمل چای درخت انظام آمده و سابقاً در اینستای ع عام البلوی هر گونه اختلاف و اغتشاش شایع بود

افتتاح دکا کین پرده سازی

که شعبه مخصوص در رشته منابر از کلبه صنعت خیاطی شده است

اختراع چرخ مستر اشی

که باین چرخ سطح ظرف مسینه از درون و بیرون بیک صافی و سترده میکنند و زاید الوصف مطبوع نفوس و مرغوب قلوب میباشد

شروع اوانی و اسباب و رشاد

افتتاح عمل دندان سازی

که فی الحقیقه برای حسن منظر و حفظ منطوق بزنگد نشداز سهیل ماکل بکار است

ظهور عمل سالک کوبی

که تقریباً مثل نلقیح جدری است در ناظر

ازاد فرمودن شرط کارون

از حد مصیبت آن الی خطه احوال برای عبور در در و ورود و صدور کافه سفاین تجاری و دولتی از تجاری و شرعی

ایران مشهور و بیفتاده بود در این عهد سعادت مهد همتیکه مواسم هفتت مانند عبد نوز و زکه هنگام تحویل ششمین سال نو بر اینبار روز اول است و با جشن تولد هابونی که ششم شهر صفر الحجه است در میرسد سلاطین با تمکین بزبان سیم ریم تکرم بجای می آورند و پادشاه و پناه ابرار امسال باد میگویند و هکذا از اینجانب نسبت بمملوک مشارالیهم چنانکه صورت لکرامهای متبادله هر ساله در ضمن روزنامه رسمی این دولت ابد بنیاد بوسط استعلام خانزاد منتشر میشود

شروع استعمال چتر

افتتاح صنعت چت سازی در دار الخلافه

رواج حرقه فندره دوزی ایضاً

افتتاح دکا کین اصلاح البسه از قبیل هارزنی و اتو

کثرت غیرها ایضاً

شباع واکر که فندره ها و نیم چکمه ها و امثال اینها

رنک میزند

انتشار چراغهای دیوار کوب خورشیدی

افتتاح دکا کین میل سازی در طهران

شروع ساعت های شاطره

وفور استعمال ساعت های بعله

رواج صنعت ساعت سازی

استعمال ساعت های رنگی بزرگ در این شهر از منشا

و مساجد و عمارات دیوانی و نظائر آنها

استعمال رنگ اخبار که بجای چکش و سندان در بعضی

از درهای عمارات مستخدمه دار الخلافه بکار برده اند

افتتاح تجارتخانه های کپسالی دول خارجه در چند

موقع از دار الخلافه طهران

افتتاح کارخانه فشنگ سازی



طایفه برای تمام همین اگر است و انجام این ایام عام که در این  
تاریخ جنابان جلالت رضایان معتمدی سلطان آقا رضا ناظم  
خلوت و حاج رضا عبدالغفار بنجم الملک بر سر سد اهواز  
تمام شده و رفتند

تملك كشتي انشي

همان دولت علیّه ایران نا این دوران هیچ وقت غراب و دی  
و جهاز تجاری نداشته است اکنون از سال چند میباشد که  
هم در بحر خزر کشتی انشی اردو هم در خلیج فارس و از آنوقت  
که مالک مرکبهای ناری در این دور ریخته شده است عنوان  
وزارت بحریه بهم رسانیده و آن مقام در تاریخ بتبصیر مسودّه  
این کتاب مستطاب با جناب جلالتاب حاج شیخ محسنخان  
سفیر کبیر مقیم دارالسعاده اسلامبول نفویض کرده

رواج رسم سفر نامه نویسی

این کار پسندیده مسوده و اعلام حضرت اقدس همایونی  
خود ترویج فرموده در آن عصر حدیث از افاضل اهالی ایران  
که ترکیبی است که مسافر باشد در حله نافع نویسد و همگان  
در این سیره سنیه بذات اقدس شاهنشاهی اقتدا میکنند  
و انشی مپورزند

صنيط روزنامه

احوال سعادت اشمال همایونی این پادشاه ارواح العالمین  
فداه از تاریخ جلوس بر سر سلطنت جاوید ما نوسن جمیع  
اخبار و آثار و وقایع و ماجرایان عهد همایون تاکنون از  
زندگانی شخصی امور دولتی و مطالب سیاسی و پلینیک  
و غیرها هم ابقلم مبارک و همین عالیقدر در چندین مجلد  
برنگاشته و در عید انقاجس مخزنات موزه مبارکه نگاشته  
است عشاق علم و دانش و خداوندان بصیرت و بینش  
میدانند که مطوبات اینچند مجلدی مخلد از جمیع ز اشیا

شمیر و نوادر عتیقه فی الحقیقه کرامت پراست

انتخابات ذات اقدس همایونی

از مشوی مولوی و دیوان خواج و کلپان شیخ که بعضی  
بطبع رسیده

تالیفات دولتی

کتابی که علماء و فضلاء در انواع فنون و صناعات با اسم مبتدا  
این پادشاه خاطر آگاه دانش گستر هنر پرور ساخته اند از حد  
احصا خارج است از اینجمله این چند کتاب بزرگوار با الخصوص  
بر طبق مشیت شاهنشاهان این شهر با رجوع و تالیف گردیده

تالیف التواریخ

تالیف سپهر نردک کاشانی از عهد شاه مرحوم محمد شاه  
شروع شده است ولی اکثر مجلداتش از آثار این دولت بشمار  
می آید

تکلمه در وصف الصفاء

که بدست رضاقلیخان امیر الشعراء سرانجام یافت

مراثی البلدان ناصری

در جزئیاتی ایران و تاریخ غالب دیاران از تالیفات بنده  
نگارنده محمد حسن اعتماد السلطنه خلف مرحوم حاج علیخان آقا  
السلطنه و کتاب مراثی السلطان و مطلع الشمس نیز از اجزاء  
و بیسبه و محلات عهد مراثی البلدان است

نامه دانشوران ناصری

در تراجم احوال علماء اسلام تالیف مجمع دارالتالیف که بعد  
از علیقلی میرزا اعضای السلطنه بمراقت بنده نگارنده اعتماد  
السلطنه حوالث افاده است

منظر ناصری

فهرست جمیع اخبار تواریخ تقاسیم خسته کوه ارض و آن اول تاریخ  
عمومی عالم است بزبان فارسی مرتباً علی السنین الهجرتی و المیلادی



کتاب هندس و سطر و علمای

معتمد الخاقان میرزا نظام الدین کاشانی مهندس سر الممالک که از روی کتب معتبره صنادید اساتید ممالک اروپا پیافارسی ترجمانی کرده است حقا که زحمت فوق العاده کشیده و خدمت زاید الوصف نموده است دروغا که این کتابهای هندس را تاکنون بطبع نرسیده

کتاب هیئت جدید

معتمد السلطان استاد اساتید حاج میرزا عبدالغفار اصفهانی نجم الممالک که هم از روی کتب معتبره اروپا و تبه بلغت پارسی مترجم دانسته است

کتاب حسابته جناب مشاور الیه

که بعضی بطبع رسیده

کتاب کیمیا و تبه

که معتمد الخاقان میرزا کاظم مشهور سیاهی محلاتی ترجمه نموده

عقد اللئالی در علم تاریخ

مخصوص اخبار و وقایع و آثار و بدایع این عهد نالیف مرحوم آقا محمد ابراهیم نواب بدایع نگار دولت جاوید است

اذن رجال دولت علیّه

در تحصیل نشانیهای سایر دول دنیا و اجازه استعمال آنها که در تاریخ نالیف این کتاب گروهی انبوه از نوکرهای معتبر این پادشاه حسب التخصیص بانواع نشانیهای سایر دول محتای این دولت نامتقابلت و بیکریشان و ریتت خویش را اراسته اند و هکذا اعیان و ارکان سایر دول بنشانیهای این دولت افتخار و اعتبار دارند و این رسم اهداء و اعطای امتیازات تا دولت علیّه ایران بسایر دول عالم در این عهد بدوأم رواج کلی یافته و مشوع نلم پذیرفته است

شروع در ارسال و انفاذ

اسفند ممالک عرضت ایران از جناب کارگزاران دولت علیّه با کسب و نسیب و نهیای منعقد در دول خارجه

منع اکید از استبداد حکام

در سیاست مفسرین در زمانهای گذشته و کانت میباشند حکومتها خود در و ضایع فائلی و قطع اطراف ساروتین و مجازات ایشان بریدن گوش و دماغ و امثالها محذور بودند از دولت اذن مخصوص در هر ماده تحصیل نمودن لازم نمی دانستند این معنی بر خاطر معدنک مظاهر نشانها میباشند تا کو ارامند نهاد در سال بکهار و دو بیت و هشاد و هشتاد هجری مطابق سال بسیت و پنجم قمری از جلوس همایون بر نیغ سخن بر عهد هر حکام بلاد ایران از ولان بزرگ و میانی جزه جمیع اشرف صدور یافت که از آن تاریخ ماجرای هر مفسر و مقصیل ثبوت بقضیر اورا مشهور و عرفا بخاکپای مبارک معروض اند و هر حکمی که از این پس بر اعلی در خصوص هر مقصیر صادر میشود مجری سازند لا غیر صورت فریضا را که در ایجاد این قانون علامه مخصوصا بر عهد حضرت مستطاب قدس الامظر الدین میرزا ولیعهد حکمران ممالک از بیایجان صادر کرده است نکارنده در بعضی از تواریخ این دولت نقل نموده

ایجاد فاعله هیئت وزراء

که در ممالک فرنگ از کابینه میمانند بنقلین مرحوم حاج میرزا حسینخان قزوینی صدر اعظم شد سال ۱۲۰۷ قمری از جلوس همایون و این هیئت را در ایران بعنوان دربار اعظم اصطلاح کردند

ایجاد رسم سوگند سپردن قسمنامه

که مابرج و ولت های منظمه در حق منصفان مهمام معظه مقرر است و تشریح این رسم نخست در سال ۱۲۹۵ هجری



مطابق سال سی و دوم قمری از جلوس هاپون در محق و زرا  
 مسئول بظهور رسید و بصورت انضمام از قرار بکه مو  
 در کتاب مائز السلطان آورده بد بعبارت است  
 ز خداوند خالق منتقم را بصدق خود شاه را خواسته بناج و  
 تحت هاپون و حق است این دولت روز افزون قسم باد  
 میکنم که فتنه و همت و غرض و خیال خود را بجز خواهی  
 شاهنشاه و صلاح دولت و مملکت و آسایش و امنیت  
 رعیت منحصر کرده جز این خیالی بخاطر خود راه ندهم از طمع  
 و غرض شخصی کاپر همی نامم و اگر غیر از این عهد شرط  
 از من صادر شود در پیش خدا و خلق شرمسار و در حضور  
 شاهنشاه معاف و مؤاخذه باشم

استعمال شوکولات

که اصل ماده آن صنوی کا کاو است که نوعی از میوه است  
 بنکی دنیای مرکزی میباشد و بهوشباهت نام دارد

ورود عمل کوشنرو

بنظر تخته مبارکه و آن عبارت است از حفظ فواکه و بقول  
 و خضراوت و اماها بخلی محفظه از هوا و این صنعت  
 شکفت در عهد خوانساری جناب مهد پهلیمان فاجا  
 عبدالدوله بدار نظاره دولتی ورود نمود

استعمال زغال سنگ

استعمال کوک

که همان زغال معدنی است بدون دهنبت و کرافت و راجع

رواج بستنی فروشی

در بازار تبریز

رواج پوست مرغی

که در سیاه و شاه مرد تربیت میکنند و بجل مبادند

استعمال و کسب بند مرغی از الماس

برای آن که از ملا بس خاصه هاپونی و مستعملان مخصوص  
 شخص اقدس شهر باری است

ایجاد کلاه نظامی

که عبارت است از پوست بخارانی بدون مقوی مثل بر  
 کلگی از عمل سبب بطرز کلاه می که در دولت زینت و آرا  
 فاجا در استعمال مبدیده است

ایجاد نشان شهر و خورشید

در کلاه کافراهل نظام بر وجه مسطور فی الذیل

شخص هاپونی الماس

امراء و مومنان حق حضرت اقدس والا نائب السلطنه امیر

کبر و زینت طلا

سربازان و طلا و نقره باغلب اجزاء طلا

سایر مراتب و از باب مناصب طلا و نقره بالنسبه  
 سرباز برنج

ایجاد سردوشی الماس

که از امپراتور عظمی است در این دولت و کسانی که شرف  
 و شان این نشان نایل کرده اند از انبقراد است  
 حضرت مستطاب اقدس الامیر الدین میرزا و بعد  
 بصورت شهر و خورشید

حضرت اقدس الامیر الامیر مستعود میرزا ظل السلطان

حضرت اقدس الامیر امیرزاد نائب السلطنه و زینت

حاج میرزا حسینخان فرزند سپهسالار اعظم که بطریق

اسم هاپون مطرز بود

نواب شرف والا محمدتقی میرزا رکن الدوله

حسینخان کریمی میر نظام

میرزا حسینخان معتمد الملک



منع از نملک تبیع بشرط اخبار الفسخ

این معامله در این عهد بسیار معمول است و چون محققین  
انگونی تبیوع و مصالحات را از حقیقت و صد معنی می دانند  
پادشاه حجاجه و خاقان آگاه فدغن کرد که مشربین در املاک  
مردم طمع نه بندند و تصرفات مالکان نه نمایند و البته  
مال خود را بحکم دیوان اعلی در یافت کرده از املاک باین  
شارطین رفع بند نمایند و لو بعد سنین من انقضاء مده  
الخیار

منع

از استماع دعاوی بیست ساله

تعدیل و تمیزی نسبتاً از ملک ایران

چون سواخ و برانی و آبادانی همیوقت در یکقطه قیام علی  
الذوام ندارد و غالباً احوال ضیاع و مستغلات مابین  
صعود و هبوط است لاجرم اخذ خراج نیز که در ابرمدار  
عمارث و ترفی ملک میباشد بر اختلاف خواهد بود از  
این همکنز و کشوف خاطر خطر مرحت تخیر کرد بد که حال  
سپاری از بلوکات و الکاه و قری و وصبات چند ملک  
از طرف پادشاهی کاتبناهی مابین افراط و تفریط افتاد است  
حکام بموجب دستور العلی ترهای گذشتند از ملک عامر  
مالیه حالت بابر میطلبند و از ده و بران خراج مزید عباد  
مپسنانند پس حکمهای متواتر صادر کرد بد تا اشخاص  
امین با بصیرت و تمیز بنویسند بر مستغلات و مزارع آن  
مانک و فنار روی تحقیق عوارض و مالو حشاه جارا  
میزی کردند و در تحت سنوبه و نقد بل آوردند

تسلیم سر حطها موثقیان تمهیدات همایون

بهر یک از قری و مزارع و مستغلاتی که در تحت قانون  
نقد بل داخل کرده ناطبقات رعایا در ظل آن نشان مهر

امان از مطالبه فاضل انچه صریحاً در قلم آمده است در  
امان بوده باشند

بیع املاک خالصه دیوان اعلی

املاک خالصه دیوانی از آنجا که مرافعی مخصوص نداشتند  
نظر عمومی حکام نیز کافی نبود غالباً در عداد ضیاع محرو  
محسوب میکردند و استعداد آب و خاک و رعیت یکجا  
باطل میشد امتداد دولت و رجال ملک بر حسب اشار  
شخص همپونی در این باب ند بیری سخت نافع آنکسند  
آنکه مزارع و قری و مستغلات دیوان اعلی را با اهل ثروت  
و مکت از طبقات رعیت بفر و خینند و قبالات صریح  
مزین بخت افتاب نطق و خاتم خورشید توأم بمشربان  
بپردازند اینک املاک مزبوره در عایای آنها در باب فرا  
واصحاب مواطب بهم رسانیده هم عاید معمول و مالو حشا  
منعارف دیوانی را کاکان میپردازد و هم در عمارث و  
زراعت و فلاحت باضعاف از منفه کند شش پیش میرو  
با بجز این مفده نیز منجی خواهد بسیار کرد بد و همها  
سخت نزدیک بخشد

منع اکید و نهی شد بد از نسب خلفا

داشتن و مؤسسه بن شریعت دین

همانا از عهد سلاطین صفویه تا انا الله بر اینهم حجاب  
ایران حسب العاده در نکارش و زبان چون بخله شها  
سنگانه می رسیدند راه بی ادبی میپردند و نام  
بزرگان بنیشتی میپردند و در مواقع و عیانت ایشان  
حشهای عظیم میساختند و در جمیع نقاط مسکونه  
این ملک از اصار جامع الی کلانهای محقر هیچ  
عبدی در اهتت بمرکشان نمی رسد و این معنی منشا  
حضومتی فاش و معاداتی فاحش با اهل سنت و عیانت



کرده، جامعه اسلامیه را یکبارہ بر عم زده بود هر سال در موسم حج و اوقات زیارت بقاع بقیع و حابری شریف و ارض غری زاده‌ها الله ائمه بر حاضرین حجاز و یثرب و عراق از مردم ایران هر کونتر زمین وارد آمد و هکذا تجارت ملک عم و مسافران آن پیوسته عرض مهالک و مخاطرات بودند علاوه آنکه این اعمال شنیعه عوام خود بجم حضرت جعفر بن محمد علیه الصلوٰة والسلام مخالف شرعیه مقدسه سیدانام است چه صادق آل محمد سلام الله علیہ اصحاب و شیعه خود را تو صبه میفرمود که با اهل سنت و جماعت خوش در آمیزند از ایشان مرضی را عبادت کنند و جناب زات شیع نماید تا بگویند رحم الله جعفر بن محمد پیروان خود را نکو پرورده است سید المحدثین نعمه الله الجزایری می نویسد که در عهد شاه طهاسب اول چون محقق ثانی در قزوین بر می نشست جوانان در رکابش همی شرط تبری میگذاردند و بر خلفاء ناسرا می گفتند و میفرستند علماء شیعه از ساکنین حرمین شریفین و عتبات عالیات بر محقق اعتراض آوردند و مکتوبها کردند که این کار بسی ناهنجار و فی الحقیقه ظلم است شیعیان این بار است باری پادشاه اسلام پناه ایران این افاضیل جاهلان را از قلم و خویش برانداخت و بر بندگی نگارند فدغن سخن فرمود نادریکت و سایر مطبوعات نیک بهوش باشم اگر از کتاب لعنی و سبب نیست بصحابت کبار مشهود افتد مؤاخذه شد بدکم و کتابها محج سنازم اکنون از ساها است که شعاع عمر کشان از جمیع ایران بر افشاده و قصه محموله

بابا شجاع منسوخ کرده و مطبوعات از سخنان ناسرا و او و کلمات زشت ناسرا است پادشاه است است

## سج و اسعما کاشنه

که در فضل زینسان برگردن میبچیند و پوزه می بندند

## شکست مسجد دار الخلافه

از واسط عهد خاقان مغفور فتحعلیشاه فاجار که هنوز شهر طهران را اساسا و نفوسا اهمیت عظمی بهمین رسید بود بموجب مصالح و حکم بسیار جامع سلطان را که از مستحذات خیریه خاقان پست ملجا متظلمین و ملازم مضطربن فراهمه بودند و چون در حوالی و آنها این شهر وسعتی و کثرتی پدید آمد و از هر کونتر مردم از دحام و اجتماع نام پیدا شد بست بنام مابث تجری آید و ظلام کردید و بر نظم و امنیت کزندی فاحش راه یافت که از جماعت فساق و فجار و ظلم و اشرار بطا نینت عثمان حاضر هر که چه میخواست میگرد و فی الفور بمسجد پناهید لاجرم امراء دولت و عقلاء ملک مراتب بحضور این پادشاه خاطر آگاه ارواحنا فداه عرض داشتند و بر حسب حکم کتبی مطاع اعلی حضرت اندیش جهان بینی و تصویب جناب مستطاب امام الحرمه و الجمانه میرزا ابوالقاسم اصبهانی بطریق بساطت داشتند و این زمان حکمت وضع پناهگاه منحصر است بسایه قیام مظهره و پیرامن بقاع مقدسه زاده‌ها الله شرفا و کرامه



تت مملکت عتقا

باب هضر

تحت و آنکه تشریف جلیل پارسائی بدین عهد از  
 رسائی در رضای خود فرکرفته است سپاس ایزد را که  
 سالها بر دگران و شیوان ایران میکند رد و سخنی هر خزان  
 عصمت نفس و طهارت ذیل بهیچ کوش نمی رسد و آنچه  
 از استقرای کامل در ستر این سپهر حاصل میشود همان  
 ناستی طبعی طبقات رعیت بدان قدر سی ایات ملکوتی  
 مملکت شخص ها چون سلطنت است لا غیر که الناس علی  
 دین ملوکیم چه از اینگونه غیرت ملوکانه در هیچ است  
 و افسانه نشانه نداده اند بلی ابو مسلم مرقدی صاحب  
 القدر و تراکه در عهد سالکی ظهور کرد و بشهامت شخصه  
 دولت بنی امیر انداخت و دولت بنی العباس برپا ساخت  
 نوشته اند که از اشک ناس بود غیره و غیر مطلقا از نصیب  
 و جز ایشان در سیرای سرای و بار نداشت حتی انجام  
 خدمات و ضرورتان را و بر کوشک خاصه روی روزنها  
 بود که از زاق و ما بحتاج از انها بر زنها می رسید کوبند  
 در لینه زفاف ستوری نا تازی نژاد را که عروس بر  
 ان نشسته بود بفرمود کردن زدند و زینش بسوختند  
 که مباد ابرو مکی آنی وقتی ذواتین بر نشیند و  
 افسوس که این ناموس را با شهونی ذمیم ضمیر داشت  
 آنکه بر مذهب ابونواس میرفت با جمله پاکی ساحت  
 قدس ساحت این پادشاه است ارواح العالمین فدا  
 که در طبیعت طبقات رعیت اثر کرده و شمر بخشیده  
 و این سخن نکات و دقایق و اسرار و حقایق را فهم نمی  
 کند الا ارباب انصافی و اصحاب الحی و قبل  
 عام

در تاریخ اسفارها چون و هضنه های مبارک مهمون از  
 جلوس اذریا بجان نا این زمان چه در داخله ایران و چه در  
 حاکم خارجه ازان

سفر عراق

از مرکز ولایت عهد دار السلطنه بترتیه بفرستادند  
 عظمی و سلطنت کبری دار الخلافه طهران و این اولین  
 مسافرت ها پونی است در سلطنت روز افزون و در  
 این نهضت اردوی که از ده هزار کس با شانزده عراده  
 توپ و قورخانه و مهمات دیگر تشکیل یافته بود در کجا  
 نصرت انتساب حرکت می نمود خروج از تبریز نوزدهم  
 شوال سنه هزار و دویست و شصت و چهار هجری بمطابق  
 سال اول از جلوس ها پون ورود بطهران بیست  
 و یکم شهر ذی القعدة سنه هزار و دویست و شصت  
 چهار هجری

عزیمت قمر

و بعضی از نواحی عراق سنه هزار و دویست و شصت  
 و شش هجری مطابق سال سویم از جلوس ها پون بنا  
 بر اصطلاحی که موافق بعضی از مورخین این دولت قرار  
 داده ایم که سنه ناقصه هزار و دویست و شصت و چهار  
 هجری را یکسال شمرده سنه اولی از سنین قمری محسوب  
 جاوید مانوس بکیریم

فوق این مملکت اصغرها



حرکت در عترة رجب سنه هزار و دو و بیست و شصت  
و هفت هجرتیه مطابق سال چهارم از جلوس هاپون  
معاودت بنادر الخلافه در هشتم ذیحجه الحرام سنه  
مسطوره

### سفر سلطانیه در عترة اولی

در صدارت میرزا آقاخان نوری حرکت در اواسط ذیقعد  
سنه هزار و دو و بیست و شصت و نهم هجرتیه مطابق سال  
ششم از جلوس هاپون و درود دار الخلافه در بیست و  
هفتم ذیحجه سنه مسطوره

### سفر فیروزکوه و دماوند

حرکت در یازدهم ذیقعد سنه هزار و دو و بیست و  
هفتاد و دو هجرتیه مطابق سال نهم از جلوس  
هاپون

### سفر سلطان آذراه قمره در عترة ثانیة

حرکت در بیست و نهم شوال سنه هزار و دو و بیست  
و هفتاد و پنج هجرتیه مطابق سال دوازدهم از جلوس  
هاپون

### سفر ازربایجان

حرکت از سلطانیه در چهاردهم محرم سنه هزار و دو و بیست  
و هفتاد و شش هجرتیه مطابق سال سیزدهم از جلوس  
هاپون و درود دار الخلافه در بیست و دوم شهر ربیع الاول  
سنه مسطوره

### مسافرت پیلوات مازندران

و سیاحت کنار دریای خزر حرکت در چهاردهم محرم سنه  
هزار و دو و بیست و هفتاد و نهم هجرتیه مطابق سال شانزدهم  
از جلوس هاپون

### سفر نوردو کجور در عترة اولی

و بعد ها بکرات این دو الکارا بمقدم مهمت ششم فرین  
مباهات فرموده اند حرکت در صفر سنه هزار و دو و بیست  
و هشتاد مطابق سال هفدهم از جلوس هاپون

### سفر شکارگاه مسکله

حرکت در هشتم شعبان سنه مسطوره

### سفر تانی سواحل بحر خزر

حرکت از سمت صفحات کجور در ربیع الثانی سنه  
هزار و دو و بیست و هشتاد و یک هجرتیه مطابق سال  
همچدهم از جلوس هاپون مراجبت از راه کلاردشت  
و ورود بقصر سلطنت آباد در هشتم جادی الاولی  
سنه هزار و دو و بیست و هشتاد و یک هجرتیه

### فرق مملکت مازندران و عترة اولی

حرکت در او اخر ذیقعد سنه هزار و دو و بیست و هشتاد  
و دو هجرتیه مطابق سال نوزدهم از جلوس هاپون و در  
سلطنت آباد بیست و هشتم محرم سنه هزار و دو و بیست  
و هشتاد و سه

### سفر اول خراسان

حرکت در یازدهم شهر ذیحجه الحرام سنه هزار و دو و بیست



سواد و سه هجرت مطابق سال بیستم از جلوس هاپون  
ورود سلطنت اباد یکشنبه بیست و دویم جماد الاول  
از سال مسطور

### سفر تیر و شکار گاه مسکله

حرکت در چهارم شوال سنه هزار و دویست و هشتاد و  
چهار مطابق سال بیست و یکم از جلوس هاپون ورود  
بیست و دویم شوال مسطور

### مسافرت مملکت کبلان

حرکت در یکشنبه بیستم شوال سنه هزار و دویست و  
هشتاد و شش هجرت مطابق سال بیست و پنجم از جلوس  
هاپون ورود در اواخر طهران در پانزدهم شهر ذیحجه  
از سال مسطور

### مسافرت عبا عالی

عشر و رجب ائمه عراق سلام الله عليهم اجمعین و این  
اولین مسافرت است که پادشاه ایران شخصاً با ستم سلم  
و صورت صلح قدم از خاک خود بخارج گذاشته است که  
در بیستم شهر جمادی الثانی سنه هزار و دویست و  
هشتاد و هفت هجرت مطابق سال بیست و چهارم از  
جلوس هاپون ورود در اواخر سنه شنبه غره ذیحجه  
از سال مسطور مبرز اسمعیل تفرشی دبیر تخلص در  
این تاریخ گفته است که

موکب ناصر دین شاد چو شد باز آمد  
از طواف عتبات و سفران صفحات  
زد بتاریخ هاپونش رقم کلاک دبیر

باز آمد شد آزاده بجاء از عتبات

### سفر سیاحت سواحل بحر خزر ناره بعد از خزی

در سنه هزار و دویست و هشتاد و نه هجرت مطابق سال  
بیست و هشتم از جلوس هاپون

### مسافرت اول فنکستان

نهضت زار الخلافه شنبه بیست و یکم صفر سنه هزار و  
دویست و نود هجرت مطابق سال بیست و هشتم از جلوس  
هاپون ورود بدار الخلافه در سلح رجب سنه مسطور  
مبرز اسمعیل تفرشی که دبیر تخلص دارد در تاریخ این  
مسافرت ملاخطه ماه خروج از خاک ایران و پور جلوس  
بر تخت سلام عام را نموده و سروده است که

چو بکفر آورد و صد با نود ز هجرت رفت  
مرد بیع نخستین شه نشسته ایران  
ابوالمظفر ناصر ناصر الدین شاد  
که افتاب ملوکست و سائین پندان  
بر پنجاهم سفر کرد با نشاط و ظفر  
بغیر سپهر و سیاحت سوزن کستان  
پس از سیاحت انجمن و فیروزی  
بسوی ملک خود آمد بقره شعبان

### سفر ثانی مملکت مازندران

حرکت از اقد سته بیست و چهارم شعبان سنه هزار و  
دویست و نود و دو هجرت مطابق سال بیست و نهم  
از جلوس هاپون مراجعت بمقر خلافت در شنبه پنجم  
القعده سنه مسطور



سفر تائی فنکستان

که منتهی است به غیر از تبت بود حرکت در پنجشنبه سلخ ربيع  
الاول که پانزده و از آن روز گذشته بود سنه هزار و دو  
و بود پنج هجرت مطابق سال سی و دویم از جلوس هاپون  
مراجعت و ورود با نزل چهارشنبه بیت و پنج رجب سنه  
هزار و دویست و بود پنج هجرت

سفر تائی خراسان

حرکت روز دوشنبه پنجم شعبان سنه هزار و سیصد و هجرت  
مطابق سال سی و هفتم از جلوس هاپون مراجعت و ورود  
بدار الخلافه طهران روز پنجشنبه هفتم ذیحجه هزار و سیصد

سفر کبران

که نافرین بیشتر آمدن یافت حرکت از طهران تبت  
روز بعد نوروز مانده سنه هزار و سیصد و چهار  
هجرت

مسافرت همت

حرکت از دار الخلافه در دوشنبه نوزدهم رجب سنه  
مستقر سلطنت عظمی در ۳ شنبه چهارشنبه همان سال

کلیه

بندکان هاپون در ایام گرمی هوا هر ساله دو مسافر  
ببیلانات مازندران تشریف فرما میشوند و گاهی  
امداد سفر تا با اهل بحر خرمسند

باب دهم

در تخریر اسما و فضلاء و ائمه دین و مغول  
مجتهدین و اجله متکلمین و حکماء مناظرین و عرف  
مراصین و صنایع بلاد آباء و مغربین و اسانید اطباء  
و معالجهین و کبراء سفراء و مترسلین و اغا و عظام

و مذکورین و افراد کتاب و مطالعه که از اهالی این زمین  
در این سنین اربعین ظهور کرده اند و مشهور گردیده اند  
و اسامی کبری ایشان جناب آلف ابن کتاب مستطاب  
در نظر همی بود و مقام خود پیش از او است و در آنکه هجرت  
استقصا نام و استعراق عام میکنند و در این باب ترتیبی  
که از درجهان و مراتب کشف نماید اصل و ملحوظ باشد  
بلکه اسامی را بر سبیل وفیست منوالی است همی کردیم  
بدون رعایت ناخبر و نیت تقدیم پس در تقدیر اسما  
این سلسله بزکوار زینهار نیز هیچ تقدیم در آن وقت تقدیم  
ندانند و نیز هیچ تعقب را از در ناخبر علی تراجم جماعت از  
ارباب فضل و کمال که بخندت دیوان عزیز ایشانست  
محصن تحریر از وصفت همت بحروف هجرت کردیم  
چون مقصود اصلی فقط ذکر اسما و علماء و اجله و فضلاء  
این چهل سال شمس بود باستانی از تراجم و احوال اکفای  
رفت چنانکه خواجهداد الله مستوفی فرقی نیز در  
باب ذکر علماء و مشایخ از کبریا و نیزه برکنده است چرا  
که حالات و اخبار و ماجرایات و آثار هر یک از این دانش  
وران و هنرمندان را بترجیح نکاشتن چند مجلد را  
مشحون خواهد خواست و چندین کاتب را مشغول  
خواهد ساخت

کف الاسلام و المسالین بئس الملق  
المذهب الدین اینه الله تعالی من کجهت  
وظیفه خلیفه الارضین العلامه کربا  
الشیخ محمد حسن الاصفهانی اعلی الله تع  
مقا و اتاله اعلی درجتها الکرامه  
در تخریر جلالت شان و علو مقاماتش کتاب مستطاب  
جواهر الکلامش کافی است سالها را بستاند بی جمیع



شعبه امامیه روی زمین که هانا شمار ایشان ناهشتاد  
 کر و مبرسد باین بزرگوار انحصار داشت آنکه وسعاد  
 پژوه فناوری وی را مناسط صحیح عمل میدانشند و در سائ  
 نجاه العباد زاهمی در بغل میدانشند در جلوس میمنت  
 مانوس علی حضرت اقدس صاحبقرانی خلد الله سلطان از  
 نجف شرف که محل اقامت و مرکز ترویج او بود محض اداء  
 مراسم شنبت ناجگذاری و تبریک جلوس بهر شهر  
 رسول مخصوص بدربار معد لئمه در فرسناد و از جانب  
 کارگزاران دولت علیه در حق فرستاده وی انواع  
 تکریمات و تشریفات بظهور رسیده از شاکردان این  
 رئیس عصر و فقیه اعظم که و همی اسبوه بدرجه اجتهاد نایل  
 گردیدند میگویند و العهده علی الراوی که در اجازه  
 دادن و تصدیق اجتهاد فرمودن آن مذاکره که این زمان  
 سپهر بزرگان دین است و مخیرین مجتهدین هیچ بکار  
 نمی نیت و ملکه استنباط احکام و استخراج فروع را نالک  
 اکبر اعظم و مخیر مکرر می اندشت و چون یکی از خاصه  
 اصحابش در ناهل کسی برای اجازت خدمت مشهور از در  
 طبیت و مزاج میفرمود (خلد با کل الخیر احق شرف  
 و جوهرات ذراتی عشرتبه سالهای دراز از راهها  
 دور بحضور فقیض ظهور او واصل میشد و از این ره  
 گذر تربیت تلامبه و ترویج علوم را و سابل حاصل میکرد  
 عده تکمیل مقامات اخذ و اندک امان در محضر فقیه  
 اکبر حجة الحق شیخ جعفر صاحب کشف الغطاء شد است  
 و در بعضی یکبار از وزارت بیعت غریبی شریف منسوق گردید  
 میگویند و قریب هشتاد هزار تومان زرنقد مصروف  
 داشت و مفسد بنفهاد و از اجله آثارش اسناد الکل  
 رئیس اعظم شیخ مرضی الانصاری علی الله مقام است

که از برای مدکان مدرس شریف و پروردگان محضر فقیه  
 او میباشد و زمانی قبل از رحلتش و بر اخلیفه منصوب  
 و نایب مخصوص قرار داد و حاضرین و مجاورین عتبات  
 عالیه از طبقات اهالی الی اعراب حوالی همدان از تعین  
 شیخ مرضی رضوان الله علیه مستحضر ساختند لهذا  
 بعد از ارتحال اش خنلانی بدید نگردد و مردم حیرت  
 بضریح وی علامه انصاری را اعلم عصر دانسته تقلید  
 همی کردند و او تبین نایب عام امام علی السلام همی دانستند  
 و از جمله شرافت نا این بزرگوار کتاب جواهر الکلام است  
 که فی الحقیقه از مفاخر اسلام است فون این فقیه اعظم  
 شریعتا قوم در سال بکفر او در وین و شصت و هشت  
 هجری مفارن او ائل این دولت ابد بنیاد بنجف شرف  
 اتفاق افتاد و در دار الخلافه طهران بلکه در جمیع بلاد  
 ایران بل و غیرها مجالس فاتحه و لوازم ختم تشکیل یافت  
 و در جوار امیر المؤمنین صلوات الله علیه بخاک رفت  
 قدس الله تعالی نفس و طبت و مسه

شیخ الطایفه استنا الکل حجة الحق  
 رئیس الاما ارجح شیخ مرضی رضوان الله علیه

انا لله برهانه و انا له رضوانه در عید محول  
 مشاهیر اسلام بلکه از صنادید رجال عالم است بعلو  
 درجه اجتهاد و کثرت عدد تلامبه و بعد صدیق  
 رضایف و غور فکر عمیق باسئله مقام زهد و  
 قدس و تقوی و اعراض نام از دنیا و ما فیها تقریباً  
 یکانه فرود وادوار است غالباً نکه هیچ مجتهد اعلم  
 در عصری از اعصار و مصری از امصار نبوده که  
 عالمی بگرد عوی رحمان بروی نکرده و با غیر واحد  
 انکار تقدیم او ننموده باشد الا این وجود مبارک که



در هیچ مقامی هیچگاه نداشتند و نداشتند در علم اصول  
 و ابان خصوصاً سبسی که که از صدر اول تا انصهر  
 شده بود که استنباطش در اصول که با اسم فرزند  
 شهرت گرفته با کتب دیگر که در فقه و غیره دارد بگرا  
 مطبوع افتاده است در فقه و سلطنت تشیع مدار  
 ندر پس بمصنفان نیز زکوار است و اسلوب استدلال  
 در احکام و اجتهاد در فروع بطریق دقیق و ایاط  
 این وجود مسعود مصدق حدیث علماء امتی کاتباً  
 بنی اسرائیل بود ملت شعبه اش عشرت از اهالی مکه  
 ایران و کوهی بنوه که در هند و بلاد روسیه و بعضی  
 از ابالات عثمانیه و چند شهر افغانستان و ترکستان  
 و غیره هستند هر سال از باب اوفان و زکوات و  
 اخاس و سهام امام و مظالم و امثالها قریب دو سب فرار  
 تومان بمحضراطه او ایصال می داشتند و او با نازده  
 بکستحق مقتضای نیز در حق خود از ان بنوه نصرت  
 نمی نمود و هر داد در نهایت احتیاط الی بنار اخربست  
 ارباب استحقاق میرسانند در جمیع دوران ریاست  
 عام و بنیاب امام علیه السلام بکنفر بزرگتر نداشت  
 آن هم مردی متقی از سلک ارباب علم بود موسوی حاج  
 ملا رحمة الله رحمه الله که هم جا بهین جهت مشهور است  
 الغرض این شخص زکوار حقیقتاً از اعجاب دهار و  
 نوادر روزگار بود و در علم و عمل و زهد و تقوی و  
 ورع و عبادت و ریاضت نظر از اول اولین و آخرین  
 محسوب میگردد استنفاط مراتب و مقامات و نایم و  
 ماجربان و اخبار و آثار وی من جمیع الجهات بکجملد  
 بزرگ و گمانی کلان خواهد شد این دولت مؤبد و  
 سلطنت مخلص داد و مقام افتخار انبلا مژ روزگار

خلاصه داد و بر هزاران شهید از فریبهای سلف برت  
 و شرف میبخشد از او که حسابانی دو دختر گذاشت و  
 نیز هیچ نداشت ولی قریب هزار فتنه مجتهد بیست  
 فرزند روحانی از وی مخلف شد و شمارش کرد آنرا  
 در تمام آیام ریاست عظمی و بنایت کبری نمیتوان تعیین  
 کرد و متحد بود در سال یک هزار و دو سب و هشتاد  
 و یک هجری در گذشت و از فوتش در شهرها شبعه  
 نشین محشری شد از اصحاب معالی مدین منو  
 در هر یک چندین مجلس ختم تشکیل یافت هزار شش  
 در جوار فایض الانوار امیر المؤمنین صلوات الله علیه  
 مشهور است قدس الله سره و اعلیٰ علیٰ الخمان قصر

**حجرات الانبیا کرام علیهم السلام الاحکام**  
**حاج میرزا محمد حسین شیرازی**

امروز در نظر اهل نظر علم مجتهدین است کافر مقلدین  
 شعبه فناوی وی را مناسط صحیح عمل قرار داده اند  
 بار یکی نظر نازکی فکر او را در فضا هفت سبکوند که  
 از معاصرین ندارد بحسن خلق و مجاهدت نفس صیر  
 المثل میباشد زمانی بعد از حلت شیخ الطائفة استا  
 الکل حجة الحق مرتضی الاضاری مقام تقدم این زکوار  
 ظهور هم رسانند کافر افاضل عراق و مجتهدین افاق  
 در حق او بر اعن و رجحان از عان او کردند و بموجبی  
 از خف شرف سیر من وای رفتند اخبار او را از همه قرا  
 داد و در جوار مشهد مبارک عسکرین و سرداب  
 مقدس مجاورت اخبار فرمود و با فاضل و شرح  
 اشغال گرفت السید التند الفقیه الموقد جناب  
 میرزا محمد فرزندان نام او در در برای صوری و  
 معنوی بر پدید زکوارش همی ناستی بنیاید و افتد



صفتها بد الحاصل علامه مشارا لیه در جمیع فنون و فضائل پیشوائیت کامل هذا اهل تحقیق نیز زوار را مجذوبین فخر بهر مائه رابع عشر میباشند مد الله

ظلاله علی رؤس المسلمین

چراغ مؤمن علی مجتهدان ساکنان اراک

از عطاء علماء اسلام است بفرز نفس و مناعت جانب از انبیا جفیر امتیاز داشت اهل دیوان وی در پیش مجتهدین مینوشتند و حق تعالی ان عالم عامل و فقیه کامل با بفرز ثروت و طول عمر و نفاذ امر خصما بنشیند بود اکثر علماء و رؤساء طهران بترتیب و ترتیب او اعتبار یافتند و بدایح و مقامات رسیدند جمعی از معاصرین در حق وی کسناخی میکردند و بی باکی

عبور زیندند که او را مالاً و جاهاً کوهن قدرتی فرید ترویج شریعت و خدمت ملت بر وجه کامل حاصل است و مع ذلک هر چه خرج اموال و جمع املاک ندارد و کافیه که این معنی اگر ثابت شود شریعت از دست و مقام ان صد رصفت اجتهاد از اعتراض و انتقاد اعلی است بالجملة عمده نلد او بر شیخ الطائفة صاحب الجواهر بود و در اصول و فقه و رجال و غیرها ضمیمه فرموده که جامع نافعی را که در علم در باب و حدیث هر دو اختراست بطبع رسید اشهار و اعتبار این زریکوار در دین و دولت و ملک و ملت با علی در جبرکال بود و صیبت بزرگی و عظمت شان از آسپاسیا بر فقهها کوه ارض نیز فتنه و هر جا افری که ندر بود احترام و اکرامی که این پادشاه امده الله باین عالم عامل و فقیه کامل میفرمود که در از مجتهدین را نصیب فنا و الحوق وجودش مذهب حقیق را قوتی و قوامی بود و شرع شریف السنظهار

و استحقاقی فخر تر در باب مدایج شنبه بیست هفتم محرم الحرام سنه یک هزار و سیصد و شش هجری بسن هشتاد و شش بقریه در طهران اتفاق افتاد و از این راه گذر نامه غیر رسد و در اسلام بد بد آمد و در تاریخ اینها گفته اند که

رحمت شد یکی جور این دن با جلوه و کفنا علی در حننه الماوی علی امهتان دارد و بعد از اقامه مجالس فاتحه در طهران بلکه در جمیع بلاد ایران روز فخره صفر سال مذکور خبانه اش بجوار حضرت عبدا العظیم بن عبد الله الحسنی علیه السلام باز در حاکم عام و احترام نام حمل افتاد و در مسجد عسکری بن الحسین مدفون گردید علی الله تعالی مقامه

چراغ شیخ جعفر شری

مجتهدی جلیل القدر و متفقی عظیم الشان بود شهرت و ریاستی بزرگ داشت او اخر عمر از موطنش که شهر سوس مشرانست عراق عرب رفت و در مشهد مقدس امیر المؤمنین علی علیه السلام مجاورت کرد و مقارن سال ارتحال بزرگوارت عتبه رضویه فایز گردید و هاباً و لایاً بالبدار الخلافه ورود فرمود و باذان اقدس شهر یاری خلد الله سلطانه ملاقات کرد و بشروت با ندرت بد همایونی فرین تعظیم و تجلیل کرد بد و از آنها طهران در استقبال و مشایعتش از دحامی فوق العاده بعمل آمد بالجملة در تقری و فطرس و وزع و زهد او از متأخرین معاصرین کمی دیده و شنیده نشده است مقتنی طریقی بدیع ضمیمه نموده که اینک بهر معتمد السطان میرزا فضل الله خان غوری مسنونی بطبع رسیده و انتشار گرفته از ائمه عصر و مجتهدین



وقت اول کسی که در مسجد سپهسالار که در طهران واقع  
و بمجامع سلطانی موسوم است بنماز جماعت اسناد این  
زاهد زمانه و عابد بکانه بود بشرحیکه در روزناجی  
دولتی تکاشتم فوئت او در اثناء حمل و تر حال نسبت  
عتبات قدرتمثال در سال هزار و سیصد و سه روی  
داد طیب الله ثراه

**شیخ مشکور مجتهد عرب**

مجاور نجف اشرف از اجداد فقهاء اهل البیت علیهم السلام  
محسوب است در اوائل دولت بطهران آمده و بحضور  
مبارک رسیده و گویند بعضی مواظب و رفاق شریف  
همایون از بنبند حفاوق جاری ساخت و در سال هم  
از جلوس ابد مائوس در حمام دچا رحام کرد بد رفیع الله  
در خانه

**حاج سید اسکات الله**

مجتهد اصفهانی حجة الاسلام بن الحاج سید محمد باقر  
مجتهد شافعی رشتی حجة الاسلام در فاضل و اخلاص  
و ورع و زهد و تقوی مستم مسلین بود بنظم شعر  
بفرمودنی داشت اب فرات را این بزرگوار در نجف  
اشرف جاری ساخت چنانکه در ضمن آثار عمده این  
عهد ابد مهلت اشارت شد فوئت در سنه یک هزار و  
دویست و نود هجری بمرحله کرد از منازل راه عتبات  
امته عراق عرب علیهم السلام روی داد

**افا محمد مهتد مجتهد اصفهانی**

خلف حاج محمد ابراهیم کرباسی که در فقه اسند کلامی  
مجلدات بسیار در اخوند حکیم فانی را در مدح وی  
قصیده است غزاه

**شیخ عبدالحسین طهرانی**

ملقب بشیخ العراقین مجتهدی بسیار فاضل و مقبول  
عامه نابیل بود در دولت عثمانی نیز اعتباری معتدبه  
داشت و کانت و حکام عراق عرب و راجر متی عظیمی  
نهادند بر اکثر تعمیرات و باسبسان عتبات عالیات از  
جانب علمحضرت اقدس هاپونی بیعت مواطب و  
مراقبت است مدرس و مسجد بکانه از مال الوضایه امیر  
نظام انالیک اعظم میرزا نقی خان در طهران ساخته و اثر  
است و باجماع افاضل طلاب عام شکر الله مساعید

**افا خوند ملا افای مجتهد در بند**

صاحب خزاین و اسرار الشفاده و سعادت ناصری و  
غیرها که در شهرت و اعتبار و نفاذ امر و انتشار  
صیت و علو قدر نالی حضرت شیخ الکمل حجة الاسلام  
حاج شیخ مرتضی انصاری قدس الله سره الغریزگان  
ملشد در حشمت و شکوه و مهابت و دلیری میان  
انباء سلسله علمیه امتیازی بین داشت از رفیق بابیه  
زخمی بر صورت شریفش بود بعد از چندین سال مجازاتی  
مشاهد مفید شرف عراق بدار اختلاف آمد و مفیده  
مکرمش با انواع تشریفات و احترامات پذیرفته شد در  
ایام عشراون محرم هر ساله بیای منبری از دعا عجم  
فرام میگردید و در عاشوراء مخصوصاً از وی عادات  
دپوساران در جموع مواج از بغیر پدران بصدور  
رسید بی اختیار تمام بر زمین میکوفت و کبریا جان  
میزد و بر هر حال بهر محبت الغریز در حبت اهل البیت علیهم  
السلام رتبه رفیع داشت و در عقبت شریعت مفیده  
مقامی منیع فوئت وی در سال یک هزار و دویست و هشتاد  
و شش هجری در دارالخلافت طهران اتفاق افتاد

**حاج مولی محمد جعفر چالبدی**



از معتمدین مجتهدین دارالخلافه بود مرحوم حاج سید محمد باقر  
 حجة الاسلام او را بر حسب <sup>علاء</sup> اسناد مسلمین هند بعضی از <sup>نحو</sup> بخوا  
 ان اقلیم فرستاده و او در آن کشور داد و ستاد بداد و مقصد  
 المرام بازگردد پس از ساها در طهران بنا بر پنج شب و شب  
 بسبب و پنجم صفر سال بکهار بود و شب و نو و پنج هجری در  
 گذشت و فرزندان دانشمند بر جای گذاشت مانند سید  
 مآب حاج شیخ موسی و فغانها نساب شیخ محمد که هر دو  
 از علماء عظامند و فقهاء فحام

**حاج مولی سید الله مجتهد بروجردی**

مشهور بحجة الاسلام که در او اخراجات دعوی اعلمت و  
 تقدم بر عموم مجتهدین عصر صیغره بود و باب علم مفتوح  
 میدانست و در فغانها مشرفی مکاشفانه داشت هنگام  
 اسند لال و احتجاج بدربای منازم مواج شبیه افشا  
 اشهار علم و صیبت فغانها و انتشار بزک مثنوی او همه  
 دیار شیعرا محبط بود بعد از بنعالم عظیم الشان شهر بروجرد  
 مرکز تحصیل علوم شرعی و مجمع افاضل ایران کرد بد شیخ  
 الطایف اسناد الکلم رضی الامضاری چندی در اقام  
 تکمیل مبدرس این بزکوار حاضر شده است و در مجالس  
 عامه زمان ریاست خویش اقوال از وی نقل میگردد و  
 اجاعات منقوله از او را محصل میگردد است علاوه بر  
 جلالت شان و عظمت مقدار این بزکوار در ملک و ثروت  
 و اموال و مشغلات نیز از معاصرین انباء سلسله کهن  
 باوی برابر بودند جماعتی در حق او صدد و خوارت  
 عادات معتقدند عبادت و تقوی و ریاضات شاقه  
 مشروعه اش مشهور است از او که ذکرش بعضی بدو  
 اجتهاد رسیدند از انجمله اجازه مبسوطه که بخط خود برآ  
 سفر کردند دانشمندش فخر الدین محمد و جمال الدین محمد

و نور الدین محمد رحمة الله علیهم که از بطن صبیته محقق  
 صاحب لقوانین رضی الله عنه بودند نوشته و با جهاد  
 هر سه تصریح نموده عنباد در دار الخلافه زیارت شد صدرا  
 دست سبط بزکوارش شریعتدار نجم الدین علی اکبر بن جمال  
 الدین محمد است و در اجاره مسطوره مرقوم از مردم معتبر  
 موثق مسموع افاده که در حق حجة الاسلام مشار الیه رحمة  
 الله علیه از ناحیه مقدسه توقیفی رفیع بصدد و روزان  
 توقیف کرامتی عظیم رسیده وی زاتار و رضایف چیزی  
 بر جا گذاشت الا تغلیفه قواعد الاحکام شرح احوالش  
 در بسیار جا بنظر رسیده و در ترجمه وی صاحب رضایت  
 الجنات را چند خط افاده و حاج سید شفیق چالقی و  
 حاج سید علی اصغر پیرش و میرزا محمد تنکابنی را غلظها  
 فاحش روی داده فون ابن عامر بزک اسلام چنانکه  
 نگارنده در مآثر السلطان از مجلدات مراث البلدان  
 ضبط نموده سال هشتم از جلوس هاپونی است مطابق  
 سنه هزار و دو و بیست و هفتاد و یک از هجرت نبوتش  
 در دارالترویر بروجرد مشهدی است مشهور و طیب  
 الله تره

**آقا سید اسمعیل مجتهد بهبهنا**

ساکن در دار الخلافه طهران از طراز اولی فقهاء و ارباب  
 حکم و فتوی معدود بود رساله علیه اش مطبوعست  
 جمعی تقلید وی میکردند در معاشران مردم کشین  
 متوسط داشت و از این جهت احد پر ابروی ظعن و دق  
 نبود فرزندانش از فقیه زمان هم با تقوی و قدس در  
 طلب علم کوشیدندی از ایشان میر عماد الدین سید  
 ناصر الدین علیهها الرحمه در طلوع جوانی و مجبوحه  
 تحصیل آن نجف اشرف و این بدار الخلافه طهران در



گذاشتند و شریعتداران آقا سید عبدالله در طهران وارث  
 محراب و منبر انجمن است از فقاہت پدر نیز بهری لایق  
 دارد و خوشن را مجتهد مینماید و تکرارند از شرح احوال  
 آقا سید اسمعیل اعلی الله مقامه الحنفی در لغت بهمان از  
 مرآت البلدان رقم کرده است و فاتی این بزرگوار در شب  
 ششم صفر سال یک هزار و دویست و پنجاه و پنج هجری بطهران  
 اتفاق افتاد و در تشیع جان او را مسلم و معاهد و در  
 از حام عظمی روی او خاکش در نجف است رضوان الله  
 علیه

**حاج میر ابرهیم مجتهد علوسیراز**

گذاشتند از مقام علم و علو شان شریعتداری و جامعیت  
 معقول و منقول سخن جو در همت او در تمام ایران جاری  
 است شرح احوال او در ترجمه سیر و آراء از مطلع الشمس  
 آورده ام مثل الله ظلالة و انال الامانه

**سید المجتهد میرزا ابوالفاسر حسینی  
 اما جمعة دار الخلافه اعلی الله مقامه**

انچنانواره در ایران بسیار بزرگ است علم و عمل و فضل  
 تقوی و قبول عامه و ریاست نامه هیچوقت از این سلسله  
 مسلوب نیندازند بنای علای ایشان میر عبد الواسع  
 خاتون آبادی رضوان الله علیه با مجلسی اول سمیت  
 معاصرت بلکه عاشرین داشته و فرزند بزرگوارش میر  
 محمد صالح که فقهی فحل و در پای علم و فضل بود بمصاهر  
 علامه مجلسی ثانی نایل شد و با شارت مجلسی علیه الرحمه  
 استبصار را از کتب اربعه شرح کرد و شرح علامه مشار  
 الیه از کانی تکمیل فرمود و کتاب حدائق المعتبرین که  
 در کشف از حقایق احوال ملئکه و انبیا و ائمه و سفراء و  
 سادات و علماء می باشد از اجلة آثار و تصنیفات او است

و خلف بزرگوارش میر محمد حسین سبط علامه مجلسی در  
 فقه و حدیث و تفسیر و حسن خط بکانه زمانه بود نصیحت  
 بدیع پرده اختر و علماء عصر را با جازات توان داشت از  
 جمله اجازه کبری وی که شیخ ذریع الدین خوانساری داده  
 و نام آن را مناقب الفضلاء نهاده از نقایس آثار آن روزگار  
 است و آن اجازه را مقارن محاصره اصفهان در فتنه افغان  
 بقبر خواتون آباد از ناحیه حرم فرموده و از آن ساخته  
 عظمی نیز شرحی موحش در طی سخن درج نموده و این عالم  
 جلیل اول کسی است از این سلاله نبیل که منصب رفیع  
 امامت جمعه نایل گردید چنانچه مقام عالی علی التوالی میرزا  
 محمد تقی الماسی صاحب هجرت اولیاء خلف میرزا محمد  
 کاظم بن عزیز الله بن محمد تقی المجلسی بن مقصود علی اصغر  
 رسیده بود و او خاله زاده این میر کبر است بگناه وفات  
 و صائب خویش را با این بزرگوار قرار داد لاجرم امامت  
 جمعه نیز که منصب وی بود با وصی مشار الیه رضوان الله  
 علیه اختصاص گرفت و از آن تاریخ همی در میان اعقاب  
 انجاد بوست و خلف و افرات شریف وی میر عبدالباقی اما  
 جمعه نیز از اجلة علماء عصر خویش بود و چون زاپر ابرق  
 عرب رفت اگر مجتهد بن و محمد بن عتبات مقدسه  
 از وی اجازه گرفت از انجمله است سید بحر العلوم و منصب  
 جلیل امامت جمعه دار الخلافه از این دو دو مان گرامت  
 نشان نخست از جانب خاتون معفور میر محمد مهدی میرزا  
 تقوی زنت و چون او در گذشت حسب الارث و الا شیخ  
 با خداوند این عنوان که او خدایا فاق بود انتقال یافت  
 ریاست عظمی و سبط بد و نفاذ امر و رواج حکم او را از  
 انباء عصر احد نداشت و نام عمر عزیز در نشر احکام و  
 فضاء حوائج و حفظ حدود و حراست اسلام گذاشت



درجه اجتهاد و علوم مقام ففاهت و بقضیل اساتید و  
 اجازات و سایر مراتب علمیه و وی در نامه دانشوران  
 ناصری بشرح مسطور است مضمون مقدس این بزرگوار  
 در داخله دار الخلافه ناصره در کربین در بین عتیق و جلیله  
 حضرت عبدا لعظیم مزار و مدفن مسلمانان است و مط  
 ملكة اسمان نور الله مرقد و شرف مشهده

**میر ازین العابد اما جمعة دار الخلافه**

از اجله علماء طهران است و افتخار بزرگ ملک و دولت  
 ایران فضل با هر چه دارد و ریاستی قاهر و درویش و تقوی  
 و جلالت شان و علوم مقام نیز از طراز اول محسوب  
 گردد از سبب ای شریف و شایسته مبارکش انوار حقا که آن  
 کلام است و آثار بزرگوار می ساطع بحسب خلق و ملک  
 محمود و حضال ستوده قلب مسلم و ذمی را صید نور  
 و در بند پناهنده کی قید نموده است چون الذلیل  
 میرزا ابوالقاسم امام جمعه سابق الذکر طاب ترسید در  
 گذشت و چنین خلفی بزرگوار بر جا گذاشت مقام آما  
 جمعه جماعت و توثیق جامع کبر سلطانی و سایر شئون  
 و مراتب حسب الارث و الاستحقاق باین بر کزیده آفاق  
 انتقال یافت و از دیوان عزیز در این خصوص فرمان و  
 تشریف بصدور رسید و بدین امر که شخصاً بتحصیل علوم  
 و تکمیل فنون مبرداخت عم معظمش میرزا مرضی صدر  
 العلماء و انابت خویش ساخت ولی در این تاریخ از نسبت  
 و شش سالست که بذاتیه مباحث و وظایف و اعمال این  
 منصب رفیع و متمکن تکالیف و اعباء این مقام منبع  
 باشد و در دین و دولت و ملک و ملت اعتبار فائق  
 و اقتداری خارق بهر ساینده در سبط بد و نقاد امر  
 و سماع کلمه و قدرت ترویج و حفظ حد و دنا لیل بد

بزرگوار است و لذا بعد از فون حاج ملا علی مجتهد کن  
 قدس سره امور اوفات مدرس و غیره بمقام ریاست عظیم  
 و کپاست کبرای وی موکول افتاد همانا علو ذات و  
 شرف عنصر و امتیاز نسب و اصل و فهم و فضل و  
 سایر مزایا و وسع با پای این عالم جلیل ذات اقدس هفت  
 اسلام پناه ابد الله را بسند توجهات و مرام خارق  
 العاده دعوت نمود تا آنکه وی را بشرف مضاهرت من  
 بین علماء العالم فرین اختصاص فرمود و تا کون موافق  
 بخدمت باب و کلاه و حفته صلب مبارک شاهنشاهی نیز  
 از این کتاب مستطاب نوشتم آوج سلطنت عظیم را دو  
 کوب سعد از سپهر انصهر ظالم شده است و ساگر بد  
 وان غلاما بین کسری و هاشم  
 لا فضل من نبطت علیه التائم

**حاج محمد باقر اصفهانی**

از مرزوبین دین بود و کبراء مجتهدین خلف شیخ محمد  
 تقی صاحب الحاشیه اعلی الله فامهار ریاست شرعی  
 اصفهان و مصنفان آن در اواخر عمر این عالم جلیل  
 القدر باو انحصار یافت فو قش در سنه هزار و سی صد  
 و یک هجرت بعقبات عرش رجاء امه عراق اتفاق  
 افتاد رحمة الله علیه

**اتاجال الدین مجتهد بروجردی**

خلف حاج مولی اسد الله مشهور بحجة الاسلام معا  
 ففاهت و تجریش در حدیث و تفسیر و در جبهه فضل و  
 تبعش در جمیع علوم شرعی و فنون اسلامیه مسلم  
 بود در اواخر احوال بمشهد رضوی مشرف شد و از  
 انجا بدار الخلافه آمد و چندین سال ترویج شریعت  
 و ارشاد عبدا اشتغال داشت نظیر نشان او را در



مظهر کمال نشان داده اند و سرعت قبول عامه کبر برای او در طهران افتاد در حق کسی شبنده نشده است فوتش در سنه هزار و سیصد و دو از هجرت بوقوع پیوست چنانکه در جریده ایران نیز نگاشته ایم و تمام مناصب مراتب و روائت وی حسب کارش و الاستحقاق بفرزندانش مندرش شریعتها رزین ائمه نجم الدین اقا علی اکبر سلمه الله انتقال یافت و اختصاص گرفت

**حاج میرزا محمود بروجردی**

از سلسله طباطبائیها است در امر معروف و نهی از منکر قلبی قوی است و از این جهت چند بار بدربار کردن مدار احضار کرد بد بر منظمه بحر العلوم شرحی بطور مزج بر نگاشته است و در جبهه فضیلت خود را نمونجی گذاشته رحمة الله علیه

**مولی علی قازیزاد**

ساکن دارالسعادة زنجان از کلمین مجتهدین بود در اصول و فقه کتابهای با تحقیق نگاشته و یادگار گذاشته

**میرزا عبد الرحیم مجتهد هاوندک**

ساکن طهران در فقه و اصول از فحول بود و بمدرسه فخریه دارالخلافه تدریس مینمود و بوظیفه این منصب معاش میکند و اینقدر تقوی و عدالت وی احدی را مجال نامل نبود رضوان الله علیه

**افاسید علی فروزینی**

از اعاظم مجتهدین و اجلة حفظه شریعت و دین بود در علم فقه مقام تحقیق او را از معاصرین احدی انکار نداشت ولی در اصول مسلم تر مینمود غالباً وفات قوانین محقق قلی با عنوان افتاد قرار میداد و بان کتاب کریم اعتقادی عظیم داشت هم بر قوانین خاشه

نگاشته که بطبع رسیده است و بر معالم الاصول نیز تعلیفه مبسوطی بر اخذ نزهت و تقوی و قدس و کثرت کسی دیده شده و ان علامه عهد و زاهد عصر هشتم زاده حاج سید رضی الدین مجتهد فروزینی است رضوان الله علیها

**حاج اقا محمد مجتهد خرابادی**

فقهی فاضل و الحق عالمی عامل بود در کمال عبادت و دیانت بقضاء دارالخلافه و فصل حضومات اشتغال داشت و در جمیع دوران اشهار و روزگار اعتبارش که بحکومت شرعیته گذشت احدی او را مورد فحش نتوان ساختن حتی اشخاص محکوم علیهم خلف اصدق او <sup>بجای</sup> حسین اینک بجای پدر بزرگوار در مسجد مهر زاعبد کز که در محله سنکلی افتاده امامت جماعت دارد و نیم آباد از قریبهای لکای ساوجبلاغ طهران است

**حاج مولی قای مجتهد خوینی**

فقهی متبحر و محدثی متبع و محقق متدرب می باشد و ساکن دارالسلطنه فروزین است و در تاریخ النفا بین کتاب ریاست شرعیته انخبطه من جمیع الجهات با اوست و در انملکت بر حسب استیکه و سزاواری قبول عامه و در حسن بیان و تفهیم دقایق قدرتی نامت دارد و در انواع علوم شرعیته تصنیفات پر داشته است مد الله ابام تر و بحیه

**حاج مولی محمد اشرفی مجتهد**

از مفاخر مذهب جعفری و حجج فزیه حقه میباشد که در ازاهالی ایران او را تقلید میکنند این بزرگوار در میان علماء عصر مجمع مابین شریعت و طریقت اختصاص یافته است از دور و نزدیک هم کس بجان و دل ارادت وی



مهورند و از نخول رؤساء عصر بیان منبر او را کسی نداند  
مدالله تعالی ظلالة

### حاج شیخ علی مجتهد مرند

در سال یکم هزار و دو و بیست و نود و نه هجری بسکنه در گذشت

### حاج شیخ محمد رحیم بر بروجرد

مجاور مشهد مقدس رضوی ریاستی معتد بهادر صفی  
خراسان دارد زمانی بنویسایش تولد است آنجا که بود  
تحصیلش در خدمت مرحوم حاج مولی اسدالله بروجردی  
مشهور بخت الاسلام و غیره شده

### حاج میراجب الله مجتهد رسته

از اجلاء نلامین مرحوم شیخ مرتضی الاضارای است صحبت  
بمهرش در فقه و اصول ممالک عرب و عجم وافر گرفته بچند  
سال قبل از این بر نیت زیارت مشهد مقدس رضوی  
بدار الخلافه عبور داد از جانب دولت و ملت تشریفنا  
عظمی در حقش ظهور و رسیده و هم در جمیع شهرها بزرگ  
و مراکز ابالات واقعه در خط عبور روی ذهابا و ابانبا  
محض تعظیم شعائر شریعت کافه طبقات مشوعه شعبه  
از خواص و عوام پذیرائی و بدرقه او را از دحام تمام کردند  
امر و از مجلس ندریس و تحقیق و افاضت او در علم اصول  
فقه کافه طلبه مجاورین نجف اشرف منفعه مبرک کردند

### حاج آقا محسن عراقی

که جامع مابین منقول و معقول است بر پاست و ثروت  
و مراهبای دیگر بر اقران تقدم دارد و از این جهت همواره  
محمود بوده و خواهد بود

### حاج سید محمد باقر مجتهد عراقی

ساکن سلطان آباد از مشایخ و معترین علماء بزرگ  
عصر است و بدر و پیش نهادی و بی عقبه است همانم در

### حاج مولی محمد کاشانی حجت الاسلام

خلف مرحوم حاج مولی احمد زاده صاحب النضائین  
المشهوره است خاندان ایشان در کاشان بسیار بزرگ  
و محترم میباشد از اولاد حجت الاسلام مذکور بعضی  
از افاضل زمان محسوب و بر اعانت و تقدم بر اقران مسلم  
هستند فون حاج مذکور در سنه یکم هزار و دو و بیست  
نود و هفت هجری بکاشان افتاد

### حاج مولی تقی مجتهد برغانی

نزبل دار السلطنه قزوین که بدست فقره بایسته شهید  
شد بشرحیکه در تواریخ این دولت نکاشته گشته این  
بزرگوار و در برادرش حاج ملا صالح مجتهد و حاج ملا  
علی هر سده از عظامه علماء دولت فاجارید اند و حاج ملا  
صالح بالخصوص از جمله اجله مجتهدین بود رضا بنف  
او در فقره و اخبار بهائیت اشهر داشت و مدرسه  
بسیار وسیع در قزوین با تمام استحکام بر سه طبقه ختیا  
و او بقرای عرب مجاور در گذشت و کتاب عبود الاصول  
و مجالس المتقین از تصنیفات حاج شهید قبول کلی ما  
بین علماء یافته و آثار فیه شهید هر نافع و مفید  
است مرحوم آقا محمد امام جمعه قزوین خلف شهید شهر  
در ریاستی داشت و بعد از وی آقا عبداللله برادرش باین  
منصب جلیل نایل گردید و او در فضاوت و تقوی فادح  
نداشت و اینک خلف الصدق او میرزا محمد تقی که از  
فضل و عدل سهمی عظیم و منطی کلیه دارد بجای پدر  
بزرگوار با امامت جمعه و جماعت قزوین میپردازد  
سلمه الله تعالی

### فاضل اردکانی

نام شریفش مولی حسین است از ائمه علماء عصر و اجله



مجتهدین زمان و مشایخ مرّوجین شرع و رؤسائمه  
 امامیه بود در حائز شریف مجاورت داشت و ریاستی  
 زاید الوصف بهرسانند اعلم حضرت همایونی را نسبت  
 بوی توحیات مخصوص بود فوئش در عراق عرب سال  
 بکفر و سپید و بیخ روی داد اعلی الله تعالی در جته

### ملا محمد تقی اردکانی

مدرس فخری در اختلاف طهران و از بزرگان مجتهدین  
 و مشایخ اسلام و مسلمین بود در سال بکفر و روین  
 پنجاه و هفت و قتی که غالب علماء مالک محروسه حاج  
 میرزا آقاسی صدر اعظم محترم بطهران حرکت میداد او  
 زانین زنده آوردند و مدرسه مزبور را با وی تفویض  
 کردند و در سال بکفر و روین و شصت و هفت از  
 سرای قانی برت فرزند هنرمندش آقا محمد <sup>تقی</sup> شیخ <sup>محمد</sup> محمود  
 طهرانی میباید وجود این بزرگوار حشره الله مع الائمة اطهارا  
 سلام الله علیهم اجمعین عم فاضل اردکانی سابق الذکر <sup>شد</sup>  
 و آقا محمد مذکور بنیاد غیبا و تعیین مشهور است

### شیخ راجی شیخ محمد

از اجله ائمه فقهاء و مجتهدین و در طبقه اولی از رؤسا  
 مذهب جعفری بود در نجف اشرف توقف داشت در  
 این دولت علیه بقصد زیارت عتبه و ضویر بطهران  
 آمد و احترام و ازدحامی که در تشریف مقدم چنان رئیس  
 اعظم شایسته بود بظهور رسید گروهی از علماء عجم <sup>کردند</sup>  
 ان بزرگوار ندا علی الله تعالی در جته

### شیخ جواد

از شاهپرزها بود و در سلسله علماء دین و حفظه  
 شریعت و آیین او را نیز بشمار می آوردند در نجف توطن  
 داشت و در این دولت ابدایت بر نیت زیارت استقامت

علی بن موسی سلام الله علیه بمملکت عجم آمد و در عتبات  
 ائمه عراق وفات یافت

### حاج سید علی ششتری

عالم عامل و عارف کامل و فقیه فاضل بود بزهد و  
 ریاضات شرعیّه و مخالفت نفس مشهور است در جز  
 رؤساء مذهب از کسانی معدود میگرد که صیبت  
 علوم مقامش نا همدار سپیده بشخ الطایفه اسناد الکل  
 مرضی الاضاری او را بر جمیع اصحاب خویش علما و علما  
 ترجیح میداد بلکه حضرت اسناد مذکور را میگویند  
 با وی در مقام ارادت بود تعبها الله المقام المحمود

### میر محمد هاشم مجتهد چهار سواد

اصلا از خوانسار است و فعلا در اصفهان ریاستی  
 عظمی دارد خاندان ایشان بعلم و عمل مشهور است  
 اسلاف عظامش از دوران صفویه تا کنون بفقاهت  
 و اجتهاد داراست اند با اجازه روایتی این سلسله گروهی  
 از علماء عصر نایل میباشند صحبتش در طهران ادراک  
 کردید

### آقا سید محمد باقر فریبی

قوم پدانی از بزرگان مجتهدین بود و ریاستی عظمی  
 داشت میر محمد صالح و میر محمد رفیع که هر دو از مجتهدین  
 مسلم زمان صفویه اند از اسلاف او میباشند نلد  
 و تکمیل مراتبش در محضر شیخ الفقهاء شیخ محمد حسن  
 بجنفی صاحب الجواهر بود و زمانی نیز در معیت حاج  
 سید محمد باقر اصفهانی حجة الاسلام گذرانید و در  
 فقه و اصول و فنون معقول تصنیفات پرداخت و  
 در خطاب و شگفته میان علماء کافه نظر نداشت  
 در سال بکفر و روین و هشتاد و شش هجری



# باب

## ملاعلینقہ خیارجی

از مشاہیر مجتہدین فرزند بود و خیارج از قرای خالصه  
 انخطه میباشد مشارالیه در اصول و فقه پیوسته  
 ندر پس میگردد و غالباً خود در شهر قرظین شریعت را  
 ترویج مینمود اعلی الله مقامه

## ملاوزین العابدین کلباکی

مجتهدی محل در مرجع جمیع اهل فصل بود و در جنب  
 ففاهت و علو درجه اجتهاد وی کلبه افضل این دروازه  
 و مجتهدین دیار ایران خود را خود در علمش مردمند بعضی  
 از علماء او را در و ازده فن صاحب رای و معنام  
 اجتهاد می دانند و گروهی در حق این بزرگوار میباشند  
 و خوارق عادت معتقدند فی الواقع دایره تجرید در  
 این رساله از ادب تکلیف ترجمه این فقیه اعظم بسیار  
 تکست عبارتی نداردیم که هم حق مقام این کوند  
 بزرگان با آن بیروازیم و هم از شرط اخضار خلف نوزیم  
 تاریخ فوت اینعلما علی الله مقامه چنانکه در مآثر  
 السلطان نیز نوشته ام بکفر او در و دست و هشاد و  
 است بسن هشاد تقریباً

## شیخ صالح ششتری

فقهی حلیل القدر و مجتهدی عظیم الشانست در  
 مملکت خوزستان و انخوالی مرجع ملت و رئیس دینی  
 امروزه بن بزرگوار میباشد زمانی که نکارنده  
 نایب لایالہ عربستان بود از جانب مرحوم ضیا الملک  
 حاج علیخان اعتماد السلطنه والد مؤلف غفر الله له  
 صحبت این فاضل فرزانه و عالم بیکانه و امکرورد یافتند  
 است طال الله بقائه

## حاج ملاهادی سبزواری

چنانکه در تاریخ قاضی السلطان نیز نوشته ام بقرین در  
 گذشت و شصت و پنج سال داشت و از اولادش آقا  
 سید موسی و فرزندین ریاست معتد بها دارد و میرزا  
 ابوالقاسم ناظم العلماء فرزند میباشد و در خط عمره و  
 حسرت محض و فضایل دیگر و ارث مراتب پدرانست ابدا  
 الله تعالی

## شیخ جعفر محمد علی التوراصلا

الطهرانی موطنا از اجله مجتهدین و مرجعین دین بود  
 از خدمت شیخ اجل فقیه اعظم شیخ محمد حسن صاحب الجواهر  
 درجه علمای ففاهت داشت و بطهران در مسجد حاج  
 سید غریب الله امامت جماعت میکرد هم بدار الخلفه در  
 گذشت و بحجرت کبریمین شخص وارد صحن صدوق علیها  
 الرضه مقابله کرده و از آقا محمد مهدی نواب است مد فون  
 کردید و آن دو حجره بر طرفین در ب صحن فر بود از ستم خط  
 واقع شد است و برادر زاده او و طهرانی از اقیانیا و اختیار ایام

## اقامبر سید محمد شمسها اصفهانی

مجتهدی مشهور و مدرسی معتبر بود و احیاناً ادعوی  
 تقدم بر معاصرین میفرمود بر قوانین و ریاض ففاهت  
 نوشته و تصنیفات دیگر نیز نباید کار گذاشته

## حاج محمد جعفر اباده فارسی

از مخول مجتهدین طریقه جعفریه و مشاهیر مرجعین  
 شریعت محمد تراست عطاء علماء در حضرت وی نشین  
 و خود در بیشتر دند و بزرگان دین و دنیا نام مبارکش  
 بجهت تمام میبردند در علو درجه ففاهت و ستمو مقفا  
 زهد و عبادت هم معاصرین بر وی غبطه می و زدند  
 در ذنبت و صفت اللغه و علم رجال و در این بزرگ طبر  
 رفع الله تعالی مقامه حشره مع المحقق و العلماء

بزرگان دین و مشاهیر



فیلسوف اعظم دوران و حکیم علی الاطلاق در تمام ایران  
 این بزرگوار بود وی در دوران این پادشاه چنانست که مولا  
 صدای شیرازی در عهد شاه عباس کبیر هر حکیم منالیه  
 و عارف منصف و مراز منترع که در عصر ما هست  
 انشاالله باستان اوست در اینمانه گذشته حکمت و معقول  
 اینمرد فرز بهما نظور با سپس کرد که شیخ مرینی فقه اصول  
 و مردم آزی که امان چند نقل میکنند در سفر اول موی  
 هایونی بخراسان در سبزوار با انبشهر با رحمت سفار  
 ملا فانی حکیمان کرد در دیباچه حکم الاسرار و در بعضی  
 اشعار بسیرت ملوکانه این پادشاه قدس نهاد اطهار العفا  
 نموده و او را عبدالمک و رؤف و انواع ملکات ملکوتیه  
 ستوده است تصنیفات بسیار دارد که بعضی مکرر بطبع  
 رسیده بقضیل زندگانی شخصی او را در سفر ثانی موی  
 منصور بخراسان خود بلا واسطه از دیر دانستورش آقا  
 محمد اسمعیل و آقا عبدالقیوم سلمه الله و از عمال کرمان  
 اش که در و راه پرده نشسته بود و تقریر می نمود بشرح شنیدم  
 و در ترجمه سبزواری از مجلد ثالث مطلع الشمس کجا اندر  
 در اشعار اسرار مخلص مکرر موی کاظم سبزواری مختصر  
 بتر در تاریخ فون اسنادش اسرار گفته اسرار چو از  
 جهان بدر شد از فرزندش نالبر شد نارنج  
 و فاش او بر پسند گویم هم زنده تر شد نارنج و کلاهش  
 غریب است و مدت عمرش حکیم

### مولی محمد سبزواری

خلف مرحوم حاج ملاهادی مذکور است حکیمی فرزانه  
 بوده و پیش از پدر وفات نموده تربیتش خود در بقعه والد  
 بزرگوار خارج صندوق از سمت جنوب است و ان بقعه  
 و صحن را بر تربت طبیب حاج مذکور است که الله اعالی

القصور مرحوم میرزا یوسف استنباطی صدراعظم پریا  
 ساخته خدا بش ثواب خلیل و اجر جمیل دهاد

### حاج محمد کریمخان کرمانی

از کبرای علماء عصر معدود بود و در جمیع فنون عقلیه و  
 نقلیه دعوی اسنادی می نمود از جماعت شیخیه بعد از  
 سید کاظم رشتی گروهی مری می گردیدند و او را در  
 چهارم از در کان اصول عقاید خویش گرفتند سید  
 محمد باب علیه اللعنه و العذاب در تلفیفات مضحکه خود  
 که نامش بران گذارده و سفاهت خویش را برهان زند  
 این دانشمند فرزانه را فریفتن خواسته است که دانش  
 گفته (ان الکرم کان فی الکرم ان کرمان کرمانی که این  
 عالم جلیل بطهران آمد بحکم اعلی حضرت هایونی رساله  
 در رد باب تکاشف که این او ذات بطبع رسیده و ارشاد  
 العوام از تصنیفات وی در مبعی و غیرها مکرر مطبوع  
 افتاد و هکذا افضل الخطاب در علم حدیث الحاصل در  
 غالب فنون کتابها ساخته است و وسائل پرداخته نموده  
 این دانشور بزرگ از اهل فاجار است من قبایل التراد و مرت  
 در حق وی بر طریقی افراط و تفریط می روند در سالک  
 هزار و دویست و هشتاد و هشت ملک کرمان در گذشت

### حاج محمد رحیمخان کرمانی

فرزند دانشمند حاج محمد کریمخان مذکور است و از چند  
 سال است که مقیم دارالخلافه کرده در فقه و حدیث  
 و تفسیر و تاریخ و ناویل و تطبیق مابین ظاهر و باطن و  
 جمع مابین معقول و مسموع و علی اصول و فروع متبنا  
 مشاهیر فقه شیخیه منفرجه است بیان منبر او را بنابر  
 از این جماعت احدی ندارد بانگازنده اختصاصی بزرگان  
 میورزد حسن محاضره و لطف محاوره و پیر از همگیس



ندیده ام متع الله الاحباب بقره بقاءه

افاسید حسین ترک کوهکری

علامه افغان و محقق دوران بود در میان تلامذه بزرگ شیخ  
الطایفه مرتضی انصاری عدل حجة الاسلام میرزای  
شیرازی دام ظل العالی بود بعد از فوت شیخ مشارالیه  
مجلس تدوین او در نجف بسیار اعتبار هم رسانید و در  
اصول و فقه اسلوبی سلیس و مشبیه با اقتضاد داشت  
همین جهت شمارش را گردان وی از سایر مجتهدین بیشتر است  
در سفر اعلی حضرت راهبونی بعینات ائمه عراق علیهم السلام  
معمور و رحمت ظهورش اهانند رسید و انواع نطقات  
بدید فوتش در سال کهنه بود و دست و نود و نوزده هجرت  
عراق عرب افتاد اعلی الله تعالی فی الجنان مقامه

حاج ملا علی مجتهد طهرانی

مشهور و حاج میرزا خلیل از ابان اهلبه و از براهین طایفه  
طریقه جعفریه بود در فقاها و اجتهاد مقامی بسیار بلند  
داشت حتی حاج ملاهادی مدرس طهرانی که از اجله  
محققین محسوب میگردد بعد از فوت شیخ الفقهائنا  
الکلا حاج شیخ مرتضی خواص اباعلیت او ارشاد می نمود  
و در پایه زهد و تقوی وی حدی طمع بستن نمی توانست  
دو در مان حاج میرزا خلیل طیب طهرانی که از اولاد عصر  
بود بجلالت مسلم است اولاد و حقه اش جمله علم و فضل  
موصوف و بیزهد و تقوی معروف میباشند از صاحب این  
عنوان کرامات ظاهر و منامات باهره اشهار دارد شطر  
از علو قدر و رفعت رتبه این بزرگوار در کتب حافظ العصر  
ظهور الشیعه العالم الزبانی الحاج میرزا حسین الطبرستانی  
نظر رسیده است اعلی الله فی الجنان مقامه

میرزا محمد صالح عرب

مشهور بداماد پیر افاسید حسن است که داماد استبد علی اصحاب الزبانی  
بوده در حفظ حد و در حای حقیقت عنری شد بدین  
از این جهت فتنه در شهر کربلا بر پا کرد که جماعت کثرت در آن  
واقع بقبل رسید و خود مشارالیه را اسیر ابدار السعاه  
حسطنطنیه بر برد و با اقدام امضاء این دولت مفارقت  
او اهل جلوس همپونی از انجا طهران آوردند با مقام حقا  
و فرید جلالت خلقی سخت خشن داشت و هبنکام غضب اصلا  
خوشتر زامنالك نبود بتلاوت قران مواطینی فوف  
العاده از او مشهور می شد و در احترام کلام الهی انهای  
عبر مناهمی میفرمود و هیچ وقت قران در حال قرائت و  
عبرها بر زمین نمی گذارد بر بعض جلدش خاشته نوشته  
ستاره بر هر التریاض و بر روضه شهید نیز خاشته داشت  
و میفرمود اگر نام روضه الصفا نبود اینجا شهید را این صفا  
الروضه می نامیدم و نیز در اصول کتابی ساختن مترجم  
بمقتد اب اولاد نیز از او ماند و از بناش یکی در خانه  
شتر بعیند افاسید عبدالله خلف الصداق افاسید  
بهیجا علیه الرحمه است فوت این بزرگوار در سال کهنه  
و سصد و سه هجری بدار الخلافه ناصره روی داد و  
کالتد شرفش بعینات ائمه عراق حمل افتاد میرزا حدید  
علی مجد الاولاد در واقع وی گفته که سال فوتش را نیز با  
با یکی افزوده گفت صدر جنت حله گاه صالح داماد شد

حاج سید شفیق جانلقه

از مشاهیر شاگردهای شریف العلماء مازندرانی است  
و اصول کربلا را در کتاب قواعدش مانند حساب و  
بسلک تحریر کشیده و خدمت علامه العصر حاجی محمد  
اباده فادسی نیز برای تحصیل و تکمیل رسیده و اجازه  
کبری مطبوعه طهران تراجم جمعی کثیر از علماء مناخرین

از  
مجموعه  
تالیفات  
این  
بزرگوار



از عهد صاحب لؤلؤ فی الیومین را بر وجه اشارت وارد کرده  
است گروهی از مجتهدین عصر و اصول شاکردی و در آن  
اند در علم حدیث و تصحیح اسناد و معرفت احوال دیوان و  
فن شریف در آیتین الاقران بر هر مقدم بود و جمله اسم  
اشغالش بتدریس و ترویج در خطه بر وجود از بلاد کسری  
کوچک بود

**افا شیخ علی مجتهد شریعتدار**

استرآبادی الاصل طهرانی المسکن از افاضل فقهاء دارالحدیث  
است در وثاقت و تقوی و حسن خلق و اطلاعات مشهوره  
و تتبعات مثلونه مسلم این شهر میباشد در رجال نالیفی  
نافع دارد و بر حسب مشیت شاهانه جامع ناصر می آید  
اسلوب جامع عباسی است بر اقب خاص مرحوم میرزا  
سعدخان بنام هاپونی بزکاشنه زار الله توفیقه

**حاج شیخ هادی بخربادی**

امروز از مجتهدین مسلم دارالحدیث و مرجع حکومت  
شرعی است و در جری مجتهدین عصر بد رویش نهاد  
و بی تکلفی امتیازی مخصوص دارد و در زهد و ورع  
سپار که عدل است و با علماء هر مذهبی هر آینه اینچنین  
دوست میدارد و بی محابا با کافران و دشوران فرق دنیا و  
رؤسای دینی هر جمله محالست مبرها بد و بیخندان مستفاد  
فضلا و وقت غنی ایتی می آورد در رفقه و اصول و حدیث  
تفسیر و رجال و مقالات و غیرها من العلوم و المعارف  
و الاطلاعات از منفردین متجربین معدود میگرد

**ملا فتحعلی سلطان آبادی**

عالم عامل و فقیه فاضل و عارف کامل است مردم در  
علو درجه و ورع و تقوی و زهد باو مثل میرزا صدیق  
از عراق ایران میباشد ولی فعلا در سمرقند میسر

مخبر سرکار حجة الحق سید الطایفه حاج میرزا محمد حسن  
شیرازی ام ظله الممد و دانست و امامت جماعت را با وی  
گذارده اند اکابر علماء مجاورین و غیرهم که خود هر یک با  
چندین هزار معتقد و مرید است نسبت با او خود ملا فتح  
علی مذکور در مقام خلوص دارادند هستند و از وی  
بعضی مشاهد کرامات مدعی میباشند فقیه اجل حافظ  
عصر حاج میرزا حسین نوری طبرسی در دارالسلام و  
کلمه طیبه از وی بکرات نام برده و خوشین را نسبت با او  
از معتقدین و مریدین شمرده و کفی بذک حجة

**حاج میرزا ابوالقاسم موسوی**

مجتهد زنجانی از رؤساء بزرگ مذهب حنفی بود و  
در فتنه بابیه زنجان تحمل کرد و بدین دولت  
خدمان نمود در رفقه و اصول و عدد و حدیث و غیرتک  
کتابهای سودمند ساخته همانا بدار السعاده زنجان از  
چندین قرن نا این زمان احدی مقام ریاست و نیاد امر  
سطب بد او راهم نرسانیده سرفز نندادند ش حاج  
میرزا ابوظائب مجتهد و حاج میرزا ابوالمکارم و حاج  
میرزا ابو عبدالله هر سه شهرت نامتور ریاست عامه  
دارند و مسند شریعتان امر حوم در زنجان الهومریا  
شرعیتم ارقده العلماء العظام حاج میرزا ابوالمکارم  
مذکور است سلمه الله

**حاج میرزا ابوظائب مجتهد**

از افاضل حسین ترک کوهکبری اعلی الله مقامه مجاز است  
و زیاده بر مقام فقاها و اجتهاد در رفون عصر جدید  
نیز بد طوئی دارد و بابت مؤلف این کتاب از سالها  
که در مقام بجهتی و دو سناری میباشد ابد الله تعالی

**حاج میرزا محمد باقر مجتهد**



امام جمعه تبریز و رئیس اعظم اذربایجان بود و مذهب  
 حق جعفر را حراستی مردانه منمود مقام فقاهاست و احتفا  
 ان بزرگوار و مسلم جمیع مسلمین است خاندان ایشان به  
 اذربایجان بیت علم و عزت و فضل و ریاست میباشد  
 دولت راهمواره باحوال رجال این دوده توجهها مخصوص  
 بوده فوئد این فقیه نبیره در طهران اتفاق افتاد بسال پانز  
 هزار و دو صد و هشتاد و شش هجری

**حاج میرزا محسن مجتهد اردبیلی**

از افاضه علماء اذربایجان بود و در فقاهاست و فضایل دیگر  
 مقامی رفیع داشت و از حجت ریاست نیز هیچ کس وقتی  
 نمی نهد و شریفی و افره بسیار است

**افاسد صادق طباطبائی**

از عطاء رؤسای دین واجله فقهاء و مجتهدین بود  
 طهران می نشست بمقام بزرگوار و بسط بد و نفاذ حکم  
 و قول عامه که او داشت که کسی رسیده است عهد  
 نلد وی در اصول بر شیخ محمد حسین صاحب فصول بود  
 و بر کتاب نیز تعلیقات پر خوانند و احیاناً اشعری فقهها  
 مبدی است الحق در حفظهای شریعت از هیچ دقیقه نمی  
 گزینست و در این باب اقدام و اهتمام او را دیگری نداشت  
 ولی جمعی از شباطین بر در محکمه وی گرد آمده بودند از  
 متراضین رسوئه مبدیستند و با انواع وساوس لطائف  
 و سایر در استحکام احکام آن رئیس اسلام دخنه می  
 افکندند اولاد مشارائیه بسیار و هر قرین عزت و  
 اعتبارند علی الخصوص شریعتها را فاسد محمد رضا که  
 وارث مسجد و محراب نجف کرده فوئد درع اربع  
 الثانی نشانه اتفاق افتاد مرادش بر ظاهر قصه حضرت  
 عبدالعظیم از سمت شمال است مرحوم میرزا یوسف

اشتبانی صدراعظم بر سران تربت طیبه قبه عالی افروخته  
 و صحنی مشتمل بر حرات ساحنه است طاب الله تراه و حشر  
 مع من کان بتو لاه

**افاسد جعفر طباطبائی**

سیر نامور افاسد صادق مذکور بود و در فقاهاست و  
 فضایل دیگر مقامی سیامی داشت و در حبه و والده ماحد  
 بخوانی در گذشت در مجمع الفضا اشعاری از او ذکر  
 شده رحمة الله علیه

**حاج شیخ زین العابدین مازندرانی**

مجاور چار شریف امر و زعلو مقام فقاهاست بسیار که  
 نظر است گروهی عظیم از شیعه عراق و ایران و هند و  
 او را تقلیدی کنند فتاوی وی غالباً قرین سهولت  
 فرزندان این رئیس اعظم و فقیه الفخیم را نیز شنیده ایم که از  
 اجله علماء می باشند و جلله فقهاء

**سعید العلماء مازندرانی**

از افاضل مجتهدین بود و ریاستی معتد بها داشت و  
 بعضی از اهل تحقیق او را با شیخ الطائفه اسناد الکل  
 مرتضی الاضاری هم سنک میکردند این بزرگوار  
 بملاحت منطوق و فصاحت بیان بکانه روزگار بنظر  
 امد اعلی حضرت اقدس همایون دانست بوی اقبال  
 عظیم و توجیحی عن الصمیم بود اعلی الله مقامه

**حاج مولی هادی مدرس طهرانی**

محققی جلیل القدر و مجتهدی عظیم الشان بود کافر  
 افاضل و اولاد الخلفه بر وی نلند میکردند غالباً فصول  
 در علم اصول عنوان قرار می داد و ریاضنا در فقه  
 و در عصر این بزرگوار تحصیل علوم شریعت در طهران  
 بر وجه اکل ممکن بود و بعد از وی ان رونق نماند و



ان رواج برفت و اشهادش بمدتس از ان بود که در او  
عمر مدتی در مدینه حاج محمد حسینیان مروزی فخر  
الدوله ندرین میفرمود وی در سنه ۱۰۸۰ زکات نمود اعلی الله تعالی

### حاج مولی رفیع کبلانی

مشهور در بستر بعد از از مشایخ علماء و معتمربن مجتهدین  
بود اشتهار و اعتباری زاید الوصف داشت بیرون و  
مکنه وی در ملک کبلان کثیر کسی می رسید بعضی از  
انار بزکواریاد کار کند اشته از قبیل بل سپاه رود و راه  
جهنم دره و بل منجیل و نارنج و لادش نارنج است و هکذا  
خبر آن که سال فون شاه شهید اقا محمد خان فاجار بود  
باشد خدمت شریف العلماء محصل اصول کرد و زنی  
هم تشرقا مقیم محضر حجة الاسلام حاج سید محمد باقر  
رشتی صفهائی بوده در فقه و اصول و رجال تصنیفا  
ذموده و چهل سال تقربا بترویج شرع و ریاست عامه  
و مطاعبت نامت کند و ایند نادرسال بکفر آورد و پست و  
نود و دو هم بشهر رشت در گذشت اینصراغ نارنج فون  
اوست همنشین با محمد علی است اولاد چند  
از وی مخلف کرد بد از انجمله اسن فای حاج محمد ابرهیم  
معروف بنجاج مجتهد که در کبلان اعتبار و اشتهاری  
بکمال دارد و دیگر افتخار العلماء العظام حاج میرزا محمد  
مهدی بحر العلوم سلمه الله که در عدل و اجله و فضلا  
عصر معدوم می کرد و نیزه کافه رؤسامت و امثالا  
دولت معزز و معظم است

### میرزا محمد حسن اشرفی سلمه الله

در نایب جمیع این نایب از رؤساء بزرگ دار الخلافه  
است تحصیل و تکمیل وی در خدمت اسناد الکل شیخ  
الطایفه حجة الحق شیخ مرینی ششتری انصاری رضوان

الله علیه شده از وقتی که این بزرگوار بطهران آمده است  
تکمیل اصول الفقه را بر سبک جدید و سبیله عظیمه  
پدید شد بعد از مرجوم حاج ملاهادی عمده نلمند  
طلاب و مستعدین در دار الخلافه بر این دانش و بکانت  
وساها میگذرد که زحمت حکومات شرعی کلید بر  
عهد وی قرار گرفته ادام الله ابام افاضانه

### شیخ فضل الله نوری

افضل و اکمل نلافند سرکار حجت الاسلام حاج میرزا محمد  
حسن شیرازی مد ظله العالی اوست در فقه و اصول و  
حدیث و رجال و انواع فضا اید بکرامت سازی پست دارد  
اهالی دار الخلافه را با این بزرگوار اعتقادی است راسخ  
مجلس درس و افادت و افاضتش نیز از زبسی عام و وجود  
کافه مستعدین مدارس طهران را در می باشد از شرافت  
آثار قلبیه وی صحیفه قائمیه است اطال الله تعالی ابام  
افادانه الحقه

### حاج سید ابوتراب

از اجله مجتهدین قرظین بود و محکمه عامه داشت

### حاج ملا فتح الله شاردی (لا هارد)

از جمله بزرگان فقهاء ایران و مسلمین مجتهدین دار  
السلطنه قرظین بود شرح لغه و اغالباً در رس فقه قرار  
میداد اهالی قرظین عقیدتی خالص باوی میورزیدند  
و مسجد او در این وقت بستر عتاب ملاهادی که همشیره  
زاده اوست تعلق دارد

### شیخ محمد ظاهر ذوقی

محققست اصولی در بابک خوزستان ریاستی عامه  
و شهرتی نامت دارد صبت فقاها و فضیلت زهد و  
تقوی و ورع و قدس وی نا بھر جای رسیده است و



از ایران بسیار بدو اسلام گشوده زمانی که بنده نگارنده  
از جانب پدر نایب لایزال عربستان بود فیض محض و فو  
زبارت این عالم جلیل القدر عظیم الشان را بکثرت  
ادراک نمود

**اخواند ملا محمد ابراهیمی اصل**

بخفی جواری از جمله رؤسا مجتهدین درجه نخستین بود  
و در معقول و منقول و فروع و اصول او را اسنادی  
اعظم و محقق مضمین میدانند شهرت مالک اسلامیه  
روس ایران و عثمانی و هند هر را در کفر نداشت و  
جلالت شان و عظمت رتبه و علو مقام و رفعت مقام  
بسیار کنظر بود و در اکثر علوم مانند فقه و اصول و  
رجال و فون عقلانیه از ضناد پداسانید معدود  
گردید چون ابروان قدما از ایران است نام او را نیز در  
این فهرست براد نمودیم و ایشان و برکت و جلالت این  
کتاب مستطاب فریدیم مولی علی اصغر ابراهیمی برادرین  
عالم ربانی در سلك و عاظم محدثین از نظر اول معدود  
بود و هم بترتف مجاورت عنایت متعالی استسحاب  
داشت در کتب و رسائل و کتب و رسائل و کتب و رسائل

**افا محمود بن افا محمد علی بن الوحید افا  
محمد باقر رضوان الله علیهم اجمعین**

سلسله ایشان در میان علماء ایران جلالت عظمی ممتاز  
است از عهد مجلسی اول که تنای اعلای می ایشان  
میان شدالی زمان و چند بهیهائی که با جلد بزرگوار  
اینخاندان عظیم الشان است و از اوقات باز تاکنون هم  
فناخت و فضل نام و ریاست و قبول عام در میان  
ایشان مستمر مستدام بوده و هست  
اذا مقرر می آید در حد نایب

**مختطفینا نایب آخر مقرر**

افا محمود در طهران رئیس بزرگ بود و بصوفی عالم  
در ایشان و سودا و سرایشان اقبالی عظیم داشت بر  
خلاف سپه پد بزرگوارش که دوده صوفیان بر  
انداخت و بعضی را در اب غرق ساخت از آثار فلبسته  
انعام عارف شرح دعای سیات است غوث وی در  
سال یک هزار و دو سبت و هفتاد و یک هجری بقریه  
در آسب شهبان اتفاق افتاد قدس الله سره

**افا سید رضی الدین**

مجتهد فزونی خال مفضل افاسید علی صاحب قلبه  
معالم و حاشیه توانین بود و در قرین و متعلقان  
ریاستی بزرگ و مجلس فقه خارجی بمثابه رؤساء  
عرب مشغون بگروهی بسیار از مستعدین علماء عجم  
داشت جلالت قدر و عظمت شأن ان بزرگوار در این  
گونه احتضارات می کنجد قدس الله سره

**افا سید علی مجتهد بحر العلوم**

خلفا لصدق افاسید رضابن السید بحر العلوم  
المشهور فی مالک ایران و الهند و القوم از جمله عظم  
علماء و کبرای رؤساء بود اگر چه اصلاً و اهلاً ابراه  
مبایشان تا کلپه بیت بحر العلومی در عراق عرب و  
غالباً در نجف مینشینند سید مشارالیه ریاسته  
عظمی داشت و وجه معلوم که هر ساله از هند براه  
محصلین اثنی عشرین بعراق عرب می آمد چون حضرت  
شیخ الطایفه حجة الحق مرضی الاضاری بموجبی  
مسترد ساخت وی بنید پرست و سالها بدست این  
بزرگوار می رسید و در زمان ایشان در تمام مالک شیعه  
امامیه از یونان محترم قدس است فهاض



اجتهاد و تقوی و فضایل و مزایای دیگر هیچگاه از این دوده  
مفارت نموده و اینک امتی است حقیقه سید بحر العلوم  
بزرگوارانا الله تعالی برهاند

### شیخ محمد مهدی بن الشیخ علی

بن الشیخ الاکبر فقیه اهل البیت و جد بزرگوار  
و هر دو عم اکرمش موسی بن جعفر حسن بن جعفر که بعنوان  
مخصوص نیز من کور افزاده از مجتهدین و حفاظ احکام  
شرعی و دین بوده اند و مشهور است که شیخ فقیه اکبر  
کاشف الغطاء عن کل ما خفی و استر در تحت میزاب در  
حق اعقاب تبه اجتهاد خواسته و پیر این دعاء بر نشان  
نشاند

### ملازمین العابدین مجتهد برجرد

از شاگرد های مشهور ملا علی مجتهد برجرد است و در  
خط مسکونه به قضاء و بکیر مات شرعی و مباشرت  
امور حسبیه اشتغال داشت

### ملا میرزا محمد اندامانی طهرانی

از درجه نخستین مجتهدین بود و بیسبب و وفادار مرد  
قبول کلمه امتیازی بپن داشت و از این جهت مدرسه  
فخریه طهران مدتها بدست وی بود الحق مشارالیه  
انعم الله بر صوانه علیه در ترویج شرع و اغاثه مله وین  
و قضاء حاجات مسلمانان و فضل حضومان از روی  
قوانین اسلام و موازین مذهب حق بجز خود کوناهی  
نکرد و غالباً بر کافه علماء دار الخلافه ریاست تقد  
داشت نور الله مرفه و اندر زمان قریب است از وی

### حاج ملا رضا استرابادی

مشهور بشهید رئیس اعظم استراباد و گرگان مجتهد  
بزرگ سرحدت رگان بود و با انجاعت جنکهای ملت

میکردنا هم بدست انظار و حسی شهید شد قدس  
الله ربه

### اقا میرزا حسین

مجتهد استرابادی

### حاج ملا باقر مجتهد بزدی

از عظام رؤساء مذهب جعفری بود و در سال یک هزار  
و سیصد و بیست هجری رحلت کرد طیب الله ثراه

### حاج سید جواد قتی

مجتهدی مسلم و مرجع مبسوط الید بود و در بعضی از  
منکر و منع هل فخور قلبی قوی داشت و در حفظ حد  
شرعی هیچ نکتی فراموشی نکند است مکرر بطهران  
آمد و صحبت شریفش ادراک شد در فقه و اصول  
و رجال تصنیفات دارد در ماه صفر سال یک هزار  
و سیصد و شصت هجری رحلت یافت رفیع  
الله درجه

### حاج ملا صادق قتی

مجتهدی فخر بود و از مشایخ بزرگ شیعه بشمار می آید  
در اخبار و آثار بتقی کامل و استقران شامل داشت  
از منقرات او آنکه چیدن موی ریش را از بیخ مجتهد  
که شبیه تر اشیدن هم باشد منع بمنقر موعطر  
الله تریته

### حاج سید جواد مجتهد کرمانی

عالم ربانی و اوصد بلا تانی بود در فقه و اصول  
فنون معقول از جمله فحول معدوم میگردد و پرا  
ملازم اسلام و کف انام و حافظ احکام و هر چه از  
انگیزنده بوده باشد گفتن بجا و در حوز است اعلمت  
اقدس ما یونی در خطه کرمان اقامت اصحاب و را



المخصوص بفرمود نامد رسد انشاء کردند خلد الله تبارک

امام میرزا سید علی اکبر مجتهد نقرته

مقیم دار الخلافه طهران از اجلاء ندامت شیخ الطایفه  
اسناد الکلی حجة الحق مرتضی الاضاربت و چونان  
بزرگوار در گذشت و با زاد علم کاسد شد و آن مصر  
مکرم خراب و آن پند افاضت سرای کرم بدان عالم  
عامل و فقیه فاضل نیز یابان بازگشت منسوب باش که  
از اعیان دولت بودند وی را در طهران نگاه اشند  
و اینک در کمال افتد از مشغول ندر پس و ترویج واقفیت  
و امامت و حکومت است ساحت محکمه ان بزرگوار را  
کون هیچ توهم مشوب نشد و دامن اصحاب انبیا عش  
هر که نهی نبی نابوده باری وی بعلو مقام اجتهاد و  
تجرب نام در ففاهت و اصول منفق علیه جمیع محولست  
و از جت تقوی و ورع و بی تکلفی و در و پیش منشی  
نیز در اعلی درجه شتم و قبول اطال الله بقائه

حاج شیخ محمد مهد کجوری

مقیم دارالعلم شیراز مجتهدی بزرگ و در باستی عظمی  
داشت و بعهد او در مملکت فارس شریعت را در واج  
زاید الوصف بود در رضوان الله علیه

حاج ملا حسینعلی توسرکانی

مقیم اصفهان مجتهدی مسلم و در ثنسی اعظم و از  
محققین فقهاء و اساتید عظام علماء محسوب میگردد  
شهرت علم و وضیت و با ستش تا شهر جار سپده بود و  
مالل عرب عجم جمله و افزو گرفتند در او اخر عمر سواخ چند  
ابتلاء بهر رسانید و بصبر متمسک شد و در او ابل حال  
چند خدمت حاج سید شفیع جالبقی نیز بلند نموده  
بود در رحمته

شیخ حسن النجفی بن الرئیس الاکبر  
فقیه اهل البیت الشیخ جعفر

مجتهدی مسلم بود چنانکه غالب و کاد و حفته ان  
بزرگوار بنا بپداهی دارای مقام اجتهاد اند اگر چه وی  
نیز مثل برادر زاده سابق الذکر ش محمد مهدی بن الشیخ  
علی بن الشیخ جعفر علیه الرحمه از موضوع ما خارج است  
که ایرانی نیست اما در بیخ دانشم که در این فهرست است  
سامی علماء و فقهاء امامت از نسل شیخ اکبر شیخ  
جعفر صاحب کشف الغطاء نامی نیاورده باشیم

شیخ حسین الشیخ العلامة المحقق  
الاعظم الشیخ اسد الله الکاظمی

مجتهدی جلیل القدر و در ثنسی کرم الاخلاق بود و  
در مشهد کاظمین سلام الله علیهم توطن داشت اگر  
چروی نیز در این باب از این کتاب جزو موضوعی  
دارد و فی خواستیم در این فهرست اسامی علماء از فرج  
اصل الاصول و فعل الفحول اسناد اعظم شیخ اسد الله  
الکاظمی صاحب کشف الفناع نامی برده باشیم

شیخ لطف الله مجتهد

مجاور نجف اشرف از اهل اسک لاریجان است در  
ففاهت و علم اصول تجریمی هم رسانیده از محصلین  
طلب این دو علم گروهی هر روز در محضرش فراهم  
شده مستفید میگردد بنیان تقدس و تقوی و  
و در عیش هم حکم است استهار نام و صحبت فضل و غرار  
ماده اجتهادش نیز بپرافتاده و در حرکت امد است  
سلمه الله تع

میر غازی حسین لکهنوی

علیه الرحمه برادر میر حامد حسین سلمه الله است در علم



و عمل و توفیق تصنیف و ترویج مذهب و امثال ذلک  
 با برادر برابر بود بچندین سال از این پیش مشار الیهما  
 معاً از هند و سنان بزارت عینات منعالیان عراق  
 عرب مدینه با علماء عظام ملاقاتهای مختبرانه فرمودند  
 و بموجب مشرب شریف و مذهب لطیف خود از علماء  
 ایران شریعتدار حاج میرزا حسین نوری طبرسی را  
 پسندیدند و از آنوقت باز ابواب مکاتبه در میان ایشان  
 مفتوح گردید ولی مہرغازی حسین چند سال است  
 که بر حجت نوری پیوسته قدس الله لطفه و ذکر این  
 بزرگوار نیز بهمان تقریب است که در عنوان برادر نخست  
 اخترش اشارت خواهد شد

**حاج سید محمد مهدی محمدی**

قرن بیست و نهم اصل حلی المسکن افتخار شیعہ بود و اسنظہا  
 شریعت مقام فضاہتی عالی داشت بجلالت قدر و  
 عظمت شان و در وقت منزلت در زهد و تقوی  
 کسی نمیرسید مگر زینت زیارت جمال مبارک حضرت  
 بقیۃ اللہ فی الارضین و حجتہ علی الخلق اجمعین عجلت  
 اللہ فرجه و سہل مخیر فایز گردید و فرزند از یکصد  
 هزار اعراب عراق را مستبصر ساخت و در فقه و  
 اصول و کلام و توحید بضایف پرداخت کتابی کرد  
 در اثبات نجات از برای فرقہ امامیہ تصنیف کرد  
 بہترین کتبی است کہ در تعیین فرقہ ناجیہ نوشتہ شد  
 کرامات و مقامات او بسیار میباشد شطری از اینها  
 در دارالسلام و کلمہ طیبہ و حجتہ الماوی و نجم  
 ثابت کہ جملہ از آثار سرکار شریعتدار حافظ طبرسی نوی  
 دام ظلہ است در فہم مدہ مراتب و درجات این سید اجل  
 از اینها محقق میگردد اصل تکمیل و ترتیب او بوجہات

عم اگر مش علامہ زمانہ آقا سید محمد باقر زینبی صاحب  
 قبہ مقابل مراد شیخ صاحب الجواهر در نجف شد و این  
 آقا سید محمد باقر زینبی ہمشیرہ زادہ آقا سید محمد  
 بحر العلوم و صاحب سرار او بوده است بالجملہ حاج سید  
 محمد مهدی حلی مذکور بنام نوح و از دہم ربیع الاول سال  
 یکصد و سیصد و ہجری در مراجعت از حج در پیغ فرمود  
 سماوہ تقریباً رحلت فرمود

**حاج میرزا حسین طبرسی**

از عظام علماء میباشد بجلالت قدر و علو شان از  
 اقران ممتاز است ترویج اصول مذهب جعفری و تشہید  
 بنیان طریقتی اثنی عشری و نشر اخبار و آثار اہل بیت  
 عصمت علیہم السلام از معاصرین کمترین بود و موقوف  
 شدہ اند در علمی حدیث و تفسیر و معرفت احوال رؤا  
 و طبقات رجال اسناد و تراجم علماء اسلام همانا امر و  
 نخستین دانای ایرانیان است بدرجل الشائس میرزا  
 محمد تقی مازندرانی از مخول مجتہدین و مشاہیر رؤسا  
 عہد خاقان مبرور و فحعلی شاہ رحمتہ اللہ بود تقریر نام و  
 اطہار مقام او تحصیل حاصل است مقام تقوی و ورع  
 و عبادت و تقدرت این فرزند ہنرمندش مسلم مسلمان  
 باشد و ہم از تجر نام و تنوع عام در مصنفان علماء اسلام  
 باعلی مقام رسیده و صیبت فضل و وثاقت و درجہ استعد  
 و لیاقتش برای هر کونہ تعظیم و اکرام و توقیر و احترام ناہم  
 جا کشید است تصنیفات سودمند دارد منہا نفس کریم  
 فی ترجمہ سلمان و دارالسلام فیما یعتلق بالنام و التجم  
 الثاقب فی احوال الامام الغائب و الکلمہ الطیبہ و رؤسا  
 میزان السماء و الصحیفہ الرابعہ و حجتہ الماوی کہ فی الحقیقہ  
 باب مری ای القائم عجل اللہ فرجه و از جلد ہنزدہم بحار



الانوار بدان نالین شریف مذکور ساختند و کتابی جافا که در  
 اسناد را در تکلمه و سائل تصنیف کرده از جلال انوار این  
 عهد همایون است فی الحقیقه بجمع استخراج و تدبیر و استقصا  
 آن احادیث و اصول اجزاء سنت رسول صلعم نموده در وجه  
 توفیق و نایب و در تبه احاطه و تبحر خویش را بر هائی قاطع  
 آورده است و این عالم عامل و مختار فاضل و محدث کامل  
 حضرت حجة الاسلام شیخ الاسلام محمد الاحکام نایب الامام  
 علیه السلام حاج میرزا محمد حسن بیضاوی و معتقد و  
 مؤمن است ادام الله افاضاته

**حاج میرزا جواد اقا مجتهد و امما  
 جمعه دار السلطنة تبریز**

سلسله ایشان در تمام اذربایجان برپاست کلمه عظیمه  
 عامه ممتاز است این بزرگوار در علم فقه و اصول از جمله  
 فنون محسوب میگردد و در حدیث و تفسیر و رجال و کلام نیز  
 نخستین شخص تبریز است بلکه تمام اذربایجان و اعتبارش  
 در بین دولتی و اقتدارش در مملکت و ملت محتاج بنا نیست  
 ادام الله ايام نایبانه و شد بداته

**شیخ محمد حسین قزوینی**

تربیت چار شریف از فنون مجتهدین عصر و کبرای فقهاء زمان  
 بود و نیز پادشاهان و پادشاهان عظمی امتیاز کلی است فوت  
 او را محققان میگویند که از این دولت در کدام سال بوده طبع  
 الله ثراه

**حاج میرزا نصر الله مشهدی**

رئیس بزرگ و عالم مشهور خراسان بود مراتب فقه و حکمت  
 در خدمت حاج سید محمد چابری و حاج میرزا مسیح طهرانی  
 و حاج ملاهادی سبزواری تکمیل کرد و تصانیف سود  
 یادگار گذاشت و اسامی آنها را در جلد ثانی مطلع الشمس

نوشته شد

**حاج میرزا عسکری**

امام جمعه مشهد مقدس رضوی از خاندان علم و دست  
 بود و مقارن ارتحال شاه مرحوم محمد شاه غازی قاجار  
 بدار الحکله توفیق داشت بر حبانة ان پادشاه و رحمة الله  
 گذارد و در فتنه سال اول که مقارن اول این دولت بود حکم  
 انملعون در حبس شد و ساخان بلخانی را در اطاعت و  
 علیه مواظب و بی سودمند شد رحلت عالم جلیل  
 در سال یک هزار و دو و بیست و هشتاد و چهار در جوار حضرت  
 علی بن موسی الرضا صلوات الله علیه مدفون گردید

**شیخ ابوتراب امام جمعه تبریز**

فوتش در سال هفتم از جلوس ابد ما نویسن مطابق نوشته همدان  
 و در بیست و هفتاد و دو از هجرت افتاد

**افاسید جعفر اراچی**

مشهور و کشفی از اجلاء علماء جامعین مابین علم و ایتقان  
 ذوق و عرفان بود در فن تفسیر نظر نداشت تحفه الملک  
 از تصنیفات آن زبده ارباب سپر و سلوک طبع رسیده و  
 کرامات بسیار از وی مشهور است

**افاسید رحمان الله خلف اصدق  
 افاسید جعفر کشفی دارا بی**

ضنهی فاضل و متبعی کامل است با خاطره احوال رجال  
 و تراجم علماء فقیهین و اشاعه دایره حدیث و تفسیر نیز  
 النظر میباشد بر موعظه منبری نیز تسلط یافته و  
 بزهد و ورع و تقوی و مواظبت بر نماز و مناجات  
 اشتهار دارد از جناب امام رضوی پاد زاده مشارالیه  
 مسموع افتاد که میگفت جلد بزرگوارم سید کشفی را در  
 او خرام و خواتم عمر فرزندی نیز پیدا شد تمهید اعلی عاده



قرآن یکشود اینک بر اول ماه ربیع بود که روح و ریحان و  
 جنة نعیم فرمود نام این پسر روح الله است بفتح الراء و حق  
 صافی مراد پیری دیگر نیز خواهد عطا فرمود نام او ریحان الله  
 است و از پی ان پسر عمر من سیر خواهد رسید و قضاء را  
 هم چنین شد که استکشان کرده و خبر داده بود اینک اقا  
 ریحان الله سلمه الله از چند سالست که موطن خود برود  
 و آنرا کفنه و مدار الخلافه طهران اقامت کرده و اینجا هم  
 مسجد امامت جماعت دارد و هم مجلس افادت و افاضت

در قون شرعیه و حکمتیه و ریاضیه از اساتید محسوبی  
 گردیدند الغرض امر و زوالات طهران بلکه ملک ایران  
 بوجود مسعود این بزرگوار همی افتخار میکنند و اطهار اصبا  
 منیابد که الله امثالهم و مد ظلالة

**میرزا سید محمد ماجمعه اصفهان**

که از مخول رجال عصر بشمار میرفت و بمقتضای حکم و دراج  
 امر و مزید سطوب وی از سلاله سادات خاتون آبادی کن  
 دیده نشده است در سال یک هزار و دویست و نود و یک هجری  
 باصفهان وفات یافت

**میرزا ابوتراب کاشانی**

مدرس مدرسه خاقان معفور که در شهر کاشان ساخته  
 اند در قون معقول و ریاضیات اسناد مسلم بود درجه  
 الله علیه

**میرزا محمد تنکابنی**

ضبطه مقدس صادق سلیم الصد رساده لوح بود و بیست  
 فصوص العلماء علم تراجم رجال و اقربین انفعال نمود

**اقا عبد الله مجتهد کرمانشاهی**

از اجله سلاله و چند بهیجانی بوده است در سال هزار  
 و دویست و هشتاد و نوزده هجری وفات نموده

**حاج میرزا افابنی**

باصد ارت چهارده ساله عهد محمد شاه مرحوم در علم  
 عرفان مفاهمی معلوم دارد و اسنقضا احوال و اخبار این  
 شخص در بنکدی و بزرگوار وی و دانش و زری و دروش  
 منشی و حق پرستی کتابی مخصوص میخواهد اول این دولت  
 و ادراک نمود و چون از خدمات دیوانی مستلخ بود پس در  
 عداد علماء و عرفای این عهد جاوید مهد محسوب است و  
 در سال دهم از جلوسها پون بعراق عرب اتفاق افتاد  
 مشهور است بلکه نزدیک مشهور که با وجود صحت پند  
 هفتاد قبل الوقت از رحلت خود خبر داده بود

**اسنا اساتید اقا علی نوزی**

سلمه الله تعالی خلف مرحمت پناه اقا عبد الله مدرس  
 ندریس مدرس مرحوم میرزا محمد تاجان سپهسالار فاجار  
 واقعه در دار الخلافه طهران باوی متعلق میباشد در  
 معقول و منقول از جمله مخول معد و است هم در حکمت  
 منغالی ندریس بنیابد و هم در کتب فقه اسناد لای و  
 مناجمات علماء عصر در قصر امامت و صغر جبهه آن بزرگوار  
 کس دیده نشده است چنانکه بعلو نظر و رفعت شانش  
 صنعت ششبی را خود برای العین مشاهده فرموده و در  
 استخاره و ثقال بقران کریم نظری اینچنان صائب دارد که  
 اخبار از ضمیر و غایب میکند پدید و برادر این فقیه عمل  
 و حکیم کامل هم هر دو از علماء بزرگ عصر خود بودند و

**سید ابوطالب لاریجانی**

شاهان شتی از افاضل سلسله جلاله است که بسپند  
 جلال الدین اشرف میرسند و امر و زدر لاریجان نافذ  
 الحکم است

**حاج میرزا محمود قزوینی**



از جانب و علماء دار السلطنة فردين منصب سني و ديواني را  
 با هم توأم ساخته و مصداق لهما احسن الدين و الدنيا اذا  
 اجتماع كرده و خاندان ایشان كه بدار السلطنة قریب مكن  
 می باشند در میان تجار ایران نمره نخستین محسوبند و مشا  
 الهه گذشته از مقام علم و عمل و فقاها و بناهت و جلالت  
 و نبالت بحسن خلق و هضم نفس و درویش نهادی و بی  
 تعنی از انباء جنس خود پیش منازاست و در جمله اینان  
 منصب و لقبی است از تجاری حسب الوارثه و الا سنی حقا  
 از سالها پایی بود و بعد از وظایف علمیه همی تر کالیف این  
 مقام اقدام می فرمود وی از چندی است که خود بموجب  
 استدعاء وی این شغل شریف و منصب منیف از دیوان  
 عزیزان فرزندانشندش عمده العلماء انظام حاج شیخ قضا  
 سلمه الله تقویض شده و فرمان مهمل خان بصدور رسیده  
 است همانا نژاد پاک خداوندان ترجمه اما با استبداد  
 افاستد جعفر کشفی علیه الرحمه میسوندند او ام الله تعالی  
 ظل الله و نواله

میرزا مرتضی ملقب بصد العلماء

برادر میرزا ابوالقاسم خوانون ابادست که امام جمعه  
 طهران بود و بعد از فوت برادر چندی بنیابت شفا از ان  
 امام بن امام میرزا زین العابدین امام جمعه خالیه دار  
 الخلافه امامت جمعه و جماعت کرد

شیخ محمد تقی مجنوردی

مجاور مشهد مقدس رضوی در عدالت مسلم مردم  
 انوالات است بل و غیرها شرح مقامان عالیه وی و  
 از تاریخ علماء خراسان نالیف صد و الا فاضل و فخر  
 الامثال آقا میرزا عبدا الرحمن مدتس اسنان رضوی و  
 علاوه باید خواند و در جلدا وسط مطلع الشمس نیز ذکر

این بزرگوار بر سبیل اختصار کرده ایم

حاج سید اسمعیل عقیلی

از مردم مازندران عالمی عامل است و ضمنی فاضل چند  
 در دار الخلافه طهران مقیم بود و فعلا در عتبات مقدسه  
 عراق مجاورت کربله نالیفان چند بفارسی در عقاید و  
 اخلاق ساخته و برخی از ارباب توفیق بطبع کتب او  
 پرداختند

حاج آقا محمد شیرازی

هم از علماء ظاهر بود و مریضه میکرد و هم از معارف عرفاء  
 و اهلباطن بشمار میرفت و دستگیری می نمود زیاده بر  
 ده سال از این پیش بدار الخلافه طهران رسیده و فعلا  
 فوت شده

میر محمد حسین اصفهانی

از علماء سلسله سادات خوانون ابادی که چندی هم  
 بمنصب امامت جمعه اصفهان رسیده فوتش در سنه  
 هزار و دویست و نود و هشت هجریه واقع گردید

افا سید ربیع بارفروشی

از مجتهدین مشهور طبرستان است در بعضی از مسافرتها  
 هابونی مازندران شریف باز دیده نابل کرده

افا شیخ محمد اصفهانی الاصل طهرانی السکنی همدانی زاده شیخ محمد تقی

اصولی صاحب الحاشیه است کتاب فضول شیخ محمد حسین  
 و کتاب شرح لعه اکبری مثل او ندر پس نمی کرد اعلی الله  
 مقامه

مولی محمد امین الاصل اسفند

در سنه یک هزار و سیصد و سه فوت شد

حاج شیخ محمد حاج شیخ ابرهیم



ازال عصفور پس از پدر امام جمعده بوشهر شد

شیخ عبدالرحیم برجدی

از جمله مجتهدین دار الخلافه طهران بوده و میرزا تقی  
امیر نظام آتاپسک اعظم در اوائل امر صدراعظمی نسبت با وی  
اطهار عقیدت مبرکده است انگاه کونیند بموجبی از وی  
سخن بر مید و اعتقادش منفعی کرد بد رحلت این عالم  
جلیل عصر روز پنج شنبه شانزدهم شهر رمضان المبارک  
سنه یک هزار و دویست و هفتاد و هفت واقع شد

افاسید علی برجدی

متوطن اصفهان عائی است جلیل

حاج میرزا علی اصغر

شیخ الاسلام تبریز سنه یک هزار و دویست و هفتاد و هشت  
بر حجت انزوی پیوست

میرزا عبدالرحمن

بن المرحوم میرزا نصر الله طاب تره فارسی الاصل مشهور  
التکفی مدرس اول اسنان مبارک رضوی است در ذریع  
واصول و مسموع و معقول تدوین مینماید و در غالب  
شعب حکمت و فلسفی حواشی و تعلیقات و رسائل دارد  
صحبتش بقبضه درال شده از حسن محضر و سعه خلق  
و لطف قریحه و فکر و صیغه نصیبه لایق و متمنی فایق  
یافته ادم الله ابام افاضانه

افاسید محمد علی ششتری

از اولاد مرحوم سید غفر الله جزایری رحمه الله علیه میباشد  
از سادات طهران محل وثوق عامه مردم بود سنه ۱۲۳۳ هجری  
شماره اول

شیخ عبدالعزیز حسین شستر

از علماء بزرگ و ائمه جماعت دار الخلافه طهران بوده

حاج شیخ عبدالعزیز حسین

از اولاد حجة الاسلام حاج مولی علی کنی است و در دار  
الخلافه سمت امامت جماعت دارد

افاعبدالمحمد

خلف افاعبدالله کرمانشاهی از خاندان افاعبد علی بن  
و حید بهبهانی اعلی الله مقامه در سنه یک هزار و  
صد و سه وفات یافت

شیخ عبدالعلی بن شیخ خلف

امام جمعده بوشهر ازال عصفور بنایر پنج هزار و سیصد  
و سه درگذشت

افاسید محمد علی نیاکی

از ائمه جماعت طهران است در بازار پامپار مدینه  
و مسجدی با خضار ساخت و خود مستخدمه در اینجا امامت  
جماعت و تدوین علوم شرعی مبرود از سلمه الله تعالی

شیخ محمد حسن

خلف حاج مولی جعفر استرآبادی از فضلاء علماء طهران  
است

شیخ محمد حسن مشهور بنیادی

در فقه و ادبیات نیکو است مدتی در دار الخلافه طهران  
توقف داشت

افاحسین مجتهد قتی

بعلوم و عمل اشتهار دارد

حاج مولی محمد حسین مجتهد کاشانی

ملقب بحجة الاسلام که در رضاهت و ریاضیات بد  
طولی دارد

میرزا فخر الدین کاشانی

در میان سلسله اولاد حاج مولی احمد بن مولی محمد  
مهدی بن ابی ذر زانی رضوان الله علیهم زیادت



نامدارد

حاج سید حسین کاشانی

ساکن دارالخلافه طهران فقهی زاهد و عالمی عابد بود  
وساها در مرکز سلطنت ایران برافروز و فضل خصوصاً  
گذرانید و در امتداد از زمان ذیل بابت اورا هیچ  
نقمت نداشتند او ده ساخت نا آنکه بر خیز از کبر  
رؤساء دارالخلافه می ریشک بردند و در حقش فحش  
اورند که او بر طریقه فقه شیعه می رود فون این بزرگو  
در پنج سال بکفر او رویش و نبود و شش هجری رو  
دار و جنازه اش بعبان امه عراق حمل افتاد طیب الله سره  
الشریف

افاسید مصطفی مجتهد سلمه

خلف لصدق حاج سید حسین سابق الذکر فاضلی  
کامل است و عالمی عامل و از حاج شیخ محمد باقر صفه  
مجتهد تصدیق اجتهاد دارد و در ادبیات و فضا بلام  
تیز نوبرا نظیر است

میرزا محمد کاشانی

خلف لصدق میرزا ابونواب مدرّس مدرسه خاقان  
مغفور بکاشان در شعب ادب و حفظ قصائد شعراء  
عربا عجمیة عصر است

حاج سید محمد باقر عراقی

ساکن دارالخلافه از فقهاء و امامت جماعت طهران است  
منظومه و جدول نسلی عجیب دارد

حاج مولی محمد صادق صبا کاشانی

از اجلة تلامذة حاج مولی هادی سبزواری در فقه  
و زهد و اخلاق بنیهاست امتیاز داشت اعلی الله مقامه

میرزا محمود شیخ الاسلام تبریزی

پیر حاج میرزا علی اصغر شیخ الاسلام

مولی محسن مجتهد روحزوی

شب عاشورا سنه یک هزار و سیصد و سه در گذشت

افاسید محسن سمنانی

مثنوی جامع سلطانی که از ابنه و آثار ممتاز خاقان  
مغفور است

حاج مولی تقی آزدانی

من اعمال قرین در منطق و نحو اسناد بود و ندر پس  
میکرد و ملک ارداق بر سپیل سپورغال در دست امیر  
بهال نصر الله خان نصر الملک امیر تومان است

افاسید آقای ارموی

شیخ الاسلام ارومی

میرزا احمد اف امام جمعه

دار السلطنه تبریز خلف لصدق حاج میرزا جواد اف  
مجتهد سلمه الله تعالی

میرزا ابوالقاسم شیخ الاسلام تبریزی

خلف لصدق حاج میرزا علی اصغر شیخ الاسلام تبریزی

حاج میرزا ابوالقاسم کلانتری

مدرّس فخریه دارالخلافه طهران ترجمه او در جلد اول  
نامدارد انشوران ناصری بطبع رسیده

میرزا اسد الله مشهدی

برادر کلتر میرزا هدایت الله بن حاج میرزا عسکری  
امام جمعه مشهد مقدس در سال نوزدهم از جلوس  
ها بون در امامت جمعه مشهد رضوی نایب برادر  
خودش گردید

افا میرزا ابوالحسن اصفهانی اصلاً

طهرانی مسکناً مشهور بجلوه

امیر از اعظماء حکماء اسلام و اساتید فلاسفه عالم



مقام مذکور و ترجمه آن بزرگوار در جلد اول نامه دانش  
وزان مسطور است هر که حالات و اخبار و ماجرات و انا  
ان اسناد اعظم و فیلسوف مسلم نخواهد آنکس را بکتاب

مولی محمد مفاتیح

از مشاهیر مشایخ شعبه شیخیه

حاج مرتضی قلی مرندی

که لقب علم الهدی معروفست

حاج مولی محمود نظام العلماء

معلم سیدکان اعلی حضرت اقدس هاپونی

مولی عبد الوهاب قزوینی

مشهور بملا اقا خلف حاج عبد العلی که خدای گلپزور  
از قری قزوین است در عربیت و ادبیات و تتبع احوال  
علماء و تراجم رجال اسلام مهارت کامل داشت و در مجلس  
نالیف نامه دانشوران ناصری مستخدم بود امسال که  
بکفر او رسید و شش هجرت نما عمره در گذشت

میرزا فخر الدین بن الحاج مولی سید

الله حجه الاسلام البروجردی

از مجتهدین و اهل ذوق و عرفان بود در بر جرد و حد  
ان ریاست داشت و شعر هم می گفت مشوی و کبیر  
و سبده و اولادش بسیارند

افاقورا الدین بروجرودی

برادر اعزانی میرزا فخر الدین مذکور و اقا جمال الدین  
میر و است مادر این سبزرگوار صبیحه حجه الحق  
میرزا ابوالفاسم قمی صاحب قوانین بوده و حجه الاسلام  
حاج مولی اسکند الله بعد از فوت میرزا رضوان الله علیه  
بشراف این مضافت نایل گردید و فخر علیخان صبا ملک  
الشعراء در تاریخ این عرس میفرماید که

عقل کفنا اسکا للهویان

هدم دخت ابوالفاسم شد

اقا نور مزبور بدین هنر و ذکاء اعجوبه عصر بود و بحد نظر

و فطانت استظهار نام داشت در عنفوان شباب

در عتبات عالیات ائمه عراق برخالیکه در حوزه شیخ

الکلم مرتضی الانصاری اعلی الله مقامه تکمیل مراتب

تحصیل اشغال داشت در گذشت

میر محمد باقر

صاحب روضات الجنات از رؤساء دار السلطنه

اصفهان و برادر میر محمد هاشم مذکور در عنوان

جد کانه است در فقه و حدیث و تراجم علماء سلف و

خلف و فنون فضایل دیگر اقران ترجیح دارد کتابخانه

این خانواده را با همت عظمی میسپارند در کتاب نامه

دانشوران ناصری هر جا که عنوان میر معاصر است مفصو

اینجا او ند مغالی و فائز است سلمه الله تعالی

حاج شیخ محمد تقی مجتهد اصفهانی

حلف حجة الاسلام حاج شیخ محمد باقر اعلی الله مقامه

در فقهات و سایر علوم شرعیه درجه علیا دارد و برای

ترویج و تدوین و تربیت مستعدین از محصلین آن استا

می پسندد و در این تاریخ بملک اصفهان ریاست اعز

دارد و در مسجد سلطانی با امام جماعت و محاکمات شرعی

اشغال میوزد و بلیقهای نجفی اشهار که فرز و بعضی از

تحریراتش مطبوع گردیده است ایدام الله ایام افاضاته

افا شیخ محمد حسین مجتهد

خلف الصدق حاج شیخ محمد باقر اصفهانی رحمه الله علیه

فقا هانش مسلم است و در نجف از علماء بزرگ بشمار می آید

افا سید جعفر قزوینی



# باب

از سلسله مرحوم حاج سید جواد است و امر فرزند در دار السلطنه فرین از رؤساء علماء واجله فقهاء بشماره ابد و مجلس قضاء و مسجد امامت وی نبی عام است در این سلسله فقه و اجتهاد و ریاست از قلم بوده کتابخانه اسراف پنهان کرده تا کون بانی مانده و فعلاً در دست این بزرگوار است

## حاج میرزا ابوالقاسم کاشا

عالی رتبتی و فقهی در انظار بلایمانی بود ریاست و حجتاً زابا اجتهاد و فقاهاک توأم داشت و در مزایای بسیار نظر بود رضوان الله علیه

## حاج میرزا هبه الله برورد

خلف مرحوم میرزا محمود طباطبائی بفضل و تقوی و حسن خلق میان سادات طباطبائی برورد ممتاز است و ریاست نشان بر وی قرار گرفته

## حاج سید علی اکبر

مشهور با کوچک پسر بزرگ حاج سید شفیق فقهی فاضل بود و بر تبه اجتهاد نایل میگشاید بعد از پدر در کتبت

## حاج سید علی صفر

پسر دیگر حاج سید شفیق چایلی است بر پدرش و حاج میرزا محمود بر جردی و شیخ الطائفه اسناد اکل حاج شیخ مرتضی رحیم الله تلذذ نموده است و در علم رجال کتابی جامع تر بر طبقات نوشته

## میرزا ابوالقاسم کاشا

خلف جلیل مولی محمد بن مولی احمد زانی که پدر بر پدر مروج شرح اطهر بوده اند در کاشان ریاستی داشت و حکومت شرعیه میکرد و در اصول مهارتی عظیم بهر سادات و در ردق فالین بجزین طنون خاصه کتابی ساخت

## حاج سید اسمعیل خراشا

از فضلا و وثقان مشهد مقدس رضوی است در نزد حاج سید شفیق چایلی مدتی تلذذ کرده و همانا از وی نجاشد

## میرزا ناصر الله

فارسی الاصل مشهدی النسل از مدرّسین اسنان فرشته پاسبان حضرت رضویه بود و در فون مسموع و معقول و علوم فروع و اصول از اساتید و محول محسوب میگردد و در تقوی نیز مقامی سامی است از پیش از بخارا پدید و در مشهد رضوی توطن حبت اینک او را دوی در ان خطه مبارکه میباشد و خلف اصدفش افتخار الا فضل اعضاء العلماء میرزا عبدالرحمن بجای پدر در مدرّسین است

عبد مقدس است

## شیخ محمد جعفر خراشا

اصلاً طهرانی است ولی در نجف اشرف سکنتی داشت تا پیش در عداد مجازین از حاج سید شفیق چایلی مسطور است

## ملاحسن توسیر کانی

در برورد سکنتی گرفته بود فقاهاک و زهد وی مسلم عصر است خاکش در نجف اشرف میباشد و حجتاً الله علیه

## میرزا جعفر توسیر کانی

از فضلا و فقهاء و بدو رجا اجتهاد نایل بود و فرزند میرزا شیخ محمد نیز از علماء معتبرانند و در معدود است

## افا سید حسن توسیر کانی

از مجتهدین بزرگ و ابواب تصنیفات و رؤساء خطه فاین بود افا سید هاشم پسر مشارالیه هم از فضلا عصر

## حاج ملا فیض الله درینک

عالی فاضل و محدثی کامل است اصلاً از ابواب الا ابواب داغستان و فعلاً در ادخله طهران میباشد در تقصیر



**میر ابوالقاسم شهید قزوینی**

پسر ارشد حاج ملا تقی برغانی علیه الرحمه در دار السلطنه  
قزوین بکلیت بدور پاست غامه وفادار کلمه اختصاف بین  
داشت

**آقا محمد بن حاج عبدالخالق قزوینی**

از علماء انجمنه و در کتب عربیه و ادبیه لایستما شرح معقول  
سعد الدین نقاشانی بر تلخیص المنهاج ندرتین میکرد  
بلکه این علوم را تا سپس می نمود شاگردان وی که با صفتها  
و قزوین هستند با بوده اند از حد شمار یکبار اند و چون  
الله علیه

**حاج میرزا احمد ساوجی**

از مشایخ علماء و مشایخ فقهاء بود خدمت اسناد اعظم  
حاج ملا احمد زرقی صاحب مستند و مناهج و غیره را و در  
مفهم حاج میرزا مسیح مجتهد طهرانی تحصیل و تکمیل کرد  
در سال یک هزار و سیصد و پنج هجرت از دی پوشت

**میر اهدایت الله**

خلف حاج میرزا اسکری مجتهد امام جمعه شهید  
رضوی کرد بدو این منصب جلبل در سال نوزدهم قمری  
از جلوس همایون با وی خوالک رفت و در دهه ایشان در  
خراسان بخت فقاها و وجاهت و بناک و جلالک است  
رحمهم الله

**ملا یوسف حکمی**

در دار السلطنه قزوین اولین اسناد کتب حکم و مناهج  
بود و افاضل طلبه علوم عقلیه را از انبزرگوارترین  
فرمود و در زهد و عبادت نیز تالی داشت

**ملا محمد زنجانی**

در حکمات اسناد اعظم بود و از پادشاهان نیز افاضت

و حدیث و فقه و اصول و ادبیات مهارتی وافر دارد و در  
از منکرات و حفظ حد و در شریعت و ارغام انوف ظلام بی  
اختیار است احباباً ابو عظیم است و تشکیل مجالس ارشد  
و هدایت عامه می پردازد و مردم را با سماع تحقیقات و نظایر  
وی و لغی عظیم و مبلی مفراط است چرا که با حاق شریعت مقتد  
مواظق سخن می راند و از تاویل و تطبیق ما بین ظاهر و باطن  
که سیره سابقین است اجتنابی سخن میورد اینک بدو  
الخلافت فرخ خواص و عوام قرن قبول نام و در نهان اعراف  
واحترامست

**میرزا احسن**

خلف عالم ربانی آقا محمد علی مازندرانی از افاضل علماء  
دوران و ساکن دار السلطنه اصفهان است

**آقا احسن نجر آبادی**

برادر حاج آقا محمد رحمه الله علیهما در فقه و اصول اعجاز  
تحول بود و بجوانی در عتبات ائمه عراق سلام الله علیهم  
وفات یافت

**میرا عبدالوهاب قزوینی**

خلف ارشد حاج ملا صالح برغانیست تتبع وی در مبانی  
سلسله برغانیه احدی نبود معقوله و منقوله با استناد  
شرکت میکرد و خود را مجتهدی جامع الشرایط می دانست  
و بقرین و پاسقی معند بها داشت و نیز حکام دیوان  
اعلی بسیار مطاع بود ولی با غیر جنس خود وصلتی کرد  
آبروی خود و سلسله را بر بخت و زباده موهون و محقق  
شد در اواخر احوال مبلی مغرط بقصون بهم رسانید بو  
الحق در طلاق زبان و ملاحث بیان و حلالت طهر و حسن  
تفهیم او بهر حال عمومی و بمنبر حضوراً در تمام ایران احکام  
نرسید تجاوزه الله عنا و عنه



مقامات بلکه کرامات می داشتند طیب الله ثراه

### میرزا عبد الواسع

امام جمعه زنجان بود

### ملا قربانغلی

از مجتهدین زنجان است

### میرزا محمد رضا همدانی

در فقه و اصول و حدیث و تفسیر و حکمت و کلام و عرفان بد

طولی اردو این اوقات غالباً موقوف طهران میباشد و

مردم مجلس موعظت و تذکیر وی بسیار عجب دارند مشا

ایرانیت حکمت و عرفان است پدرش حاج میرزا علی نقی

از اجلة علماء و حکماء بود و جد امجدش حاج ملا رضا صاحب

مفتاح النبوه در اثبات نبوت خاصه و در تنظیم فی تفسیر

القرآن العظیم که هر دو مطبوع افتاده از فحول اساتید بزرگ

معتقونست شهرت حاج ملا رضا از بابت زده هتر مارتن

یادری تا بمالک و در و پانزرفتنه و میرزا محمد رضا از طرف

پنیر امیرزا محمد اخباری مناصر شهید صاحب لثنا سفیر

البدیع و المقامات العجیبه پیوندد پس اگر موعی البیاد

اوحدی عصر و نادره دوران بدانیم بعیند نسبت کسلا

این بزرگانست و نتیجه این چنین دانستند ان مصنفات

### میرزا زین العابدین

خلفه حرم حاجی سید محمد باقر حجة الاسلام از علماء

معتبره همدان بود

### میرزا محمد باقر صد العلماء دار الخلاء

از اجلة سادات خوانقون اباد است و در علم و فقهات

شهرت و وجاهت مقامی بلند یافتند و در فضل و تقوی

و زهد و ورع و در جبه عدالت و رتبه نبالت و خجالات

مستکبرند ارد و منصب صد العلماء بعد از پدرش میرزا

مرضی رضی الله عنه با وی حاج کشت مد الله عمره عزیز

### حاج مولی حاج محمد طهرانی

جامع المعقول و المنقول بود و از کافه فنون و عامه

صناعات و بطی عظیم داشت و در مد رهسره مرچودست

علیخان نظام الدوله ندر پس میگرد و قبی که اسنا الحکما

و المناقهن حاج مولی هادی سبزواری اسرار الحکما را

بنام کرامی این شاهنشاه اسلام پناه ابد الله رضندف کرم

عزمت ملوکانه بران بود که این کتاب را با این جناب مذاکره

فرمایند باری در مراجعت از حج بنیابتی نظام الدوله مشا

الهدین الحکمین بر حمت حق فایز گردید و منصب تد ریس

آمد رسته و داشته بر برادرش ملا

محمد صادق قرار گرفت

### اقا محمد رضا

از اهل قبه شرفه اصفهان و از صنایع مد رهسره کتب

عرفان بود و از عمر طهران آمد در مد رهسره میرزا شفیع

صد اعظم مجلس افاضت و افادت همی داشت کتب محیی

الدین و شرح انها را بنصیبه سایر مصنفات منصفو

در سایر عرفاء ندر پس میفرمود مردی در و پیش نهاد و

بلاد عا و بی تعین بود اما که بکفر از و سبب شد شر

همچست در دار الخلافه وفات یافت نزدیک نزع باخو اصر

خود گفته بود که آبا اسب سفید را که حضرت صاحب علیه

السلام برای سواری من فرستاده اند بیداید

### حاج میرزا یحیی قزوینی

در فنون عربیه اسنادی عظیم در سطوح فقهیه ملا

مسلم بود بر شرح جلال الدین سبوطی الفیه و اعلیقا

نافع نوشته در محبت اهل البیت علیه السلام مفامی منبع

او اخر در قزوین تفسیر می گفت و اچانا موعظه میکرد

در بیان اسرار الحکما و در بیان اسرار الحکما و در بیان اسرار الحکما و در بیان اسرار الحکما



افاسید موسی همدانی

از فضلا ائمه معدوم میگردد و برای تکمیل ادبش  
ناشهرات رفتن بود رساله در اسرار الصلوة بقاری  
نوشته رحمه الله علیه

افاسید موسی قزوینی

خلف میر شجاع امر و از آمدن در سن بسطوح است و در  
قزوین جماعتی از طلبه علوم شرعی بر وی شاگردی  
میکنند و فقیر الله

حاج میر احمد قزوینی

خلف مرحوم ملا صفر علی مجتهد کلبانی ساکن قزوین از  
علماء و ائمه انوکالت بود و در مسجد مدرسه مولی و پردی  
خان واقعه در محله قوی میدان قزوین امامت میکرد چون  
فوت شد برادرش میرزا حسین بجای وی برقرار گردید و در  
این تاریخ او نیز بر حجت اهل فایز شده است

ملا عبد الوهاب هبسته

از علماء و ائمه قزوین بود و سطوح فقهیه را درس میگفت  
رحمة الله علیه

افاسید رضا خیابانی

از فضلاء و مشاهیر علماء قزوین بود

افا شیخ صادق

مجتهد قزوینی در سلسله برغانها بر جلد و باستان دارد  
و در قزوین حکومت شرعیته میراند و خود را بر افاضلان  
خطه مقدم می داند

شیخ اسمعیل

بن افا محمد بن الحاج مولی قلی التمشید البرغانی القزوینی  
با آنکه مادرش قره العین بانیه مشهوره مذکوره در  
تواریخ است خود در تقوی و فضل و فدا و عدل صاحب

مقامی سامی بود و بمنبر لسانی مبلع و بیانی مطبوع داشت

ملا محمد علی سلطان آبادی

عالی ادب و فاضلی از فرط ذكاء و حدت ذهن و سرعت  
انتقال کثیر التصبیب بود نزد حاج سید سقین جابلقی  
بر جردی نلذت کرد و بکرا از رفتن و انجاستد در علوم و  
ترتیب طلبه اشتغال گرفت و آخر عمر بصوت مابل کردید

ملا محمد علی محلاتی اصلا

شهرازی مسکنا از شاگرد های بزرگ سید جابلقی  
مجازین مشهور حجة الاسلام حاج سید محمد باقر اصقفا  
است در شهر از ریاستی عمده داشت رحمه الله علیه

ملا محمد کزازی

ساکن سلطان آبادان نهائیه فقها است و بکثرت حفظ و  
حسن نظر و حدت نظر و وجودت قریح منان افزان استاد

میرزا ابوالقاسم میرزا ابن علی دارالافتاء

جوهر شرافت است و از عنصر نجابت حق تعالی آرد  
از عهد مهتد توفیق پارسائی و ملکه بزرگواری نصیب  
کرده تقوی و ورع و شوق بر تحصیل مقامات و تکمیل  
مراتب زاد ریهادش نهاده است و کادش در بیست و دویم  
ذیقعد او سال هزار و دویست و هشتاد و دو هجرت به  
ب طهران رحتمود و از بدایت امر و ابل عمر با کسار هنر و  
افتناء دانش همی پرداخت تا بر حسب استصواب جناب  
مستطاحه الاسلامی حاج میرزا حبیب الله و شعی در صفر  
سنه ۱۳۰۴ بخوار مشاهد مقدسه عراق زاده الله تعالی  
گردید اینک در نظر ترتیب علامه مزبور بکمال علم و شرف  
اشتغال دارد از طلعت شرفش آثار بزرگواری ظاهر است  
و انوار حقگذاری باهر و هر که در عمو و نسب و شجره است

الرحمن  
علیهما  
السلام  
بروز جزئی



# باب

وی ببیند و اظهر علماء و مجتهدین و حفظه شریعت  
دین بتکرار این آثار و اطوار بدیع نداند

شرق تنابع کابر اعر کابر کالرح انبوا علی انبوت

## ملا محمد ابرهیم کزازی صدیقی خاتمه

خلف مرحوم حاج زین العابدین مازندرانیست که عالمی  
فاضل و دانشمندی بزرگوار بود و از موطن اصل خودش  
مازندران عراق آمده و در اسنانه توقف اختیار کرده بود  
و هم عاقبت در اسنانه شریقه بخاک سپرده شد و پیش  
ملا محمد ابرهیم که فقهی فاضل و عالی عامل بود از اسنانه  
بقمر حن کشود و هم بخارجلت نمود

## میرزا محمد مهد کاشانی

فقیر نبیره و جبه بود و در دارالمؤمنین با امامت جماعت  
و امر قضاء و حکومت مشغولی مینمود

## حاج ملا مهد بروجرودی

پیر حاج محسن مجتهدی دقبوالنظر ذکی الخاطر بود و  
در بروجرود بتدریس علوم فقه و اصول و تفسیر اشغال  
همی داشت از او باینر واء و انقطاع افراد میل زیاد احسا  
مشهد رحمة الله علیه

## حاج آقا محمد آقا محمود بن آقا محمد علی

از مشاهیر مشایخ و نهاء فقهاء سلسله بهبهانی بود  
و در مسجد حکیم دار الخلافه امامت جماعت مینمود و از  
خاطر عاظم ها پونی نسبت بان عالم جلیل و فاضل نجیب  
اصیل اقبالی زاید الوصف مصروف مباداد و کون  
پیش بحر العلوم داماد حجة الاسلام حاج ملا علی  
مرحوم در جای پدر است و از مرجعین شرع انور

## آقا علی اکبر بروجرودی الاصل مقیم در الخلال

خلف الصدق آقا جمال الدین مجتهد است اعلی الله مقامه

بعلم و فضل و وثاقت و عدل امپازای بپن دارد از افران  
و در علم حدیث و فن تفسیر و شعب ادب بمقامی سامی نایل  
گردیده بعد از حلت پدر جلیل القدرش مسجد حرات  
و منبر مدرسه مرحوم دوستانه نظام الدوله حسب  
الکارت و الاستخفاف بروی احتیاط هم رسانند آن  
فاضل کامل بقرط فطانت و حدیث ذهن و توقد خاطر  
و لطف و تجارذ و نیبای اعلای خود حاج ملا اسد الله  
حجة الاسلام و میرزا ابوالقاسم قمی صاحب الفوائد خبر  
میدهد که نژاد از دو کس دارد این بپن پی

ادام الله ایامنا بیکه

## ملا فضل الله هروی

عفتی انخته بود و در سال یکهزار و دویست و شصت  
هشت مطابق سنه خامسه قمریه از جلوس همایون که  
مردم هرات و ملحقان ان بطیب نفس و میل خاطر طالب  
رعبتی ایران و عضویت ممالک محروسه گردیدند و  
عروض عاجزانه بخاکای جواهر اسای مبارک معروض  
داشتند و اظهار عبودیت و انقیاد کردند بعضی از غیر  
ان تاریخ را معنی مذکور و شخصی حمل داد و مورد انواع  
نلطفات و اشفاقات شاهنشاهانه افتاد

## آقا شیخ محمود عراقی

از مجتهدین مسلم دار الخلافه است در مسجد مرحوم  
اغایهام با امامت جماعت و ترویج احکام مپیروازد  
تقریرات مدرسه شیخ الطایفه اسناد الکمل مرضی  
الا نضاری افضها و اصولا بر وجه اشباع ضبط کرده  
وندوبن فرموده است علماء عظام و فقهاء فحام از این  
رهگذر بنا لفتاشر نمائند و در این ستوان کتابی بنا  
دارالسلام در احوال حضرت حجة الله القائم علیه السلام



بفارسی تلفظ کرد و مطبوع افتاد

### میرزا محمد نابینی

از جمله اجله فقهاء و عظماء علماء بود و در زبان ملکین  
 واحد و دبا مورثه مشغولی مینمود کتاب مستطاب  
 احقاق الحق من بضائف السيد السيد السعيد الفاضل  
 نور الله الشهید بفارسی ترجمه کرده است سال بکهار او  
 ۱۳۰۵  
 سپصد و پنج از سر ای سپنج در گذشت و از جمله اولاد  
 مقرب الخافان میرزا علیخان مینست وزارت مالیه که  
 فاضلی است کامل بجای گذاشت

### ملارضا

از مشاهیر علماء اشرف البلاد

### ملاولی الله همدانی

عالی عامل و عارفی کامل بود ما بین معقول و منقول  
 جمع کرد ظاهر و باطن را بر راسته محل اعتقاد و ارادت  
 اهل سیر سلوک کرده بود مؤلف دو کتاب فیض صحبتش  
 در همدان فایز شده است و در نامه از صورت منامی که در آن  
 اوقات دیده بودم بر سبیل مکاشفه اخبار فرمود رضوان  
 علیه

### الحاج آقا خوندین الحسن الرضابن خدا بندین رضابنده

بچهره سابق اصل او بخارا و العبد الرب آبادی موطنا و مزار  
 از مشاهیر ارباب علم و عبادت و اصحاب بقوی و زهادت بود  
 و در الکافی شبلی از زینب بولید دار السلطنه در قرن ریاست  
 عظمی داشت و در مواهبت همد و مرآت سن و مندی  
 و مداومت اذکار و ادعیه و آورد بسیار کنظر بود آنها  
 انخالی وی را مستجاب الدعوه میدانستند در قرن حد  
 و فقه و تفسیر و انواع فضایل و معارف و مطالب شومند

مجامع چند پر داختر ساعتان شبان روزش ما بین مطهر  
 و مخیر و عبادان و قضاء حوائج و اصلاح طرق معاش  
 منقسم بود نام کرامی آن بزرگوار مولی غلام علی است ولی مقبول  
 مذکور مشهور شده و چهره سابق که از قبایل قدیم بر اینند  
 و مردم بهلوی زبان از جمله هفت قبیله ابرهیم ابا زهره  
 میباشد و از این طایفه دانشوران و هنرمندان برآمدند  
 بالجملة آن پیشوای پاکان و مقتدای نیکان که پادشاه شریعت  
 نبوت بود و فلاو و طریقت و کونیه بعد از ظهر سه شنبه  
 و یکم ربیع دیگر سال بکهار او سپصد و شش هجری بقریه  
 عبد الرب ابا دین قرنی دستپی من افعال قرون بسن هشتاد  
 گذشت و هم در اینجا بخوار مضرا تا سلسل العصومین و  
 المظلومین حضرت سلطان نیکبانش علیه السلام بیارمید اعلی  
 الله مقامه و اهل دار الکرامه و آزوی سدرین و یکدیگر تخلف  
 شد عالچنان بان مذاکاظم و افاضی الدین ساکن عبد الرب ابا  
 میباشد و شیخ اجل میرزا میرزا ملک الافا حیدر ابوالعالی شیخ  
 محمد مهدی شمس العلماء که خلف و سلطان بزرگوار است در  
 دواتر علیه دولتی قرن افتخار است وی در تاریخ فوت بد  
 و برخی سوانح دیگر میگوید که

باید شبیه و ملک عبد رب آباد  
 بقصد مهبط فیض ایکه میر و هر سو  
 جنبه مرقد سلطان محترم نیکبانش  
 که از ریاض نبی گلشنی است بر لب جوی  
 بسین و رسم زیارت بجای آر ویدان  
 که در جوار چنین سرور هفتی خوی  
 مزار مرد خدا پر یا سلو و صفات  
 که بود ساطع انوار بند کیش از روی  
 بگانه حامی بن حنیف حاج اخوند



سرشته ملکوت و فرشته مینوی  
چنان بنور که جز او نبود در این مریز  
که کارش رع کند راست باخبروی  
سخن ز قلب سلیمش کند و من صحیح  
مثل ز خلق عظیمش نند هفت نگو  
باسم و رسم غلام علی از این باب  
واجب دین همی دادی از دل و بازوی  
ز یاد پاک بناکان نهلوی زادش  
ز چهر سادات آن بخندان با بروی  
نزد در فضیلت مثلش هیچ ساحه مرز  
نزد در عبادت شبش هیچ برزن و کوی  
ز ناله سحرش قدسیان بموش و خروش  
ز لاله نیشش چه دین بر نیک و بوی  
عبارت تربت وی ناب هشت می ببرند  
ملک مجید و غلمان و حور بر کسوی  
مقام بری بود ناکهان ز وطن  
قرین غربت را کربت رسیده رهلو  
بگفت پیک پدربا چهار فرزندش  
برفت و بدرقه هفت گون سپس کاوی  
کربت بردل من چشم ادعی و پری  
بسوخن بر حکم جان هر صد بق و عد  
در بیخ و در ازان مهوشان گل سپر  
خزان و آه بران اختران مشکین مو  
روان همسر بود در کشته باد اسناد  
کروی پریش حق یافت در پیشش شو  
بیارسانی و هشیاری و هنر مندیش  
چنان رفت و نند بد از فرات ناموی

بخان او گداری عشرو فاتحه بر خوان  
بیاد تو گذرد طاب و مضاها بر گوی  
خدای عزوجل پوشدش ز سند بر خضر  
بغرفهای حضور ز نهجد و لولوی  
جهاد حسن تبعل از کند مشکور  
جوار حضرت صدقه اش دهد مشکوی  
سپاسها که ازود خیزی بجاست مرا  
چه گل برفت تو بوی گل از گل اب جوی  
بکانه عصمت دنیا عقیده عالم  
چه نام وی بری هان دهان ببطر شو  
خلاصه چون پدرم در کشت مادر در هر  
درید جامد و بر کرد و کند موید رموی  
میان عقیدت ثبات ز صلب خود آسود  
کدام ماش کو بود شهر با بوی  
خرد همی چه نارنج در نکا پو بود  
نداکشد فرشته بنا که از مینوی  
زفای و سوسه و او فزای صد و کو  
ز خاله پیر ز کمان بنا و مطلب جوی  
(سئلتم)

(تاریخ حضرت جواد علیه السلام در حدیث)  
(تاریخ حضرت جواد علیه السلام در حدیث)  
(تاریخ حضرت جواد علیه السلام در حدیث)

میر حامد حسین لکهنو

از ابان الهی و حج شیعته اش عشرت است کشته از فضا  
فاهت در علم شریف حدیث و احاطه نام بر اخبار و آثار  
و معرفت احوال رجال از شعب شیعره و اهل سنت و جماعت  
اولین شخص امامت است کلاما مطلقا و در فن کلام لاسیما  
مبحث امامت که از صد اسلام تاکنون ما بین ما دو فرقه  
بزرگ از این ملت مہمون معنون گردیده صاحب مفاسد  
مشهور است و موقفی بین المسلمین مشهور هر کس کتاب



عشق انوار این بزرگوار دیده باشد میدانند که در ابواب  
 مذکور در کتاب مسطور از او تین و آخرین احدی بدانست  
 سخن نریده است و بر این منط بصنیف نیز داخنة از اما در است  
 مؤید بودن وی من عند الله ظفر یافتن او است بصواقع خوا  
 نصر الله کابلی که شاه صاحب هلوی تمام آنرا انحال نموده و  
 از آثار موفق بودن او بدست و ردن کتب و اسباب و اساسات  
 نالفت و جمع است میگویند در انواع علوم قریب سی هزار  
 مجلد ما بین صغیر و کبیر و خطیر و نسیب در کتابخانه عامه  
 این مرتضی العصر یعنی موجود است و این سخن را از واعظ تیس  
 بزرگ نیز شنیدم که در طهران بر فراز منبری مذکور داشت  
 والله العالم اگر چه این سید اجل و حافظ اکمل از مردم ایران  
 نیست و در لکهنو از مالک هند و سنان می باشد ولی  
 چون اصلا از بنیاد بودند پس در این باب از این کتاب مینویسند  
 مذکور شوند تا تاریخ که شد است خبر رسید که مجتهد جاوید

**ملاحسن نابینی مقیم مکه شده بنماورد اصنفها**

در انواع علوم ظاهر و باطن بمقام کشف و سهود بود اگر  
 فی المثل دیگر روز از هزار کتاب در فنون شتی از وی حل  
 مشکلات و رفع شبهات میخواستند بدون هیچ نامثل  
 هر جواب میفرمود با آنکه اصلا کتاب نداشت و ابدا  
 بمطالع وقت نمی گذاشت و این معنی در شلم بمقامی است که  
 هزاران کس از محصلین اصفهان و مدترسین انسانیات  
 بارها آرموده اند و با شخاصم احساس نموده اند و این  
 نیست جز حقیقت مکاشفه و این دعوی ابراهیم دیگر  
 نیز از قبیل اخبار بانسانا بلکراف در ایران و صدک ما شعت  
 از ظهور باب و غیرها که بطور تحقیق از وی شنید شد  
 است وی در بدایت امر شبانی اهل ناپین میگذراند نا  
 بقری غار و ربانی و مقرب بارگاه سبحانی حاج محمد حسن

و زاد و بیابان ناپین نظر فرموده بمجسیل علم و تکمیل  
 نفس منقرماید مردمی که محضر مبارک او را در آن کرده  
 اند از وضع زندگانی و ریاضات و مجاهداتش در طریق  
 اوسته اموری خطیر و واجب سپاسند قدس الله تعالی

**شیخ محمد مهد عبد الرب بادی شمس العلماء**

در عموم علوم مشرفه با اساتید شرک میکند بالخصوص  
 در فنون ادب و سخن حدیث و شعب تاریخ و احوال  
 رجال از صداد پدیشاری ابد و خوشن را در صناعت  
 انشاء کلام او کتباء نخستین شخص عصر میدیدارند  
 السلطنه فرقی صرف و بخوراد در حضرت پدرش حاج آقا  
 سابق الذکر که عالمی جلیل بود تحصیل نمود و معانی و بیانیات  
 را نیز آقا محمد بن الحاج عبد الخالق که در نزد یک و در هر  
 مشهور است تکمیل کرد و اصول و فقه را از مجتهد العصر  
 و ربیبی المصر آقا سید علی طاب ثراه و حاج مولی آقا سلمه  
 فرا گرفت آنگاه از قزوین بطهران آمد و سه اچند در مدینه

دو ستعلجان نظام الدوله غفر الله له بتکمیل مراتب همی  
 پرداخت نامقارن اول قرن ثانی سلطنت جاودانی بر  
 حسب انتخاب نواب رضواناب علیقله میرزا اغنصا السلطنه  
 وزیر علوم در مجلس نالفت کتاب نامه دانشوران ناصری  
 شرف عضویت یافت همانا آن فاضل فرزانه و استا بکانه  
 از ظرفیات و شدت ذکا و وحدت ذهن و توقد خاطر  
 و لطف قریحه و سعادت تبع و غزارت تبحر از ابان عصر است  
 احادی دهر و آثار بسیار دارد از انجمله است کتابی که حسب  
 امر اعلی حضرت اقدس صاحبقران خلد الله سلطانه شرح  
 احوال ائمه مذاهب رابعه اهل سنت و جماعت ساخته و بر  
 اسلوبی بدیع پر داخنة و عبد الرب بادی در باب در بلوک  
 دشتی قزوین از تاریخ کردند خواجهداد الله مشرفه مستفقا



میشود که این ده در هفتصد هجری نیز در او عام بوده است

### حاج شیخ محمد علی صفه

خلف با شرف مرحوم علامه اجل شیخ العصر حاج شیخ محمد باقر بن شیخ محمد تقی صاحب الحاشیه است بدو را السلطنه در علوم شریقه لایحه الفقه و الأصول از مدت پسین و مرتبه پسین و مجلس افتاد و افاضتش بوجوه افاضل محصلین مشهور است

### افاسید احمد از سادات اخو طهران

دو بر و سلوک مقامی بلند و مرتبه او چند بهم رسانید گروهی از فضلاء عظام و انبوهی از خواص وی الاحترام حلقه ارادت وی بر گوشه داشتند از بزرگان طریقت بهر دلیل مراتب تاب و سنن شریعت ممتاز بود فلن الله سره

### افاسید بچی

از اجله سادات اخوی و از الخلفه بود رضوان الله علیه

### حاج ملا رضای مجتهد اصفهانی

عالمی بود ربانی

### ملا محمد تقی کاشانی مقیم طهران

از مشاهیر صفه و مشایخ علمائست فی التاریخ هفتاد سال از عمرش گذشته و او اخیر راهی در فضاء و فضل حضومان گذرانده آثار بسیار دارد از جمله است سفینه النجاة در فقه و هدایة الطالبین که بطبع رسیده و بحر الفوائد در هفت جلد مشتمل بر انواع دانشهای سودمند و جامع الاصول که ناقض است و جامع انواع و رساله شوق العزم و رساله رد مضاری و توضیح ارباب و رساله النجاة بحمد الهادیه و تصاحح المشتهات و غیر ذلک

### ملا محمد هاشم ساکن زین آباد من قریه قزوین

از فضلاء مشهور بود و بر طریقه اخباریه مبروفت و تسلط از دودۀ قاجار قزوینی بشمار جمعی آمد و این تخته همان از

عهد سلاطین صفویه تا انار الله بر اینهم در مملکت قزوین توطن گزیده اند که از معتقدین آن اجاق و مردمان آن دور

بوده اند و صفویه در نخت شهر قزوین را کرسی سلطنت و پایه سر پر قرار دادند و از قاجار قزوین که غالباً بیرون و بهادری متصفند مردم نامی بر آمده امیر کونین خان ساری اصلان که از ضنادید سردارهای شاه عباس

ماضی و صاحب جام قاجار واقع در دار السلطنه قزوین است از این گروه جلادت پر تو بود خدمان و زحمان او را در راه دین و دولت از تواریخ صفویه میساید خوانند و هکذا فرزندش عباسقلخان و در نوبت سلطنت قاجار حسنجان سردار که از اجله قواد خاقان مغفور فتحعلیشاه بود نیز از ایشان است محاربان وی تواریخ این سلسله را مستحون ساخته و هکذا برادرش حسنجان و کذا لک

لطیفعلی بیگ عبدالرب بادی نا ایشیک افاسی باشی شاه شهید اقا محمد خان که در حمل جناره آن سلطان کتبه شان با شان و لایه نشان همراه بود و از معاصرین مرحوم نجفخان عبدالرب بادی سر هفتک که از منت

سالار و فتح هرات و حراست کلان زخمهای منکر از پیغ و نینک همی داشت از نژاد امیر کونین خان مزبور بود و کذا مقرب الخاقان سلیمانخان زین آبادی که فی التاریخ از بنا شرت خد متکذاری و مزاولت جان نثاری استغفاء کرده است

### شیخ محمد حسن قمی و زوائی

مقیم دار الخلافه عالمی عادل است و فضیلتی فاضل او با خاندان مرحوم حاج ملا محمد کما نشانی که عالمی در دنیا بود و با خاقان مغفور فتحعلیشاه قاجار معاصریت داشت از بنا طی من القندیم است و احصاء عن الصمیم



شیخ احمد ملا محمد جعفر ساکن میا

در سموع و معقول ماهر است و غالب تحصیلش خدمت  
پنلسوفا از زمان حاج ملا هادی سبزواری شده

ملا محمد بندگله الاصل

شهره ای الموطن عالمی غامل بوده و فقهی کامل و در فقه  
دوازده میندشته او کاش ملا محمد جعفر و آقا شیخ حسن  
و آقا شیخ حسین و آقا شیخ علی و آقا شیخ احمد جلد در طهران  
از فضلا واقباء محسوب میکردند

ملا محمد مؤمن ملا ابو محمد

ملقب شیخ الاسلام ساکن مینامی از علماء خراسان بود و  
معقول و منقول مقامی سامی داشت در راه محرم همدرد  
سپرد و شش بقصیه مینامی رکذشت

حاجی شیخ عبدالحسین

سیطامی

شیخ محمد صالح شاهزادی

عالمی مشهور بود

شیخ علی اکبر

شاهزادی

ملا عبدالمؤمن ملا زین العابدین

ساکن مینامی خدمت سید الفقهی آقا سید حسین برتک  
کوهکری تحصیل کرده و در شریعتان مقامی لایق یافته

ملا محمد شریف کر بلائی حسن بیغشته

که بلقب شریف العلماء مشهور بود و در طهران توطن داشت  
و از علماء عصر معدود میکردید بیغشته از اعمال ملا بر  
و این انتمند مشهور از ساکدهای حجة الاسلام حاج  
ملا اسدالله برجردی بود و از عظامه علماء این دولت  
کروهی بنا کردی حجة الاسلام مشاوار البه قرین افشار

و حلیفا اعتبارند و بتند بعضی مستفلا نیز اشارت شد  
از انجمله است شیخ عبد الرحیم برجردی که در طهران بود  
و شیخ محمد رحیم برجردی که فعلا در مشهد است و حاج  
سید محمد باقر عراقی و حاجی آقا محسن عراقی و ملا شیخ  
علی برجردی مرحوم و آخوند ملا حسین آقا باقر و آقا شیخ  
محمد عراقی سلمه الله که فعلا در دار الخلافه است و مرحوم  
میرزا ضیا الدین ساکن فلعه من اعمال برجردی و مرحوم ملا  
احمد خوانساری ساکن ملا بر که از اجله مجتهدین این عهد  
معدود بود و ملا محمد محلاتی ساکن شهر از و ملا محمد تقی  
گلپایگانی و حاج سید علی برجردی و غیرهم من کبرای  
المجتهدین و حفظه الشریعه والدین

ملا احمد خوانساری الاصل

ملا بری المسکن در فروع و اصول از صنایع ابداع است و  
محققین محول بود فقه را در خدمت حجة الاسلام حاج  
اسدالله برجردی و غیره و اصول را در محضر شریف  
العلماء غازی ندانی او کاش و در مدرس شیخ محمد تقی صاحب  
المحاشیه ثابته تکمیل نموده است کتاب مصابیح الاصول  
و مصنفان دیگرش از علو مقام وی جز میبدهد

میرزا ضیا الدین

خلف ملا احمد مذکور در دولت اباد ملا بر فقهی و اصول  
نادرین میکنند برادرش آقا محمد مهدی بن ملا احمد نیز  
مخفط احد و در شرع میپردازد و صحبتش ادراک شده  
در طهران

ملا علی هاوندی

مجاور عزیزی شریف محقق است که عدیل و آمر و زدر  
علوم شرعی اسنادی او راه تسلیم دارند بشهادت  
اثبات اثبات شده که این مجتهد فحل و محقق جلیل است  
بعلم اصول متعارف معمول را تجویز مینماید و میفرماید



<p>افا علی ترک ساکن بزد</p>	<p>که این فقیه مفسر و زکار و مبطل اعماد و نهضت های بسیار است</p>
<p>ضنبه مخم بود و رئیس اعظم خداوند بود و کرم</p>	<p>بنود و فاضل کرمه همی و وزیر و مخم فرزند حاشا که</p>
<p>افا سید عبد الرحیم</p>	<p>شاعر مقدس باین اطنابان و اکثارات که لا شکر از</p>
<p>صاحب فضائل السادات فی التاریخ در طهران است</p>	<p>تکبیل مقام فاضل عظمی عاق است رضاد هدا بخیزان</p>
<p>حاج میرزا محمد حسین</p>	<p>مسائل حقه اصولیه در تحقیق احکام شرعی و در کار</p>
<p>مجتهد سبزواری در مملکت از فرجه چهر شریف است</p>	<p>اندک از این دنیا است بلکه یکی از این هزار</p>
<p>و میگویند از حجة الاسلام رئیس الشیعه حاج میرزا</p>	<p>میر سید حسن مدرس اصغری</p>
<p>محمد حسن شیرازی تصدیق اجتهاد دارد</p>	<p>علامه زمان و محقق و دان بود که در هی از مجتهدین</p>
<p>ملا حسین ملا محمد باقر</p>	<p>بزرگ در محضر مبارک و مدرس مهمون وی نزدیک یافتند</p>
<p>از اهله ملا زاهدی فاضل است و فقهی متبع</p>	<p>اندا جل و اکل ایشان سید المجتهدین حجة الاسلام و</p>
<p>حاج ملا علی سمنانی</p>	<p>المسلمین آقای حاج میرزا محمد حسن شیرازی زفانی که</p>
<p>عالمی باینست مابین علوم عقلیه و فنون نقلیه</p>	<p>با صفهان بوده اند و کفی باین فخر</p>
<p>جمع کرده و در سمنان شهرت و ریاست دارد در حکمت</p>	<p>میرزا ابوالعابن العلامة حاج محمد ابراهیم</p>
<p>حضور شریف فیلسوف اعظم حاج ملاهادی سبزواری</p>	<p>اناجله علماء و جلته ففهاء معدود میگردد</p>
<p>را در آید نموده بعضی از علماء ظاهر ایندانشور ماهر</p>	<p>افا سید محمد باقر سجاسی</p>
<p>حسد بردند و پاره اعتراضات آوردند چون فیلسوف</p>	<p>در قزوین منبث و فقهی فاضل بود</p>
<p>اعظم خاتم المحققین حاج اسنادی تصدیق او داشت</p>	<p>شیخ محمد حسن بزدی</p>
<p>ناچار سخنان مغرضین مغرضین را باید بر طاق نسبا</p>	<p>فی التاریخ حاضر در الخلافه است</p>
<p>گذاشت</p>	<p>اخوند ملا محمد صادق برجرد</p>
<p>افا سید جعفر</p>	<p>ضنبه فاضل و ادبی ماهر و متبعی باوع است و فی التاریخ</p>
<p>از علماء اشرف البلاد</p>	<p>در طهران میباشد</p>
<p>ملا اسمعیل</p>	<p>حاج شیخ عبد الرحیم ششتری</p>
<p>از علماء اشرف البلاد</p>	<p>از مشاهیر شاگردهای شیخ الففهاء حجة الحق رئیس</p>
<p>میرزا محمد تقی بن میرزا عبد الله</p>	<p>الاسلام رضوی انصاری میباشد و فی التاریخ در</p>
<p>از مد رسین اسنان مقدس رضوی بود و منظومه</p>	<p>سبزواری مشغول تدریس و ترویج است و کرامتی که او از</p>
<p>در فقه و نحو دارد و در رسال بکفر آورد و بسند و</p>	<p>مقرت بدکاره باری شیخ علامه انصاری به در پیشگاه</p>
<p>هشناد فوتش اتفاق افتاد</p>	<p>صلوة آن بزرگوار مطبوع است</p>



مولانا حاج محمد نجف مشهد

صلا کوفانی بود و مشرب عرفان و طریقه اخباریان دانش  
در بکفرار و در پست و نودود و مجاوراً مشهد مقدس  
در گذشت و آرا بسیار گذاشت از جمله است خلاصه  
الکتاب و غناء الادب فی فهم معنی اللیب و شرح  
خطبه الزهراء و شروع دعاء کبیر و جوشن و صباح و  
کتاب جامع الاحادیث

مولی حسین آقا باقر و جرد

از مجتهدین مسلم و از تلامذه معتبر مرحوم حاج مولی  
اسدالله حجة الاسلام بروجرودی است از جمعی کثیر بحاج  
بود و احازان خود را بطور طومار همی همراه داشت

ملا عبد الرحمن

شیخ الاسلام مشهد مقدس فقیهی حلیل القدر بود  
و در سال بکفرار و در پست و نودود و در حلت نمود  
قبرش در تو حید خانه است از خوالی و منضمان حرم  
مبارک رضوی

ملا اسدالله

از علماء اشرف البلاد

آقا شیخ علی بروجرودی

از جمله شاگردان مرحوم حجة الاسلام حاج ملا اسد  
الله بود و بزهد و ریاضت و علو درجه فقاهاست اشها  
داشت

سید ضیا الدین

از اهل قلعه بروجرود شاگرد حجة الاسلام بروجرودی بوده

حاج میرزا داود

ارشد اولاد حاج مولی اسدالله بروجرودی حجة الاسلام  
و از مشاهیر و مجتبن احکام معدود بود و بمصناعت

مرحوم سید محمد مهدی بحر العلوم شریف داشت

آقا محمد ابرهیم

از علماء شهر اشرف طبرستان

آقا شیخ احمد

از علماء مازندران ساکن اشرف البلاد

حاج میرزا ضیا الدین

برو جردی برادر اعنابانی حاج میرزا داود بود و در خلاصه

آقا علیجان

از علماء طبرستان ساکن اشرف البلاد در مسافرت همیشگی  
سال بکفرار و در پست و نودود و مازندران شرف  
اند و در حضور مبارک شده

حاج میرزا عسکری

شریف بروجرودی و از فضلای اولاد حاج مولی اسدالله  
حجة الاسلام است و میرزا محمد مهدی برادر اعنابانی او  
نیز از افاضل عصر بود

آقا صدق الدین امام جمعه بروجرود

و این منصب انبلسله را برین دولت همی بر سبیل  
وراثت میدادند و بنابر اخبار میرزا علی بنی آبی الذکر است

میرزا علینق امام جمعه بروجرود

در فقه و اصول و منطق و اعراب با زصناد پدا استند  
بود و ثراد ایشان بمشایخ کاشان میرسد که ترتب انجمن  
در انوقت مزار است مشهور منشی شیخ سلیمان المجتهد

میرزا احمد مجتهد تبریزی

در مملکت آذربایجان حافظ حان شریعت و پیشبانی  
بزرگ مملکت بود ریاستی کبیر و سنه ۱۲۰۲ عالم کبر داشت  
هان شان و شرف در سنل و خلفش را کزین باقی است  
منصب امامت جمعه و جماعت نسامان و دیگر مشرف



کلمه ابانک از زبان بجا بماند و دمان قدس نشان است و  
 از بزرگان دو دمان و جلالت مقام و بنای شان اگر  
 شرحی بقو خواهد بود نوشت از تفهید اخضر النبی بر کاز  
 خواهیم افاد و این عالم بزور اسلام موافق آنچه در رسالت  
 نخستین ایران نوشتیم در سال بکهار و در و بیست و شصت  
 و پنج از سرای پینج ارحال جت طیباً لله روحه الشریف

حاج میرزا علی بن طباطبائی

از اعظم مجتهدین کربلا بود و از ریاست و شهرت و اعتبار  
 دین و دولت ستمی عظیم و حظی وافز است چون این  
 بزرگوار نیز اصلاً و اهلاً ایرانی است اسم شریفش در قلم  
 امد علی الله تعالی فی الجنة مقامه

ملاحسن شعبانگردی قزوینی

مجتهدی مسلم و در تتبع و مزید فضل بر کافه معاصرين  
 مقدم بود در مملکت قزوین ریاستی حظیر و شهرت جناب  
 کرد است در فنون چند کتابهای سودمند ساخته از  
 جمله مقلی که مجتهدان نیز در اخذ بطبع رسیده است دو  
 فرزند از شرفندش آقا جمال الدین و آقا صدیق الدین هر  
 دو فی الناحیه در دار الخلافه توقف دارند

حاج آقا مجتهد رشت

از علماء بزرگوار المراسات و از حجة الاسلام و کسلیین  
 حاج میرزا حبیب الله رشتی مد ظله العالی تصدیق  
 اجتهاد دارد و الذب بر کوارش حاج ملا میرزا حسن خلیف  
 حاج ملا میرزا جان نیز در مملکت کبلان ریاستی عظیم  
 داشت و مزید فضل و نفاذ حکم مسلمانان ابانک کبری بود

میرزا محمد حسین شریعتدار تبریزی

از جمله اجله علماء از زبان بجا است و در نجف شرف  
 کتابخانه عمومی ایجاد کرده و بجاری بزرگ و خدمتی

شکفت توفیق یافته

ملائظ علی طالبانی

عالی تانی بود و در فقه و اصول و حکمت و حدیث مقنا  
 تبحر داشت تصنیفات سودمند عبرت و فارسی ساخته که  
 بعضی بطبع رسیده از جمله کتاب کاشف الاسرار است که  
 حواصیر و عوام از آن نالیف شریف سودهای اندر زند  
 این عالم عامل و فقیه فاضل حافظ قران و مقیم طهران و  
 مفرح ایران بود طلب نسل با بازده زن کرد که از اینها  
 کریم حسنخان مرتب رئیس شامیانی از شعبه جبار  
 خلف حاج رحیمخان مرحوم بود و عاقبت بلا عقبه زر  
 مشهد رضوی در گذشت فی سنه ۱۳۰۶ هجری

شیخ عباس هاوندی

در مدینه رسد دانگی طهران با امامت جماعت و ندر ریسر  
 طلاب میرزا زد

شیخ عبدالنبی همدانی

از فضلاء شاکردان سرکار حجة الاسلامی میرزای  
 شیرازی روحی فداه است در کتب مقدسات تجتصر  
 شرح مطول بر تجتصر تجرتی فوق العادیم دارد اینها  
 در طهران امامت جماعت و در جبهه از شهرت بهر رسانند  
 وثاقت و عدالتش را با روحی بنسب زاد الله توفیقه

حاج سید رضی لاریجانی

در حکمت متعالیه و فنون معقول از صنادر بد فحول  
 بود و از شاکردان درجه اول فیلسوف اعظم ملا علی نقی  
 بشامی آمد و در اصفهان ندر ریسر میکرد از اینجا بطهران  
 آمد و در خانه مرحوم میرزا اسمعیل مشهور کاشانی  
 منزل گرفت تا عیال و اولادش نیز رسیدند پس در  
 خانه جدی کانه میبود نادری بکهار و در و بیست هفتاد



میر احسن معترف بمولانا

از فلاسفه مشهور است و در اصفهان حکمت متعالیه را  
تدریس بلکه تالیف میفرمود بعضی کهنه کاران نوبت  
هایون را اوردند که همدان در قلم آمد

حاج ملا محمد علی مجتهد

امام جمعه درشت از اجله علماء عظام و معتمدين فقهاء  
فخام است و در انتملك ملاد شرعیات و صاحب ریاست  
معتمد بها میباشد

حاج میر عبد الباقی

مجتهد رشتی فاضلی کامل و رئیس معتبر است و ولایت  
رشت وی را بسیار محترم میدانند

حاج میرزا محمد مهدی بحر العلوم

خلف الصدق حاج ملا رفیع مرحوم از نجباء علماء کبار  
است و اجلاء فضل و انسا مان

حاج محمد ابراهیم رسته

مشهور بحاجی مجتهد خلف مرحوم رئیس الفقهاء حاج  
ملا رفیع مجتهد کبار است از فقا هت و در ریاست شهر  
بزرگ دارد و در دارالمرکز شرعیات و فیصل امور عامه  
مبیر داند

حاج میرزا محمد علی

قراچه راغی از اجله مجتهدین و مرجعین شریعت و دین  
است در فقه و اصول و اخبار و علوم عربیه و فون آد  
مقامی منبع و رسته رفیع دارد در این فون غالباً صاحب  
تصنیفات است شرح و تفسیری بر خطبه مشهوره حضرت  
سیده نساء العالمین علیها صلوات الله و الملائکه و  
الناس اجمعین نوشته و بطبع رسیده چند سال قبل  
زایر آید مشهد رضویه رفت و مرحوم میرزا عبد الوهاب

رحلتش اتفاق افتاد از اوله امجادش میرزا سید محمد تقی  
شمس الادب داشت و داماد حکیم الهی ماضی بود از  
شعرهای او سخن در تذکره مجمع الفضا مسطور است

میرزا افانهاوندی

فقهی نایب و مجتهدی محقق بود و در ری و جرد می نشست  
و تکمیل اصول را نزد حاج سید شتیغ اسناد اصول  
کریا سید کرده بود و از اقبال دینوی هم بهره برده

شیخ محمد مهتد الاریخا الاصل

در قضیه حضرت عبد العظیم فقهی جلیل الشان است  
نام مرحوم رئیس المجتهدین حاج ملا علی کتبه شرمصاهر  
دارد

حاج میرزا هاشم شهید

ولدار شد مرحوم حاج میرزا هدایت الله بن الشهید  
میرزا محمد مهدی در عام ریاست میفامی سامی داشت  
و سال یک هزار و دوست و شصت و نه در گذشت و قرن  
مزارید رشت در حرم محترم مدفون گشت

ملا عبد الخالق بزدی

از مشاهیر شاگردان شیخ اجل احمد بن زین الدین الاریخا  
بود و در فقه و اصول و کلام و حدیث میفامی عظیم داشت  
در توحید خانه مبارکه از ملحقان حرم مقدس رضوی  
تدریس میکرد کتاب مضائب الائمة از اوست و در یک  
هزار و دوست و شصت و هشت بمشهد مقدس  
رضویه در گذشت

میرزا محمد تقی تبریزی

ملقب بحجة الاسلام خلف الصدق مرحوم ملا محمد  
مقانی از مشاهیر مشایخ فقه شیخیه عالم فاضلی است  
و در میان شیخیه از ریایبان اعتباری عظیم دارد



باب

اصفا لدوله که در آنوقت حکمرانی ابان خراسان بهم رسانید  
 از زمانی برای اجرای خیالات صحیح و ترویجیات شرعی  
 که در نظر داشت در مشهد مقدس متوقف ساختن با عید  
 چندی از آنجا بطهران درود نمود و مورد مراجع فوق الوصف  
 اعلی حضرت ها پونی کردید چنانکه در ضمن جراید دولتی  
 نیز اشاره کرده ایم و مقام تدریس و توجیهات مدرس مسجد  
 سلطانی از مستحدثات عظیمه و آثار فخریه این دولت را  
 با وی موکول فرمودند و پس از چندی بموجب تمناهای  
 اهالی از السلطنه تبریز با ذریعای آن رفت و آنکس را نخطه  
 با مشربی نایک و مشیبه بنوده بتدریس علوم و ترویج  
 احکام مقام مینماید و اهتنام مقرر ماید و فقده الله تعالی

میرزا عبد الغنی

قاجار داعی الاصل ساکن دار السلطنه تبریز در فقه و اصول  
 و تفسیر و علوم عربیه و شعبه ادب مهارتی کامل و حد  
 فایق دارد و او برادر میرزا حاج اقامد تهرن با ضعیف اسناد  
 الفخیم است چند سال قبل چندی مقیم دار الخلافه بود  
 علماء عظام با او بتکریم و احترام همی سلوک مفرمودند  
 در این تاریخ دار السلطنه تبریز از وجود او قریب بقدم  
 و تبریز است منظوم اشرف فقه مطبوع افتاد علی العین

شیخ رضا بن حاج ملا محمد

کرمانشاهی الاصل و طهران المسکن از مشاهیر رؤساء  
 دار الخلافه و متولی اوفات جامع عتیق ان بود کما بخانه  
 عاری داشت سرای وی مضیف علماء واردین طهران  
 محسوب میگردد بحسن سلیقه امتیازش مشهور است کفتر  
 صاغری و مپان قلبان و سر قلبان شیخ رضائی هر سبب  
 او میباشد در پنجم رمضان سال بکهار اردو دست هفتاد  
 و هفتاد از دیار رفت قبرش رکبند هو و صالح از زاری استلا

حاج شیخ محمد بن شیخ جعفر

المشهور شیخ رضائی از کبراء علماء دار الخلافه طهران  
 مراتب و مناصب شیخ رضا بن حاج ملا محمد کرمانشاهی  
 سابق الذکر بعد از فوت او باین بزرگوار انحصاراً بهم رسانید  
 که هم برادرزاده و هم ربیب وی بود و عالمی فاضل و از جمله  
 اجلاء عصر بشاری آمد رحلتش در نوزدهم ذی قعدة سال  
 بکهار اردو دست و بود و چهار افناد و آنکس فرزند کرام  
 او اقا شیخ جعفر که بوفور عقل و ملکه عدل و ذوقی فضل  
 مذکور میشد صاحب مقامات پد رعالی در جرات است  
 چنانکه مستقلاً نیز اشارت شده قبرش رکبند هو و صالح

ملا عبد الرحمن

از علماء خطه ساری است در سال ۱۲۹۲ هم سفیر ساری  
 شرف اندوز حضور مرحمت ظهور شده

اقا محمد صالح کرمانشاهی

از اجلاء علماء و مشاهیر رؤساء بود بزرگی خاندان ایشا  
 مشهور نام ایران است اعلی الله مقامه

شیخ عبد الرحیم

ابن اقا عبد الرحمن کرمانشاهی از مشاهیر مشایخ عهد  
 و عطاء علماء عصر است و در دارالدوله اعتبار و  
 اقتداری کامل حاصل فرمود

اقا شیخ علی ساری

از جمله فقهاء و علماء مشهور ساری است و در سال  
 ۱۲۹۲ در انخطه بحضور مبارک رسیده و این غیر اقا شیخ علی  
 ساری دیگر است که فقط نامش جدا گانه مذکور گردید

میرزا محمد فقیه میرزا حبیب الله الرضوی

اصلاً از قریه با شین سبزوار بود در ۱۲۸۴ بمشهد مقدس رسید

حاج میرزا حبیب الله المشهد



از جمله فقهاء بزرگ و مجتهدین سترک خراسان است در  
مسجد مروی که گوهر شاد اغا امامت جماعت میبرد از  
منافع و فضایل بسیار دارد و بر نظم شهر نیز طبع سرشار  
به رسانیده است صحبتش مکرر اتفاق افتاد

**حاج ملا عبد الله قندهاری الاصل**  
مشهدی المسکن از مشاهیر مشایخ و کبرای علماء عصر است  
و ثانیات و مضامین نغمه دارد که ثبت انها در جلد ثانی  
مطلع الشمس آورده ایم

**شیخ محمد حسن**  
از علماء بزرگ خطه بارفروش است و در انولات بعنوان  
شیخ کبیر مشهور میباشد در سال ۱۲۹۲ هم شهر بارفروش  
حضورها بونی را در آن نموده با افتخار باز بدین شهر  
نابل کرده

**حاج ملا آقا بزرگ**  
از مشاهیر علماء و ائمّه جماعت بود در مسجد آقا محمد  
ملک التجار نماز میگذارد در هزار و سیصد و دو و بمشهد  
رضوی در گذشت

**شیخ محمد حسن ناظر**  
از فقهاء وقت است و در ورع و قدس نیز قاضی ندارد  
و او برادر حاج ملا آقا بزرگ مرحوم می باشد نظارت  
مدیر شهر نیز بطهران بر حسب توصیه و ائمه موفقی بآن  
دوره همی بوده و خواهد بود

**حاج میرزا محمد مهکن**  
خلف حاج میرزا محمد سابق الذکر است در مشهد  
از علماء عظام و فقهاء فحاح معدود بود قاضی آن  
حضور شیخ الكل صاحب الجواهر نیز در خدمت مشهد  
فرمود در یکم هزار و دو و بیست و شصت و هفت از دنیا

رفت و در کاردین و نجف اندر مسجد ریاض جنب در خدمت

**حاج میرزا حسن**  
برادر کتیر فقیه کبیر حاج سید محمد نصیر است خدمت  
برادر نامور و شیخ محمد تقی صاحب خامنه مقام عظیم  
و تکمیل کرد و با جتهاد رسید و در یکم هزار و دو و بیست و  
هفتاد و هشت بمشهد مقدس رضوی در گذشت و  
در مسجد پشت سر حرمد فون گردید

**ملا محمد تقی**  
از علماء مشهد مقدس بود و اصلاً از بلوک چکنی خانقاه  
از اعیال مشهد فوتش در هزار و دو و بیست و هشت اتفاق

**الحاج مولی سلطان علی الجابری**  
ما بین ظاهر و باطن فراهم آورده و معقول بامعقول نوع  
ساخته میگویند و در طریقت با و دست میدهند  
و سر بسیارند مقدارن جمع و ثانیات این فخرس شهر پیان  
حج بازگشته بطهران فرود آمد از فقیه فاضل الی غارون  
کامل هر که او را دیدند پسندید و برایت دانش و آگاهی  
بستود

**الحاج سید علی الهزار جریبی لمازند**  
کروهی ابنوه از اهل طریقت و طالبین حقیقت با وی داد  
مهورزند و او در هفتاد و بیست و تکمیل نفس باصنفا  
کشیده و در عینها سیر کرده است و مشایخ بسیار دیده  
سناحهای سودمند کرده است و الآن که بنده نگارنده  
بتبلیض این نام مبارک اشتغال دارم از ان بزرگوار در  
جمله مجاورین از اشعرا اشراق قیابا امیر عراق سلام الله  
علیهم اجمعین مستضی و مستنیر است

**آقا خوند ملا کاظم**  
از مشاهیر مجتهدین دار الخلافه در اواخر شوال سال



شاکرهای سید اجل جالبقی بعد و مسکود	بکوار و در دست و همشاد و در وفات یافت
شیخ محمد حسین کاظمی اصلاً	آقا سید حسین سید رضا البروجردی
و نجفی مسکنان منفقهی اعظم است و مجتهدی بین المسلمین مسلم شهرت جلالت قدر و علو مقام و درجه زهد و ورع و وثاقت و تقوی وی تمام آفاق را فرا گرفته	در اصول و رجال از اجلة شاکران سید جالبقی بود و در تفسیر و حدیث بر سید دارابی نلذت نموده و در عقد بنهائ فقهاء بشمار می آید
ملا محمد صالح مازندرانی اصلاً	حاج ملا عبدالحمد کهرود
اصفهان مسکنان مجتهدی معتبر و از بزرگان شریف العلماء بود	از ابناء فاضل قاضی حسین عالمی جلیل و فاضلی نایل بوده حاج سید شفیق جالبقی بر وی در بعضی از کتب عبرتیه و انبیه شاکردی فرموده اگر شکت دارم در ادراک وی پنجاه سال شمسی عهد شاهنشاهی را
میرزا سید علی اکبر مجتهد شیرازی	شیخ علی رفیعی روجردی
مدتها بر حسب عونت حضرت و الا سلاطین مستوفیان ظل السلطان مقیم اصفهان بود و اینجا در پس علوم و ترویج احکام مبغض بود	شیخ الاسلام و دانشور و مرزبان و عالمی عامل و فقهی فاضل و بدو در مراجعتها نایل میباشند صحبتش مکرر ادراک کرده
حاج ملا محمد تقی	آقا سید ابوظالب روجردی
مجتهد علمانی از مشایخ علماء و معرین فقهاء و اجلة رؤساء بود	از اصحاب حاج میرزا محمود بود و در تاریخ تالیفات نکات حساب استحقاق مرجع شرعیان و امور حسبه انملکه است شرف صحبتش مکرر اتفاق افتاده
حاج میرزا محمد نیاوند	آقا سید علی کلیایکان
خلف میرزا ابوالفاسم مجتهد از اکابر علماء انحصاراً	از مجتهدین مسموع القول انظر بود
حاج سید محمد تقی بحر العلوم	ملا علی اکبر خوانساری اصلاً
از معرین علماء نجف شرف بود	اصفهان توطنا از تلامذه علامه اجل سید صدق الدین عاملی بود و از سید اجازه روایت داشت و مجتهد مذکور البسه الله حلال التور از سید بحر العلوم اجازه روایت گرفته
میرزا محمد جعفر	ملا علی اکبر روجردی اصلاً
مجتهد اشعری	ملا علی اکبر روجردی اصلاً
آقا سید جواد بحر العلوم	ملا علی اکبر روجردی اصلاً
در نجف شرف عالمی مشهور و رئیس عظیم بود و همان خطه مقدسه بشرف ملاقات بندگان اعلی حضرت اقدس مهابونی نایل گردید	ملا علی اکبر روجردی اصلاً
شیخ محمد حسین	ملا علی اکبر روجردی اصلاً
نواده شیخ الکل صاحب الجواهر و نجف شرف شریف	تقی عاقبت از اجلاء علماء و محول فقهاء بوده از مشایخ



ملاقات ذات اقدس شاهانه مستعد گردید

### حاج میرزا ابوالقاسم اصفهانی

ابن آقا محمد مهکد بن الحاج محمد ابرهیم کرباسی از بطن هشتبرخ <sup>الاصغر</sup>  
حاج سید اسدالله از عظام علماء وقت است در نجف اشرف مخصوصاً <sup>رشد</sup>

### حاج سید تقی قزوینی

خداوند کرمان و مقامات  
از اجلة علماء بود بلکه از جمله اولیاد رفیعی کان بضریر <sup>مثل</sup>  
و در منزلت کان <sup>من عند</sup> شستقی انعام عجایب دعوت وی در هفتاد  
نمی گذر اجازت مقصد افاق است بقا دارد الفقه خویش بدین مطلع است  
قال للفقیر بن النقی بن الرضا مفتی بالمصطفی والمرقی

### شیخ بختی

از اجلة علماء طایفه مفید به شیراز

افا گوید و غنی فریبی از شاه ابراهیم و عظام <sup>بن</sup>  
بود و در مد <sup>غالباً</sup> رش موی و پردنجان ندر پس میفرمود بعضی  
علماء طایفه رو عیها فرین در امل اکمل مترجم است

### ملا ابرهیم قزوینی

امام شیخ مشهور در طهران مجتهد زاهد  
فرزندش علی بن ابرهیم القمی فعلا در شیخ نشا و اعجوبه ارباب

### حاج میرزا شفیع تبریزی

از مشاهیر شاگردها شیخ اعظم  
احمد بن زین الدین بود و زمانی محد و در دعوی کتبت نمود  
و پیش از فتنه شیخ عبداللہ نقشبند یکچند از ادبایان <sup>املا</sup>  
بگرفتند و اجازت دادند که در فتنه مندم <sup>بن</sup> امیر امیر <sup>بن</sup> جاکدا <sup>است</sup>

### میرزا جمال الدین

شیخ الاسلام ارومیه در مدافعه شیخ عبداللہ <sup>بن</sup>  
سید قبا بل اگر ادجمتش مدخلت عظمی داشت

### اقاسید عبدالکریم

مدتس فخریه دار الخلافه بعد از فوت میرزا عبد  
الرحیم نیاوندی بر حسب انتخاب مرحوم حجة الاسلام  
والمسلمین حاج ملا علی کنه قدس سره وی در انمد

مرسند افادت نشست

### شیخ جعفر خلف اصدق افانسیج

از ائمه جماعت مسجد جامع طهران است و فتوی او <sup>است</sup>  
ان بعنوان سلطان العلماء مشهور است و باصانت و  
جلالت مذکور

### حاج میرزا محمد حسین شهرستانی

نفیو چند من المعقول والمنقول از <sup>بن</sup> شهرستان <sup>بن</sup> رضا <sup>بن</sup> ابن  
چنین در هیچگاه ندیده ایم و در بستان معارف را <sup>است</sup>  
آموزگار هرگز نشنیده ایم مرسند افادت چون محیط موج  
زند و در عرشه افاضت از سپهر اوج مپسندد دایره  
سخن در نظر نثر این اسنا چندین از کلمه جامع خالی است  
کیف لا کملوه رجوا جهاد من علاه اخذ العالی  
وعلی هذه فغیر ما سواها

و از آنجا که در این باب ترتیبی ملحوظ نیست و اساسی مجتهدین <sup>است</sup>  
مجتهدین دین و غیرهم کنهاتق در شوق آمده پس در ترجمین  
پیشوای بزرگ اگر نسبت بجمعی ناخبر رفتند است عذر و <sup>است</sup>

فان علا فی من دونی فلا عجب  
لی اسوة بانحطاط الشمس عن زحل

سادات شهرستانیین مجاورین حاکم شریف مدنوبند  
بقهر شهرستان اصفهان علوشناسان سلاله در شهر <sup>است</sup>  
و مبسوط مضبوط است ما بین صاحبان عنوان و <sup>است</sup>

اصغر که پسر حضرت ابو محمد علی بن الحسین صلوات الله علیه  
مباشد سی بد و فاصلاست بدینسان که خود و مولدش <sup>ند</sup>

ضیاء الدین محمد حسین بن محمد علی بن محمد حسین بن محمد علی  
بن محمد اسمعیل بن محمد باقر بن محمد تقی بن محمد جعفر بن  
عطاء الله بن محمد مهکد بن امیر تاج الدین حسین بن امیر نظام  
الدین علی بن امیر عبداللہ بن امیر محمد بن امیر عبدالکریم <sup>بن</sup>



امیر عبد الله بن امیر عبد الكرم بن امیر محمد بن السید مرتضی  
علیخان بن السید علیخان بن السید کمال الدین بن السید قوام<sup>۲۲</sup>  
الدین بن السید صادق بن السید عبد الله بن السید محمد بن السید<sup>۲۵</sup>  
ابو الهاشم بن السید حسین بن السید علی المرتضی بن السید عبد<sup>۲۹</sup>  
بن السید محمد اکبر بن السید حسین بن السید حسین الاصغر بن<sup>۳۲</sup>  
الامام بزرگوار علی بن الحسین بن امیر المؤمنین علی بن ابیطالب<sup>۳۳</sup>  
صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین و هر که بخواهد طبرستان  
خزانه باشد جلالت شان سلسله سادات مرعشه اینک می<sup>داند</sup>  
بعضی از سلاطین صفوی نیز اما باین بزرگواران منسوبند  
خواندند و در حقیقت سیر از مشاهیر ایشان جماعتی مذکور  
ساخته مخصوص به قوام الدین مزبور که بمیر بزرگ اشتها گرفته  
مشهدش در مملکت کوی از دیران مزارست ساطع الانوار و در  
عهد صفوی بار بار کاغذش با اهتمام تمام پرداخته و قبور عظیم بر آن  
افراخته شده و آثار این دو دمان را قاضی نور الله ششتری و  
میرزا محمد مهدی شهرستانی و خداوندان تبریز بسنده است  
سفادت و ولادت این بزرگوار یکفرا در سال و دو ماه تمام بعد از  
تولد مبارک حضرت حجت علی السلام روی داده از بطن کریمه  
قدوة العلماء العظام آقا احمد بن آقا محمد علی کرمانشاهی بن کو<sup>حد</sup>  
البهبهانی و عده تحصیلش در منقول و معقول به علامت مشایخ  
ملاحظه مینمودند و بفاضل اردکانی طاب رومه شده و تصنیفات  
بسیار کرده است بدین تفصیل غایب السؤل فی الاصول  
عناصر حاشیه قوانین سوارع الاعلام فی شرح شرایع الا<sup>ملا</sup>  
تحقیق الاذنه فی الاصول ثبایب الاجتهاد زوائد الفوائد فی  
المفردات من فروع شتی ثانی فی مسائل منفرد من الاصول  
و النقصه الصحیفة السینیه فی ادعیه الشهداء ارواحنا له<sup>سید</sup>  
الفداء و ریاق فاروق فی الفرق بین المشرقة و الشیخیه تبیین  
الانام علی ریشاد العوام تلویح الاشارة فی تلخیص شرح الزیاد

شرح الاربعین حدیثا الفهم علی البیحه حاشیه علی شرح السنن  
للالقبه الکوکب الذری فی التقوم مواقع التجوم فی الهیئة  
الباب فی الاسطرلاب تلخیص الفضول فی مسائل العام و الخاص  
سبیل الرشاد شرح نجات العباد حبه النعم فی الامامه الحجة  
البلاغه فی اثبات وجود الامام المنظر علی الله فرجه الدار  
القضیه فی نکاح الاماء و العبد الموائد المنقرات  
فی غیر ذلك من الرسائل **فصل نهم** از موائد نسخه اصل  
دیده شد از اعداد و اوقاف و ادعیه و حساب و هفتاد  
و اشعار و اخبار و آثار و مکاتیب و کراماتی از ائمه علیهم السلام  
و تراجمی از علماء عصر و سؤالاتی از فضیله بجا بانها و بعضی از  
حوادث عالم و ما بلیغ بهادری آن بنظر رسیده از فوائد بکه  
با این باب کتابی برباط دارد و از موائد النفاط کرده  
بکی آنکه در ترجمه آقا محمود کرمانشاهی مقیم طهران خلف آقا  
محمد علی صاحب مقام الفضل میفرماید چند رساله از  
نالیق و دیده ام بتبسیر العاقلین در رد صوفیه و معجون  
الهی و شرح دعاء سمات و فوتش در سال ۱۱۷۱ هجری است  
و قبرش بکربلا در ذوق پابین یا و دیگر در ترجمه آقا محمد  
صالح سابق الذکر خلف آقا محمد اسمعیل بن آقا محمد علی مذکور  
میکوید فوتش در محرم سال ۱۱۸۱ هجری است قبرش بکربلا  
در حجره متصل بباب السد و دیگر در ترجمه آقا محمد ابراهیم بن  
آقا احمد بن آقا محمد علی میفرماید خاوی حقیر است برادر اعشا  
والده بود و مادر ایشان همشیره مرحوم صاحب فضول  
زمانی که حقیر در کرمانشاهان مؤلف شدم و الله در سفر بود  
خال مذکور ایشان نوشت که خداوند مولودی شما عطا کرد  
که با شما مفاخره میکند میگوید منم حسین و پدرم علی و  
مادرم فاطمه و حیدم احمد و خالم ابراهیم حقیر کو بدلی و برادر  
حسن و پسرانم علی و زین العابدین و دخترانم سکینه و طه

در این نسخه از بعضی از موائد نسخه اصل دیده شد و در بعضی از موائد نسخه اصل دیده شد



مؤلف کتاب المآثر و الاثار از در طبیب معروض منسب از که  
 فلتریح سیدنا العلامة الفوزی الشهادة لیساً و دیگر  
 در ترجمه شیخ عبدالحسین طهرانی میگوید در سال ۱۲۳۸ هجری  
 برای تعمیر صحن مطهر بکر بلا آمد و مجاورت گریه نند هبیت جدید  
 قبة مبارکه و بنای صحن و کاشی ایوان حجرها و توسعه صحن  
 شریف از سمت بالای سر مقدس بمباشرت ایشان شد  
 بعد از چندی بجهت نذ هبیت بکسرین بستر من رأی شد  
 بعد از امام در کاطین چندی مرخص شد و در سنه وفات  
 بافت قبرش بکر بلا در حجة مقبل بدو سلطان است جمیع  
 کتب خود را بر طلاب وقف کرده و دیگر در ترجمه شیخ  
 الفهها و رئیس الکلی حجة الحق مرضی الاضاری الشری  
 منوید وی مرعی بلند فامت ریش سرخ آبله رو بود  
 ولی نوزانی و مبلع و خوش محاوره و شوخ برادرش شیخ  
 منصور در تاریخ او گفته است که غنیر لساو لادن فراغ

سال وفات و حقه کفندام که

بالواحد الفرد استغنت مورخاً

علم الهدی فی الخلد حی برزق

و دیگر در ترجمه حاج میرزا علی بنی طباطبائی سابق الذکر  
 خلف حاجی آقا بن آقا سید محمد مجتهد مجاهد بن العلامة  
 میر سید علی صاحب الریاض میفرماید و جبر و بیفیه هند  
 بدینا پشان جاری میشد و باین سبب بد کویسباد  
 و مرجع کافر طلاب و مرافعات بود و در مصنف سنه  
 در گذشت فرزندش بکر بلا ما بین الحرمین معروف است  
 و دیگر در ترجمه حاج میرزا عبدالباقی شری از اهل علماء  
 مجاورین محقق شریف میفرماید مذکور میشود که تکمیل  
 آقا شیخ هادی طهرانی را نموده که او هم یکی از مشایخ و متدین  
 است ولی کویسباد و مقام مذکور علیه از علماء بد میگوید

و بیهین میکند باین جهت میگوید و از تکفیر کرده و بی  
 محقق نیست و دیگر در ترجمه اسنادش فاضل اردکانی از  
 واردان خاطر شریفش این تاریخ را در فون وی نوشته  
 زین آه بر شد ز ما می بیا  
 نهان گشت تاریخ در زبیر آه

انگاه منوید که مراد تکرار عدد آه است که شش باشد  
 دو بیت و هفت مرتبه که مطابق عدد ذر پر است و فلت

فم فرغوا و ارج بالکباء

حسین بالثری امستی هینا و ایضاً

وقد نلقت حور و رضرة و سرور

ارخن حبا و اهلا لفاضل الارکان و ایضاً

وقال مفتح التاريخ اوه

سبلی اثامون کالینا

و مد فرین اسناد را در بکر بلا در معتبره مرحوم آقا سید ابراهیم

قریبی در ب صحن کوچک میباشد تصنیفات بسیار دارد

اما هنوز مرتب و مبوب نگردیده انوقت لفوائد المنقطة من

### آقا سید ابراهیم لوانسا

از معرین علماء و عظام ائمه جماعت دار الخلفه است

در مسجد سر نیک نماز میکند و مردم بعد از

وجلال وی اعتقادی را اسخ دارند از فخر و جسد

و برخی دیگر از علوم شرعی نیز بهر مند است خلف الصدق

آقا سید محمد باقر نیز بدین نوع و مرتبه فضل بر او است بر ائمه

### آخوند ملا غلام حسین خلیفه حرم ملا ابوالحسن

پدر و پسر هر دو از عظام علماء در شمار می آیند ترجمه

مولا نا ابوالحسن و نامش در انستوران نامی شرح

است و مقام فتاوت و حدیث و تتبع و ادیان و اطلاعا

این فرزند انتمندش همه خاصه

و لما ذاب قلب الوجد  
 لونه علی آبرو سینه



# باب

آقا سید عبداللہ بن افا سید اسمعیل

از معارف علماء عالم مقام دار الخلافہ طہران است در علوم  
شرعیہ علی الخصوص فن فقه رتبہ رفیع دارد و خوشنویس  
بدرجہ اجتهاد نایل میباشد و از اینہا مکتبہ و استخراج حکومت  
میسازد و بکار قضاء میپرد از بعد از فوت پدر نامورش  
کہ از اجلتہ مجتہدین و پاسبانان شریعت و دین بود <sup>شئون</sup>  
و مراتب مسجد و محراب و روایتش با بفرزند دانشمند  
رسید کہ اکبر و ارشد اولاد بود و شایستہ ہدایت ارشاد  
سلم اللہ

ملا محمد ہزار جری ساکن طہران

مشہور و سیویں در کافہ سطوح منقولہ اند در پیش علم  
مبہر بود لاسیما الکتب العربیہ اعلی اللہ مقامہ  
میرزا ابوالقاسم شیرازی مقیم طہران است  
و در معقول و منقولہ اند در پیش مبہر مابد

ملا محمد مہدی حجار

فاضلی سخن بزرگوار بود و در مد رسہ فخریہ دار الخلافہ  
با فاعنت و افادت اشغال است و در کافہ سطوح بلد پیش  
میکرد این تعالیق و عوایشی کہ بہ جلد عاشق حجار الانوار است  
از مرحوم اعضاء السلطنہ و ذہب علوم شہیدم کہ از ان  
بزرگوار است علامتہ الرفانی حاج ملا ہادی مدرس طہران  
قدس سرہ او را بعد از فوت بخواب بدہ و فرمودہ بود  
کہ عویش و احوال بر رخ چگونہ است بگو تا بدانم گفتہ بود  
حلوائی نداشتی تا بخوری ندانی

حاج سید حسن حکمی

خلف حاج سید نصر اللہ بنا دار الخلافہ طہران در علوم  
عقلانیہ کافہ مدرس مسلم بود و غالب قرآن عقدا  
میرزا حسن یحیی

از مجتہدین اصفہان در مسجد ذوالفقار نماز جماعت میکنند  
و بخاندن خویش ندر پس و حکومت مینابند علماء و عملاً منکرینند

ملا عبدالرشول فیروز کوهی

مقیم دار الخلافہ فاضلی کامل است و در علوم شرعیہ بدرجہ  
عالیہ نایل

حاج ملا یوسف سترابادی

مجاور نجف عالی فاضل و محل وثوق شیخ الکرام رضی  
الانضاری علیہ الرحمہ بود

آقا محمد حسین بزندی مجاور حابر

عالی جلیل بود و مرحوم شیخ محمد حسین فرزند در مسئلہ  
و شقہ ہند با مرحوم حاج پیرزا علی بن طباطبائی ہی  
معارضہ میکرد در مسئلہ وفات یافت قبرش بکربلا  
در صحن کویچکستان رضا بنفش فطاس اور منطق حساب  
مواند نام برده

شیخ محمد تقی بن الشیخ حسن

ابن مرحوم شیخ اسد اللہ الشتری از علماء کاظمین  
التاریخ جانشین پدر نامور است

شیخ محمد طاهر رشتی

در کربلا ریاست داشت

حاج سید محمد باقر بزندی

بعد از تکمیل علوم شرعیہ در عسبات عرشہ رحمت ہند  
رفت و از آنجا عراق عرب بازگشت و مجاورت نجف حبیب  
و بعد از چندی بہ تیز رفت و بطہران آمد حضرت اشرف  
والا و لبعهد دولت جاوید مہدی و ابای عنایات و  
تو حقیات بود غایت مجاورت کربلا عازم کرد بدو غایب  
در گذشت بر آئین نور تقسیمی نوشتند و شایستہ اش  
شیخ اجل رضی الانضاری با صنف بگری از و در



بمجلسد بدار السلطنه تیر مطبوع کردیده است

آخوند ملا آقای حکیم قزینی از مخول فلاسفه اسلام

صدر الدین عصر خود طالین علوم عقلیه از اقصای بلاد ایران با ستاوی میرسیدند و میوسیدند مرخوفا و رضای قزینی در حضرت آن حکیم بزرگوار پرورش یافت که شهر شه هاشد

حاج ملا صالح

بصانف سپا و آراستوار و خاندان بزرگوار است چنانکه در

افا شیخ احمد بزدی

از جمله افاضل مجاورین کربلا

میرسید علی بزدی

از جمله افاضل مجاورین کربلا است هم مجلس درس اردو

هم مسجد امامت

حاجی ملا شفیق

فاضل عسکر

میرزا محمد هدانی

از فضل و اجلة کاظمین در غالب علوم تجصیر ادبیات

ماهر است و مرامت رعایای ایرانی در اند و در حسب

حکم بالپوز ایران با او میباشد

آخوند ملا محمد تقی هروی

از اجلة مشایخ مجاورین کربلا است و در علم و فضل

مقامی عالی ارد

افا سید محمد المرحوم حاج سید محمد تقی

البحر العلوم فی تاریخ در نجف وجه و شرفه هشد بدست

میرزا رفیع طباطبائی نظام العلماء تبریز

از اجلة افاضل از بایجان است و تالیفی مطبوع دارد

افا میرزا محمد علی امام جمعی سابق اصفهان

از فضل و هنر سهمی و افر است و مخصوصا در حکمت

زحان کشیده بود

حاج میرزاها شتر امام جمعی اصفهان

امروز رئیس بزرگ است در انملکت از فصاحت و فضل و فضل

عظیم دارد اهالی از دانی و عالی او را بجان دوست میدهند

اعتبار شرح رد و کت نیز در حد کمال است حضرتنا شرفی از

ظل السلطان در اجراء مقاصد و انفاذ احکام وی هیچ منفه

فری می کند از ذوالله ناپسند

ملا حسین کومانی

از علماء اصفهان

ملا عبد الجواد خراسانی مکرر کبیر

از علماء مشهور و اصفهان بود در فقه و اصول و طب و

ریاضیات و ادبیات جمله مهارت کلی و تدوینی عظیم داشت

افا سید محمد ضابن افاسید صادق مجتهد

از فعاریف علماء دار الخلافه و محل وثوق خواص و عوام است

در حسن خلق و ملکه تقوی و بسبب ای از ضابن دیگر منکرند از

مسجد و محراب مسند مرحوم والد ماجد جلیش با وی اختصاصا

یافته فی تاریخ برای زیارت بجز اشارت

میرزا محمد ضابن میرزا محمد مهدی ملا محسن شیرازی

دانشوری سنا از کشور اصفهان فقه و اصول را خدمت میرزا

سید محمد شمسها و حاج شیخ محمد باقر اصفهانی اند و خط

شیخ را نیز بسیار نغز شیرین مینویسند و در این صناعت از

استاد بشمار می آید در سرعش فام اعجمی است ای بسا

روزها که بکفر از بیت محط خوش کتابت کرده و تاکنون سخن

چهار صد مجلد کلام الله بزرگاشته و در صنفی روزگار از

خود یاد کار کند اشته حدیث ملا محسن از مجتهدین فادرس

بود است و جنب سرای خودش در مجله سید میرزا محمد از شهر

شیراز قدرش احداث و کتابخانه معتبر را در وقت بوده و



فرزند سعادت مند صاحب بن عنوان میرزا ابوالقاسم نیز  
 در حسن خط و سرعت تحریر عالی پدر بزرگ نظر است میرزا  
 ابوالقاسم مذکور که از ثقات و عدول است حکایت کرد  
 و گفت در سال سی و هشتم از سلطنت جاویدآبت در واقعه  
 دیدم که اعلیحضرت اقدس همایونی ارواحنا فداه وارد در  
 حضرت امیر المؤمنین شده بر وجه استعفاً ناج و شمشیر  
 از سر و کمر گرفت و بر صریح مطهر نهاد و عرض داشت که  
 یا امیر المؤمنین دیگر پادشاهی نمیخواهم فی الفور صریح  
 مقدس بشکافند دست بدالهی بر آمد ناج بر نازک همایون  
 نهاد و شمشیر بر کمر مبارک بست بی کجا پیش این بشارت فرمود  
 که (امیر خلاق عالم است با بستی تو پادشاه باشی) خدا  
 ما که را بجز فی بحار السعادة فلک

افا شیخ محمد اردکانی

خلف مرحوم علامه الزمانی ملا حسین مشهور بقاضی  
 اردکانی از معارف علماء مجاورین کربلا است و مجاهد  
 بزرگوار نشند

افا شیخ محمد علی ششتری

خلف قرین الشرف شیخ الزهاد اوجده لاینا د حاج شیخ جعفر  
 مجتهد ششتری رضوان الله علیه در خوزستان رتبه  
 کتبه ارد متالله ظل الله

افا سید احمد آقا سید کاظم رشتی

در کربلا مرجع شیخیه بود در شب دوشنبه هفتم  
 جمیعاً الاولی سال یک هزار و دویست و نود و پنج در کوفه  
 بابا استدر بدست عرب مقبول شد فعلا فرزند هفتاد  
 سید قاسم بجای پدر زامور است

حاج افانور الله

خلف الصدق حجة الاسلام حاج شیخ محمد باقر علی الله

از اجله و فقهاء و کبراء علماء اصفهان است پس از تکمیل  
 فقاهاست در نجف اشرف بمکه رفت و فریضه حج کتبه  
 باصفهان آمد فی السابیح دو سال است که اینجا بند رسید  
 ترویج قرین اشتغال است

حاج سید جعفر

خلف با شرف حجة الاسلام حاج سید محمد باقر علیه السلام  
 از عظامه علماء اصفه از یبنا و در مسجد پدر بزرگوارش  
 با امانت جماعت فقیه و از د سلمه الله تعالی

افا سید مؤمن

خلف با شرف حجة الاسلام حاج سید محمد باقر علیه السلام  
 از عظامه علماء اصفهان بود

ملا محمد باقر فشارکی

در جریه علماء اصفهان مشهور است و بطهران نیز مکرر  
 آمده مسجد و منبرش رونقی لایق دارد و روحانی فائق

میرزا محمد حسین خراسانی

مقیم دار الخلافه از قدما مذر بهین طهران است و در  
 کتب حکمت علماء و وسطی ندرین مینویسد

افا سید محمد مهدی طهرانی

عالی معروف و بکمال تقوی موصوف بود و در مسجد  
 حاج سید غزیز الله واقع در الخلافه امامت جماعت  
 داشت و در عرض سال هر روزه گروهی ابوه بروی  
 اقتداء میکردند

ملا سلمان بیک باغی

از مشاهیر اقباء علماء ایند و کت معدود میکرد بیکه  
 باغ قریه اینست از بلوک خلجی شاعران

حاج سید محمد باقر فانی

از مشاهیر علماء این عهد بسیار عالی اند تا آن قریه اینست



در بلوک خلیج شام عراق

### شیخ ملک محمد بر جردی

عالی عامل بود و در محله سر چشمه طهران با امامت  
جماعت میرداخت

### حاج ملا شکر الله مولی لطف الله و سالی

سپسکه تحصیل ابا صفهان رفت و انجاد رخصت منبر محمد  
استاد استاید  
علی قاضی و غیره بتعلم ریاضیات پرداخت و در حضرت  
اقامه سید حسن مدرس کتب فقه و اصول کرد و  
بطهران باز گردید و بنجف مشرف شد و فیض مدرس حجت  
الحق شیخ مرتضی علی الله مقام دریافت و فی النایم نوز  
از سی سال است که در طهران میباشد فضایل السادات  
در اخبار و منتخب الخوم در ادعیه از او است

### حاج سید محمد علی لاریجان

طهران مسکن خلف اصدق حاج سید محمد تقی علیه السلام  
از جمله سادات عالی درجات ابراند سلسله ایشان که  
غالباً در قرن دهم و یازدهم از الکای لاریجان جمعند  
واعلوی موسوی رضوی تقوی میدانند و نسب شاه  
زاده ابرهیم و امام زاده زین کبیر از نژاد موسی کبری  
المدفون هو و ابنه حجت با رضی الله عنهما است میرسانند اهلاً  
طبرستان و ملحقان آن نامیرین رجب بر این سلسله را  
گویند از عجایب است بموجب تجارب

### اقا سید صالح خلجالی

شاکرد ارشد سید حکماء و المناظرین فلسوف العصر  
الزمانی میرزا ابوالحسن صفهانی مشهور بلبق جلوه  
خود در فن حکمت و علم کلام و سطوح فقهیه و اصولیه  
مبدع شده و سنجلیخان نظام الدوله که در دراز اختلاف  
طهران میباشد در پس پشتهای الحق ذهنی دقیق و

فکری عمیق دارد از آثار فلسفیش یکی ترجمه و شرح وارذ  
امام منسوب به شیخ اکبر محیی الدین بن العرب است که بنام  
سند نکارند بر نگاشته و دیگر نقل فلان شیخ المجتهد بن  
حجت الحق استاد الکلم مرتضی الانصاری از عربی بفارسی  
ابده الله

### اقا سید محمد کاظم خلیفه حواسید

از مشاهیر علماء دارالمؤمنین است هم در پس پشتهای  
هم فوعظه منفر ما بود و هم با امامت جماعت میرداخت

### حاج میرزا محمد حسین قاضی منولی باشتی

روضه فاطمیته زاده الله شرافت و غیره از جمله مخول رجاء است  
از باب فضل و کمال است مقبل عمر و شیخ شهاب راکتنامه  
و افتناء آداب کند دانند بموجب شیخ معتبر که زیارت شد نژاد  
با میر سید حسین کرکی عاملی مشهور بخاتم المجتهدین در حرم  
محقق ثانی میرسد و آن بزرگوار پس از طلوع دولت صفویه  
شروع نشیخ و طریقه جعفریه از جبل عامل با بران آمد و مقصد  
بتکریم تمام تلقی شد نولت عتبات مقدسه عراق محرم  
مثل مشهد الرضا و معصومه و عبد العظیم الحسینی علیهم  
السلام و مرآت اردبیل با وی تفویض و توکل کردید  
و اولادش هم بتولبت آن بقاء و قیمتی آن قیاب میراخذند  
از این سلسله مطهره است میرزا سید محمد منولی مشهور  
که او را مجال دولت نادری در سینه بعد از عزیزی و

مکتوبی شاه رخ میرزا بمناسبت خیز زادی شاه سلیمان  
سلیمان ثانی خواندند و بیادشاهی برداشند با جمله  
این عنوان کارهای ریاست راهی بود است میباشد  
لاجر و این تشریف بروی پیک میرا زد  
ان التری از سری فینقیه  
و این التری از سری استراهما



باب

حاج ملا عبدالرحیم مخفلا نادی من اعمال ضمه

و تیسے ہزار و بچھتھ خل جو و کتابش در اصول فنہ بطبع رسید

واما

جماعتی از اصحاب علم و ادب کمال که در درت رجاء الیہ و لیت  
بخدمت ملک و ملک اشغال ازند از طراز اول ایشان

حضرت مستطاب الشرف والا کامرانی

نایب السلطنہ امیر کبیر وزیر جنک مدد

ظلالہ العالی کہ پس از تکمیل ادبیت داخلہ تحصیل

السنہ خارجہ پرداخت و بالخصوص شطری از عمر غزیرا در

علم لغت فرانسیسی کہ امر و زبان عمومی است مصروف شد

و اسبق شریف را بمشائرت مقنن فرمود کہ ہم بدان بظرف

و ہم انشاء و ترجمہ و در این ہر دو ہنر چندان ماہراست کہ در

فرہائیات و نکارشات پارسی و بر پارسی پیشتر نمے دارد و

در فنون متعلقہ سبق عسکر از علم تاریخ جنک و استراتی

و تاکتیک علمی و عملی و قواعد مشق اسام توپ و شمشیر و

قوانین ترتیب معسکر و کیفیت ارد و حرکت دادن و علم محاس

و مدافعت و معرفت اسلحہ حرب و امثال ذلک ندرتج

فوق المعهود بہر سائندہ است و ہکذا در ہنر و نجوم

جدید و فنی نیز یک و شبہی و علم تاریخ و جغرافیہ کلاز

ہر یک فسطی عظیم و شطری وانی ببند و خنر و خنر خنر

بسیار خوش است و عبارتش سخت دلکش و ہرگز در

حضا بص کوہ مبارک و منرا با پی عنصر پاک اینشا ہزادہ

بہر بند و انہر حصافہ عقل و اصابت رای و تصلب

اعتقاد و تقصیب بن و حجت شرع و رافہ خلق و سما

خلق و سنجیب عفو و علو ہمت و ملکہ کرم و تقویہ فیض

با فنون و فضایل کہ تحصیل نمودہ و تکمیل فرمودہ اسد

نیکو د البتہ از ان خواهد نمود کہ اورا با بن زبانہا و

با بن سخنہا منی توان ستود

وان متصفاً خبط فی سبع تغیر

وعشرین حرفاً عن معالیر قاصر

(۱) افا محمد ابرہیم نواب بن افا محمد محمد

بدا بیغ کار لقب داشت از مورخین این دولت بود و

در انشاء و ترسیل بد بیضا می نمود مقلد موسوی بقبض

الدعوی و ترجمہ نامہ مبارکہ حضرت امیر المؤمنین علیہ

السلام مالک مخفی مشہر باشتر از بناج فلیم ان اسناد

مسلم ہر دو بطبع رسیدہ و عقیدہ اللالی نام تاریخ او

ولی مشہور و نینفادہ فنون شجرہ جلد را پرداختہ

توانست و او در دیوان اعلی از کتبہ و منشہاں دفتر خا

و ذارت امور دول خارجہ میبود قبر والدش بد سرترار

شیخ صدوق علیہ الرحمہ بجزہ است کہ بہرین صادر

از سخن افنادہ مقابلہ بقبرہ مرحوم شیخ محمد جعفر بلکہ نوری

میرزا ابوالقاسم خان ناصر الملک

قرآ کو زلوان برآمد کان عصر جدید و پروردگان این

دولت جاوید است ساہادار مدارس فرنگ بتکمیل

دانش و ہوش و ہنک پرداختہ و در فنون و السنہ

چند مہارت کامل حاصل کردہ علی الخصوص لغت انکلیس

و فرانسہ کہ تقریباً در این دو زبان از افراد زمان است

میرزا ابوالقاسم سلطان المحکم

اجل و اعظم جماعت اطباء دارالخلافہ میباشد علما و

علماء مہارتی معین و حذاق فی مہر ہر دو صیبتان

و تجارتش ہر جا را فر کردند و امر و زدر حقیقت را

اطباء ایرانی کہ رسماً اذن حضور و ساطع النور اعلی

حضرت صاحب قرانی دادند با اوست و در مملکت

دارالفنون ہم معلمی طب ایرانی بر وی اختصاص دارد



کتابی جامع در این فن بنفس تصنیف کرده است موسوم بشما  
ناصر الملوك و ترا در این اسناد دراد بسلطان محمد الجایتوی <sup>شما</sup>  
بنده اولین پادشاه شیعی مغول میسرید و این اوقات  
فرمان مهراجان بلقب سلطان الحکماء در حق وی بصد  
و ظهور رسید

**امام قلی میرزا عماد الدوله**

در علوم مشرق زمینی کاسپان فنون حکیمه زحمان بسیار  
برده و بمقامی بلند رسیده بود و ساها در سن شبان  
مباشه طلب حمل کتاب مینموده و بمدارس اساتید میر  
و در عرض اهل اسفادت مینشسته با جمله انشاهاده  
داشتمند نیز از مشاهیر هنروران این دوران بود

(ب)

**حاج محمد باقر خان صفه**

از اولاد حاج محمد حسین خان صدر اعظم خاقان مغفور در  
علوم ادبیه و خط نسخ و تحریر اسناد است بحر

**بدیع الملک میرزا عماد الدوله**

خلقا اصدق عماد الدوله ماضی جامع مابین فلسفه  
مشرق زمینی و اروپایی و در کتب تواریخ عتیق و جدید  
و کلمات عرفا و منصوفه تتبع کامل حاصل کرده و از علم حساب  
و هبیت و نجوم و جغرافیه حظی کافی بهم رسانیده و با  
للعجب که در مواد محاضره و شعبه دب هم فاضلی است  
عظم

(ت)

**میرزا یقینان محمد الملک**

طراز حله چند علم است از معقول و منقول و عرق  
دو و چند فن از ترویج و اصول مانند صناعتی غیر  
و اشتقاق و بعضی از شعب حکمت و اخلاق و علوم

ثلثه بلاغت و مکتبه قرض الشعر و نقد الشعر و غیر الخط  
و انشاء الرسائل و غیر ذلک من الفنون و الفضائل در  
نکاو شات دولتی با انواع عیاه و اقی اصطلاح وقت و  
سپه انبغهد ماهر است و خداوند فانی در هنر انشاء

خطوط اخوش مینویسد و در شعر عبقری تخلص میکند  
لغت فرانسه اینر نیک آموخته و قواعدش بدرستی آموخته

این زمان در ایران هم سخن رانی میتواند و هم ترجمان  
مینماید و هکذا برخی از صنایع عالی را از قید نفاش  
و نقاری و حکاکی باید طولی میزد با کلمه حسب

الوراثه در کلمه موجبات تقدم و سبب براعت و  
اسباب تفوق و ادوات رفعت و مواد علیله ثانی بعد

الملک اول است بلکه استرع سواء

محمدی اخیرا و محمدی اول استرع

و الشمس راد الضحی کالمشمس لطف

**میرزا محمد تقی مستوفی کاشانی الملک**

مخلص بسپهر اعتبار و بزرگی اسم و خدمت او بدو  
فاجاز برهانی مثل ناسخ التواریخ دارد و او را باید  
از شغول رجال ایران دانست در نویسندگی و سخنوری  
بحری زخار و سپهری دوار بود ولی سیاق و

اسلوب او در مذاق مبارکها بونی ستوده نیست  
چهر لغات و الفاظ و عباراتی اشمال دارد که فقط

در اشعار و اشباهها استعمال میشود و ضایع و غیر  
و غیرها از اشعارش مدون است و عظمت نالیفات

و آثارش بر ملا عالم مبرکهن دو فرزند داشت مند از او  
مانده است معتمد السلطان میرزا هدايت الله مستوفی

لسان الملک ثانی و مقرب الخاقان عباس قلیخان ملقب  
بسپهر و این هر دو هنرور از فضل موروث و مکتب



مظنی او فرزند و بنا بلفظ و نشر آثار و نظم اشعار همی همت  
میکنارند فزون آن فاضل با رع در پوز چهارشنبه هفتم  
ربیع الثانی در سال بکهارود و دست و نمود و هفت بد  
الحمد انفا طبت الله ترته ( ۵ )

جعفر قلیخان پسر الملک

خلف الصدق رضا قلیخان امیر الشعراء رضوان الله علیه  
در صنایع ایرانی با نوآوری و در فنون اروپایی بالاستیما  
از احاد آقا است ( ۸ )

میرزا حسن بن امینت اسرار

اصلا از سادات عالی درجات جهانشاهیه تهریز میباشد  
در نوپسندگی و خط تحریر و متعین در انواع علوم و صناعات  
از مشاهیر است و مجموعی نغمه منهل بر اقسام مطالب بدیع و  
کتابت بسیاری از ادبیه عشق و اخبار و آثار و تعلقات میباشد  
خوش پر اخذ است که حقا از نظایر سفاین علماء عصر و  
خوبکهای فاضل عالم شمار می آید

حسنعلیخان کورسی امیر نظام

در سپاهستان و دیپلوماسی و لغت فرانسه و غیرها من  
اصول الفنون الاورپا و پتر از نظر اول رجال دولتی علیه  
است و از علوم داخله غائب سطوح را بدیده و بالخصوص  
کتاب صناعات عربیه و فنون ادبیه را بنیک در نور دیده آ  
بسیار میخواهد که بر است در اشعار ادبیه و شریک تصدیق  
و وسایح باشد کتابها انشاء رسائل و انواع نگارشات و قوی  
حساب و ملکه اعمال بسیار و تمیز و نو خط آری و از نیک عهد است که بر  
میرزا محمد حسن منیمن است که از فاضلان تجیم و احکام و بنا  
جدای علای ایشان میرزا بدیع الزمان از سادات اعلی در جا  
صحیح انساب مجال کباب خراسان بود بمنصب منیمن باشد  
گویی مرحوم سلطان سعید آقا محمدخان شهید طاب ثرا

افتخار داشت در اسفار نیز حتی پوزش شوشی فلترم رکاب  
بود از خراسان قطع علاقه نموده در اصفهان منوط شد  
و در یکی از نکابای تخت فولاد مد فون است و براد و پسر  
نامور بود پسر مهین میرزا محمد حسین که بمنصب منیمن  
باشکری خاقان خلداشپان مغفور البسه الله حلل النور  
مفتخر کرد بد و احکام موافق در بخومر مسعود پسر دیگر  
میرزا اسمعیل که هم در اصفهان منوطن بود و در این علم  
شریف مهارت نام داشت و در پسر در جای خود گذاشت  
میرزا محمد علی و پسر زاستید محمد ایشان نیز در اصفهان  
رحلت نمودند و جنازه هر دو حمل عینات عالیات شد  
از میرزا محمد علی مذکور او که در کورباقی نیست ولی یکپسر  
از میرزا استید محمد باقی است میرزا محمد حسین مذکور  
منیمن باشی خاقان مغفور هم در اصفهان رحلت کرد و  
کالبد او را حمل عینات عالیات نمودند و او چهار پسر  
داشت یکی میرزا محمد باقر که در علوم ادبیه اسنادی کامل  
بوده و در علم طب کتب عدیده نگاشته و در بخومر نیز  
احکام مطابق واقع نموده هر هفت خط را اسناد انرجه  
نوشت در اصفهان روزگار میگذرانید و اول این  
دولت جاوید مدت در دار الخلافه طهران بمرض و بلاء  
درگذشت و پسر سر قبر آقا مد فون است و آن بزرگوار  
دو پسر داشت یکی میرزا محمد حسین که مدتی در مکر  
مبارکه دار الفنون تحصیل علم نمود در این فن بسیار  
ماهر و بلیغ حافظ الصخره فاخر کرد بد و در عینات عالیات  
بسیار پناه سالکی بلا عقب درگذشت دیگر میرزا محمد  
جعفر که در صنعت نذ هبیا اسناد شد او هم در سن تلبست  
و هشت سالگی در اصفهان بلا عقب درگذشت پسر  
دیگر میرزا محمد حسین میرزا محمد حسن است که او هم

میرزا محمد حسن منیمن است که از فاضلان تجیم و احکام و بنا جدای علای ایشان میرزا بدیع الزمان از سادات اعلی در جا صحیح انساب مجال کباب خراسان بود بمنصب منیمن باشد گویی مرحوم سلطان سعید آقا محمدخان شهید طاب ثرا



از فوت پدر بمنصب منجم باشکری خاقان مغفور افتخار یافت و در عهد شاه مرحوم و بیست و پنج سال از این دولت ابد مدت روزگار بعزت گذراند و در دار الخلافه و وفات یافت جنازه اش بدارالایمان قم حمل شد در مقبره علی بن بابویه مدفون است احکام موافق بسپا ازان مرحوم مشهور است از انجمله خبر فتح هرات و ابوسط مرحوم میرزا آقاخان صدراعظم نوری بعضی خاکپای مبارک در بسا بعد از وقوع مورد الطاف ها بونی کرد بد بکسر از او باقی است بنا بر این استبد مهدی که در تاریخ تألیف این کتاب متوطن دار الخلافه است بعد از فوت پدر بلقب منجم باشکری مفتخر گشت و اینک سپرده امیر کبیر خضر نایب السلطنه داماد شوکنه و دران اسنان مشهور الطاف و مشغول خدمات است پیر سومین میرزا محمد حسین منجم باشی خاقان مغفور میرزا محمد منجم است که شصت و هفت سال در اصفهان متوطن و در علوم ادبیه و طب و نجوم و هندسه و حساب پسندیده اصحاب بود و در عرض درجه اسنادی داشت و اشعار نغز می گفت و خط شکسته را درست مینوشت هم در اصفهان در گذشت مدفنش در تکیه مرحوم حاجی آقاده افع در ابتدای تخت فولاد است شش پسر از او باقی است پسر چهارم مرحوم میرزا محمد حسین منجم باشی میرزا ابو محمد است وی بیست و دو سال زندگانی کرد و در عقوفان جوانی گوی کمال از همگنان ر بوده خط شکسته در نهایت اسنادی مینوشت و در علوم ادبیه و فقه و کلام و اشعار آبدار می گفت در اصفهان بنویز عشر قبل از تأهل در گذشت و خطا دینوی ابرای دیگران بگذاشت مرحوم میرزای شهاب ناج الشعراء را در فوت او مرثیهاست و نسبتا بنسلا

م حضرت زید بن علی بن الحسین علیه السلام متاهی میگرد

**میرزا محمد حسین عضد الملک قزوینی**

از عظام علماء بود و در علوم ریاضیه دانش و هنر خدمت دولت مینمود مراتب و مناصب وی در تواریخ این عهد مسطور است و اشعارش در تذکران جدیده ماثور و رضوان الله علیه

**میرزا محمد حسین ادیب صنفها مشهور**

بلقب فرغی خلف الصدق جناب آقا محمد مهکدار با است مشارالیه در نظم و نثر از صنایع بسیار است محسوب میشود و جمیع فنون شعریه را از قطعه و غزل و قصیده و رباعی و غیرها با کمال مهارت مینسازد و اسناد از میرزا دارد همانا در قوت عقل و سع خلق و صفاء نظر و ایقان عقیدت و لطف قریح و کثرت تجارب و سیاحت نوادر و عجایب بسیار که نظر است و ساها میکند که با مؤلف همراه و همراز و در زحمت و صدمات سهم و ایناز میباشد ریاست دارالطبایع خاصه و نظم دارالترجمه دولتی امر و زهد و با اوست دیوان بلاغت بنیانش فی التاریخ در تحت طبع میباشد

**نواب والا محمد حسین میرزا امیر اخور**

خلف الصدق محسن میرزا در فضایل و معارف و علوم و وارث مقام منیع انشا هزاره مرحوم است

**(و) رضاقلینان امیر الشعراء**

از اصحاب و افاضل این دولت بود شرح مسافرت او را حسب کلامه بنویزم در تواریخ نویسنده در تاریخ و شعر کوی و شعر شناسی و تراجم شعراء و عرفاء میان افغان عدل داشت از آثارش که کوشش که فرهنگ اینجمن ادبی



ناصر است که الحق محققان پرده اخضر و در اشتمالات  
 و اصول لغت فریب و فهلوی اجتهادات صائب کرده و  
 دیگرند که بجمع انصحا است که همانا از سابقین و لاحقین  
 اساتید ترجمه و تحب منظومان کسی دامهمل نکند اشهر  
 و دیگر سه جلد تاریخ صفویه و من بعد هم است که حسب  
 الامم و روضه الصفاء می خواند با بنها مذبذب و مکمل ساخت  
 از غیر ذلک فرارش در تکلیف است داخل در الخلافه  
 ناصره از سمت شمال غری طیب الله رسته

خاضعند در بد بهر وار تجال از نحول رجال است بعد  
 از غوث میرزا محمد علی خان سرویش اصفهانی که از صنایع  
 اساتید بود بقویض لقب و شغل شمس الشعراء بشاهرا  
 مشا و البه شد از انوقت تا کون مدیح کوی و قصیده  
 سرائی رسمی این دولت روز افزون در مجالس سلام  
 عام با اوست و رضوان تخلص میکند

میرزا محمد سعید خان انصای

مؤمن املاک در فنون ادب مسلم بود و بر اشما کتاب  
 رسمیه و غیرها قدرتی عظیم داشت و بر عی و فارسی  
 هر دو شعر می ساخت

( ن )  
میرزا زمان کرد سنگا لشکر نویسن

در علم نقطه و معرفت جفر مقامی سامی دارد و بموجب  
 سخرجاتش تجارب همی موافق واقع می اغند و از اساتید صحبت  
 میرزا احمد جبار که عجمی و روزگار بوده ادراک نموده

نواب سعد الاحاج سبکها میرزا  
 خلف لصدق رضواناب و زهد و در میرزا و افغان  
 خراسان است چنانکه پدر و ششیر خرم خدیو خطه  
 خوارزم بکشت پسر شجاع عرف مقام فخر خوارزم بستند  
 و اولاد هر دو (ط) خراسان موافق است مذکور در بالا

میرزا بن العابد بن حاکمشا

مؤمن الاطباء طبیبی کامل و معالجه ماهراست و در جمع  
 شعب این فن شریف نهایت حدائق را دارد علی الخصوص  
 در اعمال بد و جهات جراحی و امر و کسی که جامع مابین  
 دو طبقت مشرق و مغرب و اروپاوی کا هو حقیر بوده  
 باشد است و عمده تحصیل و تکمیل وی در خدمت حیات  
 دکتر طولوزان فرانسوی شده گذشتند از فنون اصلیه  
 در دین داری و نیکبختی و خوشخوی نیز از این منازا

نواب والا حاج محمد ظاهر میرزا بن  
 جهانگیر میرزا بن عباس میرزا طایب تربیه در ادب  
 و علوم عربیه و اسنحصا لابق از بعض فنون جدا  
 و السنه اجنبیه امر و مشاور البه است انعم الله علیه

( س )

نواب رفیع و الاسام میرزا

از افاضل دوران و در شعر اسناد سخندان است  
 اطلاعات و تتبعات و مواد شعریه او را هیچ کس ندارد  
 در این فن شریف زحمتهای کشیده و این زمان هم هر دو  
 کار است هم می نویسد از این عهد در حضرت ابشاهرا

طهاست میرزا مؤید الدوله  
 از نحول فضلا اهل جلیل فاجار و در سپر و ادب  
 اخبار عجم و عرب بکانه روزگار بود

( ع )  
عباسقلین کاشانی سپهر نانی

منشی و شاعر است و در این فن شریف هر دو  
 کتب چند ساخته و رسائل از جنبد پر داختر و در  
 تتبع و استفتاء و احاطه و اسنقصا و سایر شرایط  
 تالیف



نالی برادر است بلکه در برخی برابر

نواب عباسقلی میرزا

خلف نواب مرحوم حاج محمد ولی میرزا است در علم معقول و منقول و ادب بهره کامل و اطلاعی وافی دارد از عهد مرحوم میرزا آقاخان صدراعظم نواب و قبول ایشان باصفهان افاده لهذا با بخار سفره توفیق اختیار نموده اند نواب مشارالیه خود در ری کما که حاجی محمد ولی میرزا احباب داشت در علم ریاضی و نجوم و احکام نهایت مهارت بهرسانیده علماء و عملاً از مرمود پدید و الا کثرت شمرده میشود و همواره با اساتید اصفهان از قبیل مرحوم میرزا حسن مجتبی ولد میرزا دوست محمد و غیره معاشرت و تحصیل و تکمیل این فن نهایت جد و جهد را مبذول میداشت و امر و زبانه آن محققین عهد در حل مشکلات و معضلات مسائل هبینه و نجوم با عظام علماء عصر همسنگ می باشد ولی بواسطه علو شان و در شاهزادگی کمتر مایل است که با این اسم شهر شود سنین عمرش ریاضت مقارن تبخیر این سنخه ها چون تقریباً شصت است و هم چنان در دار السلطنه ضعیفها توقف دارد و بد عادت و کم مطالعه علوم و مواظبت

عبادت میرداند

نواب سعید و الاعباس میرامان

از علماء این دولت می باشد و آثار این ملک در علم حدیث و فن تفسیر و صناعات ادبیه اعمی و اذو است و داهیه ادهار و امر و زان حفاظ کتابها سنت و جمله اخبار و اسرار اهل بیت عصمت صلوات الله علیهم اجمعین معدوم میگردد و نیز از السنه

خارج و فنون جدید بهی عظیم بهرسانیده

نواب عبدالحسین میرزا

بن مرحوم مؤیدالدوله در جمیع معارف و کالات و ارث بد ریز کوار است

عبدالعلیان

ادیب الملك بن اعتماد السلطنه برادر صلیبی بنده نکارنده بود و در سخننجی و شعر سرائی اسناد و مهارت داشت از نایب خاطرش کفنی در انجمن از ای ناصری و گنج شایگان در قلم آمده میرزا علی مصور در تاریخ نلقب و گفته

مصور سر برین آورد و گفتا ادیب الملك شد عبدالعلیان فو تدریس با کفزار و سصد و دو بطهران افاندر حجه الله

نواب الاعبد العلی میرزا احتشاد

خلف الصدق فرهاد میرزا معتمدالدوله امیرزاده با فضیلت و علم است حقا در عربیت صاحب ملک و اقتدار است صد فاهم خطر را خوش میبوسید و هم شعر را خوب میگوید و عبدی تخلص میکند در حکمت منعالیه و فنون ریاضی و کتب عرفیه و منضو ساهلها بر اسنادی العصر و در بیسی انبلد میرزا محمد علی فانی و میرزا محمد رضا فتنه علیها الرحمه ساگر می کرده است

کرده است

حاج میرزا عبد الغفاضه بنی الملك

خلف الصدق اسناد الکل افانود مولی علم معلم ریاضی رضوان الله علیه است علوم ریاضی از آن را خدمت والد ماجد و ریاضیات اروپایی و بسیار از فنون جدید را در مدینه دارالافتون تحصیل و تکمیل نمود و ساهلها است در فنون ریاضیه داخل و



باب

میرزا علی اصغر خان امیر السلطان ثانی

میرزا علی اصغر خان امیر السلطان ثانی  
 اولین دانشمند بزرگ است از این سلسله سترگ  
 اسلاف کرامی و بناکان نامی او هر چند هنر دوست  
 و دانش پرور بودند اما از آن پیش کمر این نهال اعلی  
 درخت آلال زال پرورش باید و این آیت کریم از آل ابراهیم  
 ظهور نماید همچو قوت از علوم و صناعات و فضایل  
 و کالات نامی در این دوده بنوده است و سر سلسله  
 هر قوم را اصحاب سپهر و علماء نارنج و خیر میدانند  
 که با همت عصر خواهد بود و امپد هر این بکانه  
 آذوار و فرزانة روزگار در کسب هر روز آتش ربا  
 خارق العاده برده است و تکمیل فرایا و معارف را  
 رنج فوق الطاقه کشیده تا امر و نصیحت آراستگش  
 در گردش مال و اسباب هر جا رسیده است از ملک  
 سخن پوری و بعنوان نظم و نثر گزینش محل اجامه  
 حل و عقد است پنداری عهد سعد بن ابی بکر بن  
 سعد است در انشاء خاتم خاتمی از ابن عمید بود  
 و طهرت عبد الحمید تجدید نموده و در شعر و خصیت  
 سخن از بارگاه قدس بافته و قدرین اعجاز از مسکه  
 فیض گرفته و زینت سهل مشغ را که قوای ششصد  
 از بیسالم بود او اچانه فرمود اینغیر از هر بیت دیوان  
 که مدون است مبرهن است روح نهان در کلام  
 موزون است بلکه در تمام علوم مبران است علی  
 الخصوص در فن کلام و اصول عقاید و امتهات  
 ریاضیات و اخبار و ابل و معرفت تفسیر و عشق  
 اعراب و شعاب و کدر اینجمله از جمله رؤس مسک  
 بقلم می آید بلکه از اجله افضل بشمار میرود و هکذا  
 در خطوط چند اسنادی است هنرمند و بن نهال

و خارج و غیرها بتدریس و تصنیف میکند زاند و  
 اثنان قلم از اسناد را در بسیار است و بر خوی طبع رسیده  
 و بر حسب حکم ها بونی از ساها است که طبع و انتشار  
 بقوم استخراجی و بی احتیاط و احتیاط یافته و گن  
 از خون فضایل خود بشخصه انسانی است کامل زانا  
 در پیش صفت و وارسته و بی تعین میباشد و باهل  
 فقر و پر و سلوک زاید الوصف معتقد است هانا  
 وقتی که در مراتب و مقامات امثال وی مبدین حکمت  
 اینهمه خرج کراف کرد در این عهد ها بون براه مدرسه  
 الفنون غل شده است برای العین منکریم زاد الله ناسد  
 میرزا عبد الوهاج خان شیرازی اصفهانی

در فن نایل بسیار از نواد روزگار بود علی الخصوص  
 تواریخ و سیر و اخبار

میرزا عبد الوهاج خان لشکر نوستان

اجل و اکرم حمده میرزا آقا خان صدر اعظم نوری از  
 نژاد خواجه ابوالصلت هروی رضوان الله علیه  
 علم نقد الشعر ماهر است و از حسن خط بچند قلم فادر  
 در فن سباق و عمل حساب از احاد و افراد بسیار آید  
 دو این شعر سگف زاعلی کثرها بنک بدیده است و  
 عمر و طول افکار معاصرین و از نیر علی سعیدها در نوید  
 و از فرط مایست و از زمان مزاولت بر اینکار بشرف است  
 و سخن سخی ملکه افتد از بهر ساینده در صناعت اغراب  
 و اشتقاق نیز روزگاری دبیر مده و او حفظ خطب و  
 اشعار عرب را شبها بنیای آورده و در غالب فضایل  
 خطی و فرا بای موهوبی از لطف قریحه و جزون فکر و  
 اصالت رای و سعید و وعظمت خلق بسیار که  
 نظیر است و هر چه از ایند و نیز کلام منظمه تقصیر است



در کسبتان از آحاد است که هم در موهوبت آن از افراد  
 است مانند حصاف عقل و حصان فکر و اصالت  
 رأی و اصابت خاطر و مناعت جانب و شدت سنج  
 و سهولت خلقه و مستصدر و علو همت و ملکه  
 لبس علی الله بمسئله  
 ان یجمع العالم فی واحد

نواب علی بخش میرزا

ابن جهانگیر میرزا از امیرزادگان فاضل انجمن است  
 در ادبیات و بعضی از السنه اروسه مهاون کامل در  
 و مرتجم حضور مبارک حضرت و لبعهد ادم الله  
 با او است

میرزا علیخان امین الدوله

فهرست جمیع فنون است و افتخار نزدیک انجمنها و  
 در کاتر فضایل و علوم بومی و بیگانه از اجله است  
 زمانه بشمار می آید آرد و ایند با سب عظمی را بر رسم  
 صد و سلف تکمیل کرده بلکه در خط تجر و  
 صناعت ترسیل اسلوبی مخصوص تشیع نموده است  
 و سبکی مطبوع ناسپس نموده نویسنده ها مشهور  
 ایران در این دوران هم بر سب او می روند و تقلید  
 وی میکنند حقیقتا از قدرت قلم اعلی کوئی سب  
 بر کمالک اعجاز سلکش نازل فرموده است که چون  
 بخواهد دولتی را در بجهت دشمنی دوست میکند  
 و مملکتی را با هر کوزه سرکشی رام میسازد و در چنین  
 عهدی که بر حسب تقافات عالم عهد مدار حکم است  
 ملل و مقاصد دول بر پلینک قرار گرفته است  
 بنویز رأی و تجر این وزیر خجهر با اضعا فاش  
 تر سب ل قوت بر برای میکند و همس می نماید

صفت نقاشی و علم لغت در انستد ایر اسناد از می بند  
 و هکذا در سرودن اشعار حکمانه او حدی زمانه  
 و خداوند مفاطیع طنائنه سد الله باینه و بنانه

نواب مغرب علیقلی میرزا اعضا السلطنه

وزیر علوم خلف خاقان مغفور فتحعلیشاه افشار  
 بکدهن خواهم بهینای فلک  
 ناکبوم وصفا نرسک ملک

در این عهد جاوید مهکد از رجال واعیان احدی  
 بقدر وی ترویج علم و دانش و هنر نکرد مگر از لپهای  
 مبارک این پادشاه خاطر آگاه مسموع افتاده است که  
 تسویفا فرموده ثلث مردم ایران را علیقلی میرزا تربیت  
 کرد و عبرت و اعتبار و انتشار اسم و اشهار او نیز در این  
 دولت کس نرسید جمیع پادشاهان در کان بزرگ و دانش  
 مندان عظیم الشان و صد در واعیان و محول و ارکان  
 مالک ایران در محضری خاضع بودند و نظاهر باطن  
 خویشان را نیز در او خورد پیشترند و نامش حضورا و  
 غیابا با احترام و شکوهی نام میبردند آنچه از دانشمند  
 هنر پرور از مناصب و مواجب و شئون و مراتب در  
 حق اهل علم و ادب کمال برقرار ساخت بجهت صبط و  
 قید در نمیکنند انبساط خاطر و اشراج صدرش منحصر  
 بود مجلس مد اکران علمیه در جمیع فنون عتیقه اسبا  
 و معارف طریقه و صناعات جدیده اروپا با اسناد  
 آنها مشارکت حاذقانه میکرد و مخصوصا در حکمت  
 مشرق زمینی خود از صنایع اسناد بشمار می آمد اول  
 کسی که لقب وزیر علوم در ایران گرفت او بود از منصب  
 درجه اول این دولت و شئون و مراتب عصر خود  
 نابل کردید الامقام شخص اولی و صد ارب عظم که



باب

علی الغاده بر ملکزادگان مجوز بنیست از مجالس علماء  
افاضل و مذاکره علوم و فضائل همچو وقت ملائمتی با  
و کسالت نمی گرفت بلکه سخا و علوهت او بساط شهرت  
فان مغول و حاتم طی طی کرم در کثرت محفوظان و سعه  
دایره اطلاعات و غزرت مواد محاضرات اعجوبه و زکا  
بود و بر سوخ عقاید و مقام بقین وی کما ز روی  
انار بلایه و امیران غیر محدود بر همه محقق و مبر  
کرم پدید بود مفتیان و مجتهدین همی تحسین می آوردند  
در تاریخ و اسطرلاب و هندسه و بسیاری از مسائل  
کتابها و مسائل ساخته از خدمات و زحمان وی در  
دولت و ملت ایران نمونی را بر سبیل اشارت در فهرستان  
مطبوعه خوش و مؤلفان زمانهای پیش بر نکاشتم  
و شکرانه حقوق او را نسبت بمن شخصاً بگذاشتم در  
اشعار فخری شلخص مبرکد امیر الشعراء بعضی از منظوم  
و پروا در جمع الفضا با پورده است و من العجب که تقریباً  
شانزده سال پیش از فوت اندان شور بهمال میرزا احمد  
صورت منامی درباره او بحضور مرحوم علامه الزمان  
ملا آقای ترک داغستانی معروض داشتند و آن بزرگوار  
صورت و اهدا شرح در یکی از تصنیفاتش نکاشته بود  
تا و بل آن رویا در بوم عاشوراء سنه بکفر آورد و دست  
و نود و هشت که ملکراده در شب آن در گذشت بتفصیل  
نما ظهور یافت و من و حواشی اغواب با وضع انفا  
حمل جنازه توآب مغفرتاب برای العین مطابق افتاد  
حذو الثعل بالثعل و طبقات اهالی دار الخلافه را از ظهور  
انمطابقه و انکشاف تا و بل آن صورت رویای صادق  
حیرتی عظیم روی داد مراد این بزرگوار در یکی از بحران  
سنت شرفی صحن شامی مشهد حضرت عبد العظیم

الحسنی است غفر الله له

کمانیان

میرزا علی محمد خان کاشانی شهبان آدیبا

و در فن ترتیل و انشاء و علم حساب و حساب از اقران ممتاز  
است و خط محقر را در شیوه استاد عصر بسیار خوش  
و نغز بنویسد از چندین سال است که در دار الطباعه  
دولتی و دوایر جزایر رسمی برآستی و درستی خدمت می  
کند و از جمله مباحثی که در عالم دارم اینست که در زیر  
سائیه ها چون شخصی ترتیب نمودم که از خدمات سید  
و قلم و زحمان بد و قدم قابل ارجاع هرگونه فرائض است  
بالجمله از عهد بکبر دایره انطباعات ایران بصواب بدامنا  
دولت فاهمه مؤلف تعلق گرفته است مشارالیه مورد  
تعلق بوده و بحسن خدمات و مراقبت تکالیف تحصیل  
امتیازات و مرآت نموده و فی التاریخ فایب او را وزارت  
انطباعات

میرزا علی تقی حکیم الممالک

از مفاخر ایران است و آثار دوران ساهاد در دیار  
پافتاده و در بنجها در تحصیل فنون اروپا پورده و علم  
طب و لغت فرانسه و بعضی از شعب فلسفه متعالیه  
حکمت متوسطه و اکامل ساخته است امر و زعماء و عملاً  
و تجربه در مرتبه کبریه دکنهای اروپا محسوب میگردد  
و نیز از کالات و فضایل ایرانی در شعر ثانی خاقانی  
شیرازی است

حاج میرزا علی تقی نایب مشیر لشکر

در فروع و اصول و غالب فنون منقول از اساتید و  
فخولت سطوح فقهیه است و در صفت بهیبه را بافتند  
ندرس میکنند که منفعتی محتمم بلکه مجتهدی مسلم

میرزا علی همدانی معروف بدکن

ملقب بر رئیس الاطباء بعد از میرزا سید رضی همدانی



محمد فاسمخان ملك الشعراء

کاشانی پسر فتحعلینخان صبا در بنی ملک الشعراء و برادر  
 محمد حسینیخان عند لب ملک الشعراء و عم محمودخان  
 ملک الشعراءست کوی ایت علم و فضل و هنر پر داری  
 و سخن طرازی در شان ایشان از اسنان نزول نموده تاریخ  
 دانی و حکمت شناسی و شعر کوی و خط نویسی و دانش  
 کسری فون غالب ایشان است و کز غالب ادر اعان  
 بد نیز مانند نقاشی و منبت کاری و امثالها بد طوطی  
 دارند صاحب این عنوان در شعر و فرغ مخلص میگردد  
 و در منادمت نظیرند است و از مطالبات و مضامین  
 مضاهین هرگز آن امام اهل فضل انقدر مشهور است  
 که اگر فراهم سازند میشاید کتابی بپر دارند مدتها در  
 خراسان بود چون بطهران بازگشت از راه کرند و در  
 سال بیست و هفتم قمری از جلوس هاپون درگذشت  
 طبیب الله شاه

(ک)

میرزا کاظم طبیب رشتی ملك الاطباء

لقب داشت و این او فاضل لقب فیلسوف الدوله و از  
 خاکبای هاپون مستدعی گردیده ضمیر ضاحض است  
 در فن طبابت نهایت مهارت و حدیق را دارا و از  
 سالها است که باستحقاق از حکیم باشان مخصوص  
 باهالنور شاهنشاهی میباشد فرزند کرامت میرزا  
 لقمان ملقب بلقان الملك در صناعت طب علمای عملاً  
 هر دو و نیکو است

(ل)

نواب والا طغعلینخان

خلفا لصدق مرحوم مؤید الدوله سابق الد کرد

مرحوم حکیم باسقی کل نظام شد که از سابق نیز در است  
 حضرت مستطاب والا نایب السلطنه و وزیر جنک دام اولیا  
 العالی تفریب داشت بفرنگ و فن و از اساتید انجا اجاز  
 گرفته مابداً اختصاصی کردار این است که باها اختلاط  
 و امتزاج با اهل اروپا برزی و اسلوب ایشان بر نیامده  
 و مثل اکثر مریدین اینجاعت تعمیر وضع و عادت نداده  
 و تکلفات بارد و نشیبات شنیع نوزیده

(ف)

نواب طوبی ماب حاج و زهاد میرزا

معند الدوله خلف مرحوم معفور عباس میرزا و زاهد  
 خاقان میرور از محول فضل دوده فاجار و بادشاه  
 دایره تتبع و استحضار عالی مرحوم وزیر علوم بود در  
 علم تاریخ و فن تجزیه و تفسیر و فضائل دیگر امار  
 معتبر از وی ماثور و مشتمل است از مجله کتاب جام جم و  
 مقام زخار و هدایه السبل و مصاب انکلیه مطبوع و  
 منتشر است تفصیل جنک ورامان و بنای طغر مروان  
 با بسیاری از اخبار و آثار او در کتب نار بجنبه خویش  
 نوشته اند از اجله خدمت ماست در اسلام تجدید بنا صحن  
 مبارک کاظمین علیها السلام است با ملحقات آن عمر  
 این شاهزاده با بنجد من بزرگ در اسلام و نالیف مقلد  
 موسوم بقه مقام شرف ایشام پذیرفت و حقیقه معین  
 حسن خامت و چیر عاقبت نابل کرد بد بالجله وی در  
 سال بگهزار و سیصد و بیست و پنج از انبیرای سپنج درگذشت  
 و جنازه اش بهزار و سیصد و شش با تشریفات پاپان  
 از طهران بسمت عقبه مقدسه کاظمین سلام الله علیها  
 در حرکت آمد

(ق)



فصل در هنر نیر سپهران پدید راست

(هـ)

محمدرضا امیر اخور

از افاضل ملکان در دوده فاجار بود و در انشا بسیار  
بر سبک ساده شیرین که اسلوب مختار مناسبت است  
بد بیضاء داشت شعر را هم در حد آسانتد عصری نسبت  
کتابخانه او از انواع نسخ ادبیه مشحون بود افاضل  
و ادبای رانیک ترویج مینمود الغرض در بی زبکی و  
هنرمندی و دانش پروری در سلسله شاهزادگان  
از وی بهتری دیده نشد

میرزا محمد خان مجد الملک

علم و فضل با ابر داشت و در خط تحریر و انشا رسائل  
ماهر بود بلکه در این دو هنر از محولان استبد سلف  
و خلف معدوم میگردد در عناوین مختلف و  
مضامین مشوع رسالهها بر نگاشته و یادگار گذاشته  
است طیب الله ترتبه

میرزا محمد علی فروبنی

مثنویباشی است از مشایخ و اولاد عمود رعیتان عرش  
درجات عراق عرب بتحصیل علوم شرعیة زحمتهما کسید  
و در فقهات و علوم دیگر مفاسد بلند بهم رسانید  
مدتها در دیوانخانه عدلته عظمی بقوائین شرع و  
موازین عرف حکومت و قطع حضومت میگردد مدتی  
است که اینشغل بفرزند هنرمندش میرزا محمد شفیع  
صدر دیوانخانه تعلق یافته و خود بتولیت مشهود است  
که منصب موروثی اوست میرزا از دکارها استثناء  
مبارک را موافق میران شرع میسازد و ولد امور در

نواب والا سلاطین محمد میرزا

خلف لصدق امام قلی میرزا عمادالدوله از اجله  
افاضل روزگار است و مفاخر دوده فاجار تفریبا در  
سال در خدمت فیلسوف اعظم و اسناد مسلم جناب  
علی مدرس سلمه الله بتحصیل مراتب معقول اشتغال  
داشت و کاملا استفاده نموده و تعلم ریاضی الزحیبا  
و هندسه و موسیقی در نهایت مهارت میداند و صنعه  
عکاسی و تحریر بسبک معتدالدوله اصفهانی را  
داراست و در نظم اشعار و غزلیات بطریقه شیخ و غیر  
توانا است

میرزا محمود خان مفتاح الملک

خلف لصدق میرزا یوسف مازندرانی فضایل  
بسیار دارد و در فن خط از منحصه مخترع است

میرزا محمد خان میرزاک الشعراء کاتبان

اصلا در بنی میباشند و منصب ملکی شاعران از عهد  
فتحعلیخان صبا که در عهد فتحعلیشاه خاقان رحمة  
الله علیه بود یارث دارند این بزرگوار امر و زاولین  
فاضل مالک عمر و ستر ابران است در فنون ادب و علم  
حدیث و معرفت تفسیر و عروض و فاضله و نظم شعر و  
انشاء رسائل و صناعت تاریخ و سپر و محاضرات و  
ادوات منادمت و موارد محاوره سلاطین و اساطین  
بضمیمه حصافه عقل و اتقان عقیدت و مثنای فکر  
و حسن خلق و حضا یصرح بکرنادره فلک و فرد سباز  
ارض میباشند در خط شکسته و تغلیق و ششخ تعلق  
وصفت نقاشی خاصه شعبه جدید در و در نما ساز  
روان عبدالمجید و خواجیه اختیار و میر عماد و در  
باوی بانبازی افتخار میکنند و در مثنیهای وی  
بر روی عاج و چوب چون اسنادان چین برینند



برای سر مشق بر نهند از آثار ابن زکوار فارسی است که  
 این آباء حسب الامر در تراجیم ارباب لغاب دوران سلطنت  
 این پادشاه مالک رقاب مینکارد

**میرزا محمود مستوفی مملکت خراسان**

خلف الصدق میرزا شفیق صاحب پوان در فن شنبه  
 از صنایع استبد است مسکوکات عتیقه و نفوذ فزون  
 قدیمه ایتر از وی کسی نمی شناسد و در خطوط و اول  
 منعلقه و ابضاعت خداوند بضاعت و اسطاعت  
 است که سیمادرفون خط کوفی علی شعبها و تنوعها که  
 از نظر مهارت و حذق پنداری در صدها اسلام است  
 و از عهد آن اقلام و کلکسیون او را در مسکوکات که  
 از روزگار است که در مقدمه وی است تا عهد جاوید مهند  
 هاپونی گویا امر و کسی نداشته باشد با بنفون و کلیه  
 اشیاء عتیقه و نسخ نقیسه و خطوط بدیع و اجار  
 کریمه و جواهر قیمه بالطبع نعلقی دارد که آثار و خراب  
 پدید بر کوارش که محاسب و هم از تمدن آن عجمی است  
 جمله واد این و الهک است ای بنا و امی غناء که در بهنگ  
 فصوص محکوم بشد و دیار فحشاء که در آراء فلزات  
 مسکوکات بر فتن جماعت جهال و عبثه املاک و اموال  
 میکنند این معاملات جزای بتدبر است و اسراف  
 و اهل بصیرت و محقق که وجود اعز عتیق و اندر  
 هستند میکنند صرف مال در راه کمال سیرت شراف  
 است نه عنوان بلای و او خود در طفره هر مسکوک  
 همی گفته بن آبناء الملوك

جمادی چند دادم جان خریدم

بمحمد الله بی ازان خریدم

**میرزا سید مصطفی مستوفی صاحب السادات**

که مصدر رفوض است و منبع سعادت در عبرت است  
 و ادب است و بجهابده و در سطوح علوم شرعی  
 ریاضتها کشیده و نیز در عمل حساب ماهر است و در  
 فن سباق قادر

**میرزا ملکخان ناظر الدوله**

در فن دیپلوماسی و شعب سیاسی مسلم است و در  
 غالب فضایل مشرق زمینی و اروپایی مقام استاد دارد  
 و برخی اعمال عجیب و علوم غریبه را بر حد کمال رساند  
 ترجمه او در این محضرات گجائی کجند

**میرزا موسی وزیر لشکر**

مهمین دانشوران کشور بود و در احاطه شعب ادب  
 و ملکه انشاء رسائل و فنون فضایل بدیضاء دانش  
 خلف الصدق معتمد السلطان میرزا حسن مستوفی  
 هم در فزایای چند حلقه پدید و دانش مند است و  
 هکذا اسپر نامورد یکیش میرزا حسینخان و پیش تر

(ن)

**نادر میرزا بن بدیع الرمان میرزا**

فاضلی کامل بوده شاهد واحد این دعوی کتابی است  
 که در انواع اطعمه و الوان اعذبه ایرانی و کیفیت طبع  
 و ترکیب و تربیت هر یک از آنها و خوردشها و هر گونه  
 نچینهای مردم این مملکت از اهالی حصاره و ایلات  
 و حال فراهم نموده و بفارسی خالص بر نگاشته و در  
 مطلب را از روی فزانیکی و معانی قرار داده و عبا  
 را با آیات و امثال و نوادر و اخبار و اشعار برار است  
 است خدا پیش از طعامهای بهشت بخوراند که بکار  
 بگری خورده است و برخی معنی برده

**خواجه نجفعلیخان حیرال قوسول**



باب

مأمور مصر اصلا از خطر خوی من بلاد اذربایجان است  
در معقول و منقول و فن دیپلوماسی و خط تحریر و  
صناعات انشاء و فضایل دیگر شخصی است هنر کستر  
نالیفات چند از ان دانستند مسموع از انجمن میزان  
الموازی مطبوع افاده

میرزا نظام الدین کاشانی

مهندس الممالک اذربایجان عصر جدید و پروردگار  
انجمن جاوید است در لغت و انبیا و معارفی کامل حاصل  
کرده و در علم هند سر با علی الدرجات رسیده و در  
فنون خوش آثار بس بزرگ گذاشته اینک در دارالخلافه  
طهران از مفاخر مملکت ایران واجله مهندسان دولتی  
بشمار می آید

(و)

نواب رضوانا حاج محمد ولی میرزا

بن خاقان معذور فتحعلیشاه البکمه الله حلال التور  
از علماء فن نجوم و شرکاء بعضی دیگر از علوم بود از  
احکام وی آنچه مؤلف خود از شخص او شنید و صحبتش  
برای العین بدید خبر و کلامت عهد حضرت والامظفر  
الدین میرزا دام ظلّه العالی است و وزیر یکدیگر مؤلف  
حسب الامر مجلس جشن و بعهده امیر محمد فاسمجان  
علیه الرحمه و الرضوان می آید نواب مرحوم فدک  
بر سیل بجوی با جمعی که از انجمن بدیدم بود عمارت فرمود  
و من هم پیشیندم که زحمات این جشن بهیچوجه است مقام  
وکلامت عهد این دولت از انشاهنشاه زاده میباشد  
که از بطن کریمه نواب فتح الله میرزا شعاع السلطنه است  
خون وی در شب جمعیه بدست و چهارم جمیع الاخر  
سال بکفراد و دو شب و هشناد و یک هجری اتفاق

افراد و جنازه اش بمشهد مبارکه رضوته نقل گردید

(ه)

میرزا هدایت الله کاشانی لسان الملائکة

در علم تاریخ از طراز اول بشمار می آید و در ادبیات از  
مشاهیر مندوبین معدوم میگردد و در قدرت سخن  
از منظوم و منثور و دانش از سپهر مرحوم معذور  
مسلم است گنار علی علم و من بشارت با نفا ظلم

میرزا هدایت الله وزیر دفتر

در فن تطبیق مابین باطن و ظاهر بسیار ماهر است  
در تأویل آیات و تحقیق بطون روایات امروز  
مخسین دانشوران کثرت شمرده میشود و در این  
فضایل بسی سائل ساخته و بر بعضی از کتب معروفه  
عرفاء و منتشره عن منصفه نقالیق پر اخذ درج  
اهل البیت صلوات الله علیهم مفای عظیم دارد چون  
بایستکشاف حقایق و مقامات و شرح اسرار و کرامات  
ال محمد میگرداند کوی سلمان زمان و کون بود  
دوران است و بغیب از و آوستری رفیق نگران

میرزا یحیی خلیف میرزا رضا

نجم الملك بن میرزا جعفر منجبتاشی حسب التور  
منجبتاشی حضرت مستطاب قدس والامظفر الدین  
میرزا و بعهده دولت جاوید مهند است ادام الله  
اقباله العالی (ه)

اسناد غلامرضا مشهور بشیخ شکر

مرشدی معتبر بود و جمعی بشیخار حلقه اوارانش  
در کوشش داشتند در جلد او سطر مطلع الشمس  
ترجمه مختصری از وی نوشتند

ملا عباس علی آقچه فستاق



از اکابر و علماء افشار آبرو میباشد و آنچه متعلق از  
قرای الکای ظارم سفلی است

### حاج میرزا فضل الله ساوجی

از مشاهیر فضل و ادراک ایلد فر بود در فنون مشوقه  
و هنرهای چند علی الخصوص خط نستعلیق و ثلث  
و نسخ و معرفت احوال خطاطین و بنا بر افلاک ایشان  
بکانه زمانه محسوب میگردد در بدایت امر صدایت  
املا با شیکری مرحوم علیخان ظل السلطان خلیف  
خاقان مغفور با وی تعلق داشت و در زمانه که  
شاه مرحوم محمد شاه شهرت را در حصار داشت به  
موجبی از طهران باره وی ها برون رفت و مورد  
مرحمتیهای فوق الوصف گردید مدایج بسیار از  
شعر و عصر علی الخصوص مرحوم شباهنگ در حق  
اوردیده شده در ظهر عاشوراء سال بکهار رود و دست  
و هفتاد و پنج از سرای پنج رحلت گردید قبرش در  
وادی السلام است

### ملا علی محمد صفهائی

اسناد ریاضیات مشرق زمینی بود و در ادبیات نیز  
شرکت کلی میفرمود نوآب رضوانا علیقلی میرزا وزیر  
علوم او را از اصفهان بطهران آورد و بسیمت معلی خود  
بندرفت در وزارت علوم و تکالیف مدرسه دارالفنون  
انملک زاده دانشمند را معینی بزرگ بود وی را مورخین  
و مؤلفین عصر غیبات الدین جمشید ثانی مینویسند  
خلف بزرگوارش حاج میرزا عبد الغفار معلم ریاضیات  
دارالفنون که بلیغ نجم الملکست فی الحقیقه بتوجهات  
خاصه ان اسناد را در امده روان خوشبختش پو  
شاد و روزگار فرزند دانشمندش همی مراد باد

### حاج مولی علی واعظ فرینی

اصلاً از رود بار فرین است در کازمیر تسلط عظیم  
دارد وی بخراسان و آذربایجان و مملکت ری و عراق  
عرب که در آنها موعظه کرده و روضه خوانده است و در  
عام دارد و شهرت نام علماً و فضلا و در این شهر  
نظری ندیده ایم در تتبع و استقراء و احاطه و تحقیق  
بر تواریخ و تفاسیر و احادیث و اخبار و عجایب عصر است  
و داهیه در زاد الله نماید

### میرزا جعفر مشهور بحکیم الهی

خلف مرحوم میرزا حسن علی لوائسانی فاضلی خوش  
محاوره و بدیع المحاوره بود و در تاریخ و حدیث و  
شعب معقول شرکینی با اساتید میگردد قرب هشدار و  
سه سال بغیرت زندگانی کرد و در انشاء مهارتی کامل  
داشت و بدعای صباح تغلیقانی مفید نوشته در  
سال بکهار رود و دست و نود و هشت بطهران در گذ  
و فرزند هز مندش میرزا شمس الدین از جمله اجله  
افاضل ان عصر میباشد و از جانب علم حضرت هاپوتی  
بلقب حکیم الهی قرین افتخار است و در مجالس علماء و امرأ  
بسیار با اعتبار

### میرزا علی محمد مشهور بصفا

برادر حکیم الهی مرحوم از مشاهیر خطاطین عصر و از  
کبرای شعراء عهد بود و بطریقه شیخیه میله مفرط داشت  
و در ادوات محاوره و محاضره از افراد معدود میگردد  
و مال بسیار در راه صنعت و طلب کسب تلف نمود گنج  
از اشعارش در تذکره مجمع الفصحی مسطور است و  
در بکهار رود دست و نود و نه هجری افناد و هفتاد  
هشت سال زندگانی یافت تربیتش در جوار حزن بزید  
ریاچی است



ملا مصطفی جبرسابانی

از عباده علماء و زهاد فضلاء است و در قصبه بیهیم آباد زهراء من اعمال قزوین توطن دارد و آنجا مؤطر کلیه جبرسابانان است که از قبائل دیرینه ایران و طوایف بومزاد مالک پهلوی زبان میباشند

ملا قاسم نخوی

از اکابر طایفه نخوی قزوین بود و این طایفه نژاد ملا محسن نخوی صاحب زینة المسالك فی شرح الفتن ابن مالک و حاشیه حاشیه ملا عبد الله بزوی و شرح منظومه شافیه ابن الحجاب و ریخ الحظ و تعلیق خلاص الحساب و تفسیری کبر و غیرها میباشند و بسیار اعلی مشارالیه ایشان همانا از اهل طالقان بوده و خط نسخ را بشوئه بسیار شیرین مینوشتند کتب بسیار بقلم آن بزرگوار از تصنیفاتش و غیرها که هر وقت اولاد است در دست مشا و ابهام که هر بدو السلطنه قزوین مکن میباشند بنظر رسیده

ملا هادی نخوی قزوینی

از مشایخ نخویهای مذکورین در قزوین بود

ملا علی عطار قزوینی

از فضلا و علماء قزوین بود در کتب عربیه و بعضی از سطوح تدوین میکرد و غفر الله له

میرزا حسن اصفهانی

خلف وافر الشرف ملا علی نوری طبیب الله تعالی تر تبه از جنول جامعین بین المنقول و المعقول بود در صدارت عظمی میرزا آقاخان از اصفهان بطهران آمد و نشر یافت فوق الوصف بدید از جمله میرزا آقاخان صدر اعظم بکنوبت هزار تومان تقدیم محضران دانشور حکمت پرور

داشت رحمة الله علیها

میرزا محمد علی فایزی

فلسوفی معتبر و با تخصص در هندسه و نجوم باشنا مسلم بود از خط نستعلیق او هر کلمه را بچندین سطر میبایست ستودن نسخه از مشوی رومی میگویند درسی سال نشسته و بمغفره حاج فرهاد میرزا معتمد الدوله داده است

شطر اعظم از عمر آن حکیم مستلم در اصفهان و طهران و مشرفین افتاد نواب والا سلطان او پس میرزا احتشام الدوله در خدمت آن بزرگوار زمان بسیار نلذت کرده سال بکفر رو سببید و پنج بدار الخلافه از سرای سپنج رحلت کردند در مشهد امام زاده محیی مد فون کردند

حاج سید اسمعیل

حسین ساوجب شیخ الاسلام انملک است و در علم و فضل مقامی عالی دارد فرزند دانشمندش حاج سید ابومحمد که از بن صبیته شیخ المجتهدین مرحوم حاج میرزا احمد باشد با انواع فضائل راسته است و از هر گونه ذلیل پیرا در سفر حج سفرنامه نغز نکاشتن و منازل مابین دمشق و کوفه را که خط ذهاب و ایاب اهل بیت عصمت علیهم السلام بدرستی ضبط کرده

حاج مولی باقر واعظ

از سالها در طهران با مشایخ از اقران مسلم است و از مشایخ مشایخ اهل منبر دایره تتبع و تجر و اتساعی یافته علماء عظام و مجتهدین عصر نیزوی را بسیار محترم میدانند و او را بیکد رجس مخصوص از مرتبهین شرع میباشند مطالب و معروضاتش بصحت و منانت مناز است تا لفظ چند از این واعظ است منشد و رسیده از انجمله است حبه النعم فی احوال عبد العظیم در طی غفایده



کتاب مخفی بترجمه طهران و علماء و مشایخ آن پرداخته  
دریغاکه این کتاب را مناسبتاً طبع از نفع انداخته

### برهان الواعظین حاج شیخ زین العابدین

اصلاً از مردم جبلان است و فعلاً مقیم طهران اهالی  
اینهاست و هر شهری که وی بر آنجا گذشت و پای منبر  
گذاشت شرفمند و شهادت او میباشد چون مشرب  
ذوق و عرفان دارد و شواهد مواعظ او شرف رومی و  
شیخ و حافظی آرد و مقالاتش بمشرب بزرگان سخت  
مبلع می آید و سبب مطبوع می افتد این محدث فاضل در  
طلب انسان کامل چندین ملک را بدیده و بقدر سبب  
در نور دیده است مانند عراق عرب و ارض شام و قطر  
مصری و حجاز کبیر و دار السعاده فسطینیا و صوبه  
هند و سند و غیرها و از اول عمر متدی مرده تحصیل نموده

مصر و قاهره

### میرزا عبداللہ طبرستان اصل

طهران المسکن در فضایل و علوم بسیار از افراد روزگار  
است که سبب فزون ریاضت و صناعات ادبیه و هم است  
خط نسخ و ثعلب و بر آن بلیق بزرگ میدارند و اسناد  
میشمارند سلمه الله

### عبدالفاضل میرزا

ابن المرحوم مؤید الدوله در کافه ان فضیلتها و  
ثانی بدو فضیلت پرور هنر کستر بود

### آخه ملای ترکان

از بیره قوجوق از شعب بموت در سال ۱۲۹۲ در شهر  
ساری بحضورها پونی مشرف شده است

### میرزا صادق امام جمعه

سابق بر جرد مشرب عرفان مشهور است

### آقا شیخ علی

از علماء ساری

### حاج مولی علی بر جردی

برادر مرحوم حاج ملا اسدالله حجة الاسلام است خلف  
الصدق وی آقا شریف در فضل و فقاہت از اقران  
امینا ز دارد

### شیخ ابو محمد خراسانی

از مشایخ مشایخ شهر مشهد است و از ائمہ جماعت  
مسجد کوه رشاد میباشد

### آقا سید رضا مجتهد

فاضل مجتهد

### حاج محمد خان قاجار

خلف الصدق حاج محمد کریم خان از فرقه شیخ اشخاص  
که معتقد حاج محمد کریم خان بودند پس از او بروی  
گرویدند که در وی از فضایل و کالات و هنرها پدید  
شتری او فرود پدید آمد و در ملک کرمان ریاست جماعت  
شیخیه با اوست رساله بنام نواب مستطاب والاسطفا  
حمید میرزا ناصر الدوله فرمانفرمای انملکت نوشته  
است که در بعضی مطبوع افتاده

### حاج سید علی طهرانی از سلسله سادات

اخوی از فاضل دار الخلافه است در معقول و منقول و  
بروز از خط از وی بیاری ستاوی هر دو توانا است  
را که میلاد حصر بقية الله می باشد جشنه شایع است و در  
تجدید و تشدید بنیان خانه که ما بین او و بر خراج بی اعم  
مشترکست و حسین متبرک و جناب جلالتها میرزا اسمعیل  
امین الملک وزیر خزانة عامه مبلغه کرایه پرداخته زاد الله

### شیخ محمد

برادر شیخ العرافین شیخ عبدالحسین قدس سره



میرزا تقی شهرستانی

از علماء کربلا

افاستد مصطفی استرآباد

از علماء اعظام مجاور حابر شریف

میرزا عبد اللطیف طسوج

ادبی ارب بود و بحکم بندگان اعلی حضرت شهریار  
دام سلطانه کتاب الف لیل و لیلته و از عربی بفارسی  
نقل نمود و اثری کلاسیک داشت جناب میرزا محمد حسن  
خان مظفر الملک خلف الصدق ان عالم فاضل دام  
اقباله نیز بر سر پدید راست و در ادبیات و انواع صنایع  
اسنادی نامور

میرزا محمد خان حبشینه

مشهور ب لقب ندیم باشی کاشانی برادر محمود خان  
ملک الشعراست و در غالب فضایل که در حق ملک اش  
شدنالی برادر و در بعضی برابر است

میرزا عبد المطلب کاشانی

مشهور بادب و در شعب ادب و علم طب ریخ بسیار  
برده و خون حکم خورده و در فن ادب و احاطت عربی و  
تفسیر

افاستد فریح الله کاشانی

در ریخ و فن ادب و احوال رجال تتبع کافی دارد  
و بنالیه کتابی در تراجم وزراء اسلام مشعواست  
صدر الافاضل میرزا غیاث الدین  
کاشانی که در علوم عربیه و فنون ادبیه و حسن  
خط و امتیاز تجرید شخصی است مشارالیه

میرزا احمد شاملو خوشنویس

که در خط نسخ از صنایع پدید آید بسیار می پدید آید  
اول سلطنت عظمی در گذشت

حاج میرزا ابوالفضل ساوجی

هم طبیب است و هم ادیب و هم خطاطی ماهر و هم  
شاعری فادر بسیاری از کتبه های سرای سلطنتی  
مخطوطی پر اخذ شده و اینک در مجلس نالیه نامه  
دانشوران ناصر پست که امضاء دولت فاده همین بند  
نکارنده سپرده اند و آلد بزرگوارش حاج میرزا فضل الله

افاستد محمد خطاط اصفهان

مشهور و تجلص بقا و لقب اشرف الکتاب فام نسخ بر  
خطوط اکثر صنایع پدید آید نسخ نویسی عصر گذشته  
امروز صاحبان خزائن خطوط و مکاتیب مناره من حیث  
الاکلام در اداری قرآن مخطوطی با هم مفاخره مینمایند  
در تاریخ نالیه بن کتاب مقیم دار الخلافه طهران است  
و در نظم شعر نیز بیفونیز از مشاهیر زمان

حاج مولی باقر واعظ شیرازی

مجاور حابر شریف از بکار و عطاء عصر بود در دم تو  
شد

میرزا استد علی معیری

از اطباء حضورها یون و از فضلا را اینعهد میهن  
است در طلاق لسان و حسن بیان از اقران امینا  
دارد چون افتاح اشهاروی از دستکاه مرحوم  
دوستعلینان معبر الممالک (نظام الذی و لیع انفاق  
افناد بیعت معیری معروف گردید و در ریخ  
جمع این کتاب ب لقب شمس المعالی ملقب شد

حاج میرزا اسد الله طبیب شیراز

مجاور شیراز من رانی کوی دم عسبی آورد در معانی  
هرگونه مرض بد بیضا مینماید

میرزا جعفر خان سرهنگ زنجانی



خلف مرحوم میرزا صادق نقاش مخصوص است و  
 مدرسه دارالفنون تربیت یافته در جمیع شعب  
 هفتگانه نقاشی از ساختن شبیه و حالت و گل  
 و حیوانات و دور نما و رزم و بزیم ماهر است خوا  
 بار و عن و خواه با آب

**میرزا علیخان ناپینی**

خلف حاج میرزا محمد مترجم احقاق الحق علیه الرحمه  
 که نامش جداگانه عنوان شده همانا در فضل و هنر  
 و اریث پدر نامور است و نالی کا کوش حاج میرزا  
 علی تقی مشیر لشکر کما بقال الولد الحلال بشبه  
 بالآب و الخال

**حاج میرزا محمد علی ناپینی**

مشهور بعنوان پسر زاده اعادین کامل سالک در اصل  
 حاج محمد حسن اعلی الله مقامه از نواده است درویش خدا  
 آفریده پیغمبر تراشیده میباشد غالب اروپا و آسیا را  
 میرزا محمود خان منجم <sup>گردهش</sup> فرموده

در فن منجم مهارتی عظیم دارد

**حاج میرزا محمود طبیب دراستوخه**

در فنون ایرانی و اروپایی حاذق بود

**ملا محمد قلی**

حکیم با شی حضور مبارک بود و در علم تشریح کتب  
 مشروح نوشته و مطبوع افتاده

**میرزا عبد الوهاب منجم ریاشی**

نواب مرحوم مهدهد علیا در استخراج تفاوت و مشون  
 فن منجم استبداء عظیم داشت

**میرزا عبد الله طبر منمش**

در انواع فضائل علی الخصوص انشاء رسائل رتبه

اسنادی داشت

**میرزا علی اکبر شریف الحکماء**

طبیعی حاذق بود

**حاج میرزا حبیب الله طبیب**

عبد الاطباء تنکابنی از مشاهیر اطباء دار الخلافه  
 طهران است

**میرزا حبیب الله طبیب کاشان**

از بزرگان مدرسه دارالفنون است

**میرزا محمد حسین طبیب کاشان**

از حکمای شیبان مشهور است عهد جاوید مهدهد است

**حاج ملک محمد خطاط قرظی**

از خوشنویسهای مستعلیق با اسنادی و تقدیم تصدیق  
 بود و سیمت در رویش نهادی و پیشینه پوشی هم داشت  
 اینکه اطراف قطعات بخط جلی را اچنانا با بندش قلم بطرز  
 مخصوص مزین میسازند او اختراع نموده است

**میرزا غلامرضا خوشنویس**

در خط مستعلیق اسنادی ماهر و خداوند فانی بود  
 بود کاتب مدرسه سپهر سالار اعظم حاج میرزا حسین  
 خان او ائلس بخط او است

**میرزا محمد رضا کلهر**

در خط مستعلیق بعد از میرزا قزقینی بهترین است  
 کسی ایشان نداده اند بلکه اسنادان این هنر بزرگ  
 خط او را خود در عرض خط مهر نهاده اند مردی  
 در رویش منش خوشنوی سبک روح بدنه کوی است  
 محضری مطبوع دارد و طلعتی محبوب با هاشمها  
 صفتش در افاق و تقدیمش بر کافه خطاطین علی  
 الاطلاق هنوز از دیوان اعلی رتبه بخواسته و جوابه



باب

و دوست و همفاد و فاد بافت

حاج رشید خان بیک

از شعراء و خطاطین این دوزخ و در شکسته نویسی  
و خط تحریر اسنادی بزرگ محسوس و رؤسای و اشراف عظیمه

دولتی در طلب و استیجابی همگان حدی ممان  
داشتند و با بیکدیگر همی نخل میورزیدند در شعر  
تخلص میفرمود لطفعلی بیک از صاحبان تشکله حدی  
پدیری است فوتش در مشهد مقدس رضوی  
اتفاق افاد حجت الله علیه

میرزا حاج محمد کرمانشاهی

بیدل تخلص از مشاهیر اساتید شعراء عصر خود بود  
کتابی در مقتل نکاشته موسوم بکتاب دستان ماتم  
در سال در عرض قافیه دارد و مشنوی عسر و دیر  
نظم فرج بعدالشد نیز از اوست

میرزا نصر الله اصفهانی

اسلافش هم از افاضل و برخی از ایشان بمنصب قضای  
عسکر نایل بوده اند مشارالیه خود از کبرای شعرا این  
دولت بود و شهاب تخلص میکرد و نواج الشعراء لقب  
داشت

میرزا سید علی طهرانی

از شعراء مشهور و عرفاء معروف این عهد بود و  
شباهنه تخلص میفرمود

میرزا حسین میرزا حبیب الله شیرازی

بیر حکیم عظیم اسناد الکلا فانی شاعر است و خود نیز  
هنرید و شعر و در بود و سامانی تخلص میفرمود از فنون  
جدیده نیز نظری تحصیل کرده سال بکفرار و دوست و  
هستاد و پنج هجری در گذشت

تکون است و برك و ساز معاش همی از اجرت کتابت  
کند و هیز باز و حاصل سر نیچه خوشن رو و کار  
میکند و اند روزی نام شرف وارد وی هاپون و چند  
سفر نامه هاپونی را برای حقیر بخر کرده استادش  
میرزا محمد خوانساری شاگرد آقا محمد مهدی طهرانی بوده <sup>کمانداری</sup>

میرزا حسن سنوی  
از جمله افاضل شیراز است ترا در سید صد والدین  
علی بن احمد میرسد تاریخ فارسنامه از رضا نفا و  
والحق اثری جلیل و نادر بحی عظیم میباشد

طاوس عرفاء اصفهانی

نامش حاج میرزا محمد کاظم از جمله معارف عرفا و  
مرشدین طالبان طریقت بود در سلسله نغمه الهیه  
زمانی در آرزو دستگیر بها و میر سپرد که با هم باعتبار  
اخبار او بوقوع میر سپید شهرت این شخص در نام آرا  
منبسطست رحلتش در دار الخلاف اتفاق افتاده

ابو زر فرخ الله خان شیبکاشانی

از سخنوران مشهور این دوران است نظم و نثر هر دو  
و اسناد آن میرزا در رساله های چند از ان سخن  
سنجیدانتمند بنظر رسیده و بعضی مطبوع افتاده

میرزا طاهر اصفهانی

دباجه نکار ترا در شیخ زاهد کلبانی میرسد و  
فضاء دار السلطنه اصفهان از او اول دولت فاجار  
خاندان ایشان است کتاب کبج شایگان را در ترجمه <sup>حین</sup>  
میرزا آقا خان نوری صدر اعظم ساخته میگویند  
در اعجاب بران کتاب کلمه بر زبان آورد که مائة ششماند  
شد و مورد ثبات گردید در شعری تخلص  
کرده طبع ترسش سرشار بوده است در سال بکفرار



### حاج محمد زمان جلاویز

خراسانی از عرفاء و شعراء بود و بسالک مشهور مولی محمد اسمعیل از عذری مشهدی ارادت داشت نغمات غنیمت و درج اللالی و دیوان المناقب یادگار و از آثار اوست در سال یک هزار و دو و بیست و هشتاد و شش وفات یافت تا نخلص میفرمود از غده بروزه سرمد از قزاقی شاهان نیز مشهد است

### میرزا محمد علی اصفهانی

اصلاً از سرده است در سبوه شاعری جمیع مشاهیر خوشین را نزد او تحفیر میکردند و ناچیز پیشتر ندیده نخلص داشت و بیتمس الشعرائی ملقب و بشغل قصیده سرایی ابا مهنبت منصوب و مرتب بود در سال یک هزار و دو و بیست و هفتاد و پنج رحلت کرد صلی الله علیه و آله کاتب لسانه و فاه

### حسینقلیان کله کرمانشاهی

از مشاهیر افاضل عصر بود در ادبیات تدبیری کامل است شعر این زبان بهاری وافر و طبعی قادر میسرود و این صنعت عالی را در خدمت میرزا حاج محمد بیدل کامل کرد سلطانی نخلص داشت همانا در یک هزار و سیصد و سه وفات یافت و چند رساله و کتاب از آثار خویش یادگار داشت از انجمله است کتب یاد آور که شرح لغات و اشعار فارسیه میباشد و مطلع الشعری که تذکره شعراء عصر است و باعستان برهسک کلستان و مجامع الثقلین فی مقتل الحسین علیه السلام

### افا محمد حسن زرگر

از شعراء مشهور بود و عنوان مشغله خود را نخلص قرار داد و فاش در سال یک هزار و دو و بیست و هفتاد و افناد

### میرزا جعفر همدانی

مشهور بخلص ریاض اسناد اعظم ادبیات بوده و در انشاء رسائل و انواع فضائل مقامات پیوده و بر فضائل بدیع الزمان و حمید الدین مقالات پر مباحثه

### میرزا محمد شیرازی

خلف میرزا کوچک و صالح است که خاندان ایشان در فضایل ایران سرآمد هر دو دمان بوده و هفت مسأله به در شعر سنجی داوری نخلص میکرد رحمة الله علیه

### میرزا حبیب الله محلاتی

از شعراء بود و از اعلیٰ حضرت افتاد و پونی ارواحنا فداه خافانی نخلص یافت

### میرزا محمود خطاط

و شاعر شیرازی از اولاد فضائل نهاد میرزا کوچک وصال علیه رحمة الله الملك المنعالم است حکیم نخلص میکرد و در سال یک هزار و دو و بیست و هشت هشت بشهر شیراز در گذشت

### میرزا اسمعیل

بن رب الفضل و الکمال حکیم نیر از میرزا کوچک و صالح از خوشنویسان و سخن سرا بان این دولت معدود بود کرد نخلصش توحید است

### میرزا علی رضا

اصلاً از نجاران ملک اصفهان اسناد خطاطین مشهور فایده و هم از کبراء شعراء محسوب شود نخلصش بر توفیق است

### میرزا عبد الحمید تفریته

در شعرا اسناد بود و از حسن خط نیز حظی داشت و صفا نخلص میکرد

### میرزا فرج الله محلاتی



# باب

از فضلا بزرگ این دولت است فن غالبش نظم سخن و شعر سیرائی بود و طریقه تخلص میکرد و خط استعلاقی را نیز اسناد آنه منوشت و از علم افتاء و تفسیر هم بدو خبر بلند رسید و اصل اسلافش از فارس است و در واکری عربستان و لرستان و امارت عدلیه عظمی منتهی مخصوص والد مؤلف بود و زمانی خازنی اشاعها بود

داشت

## میرزا جواد اصفهانی

خطاط فن شکسته اسناد اعظم این عصر بود و از مفاصل عمده این دولت است اعجابی زاید الوصف بخط خود داشت و نسبت با سائیدانین و آخرین خویشین را آنحضرت بخشین میکرد و تعلق را نیز در نهایت مهارت می نوشت شعر هم خوش میگفت و عقائد تخلص میکرد

## میرزا محمد خلیل مازندرانی

از شعراء این عهد بود و بر حسب تقیین شاه مرعوه محمد شاه عجب تخلص میکرد

## میرزانی طهرانی

از شعراء بود هشتاد و یک از خردی بر بی صبری مبتلا گشت و با اینحال عطار می کرد و انواع ادب و تبحر عبقاقی میفرمود و بر این ابوالعلا و مقری شاعری می نمود و عبار تخلص داشت فوئش در یک هزار و دو بیت و هفتاد و دو بسن سی و چهار روی داد و حمد الله

## میرزا ابوالقاسم شیرازی

بیر چهارم حکیم بزرگ خداوند کمال میرزا کوچک و صاحب است در فنون ادب عالمی ماهر و بخط نغم و شکسته اسنادی فادور در سخنوری شاعری ساحر می باشد و در هنک تخلص میکند و ترتیب و کلام و اسطر و اصل

از انبقر است میرزا احمد وفار میرزا محمود حکیم میرزا محمد داوری میرزا ابوالقاسم فرهنگ

## میرزا عباس افاموسی

از تخرجه حسن علی بیگ معتبر الممالک دولت نادر شاه افتخار است اصلا از حوالی سبکامند و سلسله اش تاکنون با بلقب و منصب برقرارند میرزا عباس از صنایع ادب است شعر او فصیح بود و در غزل سعدی محسوب میگردد و فروعی تخلص داشت با اسم فروع الله از فرزندان حسن علی میرزا شیخ السلطنه چنانکه فایز نیز منسوب است با اسم فرزند دیگر وی او کای فایز میرزا چهره در او اول کار این دو اسناد نیز کوار و مداح این دو شاهزاده عالم مقدار بودند از غزله این فروعی مرحوم بسیاری بطبع رسیده و غالباً تفرقه اش بنام هابون این یاد شده و دانش پرور زیب و زینور یافته است رحلت فروعی در طهران افتاد میرزا عمر شاعر نابغه فوت او گفته که

بفرز عی هفت خوردشید سخن اندر حجاب

## میرزا محمد مهدی میرزا احمد باقر اصفهانی

از فضلا معتبر این عصر است و با منصب استفتاء دیوان اعلی غالباً بیالیف رساله و نظم اشعار روزگار میکند و فروع تخلص میکرد

## میرزا حبیب الله فانی

خلف میرزا محمد علی کشین شیرازی اصلا از ابل زنگنه است مادر اشهرن ستونان این شخص از شفقت اشباع در شرح احوال آسوده ساخته و کرمه بسیار مدتی در معرین مقامات و مراتب و معالی و معافش معطل شده باز از عهد حق تعالی بر نیامش در جوانی مکرر



درباران و غیران بطبع رسیده هانا در میان فحول و جالی  
 این عهد جاودانی حکیم فاتی در شعر بیان عطف است  
 شیخ الطایفه مرتضی الاضاری در شعر بیان فیلسوف  
 اعظم حاج مولی هادی سبزواری در عقوبات که هر  
 یک از ایشان در فن خاصه خود اولین شخص مسلم بود  
 قوله مطلقا چیزی نیکه مائده انخطا پاپه حکیم باشد فقط  
 تناول الفاظ شیخ الذکر است استعمالا مشیعا و جلت  
 حکیم در بکفر اورد و دست و هفتاد و دو هجری بطهران  
 افتاد اعلی الله مقامه

### میرزا محمد مهدی

خلف میرزا جانی کدخدای طهرانی از اساتید شعراء  
 بشمار می آید و جرس تخلص میکرد و طبعی قادر داشت

### حاج میرزا ابرهیم شاعر

مشتری تخلص حسام الشعراء ملقب اصلا از مردم  
 مشهد مقدس بود و در ادب و اخلاص طهرانی مینشست  
 مابین سخنوران وقت با اسنادی و تتبع نام مسلم بود  
 و بالمخصوص در هجاء تسلطی عظیم داشت و در علم فایده  
 و عرض افاضله اساتید محسوب میکردید و در حضور  
 مهابونی که هو حقیر معروف بود و کثیرا با میرزا مایل  
 افشار احضار میشدند و در حضور موفور الترتیب  
 مثل چرب و غریز ذوق در حق بکد بگر بطعن و در قمی  
 پرداختند و مهاجراته مهور زیدند تجاوز الله عنهما  
 فوت حاج میرزا مشیری در پنجشنبه بکفر اوردی صد  
 و پنج افتاد

### میرزا حسن شاعر افشار

مدتها نوز کرد پوان اعلی بود و در وزارت امور خارجه  
 انشاء میکرد و زمانی در از در بند رننگه حسب

الأمور تیره توقف داشت جنبه شاعری عاقبت غالب  
 آمد و ترک خدمت گفت و همی طبع آزمائی فرمود تا  
 اسنادی بزرگ شد و مایل تخلص میکرد ولی غالباً  
 ببداءت لسان و تفرغ اعراض مردم را از زده مکتب  
 کفاره این علم امرانی در مصیبت حضرت سید الشهداء  
 ارواحنا لله الفداء و مدایح در حق اهل بیت عصمت صلوا  
 الله علیهم اجمعین بسیار ساختند

### اسمعیلیان بر و جرد

شاعری متوسط بود و سرایز تخلص و غالباً بقصین  
 غزلیات در مرثی میپرداخت غفر الله له

### میرزا عبدالعلی

بن میرزا محمد تقی بن میرزا عبداللہ از علماء بزرگ فن  
 تجسیم و بجز مباحثی کرمی آسان رضوی قرن اعزاز و تکریم  
 است و در اعمال موالدنا لبقات نغز اورد

### میرزا عباس طیب سمنانی

از افاضل حکماء و اطباء مشهد مقدس بود و در بکفر اورد  
 و در دست و نوز و یک دنیا ابد اورد نمود

### میرزا حاجی قاسم

از اهل قاجار داغ مقیم تبریز در قضیه امر بولد بافته  
 مردی بود فاضل و ادیب و در اکثر علوم معقول مهتدا  
 نام داشت در ریاضی میر حیدر اسنادی نابل بود و در  
 علم هیئت و نجوم و استقراجات کسی با او برابری نمیتوانست  
 شرح و حواشی بر فضا با و مقالاتی در بحر اقلیدس و  
 محیطی نوشته تقویم و احکام را در کمال صحت میپرداختند  
 چنانکه اکنون مردم را در بیان تقویمهای بطبع رسیده  
 حاضر است در احکام موالد سلفه مخصوصی در  
 تصنیفات و انبفاتش اکنون در نزد برادرش عمده



العلماء العظام میرزا عبدالغنی قرآخبر داعی است که  
مجتهد و فاضل و ادیب عصر میباشد و فوئش مجتهد  
در سال نهم از جلوس همایونی اتفاق افتاد

مولانا محمد اسمعیل

منجم مشهدی در هبنت و اعمال نجومیه و احکام ان بی  
نظیر بود بحدی که کوشا از وزاء پرده نازک و بیشاه غیب  
نظر مینمود

مولانا حاج غلام حسین

منجباشی خراسان اصلاً قاپنی بود و ساعت جلوس  
شاه مرحوم محمد شاه فاجار را اوتقین کرد و در سال  
یکهزار و دو سبت و هشتاد و چهار وفات یافت خاکش  
در دارالستباده مبارکه است از مصافات و حواشی و  
رضوتیه زاده الله شرافت و مرتبه

میرزا هدایت الله

خلف میرزا حاجی آقا منجم قرآخبر داعی ساکن تبریز در  
فنون ریاضیه ربطی لایق و نسبت به موم علوم استعد  
فائق دارد

مولانا محمد مهد

خلف الصدق مولانا حاج غلام حسین منجم باشی خراسانی  
است در ریاضیات و استخراج تفاوت و احکام  
نجومیه از اساتید معدود می شود و حسب لادت و  
الاستحقاق دارای منصب و مقام والدین بزرگوار است

حاج میرزا تقی اهری

در تبریز سکنی داشت و مشاغل بود در انواع ادبیات  
مهارت بهم رسانید و علم نجوم و استخراج مسلمانان از  
عهد بر می آمد و لکن بسیار پشیمان بود و معاشش  
مبغی می کند است چند سال قبل در مراجعت از دنیا

مجتهد مرحوم حاجی ابوالحسن ناخر اصفهانی که مردی خیر  
و نیک نفس بود در ارتزاق الروم وفات یافت و اولاد  
بی نصیر پدید بر جای گذاشت

میرزا حبیب خطاط

شکسته نویس هدانی اسنادی مشهور است

میرزا طاهر هدانی

کاتب شریف اصل نامۀ دانشوران ناصری از مرتبه  
کاج دره کرن است و سنعلیق را خوش منکارد

میرزا جعفر منجم تبریزی

سپهر زاغلام مستوفی در علم اسطرلاب و نجوم و  
خط شکسته و سنعلیق اسناد بود و بعد از فوت  
پدر در شغل استفتاء برقرار کرد بدینا بکوتی باقصا  
فطری از جمیع شغل و عمل دیوانی دست کشید از  
و اطاع اختیار نمود فقره و تجرد بر کرد کوشش کرد  
و در رویشی را بر مناصب بنوی و مواجب دیوانی  
رجان داد در همین حالت کاهی احکام از غزل و نضب  
و رخص و غلا و امن و آشوب میفرمود و مینوشت  
اکثر امنای دولت با او اداوت میورزیدند و همیشه  
احکام مستقبل حالات خود را از او در میخواستند  
انجم نیز به مناصب و طمع مینوشت و هر کس هر چه  
میداد آنرا صرف فخر و ایثار و بیوه زنان میکرد و هیچ  
وقت بمنزله وزراء نمی رفت و از خانه ماهی یکدفعه  
بجهت ختام خارج میکرد بدین استخراج و استنباط  
و اخباری که مطابق افتاده از عجایب اسرار خلیه  
شکست مر و دیال احوال میرزا محمد قوام الدوله  
بود که در جزئی و کلی مختلف نمود و رحمة الله علیه

میرزا حسن شیرازی



از خطاطین مشهور این دولت است و در نسخ استاد مسلم بود وصیت این هنر از وی نابهر جای بلاد اسلام انتشار یافت و آن بزرگوار برادر شمس الابد است

**آقا تقی افشار ارموی**

از اهل خطه ارموی و منجم ماهر و در کافه فنون حکمت متوسطه مسلط و قادر بود مدتها در عتبات عالیات بتحصیل علوم منقول اشتغال داشت پس از آن بر حسب اراده والدش حاجی آقا ابوالحسن <sup>که</sup> آن هم زنده است از عتبات باز و مقبره آمد میل والدش این بود که او صاحب مسجد و محراب و منبر باشد ولی انم رجوع خود قبول این مناصب نکرده از او و زینب نادر سنه یک هزار و دو پست و هشتاد و چهار هجری بر حمله نزدی پیش سن شریفش تقریباً بیجاه سال بود و از اول عمرش اخرا بدم ملامی ارتکاب نفرموده ناچار سد بمشاه در علم اعداد و اوقاف و جفر هم کمال مهارت را داشت و اکثر اوقات بر ریاضت و عبادت اشتغال میوزید <sup>رحمه الله</sup>

**میرزا رضا الرضوی**

البرزی از نوآبهای اتملک است در خط نسخ بمقام صنادید است و رسیده بطهران نیز آمده اهل علم و فضل بی مقدمه شراکرمی داشتند جلالت قدر و عظمت شان هم مشهور است

**میرزا محمد منجم افشار ارموی**

از اقوام و منسوبان مرحوم آقا تقی منجم این حاج ابو الحسن است در علم نجوم سلطی عجیب است و احکامش مصون از خطا بود از جمله سبها قبل از طلوع کیمیت

فوت خود را استخراج کرده در صفحه که الان دست باز ماند کاش موجود است نوشتن و تطابق النعل بالنعل موافق افتاد رحمه الله

**میرزا محمد تقی**

خطاط مشهوری در قلم نسخ از اساتید مشهور عصر بود و نامش هر چه جای ایران انتشار یافت در زمان وزارت میرزا تقی خان امیرانایک بطهران آمد و بکر بلارفت و مراجعت کرده در مشهد مقدس رحلت یافت

**میرزا محمد علی خطاط خوانساری**

از اجله اسنادان قلم نسخ بود و در در اختلاف سبکها داشت رحمه الله علیه

**ملا حسین منجم افشار**

از شاگردان میرزا محمد افشار است و زمانی هم در خدمت ملا آقای منجم افشار و ملا صادق منجم افشار و ملا علی منجم افشار تعلیم گرفته بود باری انم رجوع در علم نجوم احاطه عملی استخراج مهارت کامل داشت و استخراج بسیار کرده الان پاره دستورات او حاضر مردی خوش مشرب و نیکو محضر بوده و صبیته مرحوم فضان آقای میرمنجم را در خیال نکاح داشت و در سال هشتم بانف سلطنت جاودانی وفات کرد اولاد که قابل این علم نباشد ندارد <sup>ما تثنیف بکر در</sup> حاج سید محمد

**میرزا محمد علی اصفهانی**

از اساتید مشهور خطاطین انحصراست خط نسخ را بمقام بسیار عالی رسانیده و بشیوه کثیر بهمانیز تقلیدی عجیب کند فضلا در طهران است و صحت شرفش ادراک شده و از دولت علیه بلبق سلطنت



الکتاب ملقبات

افاستد محمد باقر خطاط

اصفهانى الاصل طهرانى المسکن صدر الکتاب در نسخ نویسی بمقامی منبع رسیده قرانی بخط شریفش مطبوع افتاده کتاب مشهوری مشتمل بر کشف الایات را که مرحوم محمد رحیمیان امیر نظام تاجار بطبع رسانید نیز از آثار خاتمه این بزرگوار است

میرزا عبد الکریم طبیب

اصلا بزرگی است و در سنگ مجامع طبیبی بسیار داپردارد و مرجع کافه اهالی انحوائی میباشد اینعلم را نزد مرحوم میرزا ولی ارد و بادی حکمباشی نظام و در مدینه در دارالفنون تکمیل کرده و کتاب علام الامراض و دستور العلاج تألیف نموده والدش حاج ملا اسمعیل بزرگی از علماء عصر خاقان بوده است و در همان عهد از بزرگان بطهران یادگشوده میرزا محمود خان خلف صاحب این عنوان فضلا برای تکمیل طبابت و جراحی بیادین قدم نهاد

میرزا اسد عبدالرسول طبیب

در جنب مراد اما مزاده بمحیی بطهران محکمه امام بزرگوار است خاصه و سوره با و رجوع میکنند نفسی مبارک دارد و قدیمی همون

میرزا محمد بن میرزا علی اکبر

از اطباء مشهور در الخرافه علماء و تجربه و کسبا و در آنروز در این فن بزرگ صاحب قدم است و شهرت حلقه و مهارتش کنار علی علم

میرزا رضا طبیب کسرخ

معلومات او مثل زمان کهنسال منحصر بتجارت بود

میرزا ابوتراب طبیب قزوینی

بقراط وقت و لغمان زمان بود در معالجات دهر عیسوی داشت نوادر اخبار او را در این باب سبک این کتاب بر مبنی نماید رحمه الله علیه

میرزا ابوالفضل طبیب قزوینی

خلف میرزا ابوتراب مذکور است و در این فن شهرت بر همان دستور

میرزا ابوالفضل طبیب کاشانی

مقیم دارالخلافه از حکمای شبان معتبر بود و بقصد بسیار مفرمود لهذا مردم او را میرزا ابوالفضل می خوانند نزد مرحوم میرزا ابوالحسن نقاشباشی کاشانی صنایع الملك صورت او را در روزنامه رسمی ایران در آن زمان ساخته است کتبی فاضل داشت بقلب قمر الاطباء در عنفوان شباب در گذشت

میرزا حسینعلی

شیخ الاطباء حسب الاستحقاق در جرحه منطقیین حضور ساطع التور داخل است

میرزا ابوالقاسم طبیب

قزوینی خلف لصدق میرزا ابوتراب سابق الذکر در دار السلطنه قزوین از جمله اجله اطباء و صنادید اساتید این فن معدود میگردد ولی عنایتی چندان بر اشتغال باعمال آن نمی نماید و اندر وجه را مادون شأن خودش میدانند چرا که مشارالیه امر وزار معتبر رجال آسمان است بلکه از مشاهیر اعیان ایران

میرزا احمد امین الاطباء

اصلا رشتی است و مدت هاد در کربلا و غيره از غیبت مقدسه عراق معالجه مجاورین از اهالی جمیع افاق میگردمد تلبس بطهران آمده و اعتباری عظیم یافته



علی الخصوص در دستگاه جناب مستطاب جل میرزا علی  
اصغر خان امین السلطان متنی معالجین وی در طریقه  
مشرق زمین متحصص است شعر نیز میگوید و فضایل  
دیگر هم بسیار دارد

**افاسید هدا**

متوکیاشی بقعه شاه ولی نعمته الله کرمانی قدس سره

**افاسید عابد**

طاری از فضلوان الکا و صاحب اولاد و تراد بود

**حاج ملا حسینقلی زهرائی**

من اعمال قریب فاضلی محقق بود در مسجد و مدرسه  
حاج ملا صالح برغانی که در قزوین است امامت تدوین  
مینمود رحمة الله علیه

**میرزا احمد منجیب اصفهانی**

که او را ملا باستی نیز میگویند از فضلان عصر است  
پدرش میرزا محمد حسن اصفهانی علیه الرحمه از محول  
علماء تجیم و صادقان است بدین فن بود و از امر جوهر  
میرزا محمد علی نفرشته است که فاضلی مشهور بود و  
اسناد الکل میرزا محمد صادق اصفهانی خوانون آبادی  
داشت و میرزا محمد حسن منجم مذکور از بطن مشارالیه  
و میرزا محمد صادق در علم اختر شماری و سناد شناسی  
اعجاب وقت بود میرزا احمد صاحب این عنوان در ترجم  
علماء مشارالیهم بدین عبارات نوشته است که میرزا  
صادق منجم علیه الرحمه از سادات عالیه رجای خوانون  
آبادی در غالب علوم کسب یافته و اصول و مخیر است  
بود و قریب هشتاد سال عمر نموده است و تقریباً هفتاد  
سال استخراج از بیج العنیک کورکافی کرده است در  
احکام سلطه داشته احکام مسلم از امر جوهر معرفت

و او در سنه یک هزار و دو و بیست و چهل و چهار هجری  
بلا عقب وفات یافت و مرحوم میرزا محمد علی نفرستی بن  
حاج میرزا عبدالله که از اجداد سادات و بزرگان نفرست  
بوده و در او واسط سن از شهرزاد باصفهان آمده متوطن  
گردیده است همیشه مرحوم میرزا محمد صادق را گرفته بود  
است و او نیز در نجوم و سایر علوم تسلط داشته و در  
سنه یک هزار و دو و بیست و هشتاد و دو جهان فانی را  
بگذرانیده است میرزا محمد حسن خلف با شرف میرزا محمد  
علی همیشه زاده میرزا محمد صادق هم در علم نجوم اکتفا  
زاید الوصف است و چند سال استخراج نمود و در بد  
این دولت ابد مدت بمنصب منجم با شکر برقرار و  
همیشه از جایب بندگان اعلی حضرت اقدس شهر یاری  
ارواح فداء و از طرف امنای دولت قوی شوکت  
الثقانیهای قناد و رساله در طالع و احکام میرزا  
استبانی مستوفی الممالک که در او اخر سن صدراعظم  
نوشته و در یک هزار و دو و بیست و نود و هشت هجری در  
گذشت و در جای خود این بنده احمد بن محمد حسن بن  
محمد علی را گذاشت و منصب و لقب منجم با شکر بعد  
از رحلتان اسناد را در حق این حقیر فخر میندول افتاد

**حاج میرزا ابوالقاسم**

طباطبائی از علماء برج بود

**میرزا اسد الله خطاط**

شهرازی از مشاهیر اساتید نستعلیق نویسان این عهد  
مبارک است

**یوشیخ جعفر**

از علماء خطه ساری

**میرزا غفار خان صدیق الملک**



از خطاطین معتبران عصر بود فلم نستعلیق را ابداع  
اکابر اساتید مینوشت

### اق ایستان خان

از علماء تترکان بمون من طایفه قوچوق در سال ۱۲۹۲  
هجری بشهر ساری شرفاند و ز حضور هماپونی شده  
است نام ریش و موی بروی این شخص خلقه سفید بود

### افاسد حسین خطاط

طهرانی در فلم نستعلیق اعجاز میکرد و باب جرئت بر  
دهای آگاه باز می نمود منصب معلمی مشق حضرت  
افدس و الامظقر الدین میرزا و بعهد دام ظلله الممدود  
با این اسناد را بود در سال یک هزار و سیصد هجری  
بدار السلطنه تبریز رحلت فرمود

### میرزا حسین میرزا دوست محمد اصفهان

از عظامه منجمن و مخول اساتید این فن است تولدش  
در دار السلطنه اصفهان شب چهارشنبه بیست و دو  
شهر جمادی الاولی سنه یک هزار و دو و بیست و یازده  
مطابق لفظ تاریخ روی داد و والدیه جوهر میرزا دوست  
محمد منجم خان محمد منجم بوده است از اهل خراسان و فوت  
مرحوم میرزا محمد حسن شب دوشنبه بیست و هشتم  
شهر بقعه سنه یک هزار و دو و بیست و نود و بدار  
السلطنه اصفهان و خود را منجم بهین وضع استخراج  
نموده و معتین کرده بوده است و جنازه اش بنجف اشرف  
حمل کردید و آبندها تحصیل علم خدمت مرحوم والد خو  
نموده است و والدش در حاشیه نقومی نگاشته است  
که این نقومی را نور چشمی میرزا حسن دریا نرزه سالک  
خود استخراج نموده و این اسناد فاد در هشناد و هفت  
استخراج فرموده شخصت و هفت استخراج وی مطابقت

زمان حیویش بوده است و بیست استخراج بعد از فوت  
منجم باقی مانده که تا کنون هفت استخراج دیگر از  
انها باقی میباشد و استحکام علی ان فاضل فرزند و استا  
یکانه بر جمیع منجمن این قرن مبرهن است میگویند بقیه  
استخراجات او را که سنین ما بعد المولود است بعضی از  
منجمن عصر از ورثه او هر ساله خرید و میخرند و بگا  
برده و میرسد و الله العالم

### میرزا محمد صادق

از علماء ساریست و در سنه ۱۲۹۲ در ان شهر حضور  
مشرقتند

### افازین العابدین خطاط

اصفهان از مفاخر عظیمه این دولت است که او در قلم  
سخن گرامناطهار میفرمود تعلیم ان اسناد لازم العظیم  
از اقا محم و خوشنویس اصفهانی علیه الرحمه بود و  
بلقب شرف الکتاب از دولت علیه اشتهار یافت  
شماره اش کرد انش بسیار است الحق که از حسنات دهر  
و آثار این عصر بود و قرب یکصد سال زندگانی کرد  
و در هفتم شعبان سال یک هزار و دو و بیست و نود و شش  
باصفهان رحلت کردید رحمه الله علیه

### حاج محمد باقر

از علماء ساری است

### افاعلام علی خطاط اصفهان

سخن نویسان مملکت ایران در حضور او هر خاضع  
صیبت اسنادی این شخص جلیل عالم را گرفتند است و  
اول از کلوی و تبریکات و ترجمانی که بضرر آنکشت  
بر حجه از طرف قوم وی مسموع می افتاد از عجایب  
بود آوازه این آواز شکفت بهر کوشی رسیده است







باب

از علماء ساری است

ملا نوروز علی سبطامی

عالم واعظم مقدسی است و در مشهد رضوی مجاورت دارد و ثالیفات بفارسی ساخته و بدارش شهر مشهد

اتفاق افتاده است

میرزا محمد حسین

از خطاطین مشهور و مستغلق نویسن عصر است و کاتب السلطان لقب دارد و در طهران میباشد

حاج ملا اسمعیل واعظ

اصلاً سبزوار است در میان اهل غیره از الخلفه بتقدم و شهرت او کس نرسید فضلی باهر و تبعی عجب

دارد حسن سلیقه او در ترتیب مطالب منبری و جمع مابین اشباه و نظائر مسلم همگان بعضی از علماء بزرگ و مجتهدین عصر را نسبت باو اعزاز رای روی داد و از این رهگذر سوانحی سخت افتاد ساها بود که مشار الیه در تبریز بود اینک بفرق مراجعت کرده مقارن جمع اینباب و تبیین این کتاب در طهران است ترجمه او را در سبزواری از مطلع الشمس آورده ایم

حاج سید حسن

شیرازی الاصل طهرانی المسکن رئیس سلسله سادات شیرازی که اولاد و فرزاد حاج سید اسمعیل شیرازی مشهور و هم از صعیر و کبیر روضه الشهداء خوان و نوصه کرد و مرثیه سر امبا شدند بود

حاج میرزا احمد صفه

در شغل مرثیه سرایی و کار روضه خوانی بمقامی رسیده و صیبت صوتش از طهران بهر جا ابران کشید

حاج ملا نوروز قزوینی

بنوصه کردی و ذکر مصائب کربلا و مرثیه سرایی شهرتی در قزوین دارد و چند مجاورت عتبات مقدسه عراق

کرده و فرزند هنرمندش میرزا حسن را که نیز بد مزایا و فضایل از جمله اماثل محسوب است در جای خویش گذاشته بود

افا سید ابوطالب

اصلاً خراسانی است و فعلاً طهرانی از طلاق ناطفه ذکاوت لسان او شگفتنی میباشد کفایت قدرتی عظیم در توفیق قلوب و اجراء و موعود دارد شعر هم میگوید و از علم عد و خنوم و ادعیه نیز استحضار یافته است و در بسیاری از مطالب شرکت و دخالت مینماید از جانب دولت علیه بلبق صدرالذکرین مباحثان بهرساننده است

صدیق افاضل میرزا محمد رضا الطهرانی

از مخول فضلاء اهل غیره است و در دار الخلافه قوی تا عند العلماء العظام دارد ملکه عربی و صدق طهری و حسن سلیقه او را در ترتیب مواضع کمز دیده و شنیده

میرزا محمد خطاط

اصلاً کلیپا بکائی است و فعلاً طهرانی در قلم مستغلق و شکسته از خوشنویسان مشهور این شهر بلکه از جمله افراد در هر شمار می آید شعر نیز میگوید و گلشن نخلص میکند

میرزا علیقلی

ابن حاج رضا فلی در شاعری و نفاست هر دو و اسناد بود و مصور نخلص داشت مواد تواریخ که او یافته مشهور است بدار الخلافه طهرانی تولد یافته و دارالقدس مشهد الرضاه تحصیل و تکمیل آید و هنر کرده بود

میرزا عبد الوهاب زیدی



موسی الرضا علیه الصلوٰة والسلام است و طبعی  
سرشار دارد

حاج میرزا یوسف تبریزی

شمس العلماء از محول افاضل از ریاجان بود و در علوم  
ادبیه مقامی منبع داشت

حاج میرزا کاظم

وکیل تبریزی از کدخدایان دارالسلطنه تبریز است  
و در فنون فضائل از عطاء علماء محسوب میشود

میرزا رضی

وزیر و ظایف از ریاجان نواده میرزا رضی خوشنویس  
مشهور است در انواع فضیلتها علی الخصوص هنر  
سنغلیق نویسی و انشاء پر از بی مستم بود در هنر  
و سبک و بیخ هجری وفات یافت

حاج سید محمد تقی تبریزی

لقبناظم التجار است و ادباً از محول فضل و روزگار

میرزا علیخان افشار

خلف لصدق مرحوم میرزا مصطفی خان هاکم الملک  
صاحب سیف و قلم است و خداوند علم و عالم در خط  
شکسته و تحریر و فن انشاء مکاتیب رتبه بلند دارد

میرزا رشید شاعر افشار

بترکی و فارسی اشعار ملیح و فصیح دارد

میرزا علی اکبر خان کرمانی

از مشاهیر اطباء جامع مابین فنون فرنگی و ایرانی  
است و ناظم الاطباء لقب دارد و در دارالحدیث و مطهر  
اقامت جسته و مجذافت و مهارت مسلم است

میرزا ناصر کیلانی

هم طبیب است و هم ادیب شعر با طبعی قادر و مدبر است

مختص بجمع شاعری مشهور و با اسنادی مسلم بود اشعار  
و اشعار بسیار یادگار کند اشند و او پسر زاده آقا محمد شمس  
ذکر اصفهانی است که در خط نسخ نامش هم به جا رفته  
و در یاد اسلامت را فر گرفته

میرزا حاجی

شاعری حاجی بود چندی از فرزند بطهران آمد و  
بفرزند در گذشت

میرزا احمد وفار

خلف میرزا کوچک وصال اکبر اولاد از مزاجیر و در انواع  
انواع صناعات و علوم بود و در چندین هنر بمقام  
اسنادی مسلم عصر گردید و در شهرت نام و نشان  
با بران و هند و سنان اولین شخص آل وصال و برآمدگان  
آن بیت لکمال بود در خط نسخ و شعر و فایده و عروض  
و ادبیات و تواریخ و بعضی از صناعات عالی شهره  
هر شهر شماری آمد مشوی مولوی بخط وی که در  
مبئی مطبوع افتاده مطبوع کافه اهالی ایران و  
هند و سنان و مالک عثمانیه و ترکستان واقع شد  
است اعلی الله مقامه

صدرالافاضل آقا محمد رفیع شیرازی

فقیه معتبری است در کلان خج

آقا میرزا حبیب الله

مجبوردی از علماء معتبران خطه

ملا علی اکبر

منجم باشی ساکن مجبورد اصل از فرزند بنی است صحبتش  
اورا کشته

میرزا صبوری

ملک الشعراء است از مبارک حضرت امام همام علی



و طریقه اساتید ترکستان میباید

میرزا افاجان

از اهل لیجان در خط نسخ اسناد اجل خطاطین صفها بود و در شعر نیز مستلم و بسخنوران انخطه بل و غیرها مفهّم مینمود و بر تو تخلص داشت رحمه الله علیه

میرزا محمد شاعر

اصفهانى بتخلص مائى است

میرزا کاظم بن زین العابدین بیک

نور قی الاصل اصفهانى السکن از شعراء بزرگ آن خطه بود و الف تخلص مینمود و سبک گفت شعر مینمود

میرزا ابراهیم اصفهانی شاعر

شاعر تخلص از اساتید خطاطین فلم نسخ بود و در هزار و سیصد و دو رحلت نمود (یکساعتی) مادّه نایم خون او است که مائى اصفهانى یافتند

حاج سید ابوالفضل

واعظ تبریزی محدث و مدگری بزرگ بود و امیاد عظیم از اقران داشت در مراجعت از مکه بدریبا غرق شد

ملا هاشم صد نیشابور

معروف بلبق رئیس العلماء فاضلی کامل است و از انوار صناعات و علوم محظی عظیم نابل و احبانا بوعظ و او شاد میپردارد و صحبتش خود در نیشابور ادراک شده است

میرزا زمان رشتی

شاعر بیت مشهور و بقدرت طبع و علوت سن مذکور و قدسی تخلص میکند

حاج ملا عبداللّه واعظ

زرقانی در شهر از از مشاهیر ادبیا میباشند از حکمت و تفسیر و فنون ضعیف دیگر مستثنی او فریادند

حاج ملا احمد

واعظ خوانساری علیه الرحمه مدگری طلق اللسان بود و در علوم شرعی از فقه و اصول و حدیث و تفسیر و نظایرها هم بهره کامل داشت

حاج ملا احمد

خراسانی واعظ رحمه الله در تتبع و اطلاع مقامات و در کار منبر استیلائی عظیم داشت

حاج ملا یقینی

از علماء ساری

میرزا سنکراخ خراسانی

از رجال مشهور ملک ایران در فنون خط مهارتی زاید الوصف داشت و فن غالبش فلم سنعلیق بود که در آن صنفا عجا از مینمود و در شعر نیز از اسناد آن عصر شمار می آمد و شخصی محترم و عار مسلک و در رویش نهاد و صوفی میشد بود ساها در اسلامبول توقف داشت اعیان آندولک در اکرام و نغظش بسیار میگوشتند مدایح و مناسبات او را کتابی کرده و بطبع رسانیده اند که خطاطین نوشته و خود در بر نیز مطبوع ساخته است صفحه سنک مر که برای روضه مطهر پیغمبر صلی الله علیه و آله تمام کرده اینک در بر نیز میباشد در زمان عمر بن نکر و غیر از هنر فرزند خواست اخبار او رساله مسبو ط لازم دارد یکصد و ده سابقه کتابی عمر یافت و در سال یک هزار و دویست و نود و چهار هجری بتبریز رکن شد



میرزا حسن شوکت اصلاً اصفهانی است و فعلاً در سنجان

عثمانیه بنکارشان میرزا در نظر او نیز اسناداً تاریخ  
بزرگ بر او که میرزا رضا مهندس است ترجمه کرده او انشاء نمود

میرزا محمد باقر ساکن بلده همدان در پیشتر

انجابل و غیره در سرباست که اخذ با حاجی محمد خان کرمان  
همی در نازع و مجاز با است و نشاط و نشاط

میرزا شفیق سبباً ساکن فرین اسناد ادبیات

میرزا محمد صادق و اهلانی پروا اخلص

از نژاد فاضل مقام بزرگست و قریباً صحیح اردو شعر می گوید

میرزا حسینقلی خطاط خوشنویسها خراسان او زادر

نسبتی به خوشنویس مقدس است شغل مشاغل و اصول  
الدوله با او بود و عاقبت از شوالفضا بچا مترجم بنیفا و در کمال

شیخ عبد العظیم لوزانی

عالی با درع است و در قریب حسنگد که حسنگیادری

مبشند ولی بطهران قتل امیشی میکند و با است  
جماعت میکند زاند فنون شرعیه را در عتبات

معالیات عراق عربی اند و خنده و در اصول و فروع  
ندرتی لایق بهر ساینده عالم ربانی ملا محمد پروانی

طابت ترتیب شرح مشیح در مجتهد وی بزنگاشته

حاج ملا علی اصغر

لواسانی الاصل طهران النسب عالمی عامل است و در  
بمسجد جدید البناء جناب حاج میرزا عباسقلی از وزراء

دربار اعظم با امامت جماعت میرزا در

ملا علی اصغر و جرد

صاحب نورالانوار در سابلد بکراست که بفارسی ساخته  
عالمی معتقد بوده

حاج میرزا هدا بت الله

او در سبجی از قرای بسطام فقیه و حکیم و عارف بود و در

مشهد مقدس می نشست و در بکته از رود و بیست و هشتا

و یک بمکه معظمه در از اداء مناسک بوباء در گذشت و

بمقبره آل ابیطالب مدفون گشت و فرزند او سید محمد

بیت مؤلفات بیاد کار گذاشت

اقا عبد الحسین اصفهانی

خطاط مشهور بیست در شکسته نویسی اسنادی در دست  
بود رحمه الله علیه

حاج میرزا صفا

عالی عامل بود و عارفی کامل و منصوفی فاضل و سکا

واصل خواص انبهد از مردم ایران و عمالک عثمانیه

بنظر عقیدت و ارادت در وی منید بندند و صف او در

این مختصر نمیکند دایره سپاسش اگر ما اللی ایزوی

کوه ارض با افر که فیه از سنین قمری سلطنت این پادشاه

بسال بیست و هشت از در عزیزی و گذشت و حاج میرزا

حسینخان قزوینی صدراعظم و قبلی کوه طبر لودی که

چشمه علی از پای آن میجو شد مزاری متشبه بر بقعه و سخن

و مشغلات برای آن پر کبر بساخت

حاج میرزا حسن اصفهانی صافی علیشا

از فراء معروف مقیم دار الخلافه است و بر علم ضووف

و منازل سالکین اطلاعی عظیم دارد و در انقبون کتابها

و رسائل کونا کون ما بین نظم و نثر ساخته است و بطبع  
بعضی از آنها پرداخته

ملا فتح الله

فاضل کرم شناس است و از عطاء علماء ان سامان

ملا یعقوب سیاد هنی

من توابع قزوین عالمی عامل است و در قزوین و غیره تحصیل کرده



ملا یعقوب سفر دینی

من اعمال فرزند فقهی فاضل است و از جعفر نیزی ربطت

شیخ محمد تسالی

از قضبان قدیمه و امند فرزند در فقهات و ورع بلا فادح است و سلسله مشایخ شان از قدیم ببت علم و تقوی بوده اند

ملا لطف الله شیخ الاستلا

کردستان و از وجوه افاضل انامان

میرزا محمد حسین همدانی

از مجتهدین انمک و رؤساء انخطه

میرزا محمد صادق

مشهور بنمازی از عرفاء ساکنین اصفهان

میرزا ابوالحسن طبیب

ساکن طهران از میرامدکان این دولت روز افزون است و تربیت یافتگان مدرسه دارالفنون گروهی از مردم معالجان او را بجهت میبستانند

میرزا ابوالحسن

بروجردی الاصل طهرانی السکن دیر ملا علی مجتهد بروجردی در محله سرخند دار الخلافه صاحب مسجد و محراب و اشهار و اعتبار بود و بعد از وی پسرش افلاجلال الدین این چنین است و ملا علی مذکور از جمله محول مجتهدین عصر شاهنشاه مبرور (محمد شاه) طاب ثراه است وی خود در حیات حجة الحق فقیه اعظم میرزا ابوالقاسم الجالبقی بن المولی حسن الجبلانی صاحب القوانین مرتبه علمای مصاهرت وی نابل کرد بدستگاه الله که یکی از فرزندان چنین فقیه نسیب از بن کرمیه مشارالیهام مشهور با اجمال الدین بروجردی از دعاه

بایسته شد و سنت پیر یونج اجباء کرد و کافر اسباب محقق قتی علی الخصوص علائم فخر و اجلهم قدر اقا جمال الدین بروجردی سابق العوان پیر حجة الاسلام حاج ملا اسد الله طاب ثراه را که بنام و نسب و نسبت سهیم انشطان رجیم بود در بادی امر لمبی شرمند ساخت

هم در وجهی که بکن صادق بدان کذاب بود

نیت نهها صادق در نام جعفر داشتن

اقامیر الدین از علماء اصفهان را حضرت از پید کار از این اقی پیره و فارطالع ساخته و بتجلی صفت مخرج الحی من المیت پر احنه و آواز د پدار پد ر پزار است و بر فراز منبر بروی طعن میزند و صر پچاغن میبکند هر کس ناخلف سپردارد من بیچاره ناخلف پدرد

اقامیر صادق حصای

سپیدی جلیل القدر عظیم الشان بود و حصای قریه ایست مابین فرزند و همدان که بر ساحل شمالی رود خرو در افتاده و از مضافات و اعمال فرزند محسوب کرد و این میر کبیر رئیس سادات رفیع الدرجات بود که بعنوان پرنیچی مشهورند و آنکه در حصر آباد و حصار وحد و آن موطن میباشند و شفا دلو الکلب از در دمان ایشان مشهور و مجرب است هانا تقوی و زهد و قدس باطنی اینجاعت عجب شده اهالی فرزند و خرفانین الی ساوجبلاغ و غیر باین بیت کرم اعتقادی عظیم دارند اینک اقامیر فتح الله برادر اقامیر صادق مزبور و هکذا اقامیر عباس و اقامیر شعیب بنی اقامیر صادق مذکور در اینجا اند



کرامت نشان بعبیث قدر و جلال نشان مشهورند

### میرزا محمد علیخان

سرتیب و مهندس شیرازی در علوم ریاضیه ایرانی سر آمد از دیوانگان  
افاضل عصر است محسبی و تبحر را طلبید پس اشتهار از وی گشته  
نمیتواند تدریس کند هبثت قدیم و جدید را کامل خوانا  
و بعضی از فنون جدید سپاهیکری را در دارالفنون  
دولتی تحصیل نموده در تاریخ بتبصیر این باب که سال  
چهارم شمسی است از جلوس همایونی مأمور منوقف خراسان  
میناشد

### میرزا علی اکبر خاشهرازی

که بلب علم بروزن قلم اشهار داشت برادر میرزا محمد  
علیخان سرتیب مهندس شیراز است که بعنوان خاص  
نامش بر دیم این شخص در علوم ریاضیه ایرانی و فنون  
ادبیه و معرفت منطق اسنادی حاذق بود و بیطرف طاق  
و شدت ذکاء و حدت ذهن و توقد خاطر اعجوبه عصر  
محسوب میگردد و طب نمائی با اختصار اختراع نموده  
که در رقیبین زوایا و ارتفاعات و تشخیص ابعاد کواکب  
و بعضی از مطالب که از اسطرلاب معنی است

### میرزا محمد حکیمباشی شیرازی

او در ایران چنان است که در سطودر یونان معالجه  
بنیایج دم عیسوی میباشد اکنون فرزند هنرمندش  
میرزا احسام الدین حافظ الصبحه در طهران است و از  
اطباء حضور مبارک شاهنشاه ایران خلد الله سلطانه

### میرزا امیر

از مشاهیر اطباء قزوین

### میرزا محمود خطاط

ارموی خلف میرزا حسین اصلا است که ماسا کن

ارومیه بود در قلم شکسته و سنعلیق بتبشیر عبدالمجید  
و میرزا محمد حری و حقیق است و در موسیقی وارد و در هم فارا  
این روزگار محسوب میگردد

### میرزا رضا بنجرالملک

خلف مرحوم میرزا جعفر منجم باشی نایب السلطنه بزرگ  
بود در طهران منبشت در دانش اخیشاری بالارث و  
الاستحفاق از پکانکان افاق بشمار معرفت جنک پرور  
و یار دین استماه قبل الوجود در اول تقویم مطبوع خود  
خبر داده است آخر عمر کواکب طالعش قرین و بال کردید و ما  
بملک خود را در طلب کسریاتش زد تقریباً در یکمهر و  
دو پست و بنود رحلت کردید

### حاج ملا اسمعیل برجر

فارس غلض شاعر بیت ماهر در این زمان در طهران  
توقف دارد

### اقا ابوالحسن نقاش افشار

ارموی خلف اسناد اللهوردی نقاش بود در صنعت  
نقاشی و گل و بوته سازی و رنگ آمیزی مابین فلدها  
و جلدهای کادار و کارهای عمش علی اشرف نقاش  
افشار مشهور تیزی ممکن نبود مگر آنکه ارقام از صاحب  
صنعت اعلام میگردد و غیره خان سردار از کارهای او بسیار  
بر سیل هدیه برای اعیان طهران و فرساده فلدها او هم  
بچای خودش با پنجاه تومان خرید و فرستاد بهرسانند  
تقریباً در او اسط این سنین از ربعین شمسی و فانی یافت

### میرزا علی منجمباشی

خلف میرزا جعفر منجم باشی و برادر اعیانی مرحوم میرزا  
رضا بنجر الملک از مشاهیر منجمین تبریز بود در ادبیات  
و نظم اشعار نیز مهارت داشت



### میرزا سید حسین

کاشانی الاصل طهرانی التکنی طبیبی است ماهر و بعض  
مصاهره معتد الخافان میرزا بن العابدین شامی  
الاطباء فاخر

### افا محمد مهدی آریاب صفحا

فاصلی است کامل و در تاریخ و جغرافیا و هیئت عبق  
و جلد پدید و نجوم بطلبوسی و اروپا بمقامی عظیم نابل  
جغرافیای اصفهان از تالیفات و در ذیل جراید دولتی  
بطبع رسیده و تاریخ منویسید بر اصفهان موسوسه نصف  
جهان

### میرزا عبدالباقی کبکری

میرتاشی در علوم عقلانیه تخصص فرقی بتجیم خداوند  
مقامی عظیم بود و خود از اعیان رجال اسفند بشماره  
رفت زمانی بمنصب تولیت اسنانه مبارکه رضویه نیر  
شرف ماموریت داشت

### شیخ محمد ششتری

ساکن طهران در علوم ریاضیه اسنادی مسلم بود و هم  
در فن حساب فنرکان و هیئت جداول از اسانید محسوب  
میکرد و کتابی تصنیف کرد مبسوط مشتمل بر قواعد  
استخراج و معرفت طول و عرض بلاد و انحراف قبله از بیخ  
جدید فنک و مطالبی جلیل از این قبیل این شیخ در این  
تاریخ که سال چهارم شمس اسناد جلوسها بون تجنیسا  
پنج سال میشود که فوت شده در طهران

### میرزا عبدالصمد خامنه

اسناد ادب است و حجت لغت عرب شعر را با طبعی مستقیم  
و قریب حدیث صحیح و سلم موزون مینسازد فضلا در خا  
کلوز قرای تیریز است سکنی دارد

### حاج میرزا حسین حکاکا

منسوب اسناد ماها افامهد طاهر که نامش هر جا مشهور  
است بوده اصلا از شیراز میباشد اما از چهل سال  
قبل از فوتش باذریابجان هجرت کرد و در خط نستعلیق  
و تقلید و نقل و حکایت خطوط و حک و خواتم و عمل  
نقاری و کتبه نگاری و سجع مهر و طغراسازی و  
ترکیب بندی بکانه عصر و اعجوبه در هر بود مهر مهر  
اثار اعلی حضرت اقدس شهریار معدن ثمار و خواتم  
غالب رجال دولت و اعیان مملکت و جمیع سکه ها  
تبریز از سر بجهان اسناد بزرگوار صادر کرد و به جمیع  
حکاکها و نقارها و خطاطها را در قدرت و مهارت از  
حیرت است و بلبق حکاک با شکری بموجب فرمان  
مهر لغان از جانب دولت ابد توأمان مقرر بودیها نا  
در یک هزار و دویست و نود و هجری سن هشناد سال که  
در تبریز صلح نمود برادرش حاج میرزا حسن حکاکا

### حاج ملا رحب اسطرابی

در تبریز تجارت اشتغال داشت ولی در هیئت و  
اسطراب بجد کمال بود

### ملا هاشم کاشانی

خویشین و در نجوم غیبات الدین جمشید ثانی محمدا  
و این دعوی حقا که بیچل نبود در جبات مرحومین ملا  
حسن مینم نوزی و ملا حسن مینم محلاتی عمل  
استخراج و طبع تفاوتیم معیت این اسناد عظیم بود  
و خواتم ایشان بیای بقومها میخورد و بعد از فوت  
الحسنین انکار باین بزرگوار انحصا همی داشت تا  
آنکه میرزا عبد الوهاب مرحوم با اسنظار علیقلی  
میرزا وزیر علوم طبع تفاوتیم را صاحب نمود پس ملا



هاشم از افسردگی بختارن پرداخت و بقیه سال بکفر  
و دوست و هشتاد و پنج از این نشاء پرورد و پنج خلاص  
بافت حقا که در تمام استخر اجان و احکام او احد غلط  
نیافت و جنبی نندید

### میرزا اسد امین مشهد

برادر میرزا عبدالباقی منجم است که منوکی مسجد کوه  
شاد بوده در علم هیئت مشرق زمینی سرآمد جمیع  
اساتید عصر محسوب میگردد و در نجوم و هندسه  
نیز احاطه عظمی است در فتنه سالاری بارخانه انبیر کوی  
بناراج رفت لهذا بطهران آمد خط نستعلیق و تجرید  
ناخبر اینکومی نوشت و شعر اسناد آن میگفت در  
عهد وزارت حاج میرزا محمدخان سپهسالار اعظم از  
بی مبالائی و کلابدی در عداوت متهمین منفی گردید این  
زمان ظاهر در بغداد و آنجا در است

### میرزا ناصر الله بن افا محمد رضا

ابن آقا ابوالحسن بن شیخ میرزا بابا بن حاج بابا خان بن  
فاصی جهان بن آقا بیک بن فاضل عبد الله بن فاضل  
علاء الدوله بن فاضل شرف الدین بن خواجه شمس  
الدین بن شیخ محمدی الدین بن العربی از مردم مراغه بود  
در علم تجیم بمقامی عظیم رسید و در فنون ریاضیه  
بالکلیه درجه بلندی داشت و آخر سلطنت خانات  
مغفور فتحعلیشاه رحمة الله منجم باشی خاص شد و  
بند بیخ از اعیان عهد گردید و قبول لایق و مرسوم  
قابل بهر سانسند و خواجه شمس الدین پیر محمدی الدین  
بن العربی را خواجه نصیر الدین برای بستن رصد عمرا  
اورد و او اینجا ماند و تراد جمعی الدین مشهور است که  
بجام طائی میرسد باری میرزا ناصر الله سال بکفر

و دوست و هفتاد و شش در گذشت و اولادی محصل  
علوم پر جای گذاشت

### افاسد محمد مهد جهانشا

از مشاهیر فضلا و بترین است و علا در طهران توقف  
دارد و سلاله سادات جهانشا هبه کلبه در سنج  
اذربایجان میباشند و مشارالیه شخصاً شغل  
دوستانهای مشاهد مشرقه عراق عرب اداره  
کرده است

### میرزا عبد العلی

ابن ملا احمد کرکانی علم نجوم را محکم ساحت استخر  
واحکام و نوشتن بقوم را اینک فاهراست و تکمیل  
این فن را خدمت اسناد علم میرزا اسد الله هزارجر  
منجمی استی کرده و کرکان تبریز است از تبریز

### ملا احمد کرکانی

در علم ریاضی جمعی کثیر از اهالی اذربایجان ساگرد  
او کرده اند در هزار و دویست و نود و پنج از برای سنج  
بگذشت و میرزا عبد العلی سابق الکر در جای گذشت

### ملا محمود طسوجی ملا باشی

در علوم ادبیه بالاتر و بتر از وی کسی دیده نشده در  
فن لغت و فقه شعر و بعضی از اسخضارات دیگر او بن  
دانستور این کشور بود و حسب اهلیت در عهد پیشکار  
عزیز خان سردار کل بمصب ملا باشی گری حضرت  
استرف و الا مظفر الدین میرزا و بعد دام الله آلبا  
الغالی بر قرار کردید و چون آن اسناد اجل را تقریباً  
دو بکفر آورد و دست و نود و پنج اجل در دست برد  
میرزا احمد را که هم ادیبی است او باین منصب لقب  
نصیب افتاد



**ملا حسین منجمی**

برادر افتخار الحکماء و اسنظها را العلماء افاضی مدتی معقول  
و منقول است ایشان اصلاً از نو زاده از با بجان میباشند  
مرحوم ملا حسین در علوم نجوم و فیزیک و انصاف جدید و نو

**میرزا اسد الله هزار جری**

منجم باشی در فن ستاره شماری و اختر شناسی و عمل  
استخراج و احکام مهارت دارد لهذا حساب الاستحقاق  
در آستان مبارک بسند کان حضرت اقدس الامام مظفر  
الدین میرزا و بیعهد دام ظلله العالی بمنصب منجم باشی  
کری نایل بود و نیز در فن حساب و معرفت اسطرلاب  
و قیاس و سیر و انواع ضرایح بکرم مقامی سامی دارد  
و از عهد محاضره و مناد مکتب منجمی میباید او ابل  
حال در مد رسه بود و کسب فنون ظاهره و مبهمه و در  
از سنها است که بقدر مشرب داده و بمسلك درویش  
قدم نهاده

**میرزا عبدالکریم طبیب**

از تلامذۀ جناب مؤتمن الاطباء میرزا بن العابدین  
خان کاشانی دام اقباله است و با سن جوانی معالجان  
حاذقانه میکند

**ملا حسن محلاتی**

منجمی مسلم بود و سنها بعد از اسنادش ملا حسین  
زبوزی استخراج و طبع تفاهیم با و اخضاصه است

**امام قلیان زند**

شاعر مختص بغارت از جمله کبر آه شعرا و طهران بود و در  
بیمبالائی و لاقیدی اصرار همی داشت از شعرش بسبب  
و امقرت الحاقان میرزا است حسین نفرشی خال زاده  
نواب متعالیه قمر السلطنه نظر بخوبی بنا وندی و پیوندی

که از طرف مادر با آن سخن ور هنر پرورد ارد فرهم ختم  
و مدون داشته است و به روزان عالم منتهی گذاشته  
و انشاء ماهر سهاها با بنده نگارنده محشور بود

**افا محمد رحیم نایب لصد رافشار**

عاری معرفت بود و برهنای جمیع درویشان و فلاو  
افا فله ایشان میرزا نصر الله صدر اردبیلی ارادت می  
ورزید و از جانب و بارشاد عباد سپرداخت دیوان  
غزلهاش مشهور است و اشعار معارف شعاریش  
بر انواع صد و در مسطور بقدر بیاد رسال بکفرار و در  
و هشناد و پنج و داع سرای سپنج نمود

**حاج میرزا علی نایب لصد ر**

خلفا لصدق افامحمد رحیم سابق الذکر از سالکین  
عصر است و در خط شکسته و نستعلیق نیز زبده  
طولی دارد

**میرزا علی حسین**

از افاضل خطا و رومیه شعر و افضح و مبلع مباحث  
سنکلاخ خراسانی علیه الرحمه از نایب طبع وی سخن  
در ذکره خوش آورده همانا است هشناد ساسا  
بکفرار و در و هشناد و شش در گذشت

**میرزا احمد قاضی**

ساجبلایع مکرری از ارباب فضل و اصحاب کمال بود  
در خط و انشاء بین العلماء امتیازی عظیم داشت و  
باطنابرهذه جعفری مبرون

**میرزا جعفر تهریزی**

در علم طب و تدربس سطوح این فن بخصیص فانون  
بشخ رئیس نظر داشت طلبه انصاعی شریف از  
بلاد عبیده بقصد او شد رجال بکفرند ولی از عمل



هره نداشت و معالجت نمی توانست

### میرزا احمد طبیب کنی

شاکر میرزا احمد تنکابنی از ناموران اینفن بزرگ و حکیمباشی حضور مستطاب اشرف والا مظفرالدین میرزا و لبعهد دام ظلّه العالی و صاحب لقب فخر الاطباء بود و چندی هم اوایل عمر باصفهان رفته از مولانا عبدالجواد مستفید گردیده و در صناعت موسیقی نیز مهارتی بهم رسانیده بود در سال کهنه و سبکد و یک رحلت کردید

### میرزا عارف طالقانی

در طهران کتب حکمت و کلام و طب و منطق و ریاضیات را تکمیل میکرد و از چند سال قبل جناب مستطاب حسنعلیخان امیر نظام کروسی و راجهت ملاباشه گری فرزند خود بدار السلطنه بتزاحضار نمود

### حاج میرزا عبدالباقی

اعضادا اطباء در فن طب و تدريس کتب اسانید سلف و بعضی از علوم عقلیه مسلم صناید استاد و مدتی تئیس دارالخلافه طهران میباشد فرزند اشرف مندرش صدر الاطباء نیز کزنشته از فن طب در علوم ریاضیه و مخصوصا در حل اشکال و کشف ذائقه تجربی و قلبیه بسیار با الوصف ماهر است

### میرزا فاضل حیدر خان قاجار

از اجلّه ندامه فیلسوف جلیل افاضی مدرس نور سلمه الله است غالب کتب حکمیه و کلامیه و ریاضیه اسناد آن در پس میکند از ساطع در مد ریح میرزا محمد خان سپهسالار قاجار که در طهران واقع است از واء گردیده بر باجنت شرح احوال سنوده و

ملکات پسندیده بهم رسانیده بلکه ذائقه در پیش صفت و فقر دست و عارف پیشه و صوفی منش و وارسته و بی تقین است

### میرزا محمد دگر

کرمانشاهی طهران در علم و عمل طب بمشهوری مان است و در علم طب و تشخیص امراض مسلم

### ملا کبیر افشار

خوشنویس ساکن الکای خرفان است نسخ را بسیار فرزند و نازک مینویسد و در کتب کتاب هانا اولین شخص ایران بلکه عجمیه دوران است هر کس علمه ای باب کتب زاکه وی بمیدار طبع انشاخ نموده بتواند معلوم حنا و با تجربه این غیر منطبق خوشنویسان را منضم داشته هر آینه وجود او را یکی از آثار بزرگ قدرت خواهد گشت خلف بزرگوارش فاضل را نیز شکسته و تجریر و نسخ را خوش مینگارد

### حاج آقا علی

فاضل بناب عالمی شریعتاب و در اخذ و بنفاد کلام و مضامین مقدمه افغان و از کرب بود و در فتنه شیخ عبید نفسبندی و جمله اگر ادرازی با چنان خدمتی بملک و ملت نمود و جلادت و شجاعی و در زبده که نامش در دنیا مخمده گردید و هم از دولت بنوازه شاهی لایق نابل شد و بلقب سید العلماء اختصاص یافت اینجهت مجاهد و فاضلی غازی در سال ماضی که بکهنه و سبکدینج بود بمشهد الرضا رحلت نمود اعلی الله مقامه

### میرزا نصر الله طبیب

شمس الاطباء خلف مرحمت پناه میرزا احمد تنکابنی که حکیمباشی خاقان معفور و محط است حاجت الله شراف



بوده در فنون فضايل بتخصيص صناعت طب علماء و  
 علم اخلاقى كامل و مهارتى تمام دارد و چند ناليف كرده  
 است بعد از تكميل طبائت برانى زمانى هم در مذهب  
 دارالفنون بتحصيل طب فركه پرداخته و اينك بالورش  
 و الاستخفاف از معتبرين اطباء حضور مظهر ظهور  
 ها يوفى است و تراد ميرزا احمد ابا شيخ زاهد كيلانى و  
 اما بحكم مؤمن تنكابنى ميرسد

**ميرزا اسماعيل مجد الادب**

مذنبى باقى كل ملك خراسان در ادب و عبرت و  
 و كليه مواد منشآت و ترسلاف مشهور است مسلم  
 جمهور و هم از فن حساب و خط تجر خطى خطير یافته

**افا شيخ على يزدى**

از اجلة علماء مجاورين كريد و مرجع احكام و مراعات است و  
 السابغ در جاي عالم ربانى فاضل اردكاني عليه الرحمه است  
 جماعت دارد

**اقاميرزا باقر يزدى**

از اجلة فضلاء مجاورين كريد

**العارف الربانى الفقيه محمد على الخجوشا**

از مشاهير مفاصين و معارف منصفه است در خارج  
 شهر خجوشان زاو و بيارك دارد و در انجا منقطعاً  
 عن الخلق بصفيه و تحليه مشغول ميباشد و اينك  
 بيت و شش سال تمام است كه او معتكف امقام است  
 و در مجتهد هم در انصومعنا باك مكرزاد و الا شده الحق  
 از ولايت بمقام بسيار سامى ناپل كرده است و بمنزله  
 سخن در نفع از مدارج انسان كامل رسیده و مقام  
 مكاشفتمش از فضايل حق سبر حد ستهود كشيده از  
 ترجمه مبارك كراش نيز لحنى در جلد اول مطلع الشمس

مسطور ساختيم ادام الله بنوضه و بر كانه

**قلندر شاه**

از مشاهير صوفيه بود لنگر و قبرش در قبه و نك  
 شميران ميباشد و مرحوم ميرزا يوسف صد اعظم  
 آشنائى كه ان اسامى ابا بنى است خود نيز در كار  
 وى آسوده

**ملا عبد الصمد اعظم قزوينى**

بزبان اورى مسلم و در گريابندن مسلط بود

**سيد جمال الدين اسد آبادى**

در علوم معتبه و فنون جديده مقامى بلند یافته  
 مردم ايران را بوجود وى جاي افتخار است علوم شرعيه  
 را در قزوين تحصيل كرده و بطهران آمد و مدتى در  
 اخا نشان و هند و سنان گذرانيد و باسلامبول  
 رفت و از انجا بمصر شد كه وى از دانش پژوهان  
 جامع آن شهر بروى نلدت ميگردند و بسيارى از  
 روزها محاضرات در مصر براهى الحقيقه وى در بحث  
 افادت و بلاغت آورد پس بوجوب بار و پارت و در  
 پارس جريده عروة الوثقى را ايجاد كرد و از اين گاه  
 نامش در جميع مالک مشهور شد و صيد فضائل  
 و آوازه خصايش در افواه افناد بعضى از دول  
 در منع انتشار جريده فرينده مشارالها جهده ببلغ  
 مندول داشت لاجرم خاطر سيد را از اروا ملاك  
 گرفت و بسبب اسباب در گردش آمد و مجد و ايران رسيد  
 نكارنده او را حسب الامر بهدار الخلافه دعوت كرد و  
 بگران بحضور مبارك شاهنشاهى اروا احافه  
 مشرف گرديد و طبقات اهالى از داني و على ان  
 بزرگوار را در بار نمودند پس بر رسته فن و فعلاً



در پیرسب و غ است هر جا محترم بوده و مکرر زینب اهل سنت و جماعت و افاضانی میباشند چنانکه ثلثیند اعظم اسناد آداب (محمد عبده) در مقدمه مرساله ورد نیچیه نکاشته بالجمله این شخص بزکوار از اعجاب روزگار است و نواد را دهاد

**میرزا ابراهیم طبیب**

مشهور بدکتر از عظماء اطباء دار الخلافه است در این فن شریف کشتی مشارقه و مغاربه هر دو را تحصیل کرده و تکمیل نموده

**شیخ زین العابدین**

فرا در جری فقهی نسیب بود و در طهران بمدرسه میرزا صالح امامت مبرک

**شیخ محمد طاهر**

در قصبه حضرت عبدالعظیم از اجلة ثقات است و مرجع شریعتان

**صدرالافاضل مولی حسن نسلی**

ادبی بارع و شاعری مشهور بود رساله الصبح الصادق از او است

**میرزا حمید علی**

عبدالدباء ساکن طهران محترم نواب منعالیه فرج السلطنه حرسها الله است از شعر نغز و خط بنک بهر کافق دارد و ثریا تخلص میکند نظم و نثرش مدون است و فصاحتش در امر علم السلام بنام خیر الکلام فی مدائح الکرام معنون و جلال کیش در صفت تاریخ از بنان فکر و نیاچ خاطرش این چند ماده تاریخ چون مناسب بنیابین کتاب بود باینها تراجم اهل هنر و دانش را مدنبل و ساق این اوراق را تخلص ساختیم

در تاریخ وفات مرحوم حاج شیخ محمد حاج شیخ رضائی و نصیب فرزندش جناب شیخ جعفر بجای پدر گفته سر بر آورد از پی تاریخ او مجد و سرود

از محمد مسجد و محراب ابر جعفر رسید

۱۲۹۴  
و در تاریخ وفات خلد اشپان آقا سید اسمعیل هشتاد و سه سروده که

بخواستم سنه فونش از ثریا گفت

فقته ال محمد بجلد کرد مکان

۱۲۹۵  
بضاد تاریخ وفات انزجوم منظوم کرده که

پای ناله در میان آورد و گفت

کوه علم و حلم پنهان شد بجا که

و در تاریخ وفات سید المجتهد بن آقا سید صادق طباطبائی همدانی الاصل طهرانی المسکن ساخنه که

آنمصبیت را ثریا از پی تاریخ گفت

دین بدیم از مریشان محیی دین شده آه

و بضاد تاریخ انزجوم اعلی الله مقامه گوید که

سید صادق عماد دین احمد شد بجلد

از جهان آن سید را دموید شد بجلد

پس ثریا در میان پای ادب بنهاد و گفت

جا بگاه صادق ال محمد شد بجلد

و در تاریخ وفات مرحوم حاج میرزا حسین مشهور

بداماد برادر مرحوم آقا میرزا صالح عربی طب تراها

که در کربلا وفات نمود سروده

بهر تاریخش ثریا بی ناعل باز گفت

شد حسین بن حسین لاقو نشاکر بلا

۱۳۱۲  
بضاد تاریخ انزجوم گفته که

اشک دیزان محمد پای اند مانیها و گفت



# باب

واحسبنا شد بلند از مرد وزن در کربلا  
وزن تاریخ فوت مرحوم آقا میرزا صالح عرب مشهور بدین  
گفتار است

صالح داماد کاهل علم را بود از رؤس  
از جهان در جمله حبت نبیرن کوفن کوس  
بهر نایبخش ثریابی توانی بر نکاشت

صالح داماد را کرده حور عین عروس  
و بتاریخ وفات مرحوم صدر العلماء طاب ثراه ساخته  
کلك مجد کادبا از پی نایبخ نکاشت

صدر فرخ وس بدان مجلس صد العلماء  
و در تاریخ وفات رئیس المجتهدین حاج ملا علی کنیزه گفته  
سرور مرتجلا مجد به نایبخش علی بن محمد مجلد کرد مقنا

ایضا در تاریخ وی گفته  
ثریا با یکی گفتار نایبخ وفات او  
بمکه حجة الاسلام هم دین مردم دنیا

## میرزا محمد حسین

از نژاد میرزا ابوطالب اصفهانی هجرتی شرح سبوط  
است بر القبه ابن مالک اسلامش در معتد اسلام سرکا  
شربت مدار میرزا زین العابدین امام جمعه از اصفهان بطهران  
آمده اند و در این زمان گم و فوت اینچنان همی بوده و  
هستند که سلمان در دره عصمت و نبوت و مشارالیه  
خود در فن سکونت و سجادان که علامه آملی در نقایس الفنون

انرا از علوم شریعتی شمرده است و شرحی در قواعد آن بر  
نکاشته مهارتی فائق و جذبی که بوقوع آرد کتب شروط و  
معاملات و عقود و ایقاعاتی که در محضر شریف جناب  
مستطاب امام جمعه موسی لیه میکند در جمله بتعبیر تجرید  
و شریعتان ملائک مختلفه دار الخلافه نیز از وزارت جلیله العظمی

دول خارجه و ملل متباینه داخله بدیان و بیان و راجح  
و هم غالباً در مسجد سلطانی دار الخلافه از جانب جناب  
امام سابق الکفاب بافتاد خطب رسمیه میپرازد و فضا  
هر وقت از خطابه از خاطر خویش می آغازد اینک از چند  
سال میباشند که بر حسب حکم مهابونی بلیقب معتمد الشریعه  
مدعو است و در تحت تشریف دولتی منحوی

## میرزا عبدالمعلی هندی اصفهانی

در کتب عربیه بزرگ و بوی سپه پاست

## آقا حوید ملا احمد اصفهانی معقول و منقول و اخذ

ملا و فی الله و ملا عبد الجواد و میر سید حسن ضون الله  
علیهم اند و غنیه بود و در کافه سطوح ندرت بر میگردد

## میرزا محمد حسین منشی علی آبادی در ادب و لغت و آثار

مستلم آورد در حضرت شاهزاده هنر پرور جعفر قاسم و معتمد  
خطوط تمام داشت و در تألیف مقبل قفصام زخار تعبیر او  
تجربا و غیره او تجیرا معاون آن بزرگوار بود

## مریضی فلیحان

ابن میرزا علی محمد خان نظام الدوله از حنفیه محمد حسین  
خان صدر اعظم اصفهانی است در فنون ادبیه و  
علوم عربیه و نظم شعر با لاجریه و الفارسیه از آحاد  
اساتید دولت علیه بود کتاب جبرائیل و اشعه قدس  
هر دو از اوست و غالباً در طهران مینشست و امسال  
که ۱۳۱۱ هجری است بناد الخلافه در گذشت

## میرزا آقا خطاط

زنجانی الاصل طهرانی المسکن در قلم نستعلیق خصوصاً  
در کتابه نگاری اسناد است

## میرزا حسین نایب

خطاط است که در قلم شکسته بمقامی بلند رسید



# باب نازدهم

در ثبت شما اشخاصی که در این مدت سلطنت چهل سال بر اقتضای جوهر فانی و استعداد فطری و مواظبت فوق العاده  
بر خدمات خاصه و پیش خاطر خطر خدیو عصر و خداوند زمانه از حسد و شادمانی ساختن برای امتیاز از قرآن و امثال  
نشان مثال همیون را حاصل و بشرف و شان این نشان نایل گردیدند از مردمی که مؤلف را در خاطر بوده اند و گرنه حمله این  
آب افتخار و علامت اعتبار بسیارند و ترتیب سامی ملاحظه درجات همچو جبر ملحوظ نسبت جز آنچه شرتیب حروف  
طبی اقتضای نماید نسبت بالقباب

انابلیک اعظم	میرزا یقینخان مرحوم امیر کبیر	حضرت اشرف و الامام مظفر الدین میرزا اولی عهد	
امین الدوله	فرخ خان مرحوم	حضرت شاه و الاسلطان مسعود میرزا ظل السلطان	
اعتماد الدوله	علیه خان مرحوم	حضرت اولاد اکامران میرزا انابلیک السلطنه	
اصف الدوله	حاج محمد قلینخان مرحوم	حضرت و الاضره الدین میرزا ساه و السلطنه	
امین الملک	پاشاخان مرحوم	مرحومه معفوره مهد علی	
اعضاد الدوله	انوشیروان خان مرحوم	نواب عالی امین الدوله	
اعتماد البحر	اغاسرود	<b>الألف</b>	
	حاج علیخان مرحوم اعتماد السلطنه و المؤلف که در روزگار حجابت دولت باین شرف نایل گردیدند	نواب و الامام محمد علی میرزا	اعضاد السلطنه
امیر تون	نواب جهانسوز میرزا	جناب مستطاب میرزا علی اصغر خان	امین السلطان
اعتماد السلطنه	محمد حسنخان مؤلف	جناب مستطاب میرزا علیخان	امین الدوله
امین الدوله	میرزا هاشمخان مرحوم	جناب محمد مهدیخان	اعضاد الدوله
امیر نظام	محمد رحیمخان فاجار مرحوم	جناب میرزا قهرمان	امین لشکر
امیر السلطان	افا ابراهیمخان مرحوم	جناب حسنعلیخان	امیر نظام
	میرزا محمدخان ابلخانی ابل جلیل فاجار	جناب افا علی	امین حضور
ابلخانی فارس	محمد قلینخان مرحوم	نواب الله قلب میرزا	ابلخانی
امیر یقمان	محمدخان مرحوم	جناب میرزا محمدخان	اقبال الدوله
ابلخانی	حبیدر قلینخان مرحوم	جناب محمد علیخان	امین السلطنه
<b>ب</b>		جناب فارصاخان	اقبال السلطنه
	میرزا مصطفیخان مرحوم	الله بارخان مرحوم	بعودان باشی کل
بها الملک		خانلر میرزا مرحوم	احشام الدوله
		علیه قلب میرزا مرحوم	اعضاد السلطنه



باب

الله ویرمیرخان مرحوم سرتیبا اول توخانتر مساکه

مش

امیرالامراء حاج غلامرضا خان شهاب الملك

امیرالامراء محمد باقر خان شجاع السلطنة

امیرالامراء امیر حسینخان شجاع الدوله

ص

جناب میرزا فتحعلیخان صاحب دیوان

امیرالامراء العظام سلیمان خان افشا صاحب احتیاج

میرزا آقاخان مرحوم صدراعظم

جناب میرزا رضا صدیق الدوله

میرزا یوسف شتابانی مرحوم صدراعظم

علیه قلم میرزا مرحوم صادم الدوله

ابوالفتح خان مرحوم صادم الدوله

آقا محمد حسن مرحوم صندوقدار

ض

نواب انوشیروان میرزا ضیا الدوله

محمد رحیم میرزا مرحوم ضیا الدوله

میرزا زکی مرحوم ضیا الملك

ظ

جناب علیخان ظهیر الدوله

محمد ناصر خان مرحوم ظهیر الدوله

ع

نواب والاندبج الملك میرزا عماد الدوله

نواب والاعبد الصمد میرزا عز الدوله

نواب سلطان احمد میرزا عضد الدوله

جناب جلال الناب علی رضا خان عضد الملك

جناب حاج میرزا عبدالله خان علاء الملك

نواب والاسلاط انجسین میرزا جلال الدوله

سلطانجسین میرزا مرحوم جلال الدوله

سلطان مراد میرزا مرحوم حاتم السلطنة

حمزه میرزا مرحوم حسنه الدوله عبد الله میرزا حسنه الدوله

محمد حسنان مرحوم حاجب الدوله

جناب میرزا علی نقی حکیم الممالک

امیرالامراء میر علیخان حسنه الملك

جناب دکتر طولوزان حکیمباشی خاصه حضور هما یون

حاج محمد خان مرحوم حاجب الدوله

جناب حاج رحیمخان خازن الملك

د

میرزا محمد حسین مرحوم دبیر الملك

ر

نواب والامیر محمد تقی میرزا رکن الدوله

اردشیر میرزا مرحوم رکن الدوله

س

نواب وجب الله میرزا سبغ الملك

میرزا احمد خان مرحوم ساعد الملك

عمده الامراء العظام رحیم الله خان ساری اضلان

عمده الامراء العظام جبب الله خان ساعد الدوله

عباسقلخان مرحوم سبغ الملك

خان باباخان مرحوم سرزاد

غلامحسینخان مرحوم سپراز

میرزا محمدخان مرحوم سپهسالار اعظم

میرزا حسینخان مرحوم سپهسالار اعظم

عزیزخان مرحوم سردار کل

عمده الامراء العظام باب محمدخان سهام الدوله



امام قلمبر زامرجوم	عمادالدوله	طهاسب میر زامرجوم	مؤیدالدوله
امیرالامراء حاج محمد باقرخان	عمادالملک	حاج محمد ولی میر زامرجوم	میرزاشفیعیخان مستشارالملک
جناب میرزا احمدخان	علاءالدوله	کبوتر میر زامرجوم	ملکدارا
غلامعلیخان	عزیزالسلطان	محبوب میر زامرجوم	میراخور
<b>ف</b>			
فروز میر زامرجوم	فرمانفرما	میرزا سعیدخان مرجوم	مؤمنالملک
میرزا کاظم رشنی	فلسفوالدوله	میرزا جعفرخان مرجوم	مشیرالدوله
فریدون میر زامرجوم	فرمانفرما	عباسقلخان مرجوم	معینالدوله
<b>ق</b>			
جناب میرزا عباسخان	قوامالدوله	میرزا ابوالقاسم مرجوم	معینالملک
فقیران میر زامرجوم	قائممقا	میرزا محمدخان مرجوم	محمدالملک
میرزا صادق مرجوم	قوامالملک	امیراصلانخان	محمدالدوله
میرزا علی اکبر شیرازی مرجوم	قوامالدوله	نواب محمد حسین میرزا	میراخور
میرزا محمد مرجوم	قوامالدوله	میرزا حسینخان حاکم بند بوشهر	مؤمنالملک
<b>ن</b>			
		امیرالامراء العظام نصراللهخان	نصرالملک
		امیرالامراء محمدابراهیمخان	نظامالدوله
		نواب پرویز میرزا	نیرالدوله
		نواب سلطان حمید میرزا	ناصرالدوله
		جناب جلالتاب میرزا کاظمخان وزیرشکر	نظامالملک
		محمودخان مرجوم	ناصرالملک
		میرزا عبدالوهابخان مرجوم	نصیرالدوله
		جناب میرزا ملکخان	ناظمالدوله
		دوستعلیخان مرجوم	نظامالدوله
		حاج حسینخان مرجوم	نظامالدوله
		رئیس دیوانخانرا از ریاجان	نصیرالسلطنه
<b>و</b>			
		جناب میرزا عیسی	وزیر سابق دارالخلافه
جناب میرزا محمد	محمدالدوله		
میرزا محمد	میرالدوله		



میرزا ابودخان مرحوم	وزیر لشکر	منوال است و در القاب متمحصر رجال مخصوصاً غالباً سبباً
جناب جلالتاب میرزا هدایت الله	وزیر دفتر	ارباب القاب نیز در قلم آورده و هکذا در سبب کاشف از
جناب محمد ابرهیم خان	وزیر نظام	مشاغل و عناوین مترفعه از مناصب که در آنها هم بچند شخص
جناب جها نگر خان	وزیر صنایع	واحد قائم است غالباً بر شما نیز می رسد و در اینصورت
میرزا افضل الله نوری مرحوم	وزیر نظام	چهل شش می رسد از سلطنت ابدار تباط عنایا است نسبتاً
محمد اسماعیل خان مرحوم	وکیل الملک	و اینها از خالصه
مرتضی قلیخان مرحوم	وکیل الملک	
میرزا موسی مرحوم	وزیر لشکر	ولیعهد حضرت اشرف و الامیر الدین میرزا
فاستحان مرحوم	والی	ظلال السلطان حضرت اشرف و الاسطان سعید میرزا
امان الله خان مرحوم	والی	نایب السلطنه حضرت اشرف و الا کامران میرزا
سلطان محمود میرزا مرحوم	ولیعهد	سالار السلطنه حضرت اسعد و الانقر الدین میرزا
امیر فاستحان مرحوم	ولیعهد	دکوان السلطنه حضرت اسعد و الامیر رضا میرزا
معین الدین میرزا مرحوم	ولیعهد	
<b>الألف</b>		
<b>باب وارد هم</b>		
در بیان القاب که در مدینه اینچهل سال از شاهنشاهی غیر	امام جمعه	از القاب نوعی است
مناهی اعلی حضرت اقدس ظل الله علیه خلد الله ملک مردم ایران	امیر کبیر	حضرت و الا کامران میرزا
از جانب یونان دانستند خواه القاب متمحصر که فقط بر	انایب اعظم	مرحوم میرزا ابوالفتح و فرها
شأن و اعتبار و شرف و افتخار دلالت میکند و خواه سبب	امیر السلطان	جناب مستطاب میرزا علی اصغر خان
مضطرب که از مشاغل و خدمات و مناصب در جان کشف	امیر الدوله	جناب مستطاب میرزا علیخان
مینماید و مؤلف در این باب عموماً استقصاء جمیع القاب	امیر جنگ	مرحوم حرم میرزا
ندارد بلکه آنچه را مانند زمان عثمان بنیالین این نامه	امیر نظام	جناب حسنعلیخان کروسی
به حال نظر بسید مرتضی بحر و التیمی در سبب تحریر کشید	امیر نوبان	
و بر عایت حرفه اول اکفا نمود و ما بین القاب که در ابتدا	امیر تومان	از القاب نوعی است
متجانس و در ذیل بحرف مسطورند ترتیبی منظورند است	امیر دیوان	مرحوم میرزا ابوالفتح خان قزوینی
پس در آنها نیز تقدیم از در تقدیم است و نیز آنچه از زکات	امیر توپخانه	نواب الا فتحعلی میرزا
چنانکه در چند باب دیگر از ابواب این کتاب نیز به البرهین	اعضای السلطنه	نواب الامیر علی میرزا
	احشام الدوله	عبدالعزیز میرزا
	احشام الملک	



# دروازدهم

اصفالدوله	مجموعه میرزا عبدالوہاب	اجودان باشی توجیحانہ	میرزا اسد علی خان
افتخارالدوله		اجودان باشی کل	حسنیہ خان
افتخارالدوله		اجودان نوحی	اشرف الکتاب میرزا سید محمد بقاء
افتخار السلطنہ		احترام السلطنہ	
احترام السلطنہ		احترام الملوك	
انفس الدولہ		اشرف السلطنہ	
امینہ اقدس		اشرف الدولہ	
احترام الدولہ		اشرف الملوك	
ایران الملوك		احترام الدولہ	
احترام السلطنہ	محمود خان قلیا	احترام السلطنہ	
امین الملک	جناب میرزا اسد علی خان	ام الخافان	
اعتماد السلطنہ	محمد حسینی مؤلف	اعتماد الدولہ	محمد میرزا قلیا
امین الحضرة	مرزا قاسم علی خاں	اعتماد الملک	حسنیہ خان
امین السلطنہ	حاجی محمد علی خان	اعتماد التولبة	میرزا اسد علی
امین حضور	اقا علی	امین الصرة	حاجی میرزا عبدالرحیم
اقبال الدولہ	میرزا محمد خاں	امین الوزاره	عباس علی خان
امین خلوت	علامہ حسینیان	امین التجار	حاج شیخ عادی درقزین و حاج
اعتماد الملک	میرزا احمد خاں	امین نظام	میرزا ابراہیم درکردستان
اعتماد الوزاره	میرزا معصوم خاں	امین الصحة	محمد صاحب خان شامبانی
امین دیوان	نور محمد خان	امین دیوان	مرحوم آقا خاں
امین ہمایون	غلام علی خان	احترام الملک	میرزا ہاشم خان
اعتماد لشکر میرزا محمد علی	اعتماد نظام عباس علی خان	امین معادن	میرزا حسن
اعتماد الاطباء	حاج میرزا رضی و حاج میرزا حسین	احکام نکار	میرزا علی اصغر
امین لشکر	میرزا قاسم خاں	البلایینی	میرزا عبدالعزیز
اقبال السلطنہ	اقا رضا خاں	امین الشوری	اللہ قلبہ میرزا قلیا و میرزا محمد خان سمیرا
اقبال الملک	میرزا محمد	اعتماد الدولہ	مرحوم پاشا خان
ادب الملک	محمد باقر خان		



امضام الملك	ميرزا خان لرخا	برهان الملك
اعضاد الأطباء	حاج ميرزا عبد الشا	بدایع نكار
امير الاسلام	ملا محمد سندي	سبكر بيگ
امير اراضرب	حاج محمد حسن باجراصفه	بالپوز
امير اخوز	محمد حسين ميرزا	بانوي عظمي
امير القبا	حاج محمد حسين زعيم	بدیع الملوك
امير الأطباء	ميرزا احمد كرا	پكار
امير السفراء	امير العدالة ميرزا كاظم خان	بدرالدوله
اجودان مخصوص	ميرزا امهدى خان	پشكار
البي بيگي	ارالقاب نو عبد	پشند من باشي
اشيك قاسمي	عليخان	پشند من خاصه شريفه
آباد باشي	غلامعليخان	باشا قجي باشي
ابا عجي باشي		باغبان باشي
اعضاد الحرم	حاجي سرور خان	برق دار
اجودان حضور	اقا باشي ايضا	بلوك باشي
آمازرد	ميرزا امكخان	پنجاه باشي

النساء المشاة

اجودان خلوت	ميرزا الله ميرزا	ناج السلطنة
اميرخان سردار		ناج الدوله
<b>النساء</b>		
بدر السلطنة	فضل الله خان	ناج الشعراء
شير الملك	ميرزا رضا	مخولدار خزانة
سيان الملك	ميرزا رضا شيرازي	تفنگدار باشي
سيان الملك	ميرزا رضا شيرازي	تفنگدار
سيان الدوله	ساسان ميرزا	ناجر باشي
سيان السلطنة	محمدخان	ناج الذكوري
سيان الملك	علي قلي خان	ناج الأطباء
شير الدوله	اسماعيل خان	

النساء المثلة

ميرزا امهدى خان  
سپارند

محمد باقر بيگ

حاج رضا خان  
غلام محمد خان



میر علیخان	حشمه الملك	نقشه الاسلام
میر احمد تقی	حکاکباشی	نقشه الملك
<b>الخاء المعجم</b> خادامکوه میر احمد علی طاباچه نایب		شبان
خازن الدوله	حاجی	
خازن الملك	سلطانمخسبه پیرزا	جنرال الدوله
خازن التولیه	حبیفر طایخان	جلال الملك
خازن مهمرباشی	محمد میرزا	جلال السلطنه
خازن صورت		جنرال
خازن مهمان خربه		جنرال قوسول
خازن رکیب خان	آقا محمد حسن	چورچی باشی
خوانسار	حاج محمد علیخان	جارجی باشی
خادمباشی	<b>الحاء الموهله</b>	
خادمباشی	حاجی ابوالفضل میرزا	حسام السلطنه
خواجرباشی	عبدالله میرزا	حشمه الدوله
خداطباشی	محمد قلیخان	حسام الدوله
خاصه تراشباشی	امیر حسینخان	حسام الملك
خطیب باشی	حاج محمد حسن میرزا و محمد حسن میرزا	حشمه السلطنه
خطیب		حشمه الاسلام
<b>الدال الموهله</b> دیریشکریه میرزا محمد		حاجب الدوله
دیریشکر	حسینخان قاجار	حاجب التولیه
دیرالملك	میرزا داوود	حکیم الممالک
دیرالسلطنه	میرزا علی تقی	حسام الشادان
دیوان بیگ	میرزا مصطفی	حکیم الهی
داروغه	میرزا شمس الدین	حسام الشعراء
دفتر دار	حاجی میرزا شمس الدین	حاکم نوعی است
دیوان بیگ	حسام العلماء امیر افان و دیگران	حرمه الدوله
دمباشی		حکیمباشی



# باب

میرزا حسنخان	سهام السلطنه	دلال باشی
مهدیقلی میرزا	سهام الملك	<b>الراء المهله</b>
حبیب الله خان	ساعد الدوله	رکن الدوله
عبدالله خان	ساعد السلطنه	رئیس العلماء
میرزا عبدالرحیمخان	ساعد الملك	رئیس کتاب
میرزا جوادخان	ساعد الدوله	رئیس الذاکرین
آقا باقرخان	ساعد السلطنه	رکن الملك
محمد حسنخان	ساعد الملك	رئیس الاطباء
	سرور الملك	رئیس السادان
	سرور الدوله	رخت دار
	سرور السلطنه	روزنامه نویس
میرزا رضاقلینجان	سراج الملك	<b>الراء المعجم</b>
رحمة الله تعالی	ساری صلان	زینة الملوك
	سریتباؤل	زینة الدوله
	سریتیب دویم	زینة السلطنه
	سریتیب سوم	زینة الحاجبه
	سرهنگ	زینورچی باشی
	سلطان	زکری باشی
	سرجوقه	زیندار باشی
	سفر کبیر	<b>السین المهله</b>
عبدالله خان	سرکشیک باشی	سپه سالار اعظم
	سرکشیک	سپه الدوله
آقا ابراهیم	سراپدار باشی	سپه الملك
آقا یوسف	سقا باشی	سپه السلطنه
میرزا شیخعلی	سراج الاطباء	سپه العلماء
	سپه السادان	سپه الاطباء
	سپه الترتیب	سپه الدوله
		نواب محمد تقی میرزا
		ملاهاشم بنشایور
		میرزا محمد حسین
		آقا مصطفی
		میرزا سلیمانخان
		میرزا علی
		میرزا محمد علی
		میرزا محمدخان شادلو
		میرزا حاج میرزا حسنخان
		سلطان محمد میرزا
		وجیه الله میرزا
		جان محمدخان
		میرزا حاجی آقا علی فاضل قلی
		میرزا عبدالعلی
		بار محمدخان شادلو



محمد حسين	شهاب السلطنة	مير عبد العلي	سيف الاطباء
نواب حاج سليمان ميرزا	شجاع الدوله	افشيخ حبيب امام و مشور مع سيد محمد علي	سلطان العلماء
حاج غلامرضا خان	شهاب الملك	ميرزا ابوالقاسم بن علي	سلطان الحكماء
حسين خان	شجاع الملك	حاج سيد حسن كاشاني	سلطان الواعظين
ميرزا احمد	شريف الملك	مرحوم ميرزا اسد حسن شيرازي	سلطان الذاكرين
علي اكبر خان	شرف الملك		سلطان الفقهاء
افشيخ محمد مهدي عبدالربا باد	شمس العلماء	محمد علي خان	سپه دار
مرحوم ميرزا اسد محمد	شمس الادباء	محمد اسماعيل خان	سپهبد
ميرزا محمد حسين شهيد و ميرزا اسد علي طند	شمس المتكلمين	عزيز خان مكرت	سردار كل
نواب سام ميرزا	شمس الشعراء		سردار
ميرزا نصر الله تنكابني	شمس الاطباء		سردار شنداد
ميرزا محمد صادق خوانساري	شمس الكتاب	ميرزا عباس قبايلي خان كاشاني	سپهبر
نسيان	شيخ الاسلام		سوار نظام
ميرزا حسن علي	شيخ الاطباء	<b>الشيخ المبهر</b>	
	شجاع العلماء	شمس الدوله	
معدد	شريف العلماء	شكوه السلطنة	
	شريف الحكماء	شمس السلطنة	
ميرزا مرتضى	شريف الاطباء	شكوه السلطنة	
فضل الله خان	شاطر باشي	شمس الملوك	
	شمخاچي	شرف السلطنة	
	شارژدافر	شمس النهار	
	شريف دارياشي	شرف الدوله	
<b>الصناد المهمه</b>		مرضي خان	شهاب الدوله
مرحوم ميرزا يوسف اسفندياري	صدر اعظم	امير حسين خان زعفراني	شجاع الدوله
حاج ميرزا حسن علي	صدر الدوله	محمد باقر خان	شجاع السلطنة
اف ميرزا محمد باقر	صدر العلماء	ملك منصور ميرزا	شجاع السلطنة
	صدر الاسلام	محمد ابراهيم خان	شجاع الملك



باب

صناء السلطنة	صدر السوادك
صناء الدولة	صدر الذاكرين
صناء الملك	صدر الشريعة
صناء الشكر	صدر الحفظ
صناط فوعى است	صدر الاطباء
<b>الطاء المهملة</b>	
طفرانكار	صاحب بوان
طبا الباشه	صاحب ختبار
طبا خباشى	صنيع الدولة
<b>الظاء المعجمة</b>	
ظهير الدولة	صنيع الملك
ظهير الملك	صدر ديوانخانه
ظفر الملك	صدر بقا الدولة
<b>العين المهملة</b>	
عزة الدولة	صدر بقا الملك
عزة السلطنة	صامم الدولة
عزة السلطنة	صمصا السلطنة
عزة الملوك	صمصا الملك
عشرة السلطنة	صدر الممالك
عصمة السلطنة	صدر بقا الخلوة
عصمة الملوك	صدر بقا السلطنة
عزة الملوك	صدر الكتاب
عزة الدولة	صدر الشعراء
عصمة الدولة	صاحب جمع
عفة الدولة	صندوق قدار
عفة السلطنة	صفا فباشى
عندليب الدولة	<b>الضال المعجمة</b>

عندليب



عند لیب السلطنه	فخر السلطنه	عبدالمحسنخان
عین الحاجبه	فروع الملوك	
عزالدوله	فوج السلطنه	
عماد الدوله	فخر الملك	
عز السلطان	فخر الملوك	
عماد السلطنه	فخر الحاجبه	
عميد الدوله	فخر الذاكرين	
عماد الاطباء	فخر الاطباء	ميرزا عبدالوهاب
عضد الدوله	فروع الدوله	
عضد الملك	فروع السلطنه	
علاء الدوله	فلسوف الدوله	ميرزا كاظم رشدي
علاء الملك	فراشباشي	حسين عليخان قاجار
عماد الملك	<b>الفاف</b>	
عبد الملك	فخر السلطنه	
عین الملك	فخر الدوله	
عز الملك	فخر الملوك	
عین الملوك	قوام الدوله	ميرزا عباسخان
عرب باشي	قوام الملك	محمد رضاخان
	قوام العلماء	
	قوام النوبه	ميرزا ذبيح الله
	قوام السادات	
	قائم مقام	مرحوم ميرزا ابو الحسنخان
	قورسا اول باشي	محمدخان قاجار
	قولدر اقا سي باشي	جامي محمودخان قاجار
	قاپوچي باشي	محمد آقا تيرتيز
	قوه چي باشي	غلام عليخان
	قورچي باشي	ميرزا عليخان
عند لیب السلطنه	نواب الاعبد الصمد ميرزا	
عین الحاجبه	نواب بدیع الملک میرزا	
عزالدوله	غلام عليخان	
عماد الدوله	حسينقله ميرزا	
عز السلطان	كپورت ميرزا	
عماد السلطنه	محمد حسينخان جلدبدا سلا	
عميد الدوله	سلطان احمد ميرزا	
عماد الاطباء	جناب علي رضاخان قاجار	
عضد الدوله	ميرزا احمدخان قاجار	
عضد الملك	حاج ميرزا عبد الله خان	
علاء الدوله	محمد باقرخان	
علاء الملك	ناصر قليخان قاجار	
عماد الملك	موسى خان قاجار	
عین الملك	جامي آقاخان	
عز الملك		
عین الملوك		
عرب باشي		
	<b>الفين المعجمه</b>	
		غلام نوبس
		غلام پيشخدمت باشي
		عسالباشي
		غلام باشي
		غلام بيچير باشي
		غلام عليخان
	<b>الفاء</b>	
		فها نظرها
		فخر الدوله
		سلطان محمد ميرزا



احمد ميرزا	معين الدولة	قراقباشى	قونسول نويس
ميرزا ابراهيم	معهد السلطنة	قوشچى باشى ابراهيمخان	
	ملك الملوك	<b>الكاف</b>	
ميرزا مصطفى خان	مؤمن الدولة	كشكچى باشى	عبدالله خان باجيا
اقاخان	مظفر الدولة	كوكبا الملوك	
حاجى ميرزا محمد رضا	مؤمن السلطنة	كوكبا السلطنة	
ميرزا رضا	معين السلطنة	كاتب السلطان	ميرزا محمد حسين شيخ
باشاخان	مظفر السلطنة	كلايز	
ميرزا حسن اشينجا	مستوفى الممالك	كخدنا	
اميردوست محمد خان	معتبر المالك	كارپرداز	
ميرزا نظام الدين كاشغرى	مهندس الممالك	كاركرمز	
	منيرة السلطنة	كالكچى باشى	لطف الله خان
محمد حسينان	محقق	كاتب ارباشى	
ميرزا تقى خان	مجد الملك	<b>اللام</b>	
ميرزا احسنجان	معهد الملك	لسان الملك	ميرزا هدا الله
	معتبر الملك	لقمان الملك	ميرزا لقمان
شيخ نرغزخان	معتبر السلطنة	لشكرويس	
حسينقلخان	مخبر الملك	لشكرويس باشى	ميرزا عبدالوهاب باجووى
حاجى ميرزا حسن	مظفر الملك	<b>الميم</b>	
ميرزا ناصر خان	مصباح الملك	ملك ارا	نواب الاعباس ميرزا
ميرزا محمود خان	مفتاح الملك	معهد الدولة	سلطان اودين ميرزا
ميرزا مقنع خان	منشار الملك	مؤيد الدولة	ابوالفتح ميرزا
حاجى ميرزا محمد شيخ	معدن الملك	معتبر الدولة	اسماعيل ميرزا
ميرزا حبيب الله انصاري	مشير الملك	مشير الدولة	جناب اشرف محمى خان
ميرزا احمد خان	مؤيد الملك	مخبر الدولة	عليقلخان
ميرزا محمد عليخان	معاون الملك	عبدالسلطنة	محمد قلخان
حاجى شيخ محمد حسينان	معين الملك	عبدالدولة	مهديقلخان



# دروازداران

حاجی میرزا محمد حسین	ملك الكباب	محمد علی میرزا	مشكوة الملك
میرزا اسدالله خان میرزا	معین الرعا یا	میرزا احمد خان	مشیر السلطنه
	مشرف	محمد حسینیان	مشیر خلوت
میرزا عبد الله خان	مستشار الوزاره	حاجی میرزا حبیب الله	مجدد الاطباء
میرزا محمود خان	مشیر الوزاره	میرزا حسینیان	مؤمن الملك
حاجی حسینقلی خان	معهذا الوزاره	میرزا سید محمد	مؤمن لشکر
جلیل خان	معهذا نظام	عبدالزین العابدین	مستوفی نظام
میرزا محمد علی خان	معین الوزاره	میرزا زینبیل	معاون لشکر
	ملتر فر النولیه	میرزا تقی	منشی الممالک
	محرر	میرزا حسنخان	منشی حضور
	مترجم	میرزا علی	معین لشکر
	مؤلف	میرزا علی نقی نا بنی	مشیر لشکر
	منشی	میرزا حبیب الله	مجدد الاشراف
عبدالمستغنی افغانی	مدیر السفراء	میرزا زین العابدین خان	مؤمن الاطباء
محمد حسینیان مؤلف	مقدم السفراء	میرزا احسن	معهذا الاطباء
میرزا علی خان	مترجم الممالک	سید محمد کاظم دردار الخلیل	ملك التجار
	مستوفی اول		معین التجار
	مستوفی دوم	حاجی آغا جوهر محمد	معهذا الحرم
	مستوفی سوم	میرزا کاظم رشیدی	ملك الاطباء
	منشی باشی		معین الاطباء
ابوالقاسم حسینیان	مشیر حضور	میرزا اسمعیل شهید درخانی	مجدد الادب
میرزا خان کاشانی	ملك الشعراء	میرزا احمد علی در طهران	مستشار الدوله
میرزا فضل الله خان	مشیر السلطنه	میرزا یوسف خان	مؤلفی باشی
میرزا محمود خان	مشیر نظام	معدت تدبیر استنادها مفلس	مستشار النولیه
میرزا محمد خان	مؤمن الوزاره	حاجی میرزا محمد رضا	مشیر النولیه
حاجی میرزا سید ابوالقاسم در کربلا	مؤمن التجار	هاشم میرزا	معین النولیه
میرزا محمد علی خان	معین نظام	میرزا بابا	معهذا النولیه



مشرقیان	میرزا یوسف کردستانی	نصر الملک	نصر اللہ خان
معاونان وزارت	میرزا محمد علیخان	ناصر الدولہ	سلطان محمد میرزا
معاونان عدلیہ	حاجی سلطان ابراہیم میرزا	نظام الملک	جناب میرزا کاظم خان نور
مقودریان	میرزا اسد اللہ	نصرۃ الدولہ	عبد الحسین میرزا
معدنہ اشرفیہ	میرزا محمد حسین اصغری	نیر الدولہ	سلطان حسین میرزا
معدنہ التجار	حاجی شیخ جعفر	نصر الدولہ	میرزا احمد خان
مؤمنہ اشرفیہ		ناظم الدولہ	میرزا ملک خان
محمدر الدولہ		نصرۃ السلطنہ	
عشرۃ السلطنہ		نظام الدولہ	محمد ابراہیم خان
ملا باشی	دیپاند	نظام السلطنہ	حسینقلخان
میر بیچہ		ناصر الملک	ابوالفاسخا
مستشار الاطباء		نصر الملک	حسنعلیخان
میر شکار	حاجی مصطفیٰ خان	نصرۃ الملوک	
معبین البکاء	میرزا باقر	نصرۃ الملک علی مردان خان	
معدنہ باشی	میرزا احمد	نصرۃ السلطنہ	ولخان تنگ
مدیر دار الشوری		ندیم باشی	میرزا محمد خان
مقتنی باشی	استاد اسمعیل	نجم الملک	جامیرزا عبدالقادر اصغری
معار باشی	حاجی حسینعلی اصغری	نیر السلطنہ	
موزیکچی باشی	مسبولر	نیر الملوک	
میر غضب باشی	حاجی اسمعیل	نجم السلطنہ	
میر شب	افغان علی کبری	ندیم السلطنہ	
مدیر تکرار	میرزا ابراہیم	ناظم خلوت	اقارضا
مہتر	حاجی میرزا حسین	ناظم الملک	میرزا محمد علیخان
مباشرا صناعت		نیر الملک	جعفرقلخان
محصل مالیات		نظم الملک	کت دمنٹ فرین
مأمور دیوان		ناظم المهام	مرحوم حاجی میرزا لاجا
		ناظم البکاء	میرزا علی اکبر



# دوازدهم

<p>نائب سویم</p>	<p>میرزا غلامعلی</p>
<p>نائب اول فوج</p>	<p>مرحوم میرزا تقی خان</p>
<p>نائب دوم</p>	<p>نواح سنیقینا</p>
<p>نائب اول وزارت طباعا</p>	<p>محمد حسنخان</p>
<p>نائب وزارت بقایا</p>	<p>فتح الله خان</p>
<p>نائب فراشا و غیر و غیر و غیر</p>	<p>منعده است</p>
<p>نائب نیکار</p>	<p>حاجی ملا حسن</p>
<p>نقاشباشی</p>	<p>محمد تقی خان</p>
<p>تجارباشی</p>	<p>ناظم العداله</p>
<p>نعلبندباشی</p>	<p>ناظم الاطباء</p>
<p>نورالحاجه</p>	<p>میرزا علی اکبر حاکم</p>
<p>ناظر</p>	<p>میرزا محمد خان</p>
<p>سپهچی باشی</p>	<p>دروازان</p>
<h2 style="font-size: 1.5em;">الواو</h2>	
<p>وزیر جنگ</p>	<p>سید محمد</p>
<p>وزیر اله</p>	<p>اقاسی پدیس</p>
<p>وزیر داخله</p>	<p>منعده است</p>
<p>وزیر امور خارجه</p>	<p>منعده اند</p>
<p>وزیر دربار</p>	<p>میرزا حسین رفیق و غیر و غیر</p>
<p>وزیر خزانه</p>	<p>اکبر خان</p>
<p>وزیر عدلیه</p>	<p>نائب الحکومه</p>
<p>وزیر کمرک</p>	<p>نائب اجردان باشی</p>
<p>وزیر دفتر</p>	<p>نائب اول وزارت خارجه</p>
<p>وزیر لشکر</p>	<p>نائب دوم</p>
<p>وزیر نظام</p>	<p>نائب سویم</p>
<p>وزیر بقایا</p>	<p>نائب اول سفارت</p>
<p>وزیر وظائف</p>	<p>نائب دوم</p>

میرزا علی محمد خان کاشانی  
میرزا بزرگ خان کاشانی

میرزا شکرالله  
میرزا محمد کاشانی

محمد رحمتی

حضرت والا کازان میرزا

جناب مستطاب میرزا علی اصغر خان

جناب مستطاب میرزا علی اصغر خان

میرزا عباس خان

جناب مستطاب میرزا علی اصغر خان

جناب میرزا اسماعیل خان

جناب شرفی میرزا

جناب مستطاب میرزا علی اصغر خان

جناب میرزا هدایت

جناب میرزا کاظم خان

محمد ابراهیم خان

حاج محمد علیخان  
میرزا تقی خان















باب چهارم

در اسامی ملوک نهم آقام هر دو روی ستاره زمین که در این سال چهل ششمی از شاهنشاهی بقیه ای ظل اللهی که مفاد آن  
اول سال بکوه زار و مسجد و شش هجری است در جمیع مالک منتهای بختگانه کرده ارض حکم آن و وفرا آنگزای داوند  
و باد رسال جلوس اعلا حضرت اندس هابون صاحب قرانی بر سر سلطنت جاودانی که سنه هزار و دویست و شصت و  
چهار هجریه است حکم میرانده اند و فرمان میکند آورده اند اعم از خداوندان سلطنت بالاشراط او الاستیاد و صبا

رئیس جمهور علی سبیل الانتخاب والانتخاب

اما سال اول سلطنت عظمی

اساتنا انا رئیس جمهوری  
هائیت سولون رئیس جمهوری  
روس بنکلا امپراطور  
باویر لوی اول  
دانمارک کرستین هشتم پادشاه  
پاپروم بی نهم  
روم متورک از مالک المان کلوم  
بنورز از مالک بنکی بنیای جنوبی جنرال روندریکس  
ذالی یارم در ایتالیا شارل دوم  
هولاند کلوم دوم پادشاه  
فلورانس از مالک ایتالیا لاپولد دوم والی  
کناریکا از بنکی دنیای جنوبی  
جنرال کاستر رئیس جمهور  
نول کرناد بنکی بنیای مرکزی جنرال لوی رئیس جمهور  
هانور ارنست اکوست پادشاه  
پرو بنکی بنا جنرال کاستیلار رئیس جمهور  
ملکت باد شارل فریچ والی  
اسپانول ایزابل دوم ملکه  
مقط سید سعید سلطان  
هند اردکانک فرمانها از طرف دولت انگلیس  
پوتان اور خون پادشا از شاهزاده های باویر

عثمانی سلطان عبدالحمید خان  
فرانس لوی فیلیپ پادشاه  
انگلیس ویکتور با ملکه  
چین طا او کونگ خاقان  
روس بنکلا امپراطور  
اطرش در این سال امپراطور فریچ بنا اول بی سطره  
شورش و انقلابات که در چین و سایر بلاد اطرش جاری  
شده بود خود را از سلطنت خلع و برادرزاده خود  
فرانواژ و نوا که هجده ساله بود بسلطنت برگزید  
مصر محمد علی پاشای والی  
پروس فریچ ربک کلوم چهارم  
پرتغال ماری دوم ملکه  
اسپانیا ایزابل دوم ملکه  
انارونی بنکی بنا پلور رئیس جمهور  
نولس سید محمد سلطان  
حسن کاسل فریچ ربک کلوم  
نوسکان لئوپولد دوم  
ساردین سالی دل البرون  
بلژیک لئوپولد اول  
مکونیک از سطر رئیس جمهور



طایپتی نو ماری ملکه  
 زنگبار سید مجید سلطان  
 مونتالی کروودنلو وانی  
 ماداکاسکار و اینا و الوملکه  
 سنکال طارو پادشاه  
 کوانا الا از مالک جنوبی امریک فاسل کار و اینا  
 جزایر سند و بحر عمان ملکه

اما سا چهل شاهی سلطنت اعظمه

اسیا

انام از مالک پراساد در تحت حمایت فرانسه پادشاه  
 بونلان که ده ساله است  
 کامبوج جزعیا چین در تحت حمایت فرانسه پادشاه  
 ژوزم ازل

چین سلطنت مستفله پادشاه کوانگ  
 پرمین از دول مستفله اسپانیا لیکن حاله جزیره هندو  
 و در تحت سلطنت انگلیس است  
 کوره سلطنت مستفله لیکن در تحت فرمان فرما چین  
 پادشاهی هونگ جلوس در ژانویه هزار و هشتصد و  
 شصت و چهار  
 ژاپن از سلطنتهای مستفله اسپانیا پادشاه مپکادو  
 مدسه هلتوم جلوس هزار و هشتصد و شصت و هفت  
 و این ملک از سر هزار و هشتصد جزیره تشکیل شده باندوان  
 الفانین چهار جزیره بعضی واقعات منازعت است بزود  
 بقون سیکنف کوزو  
 تبت از ایالات مستفله اسپانیا در تحت سلطنت چین  
 انا و سامر که خلافت مذاهب بود اهی

رنیس دینی کل مناسبت بوداه دران ابالنت  
 سکنی ارد موسوم بر دالی لاها  
 سپام از دول مستفله اسپانیا پادشاه سمر و ش فر  
 پارامند و مها خولول حوزن در اول ۱۸۶۷ جلوس  
 عثمانی سلطنت مستفله نصف در خاک فرنگ  
 ضعیف و اسپانیا قدری در افریقا سلطان عبدالحمید  
 خان که سی چهارم پادشاه از خانواده عثمانی است  
 در سلخ ماه او هزار و هشتصد و هفتاد و شش جلوس

ترکستان تمام در تصرف روس است  
 افغانستان امیر عبدالرحمن خان  
 کاشغر الحال در تصرف چین است  
 بخارا از دول مستفله اسپانیا در تحت حمایت روس  
 خوق از ایالات مستفله اسپانیا در تحت حمایت روس

هندوستان

توضیح آنکه هندوستان اگر چه کلیت در تحت حکمرانی  
 دولت انگلیس است لیکن در بعضی از پرکنجات و  
 ایالات هنوز نوآبها و راجها و مهاراجه ها حالی  
 از سلطت نیستند آنچه محققا معلوم شده از اینها  
 مملکت دکن محبوب ملکشاه ملقب بنظام  
 و فرمانروای مملکت دکن پای تحت حیدرآباد  
 مملکت کشمیر مهاراجه پرناب سنگه فرمانروا  
 مملکت کشمیر پای تحت شهر جیون  
 مملکت کاشگور امهاراجه سواجی د او فرمانروا  
 مملکت کاشگور پای تحت برده  
 مملکت مدیسو مهاراجه جام رام چندره و زیبا  
 و فرمانروای ملک مدیسو  
 مملکت گواتیا مهاراجه جاجی پ او سبند بهر



ایالت بمجاور مهاراجه پرناب فرما نروای	فرما نروای ملک کوالپار
ایالت بمجاور	ایالت اندور مهاراجه توکا و جی او هاکر فرما نروا
ایالت چتر پور راجه بشنا نهر فرما نروای ابالت چتر پور	ایالت اندور
ایالت بریندا راجه رکه پور پال سنگه فرما نروای	مملکت بهوپال نواب شاه جهان بیگم فرما نروای حاکم
ایالت بریندا	بهوپال
ایالت بشر پور مهاراجه جسونت سنگه فرما نروا	ایالت ریوه مهاراجه داکو راج سنگه فرما نروا
ایالت بهر پور	ایالت ریوه
ایالت کشن کره مهاراجه بریدی سنگه فرما نروای	ایالت اورچها مهاراجه پرناب سنگه فرما نروای
ایالت کشن کره	ایالت اورچها
ایالت هولپور مهاراجه رانا نبال سنگه فرما نروا	ایالت دیتا مهاراجه بهوانی سنگه فرما نروای
ایالت دهولپور	ایالت دیتا
ایالت قرولی مهاراجه راجان پال دیو فرما نروای	ایالت دهوار راجه اندرا و پور فرما نروا
ایالت قرولی	ایالت دهوار
ایالت بوندی مهارا و راجه رام سنگه فرما نروای	ایالت دیواس راجه کرشنا جی دا و بابا صاحب
ایالت بوندی	فرما نروای ابالت دیواس
ایالت تونک نواب محمد ابراهیم خان فرما نروای	ایالت سمته راجه هندو پت فرما نروای ابالت
ایالت تونک	سمته
ایالت الور مهارا و راجه سنگل سنگه فرما نروای	ایالت جاوه نواب محمد اسماعیل خان فرما نروای
ایالت الور	ایالت جاوه
ایالت جوڑ پور مهاراجه جسونت سنگه فرما نروای	ایالت زلار راجه جسونت سنگه فرما نروای
ایالت جوڑ پور	ایالت زلار
ایالت وڈ پور مهاراجه سمن سنگه فرما نروای	ایالت پتا مهاراجه و د پرناب سنگه فرما نروای
ایالت وڈ پور	روای ابالت پتا
ایالت جھالرا و راجه دا و ظالم سنگه فرما نروای	ایالت چرکاری مهاراجه جات سنگه و پو فرما نروای
روای ابالت جھالرا و راجه	روای ابالت چرکاری
ایالت جلیپور مهاراجه سوانی رام سنگه فرما نروای	ایالت ناجی کده مهاراجه دجور سنگه فرما نروای
روای ابالت جلیپور	روای ابالت اجی کده



ایالت خنر پور نواب میر علی مراد خان فرمانروای  
ایالت خنر پور

ایالت جنید واجر کبیر سنگه فرمانروای  
ایالت جنید

ایالت تابه واجر هر اسنگه فرمانروای  
ایالت تابه

ایالت کپور تله واجر جکت جت سنگه فرمان  
روای ایالت کپور تله

ایالت پونچر واجر موئی سنگه فرمانروای  
ایالت پونچر

ایالت مونگیر مهار واجر کچهر سنگه فرمانروا  
ایالت مونگیر

مملکت هاولپور نواب صادق محمد خان فرمانروا  
مملکت هاولپور

ایالت رامپور نواب مشتاق علی خان فرمانروای  
ایالت رامپور

ایالت پتباله مهار واجر مهند سنگه فرمان  
روای ایالت پتباله

ایالت جهابوه واجر کویال سنگه فرمانروای ایالت  
جهابوه

ایالت مالیر کونله نواب ابراهیم خان فرمانروای  
ایالت مالیر کونله

ایالت مندی واجر محی مین فرمانروای ایالت مندی

ایالت ناهن سر مور واجر شمشیر کاش فرمانروای  
ایالت ناهن سر مور

ایالت فندکورت واجر کرم سنگه فرمانروای ایالت  
فندکورت

ایالت بلاسپور واجر هر اسنگه فرمانروای  
ایالت بلاسپور

ایالت چمبر واجر رام سنگه فرمانروای  
ایالت چمبر

ایالت سوکیت واجر دودرسین فرمانروای  
ایالت سوکیت

ایالت دربنکه مهار واجر سکه و موشیر سنگه  
فرمانروای ایالت دربنکه

ایالت بهاکپور واجر محی منگل سنگه فرمان  
روای ایالت بهاکپور

ایالت جوناکه نواب مهتاب خان فرمانروا  
ایالت جوناکه

ایالت جیسلمیر مهار واجر ریخت سنگه  
فرمانروای ایالت جیسلمیر

ایالت سر وهی مهار واجر کسری سنگه  
فرمانروای ایالت سر وهی

ایالت تراونکور مهار واجر ناد راجا فرمانروای  
ایالت تراونکور

ایالت کونج بهیا مهار واجر زیاندر زیان فرمان  
روای ایالت کونج بهیا

ایالت پالن پور نواب زوراد خان بهادر  
افغانی فرمانروای ایالت پالن پور

ایالت رادهن پور نواب زوراد خان بها  
افغانی فرمانروای ایالت رادهن پور

ایالت کولاپور مهار واجر سواجی واجر  
سنارا فرمانروای ایالت کولاپور

ایالت نی پال مهار واجر سورا دل بکر و سنا



فهمان روای ایالت فی پال

ایالت کوروائی نواب محمد نجف صاحب فرما

روای ایالت کوروائی

ایالت سوچین نواب سید عبدالقادر محمد

بعقونجان فرما روای ایالت سوچین

ایالت وزیرانگرام مهاراجه مرزا ذریابرام

کجاپتی راج مانبا سلطان فرما روای ایالت وزیرانگرام

ارویا

المان پادشاه کبود دوم جلوس در پانزدهم

ژون هزار و هشتصد و هشتاد و هشت

آن در جمهوری در فرنگ رئیس کیش از جبل

در زبجابت فرانس در کوهها پیر و افغندا است

اهالت از ایالات المان رئیس د وک لئوپولد

فرانسوا نکلا جلوس در ۲۲ ماه مهر هزار و هشتصد

وهفنادویک

ارامبرک از ایالات المان والی دوک بایکها

جلوس هزار و هشتصد و هفنادویک

اطرش هنگری سلطنت مستقله در فرنگ

پادشاه فرانسوا ژوزف اول امپراطور جلوس در

هزار و هشتصد و چهل و هشت

باد از دول المان کراند وک فردرک کبود

لوی جلوس در ۲۴ اوریل هزار و هشتصد و پنجاه

باویر از مالک المان ادهن پادشاه جلوس

۱۳ ژون هزار و هشتصد و هشتاد و شش

بلژیک لئوپولد دوم پادشاه جلوس در سببا

هزار و هشتصد و شصت و پنج

سینی و هرزگوین ایالتین که سابق بر این منعلق

بفهمانی بود در ننگه بولن مطابق ۱۳ ژوئیه هزار و

هشتصد و هفنادویک و هشت بدو نیک اطرش موقتا

سپرده شد

سیریه از شهرهای زاد و در ملک المان وضع

ایشه جمهوری رئیس بنشهر که در حقیقت رئیس

جمهور است نویمان در ۲۹ دسامبر هزار و هشتصد

وهشتاد و پنج بریاست منتخب شد جمعیت این شهر و

ملحقان او یکصد و چهل و پنج هزار و صد و هجده

نفر است

بروش ویک از ایالات المان سلطنت بطور پرا

بیس پادشاه سابق هانورد وک دوک مبرلند مبرک

لیکن از آنجا که پادشاه پروس که امپراطور المان است

بخانواده سابق هانورد وک داد و دوزک مشارکت

بریش ویک راه می دهد و حال پرنس البرت از شاه

زادهای پروس است انجا والی کرده است

بلغاری از ایالات منترقه او عثمانی که حالا

مستقل است والی پرنس فردیناند جلوس در ژوئیه

هزار و هشتصد و هشتاد و هشت

دانمارک از دول مستقله فرنگ پادشاه

کرستیان نهم جلوس در ۱۰ نوامبر هزار و هشتصد

شصت و سه

اسپانول سلطنت مستقله فرنگ پادشاه

الفنس ۱۳ جلوس بلا فاعله بعد از تولد ۱۰ ماه مهر هزار

وهشتصد و هشتاد و شش

فرانسه مملکت جمهوری رئیس سعدی کارنورد

۲۰ دسامبر هزار و هشتصد و هشتاد و هفت بریاست

منتخب شد



یونان مملکت منقله فرنگ پادشاه زر در اول د  
 ۵ ماه ژون هزار و هشتصد و شصت و سه جلوس کرد  
 هام بورك شهر بند رازاد المان کلانتر شهر که  
 هم رئیس جمهور است در سن در هزار و هشتصد و  
 هشتاد و هشت بر پاست منین شد  
 هانوز از مالک المان که حال در ضرت دولت  
 پروس است پیر پادشاه سابق از نشت آگست موسوم  
 به دوک دو کمبر لند بعد از فوت پدرش زر در پنجم که از  
 مملکت او رازاد و انده بودند و در اطرافش زندگی میکرد  
 فوت شد مدتی بر سلطنت هانوز است و در ژون  
 هزار و هشتصد و هفتاد و هشت از ناواستغفا ناخو  
 پادشاه هانوز میبنداند

حس از ابالات المان والی الکساندر فرزند  
 کتومر دوم که بر هزار و هشتصد و هشتاد و هشت جلوس  
 کرد

حس و کال از ابالات المان والی لوی چهارم  
 جلوس هزار و هشتصد و هفتاد و هفت  
 هوهرن و لرن از ابالات المان جزو مملکت پروس  
 هولشن جزو مملکت پروس

ایتالیان از مالک منقله فرنگ پادشاه هوهرن  
 اول جلوس نهم ژانویه هزار و هشتصد و هفتاد و هشت  
 مکمبرک شورن از ابالات المان والی فرزند  
 فرانوی ستم جلوس ۱۱ اوردیل هزار و هشتصد و  
 هشتاد و سه

مکمبرک اشیر پسر والی فرزند یک کتومر جلوس در  
 سیامبر هزار و هشتصد و شصت  
 موناکو ابالت کوچک منقله فرنگ والی شارل

ستم جلوس در ژون هزار و هشتصد و پنجاه و شش  
 موت نیکرو از ابالات منقله که سابق بر این جزو  
 عثمانی بود و حال منزع شده است والی بنکالی اول  
 جلوس چهاردهم هزار و هشتصد و شصت  
 نروژ از مالک فرنگ جزو سلطنت سوئد که در  
 سلطنت سوئد ذکر خواهد شد

الدینورک از ابالات المان والی سبک فرزند  
 جلوس در ۲۷ نوپه هزار و هشتصد و پنجاه و سه  
 پاپ مرکه ریاست بر تمام امت کاتولیک دارد لئون  
 سیزدهم بنبر امامت صعود کرد در ۳ مارس هزار  
 هشتصد و هفتاد و هشت

پی با (هلند) از مالک منقله فرنگ پادشاه  
 کتومر ستم جلوس در ۷ ماه مارس هزار و هشتصد و پنجاه و سه  
 طسنان از دول فرنگ که در میان دول روس  
 پروس اطرافش تقسیم شده است

پرتغال سلطنت منقله فرنگ پادشاه لوی  
 جلوس در ۱۱ نوامبر هزار و هشتصد و شصت و یک  
 پروس از دول معظمه المان پادشاه کتومر دوم امپراتور  
 المان و پادشاه پروس جلوس در ژون هزار و هشت  
 صد و هشتاد و هشت

رومانی افلاق و بعد از از دول منقله فرنگ  
 پادشاه شارل اول جلوس بعد از آنکه مدتی والی بود  
 در ۲۲ ماه مه هزار و هشتصد و هشتاد و یک  
 روس سلطنت منقله فرنگ امپراتور الکساندر  
 ستم جلوس در اول ماه مارس هزار و هشتصد و  
 هشتاد و یک

ساموس از جزایر ایشی بل در تحت سلطنت عثمانی



والی الکساندر فارانادوری این والی بنا بر قرار داد دول  
فرنگ نسل بعد نسل والی خواهد بود

ساماریتو جمهوری در ایالت پارس بلوزی  
در اول آکبر هزار و هشتصد و هشتاد و هشت برپاست  
منتخب شد جمعیت آن جمهوری هفت هزار و هشتصد  
و چهل نفر است

ساکس پادشاه از دول معظمه المان پادشاه البرت  
فردرک و جلوس در ۲۹ آکبر هزار و هشتصد و هشتاد  
وسه

ساکس النانبرگ از ایالت مستقله المان والی  
ارنست جلوس در ۳۱ اوغز هزار و هشتصد و پنجاه و سه  
ساکس کوبرگ پادشاه ارنست دویم جلوس ۲۹  
ژانویه هزار و هشتصد و چهل و چهار

سرستان که سابق بر این جزو عثمانی و حالاً یکی از  
دول مستقله فرنگ است پادشاه میلان اول بعد از  
آنکه مدتها بیعت والی کوی زیست مکرر در دو ماه  
مارس هزار و هشتصد و هشتاد و دو جلوس کرد  
سوئد و نوروژ سلطنت مستقله فرنگ پادشاه  
اسکار دویم جلوس در ۱۵ سنبله هزار و هشتصد  
و هفتاد و دو

روسیه از دول مستقله جزو المان پادشاه نیکولای  
اول جلوس ۲۰ ژون هزار و هشتصد و هشتاد و  
چهار

سویس از بلاد جمهوری فرنگ رئیس جمهوری  
مسیو مارت در هزار و هشتصد و هشتاد و سه  
برپاست منتخب شد

افریقا

الجزایر دو افریق در تحت حکمرانی دولت فرانسه  
کنگو ایالت مستقله افریق در تحت سلطنت پادشاه

بلژیک حاکم مستقل از طرف پادشاه بلژیک چون ناسا  
مصر ایالت مستقله افریق در تحت سلطنت عثمانی  
محمد توفیق پادشاه بود جلوس ۱۰ اوغز هزار و هشتصد  
هفتاد و نه مسمی مطابق ۱۰ شعبان هزار و دو و بیست  
نود و شش هجری

مارک از ایالت مستقله افریق سلطان مولاسر  
شرف پادشاه جلوس در ۲۰ سنبله هزار و هشتصد  
و هفتاد و سه

زولاند پادشاه ایڈان فانا

گوا از بلاد افریق در طرف حبش پادشاه منلیک  
اوران از مالک افریقای جنوبی وضع ملک بطن جمهور  
است و رئیس رطس

جمهوری جنوب افریق که سابق بر این جزء منصرفات  
افریق انگلیس بود و حالاً جمهوری مستقلی است مؤسسه  
بجمهوری جنوب افریق رئیس کروژ در ۷ ماه مه  
هزار و هشتصد و هشتاد و هشت انتخاب شد

و پتوا در افریقای جنوبی که اقامتگاه طایفه سومبا  
پادشاه فرمو باکاری

نولس از دول افریق که سابق جزو عثمانی و حالاً  
سلطنت مستقله لیکن در تحت حمایت فرانسه است و  
والی انجی ملقب بیکت در این وقت مستبد علی است و

در ۲۱ آکبر هزار و هشتصد و هشتاد و دو بولایت رسید  
زنکبار از جزایر افریق که سلطنت مستقله است  
سلطان مستبد ظفر ۲۷ مارس هزار و هشتصد و

هشتاد و هشت جلوس کرد



امریکا

کنساریکا از دول بنکی دنیای مرکزی جمهوری پیش

ژنرال برنارد و در دوازدهم ماه مارس هزار و هشتصد

و هشتاد و پنج برپاست رسیده

کواترال از دول بنکی دنیای مرکزی رئیس ژنرال ژوان

دورود و امارس هزار و هشتصد و هشتاد و شش

برپاست رسیده

هنداس از دول بنکی دنیای مرکزی جمهوری پیش

جمهوری ژنرال بگران در ۲۷ نوامبر هزار و هشتصد و

هشتاد و سه برپاست رسیده

بنگاراگا از دول جمهوری مرکزی بنکی دنیای

رئیس کولونل کارازو در هزار و هشتصد و هشتاد و

و شش برپاست رسیده

سالوادور از دول جمهوری مرکزی بنکی دنیای

رئیس ژنرال مناندو در هزار و هشتصد و هشتاد و

و پنج برپاست منتخب شد

ارژانتین از دول جمهوری بنکی دنیای جنوب

رئیس دکتر ژاویز گلمان برپاست منتخب شد ۱۳ ژوئن

هزار و هشتصد و هشتاد و شش

اناثوینی بنکی دنیای شمالی رئیس گلوک اندر دوم

مارس هزار و هشتصد و هشتاد و پنج برپاست منتخب

شد

بولیوی از دول جمهوری جنوب بنکی دنیای پیش

انی ستوارس جلوس اول ماه او هزار و هشتصد و

هشتاد و هشت

برزیل از دول پادشاه نشین بنکی دنیای جنوب

امپراطور پیردویم جلوس ۱۴ ژوئیه هزار و هشت

صد و چهل و یک

کانادا از مالک بنکی دنیای شمالی متعلق بانگلش

شیلی جمهوری در قسمت جنوبی بنکی دنیای

رئیس بالماسدا منتخب شد برپاست ۸ اکتوبر

هزار و هشتصد و هشتاد و شش

کلومیبی دولت جمهوری در قسمت جنوبی بنکی

دنیای پیش نو منتخب شد در ۱۷ او هزار و هشت

صد و هشتاد و شش

کوبا از جزایر بنکی دنیای متعلق با اسپانول

اکاتور جمهوری قسمت جنوب بنکی دنیای پیش

انونیوفلور در سلخ ژون هزار و هشتصد و هشتاد و

هشتاد و سه برپاست منتخب شد

جمهوری سنت دومنک در طرف مشرق

جزیره ها ایتی رئیس ژنرال هر

جمهوری های ایتیه طرف مغرب جزیره ها ایتی پیش

ژنرال اریتم در ۱۴ او هزار و هشتصد و هشتاد و

هشتاد و سه منتخب شد

مکزیک از دول جمهوری بنکی دنیای شمالی پیش

ژنرال دیازدوماه ژوئیه هزار و هشتصد و هشتاد و

و چهار برپاست منتخب شد

پاراگای از دول جمهوری بنکی دنیای جنوبی

رئیس اسکبارده ۲ نوامبر هزار و هشتصد و هشتاد و

و شش برپاست منتخب شد

پرو از دول جمهوری بنکی دنیای جنوبی پیش

ژنرال کاسر در ۳ ژون هزار و هشتصد و هشتاد و

و شش برپاست منتخب شد

پورتو ریکو از جزایر بنکی دنیای متعلق با اسپانول



اروکائی نزد دولت جمهوری بنامی بنای جنوبی رئیس  
ژنرال ناز در انو امبر هزار و هشتصد و هشتاد و شش  
برایست منتخب شد

و نیز ژنرال از دولت جمهوری بنامی بنای مرکزی  
رئیس ژنرال هژد و لید هزار و هشتصد و هشتاد و  
هشت منتخب شد

اسٹان

جزائر سند و بچ که در محیط پاستیک واقع  
شده است که بجز ابرهوائی هم معروف است پادشاه کالاگوا  
اول در ۱۲ فوریه هزار و هشتصد و هفتاد و چهل و  
جلوس کرد

نوزل زکات از جزائر بحر محیط متعلق بانگلپس  
در قسمت اسٹان

جزائر قبلی پین در محیط پاستیک  
متعلق با سپانول

ساموا از جزائر اسٹانی که در قسمت جنوب محیط  
پاستیک واقع شده است پادشاه نامازن جلوس  
معلوم نیست

اسٹرالے اقلیم بحر کوه ارض در تحت سلطنت انگلپس  
جزائر تو بوای در محیط پاستیک ملکه  
پومار و فرانسها در صد حضرت فرانسها هستند

باب پنجم

درد کرالیمپان مقیم ایران که در طرف اینجمنال  
از سلطنت بیزنال برای حفظ حقوق افسان و مودت و  
تقویت عوارق ارتباط و مراودت مابین دولت علیتر  
ایران و سایر دول متجاثران مبعوث بوده اند و با بجز

قوانین و افتاد احکام فن عظیم دیپلوماسی قیام نمودند  
اگر از الیمپان خارج در داخله و از داخله در خارج  
چه از سفراء کبار و چه از وزراء مختار و چون بتجد  
اوامت در عنوان این باب ملحوظ و در مفهوم این موضوع  
مأخوذ است پس کسانیکه بدین سنین اربعین بمقت  
رسالت موقت و الیمپیکری موعده مخصوص بدربار  
دولت علیتر وارد کرده اند و با از جانب شاهنشاه

ایران با سایر سلاطین کوه زمین دیدار کرده اند از  
این عدا خارج خواهند بود مانند اناپناز محمد که از  
جانب محمد امین خان خوارزمشاه در هفتم محرم سنه  
هزار و دویست و شصت و هفت هجری مطابق سال

چهارم از جلوس هاپون وارد و با این شهر بار شد  
و الیمپی دولت فخرت ز این موسوم به (پوشیدامسترم)

که بهرامی (پوکو یا ما کوئی جی) مترجم و فوکار و  
نولوش) سلطان مهندس و چهار نفر تاجر ژاپنی

در ماه شوال سنه هزار و دویست و نود و هفت هجری  
وارد دار الخلافه طهران شده بشرف حضور مبارک

نابل کرده بودند و تقدیم نامه محبت انگیز و تبلیغ پیام  
مودت امیر اعلی حضرت پادشاه مملکت ژاپن کرده اصفا

جواب از طرف قریب الشرف نمودند  
و مثل رضا قلخان امیر الشعراء که مفارن مراجعت

بول خوارزمشاه بفارقت موقت خطه جنوب  
مأمور شد

و میرزا فضل الله خان کاپرد از که پس از معاودت  
سفراء مملکت پیرما از دربار اعظم دولت علیتر بمقت

رسالت موقت مأمور مملکت پیرما گردید  
و مثل الیمپی مملکت پیرما که بعد از مراجعت موقت منصور



از سفر اول بزرگ بطهران آمد و هکذا سفر بخونند  
و بدخشان و جزایر ما لباس و زنگبار و مسقط و غیر  
ذک

احمد رفیق افندی شازردافر  
نصرت پاشا سفیر فوق العاده  
خلیل خاندبک افندی سفیر کبیر

دولت سنی عثمانی

دولت هیبت انگلیس

از ایران در عثمانی

از ایران در انگلیس

میرزا محمد علیخان که وزیر امور خارجه شد  
محمدخان مصلحتگذار  
حاجی میرزا احمدخان وزیر مقیم  
محمد رحیمخان عراق الدوله سفیر فوق العاده بجهت  
تهدیت جنوس سلطان عبدالعزیزخان  
فرخ خان امین الدوله سفیر کبیر فوق العاده  
حاجی میرزا حسنخان مشیر الدوله سفیر کبیر  
مقیم  
حسنعلیخان امیر نظام وزیر مختار  
حاجی میرزا حسنخان معین الملک سفیر کبیر

فرخ خان امین الدوله  
میرزا حسنخان مشیر الدوله  
شفیع خان سر تپ او  
حسنعلیخان امیر نظام وزیر مختار  
محمدخان ناصر الملک وزیر مختار  
محمدعلیخان سر تپ نظیر شازردافر  
میرزا حسنخان معین الملک وزیر مختار  
میرزا محمدافعال الملک شازردافر  
میرزا ملکحان ناظم الدوله وزیر مختار و ایلی  
مخصوص حاله

از عثمانی در ایران

از انگلیس در ایران

احمد رفیق افندی سفیر کبیر  
حیدر افندی وزیر مختار  
توفیق افندی شازردافر  
اسمهیل افندی شازردافر  
خبرالله افندی وزیر مختار  
ناظم افندی شازردافر  
رضابیک وزیر مختار  
اشرف پاشا وزیر مختار  
منیف افندی وزیر مختار  
فری بیک سفیر کبیر  
سلیمان پاشا سفیر فوق العاده

قل صاحب وزیر مختار  
فرید صاحب شازردافر  
جنرال رالمسون وزیر مختار  
میو ملی شازردافر  
جنرال الیسون وزیر مختار  
طامن صاحب بزرگ که در اول شازردافر  
بود  
طامن صاحب کوچک که اول شازردافر  
بود  
منیر نیکین شازردافر  
سر درامندولف وزیر مختار



دولت بخت روس

از ایران در روس

میرزا محمد حسین صدر دیوان خانہ عضد

الملك

محمود خان ناصر الملك وزیر مختار

عباسقلخان سفیر الملك سفیر کبیر

فاسمخان والی وزیر مختار

میرزا غفارخان صدیق الملك وزیر

مختار

میرزا یوسف خان مستشار الدوله شارژ دفن

میرزا عبدالرحیمخان ساعد الملك وزیر مختار

میرزا اسدالله خان وکیل الملك وزیر مختار

میرزا محمودخان وزیر مختار

از روس در ایران

کنازدولغاروکی وزیر مختار

مسپو انچکت وزیر مختار که اول شارژ دفن

بود

بوز سبلیغ پلچی فوق العاده که بعد از فوت تنگولا

امپراطور و جلوس الکسندر دویم امپراطور

آمد

لا غوفسکی شارژ دفن

بارنلی شارژ دفن

گبریس وزیر مختار که حال وزیر امور خارجه است

زینادیف که اول شارژ دفن بود بعد وزیر

مختار شد

مسپو بیکر وزیر مختار

کنازدول سف شارژ دفن

درار کر و پولو سپوشاژ دفن

مسپو منیکون وزیر مختار

کنازدولغاروکی وزیر مختار

دولت مختار فرانسه

از ایران در فرانسه

فرخ خان امین الدوله سفیر کبیر

حسنباغیان امیر نظام

میرزا یوسفخان مستشار الدوله

نظارا قاضی مختار

از فرانسه در ایران

مسپو پوره وزیر مختار

کت فلپوکه شارژ دفن بود بعد وزیر مختار

شد

مسپو ملبشون وزیر مختار

مسپو بلون شارژ دفن

مسپو رشودر شارژ دفن

مسپو ملبشون وزیر مختار

مسپو بلین وزیر مختار

کت دموف شارژ دفن

مسپو پل شارژ دفن

مسپو ملبنه وزیر مختار

کت سر سر شارژ دفن

مسپو بالواشارژ دفن

مسپو هاروی شارژ دفن

مسپو ترکور وزیر مختار

مسپو وایل کاسنل شارژ دفن

فران سوار شارژ دفن



مسو بالوا وزیر مختار حالته

دولت فخمه اطرش

از ایران در اطرش

زینا خان وزیر مختار و ایلچی مخصوص

از اطرش در ایران

کنل شندلا کرا ایلچی مخصوص و وزیر مقیم که در

اوبلد دولت آمده

کنت دو بسکی وزیر مختار و ایلچی

مخصوص

مسپو قوچنکی شارژدفر

کنت ژاوسکی وزیر مختار

مسپوشفر شارژدفر

مسپوکوسک وزیر مختار

مسپوبرهک شارژدفر

مسپولبارون تپمل وزیر مختار

دولت فخمه المان

از ایران در المان

مپرزاد رضا خان وزیر مختار و ایلچی

مخصوص مقیم

از المان در ایران

مسپوبارون ایلچی که در شهر از فونٹ

شد

مسپوردنلوبک وزیر مختار

مسپو ابرانشوا یک وزیر مختار

مسپو نکلر شارژدفر

دولت فخمه ایتالی

از ایتالی در ایران

مسپو ورونی وزیر مختار که در سکنه

هزار و دویست و هفتاد و نه بدر بارها بون

آمد

مسپو کنت دوناتو شارژدفر

حالته

دولت فخمه نیکی دنیا

از نیکی دنیا در ایران

مسپو نچین وزیر مقیم

مسپو ونستین وزیر مقیم

مسپو ایرات وزیر مقیم

از ایران در نیکی دنیا

حاج حسینقلخان وزیر مختار

دولت فخمه بلجیک

از بلجیک در ایران

مسپوهازی شارژدفر که در صدارت مپرزانا

خان صدراعظم بدر بارها بون آمد

دولت فخمه هولاند رومانی

از هولاند رومانی در ایران

مسپو شارل کن جنرال قوسوال که غالباً مقیم

بوشهر است



باب شانزدهم

در بیان حوادث مهمه و سوانح عمده و وقایع عظیمه و اتفاقات بدیهه از قبیل محاربات دول و تضادات و تضامان ملکی و ولایت ارضین و وقایع سلاطین و انضاب و کثرت عهد و محظوظان و غلامان و سنین جماعت و موتهاکله و امراض عمومی و عجایب انکشافات و اختراعات و افتخارات و تواریخ احتمالات مشاهیر دانشوران و عظام حکماء و کبریا شعراء و کسوفات تام و بغدادات نفوس و ترقیات بعضی از ام در تمدن و شورشها و غوغاهای بزرگ در بحرین از مالک و غیر ذلک از نوادرا امور و احوال که در طوالت اینجمله سال در قسمتهای پنجگانه که ستار ارضین در پیوسته است و ناخبره اتفاق افتاد

انکشاف معدن طلا در کالی فرنی ریاست جزایر ایلین در آتونی

فرانسه افتتاح راه آهن از مارسل به آوینون شورش در پارسیل استعفا لوی فلیپ از سلطنت غارت لوی لری عصر سلطنتی فرانسوا شاه بیست و یکم اعلان جمهوری در فرانسه

ریاست جمهوری لوی ناپلیون بوناپارت فوت شاتوبریان از فضلای وزراء معروف فرانسه شورش در ژنر بر ضد پاپ و فراد پاپ شهبان ناپل روس و باو خشکسالی سخت

سویس شهر برن پای تخت مملکت سویس شد عثمانی عزل رشید پاشای معروف و نصب صابا پاشا و انقلاب در افلاق و بغداد ورود قشون روس در این مملکت

مرض سخت محمد علی پاشای مصری بر هم پاشای پیرش والی میشود فوت ابرهیم پاشا و نصب عباس پاشا برادر زاده اش

سنه یک هزار و دویست و شصت و شش از هجرت موافق سال اسیوا از جلوس همایون سنه عیارستان رفع میشود بواسطه امداد روس

سنه یک هزار و دویست و شصت و شش از هجرت موافق سال اول از جلوس همایون

مخطی جویان در تمام فرنک خصوصاً انگلیس فوت ماری لوئیز دختر امپراطور اتریش که زوجه ناپلیون اول بود عساکر آتونی بنکی دنیا پای تخت مکزیک انقلبت میشوند معاهده تجاری فرانسه با ایران جلوس سولوک از جنس سپاه پوسنان در مملکت هایلیه

سنه یک هزار و دویست و شصت و پنج از هجرت موافق سال دوم از جلوس همایون

شورش در وین پای تخت اتریش شورش در برلین پای تخت پروس لوی اول پادشاه باواریا استعفا نمود با اسم پیرش ماکرنه ملین دویم فوت کرستیان دویم پادشاه دانمارک و جلوس فردریش هفتم بجای او

اسپانیول ایجاد اول راه آهن در این مملکت از بارسلون امداد این راه آهن بیست و هفت هزار ذرع بود مصالحه مابین آتونی بنکی دنیا و مکزیک



عساکر انگلیس با افغانها و سپاه ماد در جنگ شدند

پنجاب را انگلیسها منصرف میباشوند

جمعیت جزایر انگلیس در اینسال که تعداد نفوس شد

پنججاه و هفت کرو بود

ایطالیا استعفا سلطنت شارل البرت با اسم پیرش

ویکتور امانول

عساکر اطیش در ایطالیا فتح نمایانی میکنند

بروز وبای سخن در فرانسه

نصرف قسطن فرانسه در

سولونک در هائیتی خود را موسویا مپراطور فرانس میکنند

هوکند فون کپلوم دوم پادشاه و جلوس کپلوم سیم

پیرش بجای او

اعلان جمهوری در رم و طولورانس

فون شارل البرت پادشاه مسنغی ساردین ایطالیا

سلط پاپ در شهر رم معاونت قسطن فرانسه

جمعیت روس در اینسال صد و هشت کرو راست

ابتدای بی سلطی عثمانی در افلاق و بغداد

فون محمد علی پاشا عد اسکندریه بین هشتاد ساله

ساعت از هجرت موافق سال

چهارم از جلوس هاپون

جمعیت پرورس در اینسال سی و سه کرو راست

سفایر جنگی انگلیس بسواحل یونان بمقدم حمل میبرند

امپرال پارکرامیر بحر انگلیس در سواحل یونان بقیامت بی

رحمی میکنند و ساطت دولت فرانسه را همورد مقبول نمی

شود فرانسه سفیر خود را از لندن مطالبه نامه محضره

و ساطت او مقبول دولت انگلیس میبرد

پیل از رجال معروف انگلیس میبرد

ایجاد تلگراف بحری در زرد و بازنیدر کاله فرانسه بدو

سند و انگلیس

فون ملکه بلژیک

فون پادشاه چین طا او کونک و جلوس پیر چهارم

ای شنک هسین نوزده سالگی

فون طیلور رئیس جمهوری اناوئی و نصب فیلو بجا او

جمعیت اناوئی بنکی دینا چهل و شش کرو و دویست هزار

فون لوی فلیپ پادشاه سابق فرانسه در انگلیس در

سن هفتاد و هفت سالگی

کت گاوروز نامه نفوس داخل وزرای ویکتور امانول

پادشاه سپرمون از مالک ایطالیا میشود

جنرال آرستار رئیس جمهوری مکزیک میشود

بروز وبای سخن در مکزیک

جنگ ها سخن شامبلد اعنسانی با روس

سوئد و پروزیو بلاء در اینملکت اول دفعه که تا این وقت

دیده نشده بود

جمعیت سوئد در اینسال چهار کرو و چهار صد هزار

عثمانی بجهت استرداد مقصرین مجارستان مابین عثمانی

و اطیش برودنی بروز میکنند

وبای سخن در مصر و تونس و طرابلس

ساعت از هجرت موافق سال

پنجم از جلوس هاپون

فون پادشاه ها نو و زار دست اگوست در سن هشتاد و

یکسال جلوس پیرش زاوژر که کورماد در زاد بود

دفتر کوسون مجار که باغی با اطیش بود بنکی دینا

انگلیس ایجاد اسپوز سپون عمومی در عمارت بلور

فرانسه ابتدای پانصد ه ساله جمهوری لوی ناپلیون



شورش و انقلاب پاریس

انقلاب در مکزیک

ایجاد راه آهن از اسکندریه ب قاهره بواسطه آنکلسها

فوت امپریتر شاهزاده لبنانی

درناستان اینسال در مملکت عثمانی تمام قرص افتاد

گرفت و سبب وحشت مردم شد

مخبره تلگرافی مابین فرانسه و آنکلس بواسطه سیم دریا

خیال ابتدای استقراض عثمانی از فرانسه و آنکلس و ایجاد

بانک در اسلامبول مبلغ استقراض معادل ده کرونا

مخالفت روس با طرش در اینماده استقراض و شرک

عثمانیهای دولت خواه با سفرای فرانسه و طرش وقتاً

منع اینکار

شورش اهالی قزاق و هرزکون سرداری عمر پاشا

برای دفع شورششان

سلسله از هجرت موافق سال  
ششم از جلوس همپون

سلسله از هجرت موافق سال  
هفتم از جلوس همپون

فوت شارل فرزند والی باد و جلوس پیرش فرزند

فون و لنگ تون سردار معروف در سن هشتاد و

سرساکی

جنگ آنکلس با پیرمه و فتح رانگون

اسپانول ملکه از خم زدند و ضارب بقتل رساندند

زلزله شد بد در کوبا

دو فرانسه تجدید عقاب امپراطوری در ایالت و این

دولتی

در مسکوکات صورت رئیس جمهوری نقش خواهد بود

استخلاص امپریتر عبدالقادر الجرایری از محبس بواسطه

رئیس جمهوری فرانسه و فرستادن او را به بروکسل

عثمانی

در ماه دسامبر لوی ناپلیون رئیس جمهوری فرانسه

با اتفاق از امپراطور فرانسه شد و موسوس ناپلیون ب

طغیان کوه اشرفشان اطناد را باطالبا

ملقات امپراطور روس با امپراطور طرش در وین

و با پادشاه پروسی در برلن

و بای سخن در پترزبورغ

ابطال اجزای شورش در تورن پای تحت و در آست

شورش اهالی میلان بر طرش

شخص مجاری که مصمم قتل امپراطور طرش میشو گرفت

شده و خود بقتل میرسد

دولت روس از عثمانی طلب میکند که بیست و دو کرو

رعایای عیسوی و از اجابت نماید و لنگ عثمانی قبول نکرد

مچنگ کوف ز بهر پیر روس بجهت نقد بد وارد اسلامبول

میشود آنکلس و فرانسه مصمم جانب روس میشوند

قتون روس سرداری پریش کرچاکوف از رودخانه پریش

سرحه عثمانی عبور میکند

جنگ مابین روس و عثمانی در اسپانیا و در ویشکسها

متوالی عثمانی در اسپانیا

ایجاد راه آهن از میسینی بداخله

چین شورش در اغلب نقاط اینمملکت رئیس جمهوری

اتانوفی در اینسال جنرال پیرس است

فرانسه فزوح امپراطور با کنتس در تباله سخت در یونان

ژنرال سالنار رئیس جمهوری ها ایتی است

استغفای آرسطا از ریاست جمهوری مکزیک و نصب



سانا آنا

معاهدۀ ایران با انگلیس در خصوص هرات

فوت ملکه پرتقال و جلوس دم پد روی پنجم بستن شانزده

سالگری بجای مادر

فتح جنوه بدست عساکر روس فرار خان جنوه به بخارا

بروز و بقاء در بروج

پرنس شیکا استعفا از والی کری مولداوی میکند بانتمنا

عثمانیها چندی میماند

### سنة ۱۲۷۱ از هجرت موافق سال هشتم از جلوس همایون

جنگ قهر و اتحاد فرانسه و انگلیس با عثمانی بر ضد روس

فتوحات روس در اغلب بلاد عثمانی

اطرش فرزند امپراطور با البرانت از شاهزاده خانمها

باویر سانسالوادار از شهرهای تنگی دنیای مرکزی

بواسطه زلزله کلبه خراب میشود

شورش در اغلب بلاد اسپانیا و بروز و بقاء پنجم ملک

بیرون کردن مادر ملکه اسپانیا نول ماری کرستین را

از مملکت

و بای سخت در پیاریس در اغلب بالان فرانسه

ابطالیا مقنولشدن والی باره و جلوس پیرشش لاش

و باد را اغلب بلاد ایتالیا

مصر عباس پاشای والی که مرد سهوی و خستین بیچ

بود بدست دو نفر غلامها خود مقنول و عموی سعید

پاشا شیر محمد علی پاشا بجای او منصوب میشود

### سنة ۱۲۷۲ از هجرت موافق سال نهم از جلوس همایون

امپراطور روس بیکلارد و پنجم مادرس فوت میکند

جنگ عساکر متحده دور سو اسنا پول با قستون روس

قرار است

قلعه سو اسنا پول مفتوح میشود

الکساندر و پنجم سپر نیکل امپراطور روس میشود

ملکه انگلیس بفرانس سفر میکند

ایجاد تلگراف از بمبئی به کله هور و کلکته

انفقاد معاهدۀ دوستی مابین انگلیس و روس متحد

خان افغان

عساکر چینی بجایوت فرانسه اشانکائی و کانتون را

از باغها غنترغ میسازند

شکر کردنکه پند از آنا تونی تنگی دنیای تنگ حمل شد

ایجاد اسپوزن سپون عمومی در پیاریس

در ایطالیا در ظرف بکاه مادر و برادر و زوجه پادشا

سار دین میبیزند

در ژاپن زلزله سخت که یکصد هزار خانه در یدو

پای تخت امم لکت خراب میشود

فره نپان دل سپس مهندس فرانسوی را جمع از مهند سین

مصر رفتند در خیال باز کردن نهر مجمع البحرین بسوزن

میباشند

والی تونس احمد پاشا میبرد

### سنة ۱۲۷۳ از هجرت موافق سال دهم از جلوس همایون

فوت سید سعید سلطان مسقط و زنگبار

انفقاد مجلس کنکوه در پیاریس از برای مصالحه بین

دول فرنگ

رشید پاشا صدر اعظم عثمانی میبشود

جمعیت بزرگ در این سال پانصد و شصت و هفتاد



هزار است

برادر پادشاه پروس کلپوم اول که امپراطور المان شد  
بلند نامده دختر ملکه را از برای سپر خود فردريك  
نامزد ميکند و همان سپر که داماد ملکه است امپراطور  
المان بود

پادشاه اوده در هند و سنان بواسطه انگلېسها از  
سلطنت خلع ميشود

لورد اهو زوی فرما فرمای هند ميشود

اثرام سردار انگلېس نایب السلطنه مملکت اود ميشود

جنک ما بين ايران و انگلېس

ميشود و کانون چين را انگلېسها کلوله ز پری ميکند

در مملکت اوسترالی منعلق بانگلېس در اينسال ایجاد

پارلمنت ميشود

چين زلزله سخت در حوالی پای تحت در پنجه سنج پای

تحت بکی از سپرهای خاقان بواسطه زلزله در زبر اوار

تلف ميشود

تولد پرنس امپريال که وليعهد فرانسه است

نود و پنجاه رتسون فرانسه بواسطه وبا و جنک در

سواستيا پول تلف شدند

فونت سپکاويج سردار معروف روس در ورشو

سنة ۱۷۷۵ از هجره موافق سال

یا زدهم از جلوس همايون

پادشاه پروس بواسطه ناخوشي برادر خود کلپوم را

نایب السلطنه ميکند

عزل ميشود پاشا و نقيب عالی پاشا بصدارت

ملاقات امپراطور فرانسه و امپراطور روس در عما

سلطنته و در تبرک المان

شورش و انقلاب بر ضد انگلېس در هند و سنان و

قتل و هتيا انگلېسان

اتحاد فرانسه و انگلېس بر ضد چين

جمعيت اسپانول در اينسال بسي و دو کور روسی

صد و چهل هزار رسيد

کشتيش بزرگ پاريس در وقت نماز یکی از طلاب دينی

بقه ايمپريساند

جمعيت فرانسه در اينسال هفتاد و دو کور روسی و نه

هزار است

در ليزين پای تحت پرتقال بت زرد که از بينگی نياست

کرده اسباب هلاکت جمعی از مردم شده

سنة ۱۷۷۵ از هجره موافق سال  
یا زدهم از جلوس همايون

افريقا در حوالی راس امپد بعضی طوايفی که اصلا فرنگی

بودند و مدتها در انجا مسکنت اختيار نموده بودند

و نا انزمان جز سلطنت انگلېس محسوب ميشدند

خود را ازاد کرده و از حکومت انگلېس محترمانه موسو

بجمهوری طرادس وال شدند

تولد وليعهدی در مملکت اطريش موسوم بر دولت

مرا و جت پرنس فردريك سپر پادشاه پروس با دختر ملکه

انگلېس

امندا دسپم تلکراف بحری ز فرنگ ببنگه دينا که بعد بنگ

دو مغابره ما بين اين دو واقلم پاره ميشود

وضع حکومت کپانی که از ساها در هند و سنان برقرار

بواسطه قسنة کبر و زکرم بحور در حکومت هند و سنان از

از اين بعبه مستقيماً در تحت سلطنت انگلېس خواهد بود

سرداران انگلېس شهرها هند و سنان را نا امن نمودند



جنگ دیده میشود و سه ماه تمام طرفین جنگهای سخت میکنند بالاخره عساکر ایتالیا و فرانسه بر عساکر اطریش غلبه میکنند سردار قشتون فرانسه امپراطور است و پادشاه ایتالیا و بکتور امانول سردار عساکر ایتالیا است

جنگ سولفرینو عساکر اطریش را کلبه مغلوب و پستازد و در این جنگ کشتار زیادی میشود فون پرنس مطربخ وزیر معروف دروین منازعه مابین اسپانول و مارک و فوچات اسپانول برتقال فون ملکه ناز عروس شاملد اعنسانی محبوس عساکر روس شده بطرز غر فرتساده میشود

اسکار پادشاه سوئد فون میشود سپر زکس شارل پانزدهم سلطنت می نشیند در افلاق و بغداد کوزا با انتخاب اهالی بوالی کری نصب میشود و این فقره ابتدای تجربه افلاق و بغداد است از مملکت عثمانی

اهالی سرب پرنس مپلوش با بوالی کری انتخاب میکنند فون والی تونس سید محمد و جلوس سید صادق بجای او عیبراشا قبرس و مصطفی پاشا صدراعظم که بجهت

مخارج کزاف حرمخانه عریضه سلطان نوشند و نوبت در مغزول و معضوباً از اسلامبول بیرون رفتند

سند از هجرت موافق سال ۲۷۷  
چهاردهم از جلوس هاپون

اتااوی ابالاتش در قسطنطنیه شدند جنوبی و شمالی جنوبی آنها که میل به بندگی غلام و کنیز دارند شاه

در جزیره نول کالی دونی متعلق بانگلپس معدن طلا معتبری انکشاف میشود

عساکر فرانسه و انگلپس در مملکت چین فوچان میکنند تا حوالی یکن پایتخت چین از برای ورود مال التجاره دول فرنگ باز شد

فرانسه امپراطور در ورود به اشاخانه نارنجکی دیکت او انداخته میشود که صد و پنجاه و شش نفر زخمی و هشت نفر مقتول میشوند مرتکبین از اهل ایتالیا و لی با امپراطور صد مرتکبند

سپس مهندس فرانسوی شروع بحفر سوئر میکنند شهر کرنت در یونان بواسطه زلزله خراب میشود

ژاپن معاهده تجاری با بعضی از دول فرنگ منعقد کند سفیر انگلپس از این بعید ریای تحت ژاپن اقامت خواهد کرد برتقال مزاجت پادشاه با یکی از شاهزاده خانمها پروس امپراطور روس چهل کرد از رعایای خود را که ملائکین ایشانرا مثل برده با ملک خرید و فروش میکردند از عبودت آزاد میکند

فون رشید پاشای معروف در اسلامبول در حده مسلمان قسطنطنیههای فرانسه و انگلپس و اغلب فرنگها را قتل میکنند و کشتنهادن مزبور شجره ناز کولوریزی میکنند

در مملکت عثمانی از امپریا بدن راه آهن کشید میشود

سند از هجرت موافق سال ۲۷۷  
سپزدهم از جلوس هاپون

سلطان مارک مولی عبدالرحمن بعد از هشتاد سال عمر و سی و هشت سال سلطنت فون میشود

فرانسها با ایتالیاها بر ضد اطریش متحدند از طرفین ندادند



# سازنده

انها که میل بازادی غلام و کنیز دارند هفتاد و پنج هزار  
 قشون ابالات شمالی از برای منازعه ابالات جنوبی تهیه  
 بنهند ابالات جنوبی که باغی هستند پنجاه هزار و این ابالات  
 جنوبی از طرف خود ایلی مملکت انگلیس و فرانسه روانه  
 سازند و پای تخت خود را در ریشتر قرار میدهند قشون  
 ابالات شمالی اگر چه از حیثت عدد زیاد ترند ولیکن احاد  
 و افراد این قشون که غالب تجار و کسبه اند بی ربط از  
 استعمال اسلحه میباشند برخلاف عساکر جنوبی که با  
 استعداد توپخانه و قورخانه هم افراد و احاد قشونشان  
 محبت و کار آفروده ابرهیم لنکلن از مجلس وکلای چهار  
 صد هزار مرد و چهار صد و شصت و دو نفر از جوانان  
 طلبکد ابتدای جنگ بین طرفین در حوالی بولرون  
 در نزدیکی واشنگتن شکست عساکر جنوب صد و حکم  
 ابرهیم لنکلن بنا داری که متعلق با ابالات جنوب است  
 میباشد بسته از خروج و دخول سفاین ملل روی زمین  
 باشد جنگهای سخت خونریز در اغلب نقاط بطریقی  
 تمام دول فرنگ در این جنگ  
 از آنها نادرس باغی در حبشه نفوس پادشاه جوان را  
 مقبول و خود بجای او و سلطنت حبشه جلوس کرد  
 فونت ملکه خونخوار جزیره ماداکاسکار بعد از سی و  
 سه سال سلطنت جلوس پیرش را کند که بر راما اما  
 دویم موسوم گردید که دوست فرانسها و عیسویها بود  
 المان فونت پادشاه پروس فردریم چهارم در سن بیست و  
 و پنج سالگی جلوس برادر او کیلیوم اول قشون المان بر  
 روی هم چهار صد و پنجاه و دو هزار خواهد بود  
 فرستادن ایلی از طرف پادشاه پروس با بران مقصود  
 از این فرستادن ایلی علاوه بر بعضی مأموریتهای

رسمی تحقیقات بعضی مسائل علمی است  
 انگلیس فونت پرنس البرن شوهر ملکه انگلیس در  
 پایتخت تعداد نفوس در این سنه جمعیت جزائر انگلیس  
 پنجاه و هشت کرو و سی و یک هزار و صد و شصت و  
 چهار نفر است ایجاد نشان سناره موسوم هبند  
 فرانسه سفاین جنگی فرانسه که در دریا محاطت پادشاه  
 ناپل آمده بود بعد از تمکین نمودن او بضایح دولت  
 فرانسه شراع کشیده رفتند امپراتور پرسیان امپری  
 ایتالیا با کشتیهای جنگی از سمت ریانز گائت را محاصر  
 نمودند شهر گائت بعد از نود روز مقاومت تسلیم شد  
 طغیان کوه آتش فشان و زو و در اوایل پایتخت  
 پروغغال فونت پادشاه در سن بیست و چهار سالگی جلوس  
 برادرش لوی اول بجای او  
 چین بعد از فرار از پکن هنوز خاقان وارد پای تخت  
 نشده است تفویض وزارت خارجه بر پین کنگ برادر  
 خاقان ورود سفرای کبار فرانسه و انگلیس به پکن در  
 بهار فونت خاقان در شهر ژهل جلوس پیر هفت ساله  
 او بر تخت سلطنتی چین بجهت طفولت خاقان هشت نفر  
 از اعیان منفقاً سلطنت چین میکنند  
 روس انقلاب و اغتشاش در روسیه عثمان و عجز پرنس  
 مپشل کراچاکت حاکم عثمان از نظم انجا و تعمیر امپراتور  
 باهالی و رشو و فرستادن هشتاد و پنج هزار قشون  
 برای نظم انجا منازعه رعیت با قشون دولتی و  
 قتل معدودی از طرفین مخارج مدت توقف این قشون  
 را مجبوراً اهالی و رشو باید متقبل شوند  
 شورش مختصر در ابالات فازان فونت مپشل کراچاکت  
 حاکم و رشو و منصب جنرال سوخوزانت بجای او



حس هزار و ششصد و هفتاد و هشت نفر اشخاص<sup>شش</sup> مشهور  
 شورش در هستان بعضی بسپر و بعضی را بقلع  
 دیگر فرستادند افتتاح راه آهن از مسکو بروی دمبر  
 ژاپن قتل بکفر هلاکتی مترجم و واسطه انعقاد  
 مصالحه مابین دولت ژاپن و بنگی دینا و انگلیس و  
 پروس بدست بعضی از اشرا در بد و بر آمدن اشرا  
 بعد قتل اجزاء سفارت انگلیس  
 عثمانی انقلاب بخت خونریز در ابات هرگز کون کلت  
 اهالی قراغ انهارا منازعه اهالی قراغ با عثمانی در  
 کنار ریاحه اسکوناری شورش مردم سر دستان بدو  
 بواسطه سکنت دادن طایفه نانا و قمر در بلغارستان که  
 نزدیک انهاست ایجاد قانون جدید والی تونیس  
 سید صادق در ملک من جمله آنکه خربک زن در حجر  
 خود نخواهد داشت

سند از هجرت مطابق سال  
 پانزدهم از جلوس هماپون

المان شناختن دولت پروس و بکتر امانول را سلطنت  
 تمام ایتالیا

اطرش ایجاد وزیر بحری در ملک اطرش تمام سفایین  
 جنگ اطرش از شرعی و بخاری مرکب از صد و بیست کشته  
 است که او ای به صد و بیست و شش توپ و هجده هزار  
 صد و هشتاد و پنج عمله کشتی و قشون بحری

انگلیس و ایرلند بعضی از ملاکین که نسبت بر عابا  
 خود ظلم میکردند بواسطه شورش دعا با مقبول شدند  
 اسپوز پستو عمومی در حوالی لندن لرد الزن بفرمان  
 فرمائی هند مضروب شد عدد قشون هند سنان  
 که در سال قبل سیصد و پنجاه هزار قشون بومی بود به

صد و بیست و پنجاه هزار دادند و عدد قشون انگلیس  
 که از انگلیس فرستاده میشد و بود هزار بود به هفتاد  
 هزار قرار دادند فوت پادشاه دهلی در آنگون مسافر  
 و بعد انگلیس با اسلامبول و یونان عروسی دختر دوم  
 ملکه انگلستان البس با پرنس جس فوت سپهر جز  
 مسافر بنگه در قطب شمال چندین دفعه سفر کرده بود  
 ایتالیا ملوکات والی مصر با پادشاه ایتالیا در ناپل  
 خطبه پاپ بر ضد پادشاه ایتالیا شناختن دولت  
 روس و بکتر امانول را سلطنت تمام ایتالیا

چین در حوالی شانکای جنک سخت مابین باغها  
 نای نیک و عساکر فرانسه و انگلیس شکست باغبان  
 روس امتداد سیم بلکرافت زلندن بسپر

عثمانی صدارت نواد پاشا وزارت خارجه عالی پاشا  
 شورش در صلب در بلگراد پای تخت سر و سنا بجهت  
 نفاذ بکه مابین عساکر عثمانی و اهالی شهر روی داده  
 بود عساکر عثمانی در ارتک منحصن شده شهر اکلوله  
 باران کردند مجلس کفر این از دول در اسلام تشکیلات  
 میشود و اصلاح میان عثمانی و سر و میکند

فرانسه مواج جنرال منتیان سردار فرانسه که در چین  
 فتوحان کرده بود پنجاه تو مان مقرر شد که سنلا  
 بعد نسل با و لا ذکر او داده شود ازادی ناخواها  
 در فروش نان لیکن بیک حد معین

یونان شورش در نیلی که قورخانه دولت انجام واقع شد  
 جنگ قشون دولتی با باغبان شورش را اغلب نظا  
 ملک بر ضد سلطنت

سند از هجرت مطابق سال  
 شانزدهم از جلوس هماپون



اما توفی بنکی دنیا جنگ بالائت جنوبی و شمالی در آن سخت  
 است کک باطنی انگلیس با بالائت جنوبی شورش سخت  
 نو پیک که سبب چندین قتل و حرق میشود تقریباً معادل  
 چهار صد کرو و تومان پول ایران بالائت جنوبی ناپوش  
 است قراض نموده و بمبارت جنگ رسانده اند  
 اسپانیا آن سپردن کارلس اینرا ملکه اسپانیا را  
 سلطنت شناخته و حقوقی که پدرش و طاقتش در  
 سلطنت اسپانیا داشته در آن دست از آن حقوق میکشد  
 زلزله سخت مابین که مورت خرابی زیاد شد  
 افریقا شورش اهالی ماداکا سکار برضد وزراء و خواص  
 پادشاه و بعد از چندی قتل پادشاه و ضبط و جیش  
 بجای او  
 افغانستان فوت امیر دوست محمد خان در بهانضامیر  
 شهر علیخان ولدش بجای او جنگ داخله و شورش  
 در هرات و کابل  
 المان اتفاق اراد را ایجاد مجلس پارلمان واحد در نما  
 مملکت افتتاح مجلس پارلمان پروسی در تابستان اینسال  
 و در مضمون خطبه که در افتتاح این مجلس مسیو پرفارک  
 صدر اعظم قرائت کرد معنی صلح و سلامت مفهومی  
 کرد و فوت فیلسوف معروف ژاک کبریم  
 انگلیس در هند و سنان بنشکر و بنیرد افغان  
 خوارگی ضرر زیاد رسانید است ایجاد راه آهن در  
 زمینی در شهر لندن  
 برزیل بروزوبای سخت در اغلب مالک برزیل  
 بر توغال ترک قتل مفترین یعنی دولت از این بعد  
 اشخاصی که واجبا قتل هستند بقتل می رسانند  
 بلکه بجای قتل حبس مؤبد میکند

چین شانپا توسر در چینی که با باغیها در جنگ بود  
 باین نشد که بجای آن شکست یافتند و خود را چندی  
 ساله بدولت او را محیوس کردند و حکم شد که در حبس  
 خود را بکشد بعد از صد و در حکم بدست خود خود را  
 بنیاد کلکسیا کاتولیکی در شهر کانتون  
 دانمارک و لبعهدان دولت فریدیک فریدریک و پادشا  
 بدون وارث فوت میکند و بقاصد چندی پادشا  
 دانمارک فریدریک هفتم بسن پنجاه و پنج سالگی بتر وفات  
 مینماید که پستان هم که از اقوام دور پادشاه بود بجای  
 او جلوس میکند پادشاه نازه چهل و پنج سال داشت  
 روس جمیع هسنان در شورش است حکم امپراطور  
 با حضار قشون زیاد که تقریباً صد هزار باشد برای  
 دفع باغیان در قفقاز مختصر شورش در صباطا پتیه  
 ترکی سفاین جنگ روس در اینسال صد و بیست و دو  
 فرزند است در آن کشتهاد و هزار و دویست و چهل و  
 شش توپ بیست هزار و پانصد نفر قشون بحری بود  
 ژاپن بجهت قتل جمعی از انگلیسان در ژاپن امپراتور انگلیس  
 کپریکی از شهرهای کاکازیا را بضرر کوله توپ مینهد  
 میسازد  
 عثمانی فوت سعید پاشا والی مصر در زمستان و ضبط  
 اسمعیل پاشا برادرش بجای او سفر سلطان بمصر در  
 بهار اول سفر کبابچه جمع و خرج دولت در اینسال که  
 مالبا از اعزاز و عزت شصت و نه کرو و صد هزار  
 تومان معین کرده اند و مخارج راست و هشت کرو  
 و دویست و شصت هزار تومان  
 فرانسه ورود سفرای نام ماچین پیار پس استانبول  
 دارا شورای فرانسه فوت نقاش معروف هانس ورنیر



ماچین و بای سخت در هوته

یونان دول فرنگ در صد تعیین پادشاهی از برای  
یونان هستند و بچند نفر از شاهزادگان المان که تکلیف  
نمودند آنها را ذکر کرد با آنچه در ژرژ و بعد دانمارک که  
در این وقت هفده ساله بود قبول نمود و سلطنت یونان  
باسم ژرژ اول برقرار شد مشروط که خود و اولادش  
بعد از این طریقه و مدد یونانی را اختیار کنند پادشاه  
نازه یونان بلندن و از انجا پاریس و از انجا بوینر بعد  
باتن بای تخت یونان ورود میکند

### سلسله از هجرت مطابق سال هفدهم از جلوس همایون

آناؤنی بنیکی بنا جنک سخت مابین ابالات شمالی و  
جنوبی جنک بزرگ شش روزه که طرفین دو دست بست  
هزار قشون مقابل هم داشتند چون موعده نچسبید و ایست  
نکنن منقضی شده بود و انتخاب رئیس نازه محمد اورا  
برقرار کردند فوت ژن ادا مس در سن نوزده سالگی  
ایشخص یک از ان اشخاص بود که منتهای جد و جهد را  
در آزادی آناؤنی نمود و از تبعیت دول انگلیس عبره  
این ابالات را خارج و مجرئی نموده دولت مستغلی کرد  
اسپانیا چهل و چهار هزار ذرع راه اهن که وصل میکند  
راه اهن اسپانیا را براه اهن فرانسه از درهای کوه  
پرنه امسال با تمام رسید و مسافر میتواند از پاریس  
بمادرید پای تخت اسپانیا مستقیماً سفر نماید

المان ایجاد فنک شروع بدو در مملکت پروس معروف  
بتنک در پز فون پادشاه با پرما کسپه پلین دویم در  
سن پنجاه و دو سالگی و جلوس پیرش لوی دویم در سن  
هجده سالگی فون پادشاه و در تن بک کلبوم اول و

جلوس پیرش شارل بجای او

انگلیس در حوالی شهر شفلید از بلاد انگلیس سدی که  
جلو رود خانه بسته بودند خراب شده دو دست و پنجا نفر  
ادم بواسطه طغیان آب هلاک کرده و زیاده از سه  
کر در برعیت خسارت وارد آمد افتتاح راه اهن  
از بمبئی بداخله هند

ابطال بانقار اشکار مابین پاپ و دولت چین عدغن  
سخت و بناد چین که کشتیهای آناؤنی بنکی دنیا  
عبور نکنند شهر نانکن را که مرکز باعنها بود قشون  
زیاد چینی فتح کرد

روس شورش سخت و خونریزی زیاد در هستان  
پاپ در خطیها و موعظها نسبت بدولت روس بواسطه  
پیرجهها که بلهستانها میشود بد میگوید طبقه  
سپهلیست که طبقه نازه هستند و بر ضد دین دولت  
و نظم عقیده دارند سبب حرق شهر سامبرسک شد  
طایفه چراکس بواسطه محظ و غلامی که میان آنها  
بروز کرده با ابل و اوس نجاک عثمانی پناه میبرند و در  
پن راه جمعیت زیادی از آنها تلف میشود فوجات  
قشون روس در خوفند و فتح شهر چین از شهرها خوند  
ژاپن عهد نامه یادوستی و تجارتی این دولت بادول  
فرنت و بنکی دنیا امضا میکند و که پادشاه روحانی است  
و حقیقت سلطنت با اوست اما امری نمی شود طبقون  
پادشاه جسمانی که فی الواقع صدر اعظم مستغلی است  
بدون امضا میکند و نمی تواند عهد نامه امضا  
کند رفتن اغلبی از اعیان مملکت و رجال دولت  
بشهر کوپون که مسکن میکند و بود مجبور شدن  
طبقون که او نیز از پای تخت که بدو باشد مهاجر



کرده با بخارود و بانو اسطه هرج و مرج در امور دولت و مخصوصاً در کار تجارت

سوئیس ایجاد مجلس معظمی در ژنو و حضور اموری باین اغلب دول فرنگ در این مجلس مقصود از انعقاد این مجلس ایجاد بعضی از قوانین و قواعد لازم است بجهت پرستاری و رعایت زخم داران و مرضای قشون دول فرنگ که از هر طایفه و ملتی باشند که با هم در صدد محاصره و مقاتله بر میآیند

عثمانی شورش و انقلاب در پالت تونس طغیان رود بنل در مصر و خسارت زیاد بزراعت امند اخطان لگرا از مصر بیرون تعیین اهالی بلغارستان از ورود طواغیت چرا که سر بایالت آنها و سکنی دادن دولت عثمانی استخوانی داد در این پالت شورش اعراب در بغداد و سامان محظی پول در اسلمابول

فرانسه جنگ مابین عساکر فرانسه با ملکت مکزیک با نهایت شدت در برقرار است فوٹ مبرم معلم معروف موسیقی و فوٹ هان فیلسوف

مارک قتل و یقیب طایفه بنی اسرائیل در اغلب شهرها مارک مراد و تجارتی این دولت با تمام دول فرنگ بنکه دنیای جنوبی در ملک شیلی شهرک پیاو اسطه زلزله سختی معدوم میشود بروز کوه آتش فشا جدید مابین شیلی و بولیوی

یونان دولت جدید یونان از اسطه ژرژ اول شنا راهزنی و شرارت قاطعان طریق در اغلب نقاط بی یولی خزانه

انائونی بنکی دنیا لنکلن رئیس جمهوری در روز چهاردهم ماه اوایل که تقریباً بیست و دو روز بعد از عید نوروز باشد در یکی از تماشاخانههای واشنگتن پانچ بدست بکنفرانز بازنگریهای تماشاخانه گشته شد هم دستها او نیز میبایست در همین چنین جنرال کراند سرار کل را بقبل رسانند ولی مجال نکرده نام و اسموس جمیع مردمان ابرومند چید در بنکی دنیا چید در فرنگستان از اسقفم ژنس که در عنفوان جوانی بصنعت جباط مشهور بود در رئیس جدید شد انام جنگ بین ایالات جنوبی و شمالی قروض انائونی بواسطه این جنگ تقریباً دو هزار و هفتصد کروا بران است افتتاح مجلس پارلمان انائونی در زمستان و اول مسئله که طرح شد قبول نکردن مداخله هیچ یک از دول فرنگ در نقطه از نقاط بنکی دنیا بود

اسپانیا بی پولی دولت در نهایت شدت استقراض اجباری از رعیت که سبب کدورت و عا باشد است افزایا شورش سخت در جزیره ماداکاسکار المان دکتربارت که از مسافرن المان است که بمرکز افزایا رفته بود در برین فوٹ میبکند

انگلېس مال مری در انگلېس بطور سخت که از سمت روستا و محارسان سرایت کرده است بد زراعت در اغلب نقاط بروز طایفه فنیان در ایرلند که بمنزل کمونستها و بایبیه باشد فوٹ لرد پارلرستن صدر اعظم در سن هشتاد سالگی صدارت لرد روسل بستن هفتاد و سه سالگی

ایطالیا تعیین پای تخت و نقلان از تورن بفلورانس جنلی سبب کدورت اهالی تورن شد است بروز و با

سالگرد از هجرت مطابق سال هجدهم از جلوس هما بون



در طرف شرقی و جنوبی ایتالیا

پرتغال ایجاد اسپوزیسیون عمومی در پرتگالی از  
شهرهای پرتغال

برزیل بنامی جنوبی اتحاد دولت برزیل و جمهوری  
اوروگای بر ضد رئیس جمهوری پاراگای که این ضد

ابتدای جنگ پنجم است اتحاد اغلبی زاهالی بنامی  
دنیای جنوبی بر ضد اسپانول

بلژیک ناخوشی سخت لئوپولد اول پادشاه و فون او  
در سن هفناد و پنجمین که جلوس لئوپولد دوم پیش

در سن بی سالگی

چین با عنقریب سخت در سمت شمال چین فلعن ناگو  
که عساکر انگلیس و فرانسه کرونسارن جنگ نگاه دا

بودند تحلیف میکنند

روس فوجات عساکر روس در سمت خوفند که جز  
پای تحت خان خوفند ساپراپالان او را بجز طه نصر

دواورده اند فتح تاشکند و سمرقند منازعه عساکر  
روس با امپراتور پروز و بلاء در سمت جنوب فقاز

ژاپن سفرای انگلیس و فرانسه و ولند پرواتانونی بطبق  
اصرائی مینمایند که امضای عهد نامه کرده سال قبل

از این دول مذکوره با ژاپن بستند از مباد و پادشاه  
حقیقی روحانی مطالبه نماید و چون بهد بد مشر

نخشب سفرای مذکوره با کشتنهای جنگی خودشان  
سند را و زاکارام عسکر داده بزور اسلحه امضای

عهد نامه مزبوره را مطالب نمودند طبقون جمعی  
از نخبای اهل بلد را که از محارم مباد و مانع امضا

عهد نامه بودند جنس نمودن امضای عهد نامه را  
گرفت و بعد از گرفتن آن سفرای دول مراجعت نمودند

عثمانی بروز و با بواسطه ورود زوار مکه در نامه

مالک عثمانی و سرایش از راه بغداد با بران داسلا  
در مدت هفناد روز سی و پنجاه نفر تلف میشوند

و بواسطه بانقین دو هزار و پانصد خان طعمه آتش  
میشود

فرانسه طبع جلد اول تاریخ ژول ستراد و قصر روم از  
نالیفات ناپلیون امپراطور فرانسه مسافرت امپراطور

بر الجزایر و بنای سلطنت امپراطورین وجهه او و  
امپراطورین سابق الجزایر که در شامات متکر

داشت بمملکت فرانسه طغیان سپل در بعضی نقاط  
الجزایر جزایر کللی رسانیده فون مارشال مابنان از

سردارهای معتبر فرانسه  
مکزیک بنامی بنا ایجاد نشانی موسوعت با مکزیک

بنامی بنامی مکزیک ایجاد اول کلیسا کاتولیکی در  
پای تحت انمملکت

### سلسله از هجرت مطابق کتاب نوزدهم از جلوس همایون

اسپانیا شورش سخت در مادرید پای تحت این دولت  
در ناسبتان زخم برداشتن ناردان از رجال دولت که

در مقام منع شرارت اشرا بود شورش و انقلاب  
بعضی نقاط جزیره کوبا

المان ابتدای تقارین دولتین اطریش و پروس  
اتحاد مخفی دولت ایتالیا با دولت پروس بر ضد

اطریش جنگ سخت مابین عساکر پروس و اطریش در  
بوهم مقنولشدن جمعیت زیادی از قشون اطریش به

بواسطه نضک سوزنی جدید بکه عساکر پروس بدن  
مسلم و در استعمال آن مسلط بودند فتح مابان قشون



پروس بعد از جنگ سخت در سادواد را بجنک از طرفین  
دو دست هزار نفر مقبول میشوند قشون اطرش فراوان  
بطرف وین پای تخت می رود دولت فرانسه مابین دو  
مباحثی میشود

انگلستان اشناد مال صبری در ملک انگلستان رخ کرده  
در طرف ملت بگناه صد بیست هزار و هفتصد و چهل  
راس کا و کوسفند تلف میشود شورش طایفه وین  
در ابرند در هند و شان بواسطه بناریدن باران در  
اغلب نقاط محظی سخت شده

ابطال باور و مقرر داد دولت فرانسه با ابطال باور  
وجود دولت مستقله در آن ملک که یکی سلطنت پسا  
در روس باشد با حد و معین و دیگری سلطنت پسا  
عده لشکر باقی تقریباً دوازده هزار نفر است که بعضی از آنها  
اهالی خاکه بر باشند بروز و پای شد بدین دلیل و  
سراپت بیارم بواسطه مراد قشون

بلژیک اهالی بلژیک کمال وحشت از عظمت و شوکت  
پروس دارند و از این میترسند که فرانسه نیز بواسطه  
پهتشی با پروس در مقام توسعه حاکمیت خود بر آید و  
بلژیک را ملحق بمملکت خود نماید

چین بنای معبد کا توئی یکی متوسط فرانسه در یکین  
پای تخت

روس حرکت ناگهانی چرا که نصر فزون آنهاست  
فلسفه جنگ روس با امپراتور بجا آنکه یکی از سزای  
این دولت را نگاه داشته و غلبه دولت روس و این  
سفر میزبان پدید ناظم الدوله بود

ژاپن قوت طاقون و برقرار شدن شاهزاده متسی  
جای وزلزله و بانقین در پوکوموما

عثمانی شورش طایفه مارنیت در شام در حال ادھر  
سخت جنوب شرقی بر پیل شرقی سرداری بوسف کارام  
داود پاشا حاکم عسوی لبنان لشکر امدادی زیاد از  
بیرون گرفته با وجود این نمی تواند این طغیان را رفع نماید  
برقرار شدن مجلس کلای ملت در مصر برقرار شدن  
و کلای ملتی در سم نظمانت مشارکت دولت در افلاک  
بعنان و سوکند پرسن شارل بناقی و برقرار شدن این  
رسم و قانون این پرسن شارل از نبی امام پادشاه پروس  
است که بتصدیق دولت فرانک و امضاء عثمانی و انتخاب  
اهالی والی افلاق و بعنان گردیده اتفاق دولت فرانسه  
و دولت روس در تعمیر و برپا نمودن کبند موسوم بمقبر  
حضرت عیسی در اورشلیم صداریت عهد رشیدی پاشا  
بجای نواد پاشا

فرانسه اشهاد اتحاد باطنی پروس و ابطال باور فرانسه  
بر ضد دولت اطرش مسلح نمودن قشون فرانسه را بر  
تفک جدید بیکر مسمی به تفک شاسپواست عدد  
قشون فرانسه را اسمای امپراتور اعلام نموده اند و کرده  
دو دست و سی و دو هزار و دو دست و پنجاه نفر بود  
جمعیت فرانسه بموجب تعداد نفوس اینک اشهاد و شش  
کر و دست و هفت هزار و بود و چهار نفر بود بروز  
و بای سخت در پاریس و در نقاط دیگر طغیان اغلب  
رودخانه ها در داخله مملکت و خرابی رسانیدن آنها  
و ورود سفرای مارک پیاریس شورش سپید لوله در  
الجزایر ملخ خوارکی سخت در الجزایر قوت توئل از  
معارف و بیاد دولت

سازمان از هنر مطالبات  
سال بیستم از خوارکی همایون



# باب

اناثونی بنکی دنیا ابتباع دولت اناثونی بعضی اراضی  
 که در حوالی این مملکت دولت روس منصرف بودند  
 و که درین ظاهری و باطنی با انگلیس بواسطه حاجت  
 از ایالات جنوبی که باغی بودند  
 المان افتتاح مجلس پارلمان گفتند و اسپون شمالی  
 بدست پادشاه پروس مستحضر با حضور جمیع شایگان  
 و بعضی سلاطین و وزراء در تمام المان قریبها بود که  
 چنین تجلی از برای هیچ یک از سلاطین المان دست ندادند  
 منتهی نضک سوزنی معروف در پرز نام که نضک اودر  
 جنگ ساد و اسبب غلبه قشون پروس بر عساکر اطریش  
 شد در این سال فوت نمود

انگلیس بروز فخط و غذاء در اغلب شهرهای این مملکت  
 بتانی واضطراب هالی لندن در این فتره ورود اعلى  
 حضرت عبدالعزیز خان سلطان عثمانی و والی مصر  
 با انگلیس در نابسندان  
 چین با وجود صفت علمای مذهبی ایجاد مدرسه  
 بجهت تعلیم و تعلم السنه فرنگ در یک پای تخت  
 روس پرسن که چاکف بلبق صدارت عظمی ملقب گردید  
 ژاپن فرستادن برادر طبعون بسن پانزده سالگی با  
 جمعی از معارف بسمت سفارت در دربار دولت فرنگ  
 انعقاد مجلس شوری در این مملکت

عثمانی صدارت عالی پاشا وزارت خارجه فواد پاشا  
 مدت غیبت سلطان که بفرنگستان رفته بود چهل  
 روز شد شورش سخت اهالی جزیره قندی حجاب آشکار  
 دولت یونان از آنها مسافرت عالی پاشا صدر اعظم  
 بقند برای اسنالت باغبان سرداری پیر شایسته  
 ندمر باغبان تفویض لقب خدیوی بوالی مصر

اسمعل پاشا عبور سفاین تجارنی از نهر سوئر  
 فرانسه ازادی روزنامه اسپو طبر مخصوصا با کمال  
 تشدد قباحات اعمال دولت را آشکارا مینماید افتتاح  
 اسپوز سپون عمومی صنایع در پارپس ورود اغلب  
 سلاطین اروپ حتی سلطان عثمانی بیارپس از  
 برای نماشای اسپوز سپون از سلاطین که بتماشای  
 این اسپوز سپون بیارپس نیامدند پادشاه انگلستان  
 و پادشاه اسپانیا و پادشاه ایتالیا بودند هنگام  
 بودن امپراطور روس در پارپس در سان فستون  
 که ناپلئون امپراطور فرانسه بجهت تشریفان سلاطین  
 حاضر که از جمله پادشاه پروس بود در حوالی پارپس  
 میداد قبل از وصول بمیدان مشق شخصی از اهل  
 طسناطیا بجز بطرف امپراطور روس خالی میکنند  
 بدون آنکه کلور باعلی حضرت معظم بخورد اتحاد  
 دولت جنوبی و شمالی المان بر ضد فرانسه  
 هلاند و بای سخن در اغلب بلاد

یونان تجرک دولت محفنا و اشکار اهالی جزیره قند  
 را بشورش نسبت بدولت عثمانی مسافرت پادشاه  
 یونان بفرنگ وارد و اجتناب یکی از شاهزاده خانمها  
 روس

## سال ۱۸۴۷ از هجرت مطابق سال بابست و یکم از جلوس همایون

اسپانیا بروز کینه و عداوت تمام اهالی اسپانیا بدین  
 اسنندا با ملکه ایجاد و تشکیل دولت موقتی برپاست  
 سترانه اهالی اسپانیا در صدد این هستند که وضع  
 دولت را جمهوری قرار بدهند شناختن دولت  
 اناثونی جمهوری اسپانیا را و بعد از آن شناختن



تمام دول متدرجا این جمهوری را فرارملکه از ایل  
بملکت فرانسه و پناه یافتن در آن ملکت

اطرش عدد قشون تمام ملکت اطریش در حالت صلح  
بشخصه هزارمقرر شد

افریقا مارکبی اقتداری سپید مولا محمد باغبگری بعضی  
ایلات عرب و غارت اطراف شهرها

افغانستان منازعه بخارا با امیر شیرعلخان امیر افغان  
و فتح بلخ بدینا

المان کوشش پادشاه پروس و مسپوین مارک صدر  
اعظم در اتفاق و اتحاد دول المان و شناختن آنها

پادشاه پروس را برپاست خود افرایشن محبت هروتر  
زیب منذهب پروستانی المان در حس با حضور

پادشاه پروس بهت جنگ پروس با فرانسه با کمال  
دقت و سختی در المان دیده شده است

انگلینس فتوحات قشون انگلیس ببرداری بپنر  
حبشه با وجود مخاطران و موانع طبیعی در این نقطه

ورود تفنگ مارتینی و توپ هانری بملکت انگلیس  
و قبول کردن دولت این اسلحه و تقسیم نمودن آن را

بقشون خود

ایطالیا طغیان کوه انتر فشان انشا

پرتوغال صدمت مردم با بکد بکرد مسئله اتحاد  
اسپانیول و پرتوغال و تقویض سلطنت اسپانیا به

پادشاه پرتوغال

چین فرستادن بکد سنه از رجال دولت نسبت سفارت  
باغلب بلاد فرنگ برپاست شخصی بنکی بنائی

روس دوچار شدن باالات شمال بحط و غلاء  
بروز باخوشی طیفوس در فنلاند تقسیم تفنگ

ترتیب عساکر روس فتوحات در ترکستان بخارا فتح  
سمرقند بدست ژنرال کفمان

ژاپن جنگ و شورش در داخله خیال عامه این است که  
میکادو که پادشاه حقیقی است بدون داخله طیفون

مستغلا با مورسلطنت برسد دودستر شدن  
دموسها یعنی نجبای ملکت غلبه هواخواهان

میکادو بر هواخواهان طیفون

سویس طغیان رودخانهها که از کوه الپ جریان دارند  
طغیان آب ریاحه هاخرانی اغلبا باد بها اتلاف مال و

ادم زیاد و رسیدن خسارت زیاد از سرکرد  
عثمانی قتل والی سربو مبطل در کرد شکاه خارج

شهر بگراد شورش سخت در جزیره فنندی حرکت  
یونانیها بر ضد عثمانی صدور فرمان سلطان که

وکالت عهد حق سپر خداست بر خلاف قانونیکه  
بوده که ارشد اولاد بوکالت عهد مبرسید است

فرانسه شورش اشکار بعضی از شهرها بدو ان بعد از  
پانزده سال امنیت و اسودکی اغوا نمودن شورشیان

مردم را بواسطه روزنامه و عیزه نظفهای سخت در  
مجلس و کلاء از جانب مسپوین و ژولفاور تقسیم

تفنگ شاسپو بقشون فرانسه با کمال عجله فوت  
والفیک از معارف در گذشتن رسنی معلم علوم

موسیقی فوت مپریچل صراف در سن هفتاد و شش  
سالگی که اول شخص با مکت دنیا بود

بنکی بنای جنوبی بروزیبای سخن در این ملکت  
منازعه سخت برزیل با پاراگای بروزیبای زرد

در ملکت پرو زلزله سخت در پایتخت اینسال در اغلب  
نقاط روی زمین و بواسطه این زلزله در حوالی



کابینتی و شبلی طبعان اب در پاسدب خرابی اغلبا بادها  
و هلاکت مردم کردند

سلسله از هجرت مطابق سال  
بسیست و دوم از جلوس همبون

آنا تونی بنکی بنا ایجاب رعیت ژنرال کران را بر پاست  
اسپانیا بنایت سلطنت و اختیار کل دولت را رعیت  
بمبارشال سترانه گذاشتند شورس اهالی جزیره کوبا  
با کمال شدت و با وبت زرد در این جزیره شایع است  
انگلکس مخارج جنگ حبشه که مجلس وکلای ملت عمر  
داشتند همده کرو لیره که هر لیره سه تومان و قران  
پول حالا است رسید فون لرد در بی رئیس تور بهاد  
سن هفتاد ساله

اطالبیا تولد پسر و پسر و پسر نایل و ملقب نمودن  
اورا بشاهزاده نایل

روس شورش طایفه فالوق و قرقیز و نضرف نمودن  
انها شهر اولار کس ادر حوالی دشت و بعد از بغایت  
نمودن فستون روس انهارا پناه بردن انها بخان جنوه  
فرستادن امیر بخارا سفیر و پسر خود را بطور کروی در  
پطرزبورغ و کاستن شوکت امیر بخارا بواسطه نضرف  
روس بقرنبا نصف مملکت اورا و هر سال نیز مجبور است  
بجهت مخارج جنگ مبلغی بکار گذاران روس تسلیم نماید  
و پسر نیز کس نیز با و باغی است بخشش امیر اطور بقضیرا  
شمال اعشانی

ز این اجزای قواعد و قوانین جدیده اجازه دخول  
فرنگها در اغلب بنا در قراردادن شهرها را رسماً یا  
تحت دولت سفرای فرانسه و انگلکس و اطالبیا و  
هلاکت و پرورس و آنا تونی در این پای تخت من بعد

سقا رنجان خواهند داشت ایجاد مجلس شورای دولتی  
که اجزای ان تمام دپوسها یعنی نجباء و اعیان هستند

سلسله از هجرت مطابق سال  
بسیست سویم از جلوس همبون

اطرش مسافرت امیر اطور اطرش بسبت مشرق زمین  
که از راه روسی و وارنا با سلا مبول و از انجا بونان و از  
بونان ترافا و از انجا بربیت المقدس و از انجا شهر مصر آمد  
و در افشاح بهر مجمع البحرین سوئر حضور بهم رسانید  
بعد مراجعت بفرنگ نمودند انعقاد معاهده تجارتی  
با پادشاه سپام و خافان چین

عثمانی فون فواد پاشا و زپرامور خار جدر رئیس از  
بنادر فرانسه بقونین وزارت جنگ بحسب عونی  
پاشا که حاکم جزیره فندی بود بتوسط عالی پاشا  
صدراعظم بعد از ده سال کار بر پاست فرستادند  
فرانسوی در هفدهم نوامبر اینسال افشاح بهر مجمع  
البحرین سوئر حضور اغلب از سلاطین و شاهزادها  
بزرگ فرنگ در جشن افتتاح بهر مذکور بجز شاهزادگان  
خانواده انگلکس

فرانسه فون لامارتین شاعر معروف در اواسط سن  
بونان معدوم شدن شهر سن مر بواسطه زلزله

سلسله از هجرت مطابق سال  
بسیست چهارم از جلوس همبون

آنا تونی بنکی بنا تعداد نفوس اهالی آنا تونی هفتاد  
هفت کرو و چهل و شش هزار نفر باشد چهارده  
شهر در آنا تونی هست که هر شهری علاوه بر صد هزار  
سکنه دارد

اسپانیا استعفا ملکه انرا بیل از حقوق سلطنتی خود



باسم پسرش در آن عصر در پاریس

اطرش بعد از نفوس تمام مالک اطرش در این شاه وقت  
و یک کرور و چهار صد و چهل و سه هزار و پانصد و نو  
و در نفر سپه است

المان و فرانسه جنگهای بزرگ مشهور مابین این دو دولت  
و شکست خوردن امپراطور فرانسه و امپراطوری پادشاه  
پروس بر تمام دولت المان و جمهوری کردید دولت فرانسه  
انگلیس این دولت جدا کامل برای منع منازعه مابین پروس  
و فرانسه نمود ولی مثمری نشد

ابطالاً بمحض اینکه اعلان جنگ مابین پروس و فرانسه  
شد پادشاه ابطالاً روم را بدو و مناصب زیادی از  
طرف عساکر پاپ متصرف گردید چون فرانسه عساکر  
خود را از روم طلبید

عثمانی بانقضی سخت در اسلامبول در محله ارمنیه  
فرنگیها که هزار و دویست نفر کشته شدند و شصت هزار  
نفر بچوانه ماندند

بونا بعد از نفوس این مملکت در این سال دو کرور و چهل  
صد و پنجاه و هفت هزار و هشتصد و نود و چهل نفر میباشد

**سند از هجرت مطابق سابق  
بیشتر پنجم از جلوس همایون**

ان اوئی پنکی دنیا شورش بگاکه که سبصد و ده هزار  
سکنه داشت در مدت پنج شبانه روز علی الانصاری  
مشعل و بواسطه بانقضی سختی محترق میشود پانصد  
نفر آدم تلف میشود و زیاده از صد کرور تومان ایران  
خسارت مردم وارد می آید

المان و فرانسه بدی پاریس پادشاه پروس در قصر  
سلطنته و رسایل حوالی پاریس در اول عبد فرنگیان

که مفارن او اسطاز مسنان است محاصره پاریس و  
قلعیات اطراف آن با کمال شدت بدست و یکروز تمام  
نار بجنگ توپخانه پروس بشهر پاریس مینبارید مراده  
مسپوز و لفاور با مسپوزین مارک در ورسایل و خوشتر  
منار که نمودن و قبول مسپوزین مارک بشرط اینکه اهل  
فرانسه وضع دولت معتدله اختیار کنند تعیین وضع  
دولت جمهوری در مملکت فرانسه برپاست مسپوزین  
نصب مسپوزول فاو در بوزارت خارجه و گفتگوی او  
با مسپوزین مارک بجهت عمل مصالحه بالاخره در بیست و  
ششم فوریه امضا عهد مصالحه از طرفین در ورسایل شد  
بعد از انعقاد مصالحه جمیع سلاطین کویچک المان از  
خاک فرانسه با وطن خود معاودت نمودند امپراطور  
المان نیز در بهار بعد از این همه فوجات نمایان برلین  
پای تخت خود وارد گردید و ناپلئون سیم امپراطور  
سابق فرانسه را از حبس خلاصی داده سمیت انگلیس  
روان گردید و آنگاه استن دول المان اختیار عساکر  
برقی و بحری خود را با امپراطور جدید پروس کلپوآد  
پروس جمعیت تمام مالک المان در این سال هشتاد و  
دو کرور و صد و هفت هزار و هشتصد و چهل و نوزده  
است عدت عساکر بیکه ناباخر دول المان در خاک فرانسه  
حاضر نمودند هفتصد و شصت هزار مرد و دویست هزار  
اسب بود صد و هفتاد هزار و بیست و نوزده نفر از قسوان  
تلف شده هفتاد و نوزده هزار و پنجاه و هشتصد و  
هفتاد و نوب و صد و هفتاد و یک هزاره توپ مترای  
پروچهار صد هزار اسب از قسوان فرانسه بصره قسوان  
المان در آمد جرمه نمودن امپراطور المان اهلالی شهر  
پاریس را بجهت کرد تومان ایران و بالاخره معادل



هزار گریه و یومان ایران خسارت جنگ از فرانسها گرفته  
بعلاوه اباالتین الزاس و لرن و تلچیان متر و استر از یونان  
و غیره چون این مختصر فهرست را کجا پیش پیش از این بنام بود  
با بجا زدگارین داهیه کبری کوشیدیم  
انگلکس بقدر نفوس این سر جزیره انگلکس در این سال  
بشست و سه که در و سصد و هفده هزار و صد و هشت  
نفر سیداست .

ابطالیا بعهده نمودن پادشاه ابطالیا که مذاخله در  
اقتدار روحانی پاپ نماید افتتاح راه آهن منسپنه  
که یکشنبه از کوه الپ را سوراخ نموده بطور دالان و  
راه آهن مملکت فرانسه را براه آهن مملکت ابطالیا  
اتصال دادند طول دالان مزبور دو ازمده هزار و  
دویست و بیست متر است و عرض آن بقدر یک پان  
کالکس می رود و یکی می باید

چین معاهده مابین چین و ژاپن در الفنت و دوسته  
روس مرادده تلگرافی این دولت با ژاپن از ژاپن نا  
پترزبورغ بازده هزار ذرع مسافت است و اول بخاژ  
که از ژاپن بپترزبورغ رسند در مدت ده ساعت و  
پنجاه دقیقه بود جمعیت مملکت روس در این سال بصد  
و شصت و چهار که در نفس رسیده است  
ژاپن ایجاد مدرسه دارالفنون برای تعلیمات علو  
فرنگی در پای تخت

عثمانی فوت عمر پاشا سردار اکرم فوت عالی پاشا  
صدر اعظم سلطان عبدالعزیز خان چمال دارو که بر  
خلافت قانونیکه در سلسله حلیله سلاطین عثمانی است  
که ولایت عهد باورشاد و کلامه رسد مراد افندی  
ولد عبدالمجید خان مرحوم را که ولایت عهد دارد

خلع نماید و پیر سیزده ساله خود پوسف عمر الدین  
افندی را اول بعهده سازد

فرانسه ظهور هیئت جدیده مسماه با اسم کونستنت  
پاریس و اصرار بیشتر ارت و اقدام بجنگ بادولت جمهور  
که در ورسا بل است فوت الکساندر دوم انوسپنده  
و شاعر معروف در سن شصت و هشت ساله  
بنکی دنیای جنوبی در مملکت پرو یک شهر موسو  
بهوب بواسطه طغیان آب معدوم کردید

**سازمان مهاجرین مطابق سابق  
بسیک ششم از جلوس هماهون**

اناثونی بنکی دنی در ظرف مدت سیزده سال صد  
وده هزار و چهار صد و بیست و پنج نفر از المان و بلک  
کرور و شصت هزار و هشت صد و سی و یک نفر از مردم  
ایرلند و هفت صد و پنجاه و یک هزار و هفت صد و شصت  
و نوزده نفر انگلکس بخاک اناثونی مهاجرت نموده در اینجا  
سکنی و جای گرفتند هلاک شدن جمع کثیری از  
حدت حرارت آفتاب

المان سازن امپراطور المان بمالک جنوبی المان  
بجهت سرکشی فتون انمالک ملاقات امپراطور روس  
و امپراطور اتریش با امپراطور المان در برلن و  
مستحکم نمودن مبانی دوستی فیمابین را

انگلکس قتل لرد ماپو فرما نفرمای هند بدست  
شخصی از مسلمانان ضبط لردزنت بروک بجای او  
طباخچه انداختن شخصه بیعت پادشاه انگلستان  
و محفوظ ماندن معظم آنها از ان ابتیاع نمودن و  
بعضه مضرت فانی هلاک در ادرا فریقا  
ابطالیا طغیان کوه آتش فشان و زرو



روس اقتحاح راه آهن نقلین بر بندر پونی انعقاد  
 عهد الفت و دوستی با خان کاشغر تزلزل و اندیشه خا  
 جنوه از عساکر روس بروز و یاد را بالات جنوب و مرکز  
 مملکت  
 ژاپن بانقین سخت در شهر بند پای تخت فوت تسجد  
 و پنجاه نفر و بیسکن ماندن سی هزار نفر اقتدار  
 سلطنت جهانی و روحانی مباد و فرستادن جمیع  
 از جوانان بمالک فرنگ برای تحصیل  
 سود و بروج فوت شارل پانزدهم پادشاه المملکت و  
 نصب اسکار دویم برادر او بجای او  
 عثمانی تعیین صد و روز ذاب و اتر صدارت مملکت  
 پاشا فتح عساکر عثمانی قلعه سخت صنع و ادرین  
 منازعه عساکر مصری با پادشاه حبشه  
 فرانسه خیالات رئیس جمهوری در انظامات داخله  
 و دادن هزار که در وجه مقررده خسارت جنگ ابد و  
 المان که در وقت مالک فرانسه انتخاب نمایند  
 مکزیک فوت ژورژ رئیس جمهوری و نصب لدر  
 تراژای بجای او

**سنة ۱۹۰۰ از هجرت مطابق سال**  
**بیست و هفتم از جلوس همایون**  
 اسپانیا اهالی اسپانول آمده الملقب بدولت دوست  
 سپر پادشاه ایتالیا را بسلطنت خود منتخب نمودند  
 و او را آمده اول نامیدند بعد از چندی متاثره  
 صلاح خود را در سلطنت ندیده استعفا نمود و  
 رفتن پادشاه با خانواده خود بپرتغال تجدید وضع  
 جمهوری نمودن در اسپانول  
 اطریش مقررده استن مشون دولت اطریش را به

هشتصد هزار افشاح آکسپوز سپون صنایع در  
 اول ماه مرد در پین ورود شاهنشاه ایران بپین در  
 سی و یکم ژولیه بعد از مراجعت از این سفر فرنگ بود  
 که اعظم رجال دولت ایران چه آنها بشکد ملنزر کا  
 مبارک بودند و چه اشخاصی که در الخلفه مانده بودند  
 بواسطه سوء سلوک میرا حسین خان قزوینی صد اعظم  
 بشوریدند و عزل او را از آستان پادشاهی درخواست  
 نمودند و این دویم شورش بصدور بود که در این  
 عهد همایون روداد یکی در زمان میرزا قلی خان دیگر  
 در این وقت

المان ورود سفرای ژاپن در برلین شورش در فرانکفر  
 که استعمال حرب برای دفع شورششان لازم شد  
 ورود شاهنشاه ایران در برلین در سلخ ماه مه مساوت  
 امپراطور بیطرز بورغ فوت ژان پادشاه ساکس  
 انگلیس فوت ناپلیون سیم امپراطور سابق فرانسه  
 در قصر اسلشورست از توابع لندن در نهم ژانویه  
 یکساعت و نیم قبل از ظهر ابتدای منازعه مابین پادشا  
 اشانی که یکی از سلاطین افریقا است با دولت انگلیس  
 ایتالیا طغیان رودخانه پو و خرابی رساندن باغلب  
 نقاط آستف تمام مردم از فوت ناپلیون سیم توجیه  
 مردم در میان خود تمناهی برای ساحن محبت ناپلیون  
 سیم ورود شهر نادر ایران در بیست و پنجم ژولیه به  
 ایتالیا

چین خافان که طفل بود بسن بلوغ رسید و خود  
 کفیل امور سلطنت و جهان بینی میشود  
 روس ورود جمعی از معارف و قهر ببطر بورغ و  
 نظم نمودن از تعلیمات خان خجوق بنا بر این ژنرال کما



بادوازه هزار نفر قشون بتیبه خان جنوق مامور شد و رود شاهنشاه ایران در بیست و یکم ماه مه بطرز بوریغ بصره عساکر روس شهر جنوق را در اول تابستان بعد از این خاک جنوق خود را مثل سایر خونین ترکستان در تحت سلطنت روس باید بشناسد

زاین مسافرت کراند و کالکسی پیر امپراطور روس با بیملکت سبکاد و عبد نوزوز فرنگیها را جشن گرفته یعنی اول سال قرار داده است سفره را که در دربار او هستند پذیرای میکند

سوئیس قوت دولت در برونزویک در شهر ژنو میباشند معادل چهار کرد در ایران از املاک خود را با اهالی شهر عثمانی نصب اسعد پاشا صدراعظم و عزل محمد رشید پاشا و رود شاهنشاه ایران در هجدهم تا اوایل جولای فرانسه ایجاد مجلس وکلای دولت که در زمان سلطنت رسم بوده موسوم ب مجلس سنا استعفا مسیوطر از ریاست جمهوری و وزیرانکه بقیه او بودند در اواخر اوایل و نصب مارشال ماکMahon بر ریاست ورود شهر پار ایران در دهم ماه ژوئیه بشهر پاریس مرکزیک لدر و ژنرال رئیس جمهوری در افتتاح مجلس در صدمه اینستکه بلیکه بتواند ر شتر الفنت و دوستی که سابقا با فرانسه داشتند محکم کند

هلاند ابتدای منازعه ما بین این دولت و سلطان آچمن که در یک قسمت از جزایر سوماترا سلطنت دارد شکست قشون هلندی از قشون آچمن بواسطه زخم خوردن ژنرال کلهر سردار قشون هلندی

سازمان هجرت مطابق سال بیست و هشتم از جلوس هاپون

آنا تونی عدد قشون دولت را بمرجهت به بیست هزار نفر مقرر داشتند

اسپانیا نفویض ریاست جمهوری اسپانیا مارشال سترای تقیر وضع جمهوری و مسافرت مارشال سترای تقیر البته تمام قشون بدون استثناء دن الفنس پیر ملکه سابقه اینرا بلایا پادشاهی میخواهند

اطرش مسافرت امپراطور سبطین بوریغ و ملاقات با امپراطور روس

المان عدد قشون المان در وقت صلح از صاحب منصب و ثابین بچهار صد و یک هزار و شش صد و پنجاه و نوزده نفر مقرر گردید شخصی موسوم بکولمان بهمت مسیو بیزمارک طبایفچه خالی کرد که جزئی نائی بدست او وارد آمد استغفای موقتی مسیو بیزمارک و قبول نشدن آن انگلیس حرکت عساکر انگلیس بهمت کوماسی پای تحت طایفه اشانی که پادشاه انجا اعلان جنگ با انگلیس کرده بود در افریقا محظوظ و غلای سخت در جنگا گزند و قوت چندین گروه نفس عزل و وزای و یک و نصب وزای توری

چین بواسطه طوفانهای سخت که در دریای افریقا شده بود در اوایل پاییز اینسال در سواحل جنوبی چین و سواحل ژاپن اینبند زیاد و کشتی زیاد حتی کشتیهای انشی زره دار غرق شد

دانمارک استعفا تمام وزراء این دولت مسافرت پادشاه بجزیره اسپلند که جشن سال هزارم الخاف اینجزیره بمملکت دانمارک گرفته شد

روس مسافرت امپراطور روس به المان و بعد به انگلیس بک از برادران خان جنوق در جزیره قشوت



روس قبول خدمت میکنند

زاین پذیرائی امپراطر پس زوجات سفرای کبار را که در این دولت بودند

عثمانی عمل رشدی پاشا صداعظم و صب حسین عثم پاشا وزیر جنگ بجای او ورود پرین میلان والی سربا سلامبول

فرانس مدت ریاست مارشال ماکاهون بدون تردید بهشت سال مقرر شد

هلاند فتح گراتن یکی از قلعجات آتچین بدست سردار هلندی جشن اهالی هلاند در موقع سال بهشت پنجم جلوس پادشاه

۲۹۲ سنه از هجرت مطابق سال بهشت و نهم از جلوس هاپون

آنا تونی فوت شدن زن سن رئیس سابق

اسپانیا در جزیره کوبا زغال کوزا مردم را بقتل رسانید پادشاه جدید الفونس عوث مینماید ورود پادشاه جدید در نهم ژانویه ببیند و بارسلن از بندر اسپانیا منازعه سخت هواخواهان دنکارلس با عساکر پادشاه اطرش افتتاح کشتی رانی در شعبه از انوب که بحکم امپراطور ناز هفره موده از وسط شهر و بنه عبور داده اند پناه جستن باغبان مملکت عثمانی بجا ک اطرش المان مخالف اشکار یاپ برضد این دولت صدور احکام از دم بکشتیهای کاتولیکی مذهب که نمکن و اطاعت قوانین جدید که دولت میخواستند در قوانین مذهب ایجاد نماید نمایند پرین نیز مارک در مجلس شورای بالتراحه میگوید که در مسئله مذکور بهتر اینست که که شخص مخالف معتقد باشد نه مخلوق و معضود

از انجمن کابریه بیاید است

انگلوس مسافرت جمعی از دانشمندان و علماء بقطب شمالی در هجدهم ماه اوکشتی موسوم بالبرناکه پادشاه

انگلستان در ان کشتی بود و از ان برین سیر به سمت می آمد در عرض راه علی الغفله بکشتی مپس لوق بر خورده قسمتی از ان کشتی را شکسته سر زعفران می کنند

کاپی تن دب از بندر دورو انگلوس بر بندر کالفرانس با شنا از دریا عبور کرده بیست و چهار ساعت تمام در روی آب مینماید ابقاع دولت انگلوس اسهامی را که خدمت مومر در بحر جمع البحرین سوژد داشت بهشت کرد لیره انگلوس

ابطالیا برو ز طبقه از فراموشخانه هادوم

چین فوت خان چین در دوازدهم ژانویه

روس تقاریر دولت با خان خوفند ورود عساکر روس

سرداری جنرال کفان بخوفند ناصر الدین خان والی خوفند مطیع میگردد لیکن عبدالرحمن نامی بر

ضد روسها بر خواسته حکم بجهاد میکنند ژنرال

اسکلف مامور بتدبیر عبدالرحمن شده تمام خوفند را

منصرف میشود اگر چه روزنامه اطراف سلجواد اند

و از جنگ حرف نمیزنند ولیکن دولت روس سورش

بعضی بالان عثمانی را بدیده حصار نمی کرد و سهل

نگرفتنه محض استوارک و تهنه جنگ سپردانند و

اشکارا اغاث زبادی باغبان عثمانی مینمایند

عثمانی باغبانهای هرگز کون جدا باقتون دولت در مجامع

هستند اهالی بالان متذکر و سوری باغبان

اغاث میکنند اسنمفای اسعد پاشا از صدارت و

نصب محمود پاشا ورود عساکر مصری بجهت



شکست یافتن از نصیبه و مراجعت کردن آنها بمصر  
زلزله سخت درازمیر و حوالی اینجا در روز دهم که  
بیشتر از دو هزار نفر هلاکت می‌کنند

فرانس طغیان اب رودخانه‌های جنوب فرانسه خرابی  
رساندن با غلبه ملکن دودست هزار تومان دولت از  
خرانه با شخصی که اموال و املاکشان تلف شده است  
بجای نمانش میکنند

هلاند فتوحات قشون این دولت در آنچین  
بنگی دینای جنوبی شهر لمانه بواسطه زلزله کلی  
خراب میشود

۹۳ سال از هجرت مطابق سال  
سی هزار جلوس همایون

اناثونی بنکی دینا در چهارم ژوئیه که سه شنبه وازده  
جمادی الثانیه باشد جشن سال صدم آزادی  
اناثونی دادنامه ملکت گرفتند افشاح اکسپوزیسیون  
صنایع عمومی برای جمیع دول و ملل روی زمین در  
شهر فیلادلفی در اوایل خرداد

اسپانیا تمام نقاط بکه عساکر ایمنی نکارتس گرفت  
بودند قشون دولتی بجهت تصرف در آورد

المان منع دولت فرانس از اسب زانکسانیکه میخواهند  
انهارا بخارج بفرستند ملاقات وزراء دول ثلاثه روس  
والمان و اطرش پرسن کراکف پرسن پرمیاریک  
کت اندراسی

انگلینس لرد دربی وزیر امور خارجه مدتها از وضع  
سلطنت و حکمرانی دولت عثمانی میکنند

مسیوکلادستون کتابچهدر مدتها دولت عثمانی انشاء  
میکند مسافرت پادشاه انگلستان بالمان و فرانس

بانگلپس معاودت کامرن ستیاح معرفت از او برتیا  
مراجعت و تبعه از هند وستان بانگلپس فرستاد  
کشتنهای جنگی انگلیس با اسلحه بمول بجهت رعایت  
دولت عثمانی

ایطالیا هونت کاردینال ان توتلی معروف صدراعظم  
پاپ و برقراری کاردینال سیمونی بجای و مسافرت  
ازنی امپراطرس سابق فرانسه بشهر پاریس

چین فتوحات عساکر چینی در کاشغر گرفتن شهر  
اومت سی از بقوت بیک امپراتور

دانمارک مسافرت پادشاه با زوج خود بپترزبورغ  
روس در دهم نوامبر اینسال که مطابق است با جمعه  
بیست و دوم شوال خطبه امپراطور در مسکو با

حضور رجال دولت واعیان و اشرف ملکت فرات  
کرده اشکارا بیان مینماید که اگر اجماع دول فزیک  
نشانند قراری در رفاهت عیسویان رعیت  
عثمانی بدهند من مسلماً بشخص حاضر هستم که کمال

رعایت را بانها بنامم و سه روز بعد عساکر اردوهای  
جنوبی را مامور بتوقف ایالت ادسا نمودند کراند  
نیکلایراد امپراطور سردار این اردو گردید الحاق

خوفند بمتصرفان روس در ترکستان و موسو  
ممودن این ایالت را با ایالت فرغانه فتوحات و غلبه  
ژنرال اسکلف سردار برظانیه قراقرز

ژاپن مسافرت میکادو پادشاه اینملکت با سفایان  
جنگی با طرف جزیره خود موقوف داشتن شکنجه را  
نسبت بمقتضی در این ملکت

عثمانی جنگ سخت دولت با باغبان هرزکوب  
و بنی اسعفا محمود پاشا صدراعظم و نصب



محمد رشیدی پاشا بجای او خلع سلطان عبدالعزیز خان  
از سلطنت درسی ام مرکه سر شنبه ششم شهر جمادی  
الاولی باشد و نصب سلطان مراد پنجم بجای او در چهارم  
ماه زون که یکشنبه یازدهم جمادی الاولی باشد عبد  
العزیز خان شریان خود را با مقراض دریده خود را  
هلاک میسازد این فتره فوت سلطان شهرت کاذب  
است سلطان عبدالعزیز خان را بجز انکلیسها  
و زولای خان هلاک نمودند در شانزدهم زون که  
شنبه بیست و چهارم جمادی الاولی باشد حسین  
عونی پاشای وزیر جنک و رشید پاشای وزیر  
امور خارجه را حسن نام جرگس در خانه مدحت پاشا  
صدر اعظم بقتل می رساند درسی و یکم ماه او که د  
شنبه هم رجب باشد بنفوی شیخ الاسلام که سلطا  
مراد خان پنجم مرخص و مجنون است و قابل سلطنت و  
فرمانفرمائی نیست از سلطنت خلع شده برادر که زول  
عبد الحمید خان بجای او منصوب گردید در هفتم  
سبتمبر که پنجشنبه هجدهم شعبان باشد سلطان  
عبد الحمید خان رسماً جلوس بخت سلطنت میکند  
ایجاد پارلمنت عثمانی مرکب از صد و بیست نفر قو  
عبد الکریم پاشا در سری عزل رشیدی پاشا  
صدر اعظم و نصب مدحت پاشا بجای او  
فرانس و ورود پادشاه انگلستان بپاریس و ملاقات  
بامارشال ماگامون و ورود سفرای مارک پیار  
هلاک ازاد کردن غلام و کنیزان دولت هلندی  
در جزیره سوماترا  
بنگی دنیای جنوبی ژنرال پراد برپاست جمهوری  
منتخب گردید

یونان مراجعت پادشاه یونان بعد از گردش و حیات  
تمام فنرگستان بملکت خود استقراض دولت برای  
تدارک قشون

سنه یک هزار و دو و بیست و نود و چهار از هجرت  
مطابق سال سی و یکم از جلوس هماون

اتاقی در این سال ریشارد های برپاست جمهوری بر  
قرار و ژنرال گران از این عمل خلع کرد بد سالی پنجاه  
هزار دلار رئیس جدید مواجیب و مر سوم داده می  
شود هر دلار معادل پنج قران است پیغمبر طایفه  
مهرن که مذهبی است و ذهن نام پیغمبر مزبور است  
بحکم دولت بقتل میرسد شکست عساکر دولتی از  
طایفه سپوکس که از وحشیهای قدیم بنگی دنیاست  
میباشند

اسپانیا تمام باغیهای جزیره کوبا منقاد و مطیع  
دولت شدند

اطرش ملاقات پرنس بزمارک صدر اعظم المان و  
کتاندازی صدر اعظم اطرش در شهر سالیسوک  
المان گرفتن امپراطور حبش در موقع سال هفتم  
داخل شدن ایشان بخدمت قشونی و سال هشتم  
عمر امپراطور پرنس بزمارک بواسطه علت مزاج قوی  
چندی از کارکنانده میجوید

ایطالیا بی نهم پاپ حبش سال پنجاهم سلطنت  
و حبشانی خود را میگیرد

انکلیس و روس سفرای چین بلندن گفتگوی  
سخت در مجلس پارلمنت در مسکو بلکه راجع بقمان  
سفاین جنگ انکلیس و روس ببلج بنگای نزدیک  
اسلامبول میکند الحاق جمهوری ترانس و لاونقا



تیس براسل میبد بمصرفات انگلیس در آن ناحیه  
 پر توغال بطریق این دولت در جنگ روس و عثمانی  
 روس صدراعظم این دولت پرسن کرچاکف بدول الما  
 واطریش و فرانسه و ایتالیا یادداشتی میفرستند که دولت  
 عثمانی بجهت تکالیف دولت روس ادر مسائلی که  
 راجع بر فاقبت عیسویان انملاک است قبول نموده و با  
 جهت دولت روس در تهیه قشون است آمدن امپراطور  
 بکیشو با اتفاق ولعهد و سان دیدن قشون و در اینجا  
 اعلان جنگ کردن عثمانی شارژدافر عثمانی بانام اجراء  
 سفارت از نظر بیعت مملکت خود حرکت میکند امپراطور  
 باولعهد بیخنده در عساکر روس که بجای عثمانی ورود  
 میکنند حاضر هستند

تاریخ ایجاد راه آهن جدید و افتتاح آن با حضور پادشاه از  
 و کتابه کت

عثمانی صفوت پاشا در مجلس و کلاه از طرف سلطان اطفا  
 میبارد که تکالیف مجلس کفرانش دولت را که در اسلامبول  
 منعقد شده بود چون نشان و شوکت عثمانی ظالی وارد  
 میاورد سلطان قبول نکرده رد نموده اند مجلس و کلاه  
 دولت عثمانی تمام تکالیف مجلس کفرانش دولت فرنگ را  
 رد کردند رفتن مأمورین دولت که در مجلس کفرانش حاضر  
 شده بودند از اسلامبول عزل مدحت پاشا از صدارت  
 و ضبا دهم پاشا بجای او شارژدافر روس با اتباع سفارت  
 بروج خوابانده از اسلامبول خارج شدند در بیست  
 چهارم آوریل مطابق سه شنبه دهم ربیع الثانی عساکر  
 روس ورود بمرقد عثمانی نمودند تصرف عثمانی سخم  
 قلعه از بنا در روس در هفدهم مطابق پنجشنبه سیم  
 جمادی الاولی شهر اردهان را روس منصرف شد شیخ الاسلام

اسلامبول قوای جهاد می دهد در چهارم ژوئن مطابق  
 دوشنبه بیست و یکم جمادی الاولی عساکر روس شهر فارص  
 را محاصره میکنند در بیست و دوم همان ماه عساکر روس  
 از رود دانوب عبور مینماید پیش تر اول قشون روس  
 سیرداری ژنرال کورکوزاکوه بالخان عبور میکنند شهر  
 بنکیلی بتصرف عساکر روس در می آید شکست خورد  
 نهم روس بدست عثمان پاشا سردار عثمانی محمد علی  
 پاشا بجای عبدالکریم پاشا سپهسالار کل عساکر عثمانی  
 میشود شکست مختار پاشا در لشکر و خود را بقلعه  
 فارص انداختن در هجدهم نوامبر مطابق یکشنبه یازدهم  
 ذیقعده الحرام قلعه فارص بتصرف قشون روس درآمد  
 و عساکر روس بیعت از نوازوم حرکت کردند در دهم  
 دسامبر مطابق دوشنبه چهارم ذیحجه الحرام عثمان پاشا  
 با قشون ابوالعجی خود در یونان تسلیم عساکر روس  
 میشود

فرانسه در سیم سنما بر که دوشنبه بیست و چهارم  
 شعبان باشد مسیوطر رئیس سابق دولت جمهوری  
 فرانسه وفات میکند  
 هلاند فوختان عساکر دولت در اینجا بین فوت ملکه  
 انملاک در ناسبان  
 یونان در کمال عجله دولت در تهیه حاضر کردن  
 قشون است

سنه یک هزار و دویست و نود و پنج از هجرت  
 مطابق سال ۱۲۷۰ و دویم از جلوس همایون  
 اما ثانی پنکی دنیا بروزیت زرد بانهاست سخنی در بعضی  
 ابالات انملاک  
 اسپانیا جمع بیست و هفتم شوال شخص چلیک سان



طیایچه بطرف پادشاه خالی کرده ولی پادشاهان نخورده  
 اطیش کت اندر اسی وزیر اعظم دولت اطیش بدول  
 المان و فرانسه و آنکلس ایتالیا اعلان رسمی میکنند  
 که مأمورین در مجلس گفته که از برای قراردادن شش  
 منعقد خواهد شد بوسه پای تخت اطیش روانه دارند  
 و دولت المان تکلیف میکند که محل انعقاد این مجلس  
 برلن باشد  
 المان در افتتاح مجلس پارلمان امپراطور شخص خطبه  
 خواند و کوشش خود را در انعقاد مصالحه بین روس  
 و عثمانی و حفظ صلح در تمام دول فرنگ اظهار میدارد  
 در شب هفتم جمادی اولی اینسال در کوه چر برلن  
 امپراطور با صیبه خود در کالسکه رو بازی از گردش  
 مراجعت مکرده همدل نام دو پتر طیایچه سمت کالسکه  
 خالی میکند همچکدام پادشاهان نمی خورد در سلخ جمادی  
 اولی نیز در همان کوه چر برلن هنگام رفتن امپراطور  
 بگردش دو پتر بفرنگ سمت ایشان خالی میشود و چند  
 چارپاره بازو و شانهای امپراطور می خورد لیکن زخم  
 شدیدی نبوده که بیم هلاکت باشد در این وقت که  
 مقارن سفر دو تیم پادشاه ایران بفرنگ بود در همان  
 ایام تشریف پادشاه در برلن این واقعه روداد باز هم  
 جمادی الاخری مجلس گفته دول در برلن افتتاح شده  
 مابین دول المان و اطیش و فرانسه و آنکلس روس  
 و ایتالیا و عثمانی در مجلس جلوس کرده و ریاست  
 مجلس برین بنام فرانک داده میشود شنبه دوازدهم  
 رجب مأمورین دول عهدنامه برلن را امضای نمایند  
 اختتام مجلس گفته پینشنبه دهم ماه دهم  
 افغانستان قبول نکردن امپراطور علیخان مأمورین

آنکلس در ماه رمضان و قبول نمودن مأمورین  
 روس در کابل که انتشار این در لندن سبب خطر  
 گردید  
 آنکلس مابین این دولت و دولت روس تارکد و  
 پد پدار است در اغلب بلاد آنکلس اهالی بار دولت  
 موافق در جنگ باروس بنشینند و رود عساکر روس  
 در حوالی اسلامبول اسباب کمال وحشت و بخل اند  
 آنکلس است و این جهت کشتیهای جنگی دولت از  
 سمت دریا بحوالی اسلامبول می آید مابین دولت  
 روس و آنکلس قراردادی مساعد داده میشود  
 فرستادن تهدید نامه از طرف فرانسهای هند به  
 امپراطور علیخان امیر کابل در ماه ذی قعدة پینشنبه  
 و پنج ذی قعدة عساکر آنکلس از چند نقطه وارد خاک  
 افغانستان شد و فرمای از وز فلع علی مسجد را که  
 در دهنه تنگه خنجر است منصرف نشاندند  
 ایتالیا فوت و یکپرامانول دو تیم پادشاه این ملک در  
 ماه محرم و جلوس همومبر اول ولد ارشدان پادشاه به  
 تحت سلطنت ایتالیا فوت پی تمام پای اعظم در  
 چهارم شهر صفر انعقاد مجلس گفته اوه یعنی شورای  
 بزرگ کشتیان بجهت انتخاب پاپ ناز در پانزدهم  
 و انتخاب نمودن کشتیان کار دینال پچی اپانی و  
 ریاست کاتولیکی و اورام لقب بلون سپرد هم چون  
 روس مراجعت امپراطور بعد از فتوحات نمایان در  
 خاک عثمانی بطرف خوریج و رود عساکر روس بشهر  
 ادرنه بلبست و یکم صفر خواب کراند و کینکلا سردار  
 عساکر روس در وقت شام استیفا بنیم فرسخی  
 اسلامبول از روز بلبست ریح اول کراند و کینکلا

در روز بیستم



بشهر اسلامبول رفته با سلطان ملاقات مینماید  
معاودت گرداند و کسکلا از خاک عثمانی و تعیین  
نمودن ژنرال تنلین را در بیست و پنجم ربيع الثاني  
بجای خود بصرف نمودن عساکر روس بندر و شهر  
باطوم را در جمعه هفتم رمضان بصرف قشون روس  
شهر عثمان با زار و ارز نیز الروم را رفتن قشون روس  
از سان استمفان حوالی اسلامبول سه شنبه هجدهم  
رمضان مجروح ساختن ژنرال تریف حاکم شهر  
بطرنبورغ و اشخصی از طایفه بنهلپست در شانزدهم  
شعبان ژنرال منرت زوریتس احساب مخفی روس را  
در یکی از کوچه های بطرنبورغ در روز روشن بقتل  
رسانید و فانیل مخفی کرد بد سان دادن قشون  
در بطرنبورغ با حضور شاهنشاه ایران  
عثمانی انعقاد مصالحه بین عثمانی و روس در سان  
استمفان در بیست و هشتم صفر این عهد نام مبنی  
بر بیست و نه فصل است تعیین خسارت جنگی که  
دولت عثمانی بر عهد گرفته که موافق عهد نامه  
سان استمفان بدولت روس بدهد و هزار و هشتاد  
صد و بیست گرو در سان است و ایالات بلغاریستان  
و در بجای از مملکت اروپ خود مجزئی دانسته و در  
سمت اسپاقار و باطوم و اردهان را مملکت طلق  
دولت روس میداند سفا بر جنگی عثمانی در محاربه  
پرو بندر یونان تکرار انداخته دولت یونان را تهدید  
میکند که اگر عساکر خود را که در خاک عثمانی مخفی  
نموده اند بطلبند بند را بضرر کلوله معدوم  
سازند یا بنشین سخت در باب عالی  
فرانس را افتتاح اکیوز بسپون عمومی صنایع

زیاد در اول ماه مه مطابق چهارشنبه بیست و هفتم  
ربیع الثاني در تمام ممالک فرانسه علی الخصوص در  
پاریس در سیام ماه ژون با اسم عبد و جشن جمهوری  
جشن بزرگی گرفتند انتخاب وکلای ملت در دولت  
فرانسه مساعد وضع جمهوری بود اغلب وکلای  
ملت جمهوری طلبند نه سلطنت طلب  
یونان با عنینهای پالائ مقدونیه که بر ضد عثمانی  
هستند میل بتبعیت یونان دارند دولت یونان  
بدولت عثمانی اطلاع میدهد که الجاء عساکر خود  
را با پالائ اپرونتالی و مقدونیه من ایالات عثمانی  
خواهد فرستاد

سنة یک هزار و دویست و نود و شش از هجرت  
مطابق سال سی و سوم از جلوس همایون

انائونی منگی دنیا این دولت در صد تجدید عهد  
نامه را چنین است در مجلس شورای عدل قشون حاضر  
رکاب زبیریق انائونی بر بیست و پنجاه نفر مقرر  
شد  
اسپانیا ملاقات پادشاه اسپانیا بپول با پادشاه  
پرتوگال فوت ملکه اسپانیا بول وزراء دولت و  
وکلای ملت از عمل استعفا میکنند  
اطرش عقد معاهده و قرارداد اتحاد مابین این  
دولت و دولت المان پارلسن اطریش و مجاری  
استعداد حربی افزوده عدل قشون را به شصت هزار  
نفر قرار داده اند  
المان افتتاح مجلس پارلسن در برلین با حضور  
امپراطور کلپومر که خطبه افتتاح را امپراطور به  
شخصه قرائت نمود ملاقات پادشاه منس امپراطور



المان و در شهر کاشان بروز حضور و مشاجره سخت تر  
 میان روزنامه های روسیه و المان برض کویا کف وزیر  
 اعظم روس وارد برلین شد  
 انگلیس رفیق قشون انگلیس رو بقصد هار دوله انگلیس  
 در کار جنگ با پادشاه زولوس سبتو اتواست با کار در  
 مرکب از فصد و پنج نفر پاپین و هفتاد و دو نفر صاحب منصب  
 بوده در اهاند و لا زولوسها با امر معدوم و مقبول کرده  
 اند قراچ داد مصالحه با امیر یعقوبخان امیر افغانستان داد  
 شد امیر شیرعلخان که در سال قبل فوت شده بود  
 یعقوبخان پسرش بجای او والی افغانستان میشود و  
 قشون انگلیس مامور بتخلیه کابل کرده و نقاطی که در  
 تصرف قشون انگلیس بود با امیر مسترد داشتند کجا  
 بکشد و بیست هزار لیره انگلیسی از دولت برای امیر  
 استرا و امر تر شد ماز و مارتر سبتو اتوا پادشاه  
 زولوس اسپر و دستگیر کرد ایلی انگلیس با با همه  
 اجزاء سفارت در کابل بقبل رسانیدند قشون مامور  
 با افغانستان هنوز از سر حد افغانستان خارج نشده  
 مجرا دیوار مامور بتدبیر امیر افغانستان شدند  
 تخمیر قند هار مجتدا امیر یعقوبخان از والی بگری  
 استغفا نمود جنکهای سخت عظیم ما بین قشون انگلیس  
 و افغان در کار است علی الخصوص با ایوب خان پسر شیر  
 علی خان  
 ابطال با مجمع وزرای دولت استغفا نموده وزرای  
 جدید مرکب و مقرر گشت  
 هلاک کلنل ترستر فلعه حکم آتچین موسو و بگینک  
 را محیطه تصرف در آورد  
 روس بروز طاعون در توابع حاجی ترخان و حوز

انام اهالی ملکه روسیه در دولت در صدد شراط خط  
 و منع نشر آن است از معمول داشتن قرابتن و غیره  
 خبر رسیدن از حاجی ترخان که مرض طاعون بکلی تمام  
 شده شدت فساد طاعون نهلهست و آتش زدن  
 انها چند شهر معتبر مثل ارا سورغ و ابرویت و پارم و  
 غیره را و انباشتن این طاعون در خط راه آهن نزدیک  
 مسکورا که معبر امپراطور است بنفت و در بنامت که  
 هنگام عبور محترق شده با امپراطور اسپر رسانند  
 از فضا بجز محترق نشده و بسا امت زان نقطه  
 که گذر آتش گرفته بموجب سخط امپراطور حکم  
 مقتدر مامورند که با کمال تسلط و اختیار طاعون را  
 نهلهست از رفع و دفع کنند انتشار یافته است که بین  
 دولتین انگلیس و روس در مسئله اسپر مرکزی  
 خاصیت و مخالفی بره ذکر کرده است دولت روسیه استغفا  
 خود داد و کسان زیاد کرده است  
 عثمانی بین این دولت با منس و روس و یونان گفتگوی  
 بسیار است در امور و لا پان سر حدی و تعیین حد  
 انها سلطان عثمانی بدولت انگلیس قول صریح میداد  
 بر غزل خلد و مضر که رفتارش مرضی خواطر فرانسوی  
 انگلیس بوده و حاضرند که حلیم پاشا را بجای او خلد  
 نمایند اسمعیل پاشا خلد بمصر بخواست دولت معظمه  
 فزاک خصوصاً حکم المان از خلد بوی استغفا نموده  
 و توفیق پاشای پیرش در عوض بخلد بوی مضر  
 منصوب شد خیرالدین پاشا از صد ارتن معاف و  
 معزول و عارفی پاشا بجای او منصوب شد  
 فرانسه رئیس جمهوری این دولت مارشال ماکا هو  
 از پاشا استغفا نمود زول گروی بر پاشا جمهوری



فرانس و کامبیا بریاست مجلس شوری منتخب و برقرار  
شدند الحزب پرشورش و بلوای غامی کرده اند که دولت  
مجبور بتدارک حرب و اسلحه گردید  
یونان مأمورین که برای تعیین حدود سرحد یونان  
و عثمانی انتخاب شده بودند حرکت کرده بشهر یانینه که  
مبتداعه همه اجزاء کبسون است وارد شدند

**سنة یکم هزار و دو و بیست و نود و هفت از هجرت  
مطابق سال نبوی چهارم از جلوس همایون**

افغانستان بعد از استعفاء جبری امیر یعقوب خان عبد  
الرحمن خان که از نبی اعمام او و مدت ها فراری و محاکم  
روس پناه جستجو بود انگلیسها آوردند و امیر فغانا  
موردند شورش ما بین عساکر عبد الرحمن خان و ولی ناز  
افغانستان شورش سخت در هرات و قتل حاکم هرات  
چین مراده پلپتکی این دولت و دولت روس نزد  
با انقطاع است  
بنکی دنیای جنوبی فتح قشون شبلی و غلبه این قشون  
بر عساکر منفق پر و بلپوی کفنگوی مصالحه بین  
و شبلی بنمایند بگری دولت انانینی

المان در وقت انعقاد مجلس پارلمنت امپراطور و دیگران  
نطقهای سلطنتی اصرار و مبالغه در از پاداستعداد  
حریتم نمود بلا حظه استعداد آرمی هم جوار اتملک  
المان

انگلېس خبری که افغان در حضورت و نفاق با دولت  
انگلېس و مجددا بر آمدن انگلېسها در مقام تهدید و  
تنبیه آنها تصرف نمودن شهر کابل با تانیا بعلیه  
حکلهای منوالی فاعنه با قشون انگلېس ورود  
عبد الرحمن خان از ترکستان با فغانستان شناختن

دولت انگلېس عبد الرحمن خان را با امیری افغانستان  
تغلبه قشون انگلېس شهر کابل را تقبیر و زود در انگلېس  
و صدرت کلا دستون مسلمانهای هند و نشان در  
شورش بر ضد انگلېس میباشد شورش ارتدپها  
بر ضد دولت روز بروز در تریا است

ایطالیا محاجه و فشار بین پاپ و المان تمام شد عزل  
و کلای ملت و نصب و کلای جدید بحکم پادشاه ایطالیا  
کوه اتش فشان و زو و بشتن اتش فشان میکند  
اطرش جشن سال پنجاهم تولد امپراطور زلزله سخت  
در وینه و رسیدن خسارت بی نهایت بر مردم  
اسپانیا در مالاکا طغیان ابها خسارت و خرابی زیاد  
وارد آورد

بلژیک افتتاح اسپوزیسیون عمومی در شهر بروکسل  
روس این دولت در سرحدات طرف المان و اطرش  
مملکت خود جمع اوری قشون و بقیه اسلحه میکند

طایفه نیهلیست در مملکت روس بنهایت شرارت و  
فساد میکنند از اتش زدن بعضی شهرها و نهب زدن  
در زیر خطوط راه آهن که معبر امپراطور و رجال دولت  
است واضطراب عموم مردم این مملکت از شرارت این طایفه  
دولت برای قلع و قمع این طایفه اسباب نظم و نسق فراهم  
آورده و اهتمام تمام بر دفع شرارت آنها دارد

فرانس ملحق شدن جزائر با نیتی بمملکت فرانسه نصب  
مسیو بارطلی سنت هیلر بوزارت خارجه

عثمانی شدن و مشوع و محظ و غلاد در بلاد عثمانی  
شرفیاء عظیم مکه و ادرجه بقتل می رسانند همین  
پاشا بجای عثمان پاشای غازی وزیر جنک میشود  
تقبیر و زود صدور سعید پاشا وزارت خارجه عالم

این کتاب در سال ۱۳۰۰ هجری قمری  
تألیف شده است



پاشا زلزله سخت در زمهر

یونان این دولت در صدد اینست که مرزده پولیتیکه  
و آباد دولت عثمانی بهمزید بواسطه تعیین حدود

سنت بکهار و دولت و نود و هشتاد و هجرت  
مطابق سال سی و پنجم از جلوس همایون

افغانستان جنک سخت مابین امیر عبدالرحمن و سردار  
ابو تیمان در عوالی قند هار و غلبه سردار ابو تیمان و  
نصرف شهر قندهار و روگرداندن قشون سردار ابو  
خان زوی و بطرف عبدالرحمن خان رو آوردن و رفتن  
قشون عبدالرحمن خان بطرف قندهار و شکست خوردن  
ابو تیمان و فرار او بهت هرات که توپها و اعزق او بدست  
امیر عبدالرحمن خان می افتد

امریکا طغیان رودخانه در این اقلیم که موجب خرابی آب  
و هلاک بسیاری از نفوس میگردد

انائونی انعقاد عهد تجاری و دوستی این دولت با چین  
و فن رئیس جمهوری این مملکت بواسطه زخم طایف کتو  
نام پس از چندی ارتور بر ریاست جمهوری برقرار میگردد  
پانچین بسیار سخت در شهر نوبک

افریقا تونس عساکر فرانسه شهر صفاقس را کلوله یابان  
میکنند جنک سخت در حاکم با اعراب و قوچان فرا  
در تونس

مارک بروز طاعون در این مملکت مصر شورش قشون  
مصری بر ضد خدیو و محاصره نمودن آنها فخر خدیو را  
اسپانیا افتتاح مجلس شورای ملاقات سلاطین اسپانیا  
و پرتغال

المان ملاقات امیر اطور المان و امیر اطور روس در  
دائرنیک و ملاقات امیر اطور اطریش در شهر کاستن

انگلیس و کلای دلند از مجلس پارلیمنت اخراج میشوند  
شورش و انقلاب سخت در آرلند عساکر انگلیس فرستاد  
و انقلب میکنند

ایطالیا زلزله شدیده در شهر ناپل و خرابی خسارت زیاد  
روس انعقاد مصالحه مابین روس و چین کشتند  
امیر اطور روس الکساندر دویم بدست نهبلیستها  
در پترزبورغ در سپرد هم مارس جلوس الکساندر دویم  
و بعهده با امیر اطوری تمام مملکت روس روساکف و  
چهار نفر از همدستان او که قتل امیر اطور را سبب بودند  
پس از تحقیق بدار او بچند بقعه هدیه سنهای قتل امیر  
گرفتار شدند پس از استنطاق معلوم شد که رئیس پلیس  
پترزبورغ هدیه مفضرتین بوده فتح کولک پتیه بدست  
ژنرال اسکلف پانچین سخت در مسکو

عثمانی اجاع سفرای کبار در اسلامبول برای وضع منشا  
مابین عثمانی و یونان بروز طاعون با مرضی شبیه تب  
در عراق عرب استنطاق مدحت پاشا و سایر اطراف که  
متمم بقبل سلطان عبدالعزیز خان میدهند مدحت پاشا  
و هشت نفر از همدستانها او را حکم بقتل و درون نظر مجلس  
مؤید دادند پس از آن بتوسط تمام سفرای کبار از قتل  
مدحت پاشا و سایرین گذشتن حکم مجلس ابدی او منبیا  
بروز و با در مکه معظمه

فرانسه عساکر فرانسه در سرحد الجزائر و تونس در جنکند  
فتح فتر و آن از شهرهای تونس بدست قشون فرانسه  
هانزی برین بر ریاست مجلس و کلای پارلیمنت بر قرار می  
شود وزراء فرانسه مغزول و مسبوگامیتا تصد اورت  
منصوب و مامور بتشکیل وزارتخانه است  
یونان منازعه مابین عثمانی و این دولت قریب بظهور



است سفری در دل خارجه که در دیوان هستند این دولت  
وامان از جنک با عثمانی میباشد

سنت بکهار رود و دست و نود و نه از عجزت  
مطابق سال سی و ششم از جلوس همایون

تا ثانی بتکلیف نیا از این دولت سفری با بران ناموم میشود  
طغیان ارب و شهر سبستانی جمعیتی کثیر را عرق و شهر را  
خراب میکند

بر ذیل افتتاح مجلس پارلمنت

برو منازعه مابین جمهوری پرو و جمهوری شبلی  
شبلی عهد مصالحه مابین شبلی و بلوی

اروپا اطیش مابین این دولت و افلاق بغداد کند و  
است در هشتم ماه دسامبر حقوق در پاشا خان در بنگ

در پینه زیاده از هزار نفر تلف نمود بروز شورش در  
ابالوت هرتک و لینی شکست باغبان عساکر اطیش

را از طرف سلطان عثمانی نشان امتیاز برای امپراطور  
اطیش ارسال میشود

اسپانیا انعقاد عهد تجارت مابین این دولت و دولت  
فرانسه

المان بجهت دوستی این دولت با دولت عثمانی ژنرال را  
داد قبول حامل نشان از طرف امپراطور المان برای سلطا

عثمانی شد محاربه و کلاهی ملت با وزراء دولت در باب  
دخانیات که بیع و شرای آنرا مخصوص بدولت کند

جمیعت المان در این سال از این قرار است پنجاه و شش کرد  
و سیصد و چهل هزار پرستان روسی و دو و کوه رود و

و بیست و چهار هزار کاتولیک و یک و دو و شصت هزار  
روسی هزار نفر ازاد بان مختلفه و هفتاد و سه هزار بیهوده

انگلس شورش سخت در دارند و سوزاندن باغبان

اکثر اینست و لای زاد پوانه بطرف پادشاه انگلستان چنان  
خالی میکند بدون اینکه کلوله معظم لها بخورد در

دوبلن پای تخت دارند باغبان فرمانفرهای دارند لای  
کوندیش و بورد و ز پرش را بقتل میرسانند عراقی پاشا

از صاحب منصبان نظامی نجد پومصر شورش و فی الواقع  
مصر را بهم زد بالاخره کفر تار و مقهور انکلیسها شد اگر

چه معروفست دولت انگلیس و از انضام کرده بود و پولی  
زیاد با داده بود بلکه میگویند از اول هم بجزایر

انکلیسها علم شورش را افراشت حالا در جزیره سبیلان  
سفایر جنگی فرانسه و انگلیس بطرف مصر حرکت میکنند

که خدا پورا از شتر عراق پاشا حفظ نمایند یکی از اینست  
دولتی را معاندین دولت اتریش میزنند

ابطالیا جمعیتا بپنجاه در این سال پنجاه و هفت کرد  
چهار صد و پنجاه و دو هزار نفر

روس پانزده نفر از اینها بپنجاه خود را بلباس قشون  
ملبوس کرده خواستند بعمارات سلطنتی ورود نموده

امپراطور را بقتل رسانند آنها را کفر نه حبس کردند  
دولت نهایت اهتمام زاد را فنا و اعدام این طایفه طاعنه

دارد و همه روزه جمعی را حبس نموده و بعضی را اخراج  
و برخی را بقتل رسانده قوت ژنرال کفان حکمران

ترکستان امپراطور روس لقب پادشاهی ترکستان را  
بالقاب سلطنتی خود الحاق میکند پرنس کرچاکف

صدراعظم این دولت در شهر بادن با در وفات نمود  
عثمانی شورش سخت در سودان بروز زلزله شد

در اناطولی عبد الرحمن پاشا بجای سعید پاشا  
صدراعظم میشود سعید پاشا بوزارت خارجه بر ترقی

میکرد سلطان باغبان کبری عراقی پاشا را اعزاز میکند



صدورت سعید پاشا وزارت خارجه غارنی پاشا

فرانس مسبوکامینا صدر اعظم و وزیر و دایره او معزول می  
شوند فون گامینا از رجال معزول فرانس برین ناپلیون  
اعلانی در حقوق سلطنتی خود طبع و منتشر نموده هند با حکم  
دولت مجوس میگردد ژول فری صدر اعظم میشود  
هلاند طغیان آب که اسباب بحرایی میشود

یونان معاهده این دولت با دولت عثمانی در تعیین سرحدات  
عساکر یونان عبارت است از بیست و یک هزار و سیصد و  
هشتاد و نه نفر پیاده و هشت هزار و شصت و هشت نفر  
توپچی سه هزار و سیصد و نوزده نفر مخیران و چهار هزار و  
صد و پنجاه و چهار نفر اسباب و هزار و شصت و شصت  
و پنج نفر صاحب منصب است مسبوک اند روس صدر  
اعظم یونان وفات مینماید

افریقا تونس شهر قسنه تصرف عساکر فرانس در می آید  
فون محمد صادق بیگ والی تونس در بیست و هشتم اکتبر  
جلوس برادرش علی بیگ بجای او

زولو لاند سیتوانو که در لندن سیاحت میگرد مستقل  
سلطنت زلوس معاودت میکند

مصر بروز و بادرمصر سفایر جنگی فرانسه و انگلیس  
بمحاذی اسکندریه ورود میکنند و عریک پاشا حکم به  
ساختن استحکامات در ساحل میدهد ورود در پیش  
پاشا از جناب سلطان عثمانی بمصر برای استنراج وضع  
اطهار خد پویدر پیش پاشا که سازش مابین او و عریک  
پاشا غیر ممکن است شورش مردم در اسکندریه و قتل  
جمعی از فرنگیها در دهم ژوئیه سفایر جنگی انگلیس بنای  
کلوهریزی را بشهر اسکندریه میکند از بند و بعد از وارده  
سلطنت تمام فلوکس جات اسکندریه تصرف عساکر انگلیس

درآمد خدیوم مصر بقصر رأس الطین پناه برده برای حفظ  
خود از عساکر انگلیس کمک میطلبد عربی پاشا در  
حوالی اسکندریه اردوی خود را متخصن میسازد و پس  
از چند روز با قشون زیاد به نزال الکبیر رفته متخصن می  
گردد انگلیسها ابوقهر و بغاز سوئز را منصرف شدند  
ززال و سلی بطرف نزال الکبیر حرکت میکنند روز سیزدهم  
سینامبر قشون انگلیس با قشون عربی نلالی مینماید  
و شکست سختی باو میدهد عربی بزقازبق میگردد  
روز چهاردهم و نوزدهم بی زحمت و مانعی و سلی سردار  
عساکر انگلیس وارد قاهره میشود عربی مجوس میشود  
در بیست و ششم خدیو وارد قاهره شده استعداد  
عساکر عربی چهل و چهار هزار پیاده هجده هزار سواره  
چهل هزار عرب بدوی صد و چهل و سه عراده توپ  
قشون انگلیس و مصری تقریباً چهل هزار نفر میباشد  
حکم قتل عربی از مجلس استنطاق صادر میشود خدیو  
از قتل او کذب شنیده و او را مجرماً سپلان میبرند خروج  
متممندی در سودان شکست عساکر مصری از همه است  
که بدفع او مامور شده بودند

سنه یک هزار و هشتصد و هشتاد و  
سازمانی میلادی

در اطریش جشن سال دو بیستم شکست عساکر عثمانی  
را که محاصره وین پای تخت اطریش را کرده بودند با  
تشریفات کامل برپا داشتند پادشاه اسپانیا که  
با المان رفته بود در مراجعت بمملکت خود از پاریس  
گذشت چون ملتبس بلباس نظامی المان بود اهالی  
پاریس نسبت باو بی احترامی نمودند و با نهایت خفت  
مشابه ان پاریس بمملکت خود رفت



مسافرت و بعهده المان با سپاه اول محض در مجبوری حادثه  
 که در یاریس پادشاه اسپانول روداده بود فون کنت  
 دشامبر در شاهزاده های خانواده قدیم که مدتی بر  
 سلطنت فرانسه بود (هوه) پای تحت مملکت نام را قسطن  
 فرانسه در ماچین تصرف کردند و از این بعد مملکت آنا  
 در زنجامت فرانسه خواهد بود تو دوک پادشاه انام  
 میبرد فوجات منهدی در العید و در سودان چند  
 هزار قشون مصری لبررداری حکس صاحب منصب انکلپس  
 در جنگ منهدی کشته میشوند در کلکنه اکتیویس  
 عمومی ایجاد میشود در اش شهاب از شهرهای ایتالیا  
 زلزله اسباب هلاکت جمعی خرابی بنی زباید میشود  
 کوه اش فشان کر آکا تو در تنگه سند طغیان میکند  
 بروز و باد مصر مختار پاشا از طرف دولت عثمانی معا  
 برین میشود که باد دولت المان عهد نادانی و تجاوزی  
 ببندد قشون مصری لبررداری حکس که منهدی  
 انها را معدوم کرده هزار نفر بودند

سنه یک هزار و هشتصد و هشتاد  
 و چهار از تاریخ میلادی

مسافرت و بعهده اطیش با زوجه اش با اسلامبول  
 عساکر فرانسه در ماچین که عداد سی هزار نفر هستند در  
 تنکن فوجات کرده با پادشاه مملکت انام تجدید معا  
 میبایند فون رواز و زرای بزرگ فرانسه عساکر فرانسه  
 بجز ایجاد آسکار میروند بروز و باد در بعضی بنیاد  
 فرانسه در مملکت تنکن عساکر فرانسه با عساکر چین  
 جنکند زغال کردن از سردارهای انکلپس از لندن  
 مامور مصر شد که بحر طومر رفته جلوی کبری از زرقا  
 منهدی نماید طوفانهای سخت در سواحل انکلپس

اسباب عرق با کشته باشد زغال گراهام سردار  
 دیگر انکلپس در سواکین با منهد پین می جنکند و عثمان  
 دجه و اشکست میبرد فوجات منهدی سبب و  
 انکلپس می شود فون پرنس اورانتر و بعهده هونگ  
 ترکانهای و خود را در تحت سلطنت روس قرار میدهند  
 و بعهده روس عرفا مکلف میشود با کرسر دارد دیگر  
 انکلپس در توخار با منهد پین مقابله کرده شکست خورد  
 فون مدحت پاشای معروف شهر تبراز شهرهای  
 سودان بصرف منهدی در میباید افناح اکتیویس  
 عمومی در شهر فیلادلفی بنکی دنیا دولت المان در  
 سمت جنوب افریقا آن گرا به گنار امانت صرف میشود و  
 کامرون راهم تصرف میکند در افریقا

ملاقات سه امپراطور المان و روس و اطیش با یکدیگر  
 در اندالوزی از شهرهای اسپانول زلزله خرابی  
 رساند و بیشتر از ده هزار نفر در برآوار تلف میشود  
 ایجاد مزاجت عرقی که خطبه عقد بوضع دینی لازم  
 بنسبت در مملکت فرانسه لرزه و زلزله از طرف دولت  
 انکلپس فرمانفرهای هند میشود بروز و باد را غالب  
 بلاد ایتالیا در نهایت سختی

دولت عثمانی مدعی بر افلاس است که آنچه را که قرض  
 نموده است از مملکت اصل او فرماید سردار  
 قشون انکلپس در مصر و سلسلی باشان زده هزار قشون  
 انکلپس در وادی حلفه حاضر بجهت سبب خرطوم  
 میشوند بعضی جنگهای سخت میبایند اما کاری  
 از پیش نمیبرند

سنه یک هزار و هشتصد و هشتاد  
 و پنج از تاریخ میلادی

از تاریخ  
 سنه یک هزار و هشتصد و هشتاد و پنج



انتخاب گلوگانند بریاست جمهوری اناطولی بنکی دنیا  
 پرنس بیزمارک سال هفتادم عمر پنجاهم نوکرش را که  
 مقارن با بنوق است با نهایت تشریفات معلوم میسازد  
 فوت فرزندیک شارل برادرزاده امپراطور المان و سر  
 مشهور پادشاه بلژیک موافق قرار داد بکه در برلین  
 دول معتبره ترنگ داده اند قبول پادشاهی کونکو  
 یکی از مالک عظیمه افریق را می نماید و پادرمادرید  
 پای تخت اسپانول و در اغلب بلاد اینملکت قشون  
 فرانسه سرداری نکرده در تنکن عساکر چینی را شکست  
 میدهد و کلونک را از تصرف چندبها بیرون میاورد  
 و بلافاصله شکست سختی از عساکر چینی فرانسه میخورند  
 مصالحه مابین فرانسه و چین فون و بکتور هوکو  
 از شعری معرف در مملکت فرانسه عساکر انگلیس  
 بطرف خارطوم مصر میروند و در طرف مقابل دشمن  
 بلاعبه زیاد میبینند متهمدی خرطوم را منصرف  
 میشود و ژنرال کردن را که در خارطوم بود بقتل  
 رساند پیش قزاق قشون روس نازوالفقار تباک  
 افغان نزدیک هرات ناخست میزند ملاقات امیر  
 افغانستان امیر عبدالرحمن با فرمانفرمای هند و  
 فرستادن عساکر زیاد انگلیس بصرجاتان افغان  
 تلافی در دهنه قشون روس افغان در سر حد سبب  
 وحشت بروز جنگی مابین روس و انگلیس میشود  
 در کانادا جمع بوضه دولت انگلیس درخواستند  
 عساکر انگلیس در مصر مغلوب مهتد شده مملکت  
 سودان را غلبه نموده داخل مصر میشود و زاری انگلیس  
 بریاست کلادستون مغزول و وزرای دیگر بریاست  
 سالیسور تعیین میشوند دولت ایتالیا چند هزار

نفر از قشون خود را بسمت صلب که از بنادر دریای سرخ  
 است و نزدیک بصرجاتان حبشه است مامور میکنند  
 عساکر ایتالیا مصوعه را از بنادر بحر سرخ نزدیک حبشه  
 تصرف میکنند عساکر انگلیس مجبور اسودان را خانی  
 کنند و دولت انگلیس از منازعه با مهدی و تصرف  
 خارطوم صرف نظر میکنند ژنرال گرام از سردارها  
 بزرگ و مدتی هم ریاست جمهوری اناطولی نموده بود پمیر  
 یکدست کشتی جنگی المان و تکبار را هتد میکند که  
 اراضی منصرفه المان را در افریق محترم دارد و در آنجا تاخت  
 نماید فون الفنس و از دهم پادشاه اسپانول بسلطنه  
 زوجه اش که حامله است تخطد بریاست گروی در جمهور  
 فرانسه مهدی سودانی پمیرد مامورین انگلیس و  
 روس در تعیین حدود افغانستان مصمم اند ابتدا ای  
 منازعه مابین دولت انگلیس و مملکت پمیر بعد از آن  
 جنگی بشو پادشاه پمیر اسیر انگلیسها میشود و پای تخت  
 پمیر بقتل عساکر انگلیس آید و مملکت پمیر جز  
 منصرفان انگلیس در هند و سمان میشود  
 مابین بلغارستان و سر دستان نزاع سختی میشود والی  
 بلغارستان غلبه میکند مملکت روملی شرقی بدو  
 عثمانی میشود والی بلغارستان پرنس با تبرک بدین  
 زحمت روملی شرقی را منصرف میشود

سنه یک هزار و هشتصد و هشتاد و  
 شش از تاریخ میلادی

الیا کلپوم اول امپراطور المان خیز سال ۲۰ سلطنت  
 خودش را در مملکت پروس میگیرد (باوپر) بواسطه  
 جنون در هات سختی در زواج پادشاه له و دوم بی عیش  
 لئوپولد بنیاب سلطنت برقرار میشود و مقر سلطنت



بقصر بک از حضور دولتی قرار میدهند و پادشاه همچون  
 را انجام میدهند در ۱۳ ژوئن شب پادشاه با ویر با طبیب  
 مخصوصش دکتر کورن خودشان را در دریاچه این عمارت  
 غرق و هلاک میسازند و این برادر پادشاه که ان هم نیز  
 مبتلا بجنون است بسطنت با ویر که ارت او بوده است  
 تعیین میشود و ملک امورات کشور و لشکر با اختیار الویو  
 نایب السلطنه سابق اذکراست اسپانول ملکه کسمت  
 نیابت سلطنت دارد در ۱۷ مه پیری میرابد موسو با فخر  
 سپرد هم پادشاه اسپانول میشود و نایب سلطنت بکوه  
 او میدهند

فرانسه مبلغ بیست هزار تومان دولت از برای ایجاد بصر  
 خانه مایه میکند که در اینجا مسیو باستر حکیم معروف  
 معالجه اشخاص که سنگ هارا آنها را کزیده است نماید و  
 انکشاف این معالجه که از معالجات عهد و معتمد است بواسطه  
 همین شخص که مسیو باستر باشد شده است شاهرادها  
 که پدرانشان از هر سلاله که در فرانسه خدمت کرده اند  
 بحکم دولت جمهوری از مملکت فرانسه اخراج میشوند  
 انگلیس و سایر اقوام هند الحاق تمام مملکت پیرمه را  
 هندی و سنان رسماً اعلان میکنند عساکر انگلیس عاجز از  
 مقابله متمدن پیر در سودان هستند و از این تاریخ بعد  
 صرف نظر از تأمین سودان میکنند و غذای طایفه و  
 بریاست مسیو کلادستون استعفا از وزارت میکنند  
 شهر مندی پای تخت پیرمه که نازه انگلیسها منصرف  
 هستند با عینها آتش میزنند

یونان دولت فرنگ متحداً مباحثی شده وضع اشکالاتی که  
 مابین عثمانی و یونان بوده میباشد منازعه که بین دولتین  
 در تیب نظهور بود بان واسطه قریب بصلح میشود

روس بکدست از عساکر روس وارد پنجاه افغانستان  
 شدند انجا را منصرف کردند و در مسکو که امپراطور  
 رفت بود کلانتر شهر در حضور اعیان با امپراطور گفته بود  
 که عمیقاً در سلطنت او خواهیم دید که صلیب عیسوی  
 در بالای کنبه مسجد ایا صوفیه اسلامبول افراشته  
 خواهد شد صربی مصالحه مابین صربی و بلغاری  
 عثمانی دولت عثمانی پرنس الکسندر را بحکومت و عمل  
 شرقی اما پنج ساله نه زیاد تر میباشند شاکر پاشا  
 فرمان حکومت پنجاه ساله را از جانب سلطان برای پرنس  
 الکسندر میدهد

انائونی بنی بنا فوت جنرال کرام اذا عاظم ان مملکت  
 زلزله سخت که شهر کارلستون را معدوم میکند افتخار  
 مجسمه آزادی که جمهوری فرانسه بجمهوری انائونی  
 هدیه کرده بود در نیویورک این مجسمه بجای چراغ بحری  
 نیز بکار میرود

المان معاهده با انگلیس در تعیین حدود منصرفات  
 این دولت در مغرب فرقی

اطریش ملاقات امپراطورین اطریش و المان در کاستر  
 فوت کنت بسنا زاعاظم رجال این دولت و رود مامورین  
 بلغاریستان بوی که والیکری بلغاریستان را پرنس  
 کوپورک تکلیف میکنند

ماچین انام بعد از فوت لودویک شافونک بجای او سلطنت  
 منصوب میشود

فرانسه گروهی مجدداً بریاست جمهوری در این مملکت منتخب  
 میشود

انگلیس عزل و غذای کلادستون و نصب دستگیر  
 وزیر بریاست سالسبورگ فرستادن ده هزار قسوت  
 انگلیس

اینگلیس  
 در این جنگ  
 در این جنگ  
 در این جنگ



بملکت پرمه

ابطالیا قوت منقنی از اعظم رجال این دولت  
 روس راه آهن ماورای خزر از ساحل دریای مازندران  
 ناشهر و مصفوح میشود  
 عثمانی مرادیه دولتی مابین عثمانی و روس در نهایت  
 سختی است الکساندر با تبرک راهالی بلغارستان از  
 والبکری خود عزل کرده و تشکیل دولت جمهوری مینماید  
 الکساندر با تبرک را که از بلغارستان بیرون کرده بودند  
 مجدداً جمعی که هواخواه او بودند ببلغارستان میآوردند  
 بواسطه بی میلی دولت روس با الکساندر را واسنعا از  
 والبکری بلغارستان میکند

سنه یکم از وهشتند وهشتاد  
 وهفت از تاریخ میلادی

المان عدل قشون المان را بر آنچه هست علاوه میکنند  
 امپراطور المان کومر اول سنین عرش بنود و یک شهبه  
 میرسد و در امپور از اغلب مالک فرنگ و کلاعه عهد  
 بتهنیت می آیند در بهار امسال و بعهده المان فرزند  
 که چندی بود مبتلا بدرد کلو بود و کتر ما کنزی طیب  
 انگلیسی امپراطور خود منجیح میکنند امپراطور المان  
 نظریکه دریای بالیک را بد دریای شمال باید وصل  
 کند بدست خود شروع با افتتاح کار او مینماید  
 اطرش ارشید و لالبرت از منسوبین خانواد سلطنت  
 سال ششم دخول خود را باموریت نظامی برپا میدارد  
 فرانسه بعضی از جواهراتیکه متعلق ببلارطین قدیم  
 فرانسه بوده است دولت فرانسه به قصد هزار نومان  
 میفروشد

انگلپس قشون انگلپس در مملکت پرمه سی و یک نفر آمد

و پانصد وهفتاد و یک نفر است و از ابتدای جنگ با پرمه  
 تاکنون بدینتر از سه هزار قشون انگلپس تلف شده اند  
 دولت انگلپس در پرمه باهالی سخت گیری میکند  
 لرد جورج چپل در یکی از مجالس بزنگ اظهار میدارد که  
 عساکر برتری و بحری انگلپس اگر جنگی در بدو دهد حاضر  
 و قابل برمدانند نیستند و در ۲۲ ژوئن اینسال جشن  
 پنجاهم ملکه برپا میشود و اغلب ولات عهد و شاهزادگان  
 و امر و اعیان دولت روی زمین بجهت تهنیت این جشن  
 در لندن حاضر میشوند

ابطالیا قشون این دولت که در مصفوح بود شکست سختی  
 از جنبشها میخورد زلزله در بعضی از نقاط ابطالیا  
 اسباب خرابی است

هولند پادشاه هولند سنین عرش بهفتاد و یک  
 شمس میرسد

روس پلس پترزبورغ انکشاف جمعی میکنند که قصد  
 قتل امپراطور دارد فرمان امپراطور روس در منع تملک  
 غنای در اراضی خاک روس صادر میشود

عثمانی بروز قشون جزیره قندی و رود سپر رود  
 سفر کپیر انگلپس در اسلا مبول برای وارد امور  
 مصر و البکری پرمه فریباند در مملکت بلغارستان  
 ثابت میشود

فرانسه مسپو و بلسون داماد مسپو کروی رئیس جمهور  
 فرانسه مقام بعضی تعلبات است و رود امپراطور  
 برزبل بازنش بیارپس و منزل کردن در کاند هولند  
 و نارد نام اسبابی اختراع کرده که بواسطه آن اسباب  
 بالون را به سمت در هوا حرکت میدهد در اما او  
 در ص قباب کلیه در پارپس میگرد و شده هانزبان







مارک طابقتی بنی فاسم از طوائف اعراب سلطان مارک  
شوریدند

سنه یک هزار و هشتصد و هشتاد  
وهشت از تاریخ میلادی

اتاؤنی بنی بنا دولت اتاؤنی بدولت چین تکلیف می  
کند که من بعد مهاجرین چینی ادواتاؤنی قبول نخواهند کرد  
المان ولعهد المان که در سائر موازین ابطال است  
بواسطه مرض کلوه که چندی است مبتلاست جراحان  
کلوی ورامبتکافند در ۹ ماه مارس امپراطور کپور اول  
امپراطور المان فوت میکند ولعهدش که در سائر موازین  
مرض بود خود را فرزند یک ستم خوانده با حال مرض برین  
امده جلوس میکند آمدن ملکه انگلیس برین عبادت  
امپراطور مرض که دامادش بوده ازین فرزند یک ستم  
امپراطور المان فوت میشود و کپور دوم پیرش امپراطور  
میشود دکتر اکثری طبیب انگلیس را عقیده اینست ما  
که در گوش امپراطور حال المان چندین سال است کاه  
بروز میکند بالمال اسباب هلاکت او خواهد شد زیاد  
ازین دو سال دیگر نخواهد کرد مسافرت امپراطور المان  
ببطر بوزغ و داناتر و سوئد و در بعضی از مالک المان و  
مملکت اطیش و مملکت ایتالیا مارشال ملک از خدمت  
استعفا کرده والد رس سردار کل قشون المان میشود  
پرئس صوفی خواهر امپراطور المان نامزد ولعهد بنی  
میشود

اطیش مسافرت ولعهد اطیش و زوجه اش در راه  
و بنی امپراطور اطیش چه سال تمام است سلطنت  
کند و داخل چهل و یک میشود پرئس رودلف ولعهد  
اطیش را در اطاق خود کشته شده میباید بضرر

طیایحه بعضی عقیده بر اینست که خود خود را کشته است  
و بزعم جمعی او را کشته اند این واقعه در اوایل ۱۸۹۹ اروداد  
اسپانول (افناح اسپوز پسون در شهر بارسلون از  
بنادر اسپانول و طغیان ابها و بارندگی زیاد اسباب جزای  
شده است

فرانسه فلوه که رئیس مجلس پارلمن میشود و زوال بولانژه  
بنای فنه جوئی را میکند و مارشال لبون از سردارها  
قدیم فرانسه میبرد و زوال بولانژه و فلوه جنگ طیایحه  
میکند مسپوشوردل که از علمای معتبر فرانسه است  
صد و دو سال شمسی که صد و پنجاه قری باشد از  
سنتش گذشته و در هایت عقل و شعور و سلامتی بدین  
میکند

انگلیس و زهر جنگ انگلیس زیادتی قشون و استحکامات  
حرب را در اطراف شهر لندن تکلیف میکند در هند و  
نزاعی مابین قشون انگلیس و اهالی قبت در ناحیه شکم  
میشود

ایتالیا مابین فرانسه و ایتالیا بواسطه تجدید عهد  
نامه تجاری که درین بروز میکند آمدن ملکه انگلیس  
با ایتالیا و توقیفش در شهر فلورانس قشون ایتالیا در  
مصوع با حبشه ها جنگ کرده شکست میباید  
پر توغال پادشاه پر توغال به سوئد سفر میکند  
روس در سرحدات افغانستان و روس مابین فاخته  
طایفه سالورترکان جنگ و خونریزی سختی میشود

امپراطور که بسپاحت ففقا زالی باد کوبه آمده بود در مرا  
در حوالی برکی کالسه های راه آهن که امپراطور در آنها بود  
از راه آهن مختل کرده همه نفر کشته و سی نفر مجروح شدند  
و بخود امپراطور و امپراطرس هم صد متر مختصری رسیده



### ناصرالدین شاه قاجار

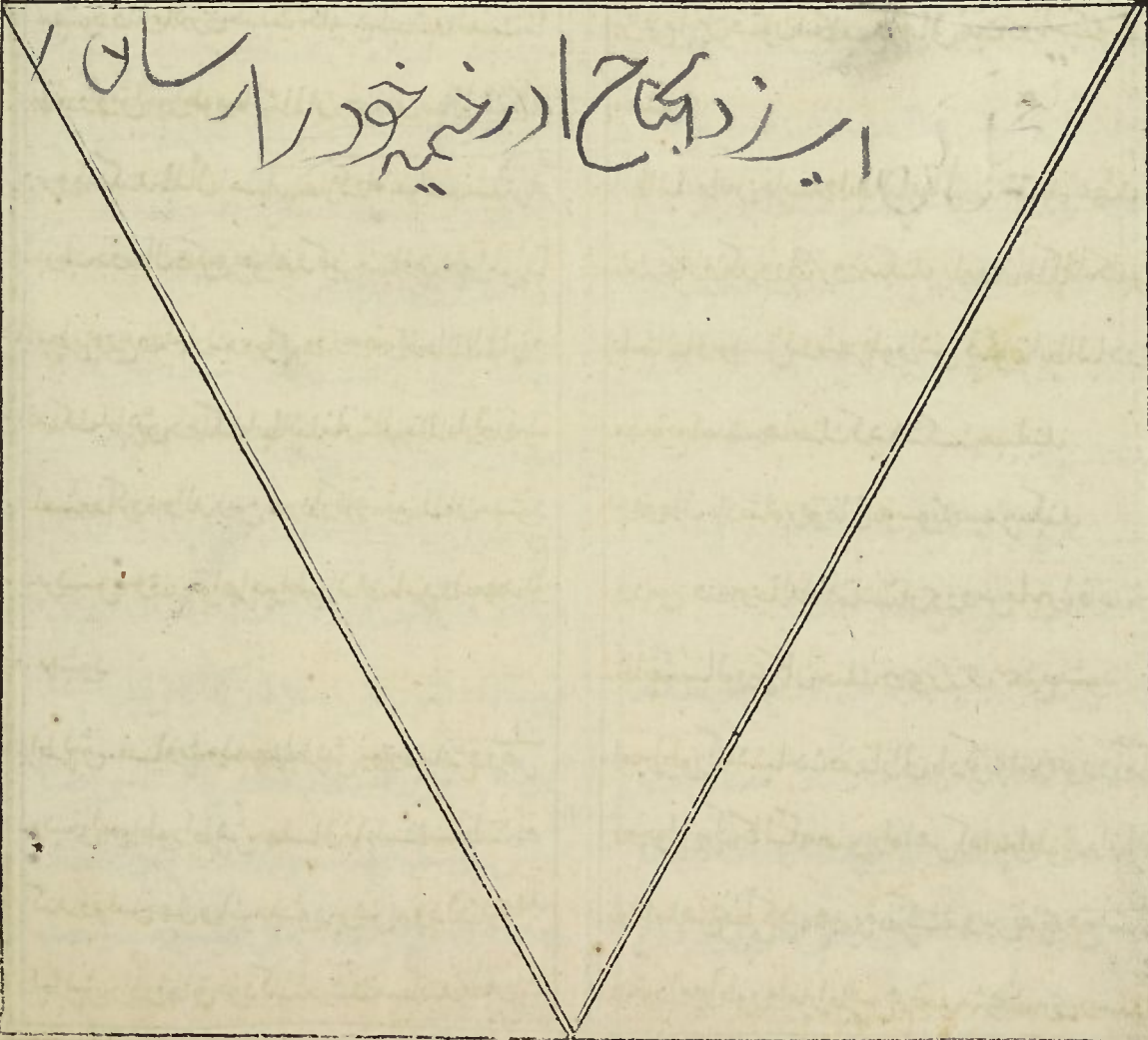
حش رأس آرا پیرنجاشی مسموم مینشود و نجاشی جمعاً پیرنجاشی  
 مسموم کردن او بپسند  
 صرب پادشاه صرب زوجه خود را طلاق میدهد  
 مارک سلطان مارک بلاد سوس لافضی اکتبه متصرف میشود  
 افغانستان اسمی خان پیر عوی امیر عبدالرحمن خان که  
 حاکم ترکستان افغانی بود با امیر افغانستان مشهور و بعد  
 از چنددی مجادله مغلوبان و از بجاک روس میکند  
 مکزیک دریای تحت این دولت زلزله های سخت میشود

عثمانی باغواهی دولت روس باهالی بلغارستان اعلام  
 کند که والیکبری پیش فرزند پاندر بلغارستان غیر مشرع  
 و بطور غضب است و بنا بعهده که مابین دولت عثمانی  
 و دولت انگلیس و فرانسه منعقد شده است بهر مجمع الیچین  
 سوئز اگر جنگی در فرنگ رود هد از او خواهد بود راه  
 اهلی که مالک فرنگ را با اسلامبول وصل میکند افتتاح  
 شد که حال مسافرت از اسلامبول بتمام بلاد فرنگ بواسطه  
 راه آهن سفر میکنند

و یادگهانند موزد و خرابی زیاد میرساند

### حمدالله که اختتام یافت و انجام گرفت تصنیف و تصنیف کتاب آثار و الآثار در تقریر احوال چهار سال

شمسی از سلطنت شهریار معدلندار ظل الله الممدود فی الارضین حافظ شریعت سید المرسلین ما  
 آباء و اولاد و اولاد محمد آل محمد اطهار و روز یکشنبه هفتم شهر جماد الاصل از شهر سال هجرت ۱۲۳۰  
 سبصد و شش و شصتی هجری مطابق سنه سی و پنج قان بیل ترکیه قدوق الفریغ من توبه بود لاریت نام محمد المحرم سنه ۱۲۳۰



این کتاب حق مالک



# فهرست اسامی سلاطین فارس و بلاد آن

السلطان فتحعلی	ولادت سنه ۱۱۶۷	جلوس سنه ۱۱۳۳	مدت سلطنت شتر سال	رحلت سنه ۱۱۳۹	عمر ۷۱ و ۷۲	مدفن خواجه تبرک
محمد حسن شاه	ولادت سنه ۱۱۲۷	جلوس سنه ۱۱۶۴	مدت سلطنت هفت سال	رحلت سنه ۱۱۷۲	عمر ۴۵	مدفن عبد العظیم
حسنقلی ملقب بکوند سوزشاه	ولادت سنه ۱۱۶۴	جلوس سنه ۱۱۸۴	مدت سلطنت هفت سال	رحلت سنه ۱۱۹۱	عمر ۲۷	مدفن استرآباد
افانچه شاه مرحوم	ولادت سنه ۱۱۵۵	جلوس سنه ۱۱۹۳	مدت سلطنت هفت سال	رحلت سنه ۱۲۱۱	عمر ۱۶ و ۱۷	مدفن اشرف
فتحعلی شاه مرحوم	ولادت سنه ۱۱۱۵	جلوس سنه ۱۲۱۲	مدت سلطنت سی و پنج سال	رحلت سنه ۱۲۵۰	عمر ۳۵	مدفن قم
فای السلطنه عبدالعزیز مرحوم	ولادت سنه ۱۲۰۳			رحلت سنه ۱۲۴۹	عمر ۴۶	مدفن مشهد
محمد شاه ظاہر شاه	ولادت سنه ۱۲۲۲	جلوس سنه ۱۲۵۰	مدت سلطنت چهار سال و شش ماه	رحلت سنه ۱۲۵۶	عمر ۳۴	مدفن قم

سلسله



# سلطنة عظمى

السلطان بن السلطان بر السلطان الخاقان بن وديت هفتاد و دو من الهجره

نواب اشرف الاسا الار السلطنة نصره الدين ميرزا  
تولد روز دوشنبه سيزدهم شهر حاد الثانيه ١٢٩٩  
نواب اشرف والا محمد رضاميه زار كن السلطنة  
تولد روز پنجشنبه شانزدهم ربيع الثانيه ١٣٠١

## نواب هادي سلطنة اولاد نواب اشرف الاول يعهد

نواب والا اعضا السلطنة محمد علي ميرزا فولد  
يوم چهاردهم ربيع الثانيه ١٣١٩  
نواب والاملك منصور ميرزا شعاع السلطنة  
نواب والا ابو الفتح ميرزا

## نواب والا ابو الفضل ميرزا اولاد نواب اشرف الاظلم السلطان

نواب والا جمال الدوله سلطان خيبر ميرزا فولد ١٣١٥  
نواب والا ميرزا  
نواب والا سلطان محمود ميرزا  
نواب والا امير تيمور ميرزا

## نواب والا سلطان فرديز ميرزا اولاد نواب اشرف الايايب السلطنة امير كبير

نواب والا فتح علي خان امير تونجانه فولد در سنه ١٣١٢  
اولاد جلال الدوله ميرزا  
نواب والا امهد بقل ميرزا

## بنات سلطنة

نواب عليّه عاليه فخر الملوك فولد در سنه ١٢٦٣  
نواب عليّه عاليه عصمه الدوله فولد در سنه ١٢٧٢  
نواب عليّه عاليه افسر الدوله فولد در سنه ١٢٧٥  
نواب عليّه عاليه واليه فولد در سنه ١٢٧٥  
نواب عليّه عاليه ضياء السلطنة فولد در سنه ١٢٧٢  
نواب عليّه عاليه افتخار الدوله فولد در سنه ١٢٧٣  
نواب عليّه عاليه فخر الدوله فولد در سنه ١٢٧٦

الخاقان بن الخاقان فاصره الدين شجاع ميرزا  
محمد شاه بن وليعهد عباس ميرزا بن خاقان فتح شاه  
حسين قلي شاه بن سلطان محمد حسن شاه بن فتح علي  
بن امير شاه فيليخان بن محمد وليخان بن مهديخان  
بن محمد قليخان فاجار غلدر الله ملكره و ولته

## تولد نياين

شبهه شنبه ششم صفر المظفر سنه يكهزار و  
دويست و چهل و هفت من الهجرة المقدسه النبويه  
جان شهباز بن برت سلطنة

روز يكشنبه هيچدم شهر شوال المكره سنه يكهزار و  
دويست و شصت و چهار در دروازه السلطنة تبريز  
جلور مبارك بن تختگاه سلطنة

## در باره اخلاقه فاصره

در شب نهم بيستم شهر ذي القعدة الحرام سنه  
هزار و دويست و شصت و چهار كه الحال چهل و دو سال  
تمام است بلا استقلال مع الشوكه والعظه والاجلال  
سلطنة جهان نياين ميفرمايند  
ايند سلطنة

نواب اشرف الاشاهاه نشاهزاده اعظم وليعهد ميرزا  
دولت عليه مظفر الدين ميرزا ادام الله اقباله العالي  
تولد روز جمععه چهاردهم شهر حادى الثانيه سنه  
يكهزار و دويست و شصت و نه من الهجرة المقدسه

نواب اشرف الاظلم السلطان دولت عليه سلطان  
مسعود ميرزا ادام الله اقباله العالي  
تولد يوم بيستم شهر صفر المظفر سنه يكهزار و  
دويست و شصت و شش من الهجرة

نواب اشرف والا نايب السلطنة دولت عليه امير كبير  
وزير حكومت كاسر ان ميرزا ادام الله اقباله العالي  
تولد روز نوزدهم شهر ذي القعدة الحرام سنه يكهزار



نواب علیّه عالیّه فرخ الدوله قوامه ولسلطان  
 نواب علیّه عالیّه ابراز الملوك تولد در سنه ۱۲۹۰  
 نواب علیّه عالیّه اختر الدوله تولد در سنه ۱۲۹۱  
 نواب علیّه عالیّه فرخ السلطنه تولد در سنه ۱۲۹۹  
 نواب علیّه عالیّه تاج السلطنه تولد در سنه ۱۳۰۱  
 نواب علیّه عالیّه شرف السلطنه تولد در سنه ۱۳۰۲

**اخوان سلطنت**

نواب الاعباس ميرزا امك آرا نواب الاعتراف  
 عبد الصمد ميرزا نواب الاركن الدوله محمد نفي ميرزا

**اخوات سلطنت**

نواب علیّه عالیّه غفره الدوله نواب علیّه عزیز الدوله  
 نواب علیّه عفته الدوله

**اعجاز سلطنت**

نواب الامعین الدوله احمد ميرزا

**اولاد خاقان معكفور**

نواب عضد الدوله سلطان احمد ميرزا نواب محمد  
 ميرزا نواب جهان نور ميرزا امیر قومان

**امیرزادگان عظام**

**بنی اخوان سلطنت**

امیرزاده محمد میرزا سرتیپ لد نواب الامجد امیر  
 ملك آرا

امیرزاده علی بنقی میرزا سرتیپ لد نواب كن الدوله  
 امیرزاده عماد السلطنه حسینقلی میرزا سرتیپ قیچاق

ولد نواب الاعتراف الدوله  
 صاحب شاهزادگان آرا امیرزادگان

نواب حاجی سیف الدوله میرزا اولاد حرم ظل السلطان  
 نواب محمد الدوله سلطان اویس میرزا امیر قومان

نواب عماد الدوله بی بیع الملك میرزا نواب فرخ انقرا  
 سلطان حمید میرزا امیر قومان نواب مؤبد الدوله  
 ابو الفتح میرزا امیر قومان نواب محمد حسین میرزا

امیر آخور نواب ضیاء الدوله انوشیروان میرزا امیر

نواب ختمه الدوله عبد الله میرزا امیر قومان نواب  
 حاجی هبائه الدوله ساسان میرزا امیر قومان نواب

عمید الدوله کبوتر میرزا نواب معز الدوله استغیث  
 نواب نصره السلطنه رفیع الله میرزا نواب حاجی

حسنا السلطنه ابو النصر میرزا امیر قومان نواب  
 شفاع الدوله حاجی سلیمان میرزا امیر قومان نواب

نصره الدوله عبد الحسین میرزا دارای امینا امیر قومان  
 نواب سهام الملك مهدی قلی میرزا نواب سیف الدوله

سلطان محمد میرزا نزال اجودان مخصوص حضور  
 مبارک نواب امیر خان سردار و جبهه الله میرزا

امیر قومان نواب احتشام الدوله عبد العالی میرزا  
 نواب سلطان الحسین میرزا نیر الدوله پشچند حضور

هما یون حکم ان پشاور نواب محمد علی میرزا امیر  
 مرحوم محمد بقیلمیرزا خاگم سراب و گمرود نواب

حشمة السلطنه محمد حسن میرزا اولاد مرحوم ایضا  
 نایب لایاله کرهان و قاضی سرحد بلوچستان و غیره

امیرزاده مرتضی قلی میرزا اولاد مرحوم عماد الدوله  
 سلطان محمد میرزا اولاد مرحوم ایضا جلال الدین میرزا

ولد مرحوم ایضا امیر الدین میرزا اولاد مرحوم ایضا  
 حاجی سلطان ابراهیم میرزا اولاد مرحوم ایضا

سلطان اسمعیل میرزا اولاد مرحوم ایضا  
 استحق میرزا اولاد

مرحوم ایضا ابرج میرزا اولاد مرحوم ایضا  
 محمد باقر میرزا اولاد مرحوم معز الدوله فضل الله

ولد مرحوم ایضا محمد کاظم میرزا اولاد مرحوم ایضا  
 محمد جعفر میرزا اولاد مرحوم ایضا قربانقلی میرزا

ولد مرحوم ایضا حاجی محمد ظاهر میرزا جنف قلی  
 میرزا امیر مرحوم حاجی محمد ولی میرزا نور الله میرزا

نایب لایاله ولد مرحوم ملك آرا سام میرزای  
 شمل شاعر اولاد ایضا حاجی ابو الفضل میرزا

ولد مرحوم ظل السلطان حاجی جهان آرا میرزا اولاد







# شاهزادگان و امراء و خوانین باجلیان و ارباب نظام الملک و خاندان

<p>با بختی گری جناب امیر الامراء العظام میرزا محمدخان          ابلیخان کل ابل جلیل قاجار          امیرزای کاز و غیره که در خروخو این          قاجار منظورند          محمد شریف میرزای سرتب محمدعلیمیرزا پسر محمد          الدوله سرتب محمدجعفر میرزا ولد مرحوم مغزالدوله          سرتب حاجی سیف الملوک میرزا ولد حاج احمدخان          محمدصادق میرزا حبیب الله میرزا شاه رخ میرزا          محمدحسین میرزا عبدالرحیم میرزا محمد یوسف میرزا          شجاع الدین میرزا حیدر خان سرتب محمد تقی خان سرتب          علی اکبرخان عباسخان علی اصغر خان علیخان          محمد رضی خان محمودخان سهرنگ  <b>امراء و خوانین</b>  <b>طایفه دینی عامر خوانان</b>          خلیل الله خان رئیس سرتب غلامحسینخان          محمد اسمعیلخان حاجی مصطفی خان محمدقلینخان  <b>طایفه حاجی محمدقلینخان</b>          حسینقلینخان سرتب اول نجفقلینخان سرتب رئیس          علیخان سرتب محمدقلینخان محمدناصرخان سهرنگ          محمدقلینخان قاضی سلیمانخان صادقخان  <b>طایفه قزل باغ</b>          احمدخان رئیس محمدحسینخان سرتب نوراللهخان          محمدصادقخان علیمحمدخان غلامرضاخان  <b>طایفه دولتی</b>          حاجی محمدحسینخان سرتب رئیس حاجی محمد تقیخان          سرتب حاجی حسنقلینخان عباسقلینخان سهرنگ          محمدصادقخان ولد شهاب الدوله محمدخار ولد          رئیس میرزا محمد ولد اسکندر خان سردار محمد          خان ابوالحسن خان امان الله خان</p>	<p>ذوالفقارخان محمدعلیخان  <b>طایفه عزالدینلو</b>          محمدولیخان محمدفاطمخان حبیب الله خان          محمدرضاخان کریمخان  <b>طایفه شاهسانه</b>          محمدحسینخان پدر امین نظام امیرتوقان حاجی          مهدیخان محمدحسینخان سرتب رئیس          امامقلینخان حاجی محسنخان محمودخان ابراهیمخان  <b>طایفه حاجی مشرک سنانلو</b>          محمدتقیخان سرتب رئیس محمدظاهرخان سهرنگ          محمدرضاخان ولد جعفرخان میرزا باقرخان زینخان          علیخان حسینخان ولد جارجی باشی  <b>طایفه شاه بوداغلو</b>          محمودخان سرتب رئیس حاجی محمد زمانخان          علیمحمدخان احمدخان محمد اسمعیلخان  <b>طایفه قاجار و غیره</b>          محمدصادقخان سهرنگ و رئیس قاجارو محمدخان          محمدقلینخان سرتب رئیس طایفه خزینه دارلو          محمدخان سرتب رئیس طایفه کرلو محمدنجفکرلو  <b>سابر خوانین قاجار</b>          سید و پنجاه و سه نفر  <b>غیره</b>          سیزده نفر          جناب مجدالاشرف بناشر ابل جلیل قاجار          میرزا استد یوسف سر رشته دار فرج الله خان          سهرنگ و محمودیلدار امیرخان یسار و یسار          سهرنگ احمدخان نایب یسار و یسار و یسار          یسار و هشت نفر</p>
--	---



# خاتمه دولت

مجلس محترم دارالشورای کبری دولتی برآست جناب جلاله التاب احباب اولاد

اسامی و ذراء عظام و اعضاء فقام دارالشورای کبری از شاهزادگان معظم و غیرهم از قرار سنوائف ماضیه است و تغییر نکرده فقط در ظرف سنه ماضیه سپهسالار شهبان شهبان که تازه

بعضوت این مجلس محترم قابل و برقرار شد انداز قرار ذیل است

نواب حاتم الدوله امیر قوچان	نواب احتشام الدوله	جناب شهبان الملک	جناب عبداللہ خاوالی
عبدالمنیر میرزا	امیر قومان والی قازان		

# وزارت جلاله جنک

نواب منظر اشرف و الانایب السلطنه امیر کبیر وزیر جنک و رئیس کل قشون ظفر نمون دولت علیّه از قویخانه و قورخانه و زینورخانه و افواج قاهره و سواره منصوره و پیاده نظام و مخارج نظام

جناب جلاله التاب نظام الملک وزیر لشکر و رئیس دفتر لشکر و امیر قومان اعظم امیر الاسراء العظام حسنخان ابودانباشی کل نظام امیر قومان

میرزا علی ولد مرحوم میرزا موسی	میرزا احمد علی اعتماد لشکر میرزا محمد علیخان لشکر نویس حاجی میرزا اشرف خسته میرزا احمد لشکر نویس میرزا احمد نور میرزا ابوالقاسم ولد جناب حاجی میرزا عباسقل میرزا عبداللہ خان ولد جناب جلاله التاب قوام الدوله میرزا حسینقل ولد مرحوم میرزا نصر اللہ لاهیجان	اور با خلیفہ فر لشکر ملزمین کا مبادی و غیرہم لشکر نویس اعظام جناب جلاله التاب میرزا عبد الوہابخان لشکر نویس باسیب وزارت جلیلہ لشکر امیر قومان جناب حاجی میرزا علیغنی مشیر لشکر جناب حاجی میرزا محمد تقی وکیل لشکر جناب میرزا عبداللہ خان مجلہ اشرف میرزا ابوسف لشکر نویس میرزا علی معین لشکر میرزا زین العابدین مسووفی نظام حاجی میرزا احتشام مستشار لشکر میرزا علی ولد مرحوم حاجی میرزا فضل اللہ
میرزا حسینقل ولد مرحوم میرزا موسی	میرزا احمد نور میرزا ابوالقاسم ولد جناب حاجی میرزا عباسقل میرزا عبداللہ خان ولد جناب جلاله التاب قوام الدوله میرزا حسینقل ولد مرحوم میرزا نصر اللہ لاهیجان	
میرزا حسینقل ولد مرحوم میرزا موسی	میرزا احمد نور میرزا ابوالقاسم ولد جناب حاجی میرزا عباسقل میرزا عبداللہ خان ولد جناب جلاله التاب قوام الدوله میرزا حسینقل ولد مرحوم میرزا نصر اللہ لاهیجان	

میرزا عبد



میرزا عبد الکریم لشکر نویس میرزا  
 علی اکبر لشکر نویس میرزا مهد علی آباد  
 حاجی میرزا رضا پسر مرحوم حاجی میرزا  
 جانی سر رشته دار اصطبل خاصه  
 میرزا علی علوی لشکر نویس میرزا  
 لشکر نویس میرزا سید مهدک ولد میرزا  
 سید کاظم وزیر الدواب میرزا عبید  
 سر رشته دار میرزا علی رضا لشکر  
 نویس میرزا محمود نواده جناب جلالت  
 وزیر دفتر حاجی میرزا عبد الکریم لوانشا  
 میرزا محمدخان میرزا سید حسین  
 پسر مرحوم میرزا شیخ متوفی خوانه  
 میرزا سید ابراهیم میرزا زما کر دستا  
 میرزا ابوالقاسم خان  
**سر رشته داران و میرزا**  
**دفتر لشکر**  
 میرزا بنی و لاجوم میرزا فتح الله لشکر  
 نویسنده میرزا حسین اصفهانی  
 میرزا آقاخان میرزا علی ولد مرحوم  
 حاجی میرزا اشرف لشکر نویس میرزا  
 هدایت الله ولد مرحوم میرزا اسمعیل  
 لشکر نویس میرزا احمد نوروزی  
 میرزا علی بنقی تفرشی میرزا سید  
 حاجی میرزا محمد ساوجی میرزا  
 سید یوسف قاجار نویس میرزا  
 لطیفیلخان سر رشته دار پسر  
 میرزا غلامحسین میرزا شیخ لوانشا  
 میرزا اسمعیل کاکاچهر نویس میرزا  
 محمد علی نوری میرزا محمود میرزا  
 رحمة الله میرزا اسمعیل تفرشی  
 میرزا حبیب الله میرزا حسنخان

میرزا فوج الله سر رشته دار میرزا  
 سید علینقی میرزا عنایت  
 میرزا صادق حاجی میرزا حسنخان  
 نایبی میرزا فتح الله میرزا نور الله  
 ولد مرحوم میرزا محمد منوچهر پیر  
 اسمعیل میرزا حسن تفرشی  
 میرزا حسینخان پیر معاون لشکر  
 میرزا عبدالحسین میرزا محمد کرکانه  
 میرزا سید باقر میرزا اسمعیل  
 طهران سر رشته دار میرزا یوسف  
 سر رشته دار تفرشی نه  
**سر رشته داران قاجار و قور**  
**قاجاران**  
 میرزا انصر الله سر رشته دار  
 میرزا جعفر نوری سر رشته دار  
 میرزا هاشم سر رشته دار میرزا  
 علی رضا میرزا سید تقی میرزا  
 اسمعیل میرزا علی میرزا مصطفی  
**قورخان**  
 میرزا آقا لشکر نویس میرزا نصر الله  
 سر رشته دار میرزا اشرف سر رشته  
 دار میرزا ولیقلی سر رشته دار  
 میرزا سید حسین سر رشته دار  
 میرزا علی اکبر سر رشته دار  
**زینورخان**  
 میرزا هادی سر رشته دار  
**مشیان**  
 جناب فتحان رضا میرزا محمدخان  
 دبیر لشکر نویس میرزا انوشیروان  
 میرزا علیخان مشی ناشی نظام  
 میرزا ابوالحسن میرزا علیخان

میرزا اکبر میرزا هدایت الله  
 میرزا محمودخان میرزا اکا خان  
**عزبان دفتر لشکر**  
 میرزا مهدک غریب باشی میرزا علی اکبر  
 میرزا جعفر میرزا حسن میرزا جعفر  
 ایضا میرزا حسین میرزا مختار  
 میرزا محمدقلی  
**تاموین و لامیات**  
**افزرا باجان**  
**لشکر نویس**  
 جناب میرزا محمودخان مشر نظام  
 میرزا سید مرتضی لشکر نویس  
 میرزا علی آشنیانی ایضا حاجی  
 میرزا اکاظم میرزا علی اشرف میرزا  
 احد میرزا محمد میرزا احد آشنیانی  
 حاجی میرزا ابوالحسن لشکر نویس  
**سر رشته داران**  
 میرزا رحیم میرزا عبد العلی میرزا  
 علی میرزا زین العابدین میرزا ابراهیم  
 ولد حاجی میرزا یوسف میرزا تقی  
 میرزا سکندر میرزا عبد الله سر رشته دار  
**مشیان**  
 میرزا محمدخان میرزا سید رضا میرزا  
 عبدالحسین میرزا احمد میرزا صادق  
**خراسان**  
**ارض اقدس**  
 میرزا سید محمد و تین لشکر نویس  
 خراسان میرزا احمدخان لشکر نویس  
**سر رشته داران**  
 میرزا یوسف میرزا محمد علیخان  
**فارس**



میرزا الطغیخان لشکر نوپس  
 فارس میرزا مصطفی لشکر نوپس  
**اصفهان و غیره**  
 میرزا محمد علی لشکر نوپس میرزا محمد  
 سر رشته دار میرزا ابوتراب  
**لوشان و بروجرد**  
 میرزا حسنخان لشکر نوپس پیر محمد  
 میرزا اسمعیل لشکر نوپس  
**عربستان**  
 میرزا اسمعیل سر رشته دار  
**سمنان و اصفهان**  
 میرزا اسید محمد علی سر رشته دار  
**عراق**  
 میرزا اسید باقر سر رشته دار  
 لشکر نوپس عراق  
**خمک**  
 میرزا علی محمد برادر میرزا اسید محمد  
 لشکر نوپس  
**قزوین**  
 میرزا علی محمد برادر میرزا اسید محمد  
 لشکر نوپس  
**مازندران**  
 میرزا افصح خان لشکر نوپس  
**گیلان**  
 میرزا ابونسخان لشکر نوپس  
**استراباد**  
 میرزا امیر لشکر نوپس  
 فتح الله پسر معزی لیه  
**کرمان**  
 میرزا محمد علیخان ناصر لشکر ما  
 کرمان میرزا اصناد قحان لشکر

نوپس ولد میرزا محمد علیخان  
 میرزا عبد الله سر رشته دار  
**کرمانشاهان**  
 میرزا اسید علی لشکر نوپس  
**کردستان**  
 میرزا علی بنقی کردستان لشکر نوپس  
**همدان**  
 میرزا محمد لشکر نوپس  
**مالیر و توکیر و غیره**  
**و گلستان و گنبد**  
 میرزا محمد علی لشکر نوپس  
 محسن سر رشته دار پیر شاد  
**اطباء و جراحان نظام**  
 میرزا علی درویش لاطباء حکیم بنا کل  
 نظام میرزا اسید محمد حکیم بنا  
 توپخانه میرزا اسمعیل خان  
 جراح باشی میرزا امیر الله  
 سر رشته دار اطباء  
 اطباء و جراحان حاضر در کاب  
 و مأمورین و لایا ناصر شش نفر  
**صاحب منصبان**  
**اشراف و قومان**  
 شاهزادگان و اشراف که  
 سمت وزارت دارند  
 جناب جلالنایب میر نظام کار  
 کل مملکت آذربایجان  
 جناب جلالنایب معین الملک سنجری  
 وزیر پرخانار مقیم اسلامبول  
 نواب و الاجهان نوز میرزا  
 حکمران شاه رود و بیظام  
 نواب و الامعتدالدوله

و الی مملکت فارس نواب و الا  
 فرها نفرها و الی مملکت کرمان  
 و بلوچستان نواب و الا  
 صیاء الدوله نواب مؤبد الدوله  
 نواب خستمال الدوله نواب  
 حاجی هبء الدوله حکمران عراق  
 نواب شفاع الدوله سلیمان میرزا  
 نواب امیر خان سردار حکمران  
 استراباد و کرمان نواب حاجی  
 حسام السلطنه و الی ایالت  
 کلان و طوالش  
**سایرین**  
 چون رعایت ترتیب صحیح است  
 صاحب منصبان اعظام تولید بعضی  
 اشکال آن میکرد و اسباب زحمت  
 و گفتگو میشد و غیر ممکن بود  
 لهذا چند آن رعایت نزدیک شد  
 امیرالامراء العظام سلیمانخان  
 صاحب اختیار امیرالامراء  
 العظام رحمت الله خان ساری  
 اصلان امیرالامراء العظام  
 ساعد الدوله امیرالامراء  
 العظام نصر الملک حسام الملک  
 امیر قومان و الی کرمانشاهان  
 امیرالامراء العظام غزیر الساطا  
 امیرالامراء العظام نظام الدوله  
 محمد ابراهیمخان نواب و الی کردستان  
 العظام شیخ السلطنه جناب اغضا  
 الملک امیرالامراء العظام سیف  
 امیرالامراء العظام حاجی شهاب الملک  
 و الی مازندران امیرالامراء



الغظام صادق الملك امير الامراء  
 الغظام يا محمد خان سهام الدوله  
 حاكم بجورد امير الامراء الغظام  
 مير علي خان ختم الملك امير فابن  
 امير الامراء الغظام محمد باقر خان عجا  
 الملك وكيل طيس امير الامراء الغظام  
 حاجي حسام الدوله مامور اذربايجان  
 امير الامراء الغظام افان امير تومنا  
 امير الامراء الغظام حاجي صمصا  
 الملك جناب فحامت نصاب  
 جهان نيك خان وزير صنايع امير تومنا  
 ايضا امير اميركرد امير تومنا  
 و تاش و خايل امير تومنا  
 هستند

نواب نصره الدوله مامور اذربايجان  
 جناب جلال الناب نظام السلطنة  
 والى عربستان عمده الامراء الغظام  
 كنده و منفرت نظم الملك رئيس  
 پليس

**سرتيپ اول**

(سواى سرتيپان اول كه خرو تويچا  
 و سواره نوشنه شده اند)  
 نواب سيف الدوله سلطان محمد ميرزا  
 نزال اجودان حضورها يون  
 و والى ولايات ملير و تويسر كا  
 و هارند حسين قيلينان قاجار  
 قوائلو جناب فخر الملك عبد  
 الحسين خان جناب محمد خان  
 والى مامور اذربايجان ميرزا  
 عليخان ولد مرحوم صدر اعظم  
 جناب حاجي حسين قيلينان معتد

الوزاره وزير مختار مامور سرتيپ  
 جناب مستشار الدوله ميرزا  
 يوسف خان عبد الحسين خا افشا  
 حاجي حيدقلي خان برادر سار  
 اصلا ن ميرزا زكي خان نواب  
 محمد ميرزا اولد ملك اذا نواب  
 جلال السلطنة محمد ميرزا سقيلخان  
 اعتماد نظام سرتيپ اول و قزقم  
 نواب صنطاب شرف والا نايب  
 السلطنة محمد فاسمخا صاحب جمع  
 علي محمد خان برادر جناب امين  
 السلطنة على اكبر خان دريا بيلك  
 جناب زبمان خان وزير مختار مقيم  
 وينر حاجي عطاء الله خان  
 نواب احتشام الدوله عبد العلي  
 ميرزا اميرزاده عبد المجيد ميرزا  
 حاكم سابق قزاقه دايغ و ليجان  
 نصر السلطنة محمود ميرزا سرتيپ  
 اول حاجي انغا غلامه سرتيپ اول  
 ميرزا حنين خان سهام السلطنة  
 محمد علي خان پسر خان الملك  
 نصر الله خان نلكر افچي مخصوص  
 حضورها يون اعتماد الحرم  
 حاجي سرور خان آغا نايبي  
 آغا بهر خان ميرزا ابوتراب خان  
 نايب اول اداره پليس اسد الله  
 خان پسر مرحوم وزير نظام بن  
 اسكندر خان افغان ميرزا محمد  
 پيشخدمت خاصه و سرتيپ اول  
 غلام علي خان سرتيپ اول  
 پسر سهام الدوله

**سرتيپان دوم**

(سواى آنها تيپكدر خرو افواج  
 و سواره نوشنه شده اند)  
 عالم شاه ميرزا ميرزا عبد الله خا  
 مستشار الوزاره خارجه محمد  
 عليخان اردلباشي سرتيپ و يم  
 ميرزا احتشام پسر مرحوم سهام  
 السلطنة مير اسد الله خان  
 ولد مير عطاء الله خان ميرزا  
 حنينان رئيس سپهخانه اذربايجان  
 فتح الله خان ناظم ديوانخانه  
 ابوطالب خان محمد حسن خان  
 شجاع الملك ولد مرحوم عبد  
 القادر خان شجاع الملك محمد  
 علي ميرزا ميرزا اجواد خان  
 حيدر خان ولد مرحوم آصف الدوله  
 مير سليمان خان صادق السلطنة

**سرتيپان سيم**

(سواى آنها تيپكدر خرو سواره  
 و افواج نوشته شده اند)  
 دارا ببرزه كامران ميرزا  
 مرتضه قلمبر از نزال اجودان  
 حضورها يون محمد باقر خان  
 سرتيپ سابق فوج ششم شهبان  
 عين الملك ميرزا محمد خان  
 سرتيپ پسر مرحوم صدر اعظم  
 ميرزا سيد محمد خان سرتيپ  
 سرهنگ سابق فوج بهادران  
 اسمعيل خان ولد مرحوم محمد علي خان  
 ماکوئي علي قتي خان سرتيپ



خارج از فوج ابدلات محمد علیخان  
 ولد مرحوم امیر امراء مهد علیخان  
 جهان بیگو خان باخان پسرنا  
 اختیار محمد صاد قحان فراناغی  
 میرزا علیخان افشار حیدر علیخان  
 هراتی علیقلیخان پسر مرحوم  
 هباء الملک عباسقلیخان هراتی  
 عباسقلیخان پشت کوهی مهد علیخان  
 قاجار سیف الله خان لاریجان  
 میرزا نصر الله خان مهندس  
 محمود خان کابل علیرضا خان  
 ژنرال اجودان ولد مرحوم صمصا  
 الدوله مصطفی قلینخان ولد مرحوم  
 ایضا محمد تقیخان بیوکخان  
 برادر شجاع السلطنه حنیف  
 سرتیپ برادر مرحوم اجودانیشا  
 حنینخان سرتیپ پسر مرحوم  
 اجودانیشا حیدر خان سرتیپ  
 پسر مرحوم حاجی سعد الدوله  
 جعفر قلینخان سرتیپ ولد مرحوم ایضا  
 محمود خان میرزا عبدالکریمخان  
 سرتیپ حاجی محمد حنیخان زند  
 محمد حنیخان ولد مرحوم محمد خان  
 امیر تومان محمد حسینخان  
 ولد مرحوم ایضا میرزا غلامعلیخان  
 ولد جناب میرزا محمود وزیر سابق  
 دارالخلافه قاسمخان کروی  
 محمد خان افشار میرزا حنینخان  
 سرحد ار امان الله خان پسر  
 مرحوم ابراهیم آفای ماکوئی  
 مرتضی خان رئیس لکرانخانه اشرا

انگاسلطان خواجہ حاجی شیخ  
 محمد جعفر معتد التجار افغان  
 خان **سرهنگان خارج از فوج**  
 کلبه رضاخان ولد مرحوم امیر نظام  
 عبدالعلیخان ولد مرحوم ایضا  
 مرتضی خان سمنانی نصر الله  
 خان دوازدهم افغان خلیفہ مرحوم  
 سلیمانخان امیر تومان حنیف  
 میرزا امجد خان ولد حاجی اردشیر  
 خان علیخان ولد مرحوم علی اکبر  
 خان سرتیپ رحمت الله خان  
 شفاکی میرزا بزرگ خان پسر مرحوم  
 میرزا علی قائم مقام علیخان ولد  
 مرحوم نظام الدوله علی اکبرخان  
 اصفهان سرتیپ فوج سابق  
 هاروند کلبعلیخان پسر مرحوم  
 نظام الدوله محمد آقا ولد مرحوم  
 حاجی پیرخان علیقلیخان  
 جوانپسر علیقلیخان شفاکی  
 حنیخان ولد شیخعلیخان خان  
 فضلعلیخان کاظمخان شفاکی  
 اسد الله خان ماکوئی امیر صلا  
 میرزای سرهنگ علیقلیخان  
 علی اکبرخان برادر مشا رالیہ  
 عباسقلیخان ولد مصطفی قلینخان  
 جهان بیگو فتح الله میرزا  
 نایب الحکومہ سابق شاہرود  
 و بسطام محمد کاظم میرزا ولد  
 عالمشاء میرزا زین العابدینخان  
 احمدخان میرزا امیر سعید خان

عبدالله خان ولد مرحوم **حضرت**  
 ابوالحسنان محمد خان پسر  
 فتح الله خان حسینقلیخان  
 سرهنگ سابق فوج نیم شفا  
 مهد علیخان افشار عبدالعلیخان  
 حسینعلیخان هراتی حسینعلیخان  
 ولد مرحوم فضلعلیخان ابراهیمخان  
 لاریجان حنیخان افشار  
 اسد آبادی یاشاخان  
 مظفر السلطنه محمد حنیخان  
 دیرین علیقلیخان کرمان  
 غلامرضا خان ماکوئی مرتضی قلینخان  
 ولد مرحوم حاجی هباء الملک  
 سلیمانخان اسد الله خان  
 ولد مرحوم حاجی سعد الدوله  
 افغان سرهنگ ولد مرحوم  
 مهد علیخان دینی نصر الله خان  
 ماکوئی آغا ماکوئی خواجہ  
 حنیخان برادر مرحوم علیخان قران  
 میرزا علی اکبر زین العابدین میرزا  
 فتح الله خان قراکوزلو حنیخان  
 نواده جناب صاحب دیوان  
 حسین آفای افشار محمد خان  
 درجزینی حاجی شکر الله خان  
 شفاکی سرتیپ اسد علیخان  
 ولد مرحوم محمد خان امیر تومان  
**فایان اجودانیشا**  
 جلال الدین میرزا یا محمدخان  
 نایب اجودانیشا علی اکبرخان  
 نایب اجودانیشا مصطفی خان  
 قاجار علیرضا میرزا قراقرز



احمد پسر اخلف مرحوم امیر تیور میرزا  
 احمد میرزا اخلف مرحوم کیفتاد میرزا  
 ارسلان میرزا سلطان مجید میرزا  
 سرتیب مصطفی قلیخان خلیفه  
 منوچهرخان میرزا علی آقا  
 اسدالله خان زینب ناصر قلیخان  
 میرزا یوسفخان میرزا فضل الله  
 یوسفخان شفا غلامحسینخان  
 رستمخان کرجی سلطان احمد میرزا  
 علی اکبرخان نواده مرحوم فضلعلیخان  
 جعفر قلیخان قاجار محمدحسینخان  
 نواده مرحوم حاجی هادیخان  
 جغتای بیکلو جعفرخان ولد مرحوم  
 حاجی محمدعلیخان سرهنگ محمد  
 حسینخان پسر حسینخان یشموخان  
 هادیخان زنده میرزا عبد  
 خان نایب میرزا آقا ناقرخان  
 نواده حاجی محمدعلیخان محمد  
 پسر مرحوم رضا قلیخان نایب  
 آفاسی نایب قزوینی غلامرضا  
 خان بطحای قهرمانخان  
 سید حسینخان فیروز کوه  
 سید حسینخان از ایضا حسینخان  
 ولد مرحوم علی قلیخان میرزا  
 علیخان ولد مرحوم عبدالرسول  
 خان خان باباخان خلیفه مرحوم  
 حاجی سعدالدوله بیوکخان  
 افشار مهدیخان ایضا محمد  
 علیخان ولدهاشمخان سیف  
 الله خان ولدهایضا میرزا احمدخان  
 ولد مرحوم حاجی شجاع الملک

نجفعلیخان عبدالعلیخان افشار  
 داودخان ولد محمدعلیخان سرتیب  
 جلال الدین میرزا ولد مرحوم غلام  
 الدوله میرزا حسینخان امیرخان  
 آقا لورخان پسر جبرئیلخان مسیحی  
 علی اکبرخان ولد مرحوم حاجی علیخان  
 سرهنگ اسکندرخان حسینخان  
 ولد شکرالله خان علی آقا ولد  
 محمود آقا اسمعیلخان بسطام  
 مرتضی قلیخان زکریه رحمت الله خان  
 برادر مرحوم دبیر الملک  
 مصطفی قلیخان قاجار محمدعلیخان  
 کرند غلامحسینخان ولد مرحوم  
 محمدعلیخان سقره قاسمخان  
 ملا برهه مصطفی قلیخان کرمانشاه  
 علیخان ولد مرحوم حاجی میرزا رضاخان  
 محمدخان صابن ملع محمدحسینخان  
 علیخان مرتضی قلیخان عراق  
 میرزا افضل الله خان فیروز کوه  
 میرزا تقیخان پسر میرزا اسمعیل  
 لشکر نویس میرزا حسینخان  
 ولد مرحوم میرزا زکی غلامحسین  
 میرزا اسدالله خان نیشابور  
 صادقخان منسوب مرحوم وکیل  
 الملک تقیخان کرمان  
 حسین آقا ولد علی بیک افشار  
 محمد قلیخان پسر بشیرالدوله  
 سلیمانخان نایب اجود انبایشه  
 ولد مرحوم مهدی قلیخان سرتیب  
**یاوران خواجه از قزوین**  
 مرتضی قلیخان یوسفخان اسکندر

پسر جبرئیلخان علی اکبرخان  
 یا و سابق قوچ طهران  
 رضا قلیخان باغبان حسین  
 قرا باغی اسمعیلخان بادکوبه  
 علیخان سرتیب عباس آقا ولد  
 مرحوم بهاء الدین آقا جعفر  
 قلی بیک سرتیب محمد یوسفخان  
 هراتی عزیز محمدخان ایضا  
 جعفر قلیخان هراتی محمدخان  
 رجب خان کوردزی خروخان  
 خنجر شکرالله خان ایضا  
 مرتضی قلیخان قزوینی مرتضی  
 خان ولد مرحوم مهدی قلیخان سرتیب  
 دنبلی عباس قلی بیک ولد  
 جعفر قلی بیک لطفعلیخان  
 اکبرخان ولد مرحوم محمدخان  
 امیر تومان شکرالله خان ولد  
 مرحوم اسمعیلخان جغتای بیکلو  
 رضا قلیخان ولد ایضا

**معین ابن ابی**

کریمخان میرزا عبد الوهابخان  
 سرهنگ علیخان قاجار محمدعلیخان  
 عبدالحسین میرزا سرهنگ  
 محمود میرزا مصطفی بیک میرزا  
 شکرالله میرزا احمد علی میرزا  
 اسحق معلم میرزا احمدخان  
 معلم حسینخان

**معین فرنگی**

از قدم و جدید زبانه  
 ژنرال اندک میولر موزیکچان







نظر الدوله بکرتی صاد تخان  
 دویت و پنجاه و یک نفر  
 فوج دویم تبریزی و اردبیل جمعی  
 حاجی شکورخان سرتیبا اول  
 سیصد و هفتاد و هشت نفر  
 فوج سیم ارومیه جمعی جلیلخان  
 معتمد نظام سرتیبا اول  
 دویت و شصت و نه نفر  
 فوج چهارم مرند جمعی مرزا شفیع  
 مؤتمن نظام سرتیبا اول  
 دویت و پنجاه و چهار نفر  
 فوج پنجم خوی جمعی حبیبخان  
 سرتیبا اول بکرتی محمد حسینخان  
 صد و هشتاد و هشت نفر  
 فوج ششم لک جمعی حبیبخان  
 سرتیبا اول صد و نود و هشت نفر  
 فوج هفتم شقان جمعی عسکرخان  
 دویت و چهل و سه نفر  
 فوج هشتم خلخال جمعی مرزا افغان  
 سرتیبا اول دویت پنجاه نفر  
 فوج نهم از مقدم جمعی بوکجا  
 سرتیبا دویت و چهل و هشت نفر  
**افواج عراق از باب اول**  
 سرتیبا هزار و پنجاه و هفت نفر  
 توپچیان کوچک توابع اشراف والا  
 امیر توپخانه که از اولاد حاکم منصب  
 توپخانه هستند پنجاه نفر  
 فوج خمس جمعی تیسرورخان  
 دویت و بیست و هشت نفر  
 فوج اول و دویم خزان جمعی  
 اصلا تخان سرتیبا اول

پانصد و سی نفر  
 فوج جدید خمس و کرها شاهان  
 و شران جمعی مرزا اسمعیلخان  
 اجود انباشی دویت و چهل نفر  
 فوج نهم جمعی علی اکبرخان سرتیبا  
 دویت و چهل نفر  
 فوج افشار بکشلو جمعی حاجی باقر  
 سرتیبا صد و شصت و هشت نفر  
 فوج دهم جمعی علی رضا خان سرتیبا  
 دویت و پنجاه نفر  
 فوج هدا جمعی حسینقلیخان سرتیبا  
 یکصد و چهل نفر  
 توپچیان قراکوزلو جمعی علی السلطه  
 حسینقلی میرزا یکصد و پنج نفر  
 توپچیان نهاوند جمعی محمد علی میرزا  
 سرتیبا یکصد و شصت و سه نفر  
 توپچیان هندس ملا پری جمعی  
 ذوالفقارخان سرتیبا قلعہ بیک  
 یکصد و پنجاه و چهار نفر  
 توپچیان جدید طرح اطریش  
 بانظام صاحب منصبان جمعی  
 مهمل بقیخان سرتیبا  
 یکصد و هشتاد و دو نفر  
 توپچیان اصفهان بکرتی  
 عبدالحسینخان  
 یکصد و بیست و پنج نفر  
 توپچیان شیراز و بو الویر  
 جمعی حاجی عبدالحسینخان سرتیبا  
 اول یکصد و پنجاه نفر  
 توپچیان بسطام جمعی عبدالمیرزا  
 سرتیبا یکصد و بیست نفر

توپچیان از لیمچی و اشرف جمعی  
 میرزا محمدخان سرتیبا  
 هفتاد و شش نفر  
 توپچیان زرند بکرتی آقا  
 سی و شش نفر  
**شخصی حاکم منصبان**  
 از شهر اردو و چهارصد و شصت نفر  
**علی نیران فوج کوچک توپچیان**  
 پانصد و شصت و هشت نفر از باب  
 منصب هستند  
 از رؤسا و سرکردگان و حاکم منصبان  
 و از باب نظام و اطباء که از قرار  
 تفصیل ذیل مشخص کرده میشوند  
 باقی که پنجاه و هفتصد و نوزده  
 نفرند نابین و غیره هستند از این  
**توپچیان اصفهان و کربلا و سمرقند**  
 پنجاه و هفتصد و چهل و دو نفر  
**موزیکانچی و شیورچی**  
 هشتاد نفر  
**اصناف**  
 از حداد و نجار و سراج و خطا  
 بیست و سه نفر  
**سازندگان**  
 بیست و هفت نفر  
**مستمر بیکر**  
 از اولاد صاحب منصبان متوقف  
 چهل و هفت نفر  
**اصحاب منصبان کل توپچیان**  
 از حاضرین در کابینه ارباب و اعیان  
 سرحدان و متوقفین و خصلین  
 خانہ



### سرتبیا اول درویش

بی و د و ن ف ر

حاجی شکو خان سرتبیا اول

اصلا ن خان سرتبیا اول جلیان

معدن نظام سرتبیا اول خسرو خان

نصرت الدوله سرتبیا اول حبیب خان

سرتبیا اول میرزا شیخ خان مؤمن نظام

سرتبیا اول میرزا فتح الله خان سرتب

اول حاجی عبد الحسین خان سرتبیا اول

صفر علی خان سرتبیا اول محمد تقی خان

سرتبیا اول حسین قلی میرزا اعجاز السلطنه

سرتبیا اول ذوالفقار خان قلعه سرتب

سرتبیا اول ابوطالب خان سرتبیا اول

محمد تقی خان سرتبیا اول امیر ابوالسلطنه

صادق خان سرتبیا اول

عسکر خان سرتبیا اول حاجی حسین خان

سرتبیا اول بیوک خان سرتبیا اول

علیرضا خان سرتبیا اول

حسین قلی خان سرتبیا اول

قهرمان میرزا ای سرتبیا اول

عمر الدوله عبد الحسین میرزا ای سرتب

پسر مرحوم محسن میرزا ای میرزا خور

حسین خان سرتبیا اول اسمعیل خان سرتب

حسین خان سرتبیا اول برادرزاده جنا

دختر نظام حاجی باقر خان سرتب

افشار بکشلو علی اکبر خان سرتب

قریبی محمد افای سرتب

محسن خان سرتبیا اول امیر خان

سرتبیا اول موزیکانچیان

احمد خان سرتبیا اول میرزا محمد

سرتبیا اول پسر ملک الاطباء

### سرهنگان

پنجاه و ن ف ر

اسد الله میرزا ای سرهنگ

محمد علی میرزا ای سرهنگ سیف الدین

میرزا ای سرهنگ بهارلو محمد علی خان

سرهنگ بهارلو غلامحسین خان

سرهنگ بهارلو حبیب الله خان

سرهنگ افشار محمد علی خان

سرهنگ فوج بهادران افشار

محمد علی خان سرهنگ فوج اول افشار

ابوالقاسم خان سرهنگ تبریز

میرزا بن العابدین خان سرهنگ اردبیل

فتحعلی خان سرهنگ خوزستان

صادق خان سرهنگ پسر مرحوم وزیر

نظام آقا خان سرهنگ شقایق

پاشا خان سرهنگ شقایق حاجی

علی صغیر خان سرهنگ شقایق

فتح الله خان سرهنگ خلخال

فرح الله خان سرهنگ طالش

حسین خان سرهنگ حنیف سرهنگ

توپخانه طرح اطرشه معتمد الله ناصر

اسد الله خان سرهنگ طرح اطرشه

محمد علی خان سرهنگ توپخانه طرح اطرشه

میرزا باقر خان سرهنگ پهندهن باشه

میرزا حسین خان سرهنگ مامور خولده

توپخانه خوانا رضا خان سرهنگ

تخولده اردو پهای پرانی حسین خان

سرهنگ پسر مرحوم احمد خان عبد الملك

میرزا زلفات خان سرهنگ آقان الله خان

سرهنگ هاشم خان سرهنگ

حاجی محمد باقر خان سرهنگ

عقاس میرزا ای سرهنگ بوسنجی

سرهنگ محمد مرتضی قلی خان سرهنگ

مظفر خان سرهنگ کریمی فرج الله

خان سرهنگ شیرازی مصطفی خان

سرهنگ بوالورک فرج الله خان

سرهنگ شکر الله خان سرهنگ

علینقی خان کریمی قلی خان همدان

پاشا خان خلخال محمد صالح خان

محمد ناصر خان فاجار سلطانچین

میرزا ای سرهنگ شپوری بوسنجی

سرهنگ موزیکانچیان حسن رضا

سرهنگ کرمانی آقا خان سرهنگ

زنده قاسم خان سرهنگ مامور

ذخیره عبد الحسین سرهنگ

مامور صغیرا میرزا محمد خان سرهنگ

مامور صغیرا حاجی حسن قلی خان

سرهنگ مامور خولده اردو پهای فارس

میرزا غلامحسین خان سرهنگ مامور صغیرا

میرزا امید جواد سرهنگ مامور صغیرا

محسن میرزا ای همدان

ابوالفتح خان بیلاخور

نایب امیر حاجی ابوالفضل

نازده نفر

میرزا احسان خان نایب اول جوانا

عبد الحسین میرزا پسر مرحوم معتمد

سلطان محمد میرزا طغرل بک میرزا

میرزا انجات الله خان میرزا امید خان

علی اکبر خان نجفپاشا بیوک خان

گروهب میرزا علیخان مصطفی

قلیان همدان اسمعیل خان ملا

فضل الله میرزا حاجی عبد الله خان



میرزا آقاخان کرمانی

یاور اول میرزا نور و پیغمبر

حسینخان باور اول هاشمخان

یاور اول بهارلو زبمانخان باور

اول محبعلینخان باور اول فوج

بهادران افشار حبیب الله خان

یاور اول باقرخان باور اول

علینخان یاور اول افشار حاجی

عزیزخان یاور اول حبیب بیک

یاور اول افشار نصر الله خان

یاور اول تبریزی حاجی یوسف بیک

یاور اول فتحعلی بیک یاور اول

تبریزی سید ولی بیک یاور اول

مزدکی جعفر علیخان یاور اول

کرکی حمزه بیک باور اول مزیدی

آقا جانخان یاور اول شقایق

بهلول آقا یاور اول علی عسکران

یاور اول صانعان باور اول خود

سلیمانخان یاور اول مقدم

مضاخان باور اول مهندس طرح اطریش

معلم مدرسه ناصر میرزا ابراهیم

یاور اول طرح اطریش محمدخان

یاور اول ایضا بیوکخان باور اول

مقدم علینخان باور اول اسمعیل خان

یاور اول خمس یوسفخان باور اول

عبدالباقی خان باور اول فروغی

غلامحسین خان باور اول قزوینی

روح الله میرزا باور اول محمد صالح خان

یاور اول یحیی خان یاور اول افشار

بکشلو محمد یحییخان باور اول قزوینی

مرتضی علیخان یاور اول خرفانی

ذوالفقارخان باور اول همدانی

علینخان باور اول کروی سیف الله

خان یاور اول مهندس ملا بره

هاشمخان یاور اول قاجار

حیدر خان باور اول سلیمانخان

یاور اول مهندس ملا بره اسد الله

خان یاور اول میرزا احمد خایا اور

محمد آقا باور اول بهارلو فرج الله

خان یاور اول بهارلو میرزا علیخان

یوسف بیک یاور اول بهارلو

باقرخان باور افشار پاشا خان

یاور افشار علیغنی خایا اور افشار

محمد جعفر آقا یاور افشار عبد

العلینخان یاور افشار سیف الله

خان یاور افشار اسمعیل بیک

یاور تبریزی حاجی میرزا شیخ خان

یاور تبریزی محمودخان باور تبریزی

جهانگیرخان باور ادبلی

حسینخان یاور افروغی محمد حسین بیک

باور مزیدی میرزا زکریا خان باور مزیدی

کلجعلینخان باور خوئی حسین بیک

یاور خوئی احمد آقا یاور خوئی

حاجی آقا بیک یاور خوئی آقا بیک

یاور ذک غلامحسینخان یاور شقایق

عبدالله خان یاور شقایق میرزا

یوسفخان یاور خلخال صانعان

یاور مقدم شریف خان باور خمس

علینقی میرزا یاور خمس خسرو میرزا

یاور خمس محمد علی بیک باور خمس

میرزا حسینخان باور قزوینی

میرزا احسن یاور قزوینی

مصطفیخان افشار بکشلو و لپان

یاور خوقانی خداداد خان باور

نهانویک آقاخان یاور نهانویک

ابراهیمخان باور مهندس ملا بره

عبدالله خان یاور شرک حیدر

قلینخان یاور شیرازی میرزا سید

یاور میرزا ابوالفتح خایا اور

علی اکبرخان یاور میرزا سید علیغنی

یاور محمد ظاهر میرزا آقا و

میرزا اصاق باور کلاک علی اکبرخان

یاور تنکابنی فریدون بیک باور

میرزا علی اکبر باور طرح جدید اطریش

میرزا نجفقلی باور طرح جدید اطریش

میرزا محمد باور طرح جدید معلم مشه

ناصر میرزا محمدخان یاور طرح

جدید اطریش عبدعلینخان یاور

سلیمان میرزا یاور معلم توپچیان کلاک

### آریا قتل

بیت شش نفر

میرزا عبدالکرمخان عشقی بلشیه

نویچانه و غورخانه میرزا علی بیک

شکر نویس میرزا هاشم سرشتر دار

برات نویس توپچیان میرزا علی رضا

سرشتر دار برات نویس اصطبل نویس

میرزا اسمعیل سرشتر دار و فر توپچیان

میرزا علی سرشتر دار میرزا امین

سرشتر دار میرزا نصر الله سرشتر دار

میرزا مصطفی ایضا میرزا علی خان

ایضا میرزا آقا سرشتر دار توپچیان

میرزا غلامرضا سرشتر دار میرزا علی

میرزا امیر شرف میرزا حسین ایضا



میرزا ابوالقاسم ایضاً میرزا محمد رضا  
ایضاً میرزا سید احمد ایضاً میرزا  
علی ایضاً میرزا علی اکبر ایضاً  
میرزا محمد علی ایضاً میرزا فتح الله ایضاً  
میرزا بزرگ خان ایضاً میرزا اسمعیل  
ایضاً میرزا آقاخان سیلاخور  
میرزا جعفر عربی دفتر

### اطباء و جراحان

ده نفر  
میرزا سید محمد حکیم تویچانه  
میرزا محمد حسین طبیب زنده  
میرزا محمد حسین طبیب اشنیا  
مقام و خراسان میرزا  
مقام و آذربایجان میرزا حسن  
طبیب مقام و فارس ابوالفتح میرزا  
طبیب میرزا محمد طبیب میرزا  
حسن جراح سید عباس جراح  
مقام و خراسان میرزا بزرگ دولت  
و عکاس تویچانه  
اجازت الشفا جلد ناصر  
پانزده نفر

میرزا زین العابدین طبیب میرزا  
ابوالقاسم طبیب رئیس نظیمات  
دار الشفاء میرزا کاظم جراح  
میرزا ابابای و اساز ناظر  
پرستار چهار نفر آشپز و خدمت  
دو نفر قرائت قرآن چهار نفر  
سایر ادبای مناصب  
از سلطان و اجودان و نایب و غیره  
که در تمام افواج تویچانه هستند  
سیصد و نفر نفر

### تشخیص نام و نام خانوادگی

از این شهر از اوچهار صد هشتاد  
هفت نفر عده تویچانه است که از  
سه هزار و چهل و دو نفر نام و  
که در کار مبارک و ساخا  
سرحدات نامک محروسه دوزیر  
اسکله مشغول خدمتند  
این در صورتی است که خدمات  
فوق العاده از انقاد اردو و  
و مأموریت تویچانه علاوه بر آنچه  
ذکر و لایق است اتفاق نیفتد  
و الا باقتضای مأموریت علاوه  
بر این عده میشود

و باین که سه هزار و چهار صد  
چهل و پنج نفر باشند مقرر خان  
و پشت بند مأمورین هستند  
که در دو سال بدو سال از مقرر خان  
بجای مأمورین فرستاده میشود  
و مأمورین مقرر خان میشوند که  
همیشه افواج تویچانه در صورتیکه  
خدمت فوق العاده اتفاق نیفتد  
دو سال در زیر اسکله مشغول خدمتند  
و دو سال در خصوص ولایت و در اول  
خودشان راحتند

از الا اصطبل تویچانه  
برایست و امیر انور امیر الامراء  
العظام محمد حسین خان پیشخدمت  
خصوص حضورها  
حاضر کار مبارک  
اعتماد لشکر لشکر نویس  
میرزا احسن خان امیر انور

میرزا علی بنی سرشنه دار میرزا  
محمود مشرف بجلی خان نایب اول  
حسن بیگ نایب اول علیخان نایب  
و مخوبلدار کاظمخان نایب بیضا  
باشی اسناد حاجی علی نعلبند  
نعلبند واخنه چی شش نفر  
جلود از چهارده نفر

### خمسه

محمد ابراهیمخان رئیس سفید تویچانه  
باباخان نایب اول فتح الله خان  
نایب اول حاجی تقیخان نایب اول  
نظر علیخان نایب اول نایب و تیم  
هشت نفر جلود ارشاد زنده نفر

### ملازمین

دستخان نایب اول حسنخان نایب  
دو تیم جلود ارشاد نفر  
طراوند  
هاشمخان نایب اول آقا باباخان  
نایب اول غلامعلی بیگ مخوبلدار  
هادی بیگ نایب و تیم جلود ار  
هشت نفر

### عراق

افراسیابخان نایب اول علیخان  
نایب و تیم جلود ارشاد نفر

### ساواک

هدایت الله بیگ نایب و تیم عتاء  
الله بیگ نایب و تیم زین العابدین  
بیگ مخوبلدار جلود اردو نفر  
سایر ولایات و شهر  
افراسیابخان  
جلیلخان سرهنگ و امیر انور  
نایب و نفر جلود ارده نفر



خراسان و قبا و سیستان

محمد مهدیخان رئیس رشیدخان نایب اول  
موسی خان نایب اول نایب و تیم دو نفر  
جلودار هشت نفر

اصفهان

حاجی قاسم نایب اول نایب و تیم دو نفر  
جلودار دو نفر

شیراز

عنایت الله بیک نایب اول  
جلودار پنج نفر

عربستان

زمان بیک نایب و تیم جلودار  
دو نفر

کرمان

امانخان بیک نایب و تیم جلودار  
دو نفر

کرمانشاهان

محمودخان نایب اول جلودار  
شش نفر

کرمان

افراسیابخان نایب اول  
جلودار دو نفر

استرآباد

زین العابدین بیک نایب اول  
جلودار دو نفر

قورخان مبارک

ابوالجهمی جناب جلالتابا اقبال  
السلطنه امیر تومان و ذریه قورخان  
و دیگر قوچان مبارک هفتصد و  
هفت نفر

رکاب مبارک

چهارصد و شصت و دو نفر  
معارف

دو بیت و یازده نفر  
جناب جلالتابا اقبال السلطنه

امیر تومان و ذریه قورخان و پیش  
قوچان مبارک

میرزا حبیب الله شکر نوین و مسعود  
میرزا

سرکپان و غیره

محمد علیخان پسر جناب اقبال السلطنه  
عبدالله خان میرزا حسینخان

غلامحسینخان سیوین معلم  
میکانیک قورخان مبارک

سرهنگان

زین العابدینخان نایب الحکومه و  
هاشمخان مباشر کارخانه اشبار

میرزا محسن میرزا حسینخان  
شیخعلیخان میرزا اسد حسین

میرزا حسینخان مصطفی خان نایب  
اجود انباشی میرزا احمد نایب

اجود انباشی حسینخان فروغی  
ضیرخان قزوینی نایب اجود انباشی

محمد ظاهرخان موسی خان نوادها  
مرحوم صدر اعظم سید علی میرزا

سرهنگ بوستخان نایب اجود انباشی  
شکر نویین سرشدر

میرزا آقا میرزا مهدیخان میرزا  
اشرف میرزا انصرا الله میرزا

ولقیلی میرزا اسد الله  
میرزا علی اکبر

حکیمباشی و نقاشان  
میرزا علی افای حکیمباشی میرزا

عبد الرحیم نقاشباشی میرزا  
عبد الرحیمخان طبیب میرزا  
همه ساعت ساز

یاوران

نصرت الله بیک یاوران و قورخان  
ابنار فالسقر میرزا ابوالقاسم

یاوران و قورخان یاوران حاصل انبا  
کار نوروز علیخان یاورو

محمودخان قورخان توب و غیره  
شهبازخان یاوران و قورخان یاوران

نفس حاجی عبد الله بیک یاوران  
و مباشر کارخانه سراجی طهارت

بیک یاوران مباشر کارخانه چاشنی  
غابدین بیک یاوران و مباشر

کارخانجات مهران علی اکبر سلطان  
مباشر کارخانه طهر سبک سید

در پیش مباشر کارخانه کلوله ترابسه  
وسوهانکار بیک میرزا احمد یاوران

اول و مباشر کارخانه همدان  
سید کاظم یاوران و مباشر کار

خانه طبیک و شیپور ساز بیک  
افاسید حسین یاوران و مباشر کارخان

اسباب مرمتی موزیکان کاظمخان  
یاوران و مباشر کارخانه ریخته گری

عبدالحسینخان یاوران و مباشر  
کارخانه فشک کاغذ حسن بیک

یاوران و مباشر کارخانه فشک کاغذ  
میرزا محمد بیک یاوران و مباشر کارخان

چرخ بخار امام ویردی بیک یاوران  
مأمور کارخانه شاهان حاجی ابوطاهر

خان یاوران و قورخان محمد علیخان یاوران



مأمور عربستان میرزا بیک یاور  
مأمور خه محمد علیخان یاور مأمور  
قریز حاجی اسمعیل یاور اول  
میرزا ابوالقاسم یاور مهلبان  
یاور محمد علیخان یاور میرزا علی  
یاور میرزا محمدخان نور  
استاد میرزا محمد نجار باشی رئیس  
کارخانجات نجاری  
**سلطان**

سه نفر  
**اصناف صنعت کار**  
یکصد بیت و چهار نفر  
نفت ساز و پرده اختگر و قد افشا  
پازده نفر ریخته کرد و ازده  
نفر توپ ریز پنج نفر سراج  
بیت نفر دو انگر که نفر  
سوها نکارده نفر چاشقون  
هفده نفر نجار ده نفر  
حداد ده نفر تفاش پنج نفر  
کلوریز ده نفر

**قوزخانی**  
دو بیت بیت نفر کارخانه  
نشتک فلزیم بیت و هفت نفر  
**معارف**  
چهار نفر میوینو معلم  
میکانیک طما سجان سرهنک  
ناظم کارخانه سلطان نفر  
تیب نفر  
**سایر**  
بیت سه نفر  
**ولایات**

دو بیت و چهل و پنج نفر  
**اخر بائینان**  
جمعی میرزا عبد الله خان سرتیب  
سی و نه نفر معارف بیت  
و یک نفر سایر هیجده نفر  
**اصفهان**  
جمعی میرزا احتشام سرهنک  
هفده نفر معارف هفت نفر  
سایر ده نفر

**استرآباد**  
جمعی رضا سلطان ده نفر  
سلطان نفر سایر نه نفر  
**بسطام**  
جمعی محمد باقر بیک نایب سرتیفر  
نایب نفر قوزخانی دو نفر  
**خراسان**  
جمعی ابوالقاسم بیک پنجاه نفر  
معارف هفده نفر سایر  
سی و سه نفر

**بروجرد و عربستان**  
ده نفر  
بروجرد جمعی میرزا ابوالفتح یاور  
سه نفر  
عربستان جمعی محمد صادق بیک  
هفت نفر  
**فارس**  
جمعی احمدخان سرتیب بیت نفر  
معارف هفت نفر سایر  
شانزده نفر  
**کرمان**  
جمعی علی اکبرخان یاور سی و

معارف چهارده نفر سایر  
بیت و شش نفر  
**کرمانشاهان**  
جمعی محمد علیخان سلطان  
بیت و هشت نفر معارف  
هفت نفر سایر بیت و یک نفر  
**کردستان**  
جمعی غلامحسینخان یاور اول  
شانزده نفر معارف پنج نفر  
سایر یازده نفر  
**لرستان**  
جمعی محمد حسن بیک نایب  
چهار نفر نایب نفر  
قوزخانی سه نفر  
**مزوین**  
دو نفر نایب نفر قوزخانی  
نفر

**یزد**  
جمعی عبد الوهابخان سلطان  
شش نفر سلطان نفر  
سایر پنج نفر  
**زنوزکخانه بیک**  
نصر الله خان سرتیب بنوزکخانه  
ور رئیس قر اسوزان دار الخلافه  
عبد الحسین خان سرهنک  
علیمحمد بیک یاور اول  
اسمعیل خان یاور دوم  
**مؤثر بکائینان**  
**صاحبمنصیان**  
شکر الله خان سرتیب محمد  
سرتیب نواده مرحوم خانبا باغا



سرداد گل محمد علیخان سهرنگ  
 موزیکانچی صفر علیخان سهرنگ  
 غلامحسین بیک یاور  
**دستجات موزیکانچی**  
**دست**  
 موزیکانچیان توتیخان  
**دست**  
 اردنگه ورد باره  
**دست**  
 لورائی و شهرستانیک  
**دست**  
 مخصوص تو ایشرفه الانا السلطنه بوسفغان  
**دست**  
 موزیکانچیان قرانخان  
**دست**  
 ساره  
**دست**  
 سیلانخورد  
**دست**  
 موزیکانچیان فوج خرفانی  
**دست**  
 موزیکانچیان فوج بهادران  
**دست**  
 موزیکانچیان فوج ششم اقبان  
**دست**  
 موزیکانچیان فوج فریب  
**دست**  
 موزیکانچیان فوج منصور کوزلو  
**دست**  
 موزیکانچیان فوج قدوه

**افواج قاهره**  
**فوج بهادران**  
 نمبر ۱  
 ابوالجبعی شجاع السلطنه امیر  
 تومان  
**فوج اول خاصه**  
 نمبر ۲  
 ابوالجبعی شجاع السلطنه امیر تومان  
 بستر تیب حاجی نصرت علیخان  
**فوج ششم اقبل** نمبر ۳  
 ابوالجبعی شجاع السلطنه بستر تیب  
 بوسفغان  
**فوج دهم نصر**  
 نمبر ۴  
 محمد علیخان سرتیب  
**فوج دهم خاصه**  
 نمبر ۵  
 ابوالجبعی عبدالحسین میرزا  
 نصر الدوله امیر تومان بستر تیب  
 احمدخان  
**فوج چهارم تبرها**  
 نمبر ۶  
 افاخان امیر تومان  
**فوج امیر تیب**  
 نمبر ۷  
 جمعی لطفعلیخان سرتیب  
 حاجی احمدخان سرتیب عبد  
 الحسینخان سهرنگ  
**فوج مخبران**  
 نمبر ۸  
 ابوالجبعی شجاع السلطنه

بهرنگه میرزا احسان  
**فوج پنجم شفاک**  
 نمبر ۹  
 ابوالجبعی شجاع السلطنه  
 امیر تومان مرتضی قلی آقا سرتیب  
**فوج هفتم شفاک**  
 نمبر ۱۰  
 جمعی شجاع السلطنه ابوالجبعی  
 غلامحسینخان ذوالجودان  
 بهرنگه محمد خلیلخان  
**فوج ششم شفاک**  
 نمبر ۱۱  
 ابوالجبعی عبدالحسین میرزا  
 نصر الدوله امیر تومان محمد  
 باقرخان سرتیب  
**فوج قهرمانیه**  
 نمبر ۱۲  
 غلامحسینخان ذوالجودان  
 علیخان سهرنگ  
**فوج پنجم ابلان** نمبر ۱۳  
 ابوالجبعی شجاع السلطنه  
 امیر تومان رحیمخان سرتیب  
**فوج نهمه قاپو**  
 نمبر ۱۴  
 ابوالجبعی علینقی خان سرتیب  
**فوج اوله شکر**  
 نمبر ۱۵  
 بستر تیب میرزا علیخان پسر حرم  
 میرزا احسان وزیر نظام  
**فوج هفتم خلخاله** نمبر ۱۶  
 جمعی محمد و علیخان قاجار



فوج اول قدیم قزوین  
منسکره (۳۶)

ابو الجبسی نصر الملک امیر تومان  
هدایت الله خان سهند

فوج دوم جدید ایضا  
منسکره (۳۷)

نصر الملک امیر تومان سهند  
مصطفی خان

فوج سیم افشار کبکلو  
منسکره (۳۸)

ابو الجبسی خندان اجدان  
کل سهند علیخان پیرمروم

فوج چهارم خرقانی  
منسکره (۳۹)

ابو الجبسی اجود انباشه  
سهند علیخان

فوج پنجم افشار  
منسکره (۴۰)

ابو الجبسی امیر تومان  
سهند علیخان

فوج ششم قدیم خراسان  
منسکره (۴۱)

ابو الجبسی حاجی اسخو خان سهند  
فوج هفتم عرب و عجم

فوج هشتم عرب و عجم  
منسکره (۴۲)

ابو الجبسی امیر تومان  
حصان السلطنه سهند

فوج نهم خراسان  
منسکره (۴۳)

ابو الجبسی جناب مستطاب امیر  
سلطان سهند حاجی حسینعلی

والانایب السلطنه امیر کبیر وزیر  
جنک ابو الجبسی میرزا محمد علیخان

مخبر نظام و سرتیپ قیطان  
فوج اول طهران منسکره (۴۴)

ابو الجبسی امیرخان سوزدار امیر تومان  
فوج نهم از زنگنه

منسکره (۴۵)

جمعی محمدخان سهند  
فوج یازدهم از زنگنه

منسکره (۴۶)

علیق قیطان سرتیپ اول محمد  
حکمان سهند

فوج دهم خراسان  
منسکره (۴۷)

سیف السلطنه امیر تومان  
فوج نهم از خراسان

منسکره (۴۸)

سرتیپ اول محمدخان سهند  
الله خان

فوج دهم خراسان  
منسکره (۴۹)

ابو الجبسی مظفر الدوله  
فوج دوم خراسان

منسکره (۵۰)

جمع علماء الدوله  
فوج نهم از خراسان

منسکره (۵۱)

عزیز الله میرزا سرتیپ  
فوج مظفر سواد

منسکره (۵۲)

فضلعلیخان نصر الملک سرتیپ  
فوج سیم سواد

منسکره (۵۳)

ابو الجبسی فتح الله خان سرتیپ  
فوج چهارم جدید سواد

منسکره (۵۴)

ابو الجبسی فضلعلیخان سرتیپ  
فوج هفتم افشار

منسکره (۵۵)

ابو الجبسی خردو خان سرتیپ  
فوج هشتم افشار

منسکره (۵۶)

ابو الجبسی لطفعلیخان سرتیپ  
فوج جدید افشار

منسکره (۵۷)

ابو الجبسی میرزا علیخان سرتیپ  
افشار پیر حاجی بهاء الملک

فوج نهم خراسان  
منسکره (۵۸)

ابو الجبسی عزیز الله میرزا سرتیپ اول  
فوج یازدهم از خراسان

منسکره (۵۹)

حیدر خان سرتیپ دوم  
فوج نهم از خراسان

منسکره (۶۰)

بهلول پاشا خان سرتیپ محمد  
پاشا خان سرتیپ

فوج مخصوص نواب افشار



فوج سیم لاریجانی  
نمونه (۴۴)

ابو الجبب علی امیرخان سردار  
امیر تومان برتیب خانباخان  
فوج سیم تنکابنی  
نمونه (۴۵)

ساعداالدوله امیرتومان  
نصر السلطنه برتیب اول  
فوج سیم بندپی  
نمونه (۴۶)

جمعی عبدالحسینخان بندپی  
افواج ثلاثه هزار جری  
نمونه (۴۷)

ابو الجبب علی نجفعلیخان برتیب  
نمونه (۴۸)

ابو الجبب علی لطفعلیخان برتیب  
نمونه (۴۹)

ابو الجبب علی محمدخان برتیب  
فوج بهادران قره‌ها  
نمونه (۵۰)

ابو الجبب علی امان الله خان برتیب  
فوج بزچاو  
نمونه (۵۱)

جمعی محمدخان برتیب  
فوج نجبر از کزازی  
نمونه (۵۲)

جمعی حاجی مصطفی‌خان قاضی  
فوج ششم سر بندپی  
نمونه (۵۳)

جمعی حاجی مصطفی‌خان امیرتومان  
فوج اول خلیج قدر  
نمونه (۵۴)

برتیب حاجی غفارخان  
فوج چهارم کمره  
نمونه (۵۵)

جمعی نصرالله خان برتیب  
فوج پنجم کلیایکان  
نمونه (۵۶)

جمعی غلامحسین خان برتیب  
برهنه عبد الله خان ولدشاه  
الدوله

فوج ششم سردپی  
نمونه (۵۷)

فوج ابجلال الدوله برتیب  
فوج چهارم فریدپی  
نمونه (۵۸)

برهنه حاجی مصطفی قلیخان  
فوج ششم چهارخاله  
نمونه (۵۹)

جمعی محمد علی میرزا برهنه  
میرزا عبدالحسینخان  
فوج ششم قره‌کوزلو  
نمونه (۶۰)

ابو الجبب علی حاتم‌الملک امیرتومان  
برهنه فضل الله خان  
فوج منصوب قره‌کوزلو  
نمونه (۶۱)

ابو الجبب علی حاتم‌الملک  
برهنه زین‌العابدین خان  
فوج بهادران قدر  
نمونه (۶۲)

جمعی محمد کاظمخان برهنه  
فوج چهارم شادوهر  
نمونه (۶۳)

ابو الجبب علی عبد الله خان برتیب  
اول ساعدا السلطنه

فوج نجبر از قره‌کوزلو  
نمونه (۶۳)

ابو الجبب علی جناب ناصرالملک  
برهنه سردبجان  
فوج دوم مارا برهنه  
نمونه (۶۴)

ابو الجبب علی عسکرخان برتیب  
فوج دوم مارا برهنه  
نمونه (۶۵)

ابو الجبب علی معین نظام  
برهنه حسینخان نهاوند  
فوج سیلاخور  
نمونه (۶۶)

جمعی ساعدا السلطنه برهنه  
مصطفی خان  
فوج چهارم زرنگه  
نمونه (۶۷)

ظهور الملک برتیب اول محمد  
حسین خان برتیب سیم  
فوج اول کرندک  
نمونه (۶۸)

علیمرادخان برتیب نصرالله  
خان برهنه  
فوج بهادران قدر  
نمونه (۶۹)

برهنه حسینخان  
فوج سیم کلهر  
نمونه (۷۰)

جمعی محمد کاظمخان برهنه  
فوج چهارم شادوهر  
نمونه (۷۱)

جمعی محمد کاظمخان برهنه  
فوج چهارم شادوهر  
نمونه (۷۲)

جمعی محمد کاظمخان برهنه  
فوج چهارم شادوهر  
نمونه (۷۳)



ابو الجیمی حسینقلخان والے

بیرھنکی غلام رضا خان

فوج اول امرائے

منسلک (۷۲)

جمعی ناسخان سرھنک

فوج ہمارا قرائے

منسلک (۷۳)

ابو الجیمی حاجی علیقلخان سرتپ

فوج مخبران ترشبرے

منسلک (۷۴)

بیرتپی محمد جعفر خان قاجا

فوج اول فائینے

منسلک (۷۵)

ابو الجیمی شہ المملک <sup>بیرھنک</sup>

حاجی پرویز خان

فوج دوم جلدیضا

منسلک (۷۶)

جمعی شہ المملک <sup>بیرھنک</sup> کھیلخان

فوج ہفتم قدر کرمائے

منسلک (۷۷)

تقیخان سرتپ

فوج ہشتم شوکت کرمائے

منسلک (۷۸)

ابو الجیمی سلیمان خان سرتپ

عرب بیظام

فوج نہم جلد کرمائے

منسلک (۷۹)

بیرتپی ذہن العابدین خان

سوارہ

افزایا جان

دستہ

افشار رضا بن بلغہ ابو الجیم حیدر خان

سرتپ

دستہ

افشار ارومی ابو الجیمی حاجی علی

الحسینخان سرتپ لبرتپی نافر خان

دستہ

قرآن اذربایجان از عوزد <sup>منسلک</sup>

اردبیل و مشکن ابو الجیمی نصر اللہ

دستہ

چهار دوی ابو الجیمی نوروز خان

بیرتپی حسینقلخان سرتپ

دستہ

چلبیانلو محمود خان سرتپ

رحیمخان سرکردہ

دستہ

خوی عباسعلی بیگ امین بیگ

شقایق جمعی علیخان

دستہ

شاطرانلو جمعی بوسقخان سرکردہ

اینانلو جمعی صارم المملک

دستہ

قراپایاق جمعی نجفقلخان سرتپ

حاجی علیلو بزرگد کی دستخان

دستہ

قراسوران راہ قراجد داغ

جمعی عباسعلی بیگ

دستہ

قراسوران جمعی سیف اللہ خان

دستہ

قراسوران از شوق و استازا

دستہ

جمعی امین الوزارہ

دستہ

جدید شقایق جمعی عباسخان

دستہ

قراسوران راہ مرند جمعی شکر اللہ خان

دستہ

یکائے جمعی اسفند پارخان

دستہ

مقدم جمعی صمدخان

دستہ

مکرہ عرت اللہ خان

دستہ

قوجہ بیکو ابو الجیمی حسینقلخان

سرکردہ

سرکردہ کاغذ غلام رضی

میرھدایتخان میرزا زین العابدین

علیققلخان حسینخان الوہیم

آقای سرھنک اسکندر خان

سلیمانخان

خراسان

دستہ

غلامان قشہرک

دستہ

جمعی ابو الفتح خان

دستہ



جمعی حاجی فرامرذخان

دست

قوجانی جمعی شجاع الدوله

دست

بجنوردی جمعی مهنام الدوله

یار محمدخان امیر تومان

دست

قاپدنی و سیستان جمعی حشمه

الملك امیر تومان

دست

طیسی جمعی عماد الملك

دست

درجن جمعی محمد علیخان

دست

هنزاره جمعی اسمعیل خان تری

لسر کردگی محمد عظیم خان

دست

تیورک و جیشک

دست

تیورک جمعی علمردانخان نصره الملك

دست

تیورکی جمعی مهر عطاء الله خان

دست

جیشک جمعی ذوالفقارخان

و حاجی محمد امین سرکرده

دست

جمعی نو حاجی محمد میرزا

سر تپ اول

دست

سردورانی

دست

مرودی سرکردگی ابوالسیدخان

و محمد شریف خان

دست

مرودی جمعی صید رضا بیک

دست

مرودی جمعی قربانعلی بیک

دست

آردلان جمعی افغان سرکرده

دست

چولانی جمعی غلامحسینخان سرکرده

دست

قراسوزان جمعی غلامرضا خان

و نصرالله خان

دست

قرانی جمعی محمدخان سرکرده

دست

نیشابوری ابوالجهمی باقرخان سرکرده

دست

عمارلو جمعی محمد رضاخان سرکرده

دست

سبززاری جمعی حاجی فرامرذخان

دست

مزنپنانی جمعی حسینخان سرکرده

پیاده خراسانی

دست

قاپدنی و خوزک جمعی حشمه الملك

دست

علاء پلبر یکصد سبی و پنج نفر

استرآبادی غیره

پیاده استرآبادی

دست

جمعی مهرعلیقینخان سر تپانی

پیاده فندرسکی و کول

دست

جمعی عبد الصمدخان سر تپ

پیاده مقصود لو

دست

عسکین جمعی محمدخان سرکرده

دست

ساوری جمعی علیخان

دست

شاهکوهی جمعی محمد علیخان

دست

سدن رستاق جمعی محمد علیخان

دست

انزانی جمعی محمد علیخان

دست

بلوچ و حاجی لر جمعی علیخان

دست

غلامان استرآبادی جمعی علیخان

انای قاطار

دست

کلدیخان ریش سفید ظاهر خجری

دست

ایل کلدی نظر ریش سفید آنا بای

دست

قلخان آنا بای سالارخان

دست

قوشیدخان آنا بای ایل کلدی خجری

دست

امیرخان آنا بای ملا قربانخان

دست



ایضا نظر پش سید آنا بابی محمد فلیح

دست

سواره تراکم بموت و کولان جمع  
حسینقلیان پوزباشی

دست

سرتیبی جمع افرا سیاب بخا سر کرده  
کوزاری و بسطاب  
ابو الجیمی نواب فیما الله ایروما

کرمات

افشار کرمات

میرزا محمود خان سر کرده  
شما لچیان بی

ابو الجیمی نواب  
سواره و حازه بی نور پور

اسد الله خان سر کرده عریط  
سوار و حازه سوار نر قاپو

وریکان ترضی فلیح از سر کرده  
سوار دسینا

اسد الله خان سر کرده  
سوار و حازه سوار خبیه

صادق خان سر کرده  
کیان

از بابت سواره کرکان رور و  
اسالمی جمع حضرت الله خاستر پور

مازندران  
از بابت سواره کرد و ترا غنیه

ابو الجیمی میرزا عبدالله خان  
پیشخدمت سرتیب اول

میرزا ابوالحسن مشرف  
سر کرده کان

عبدالله خان مدانلو فتح الله خان

صفی خان ایضا مونس خان

جمعا بیکو اسد الله خان ایضا  
محمد خان ایضا حسین خان کر پله

ذوالفقار خان ایضا حقان  
اصانلو محمد خان افغان

جماعت خواجند  
ابو الجیمی جناب بسطاب

امین السلطان علی اکبر خا سرتیب  
اول یزدانقلی خان سر کرده

نعمت الله خان حسین خان فتح الله خان  
سواره عبدالملک

ابو الجیمی عبدالله خان سر کرده  
عسکر خان

عسکران  
جماعت زرین کمر

ابو الجیمی ساری صلان امیر نور  
علیققلیان سرتیب

محمد بخان نایب اول  
جماعت شاهسون افشار

ابو الجیمی جناب بسطاب امین السلطان  
جمعا نشاه خان سرتیب اول

جماعت مختیار  
جمعی محمد حسین خان

جماعت عربان دستا  
جمعی میرزا حسین خاستها السلطنه

سرتیب اول میرزا حسن خان  
سرتیب دوم

جماعت افشار اسلابان  
جمعی صاحب اختیار امیر تومان

سر کرده کی محمد کر بخان  
جماعت مختار

جماعت

جمعی ذوالفقار خان سرتیب اول

جماعت شاهسون ابنانلو

عزیز الله خان صارو الملک  
امیر تومان حاجی لطف الله خان

سرتیب اول  
جماعت شاهسون بغداد

امید علیخان سر کرده اکبر خان  
سرتیب اسد خان سر کرده

جماعت شاهسون کونون  
ابو الجیمی جناب بسطاب امین السلطان

آقا جان خان سرتیب غلامعلیخان  
سرهنگ محمد حسین خان ایضا

غلامرضا خان سر کرده ولی محمد  
خان ایضا

جماعت شاهسون نور سیکو  
ابو الجیمی حسینقلیان سرتیب

ولد مرحوم حسینقلیان  
جماعت باجلان

ابو الجیمی حاجی احمد خا سرتیب  
جماعت خرقان

ابو الجیمی اجود ابناشی کل  
امیر تومان علیقلی خان سر کرده

جماعت ببرانوند  
جمعی ابدالخان سرهنگ برادر

مرحوم حسن خان سر کرده  
جماعت اصانلو

ابو الجیمی جناب بسطاب امین السلطان  
رحیم خان سر کرده

جماعت افشار اسلابان  
جمعی حسن خان سرتیب میرزا  
رضای طبیب

رضای طبیب



جامع کریم

که مشغول خدمت قرا سوزانی دار  
الخلافة هستند جمعی عزیز الله خان  
صادق الملك امیر قومان بزرگ  
خانبا باخان

جامع هدایت

ابو الجیمی جناب سلطان امین  
السلطان بزرگ کی خیمخان

جامع شاهسوار

که مشغول خدمت قرا سوزانی دار  
الخلافة هستند جمعی تمام الملك

سواره جدید اصفهان

ابو الجیمی محمد علی میرزا  
جامع ایلان قرین

ابو الجیمی میرزا محمد عابد اول  
جامع قرا چور لونی

ابو الجیمی جناب سلطان امین  
السلطان بزرگ کی صفیر علیخان

جامع افشار بکشلو

ابو الجیمی ابودانیا شکی بزرگ  
کاظمخان

جامع چکینی

ابو الجیمی عزیز السلطان  
بهرنگ صدیق خان

جامع احمدوند و طیبو

ابو الجیمی محمد حسینخان

جامع کلایه

جمعی اسمعیلخان سرکرده  
سواره کرزه بر لونی

جمعی حسینخان سرکرده

جامع فانی کرمانشاه

بزرگ کی  
جامع بار احمد

بزرگ کی حاجی احمدخان  
جامع عرب باصر

جمعی محمدخان سرتیپ  
قوام الملك

جامع سنجا

جمعی علی اکبرخان سرنهنگ  
جامع فیله

جمعی کریمخان سرکرده  
سواره جدید کرمانشاه

جمعی عزیزخان سرکرده  
جامع مجتبیار

دارالانجان سرکرده  
نیاده

خراسانی

شمنایحیان  
ابو الجیمی خسته الملك

جزایر چیان سرخه

جمعی خسته الملك بزرگ کی  
اشخاص مفضله

غلامحسینخان سرکرده  
عزیز محمدخان پسر عثمانخان

سرتیپ یوسف بیک  
استرانی

دسترفندرسک

جمعی میرزا علی بنفینان سرتیپ  
دسترفندرسک

جمعی علی محمدخان سرکرده  
دسترفندرسک

دسترفندرسک

جمعی عبدالصمدخان سرکرده  
دسترفندرسک

جمعی فتحعلیخان سرکرده  
دسترفندرسک

جمعی آقا عبدالرحمن سرکرده  
دسترفندرسک

جمعی محمدعلیخان سرکرده  
دسترفندرسک

جمعی محمدقلیخان سرکرده  
دسترفندرسک

جمعی محمدعلیخان سرکرده  
دسترفندرسک

جمعی محمد قاسمخان سرکرده  
دسترفندرسک

دسته جمعی جعفرقلیخان دسته  
جمعی حاجی افارضا

دسته لیوانی و سیل  
جمعی اسداللهخان سرکرده

دسته بلوچ  
علی اکبر بیک

دسته جات کیرانی  
دسته سالیانک

جمعی میر یوسفخان سرکرده  
سوار اسلک

ابو الجیمی نصرت الله خاستیپ  
اول بهرنگ الله یارخان

دسته انزلی  
جمعی حیاتقلیخان سرکرده

دسته شفر  
جمعی نعمت الله خان ایضا

دسته شفر

دسته شفر

دسته شفر



موزیکانچیان

اداره فر بوده  
ازاره قزاقیه  
بر بابت بلکین گوزنیز کاراوا

فوج اول

ابو الجبجعی حسنان امیر تونسا

اجود انباشی گل

فوج دوم

بسر تپه علیخان سرتپ

فوج سیم

بسر تپه حسنان قبه

موزیکانچیان

اداره فر بوده

قشون حاضر کباب

از پیاده نظام و سوار و توپخانه

و غیره یکصد و پنجاه هزار نفر

در خیره

پنجاه هزار نفر

موزیکانچیان  
تفنگچیان  
کوهها و جاهها و

ملک بهادر سر کرده

عراق از بابت پیاده بلو

جمعی شیخ محمدخان سرتپ

ازاره افواج طراش

و سواره طرح قزاق

افواج طرح اطیش

از بابت صاحب منصبان که

برقرار هستند

در زمان اول

از بابت پیاده نظام

در زمان دوم

از بابت پیاده نظام

شاسور

که عبارت از فوج خجران باشد

در

که عبارت از فوج مهندس باشد

توپخانه و پیکان و طراش

فوج

از بندر

جماعت کلبا و غیره

جمعی میرزا محمدخان سرتپ لطفه

خان سر کرده محمد مهدیخان سر کرده

(ظایفه عمر انلو) جماعت ظالتر سر کرده

علی اکبرخان یخسکه سر کرده

علی اکبرخان

جماعت اشرف

سر کرده کی عباسقلیان

کرم

تفنگچیان

حسینقلیان سر کرده

تفنگچیان انجمنی سوار

اسمعیلخان سر کرده

تفنگچیان عرب نظام

ابو الجبجعی سلیمانخان سرتپ

سر کرده کریمخان

تفنگچیان زنجار

در آنخان سر کرده

# خزانة مینا کدر نظام

بر بابت جناب جلالالتاج ذیروز نظام میرزا رضای البرزمی و حاجی شیخ جعفر معتمدالتجار  
میرزا جعفر نیرش و منشی خزانة نظام میرزا شفیع نیرش سررشد دار خزانة نظام میرزا محمد علی

# دارالخلافه طهران

توابع نظام شرف الاقاب السلطنة امیر کبیر و وزیر جنگ و حکمران دارالخلافه الباقیه و غیرها

ادام الله اقباله العالی  
اجزاء حکومت خلیفہ العالی

جناب



جناب جلالآباد محمد ابراهیمخان وزیر نظام و وزیر دار الخلافه

اجزاء مجلس دولتی

میرزا ابوالقاسمخان مسنونوی نوید  
 میرزا بزرگ کدهک اساقبوسیرحوم  
 میرزا صالح میرزا حسن سرهنک  
 ولد مرحوم حاجی میرزا انقی کلانتر  
 میرزا شفیع سررشنردار میرزا  
 جعفر منشی تفرش میرزا بوسف  
 پسر میرزا جعفر منشی میرزا سید  
 محمد علی کابچر نویس نایب محمود  
 نایب اول فرانشخان سائر نواب  
 فرانشخان ده نفر  
 نقاب بلوکا در الخلافه  
 میرزا امجد نایب بلوک و زاین  
 و شهریار و غار و قافویه  
 میرزا اسمعیل نایب بلوک ساچلا  
 میرزا اسید احمد نایب اردنک و  
 سولفانان

جناب حاجی سید جعفر کاشانی

جناب آقا سید مصطفی پسر مرحوم

حاجی سید حسین جناب آقا

علی اکبر پسر مرحوم آقا جمال الدین

بروجردی جناب شیخ محمد حسن

استرآبادی جناب آقا شیخ موسی

اعیان و اعیان

و معارف دار الخلافه از ارباب

مناصب غیر هم سوائی آنها که اسمشان

در روایر دولتی ذکر شده از فرار

سنه ماضیه

جناب میرزا محمدخان نظام العلما

امیر و سید محمدخان مقیم الممالک

اعتماد الدوله عین الملوک

مؤتمد الملک ولد جناب اشرف

مشیر الدوله امیرزاده محمد میرزا

جلال السلطنه ولد جناب اغضا

الدوله عباس میرزا ولد ایضا

فتحعلیخان سپهسالار ولد ایضا

خان باباخان ولد ظهیر الدوله

میرزا احمدخان نصیر الدوله ولد

اصف الدوله محمودخان صلا الشرا

میرزا محمدخان ندیم باشه حکیم الهی

ولد مرحوم حکیم الهی سلیمانخان

ولد مرحوم حاجب الدوله اسمعیل

خان پسر الدوله میرزا محمدخان

غلامحسینخان و ایلیخان پشیمت

ولد سهرایلیخان حاجی محمدخان

محمودخان محمدخان ولد مرحوم احمد

خان نوائی محمدخان ولد ایضا

حاجی محمد حسینخان ولد ایضا

حاجی علیخان ولد ایضا محمد و علی

ابوالقاسمخان پشیمت نواده

زینت الدوله عباس قلیخان ولد

مرحوم بیکر بیک هادپخان ولد ایضا

محمدخان محمد جعفرخان حسینخان

هدایت اللهخان علی اکبرخان

نجفعلیخان محمد باقرخان

امان اللهخان

از آراء نظم و پلایس

نظم الملک کنت دو من فرنت

امیر قومان رئیس کل اداره پلایس

عباس قلیخان اعتماد نظام مؤتمد

خدمت حضرت والا میرزا ابو

ترایخان سرتیپ اول (سوشف)

نایب کل اداره پلایس میرزا سید

یوسف سرتیپ دوم مستشار اول

اداره میرزا محمد حسینخان سرتیپ

رئیس محله عودلاخان علیقلیخان

سرتیپ رئیس محله دولت میرزا

پسر مرحوم حاجی میرزا انقی کلانتر

سرهنک و مستشار اداره

میرزا آقاخان سرهنک اجودان

رئیس و رئیس سوارهای اداره

میرزا عبد الرحیمخان کلانتر مؤتمد

اداره آقا لرخان سرهنک

ناظم مامورین اداره میرزا حسینخان

سرهنک داروغه بازار

حاجی میرزا محمد علیخان سرهنک

رئیس محله چالمیدان میرزا



سید... میرزا محمد علیخان نایب سرهند  
 میرزا عبدالغنی رئیس محله سنبل  
 منشی باشی اداره میرزا...  
 رئیس مجلس اسقفان میرزا محمود  
 رئیس کربدهای شهر میرزا هدا  
 رئیس مخزن اداره هاشمخان  
 نایب اول محله عود لاجان و صاحب  
 اداره میرزا رحیم صاحب منصب  
 و نایب اول محله دولت میرزا  
 علی قلیخان نایب اول محله جالمینا  
 و صاحب منصب میرزا جعفر  
 نایب اول محله بازار میرزا  
 علیخان نایب اول چهارسوق  
 و تمام بازارهای شهر میرزا علی  
 منشی اطاق محاکات بومیه  
 میرزا آقا منشی اطاق جنایان  
 میرزا اسمعیل منشی راپورت شاه  
 شهر میرزا محمد مأمور نظم راه  
 آهن عدد کلیمه اجزاء پلبس  
 چهارصد و دویست و پنجاه  
 اداره احتیاجات کلان  
 در تحت اداره و ریاست جناب  
 اعتقاد السلطنه و فیر انطباعات  
 و مقرر مخصوص حضورها بون  
 میرزا علی محمد خان سر تنیاس اول  
 و وزارت انطباعات و غیره  
 حیدرقلی آقا سرهند رئیس اداره  
 احتسابیه دار الخلافه  
 اجزاء اداره احتسابیه  
 دولت و هفتاد و هفت نفر

نایب قلی نایب احتساب کل  
 خیا یا نهادهای دولتی میرزا  
 ابو القاسم مشرف احتساب  
 میرزا ابوسف نایب اداره  
 احتسابیه میرزا محمد حسین  
 نایب محلات شهر دار الخلافه  
 سایر توابع و صاحب منصبان  
 بیست و پنج نفر فرائض و عمده  
 طوبیله احتساب و سفارشات  
 دولت و هفتاد و هشت نفر  
 اسامی کار گزاران  
 و عمده جات مخصوص در مجازه توابع  
 اشرف و الا نایب السلطنه امیر کبیر  
 وزیر جنگ امام الله اقباله الحاکم  
 جناب حاجی ملا باشتی جناب  
 حلاله قتاب وزیر نظام و وزیر دار  
 الخلافه مشرف خلوتها بون و قراشتا  
 مخصوص حضرت والا نایب السلطنه  
 جناب عبداللہ خان والی رئیس  
 الاطباء میرزا علی حکیمباشی نظام  
 معین نظام میرزا محمد علیخان  
 سر تنیاس و مقرر مخصوص  
 میرزا عیسا سقیخان اعمان نظام  
 نصر الله خان ناظر و قوه پی  
 باشی میرزا اسید مهدیخان  
 نایب ناظر میرزا اسید حسین  
 ساوچی طبیب مخصوص  
 حسینخان سر تنیاس و فستق دار با  
 محمد اسمعیل خان سر تنیاس توابع  
 و کشتیکی باشی

دستار علیخان یوز باشی کشتیکی  
**اغانیان**  
 آغا سلطان خواجہ باشی سر تنیاس  
 آغا مکل حاجی سرور  
**پیشخدمتانی غیر هم**  
 شاهزاده آقا محمد خان سر تنیاس  
 و پیشخدمت حاجی علی سرتیپ  
 و پیشخدمت میرزا احمد خان  
 پیشخدمت و قوشچی باشی حاجی  
 محمد رضای پیشخدمت هدایت  
 الله خان صدوق دار و نشاط  
 باشی میرزا محمد خان پیشخدمت  
 اسمعیل خان ایضا و لیخان  
 سر هند و پیشخدمت احمد  
 میرزا ای مترجم حسینقلینا  
 سلطان مدبر تلفون  
**مستوفیان**  
 میرزا علیخان مستوفی  
 میرزا اهادی مستوفی  
 حاجی میرزا احمد مستوفی  
 میرزا اسید محمد علی  
**منشیان**  
 میرزا محمد حسین مستوفی  
 کاتب السلطان  
 میرزا محمود خان منشی مخصوص  
 میرزا مهدیخان منشی قایم  
 مقام

ادوات







میرزا علی پسر مرحوم قوام الدقله  
 محاسب ابتداء دیوانی و غلات و کلابا  
 میرزا علی پسر جناب زبرد فرستاده  
 و برات نویسنده سردار الفنون  
 و تکرار فغانه مبارکه میرزا ابو  
 نواده بنجاب زبرد فرستاده محاسب کلابا  
 و خوار میرزا ابوالقاسم محاسب  
 کاشان میرزا جعفر ولد جناب  
 حاج میرزا نصرالله محاسب عراق  
 میرزا احسن ولد مرحوم وزیر لشکر  
 ماسبقه بن میرزا محمد علیخان  
 ولد جناب میرزا محمود وزیر محاسب  
 فارس میرزا ادضای ولد جناب  
 حاج میرزا نصرالله محاسب کرمان  
 و ساوه میرزا ربیع برات نویسنده  
 سرکارات عظام و خادمان حرم  
 جلالت میرزا ابراهیم خان نایب  
 جناب حاج امین السلطنه و مباشر  
 صندوقخانه و درخندارخانه مبارکه  
 میرزا علی مستوفی محاسب بروجرد  
 میرزا محمد مستوفی قم و فیروزکوه  
 میرزا محمد ولد مرحوم میرزا عبداللہ  
 اشیا برات نویسنده علم خلوت  
 و محاسب محکم میرزا فتح الله ولد  
 مرحوم میرزا علی فایم مقام کلاب  
 همدان میرزا محمد علیخان ولد جناب  
 میرزا محمود وزیر محاسب فارس  
 میرزا علی محمد خان برات نویسنده ارباب  
 قلم و فتنداران سرکاری و غیره  
 میرزا زکریا پسر مرحوم میرزا امیر  
 محاسب برستان میرزا محمد رضا

تولیر کلاب محاسب ملا زبرد نویسنده  
 میرزا رفیع محاسب کرم و کرفس  
 میرزا علی ولد مرحوم حاج میرزا محمد  
 حسین مامور کلابان میرزا زکریا  
 نوری برات نویسنده حضور و  
 ارباب طب میرزا حسینعلی  
 مستوفی نهادند میرزا شفیع  
 نواده مرحوم صاحب دیوان محاسب  
 دماوند میرزا حسینخان برات  
 نویسنده بنای میرزا شفیع زبرد  
 جناب جلال التائب زبرد فرستاده مشغول  
 خدمت است میرزا حسینخان  
 نوری برات نویسنده علم خان نظامیه  
 و احتساب میرزا منصور خان  
 محاسب سمنان و دامغان  
 مستوفی کلاب در خدمت  
 مبارکه خدمت مخصوص در کلاب  
 میرزا اسد احمد پسر مرحوم میرزا  
 زبرد میرزا رضا معین السلطنه  
 میرزا بقی بنی الممالک میرزا محمود  
 ولد مرحوم میرزا ابوالحسن خان فایم  
 مقام جزو اعضا مجلس محترم سوره  
 کربله میرزا محمد حسین و قانع کلاب  
 میرزا محمد خان تبریزی و کلاب اذربایجان  
 میرزا علی محمد خان ولد مرحوم میرزا  
 علی فایم مقام میرزا شفیع صدق  
 دیوانخانه میرزا ادضای البرز  
 پسر مرحوم میرزا زین العابدین خان  
 میرزا اسد حسین تقریب میرزا  
 سید علی مستوفی ولد جناب میرزا  
 علی اکبر مستوفی مخصوص

میرزا اعتبار سقیلخان سپهر نایب  
 وزارت حلیله خارجی حاج میرزا  
 اشرف شیرازی برادر زاده مرحوم  
 حاج میرزا شفیع میرزا احسن  
 مفتی بابشی مرحوم صدر اعظم  
 میرزا محمد منشی دیوان اعلی سپهر  
 مرحوم میرزا موسی نایب میرزا  
 حسینخان پسر مرحوم وزیر لشکر  
 که حساب لامرد وزارت حلیله  
 خارجی مشغول خدمت و رئیس  
 تشریفات آن اداره است  
 میرزا نصرالله خان پسر جناب  
 امین حضور وزیر بقایا میرزا  
 رضای بیان الملک نرد جناب  
 صاحب دیوان میرزا هاشمخان  
 نرد جناب امین الدوله میرزا محمد باقر  
 ولد جناب صدیق الدوله میرزا  
 احمد خان و ار جناب معا و الملک  
 میرزا محمود خان ولد جناب ایضا  
 میرزا کاظم تقریب نواده مرحوم میرزا  
 و ضابطه میرزا اشکر الله ولد مرحوم  
 نصیر الملک میرزا محمود ولد جناب  
 میرزا محمد دلی حاج میرزا محمد  
 علیخان پسر مرحوم وکیل لشکر  
 میرزا محمد ظاهر کاشانی میرزا  
 حسن وکیل نواب حسام السلطنه  
 حاج میرزا علیخان میرزا اسد  
 نرد جناب سنیاب عضد الملک  
 میرزا کاظمخان امین العدل کرم  
 میرزا هدایت محمد ولد ار کل خرم  
 میرزا اسد علی ولد مرحوم میرزا اسد



مستوفی صندوقخانه میرزاسید  
 کاظم ولد مرحوم میرزاسید ابراهیم  
 میرزاسید احمد ولد جناب میرزاسید  
 کاظم وزیردوب میرزا عبدالحق  
 ولد مرحوم میرزا محمدکاتب میرزا  
 برادر مرحوم مجدالاشرف میرزا  
 ابوالقاسم خان ولد مرحوم حاجی میرزا  
 محمد نور میرزا جعفر خان پسر  
 میرزا علی تبریزی میرزا حسینعلی  
 ولد مرحوم میرزا نظرعلی حکیمباشی  
 میرزا رضا خان نواده مرحوم ضیا  
 الملک میرزا علیرضای تفرشی  
 میرزا کریم برادر نواده جناب صدیق  
 الدوله میرزا محمد ولد مرحوم حاجی  
 میرزا محمد حسین مستوفی خزانه میرزا  
 سلیمان کاشانی نوزد جناب مخبر الدوله  
 میرزا احمد نوزد جناب علاء الدوله میرزا  
 علی نواده مرحوم نصیرالملک میرزا  
 ولد مرحوم میرزا فتح الله لشکر توشی  
 میرزا علیبنقی که سابقاً نوزد جناب عضد  
 الملک بوده میرزاسید احمد برادر زاده  
 مرحوم معین الملک میرزا حسینخان  
 ولد معین السلطنه میرزا محمدنجان  
 ولد ایضاً میرزا باقرخان ولد ایضاً  
 میرزا کریمخان ولد میرزا فضل الله خان  
 میرزا عباسقلی ولد میرزا ظاهر کرمان  
 میرزا محمود ولد جناب حاجی میرزا  
 عباسقلی میرزا اسمعیلخان ولد  
 میرزا رضا یلخان میرزا اجواد افشار  
 میرزا علی پسر مرحوم میرزا ابوسفلی  
 میرزا عبد الرحمن اشینیان میرزا  
 عبدالحق اشینیان

میرزا محمود تفرشی نوزد جناب قوام الدوله  
 میرزا محمد حسین تفرشی نوزد جناب ایضاً  
 میرزاسید علی تفرشی نوزد جناب ایضاً  
 میرزا حسینخان ولد مرحوم میرزا رضا  
 مهندسباشی میرزا فتح الله کلبانی  
 میرزا مصطفی قلی اشینیان میرزا  
 عبد الوهبا نجان ولد مرحوم حاجی  
 میرزا حسن اشینیان میرزا محمد علی  
 همیشه زاده مرحوم میرزا امیر شکر  
 میرزاسید محسن تفرشی پیشکار عرفان  
 میرزا اویس ولد میرزا علی مستوفی نور  
 میرزا محمد ولد میرزا باقر مستوفی علی  
 میرزا محمدخان وکیل کرمان میرزا  
 نواده مرحوم قائم مقام میرزا محمدخان  
 ولد مرحوم میرزا ابوالقاسم وزیر نقاش  
 عرفان میرزا هادی کدوکلیخانه مستوفی  
 خدمت میرزا اسمعیل نوزد جناب  
 جلالآباد امین الدوله و مجد الملک  
**مأمورین و ایالات**  
 میرزا آقا مأمورین پیشکاری کرمان  
 میرزا حسن کلبانی مأمور کرمانشاه  
 میرزا هاشمخان مأمور خراسان نوزد نواز  
 والارکن الدوله میرزا یحیی مأمور  
 نوزد نواز الارکن الدوله میرزا حسن  
 سمنجان مأمور بروجرد میرزا آقا مأمور  
 میرزا رضا بنان الملک مأمور خراسان  
 والاطلسلطان میرزا مصطفی  
 مرحوم قوام الدوله مأمور فارس نوزد نواز  
 والاممعه الدوله میرزا محمد مأمور  
 نوزد جناب عضدالملک میرزا قاضی  
 علیخان مستوفی نایب الحکومت نایب  
 میرزا یحیی مستوفی مأمور بروجرد

میرزا علیخان مستوفی مأمور دیوان  
 میرزا علی اکبرخان مستوفی تفرشی که  
 در خراسان مشغول خدمت است  
**سررشته داران و فرزندان**  
**سررشته داران**  
 میرزا اسدالله سررشته دار و سرکاران عظام  
 میرزا اسدالله سررشته دار نوزد جناب جلال  
 مستوفی المالک میرزا فوج الله سررشته دار  
 میرزا عبدالحق اشینیان میرزا احمد سررشته دار  
 جناب حاجی میرزا نصرالله میرزا سلیمان اشینیان  
 میرزا محمود سررشته دار میرزا محمد سررشته دار  
 شیرازی میرزا مصطفی کرمانی میرزا عبد  
 میرزا علی هادی میرزا جعفر تفرشی  
 میرزا حسین کرمانی میرزا صافی سررشته دار  
 علم خلون و غنیه میرزا علی ولد مرحوم  
 میرزا فتح الله شیرازی میرزا اسمعیل سررشته دار  
 استرآباد و غیره میرزا رضا سررشته دار کلبانی  
 میرزا علی رضا تفرشی میرزا محمد علی کرمانی  
 میرزا علی سررشته دار کرمان میرزا عبد الله  
 ساوچی میرزا بزرگ تفرشی سررشته دار  
 علم جان پلوس احسان میرزا اعجاز  
**سررشته دار قرابین**  
**عزینباشی و عزینباشی خان**  
**مبارک استیفاء علی**  
 میرزا علی اکبر عزینباشی میرزا ابراهیم میرزا  
 میرزا فتح الله میرزا علی محمد میرزا آقا  
 اصنافان میرزا محسن میرزا فضل الله  
 میرزا محمد میرزا اسدالله میرزا محمد ولد  
 مرحوم میرزا حسن میرزا احمد ولد میرزا فتح  
 میرزا آقا اشینیان میرزا مطلب شیبانی  
 نوزد خان مبارک میرزا غلامحسین ولد میرزا ابراهیم



# وزارت حلیه والیکر و اعظم و اعلیه

در اداره خاصه جناب مستظاب امین السلطان وزیر اعظم دولت علیه

جناب جلاله شهاب امین الملک نایب کل وزارت اعظم

میرزا کریمخان جو بلدار خلوت هابون	غلامحسین خان خازن در کتخانه مبارک	وزارت عالی و دربار اعظم
نایب الحکومه بر وجود محمد صادق	جناب فحمت نصاب مجد الملک میرزا	موزه مبارکه کتابخانه مبارکه خزانه
فرشخوئی افا سلیمان زده باشی	تفتخان وزیر وظایف و اوقاف	مبارکه آندون ریاست قراولان
افا صادق و غیره و غیره	جناب فحمت نصاب غلامحسین خان	وجود مسعود هابون ریاست آردو
<b>دارالنظاره مبارکه</b>	امین خاویز و تفتکدار باشی	هابون خزانه مبارکه خلوت هابون
جناب امیرالامراء العظام مجد الملک		خواجهر سزبان سندخانه رخصدار

## سایر

مهدیقلیخان خانسالار	محمدحسین محقق جلال الملک جعفر	خان مبارکه دارالنظاره اطشاک
اجزاء از فرار سینه	فلیمان ولد مرحوم اعتماد الدوله	خاصه فرنگی و پارانی آبدارخانه مبارکه
اکبرخان پیشخدمت و نایب النظاره	نواب میرالدوله سلطان فحسین میرزا	قهوه خانه مبارکه کتبخانه مبارکه
میرزا مهدیقلی حاج میرزا محمد	حکمران نیشابور و مضافان مشهور	ایشکانه مبارکه غلامان مهدیه
میرزا محمد صادق سررشته دار اقامت	محمدحسین پیشخدمت و قراول شاهر	منصور غلامان ناصر قراشخانه
محمد باقر جو بلدار تفتک و جنسی کاخانه	والا نایب السلطنه امیر کبیر وزیر جنگ	مبارکه شرفخانه و قاطرخانه مبارکه

## شربتخانه

میرزا علی اکبر ناظم البکاء شربتدار	محمد ابراهیمخان ولد مرحوم امیرالدوله	اصطبل خاصه زین الدارخانه مبارکه
شربتداران و عملجات یازده نفر	مرحوم امین الدوله میرزا عبداللہ	کالکخانه مبارکه شاطران کرک
<b>چو درخانه مبارکه</b>	سرتیپ اول جبارخان افا میرزا محمد	قراشخانه مبارکه صرفه مبارکه
افا محمد حسن چو در کچی باشی چو کچی	کره سی سرتیپ اول حاج محمد علی	خالصه طهران غله و لایات آبدار
<b>استرخانه</b>	الله خان محمدحسین میرزاسید	مغازه خانه وقتائی ایلات طهران

افا محمد ابراهیم اشتر باشی اشترها	عبدالکریمخان صدیق خلوت	اداره باغات و عماران سلطنه کارخان
مخصوص بنجر سایر و زنده	محمد ابراهیمخان محلاتی امیرزاد خان	چراغ گاز و چراغ الکتریسیته کوره
<b>تحویلیخانه و وکیل</b>	سلطان ابراهیم میرزا محمد باقرخان	خانه دار الخلافه تربیت صنایع جنگله
حاجی محمد ابراهیم وکیل خراج سایر	ادیب الملک سرتیپ اول محمد تفتخان	<b>خلوت هابون</b>

## ارباب مناصب

دارالنظاره بیست و هفت نفر	سرتیپ اول ابوالحسن پیشخدمت	جناب جلاله شهاب امین الملک رئیس
<b>اداره آبدارخانه و سقاخانه</b>	خاصه سرتیپ اول امیرزاده افا صبح	ملوک هابون جناب فحمت نصاب
در تحت ریاست مخصوص شخص جناب	امیرزاده تاجور میرزا میرزاسید	حکیم الممالک پیشخدمت مبارک حرم
مستظاب امین السلطان وزیر اعظم	محمدخان سرتیپ و غیره	اعضای مجلس دربار اعظم و حکمران کلان
بنیابت افا تفتکدار (معروف با فادال)	فرشخوئی و تفتکدار هابون	خوانسار و کمر خلیف صدیق السلطنه



حاجی آقا یوسف سقا باشی حاجی  
 حسینعلی اسرئیل آقا باقرخان  
 سرتیپ میرزا ابوالقاسم نایب  
 میرزا غلامحسین سررشته دار  
 میرزا الطیف سررشته دار آقا  
 فتحعلی عماد ابدار خان نازده نفر  
 عماد سقا خان سی و هفت نفر  
**قهوه خان مبارک**  
 غلامعلی قهوجی باشی امین هایون  
 آقا جبار قهوه چی در میان  
**صندل خان و رخسار خان**  
 جناب جلال آقا حاجی امین السلطنه  
 صندل قدار و جامه دار خاصه خاز  
 مخزن نذاریکات عسکر تهر دولت علیه  
 میرزا بزرگ خان سنو بی مباشر  
 صندل خان و رخسار خان مبارک  
**نقاشان مبارک**  
 میرزا محمد تقی نقاش و پیشخدمت  
 نقاشان نقاشان مبارک چهار نفر  
**تصفیکه خاصه** از فرار منته  
 جناب خانم ضیاء غلامحسین خان  
 امین خلوت و پسر تصفیکه از آن خاصه  
 رضاقلینخان پسر مرحوم سهرابخان  
 دستخان سرتیپ میرزا ابوالفتح  
 ظالش حاجی علی خان مرزوبی  
 مصطفی قلینخان اسمعیل خان مرزوبی  
 قهرمانخان تاج حاجی یقینخان  
 میرزا محمدخان میرزا باقرخان  
 محمد کریمخان حاکم ایوانکیف علی  
 شفاخان هادیخان نوائی قهرالله  
 خان پسر مرحوم قهرمانخان محمد

کرچی فیض الله خان کرمانشاهی  
 شاه ملک خان علی اکبر کرمانشاهی  
 شیخعلی جعفر قله بیک مرغه  
 اسدالله خان ابو عبدالله خان  
 قراچه اخی رضا آقای کلان  
 نصیرخان شریک اصلانخان  
 جفا بیگو نوائی ننگداران  
 خاصه یکصد و شانزده نفر  
**گشیکان مبارک**  
 امیرالامراء العظام عبدالله خان امیر  
 و کشیک باشی جناب خانم ضیاء  
 و کلشکر عمده الامراء العظام  
 حیدرالله خان پیشخدمت خاصه  
 سرتیپ قل و غلام پیشخدمت باشی  
**غلام پیشخدمت**  
 یکصد و شصت و چهار نفر  
 شاهزادگان شانزده نفر  
 خواجه و آفایان فاجار بیگ  
 دو نفر سایر خواجه این یکصد  
 بیست و شش نفر  
**سرتیپان مبارک**  
 عباسقلینخان طهاسقلینخان  
 حیدرقلینخان عزت الله خان  
 خانلرخان  
**سرتیپان سیم**  
 کر نشان و جابل سرتیپ و هم در آن  
 موسی خان کلبعلینخان باباخا  
 امضیب و جابل و نشان سرتیپ هم در آن  
 عبدالله خان باقرخان علی اصغر  
 محمدحسین سعادت الله خان محمد  
 ابراهیمخان محمد اسمعیل خان  
 یوزباشی علی اکبرخان

**صاحب منصب مبارک**  
 نوروزخان غلامعلی رضا  
 شهبان خان یقینخان امیراصلانخان  
 نایبان سی نفر سایر غلامان  
 هفتصد و پنجاه نفر  
**اشبیکان مبارک** از فرار منته  
 صد و چهل و دو نفر  
 جناب امیرالامراء العظام ظهیرالدین  
 اشبیک آفاسی باشی  
**نایبان اشبیک آفاسی**  
 امیرالامراء محمد ناصر نوائی  
 یقینخان فاجا محمدخان بها السلطنه  
 قوریسا ولباشی محمد امینخان  
 فاجا نایب اول امان الله خان  
 فاجار عباسقلینخان سنو  
 عبدالوهاب میرزا اسدالله خان  
 فاجار جعفرقلینخان فاجار  
 محمدحسینخان فاجار ابوالفتح خان  
 فاجار مصطفی قلینخان فاجار  
 حاجی محمدحسینخان حاجی مهدعلی  
 علی آقای فاجا هاشمخان فاجا  
 حاجی محمدعلیخان جارجی باشی  
 یوسفخان محمد رحیمخان  
 علی اکبرخان ذیل علیخان  
 موسیخان علیخان محمد رضا  
 خان حاجی علیمحمدخان یوزباشی  
 میرزا ابن العابدین نوربی  
 عبدالله خان نوربی ابوالحسن  
 نور میرزا داودخان نور  
 میرزا یقینخان نور محمدعلیخان  
 نوائی غلامحسینخان کاشی  
 محمدخان نوائی محمدعلیخان نوائی



### در جدول دوم

محمد علیخان کفری نصر الله خاوری  
 علامه علیخان اشرفی خراسانی  
 سلیمان افای قاجار محمد حسینیان  
 غلامحسین اروانی میرزا عنایت الله  
 خان منتهی میرزا حسنعلیخان  
 ناصر خسرو شتر دار ایشیکخان  
 میرزا فیلیخان نایب خورشید زاده  
 نایب انصوریان یون بجا  
**نایب اجای خان میرزا**

میرزا حبیب الله تبریزی میرزا احمد  
 افانهد شریز افانهد تبریزی  
 احمد افای تبریزی کرمانی کاظمی  
 محمد مهدی بیک تبریزی میرزا سید محمد

### در جدول سوم

میرزا رحمان بی بی  
 میرزا اشرف میرزا ایدار خان  
 و شفیق خان مبارک  
 ابوالجیمی امیر آراء العظام  
 حاج حسینعلی خان حاجالدوله  
**فرد اشرف**  
 سر شتر دار و غیره

یحییخان پسر حاجی رحمتخان احمدخان  
 میرزا اجناد تبریزی حزان پسر  
 خانلرخان علی افای سمنان  
 غلامحسین اشرفی رضاخان  
 میرزا احمد ملایک ابراهیمخان  
 ابوالفاسرخان نصر الله بیک تبریزی  
 محمودخان خدادادخان محمد حسین  
 بیک افان شتیان میرزا محمد  
 بیک کرمانشاه محمد افان بیک تبریزی  
 میرزا افای مازندرانی میرزا علی محمد  
 یحییخان معصوم علی بیک نقرشی

میرزا افای تبریزی سر شتر دار میرزا  
 سید جعفر تبریزی شرفینا میرزا  
 نصری بره نوبس میرزا حسن نقرشی  
 شرفیخان میرزا علی اکبر روزنای  
 نور ولد میرزا افان حسین افان  
**نام خان**

اسداللهخان میرزا محمد حسین  
 حسن افای تبریزی احمدخان

### در جدول چهارم

**در جدول اول**  
 ولیخان یونس خان افان شریک  
 محمود ایدار ابوالفاسرخان طهرانی  
 افان علی اکبر هرندی محمد ابراهیمخان  
 کاشی افان محمد جعفر محمد تقی بیک  
 حاجی محمد تقی بیک میرزا محمد تقی  
 میرزا عباسقلی قی افان رضاقلی  
 قزوینی میرزا عبد الحمید نقرشی  
 میرزا عباسقلی

محمد رحمتخان نسیمی نایب عباس  
 قاجار ابوالفاسرخان قاجار  
 خانبا باخان شریک میرزا حسین  
 مشرف بوستخان قاجار بنوخان  
 قاجار میرزا محمود مازندرانی  
 محمد رضاخان قاجار یحیی بیک  
 طهرانی رضا بیک قزوینی

### در جدول پنجم

محمد ابراهیمخان سر ایدار بی بی  
 حسینعلیخان نایب ولد ایضا  
 رضاخان نایب ولد ایضا افان یوسف  
 تبریزی افان محمد انجلیک افان محمد

میرزا احمد حسین میرزا محمد حسین  
 کل باغان قزوینی میرزا عبد  
 خان نایب کل دروشان تبریزی و عثمان  
 وقصر قاجار باغان و سر ایداران  
 کل باغان مبارک دولتی باغستان  
**اطب خاصه**  
**فرنگی و غیره**  
 جناب خانم رضا بیک کز طولوزن  
 دکتر محمد حسنخان بکر  
 سیوهیبنه دندان ساز

علی محمدخان میرزا آقا میرزا  
 حسین مشرف میرزا اسدالله  
 آقا حسن حسن افان میرزا اسدالله  
 میرزا باقر ولد میرزا ابراهیم

### قاپوچیان

محمد افای قاپوچی نایب حسینیان  
 نایب ولد ایضا حاجی اسفندیار  
 وقاپوچی مخصوص مهلولان ابراهیم  
 یزد و غناب

### چراغخانه

محمد حسین بیک چراغی نایب  
 افان محمد علی نایب محمد حسن بیک نایب

### خیاخانه

حاجی محمد خیا مشای میرزا افای نایب  
 سید محمد نایب شهید محمود  
 میرزا نایب حاجی سید سید مرغوب

### اداره باغان

وقوات دولتی بر باستان باغستان  
 اعتماد السلطنه وزیر باطباغان  
 و دارالخزانه مبارک دولتی

حاجی میرزا حسین میرزا محمد باغستان  
 باغان نایب میرزا محمد شتر دار  
 کل باغان قزوینی میرزا عبد  
 خان نایب کل دروشان تبریزی و عثمان  
 وقصر قاجار باغان و سر ایداران  
 کل باغان مبارک دولتی باغستان

### اطب خاصه

فرنگی و غیره  
 جناب خانم رضا بیک کز طولوزن  
 دکتر محمد حسنخان بکر  
 سیوهیبنه دندان ساز

### فرنگی و غیره

دکتر محمد حسنخان بکر  
 سیوهیبنه دندان ساز



ایران

جناب غیور و دلیر پسر  
ملک الاطباء

شیخ الاطباء میرزا حسینعلی  
الاطباء میرزا علی که حکیمشاکل نظار  
مؤتمن الاطباء میرزا زین العابدین  
کاشانی شمس الاطباء میرزا نصرالله  
تنکابنی لقمان الملک ولد ملک  
الاطباء شمس الملک میرزا سید علی  
حاجی میرزا امجدالله محمد الاطباء

خواجگان  
اعتماد الحق حاجی اغا شرف و غا  
سزیدقل اغا بزرگ خان سزیدقل  
اغاحرب اغا رضا حاجی اغا  
غلامعلی اغا سید اسمعیل غزیر  
خان اغا فتح الله اغا میرزا احمد خان  
اردشیر اغا نور اغا فرج  
اطافه موزه مبارک

جناب اغا میرزا علی اکبر سنوچی میرزا  
سید علی سنوچی نایب اغا باقر  
اغاحمدنایب اغا مهدی ساغنی  
ازاره خزان مبارک  
برپاست جناب بجایه لغاب میرزا اسمعیل  
امین الملک برادر جناب سنطاب  
امین السلطان وزیر اعظم میرزا  
فضل الله خان سنوچی میرزا احمد  
منشی میرزا جعفر ایضا شیخ قاضی  
ناظم خزان تحصیل دار میرزا سید  
جعفر قدر دار میرزا اهدا ایضو  
تحوذ دار حاجی سید رضا خان تجر  
دار کمرک پسر رحوم اغا محمد علی

میرزا اهاد بخان سردرشنه دار  
میرزا محمدرشنه دار میرزا سید  
عبدالله سردرشنه دار اغا غلام  
حسین صراف اغا سید جواد  
محصل وجوه خزانه اغا علی صراف  
ازاره صرف حیدر  
حاجی حسینعلیخان سردرشنه دار  
جناب میرزا رضا قلینان سنوچی  
و قمشه مسائل خط خراسان و

سیستان و غیره  
ازاره صراف حیدر  
حاجی محمد حسن امین دار الضرب  
اغاباقر رئیس میرزا عبد الله  
سردرشنه دار حاجی محمد خوی  
سایر اجراء هفتاد نفر  
فوج سواکیه در اقصو  
برپاست حاجی حسینعلیخان سردر  
ابوالحسنخان سردر کمرک  
سید یوسف لشکر نویس میرزا  
سید باقر سردرشنه دار

ازاره خزان مبارک  
استاد یوسف رئیس کارخانه  
کازوالکتر رئیس میرزا سید حسین  
پسر میرزا علی اکبر سنوچی سردر  
علیه جان شصت نفر  
ازاره کمرک کلاهها مالک محرف  
میو کبابچی قانون نویس مدبر کمرک  
دار الخلاف طهران محمد شفیق معتمد الملک  
مدبر کمرک از تبا میرزا علی سردرشنه دار  
میرزا علی اصغر مترجم کمرک فارس  
و بنادر جزو عمل حکومت در اداره

جناب محمد حسنخان سعد الملک  
حکمران بندرات الکبیر خان بیک کمرک  
مدبر کمرک خراسان و کپلان و  
مازندران میرزا احتشام زهدی  
کمرک کمرک فانی شاهان محمد حسن  
میرزا مند بر کمرک خسته و قزوین  
کمرک اصفهان سیده جناب سعد  
الملک میرزا امان مباشر کمرک  
بر وجود میرزا محمد علیخان مباشر  
کمرک کلینایکان میرزا حسینخان  
مباشر کمرک کاشان حاجی حسنخان  
مباشر کمرک کردستان شریف  
الملک مباشر کمرک همدان  
ازاره غلام محمد  
برپاست جناب بجایه لغاب میرزا اسمعیل  
امین الملک میرزا اولی سردرشنه دار  
محمد تقیخان معتمد الملک مامور غلام  
ازرنایجان میرزا عبدالباقی  
مامور خسته محمد باقر خان سعد  
السلطنه حکمران قزوین مامور غلام  
قزوین محمد ابراهیمخان مامور  
ملا و توپیرکان و نهادند مرتضی  
خان سردر کمرک مامور همدان و اسناد  
میرزا اهاد بخان مامور سمنان و اغا  
حاجی اسد پیل خان مامور شاهرود  
و بطام بداغ خان مامور غلام  
لوشان و بر وجود کمرک امیر صلا  
میرزا مامور عراق و محلات میرزا  
عبدالباقی مامور غلامت خراسان  
محمود بیک مامور مامور غلامت کمرک  
با اغا میرزا عبدالباقی



**از احوال و تولد او**

مقدس حضرت عبدالعظیم علیه السلام  
جناب جلالتا میرزا اسمعیل صاحب  
الملک خاندن حضرت مقدس جناب  
میرزا هدایت الله نائب التولیه امیرزاده  
حنیف پاشا ناظم التولیه و نائب  
آقا سید حسن قریشی حاجی میرزا  
عبدالکریم صدیق الحقاظ میرزا  
ناظر میرزا حبیب الله کلیدار میرزا  
عبدالحسن سرکشک میرزا باقر  
سرکشک میرزا بزک قریشی  
مظفر میرزا کاظم مستوفی  
میرزا اولی هشتی نایب حاجی آقا محمد  
مجویدار نقد و عین میرزا حسین  
سردشنه دار خدام بیت بیخبر  
قرهء بیست نفر کلان ار پانزده  
نفر مؤذن و چراغی پانزده نفر

**از احوال و حکومتها**

حکومت امیرالامراء العظام  
احتشام السلطنه خوار بحکومت  
ابو تراب میرزا ظالمان فرخ آفان  
نایب الحکومه حضرت عبدالعظیم  
بحکومت امیرزاده ناظم التولیه  
تولیش بحکومت محمد اسمعیل بیگ  
قره بن و میاد هنر بحکومت محمد  
باقرخان سعد السلطنه سرنبد اول  
ظارم بحکومت امیرزاده محمد حسین میرزا  
بندر عباس و بندر لنکه و بندر بوشهر  
و غیره بحکومت جناب محمد حسن خان  
سعد الملک خالصه جانشینش  
کیلان و املاک مرهوم محمد الد...

**از احوال و تولد او**

ابو اجماع امیرالامراء العظام علاء الدین  
امیر تومان محمد و پنجاه نفر  
**غلامان مهکدی**  
چهار صد و شصت نفر  
**سرنبدیان**

حاجی حسین سرنبدی و امیرزاده  
عبدالحسین میرزا میرزا تقی خان  
فتح الله خان بیوک خان جهانگیرخان  
علینقی خان ایوب میرزا محمد باقرخان  
(سایر) چهار صد و سی و شش نفر

**سرهنگان**

عباسقلیان ضعیف آقا محمد فتحان  
میرزا ابراهیم حاجی بیخی خان حسینقلیان  
شاهزادگان مصطفی قلیخان  
باقرخان زین العابدینخان نعمت  
الله خان نواب نوح میرزا میرزا  
علی اصغر خان لشکر نوب و سردشنه دار

**غلامان منصور**

چهار صد و نود و نه نفر

**سرنبدیان**

عباسقلیان سرنبدی و امیرزاده  
حاجی لطفعلیان آقاخان میرزا  
احمدخان علیزادخان شعبانقلیان  
اسکندر خان اسمعیل اسلله خان

**سرهنگان**

حاجی خان احمد آقاخان بوسفغان  
میرزا باقرخان غلامحسینخان  
کرمانی حسین خان خدامرادخان  
میرزا بزک خان سردشنه دار میرزا سید  
یاورده نفر نایب نفر غلام  
چهار صد و پنجاه نفر

**از احوال و تولد او**

شیران کلان بریاست امیرالامراء  
العظام محمد فاسخان صاحب جمع  
و پیشخدمت خاصه ها بوی میرزا  
علینقی شرف شرف خان باری میرزا  
علینقی شرف فاطمه خان میرزا علی  
میرزا شرف خان کلان عباس علی بیگ  
مجویدار جوادی بیگ نایب شرف خان  
نصیر بیگ نایب ایضا کاظمخان  
فاطمی نایب سایر علمه جان  
نایب و داروغه و دهباشی  
و فاطمی و ساوایان یک هزار  
و پانصد نفر

**خان مبارک**

بریاست امیرالامراء العظام محمد  
فاطمخان صاحب جمع حاجی میرزا  
محمد علی شرف موسی خان نایب  
محمد باقر بیگ انباردار  
سایر پنجاه نفر

**اصطفا خاصه ها بوی**

دویست و هشتاد و دو نفر  
نواب محمد حسین میرزا امیر اخور

**نویسنده**

میرزا رضا فایه سردشنه دار  
میرزا نصر الله حاجی میرزا مهدی شرف  
غیره دو نفر

**نایبان**

میرزا زاده رشیدخان میرزا حاجی نایب  
میرزا ادخان آقاخان محمدخان  
غلامرضا خان میرزا سید عبدالله  
کریم بیگ حبیب الله بیگ محمد علی بیگ



حاجی محمد آقا میرمهذبخان محمد <sup>بیگ</sup>  
 عباسقلی بیگ قرنا بغلی بیگ  
 حیدرعلیخان آقا جعفر محمد حسن بیگ  
 نایب تجولدار نقد رحمن بیگ یحیی  
 بیگ علیجان بیگ محمد مهدی بیگ  
 عباسقلی بیگ افراسیاب بیگ  
 سایر دویت و سیر و نفر  
 عمر بنیاد بیگ بشار سوفاچی شرف  
 محمد مهدی بیگ نعلبند نایب  
 شاکر دو نفر جلودار یکصد  
 بیست و دو نفر مته و چایکسوار  
 یکصد هفت نفر  
**قوشخانه مبارک**  
 ابراهیمخان قوشچی باشی مرزا  
 علیخان ذوقی باشی قوشچی ده نفر  
**زینخانه مبارک**  
 جناب صدیق السلطنه غلامحسینخان  
 پیشخدمت خاصه خاندان زینخانه مبارک  
**اجزاء**  
 اندر زده صورت  
**کالسکرخان مبارک**  
 لطف الله خان رئیس کالسکرخان  
 مبارک میرزا نصر الله پیشکار کل  
 میرزا علی رضا سرشنه دار مرزا  
 عبدالحسین مشرف مشهور رحیم  
 نایب بناردار کالسکرخان محمد  
 اسمعیل بیگ نایب لد محمد تقی بیگ  
 محمد اسمعیل بیگ عباسقلی بیگ  
 ولد محمد قلی بیگ نایب آقا سید  
 یوسف نایب علی بیگ نایب ولد  
 جعفر قلی بیگ هادی بیگ نایب

بدرخان نایب محمد کاظم بیگ کشید  
 مهد بیگ سرکشیک عباس بیگ  
 سرکشیک علی عسکر بیگ سرکشید  
 علی بیگ سرکشیک زین العابدین  
 بیگ یساول ابوظالب بیگ  
 یساول علی اصغر بیگ یساول  
 حاجی بابا بیگ یساول و مقامور اهل  
 طرب آقا سید احمد تجولدار نقد  
**علیخان اصطکاکسکرخان**  
 میرزا محمد بیگ ولد رفیع بیگ نایب  
 رضا قلی بیگ نایب محمد حسن بیگ نایب  
 ولد شهید رحیم ابوالقاسم بیگ  
 مباشر کل جنبی محمد رضا بیگ  
 انباردار جنبی علی زمان بیگ  
 سبیس نجفقلی بیگ سبیس  
 جلودار بیست و پنج نفر نعلبند  
 دو نفر اصناف دو ازده نفر  
 مباشر جنبی نجف کالسکرچی  
 یکصد نفر مهنه هفتاد نفر  
**شاطرخان مبارک**  
 از قرار سنه مناصبه برپا شد  
 بیشتر الملک فضل الله خان شاطر  
 میرزا سید حسین سرشنه دار  
 میرزا احمد مشرف میرزا کوچک  
 تجولدار و لیجان باور و نایب  
 اسمعیلخان نایب محمد بیگ باور  
 و نایب محسن بیگ باور و نایب  
 مهد بیگ نایب ابراهیم آقا  
 نایب محمد رحیم بیگ اجودان  
**از آره سواران دیوانی**  
 بر نایب امیرالاسراء العظام

محمد قاسم صاحب جمع و سرنایب اول  
**سواره دیوان**  
 آقا جان خان سرنایب محمدرخان  
 سرهنک میرزا رحمة الله سرشنه دار  
 سایر صاحب منصب سوار پانصد نفر  
**سواره افشار**  
 جهاننشاخان سرنایب میرزا محمد قله  
 سرشنه دار محمد و لیجان سرهنک  
 سایر صاحب منصب سوار پانصد نفر  
**سواره خواجگان**  
 علی اکبرخان سرنایب میرزا الله شرف  
 حسنخان سرهنک نعمه الله حاشر  
 سایر صاحب منصب سوار پانصد نفر  
**سواره اصنانلی**  
 سیف الله خان سرکرده میرزا حسن  
 مشرف صاحب منصب سوار و بیست  
**سواره هداوند**  
 رحیمخان سرکرده میرزا حسن مشرف  
 صاحب منصب سواره یکصد و پنجاه نفر  
**سواره قراچورلو**  
 صفرعلیخان سرکرده میرزا علی رضا  
 صاحب منصب سواره یکصد نفر  
**سواره قواسوزان راه قزوین**  
 جمعی محمد باقرخان سعد السلطنه سرنایب  
 اول یونکان سرکرده میرزا علی  
 اصغر مشرف صاحب منصب سوار  
 یکصد و هفتاد نفر  
**سواره انبار غلامدار الخلاء**  
 بر نایب حاجی آقا یوسف سقا باشی  
 میرزا حسن سرشنه دار مرزا  
 بیع مشرف مباشر و عملیات  
 از قیانداز و قراش و غیره ده نفر



### اداره ایالتی الخاق

بابخانه بگری ایله لاراء العظام محمد  
 فاسخان صاحب جمع اهل شاهسون درون  
 اهل شاهسون افتار ابلخوجند  
 ابلخانلو ابلقراچورلو ابلخوجند  
 ابلقنقاپه ابل اوریات ابلخوجند  
 ایلکاو باز ابل الیکایه عربیست  
 عربیستانک عرب کلکو عربیست  
**اداره معماخا و قنارخان**  
 میرزا حسینخان بیگ در صید الملک  
 حاجی حسینخان معماخا باشی کل  
 امیناد حسین خان صید لشکر معما  
 نظام محمد یقینخان مباشر قنارخان

حاجی میرزا اسید ابوظا لیکر شکار  
 میرزا علی اکبر سر شند دار میرزا  
 غلام حسین سر شند دار میرزا  
 اقا ولد میرزا حسن مشرف  
 میرزا احمد مشرف حاجی فاسم کرد خدا  
 قنارخان اقا محمد نایب معماخان  
**اداره راههای شوسه**  
 راه شوسه قزوین سپهر محمد باقرخان  
 سعد السلطنه سر تپ عمله حاج  
 یکصد هشتاد نفر  
**راه شوسه قمر**  
 سپهر محمد باقرخان سعد السلطنه  
 عمله حاجات دایمی پنجاه نفر

راه افجه و نور و فیروز کوه و آمل  
 سپرده به میرزا نظام مهتد سرامالک  
**میر شکار و انباع**  
 از فرار سنه ماضیه  
 حاجی مصطفی قلیخان میر شکار  
 علیخان سر تپ لد میر شکان نایب  
 اول غلام حسینخان ولد ابضا  
 صادق خان هجنان نکرخان  
 امیر اصلا نخان  
**سایر**  
 اجزاء معروف بیست و  
 پختنفر

## فکر وظایف اوقاف پست مالک محروک و غیره

در اداره جناب جلالت آبا جل امین الدوله و بیس مجلس شورای کبری

### وزارت وظایف اوقاف

جناب قنات بنیاب محمد اللک وزیر  
 وظایف اوقاف مالک محروسه  
**دفتر استیفاء**  
 جناب حمام السوادان مستوفی  
 میرزا علی اصغر سر شند دار میرزا  
 رضاخان سر شند دار

### دفتر انشاء

میرزا محمد نایب الوزاره منشی باشی  
 میرزا اسید حسین مستوفی مخصوص  
 محمد زاجو خان و دار وظایف  
 سرتا ابراهیمخان هدایج نگار و بیس

### دستوروشیجات اوقاف

میرزا اسمعیل خان مستوفی منشی ناظم  
 ملا عبداللہ فاضل میرزا اسید مستوفی  
**مأمورین ولایات**  
 آصفهان) میرزا هادی پیمان (اروزگرد)  
 میرزا عبدالرحیم (خمسه) میرزا احمد علیخان  
 خوار) میرزا طه نایب (کاشان) میرزا احمد  
 قمر) میرزا محمد علی (قزوین) سعد السلطنه  
 کرمانشاه) میرزا عبد الرحیمخان  
 کاشان) میرزا رضا (عرا و کلکلیکا)  
 و خوالشاک و کره) میرزا حسینخان  
 ملایر و تویرکان) میرزا اسدالله  
 (نطنز) سید حسن (آذربایجان)  
 میرزا احمد مستوفی (خراسان)  
 میرزا حسن مستوفی (استرآباد)  
 میرزا علی اشرف خان سر تپ

اسمنان و دامغان و شاهرود و بکطاک  
 میرزا اسدالله (کرمان) میرزا عبد  
 الرحیمخان مستوفی (فارس) میرزا  
 ذریع العابد پیمان مستوفی (کلاان)  
 میرزا محمد الدین مستوفی (فازندان)  
 میرزا اسید محمد (کردستان) ناد علیخان  
 (اهدان) میرزا حسن



# وزارت پست و ممالک محروسه ایران

در اداره جناب جلال‌التمای باجل امین الدوله رئیس مجلس دارالشواری کبریه

## اجرای خصوصاً در پست

میرزا احمدخان پینچی مقدمه و مصلحت  
میرزا امطلبند و تحویلدار کل نقد  
و قمر میوسه میوسه و مکر ترجمه ال  
میرزا اسمعیل نایب الوزاره

## دفتر محاسبات

میرزا البراهیم منوچهر میرزا اسمعیل  
سررشته دار میرزا علی دفتر دار  
میرزا احمد معین

## اداره انشاء

میرزا مصطفی خان منشی نایب  
میرزا احسن منشی

## اطاق انیسکیون

میرزا افضل الله انیسکتر میرزا  
محمد علی دفتر دار

## اطاق وثبات فانان

نوشتجات سفارشی و لایان  
میرزا محمد حسین دفتر دار نوشتجات  
سفارشی میرزا محمد علی امین کتبه

## اجراء پستخانه در احوال

میرزا هادی نایب الوثباته  
عبدالعظیم خان ناظم

## اطاق افانان

میرزا افضل الله تحویلدار میرزا  
و میرزا ابوسفین فرانش نضر

## اطاق واردات

میرزا اسدالله تحویلدار امانات

میرزا رضا معین فرانش نضر  
میرزا احسان خان رئیس  
میرزا حاجی آقا مباحثه و مصلحت  
میرزا محمود مباحثه امانات میرزا

میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت

## اطاق ضبط نوشتجات

میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت

## اطاق مجریه نوشتجات

میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت

## اطاق خدمت

میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت

## اطاق انیسکیون

میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت

## اطاق وثبات فانان

میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت

## اطاق انیسکیون

میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت

## اطاق انیسکیون

میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت

## اطاق انیسکیون

میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت  
میرزا امیران میرزا اولی و محافظه مملکت



رئیس قراش نضر (بند عباس)  
میرزا فضل الله رئیس قراش نضر  
(لان) میرزا محمد رحیم رئیس قراش نضر  
(کلپایکان) حاجی میرزا علی اکبر رئیس  
قراش نضر (نواق) میرزا اجواد رئیس  
قراش نضر (دزفول) میرزا عباس

### رئیس قراش نضر خطاهندان

(زندق) میرزا محمد علی رئیس قراش نضر  
(نوبزان) میرزا علی نقی رئیس قراش نضر  
(ساره) میرزا احسن رئیس قراش نضر  
(هدان) میرزا محمد خان رئیس میرزا  
محمد منشی قراش و نضر غلام دوز  
(کرمانشاهان) حاجی میرزا ابراهیم  
رئیس میرزا نضر قراش و غلام شش  
(خانین) میرزا محمود رئیس قراش نضر  
(بجارجوگوس) میرزا فوج الله رئیس  
قراش و غلام دوز نضر  
(ضاوند) اسد الله خان رئیس

### قراش و غلام دوز نضر

قراش و غلام دوز نضر  
(دولک آباد ملاهم) ابوالقاسم  
رئیس قراش و غلام دوز نضر  
(بروجرد) میرزا آقاخان رئیس  
قراش و غلام دوز نضر  
(خرم آباد) میرزا محمد رئیس  
قراش و غلام دوز نضر  
(کنکار) میرزا علی اکبر رئیس  
قراش و غلام دوز نضر  
(کرمانشاهان) ناد علیخان رئیس  
میرزا نضر قراش نضر غلام نضر  
(تویسرکان) نواب اکبر میرزا رئیس  
قراش نضر

قراش و غلام دوز نضر

### خطا قارس

(قم) میرزا فتح الله رئیس قراش نضر  
(محلات) میرزا اسیدهاشم رئیس  
قراش و غلام دوز نضر  
(کانشان) میرزا ابراهیم رئیس میرزا  
نضر قراش و غلام دوز نضر  
(اردکشا) میرزا اسید احمد رئیس  
قراش نضر

(اصفهان) میرزا کریم خان رئیس  
میرزا اکبر منشی رئیس جلفا نضر قراش نضر  
(آباد) میرزا محمد تقی رئیس قراش نضر  
(شیراز) میرزا علی رضا خان رئیس  
میرزا ابانفر ناظم غلام دوز نضر  
قراش نضر فاصد آباد شش نضر  
(کازرون) میرزا محمد علی رئیس  
قراش نضر قاصد نضر  
(بو شهر) میرزا محمود رئیس قراش  
دوز نضر کریم خان نضر علی کریم شش نضر

### خطا بزرگ کرمان

(نابین) رضا علی خان رئیس قراش نضر  
(اردکان) میرزا حبیب الله رئیس  
قراش و غلام دوز نضر  
(رفسنجان) میرزا محمد حسین رئیس  
قراش نضر  
(بند) میرزا محمد علی رئیس میرزا نضر  
قراش و نضر غلام دوز نضر  
(کومان) میرزا احسن رئیس ناظم نضر  
منشی نضر قراش و غلام چهار نضر  
(سیرجان) میرزا عبدالوهاب رئیس  
قراش نضر (انار) میرزا محمد حسین

میرزا هدایت رئیس

غلام نضر قراش نضر

### خطا خراسان

(سمنان) علی اکبر خان رئیس قراش نضر  
(دامغان) میرزا علی میرزا رئیس قراش نضر  
(شاهرود) میرزا ابوترابخان  
رئیس قراش و غلام دوز نضر  
(سبزوار) میرزا اسمعیل رئیس قراش نضر  
(نیشابور) میرزا محمد حسین رئیس قراش نضر  
(ارضا قدس) حاجی میرزا ابوالقاسم  
رئیس میرزا دوز نضر دوز نضر  
نضر غلام دوز نضر قراش نضر  
(تربت) میرزا رضا میرزا رئیس قراش نضر  
(تویسرکان) میرزا محمد حسن رئیس  
قراش نضر

(گناباد) آقا علی رئیس قراش نضر

(تویسرکان) میرزا محمد رئیس قراش نضر

(طبرستان) میرزا اسمعیل رئیس

قراش نضر (قوچیان)

میرزا عبدالکریم رئیس قراش نضر

(بجنورد) میرزا محمد رئیس قراش نضر

### خطا مازندران

(ساری) میرزا عبدالوهابخان رئیس  
غلام و قراش دوز نضر  
(بارفروش) میرزا اسمعیل رئیس  
قراش نضر  
(اشرف) میرزا مصطفی رئیس  
قراش و غلام دوز نضر  
(اصل) میرزا علی اکبر رئیس  
قراش و غلام دوز نضر  
(بندرجن) میرزا محمد رئیس



# وزارت علوم و فنون و تدارکات و معارف و معارف محاکم و معارف

جناب جلاله آقا میرزا محمد علی و وزیر علوم و تدارکات و معارف و معارف محاکم و معارف

وزارت علوم و فنون  
مدیرش میرزا محمد علی  
رؤسای غیره

جناب قاضی میرزا محمد علی خان  
امیر قومانده و رئیس مدرسه مبارکه

محمد حسین خان ناظم مدرسه مبارکه  
سرتیپ اول محمد تقی میرزا اجودا

مدیرش مبارکه سرتیپ و تیم میرزا  
محمد حسین رئیس الکاب میرزا محمد تقی

سردار محمد شاد و مدرسه مبارکه اسد  
الله خان کابدار مدرسه مبارکه

میرزا جعفر خان ناظر میرزا عبدالوهاب  
معلمین ایرانی و فرنگی

معلمین ایرانی  
جناب میرزا ابوالقاسم سلطان الحکام

معلم طب ایرانی جناب حاجی نجم الملک  
معلم کل علوم ریاضیه مدرسه سرتیپ اول

میرزا محمد کاظم معلم حکمت طبیعی و دارا  
نشان دریم شیر و خورشید میرزا علی

دکتر رئیس لاطباء و حکیمان کل نظام  
معلم طب فرنگی میرزا علی اکبر خان نقاش

و معلم نقاشیه و زبان فرانسه سرتیپ تیم  
جناب میرزا حسن معلم علوم ادبیه

و عربی ملا محمد صادق  
معلم زبان فارسی و مقدمات عربی مدرسه

میرزا اعلی خان فاجار معلم طب تجانی  
سرهنگ سلیمان خان معلم علوم ریاضیه

سرهنگ آقا خان معلم علوم ریاضیه

سرهنگ میرزا اسمعیل معلم علوم  
ریاضیه مهدی خان معلم علوم ریاضیه

سرهنگ میرزا محمود معلم ریاضیه  
و سرتیپ باشی حاجی محمد معلم زبان فرانسه

معلمین فرنگی  
سیوریشاد خان معلم زبان فرانسه

سرتیپ اول پروسکی خان معلم  
زبان فرانسه و جغرافیا سرتیپ اول

سیورلی معلم کل موزیک سرتیپ اول  
سیور و ولیه معلم علم معدن دارا

نشان دریم شیر و خورشید دکتر  
ابو معلم طب فرنگی سرتیپ تیم

مادر و سخنان معلم زبان روسی  
سرتیپ تیم سیورلی معلم علم نوچا

سرتیپ سیوروت معلم علم پیاده  
نظام سرتیپ سیور طبلر معلم

زبان انگلیسی و زبانی نشان شیر و  
خورشید

صاحب منصبان و فرنگی  
صاحب منصبان

محمد حسن میرزا ای مهندس سرتیپ  
عباس علی خان مهندس سرتیپ

سلیمان خان مهندس خصوص سرتیپ  
علی خان مهندس سرتیپ

محمد حسین میرزا ای مهندس سرهنگ  
مترجمین خلفاء

میرزا احمد مترجم سرهنگ میرزا  
خلیل مترجم سرهنگ میرزا رضا

سرهنگ میرزا حسن مترجم سرهنگ میرزا رضا

سرهنگ محسن میرزا مترجم علم  
خلیفه ریاضیه اسد الله حاجی خلیفه

ریاضیه میرزا ابنه خان خلیفه نقاش  
حاجی آقا خلیفه نقاشی کاظم خان مترجم

طبقات متعلین  
مهندسین نظام و معدن سرتیپ و کتبی

الطیاسی و دفتر توپخانه سرتیپ  
چهار نفر پیاده چهل و پنجاه نفر

مخصوص زبان ده نفر مقتدا  
بیتنفر موزیک چهل و پنجاه نفر

موزیک آفای عزیز السلطان  
چهل نفر شاگردان تجانی سرتیپ

مأمور یا زده نفر حاضر در سرتیپ  
عکاسخانه و باسرخانه

و در خانه مدرسه مبارکه  
عبدالله میرزا ممد عکاسخانه نشان

عکاسخانه سته نفر  
میرزا حسین ممد باسرخانه نشان

و علم جان شش نفر  
در خانه مدرسه مبارکه

سیور شورین مدرسه و آخانه  
شاگرد و دفتر

فرستادگان مدرسه  
غلام حسین بیک نایب خان بابا

دهباشی سر ایدار دفتر فرستادگان  
اجز اولی از النظاره

آقا احمد نایب ناظر نویسنده نفر  
ایا عی و دفتر آشپز و دفتر

سرهنگ میرزا حسن مترجم سرهنگ میرزا رضا



اجزاء حفظ الصبر  
دار الخلافه الباهره

جناب کز طولوزان حکیم شامخو  
دکتر کامپوسان پیر مامود کز  
عقطنی دکتر ابو مسلم مدره سار  
اجزاء مجلس کز

جناب نیر الملک امیر تومان جناب  
میرزا ابوالقاسم سلطان الحکماء

میرزا محمد کاظم معلم طبیعی و غیره  
میرزا علی رئیس الاطباء حکیم شامخو

نظام میرزا ابن الغابدین خان  
مؤمن الاطباء حاج میرزا حبیب

مجد الاطباء میرزا نصر الله شمل الاطباء  
میرزا عبدالکریم میرزا ابو الحسن

سرتیب رئیس مرتضی خان میرزا عبدال  
میرزا اسید محمد حکیم باشه توپخانه

میرزا نصر سهرنگ حکیم رضیانه  
میرزا نصیر و اساز میرزا اسید محمد

ناظم الاطباء میرزا محمد تقی سرشته دار  
ولایات

خطا در بیان غیره

تبریز سیف الاطباء  
خوگ میرزا علیقلی

مراغه میرزا علی بنقی  
ارومیه نواب حیدر میرزا

سنبل میرزا احمد  
کرمان میرزا اسید خلیل

زنجان حاج میرزا رضا  
قزوین میرزا باقر

رشت جناب حاج میرزا جعفر  
هدان میرزا اسمعیل

کرامت شاهها  
میرزا ابراهیم

خراسان میرزا ندران  
مشهد میرزا احتشام

سبزوار میرزا اسمعیل  
شاهروی میرزا صالح

سمنان میرزا کریم  
استرآباد میرزا ابوالقاسم

فازنداد میرزا علی اکبر  
خط فارس

شیراز حاج میرزا جعفر  
اصفهان میرزا محمود خان

کاشان محمد صادق خان  
قم میرزا احسن

لرستان و عربستان  
میرزا مصطفی خان

بوی میرزا امیر تقی  
کرمان میرزا عبدالرضا خان

بوشهر میرزا اسید عبدالرضا  
مریخیان درونی

میرزا ابوالحسن خان رئیس سرتیب  
میرزا نصر سهرنگ طبی سرتیب

مباشرفه میرزا فرهاد و اساز  
ناظر طباطبایه و نضر متولداد

نضر پرستار شش نضر  
حاجی مد لاد و نضر رخ شوی نضر

اجزاء مدرسه کتیران  
احمد خان سرتیب رئیس نجفقلیان

سرتیب معلم توپخانه محمد جعفر خان  
حکیم باشی معلم طب و طبیعی

محمد میرزا سهرنگ معلم ریاضه  
میرزا علیخان معلم زبان فرانسه  
سهرنگ

حاجی ملا عبد الله معلم عربی  
شاکردان داخله بیست و پنج نفر

شاکردان تجانی بیست و پنج نفر  
نویسنده نضر قرآنی پنج نفر

ناظر نضر آشپز نضر  
وزیر نکران و مخالفان

جناب جمال التاب خیر الدوله وزیر  
علو و تکراف

اجزاء دار الخلافه طهران  
و خیر عبد العظیم

صاحب منصب  
جناب خیر الملک رئیس کل نواد

نضر الله خان سرتیب نکران فی خصوص  
نواب خلیل میرزا سرتیب و متولداد

نواب محمد جعفر میرزا سرتیب محمد  
رضا خان سرتیب محمد اسمعیل خان

سرتیب نصر الله خان سرتیب خوی  
آقا خان سرتیب جا میرزا سلیم خان

محمد مهک میرزا سهرنگ ناظم  
محمد تقی خان سهرنگ میرزا عبد

الوقایح خان کشته باشه غلام رضا  
خان سهرنگ محمد حسن میرزا

سهرنگ میرزا محمود خان سهرنگ  
سایر هفتاد و پنج نفر

خارجیه سرتیب نکران فی خصوص  
چهل نفر علمجات بی و دو نفر

میوشارل دفتر دار خارجیه  
نکران فی خارجیه دو نفر منشی

و سحر نوزده نفر غلام ده نفر  
قرآنی نوزده نفر علمجات هفت نفر



سایر ولایات

چهار صد و نوزده نفر  
خط فارس و کرمان

هشتاد و یک نفر

قزوین کاشان دوازده نفر

قزوین شرفی محمد میرزا رئیس

عباس میرزا سهند مابوکشید

سیم عراق تلکرافچی نویسنده

دو نفر قراش دو نفر

کاشان شش نفر

میرزا احمد باور میرزا هدایت الله

خان مختصر خان تلکرافچی نویسنده

دو نفر قراش دو نفر

اصفهان و کویا پهلوان پهلوان

بیت نفر محمد میرزا سهند

رئیس تلکرافچی هشت نفر

نویسنده دو نفر غلام پنج نفر

قراش چهار نفر

شیراز و آباد و کازرون

هیچ نفر نواب خلیل میرزا سهند

رئیس تلکرافچی نه نفر نویسنده

نفر قراش شش نفر

ابوشهر پنج نفر

عبدالعزیز میرزا سهند رئیس

تلکرافچی دو نفر قراش دو نفر

یزد و اردکان و کوهماکن

دوازده نفر میرزا عباس رئیس

تلکرافچی شش نفر قراش دو نفر

کمان و رفسنجان و انار

چهارده نفر میرزا احمد خان باور

رئیس تلکرافچی شش نفر نویسنده

نفر قراش نفر غلام شش نفر

خط خانیقین و عربستان

صد و سی و نه نفر

خان آبادی شش نفر تلکرافچی

نفر غلام دو نفر

قزوین سه نفر

تلکرافچی نفر غلام دو نفر

زرق سه نفر

تلکرافچی نفر غلام دو نفر

هدان یازده نفر

میرزا علی اصغر خان باور رئیس

تلکرافچی شش نفر نویسنده

غلام چهار نفر قراش شش نفر

اسد آباد چهار نفر

تلکرافچی نفر غلام دو نفر

قراش نفر

کنکاور شش نفر

تلکرافچی نفر غلام دو نفر

کوهستانها سیزده نفر

محمد صافی میرزا سرتیپ رئیس

تلکرافچی پنج نفر نویسنده

غلام شش نفر قراش شش نفر

سرخدان ده نفر

کرد سه نفر تلکرافچی نفر

غلام دو نفر سرپل

تلکرافچی نفر غلام نفر

قصر شش نفر تلکرافچی نفر

غلام دو نفر خانیقین

دو نفر تلکرافچی نفر قراش نفر

کرمانشاه و قزوین

یازده نفر میرزا احمد خان سهند

تلکرافچی دو نفر نویسنده

غلام پنج نفر قراش دو نفر

کوهس چهار نفر

میرزا حسین خان سهند رئیس

تلکرافچی نفر غلام و قراش دو نفر

غلام هشت نفر میرزا علیخان

باور رئیس تلکرافچی دو نفر

نویسنده نفر غلام و قراش چهار نفر

سلطان آباد پنج نفر

میرزا اسید ابوالقاسم خان رئیس

تلکرافچی نفر غلام و قراش چهار نفر

بو جرد و رازان دوازده نفر

میرزا موسی خان سهند رئیس

تلکرافچی دو نفر نویسنده

غلام پنج نفر قراش شش نفر

طه و ند سه نفر

میرزا حسین باور رئیس غلام

نفر قراش نفر

خرم آباد ده نفر میرزا آقا

باور رئیس تلکرافچی سه نفر

غلام چهار نفر قراش دو نفر

مامورین سرتیپ میرزا علیخان

سرتیپ میرزا حبیب الله خان سرتیپ

باقر خان سهند محمد بیک

باور تلکرافچی دو نفر

خط اذربایجان و کلا

یکصد و هشت نفر

قزوین نه نفر محمد سهند

سرتیپ رئیس تلکرافچی شش نفر

غلام طرف رشک دو نفر



زنجانی سه نفر شافری  
 سرتیپ پسر تلکراچی نفر فرانس  
 رشید نفاط تابعه  
 بیست هفت نفر  
 رشید انزلی ده نفر  
 عبد الجواد میرزا سرهنگ رئیس  
 تلکراچی سه نفر نویسنده نفر  
 غلامان پنجنفر  
 سایر نفاط تابعه هفده نفر  
 منجیل شش نفر تلکراچی نفر  
 فرانس نفر غلام چهار نفر  
 دوسر سه نفر تلکراچی  
 نفر غلام دو نفر  
 لاهیجان چهار نفر  
 تلکراچی نفر غلام و فرانس سه نفر  
 خرم آباد تنکابن چهار نفر  
 تلکراچی نفر غلام و فرانس سه نفر  
 شهر تبریز بیست نفر  
 میرزا افضل الله خان مبتدئ السلطنه  
 میرزا فتحعلی خان سرهنگ تلکراچی  
 هشت نفر مفتی و محمد سه نفر  
 غلام دو نفر فرانس پنجنفر  
 ولایان عزیز چهل و نه نفر  
 مرند و جلفا چهار نفر  
 تلکراچی دو نفر غلام نفر فرانس نفر  
 خوی پنجنفر  
 تلکراچی دو نفر غلام دو نفر فرانس نفر  
 سلماس هشت نفر  
 عبد الجواد میرزا سرهنگ رئیس  
 نفر غلام و فرانس شش نفر  
 ارومیه پنجنفر حسین افشار

نویسنده نفر غلام و فرانس سه نفر  
 کوکانه و مراغه میاندا  
 یازده نفر تلکراچی سه نفر  
 غلام شش نفر فرانس دو نفر  
 ساوجبلاغ سه نفر  
 اسحق میرزا رئیس غلام نفر  
 فرانس نفر  
 میانج و سراب و پهن نه نفر  
 تلکراچی سه نفر غلام سه نفر  
 فرانس سه نفر  
 اردبیل چهار نفر  
 سید حسین خان رئیس غلام  
 دو نفر فرانس نفر  
 خطاخر اساز و مازندران  
 صد و هفده نفر  
 ایوانکیف خوار و وزیر کو  
 و دامغان یازده نفر  
 ایوانکیف سه نفر  
 تلکراچی نفر غلام دو نفر  
 خوار سه نفر  
 تلکراچی نفر غلام دو نفر  
 فیروزکوه دو نفر  
 تلکراچی نفر غلام نفر  
 دامغان سه نفر  
 تلکراچی نفر غلام دو نفر  
 سمنان شش نفر  
 حاجی بابا خان سرهنگ رئیس  
 تلکراچی نفر غلام نفر فرانس نفر  
 شاه و درویش و شاداب  
 دوازده نفر میرزا عبد الحی خان  
 سرهنگ رئیس تلکراچی نفر

غلام هفت نفر فرانس نفر  
 سبزواری و خراسان ده نفر  
 میرزا اسمعیل خان سرهنگ رئیس  
 تلکراچی سه نفر غلام چهار  
 نفر فرانس دو نفر  
 نیشابور چهار نفر  
 محمد علی میرزا رئیس غلام دو  
 نفر فرانس نفر  
 مشهد مقدس بیست نفر  
 علی اصغر خان سرتیپ پسر تلکراچی  
 سه نفر نویسنده دو نفر  
 غلام هفت نفر فرانس پنجنفر  
 قوچان و چاداران هشت نفر  
 میرزا شکر الله خان سرهنگ رئیس  
 تلکراچی نفر غلام پنجنفر فرانس نفر  
 بجنورد شش نفر  
 حسینقلی خان سرهنگ و رئیس  
 تلکراچی نفر غلام دو نفر فرانس نفر  
 سرخس پنجنفر  
 تلکراچی نفر غلامان چهار نفر  
 کلات سه نفر  
 تلکراچی نفر غلاما دو نفر  
 استرآباد و اوق قلعه  
 نه نفر مرتضی خان سرتیپ رئیس  
 تلکراچی دو نفر غلامان چهار  
 نفر فرانس دو نفر  
 مازندران از نابت  
 سار و بار فروش و بندر جن  
 و اشرف و مشهد کس بیست نفر  
 حبیب الله میرزا سرهنگ رئیس تلکراچی  
 پنجنفر غلام ده نفر فرانس هفت نفر



# فتر انطباعات دارالترجمه خاندان قاجاریه

جناب جلالتنا با اعتماد السلطنه منجز مخصوصه هائون و وزیر انطباعات دولت علیه و مدیر کل باغان سلطنتی و قنواند بوانی و احتساب دار الخلافه

میرزا علی محمد خان سرتیپ نایب کل وزارت انطباعات و غیره و غیره

## دارالترجمه مبارک دولتی

آقا میرزا محمد حسین ادیب ملقب بفرغی مدیر دارالترجمه ها و رئیس دارالطبائع دولتی و مترجم زبان فرانسه و عربی

## مترجمین فرنگی و غیره

میرزا رضا خان معروف بمسوریشاد سرتیپ و مترجم زبان فرانسه و انگلیسی غیره پروسی خان سرتیپ و معلم و مترجم زبان فرانسه و جغرافیه و اجودان مخصوص وزارت جلیله جنک بارون زمان سرتیپ مترجم زبان فرانسه میرزا افاد و روحان سرتیپ مترجم زبان فرانسه و روسی مأمور بخدمت ترجمان اداره سواره قزاق روسی میو او انسخه خان مترجم زبان فرانسه و انگلیسی میرزا ابکار مترجم زبان روسی

## ایرانیه و غیره

میرزا غیاث ادیب کاشانی مثنوی و مترجم زبان عربی میرزا علیخان سرتیپ مترجم الممالک عارف خان مثنوی و مترجم ترکی عثمانی آقا سید حسین شیرازی مترجم روزنامه ها هندوستان میرزا عبد الرسول مثنوی و مترجم روزنامه حیات ترکی عثمانی میرزا احمد خان قفقازیه مترجم زبان روسی میرزا سید عبد الله مترجم زبان روسی آقا میرزا محمد مثنوی آقا میرزا هدایت الله مثنوی میرزا عبد الحسین مثنوی

## فتر انطباعات و اداره روزنامه ها

آقا میرزا سید حسن مثنوی روزنامه ها و دارالطبائع میرزا محمد حسین ادیب ملقب بفرغی رئیس دارالطبائع و مدیر دارالترجمه مبارکه میرزا ابوترابخان سرتیپ و نقاشان مخصوص حضرت و لجه مأمور بخدمت اداره انطباعات

میرزا محمد رضا خوشنویس کلهر نویسنده روزنامه شرف میرزا محمد صادق شمس الکتاب نویسنده روزنامه ایران و اطلاع و سالنامه غیره میرزا ابوسف صاحب شرف باختمان شهر دار الخلافه میرزا حبیب الله اشباح خصوص طبع دارالطبائع دولتی ملا غلامحسین مذهبی دارالطبائع استاد محمد و استاد محمد اسمعیل صحافان دارالطبائع آقا کوهل کلبه کنگا و نماینده قرائت دارالطبائع صفحی بید بودجا میرزا عنایت ساغر افشان و کارگزارها بیست و شش نفر

## اخر با بجان

عمل روزنامه باختمانها از در با بجان در اداره جناب قاضی مستشار الملک بنیابنا بهر زاده عباس علی میرزا اداره روزنامه فرهنگ منطبعه اصغر میرزا محمود خان افشار مدیر و مثنوی روزنامه فرهنگ میرزا عبد الرحیم خوشنویس متخلص با فسر محمد روزنامه دارالتالیف کتاب منطباعه اشراف میرزا

بروزگار روزنامه ها و اخبار و غیره

میرزا محمد صادق نواده فایم مقام شیخ محمد میرزا میرزا طاهر خوشنویس کتاب آقا سید کاظم میرزا آریه باغ و عارف قنوان مبارک دولتی میرزا بزرگ آریه و غیره روزنامه ها و اخبار و غیره از احتساب سرتیپ دار الخلافه الباهره میرزا حاج میرزا و غیره روزنامه ها و اخبار و غیره



# اظهاره مهره آثار مبارک

برایست جناب سبط اعظم المملک وزیر حضورها بون

امیرالامراء العظام امیر سلیمان خان	میرزا ایسمان حافظ مهره آثارنا	محمد کریم بیگ حامل مهر مبارک
رئیس اجزای مهره آثار مبارک	مبارک مسنون در پوزان اعلیٰ	فرانشان سرکار دوفتر نایب فرولان
		افر قراولان چهار دوفر

## فهرست جناب عالی اعظم و وزارت تجاری

جناب عالی نایب اشرف مشیر الدوله وزیر عالی اعظم و وزیر تجارت کما مالک محروسه	عبدالله خان سرتیپ غلامان	مجلس حاجی میرزا حسینخان
مجالس اجراء وزارت جلایه	میرزا محمد حسین قوری نواب محمد حسین	نایب اول وزارت عدلیه و ولد مرحوم احمدخان عمید المملک
عدلیه اعظم که پنج مجلس منقسم میشود	نواب سیف الله میرزا میرزا ابوالقاسم	حسینقلی میرزا اولاد مرحوم عینقلی میرزا
اعضای اجراء مخصوص مجلس محترم	میرزا ابراهیمخان منشی میرزا محمد علی	رکن الدوله عبدالصمدخان و ولد
وزیر عدالت عظمی	مجلس حاجی محمد رضا حامی کلان خان	مرحوم طه ماسب میرزا امیرالدوله
عمده الامراء العظام حاجی محمد علی اعظم	میرزا محمد حسین منشی نواب میرزا محمود	میرزا محمد حسین عراقی منشی میرزا عبدالعزیز
نوابان در میرزا حاجی عباسقلی افغانا	منشی میرزا اعلیخان نواده مرحوم	منشی میرزا ابوطالب نایب منشی
حاجی میرزا محمد علیخان مسنون غلامخیز	عبدعلیمخان ابوداناشی میرزا سید	میرزا حسین نصرشاه
ولد میرزا اسدالله خان سرتیپ میرزا	منشی قزوینی میرزا بهاء الدین منشی	مجلس میرزا ابانفرخان
سید کاظم مسنون مدبر نظامات عامه	میرزا سید محمد علی منشی میرزا عبدالعزیز	نواب ضو و هم میرزا میرزا ابوسف منشی
که در کتابت پشت از ولا یا با بعضی برسد	نفرش میرزا اسدالله نایب منشی	میرزا ابانفرخان منشی میرزا محمود ثبات
میرزا ابراهیمخان نواده مرحوم وزیر نظام	میرزا اسرارخان ثبات التزامات	مجلس محمد رحیمخان برادر
نواب حسینقلی میرزا میرزا اسحاقخان	میرزا ابوالقاسم ثبات	مرحوم محمد یقینخان حاجب الدوله
برادر جناب سراج المملک میرزا اسمعیل	مجلس میرزا کاظمخان امین	حاجی میرزا زین العابدین دادغی
منشی نایب میرزا احمدخان مسنون	و مسنون در پوزان اعلیٰ	دبوانخان میرزا ابراهیم منشی
میرزا سید محمد علی میرزا محمد حسین منشی	نواب سلطان حسین میرزا میرزا اسمعیل	میرزا عبدالحمید ثبات
مجلس جناب میرزا شیخ صدک	منشی نایب برادر مرحوم ملک الکتاب	تامور وزیر میرزا مرتضی
دبوانخان و مسنون در پوزان اعلیٰ که	میرزا حسینخان مسنون میرزا محمد علی	عدلیه اعظم
اغلام مورطه و شرعیات بانجام مرحوم است	منشی نواده مرحوم زکیخان میرزا	عبدالله خان سرتیپ نوزباشی غلام
فتح الله حاسر نیکه و نظام دبوانخان	شیردلخان منشی میرزا جعفر محترم	سی نفر میرزا محمد و میرزا علی نایب فرانشان
مبارک که منصفه عمرای بعض سواره	میرزا احمد ثبات	مبارک فرانش سرکاری بیست نفر



# وزارت خارجه

جناب جلال‌النباشه قوام الدوله  
 اعضا و اجراء مجلس تدارک که در هر هفته در روز یکشنبه در محل مجلس تدارک  
 سلیمانخان رئیس مجلس ملک التجار مالک محرمه افانجه امین ارباب افانجه عبدالباقر ارباب حاجی  
 میرزا ابراهیم امین التجار کدو شایا ناظم التجار حاجی علی اکبر امین شایا حاجی محمد حسین کاشانی افانجه افانجه  
 اجراء مجلس تجار که هر دو روز در محل انجمن حاضر و مشغول خدمت هستند  
 سلیمانخان رئیس اسمعیل خاسرتیپ میرزا ابوسفحان میرزا اسد ابراهیم منشی میرزا افانجه میرزا محمد زور

# وزارت خارجه

جناب جلال‌النباشه قوام الدوله وزیر امور خارجه دولت علیه

جناب جلال‌النباشه قوام الدوله	خان منشی وزارت خارجه	جناب جلال‌النباشه قوام الدوله
رئیس کل اداره وزارت خارجه	اداره متعلقه سفارت روس	رئیس کل اداره وزارت خارجه
نایب وزیر خارجه	نامتبع الملک نایب اول وزارت خارجه	نایب وزیر خارجه
سعدا الدوله میرزا ابوالقاسم نایب اول	میرزا اسدالله خان منشی میرزا	سعدا الدوله میرزا ابوالقاسم نایب اول
وزارت خارجه مضاعف الملک میرزا	حنان منشی میرزا ابوالقاسم منشی	وزارت خارجه مضاعف الملک میرزا
نصرالله خان نایب اول وزارت خارجه	میرزا اسفندیار خان منشی میرزا احمد	نصرالله خان نایب اول وزارت خارجه
میرزا اعتبار سقایی خان سپهر نایب اول	اداره متعلقه سفارتها	میرزا اعتبار سقایی خان سپهر نایب اول
وزارت خارجه مأمور تجاره و با لیب	فرانسوا المارز و اطریژ و نازون	وزارت خارجه مأمور تجاره و با لیب
کتاب شکوه الادب ناصر محمدی و غیره	نامیرزا عبداللہ خان سرتیپ منشی	کتاب شکوه الادب ناصر محمدی و غیره
مغان الوزان میرزا محمد علیخان	وزارت خارجه میرزا احمدرضا منشی	مغان الوزان میرزا محمد علیخان
نایب سفارت خارجه میرزا احمدخان	میرزا محمود منشی میرزا احمد منشی	نایب سفارت خارجه میرزا احمدخان
سرتیپ نایب الوزان مهناذ سفیر	اداره متعلقه سفارت عثمان	سرتیپ نایب الوزان مهناذ سفیر
دولت قنات حاج میرزا علی اکبرخان	با محمد افای سرتیپ میرزا جعفرخان	دولت قنات حاج میرزا علی اکبرخان
نایب وزارت خارجه حسینعلی میرزا	میرزا اهادیخان منشی میرزا ابراهیم	نایب وزارت خارجه حسینعلی میرزا
نایب وزارت خارجه عبدالحمیدخان	منشی میرزا حمیدالله نویسنده	نایب وزارت خارجه عبدالحمیدخان
نایب سیم وزارت خارجه	اداره متعلقه سفارت انگلیز	نایب سیم وزارت خارجه
اداره تجاره و با لیب و فرامین	با اعتصام الملک میرزا احمد منشی	اداره تجاره و با لیب و فرامین
مبارکه و عهد نامجات و غیره	میرزا حسینعلی منشی میرزا اسدالله	مبارکه و عهد نامجات و غیره
بانامرتکار میرزا اشکرالله خان نا	میرزا حسینعلی منشی میرزا اسدالله	بانامرتکار میرزا اشکرالله خان نا
وزارت خارجه میرزا اسدالله	اداره محاکمات تجاری	وزارت خارجه میرزا اسدالله



بامیرزا جعفرخان صدیر کل میرزا  
 رفیعخان صدیر انطباعات و مذاکره  
 میرزا عبداللہ منشی سرشنہ دارنفر  
 مفرکتہ مذکرہ ہاد و نفر ثباز و  
 نویسنہ دارنفر  
**صاحب منصبان وزارت خارجه**  
 ثواب حاجی محمد حسین میرزا حاکم السلطنہ  
 امیر تومان حاجی میرزا ازما تاج مستشار  
 میرزا ابوالحسن نایب اول وزارت خارجه  
 میرزا احتشام نایب اول وزارت خارجه  
 حاجی میرزا عبداللہ خان کارکن دار  
 سابق بوشهر بندر عباس میرزا  
 عباسخان سرتیپ میرزا ابوالقاسم  
 خان نایب وزارت خارجه میرزا  
 مہدیخان سرتیپ مهندس میرزا  
 جوادخان کارکن وزارت خارجه شفا  
 استرآباد میرزا موسیٰ خان کار  
 کن وزارت خارجه سابق کلان میرزا  
 حسینخان سرہنگ کارکن وزارت خارجه  
 سابق ہمدان و ملا پروتویسرکان  
 و نہادند و بر وجود محمد قیخان  
 سرہنگ محمد حسین خان کرمانشہا  
**کارکنان ریاست اعلیٰ و قضا**  
**مأمورین و لایات**  
**افریزایان**  
 حاجی قزاق خان کارکن دار حاجی  
 محمد صادق خان سرتیپ نایب اول  
 قیخان سرتیپ مستشار حاجی  
 میرزا معصومخان نایب اول میرزا  
 اسمعیلخان نایب کارکن دار ہے  
 میرزا امجدخان سرہنگ کارکن دار ہے

میرزا حسینخان سرہنگ نایب کارکن دار  
 میرزا احتشام سرہنگ نایب کار  
 کن دار ہے میرزا سعیدخان نایب  
 کارکن دار ہے میرزا رضا خان سرہنگ  
 نایب کارکن دار ہے سنا طور خان سرہنگ  
 مترجم میرزا محمدخان سرہنگ  
 ناظم دفتر میرزا اہاشم میرزا  
 ابوالقاسم اجودان علیخان  
 اجودان میرزا اجواد اجودان  
**ادوی**  
 میرزا اہاشمخان سرہنگ کارکن دار  
 و سرپرست دار آمنہ و یهود  
**ادارہ تذکرہ افریزایان**  
 امین الوزارہ رئیس امنای تذکرہ  
 سرحدان میرزا اسمعیلخان  
 امین تذکرہ تہرہ میرزا احتشام  
 امین تذکرہ خوی میرزا احمدخان  
 امین تذکرہ خدا آفرین  
**کارکنان ریاست**  
**مشہد مقدس**  
 ناظم الملک نایب اول وزارت خارجه  
 کارکن دار میرزا اجمان بکیرخان  
 سرتیپ معاون کارکن دار ہے میرزا  
 حسینخان سرہنگ نایب کارکن دار ہے  
 میرزا اعلیخان منشی میرزا  
 ابراہیمخان امین تذکرہ  
**مجنور و قوچان**  
 میرزا محمد قیخان سرتیپ نایب دار  
 خارجه کارکن دار سرتیپ خان  
 امین تذکرہ مجنور میرزا فتح  
 خان امین تذکرہ قوچان

سرخس میرزا اعلیخان کارکن دار  
**درہ جز و کلات**  
 میرزا اسد اللہ خان کارکن دار  
**استرآباد**  
 میرزا علی اشرفخان سرتیپ کارکن دار  
**بندر جبر**  
 میرزا محمدخان اقبی سرحد دار  
 علی اکبرخان امین تذکرہ بندر جبر  
 وقایع نکار شکر اللہ خان نویسنہ  
**مازندران**  
 میرزا ابوالحسنخان کارکن دار میرزا  
 موسیٰ خان وقایع نکار میرزا علی  
 خان امین تذکرہ مشہد سر  
 میرزا فتح اللہ خان نایب نوؤز  
 خان مشہد ہادیخان نویسنہ  
**فارس**  
 حاجی عز الملک کارکن وزارت خارجه  
 میرزا رحیمخان نایب کارکن دار ہے  
**بوشهر**  
 نجفیخان فاجار کارکن وزارت خارجه  
 میرزا خان امین تذکرہ و منشی و  
 نایب کارکن دار ہے  
**بندر عباس**  
 میرزا اعلیخان کارکن دار  
**کیلان**  
 کارکن دار میرزا عبدالرشید نایب کارکن دار  
**ای ادارہ تذکرہ کیلان**  
 میرزا اجیب اللہ خان سرہنگ امین  
 تذکرہ میرزا امان اللہ سرشنہ دار  
**کرمانشاہ**  
 حاجی محمد صالح خان کارکن دار  
 نصر اللہ خان نایب کارکن دار ہے



علی اکبرخان سرحددار

کرمان

عبدالله خان کارکن از خارجه  
میرزا علیخان امین مذکر

کاشان

میرزا افضل الله خان کارکن از خان

اصفهان

محمدجعفرخان سرتیپ کارکن از خان  
عبدالرحیمخان ابودان نایب کارکن

کرمان

میرزا حبیب الله سرتیپ زردشینان  
ملا کینه و کلانزور پیش سفید  
زردشینان کرمان ویزد

سفره و قاضی و کارکن از این  
دولت علیه ایران در مالک خواجه  
ولایات دولت عثمانی

اسلامبول

جناب جلالآب امین الملک امیر  
سفیر کبیر میرزا اجوادخان شارژ در

سرتیپ اول و مستشار سفارت  
آنتون خان نایب اول او انترخان

جنرال قونسول میرزا اسدالله خان  
نایب دوم حاجی افانخان مترجم حاجی

محمدخان میونبار و قسبی مستشار  
حقوق سفارت رضاخان سرتیپ

مصر

حاجی میرزا نجفعلیخان جنرال قونسول  
خواجهنجان ترخان اول

فان

اعتماد الوزاره سرتیپ اول جنرال  
قونسول میرزا معصومخان

بیروت

حسن خان کارپرداز

جده

حاجی میرزا حسینخان کارپرداز

حکایه

میرزا اسحق خان کارپرداز

طرابزون

حاجی میرزا ارضه خان کارپرداز

شام

میرزا علی اکبرخان کارپرداز

ارض درومر

میرزا علی تقی خان کارپرداز

بایزید

میرزا محمدخان کارپرداز

اسکندریه

حاجی میرزا حبیب الله خان کارپرداز

ازمیر

او هاتون خان کارپرداز

طنطنه

سلیم عثمانی کارپرداز

حلب

میرزا عبد الله خان کارپرداز

عراق عرب

مشیر الوزاره جنرال قونسول

میرزا اظها سبقتی نایب حسن افند  
کابت ترکی حاجی میرزا ابوالقاسم

ترخان ترکی

بصره

حاجی محمد رضاخان کارپرداز

نجف شرف

کریم بیگ

خانقین محمد اسمعیل خان

سلیمانیه و کرکوک

عباس آقا کارپرداز

کاظمین نصر الله بیگ

مندیج میرزا ابوطالب

دیار بکر میرزا اسمعیل

مسیب احمد بیگ

عزاز علی بیگ

سموات حسین بیگ

بیت المقدس میرزا هادی

بعقوب بیگ یوسف خان

حله حاجی علی

قره باط شیرخان بیگ

انطاکیه موسی بیگ

دولت انگلیس

سفارت لندن و فرانسه

جناب جلال آقا نایب ناظم الدوله برتس

ملک خان وزیر مختار و ایل محضو

میگاپیل خان سرتیپ نایب اول

اسکندرخان سرتیپ نایب دوم

میرزا محمد علیخان منشی

هندوستان ممبئی و غیره

ممبئی

حاجی میرزا حسینخان جنرال قونسول

آقا عبد الحسین ملک التجار

حاجی محمد علی معتمد التجار

کلکتر رستمی قونسول

حیدرآباد دکن

ان محمد علی شوشری و بر قونسول

پیرما حاجی میرزا احمد و بر

قونسول



دولت روس  
سفارت پترزبورگ

جناب جلاکت نصاب میرزا محمود خان  
امیر تومان وزیر مختار و ایلی  
مخصوص میرزا رضا خان دالتون  
جنرال ابودان منشی مترجم  
تفلیس ساپر خاکی تفقاز  
معین الوزاره سر تپ جبر الیچودان  
میرزا محمد فریدار جبار خان  
و بر قونول ابروان میرزا بابا  
بنیک و بر قونول بادکوبه  
حاجی ترخان

میرزا سید محمد خان کار پرداز  
میرزا عنایت الله خان منشی  
میرزا بقی مترجم میر جعفر خان  
و بر قونول ترکی نوغور

نا طومر  
میرزا علی اکبر خان کار پرداز  
دولت فرانسه  
سفارت پاریس و غیره

جناب فحامت نصاب نظر آفا سرتپ  
وزیر مختار و ایلی مخصوص  
حاجی محمد خان نایب اول سفارت  
میوموز لیه حکیم سفارت  
میوکار و اسوقونول بردو  
فارسیدل

میومینیه  
هانیه میوادینه  
دولت المان  
سفارت برلین

جناب جلاکت نصاب میرزا رضا

امیر تومان وزیر مختار و ایلی  
مخصوص حاجی میرزا احسن خان  
سرتپ نایب اول

دولت اطریش  
سفارت وین

جناب فحامت نصاب نریمان خان  
وزیر مختار و ایلی مخصوص  
دولت جمهوره انازور  
بینکی دینیا

جناب حاجی معتمد الوزاره وزیر  
مختار و ایلی مخصوص میرزا  
محمود خان منشی و مترجم  
عبد العلیخان ابودان

سفر اول منجابه حیدر علی صاحب  
مقیم دیار و ولایات تبریز و غیره  
سفارت کولت انازور  
جناب آذوار سپینر پرات وزیر

مقیم دکتر طریز اصغر خان منشی مترجم  
سفارت کولت اطریش و مجاری  
جناب جلاکت نصاب جبرال یارون تپکل  
وزیر مختار و ایلی مخصوص میو

راکودسکی نایب سفارت شارژ دافر  
میرزا آفا خان منشی سفارت  
سفارت دولت المان  
جناب جلاکت نصاب یارون شندون

شوا بن بریک وزیر مختار و ایلی  
مخصوص میودن پور ناینس  
نایب سفارت دکتر فراند مترجم  
میودن بومباخ آنتشر لیونان

حاجی میرزا رضا خان منشی  
سفارت دولت انگلیس

جناب جلاکت نصاب سرهانز  
در و مند و ولف وزیر مختار  
و ایلی مخصوص مستر روپون

کانارانا نایب اول شارژ دافر  
مستر فریکس کارت ریت نایب دوم  
مستر سدکے چر چیل نایب دوم  
السنه شره مستر هانز کینر

و بر قونول مستر نول آنتشر  
مستر کسون حکیم سفارت  
مستر هانز نواریا محاسب خزانه  
مشهد مقدس

جنرال مکلیز جنرال قونول  
تبریز  
مسترا بت قونول جنرال  
رشت

کلندر استورت قونول  
بنای فارس  
کلندر روس جنرال قونول  
شیراز

حیدر علیخان وکیل سفارت  
کرمانشهان  
حاجی آفا حسنخان بھادر و کل  
اصفهان

مسترا آفا نور وکیل سفارت  
همدان  
آفا سید حسین وکیل سفارت  
استر ایای

محمد تقی آفا وکیل سفارت  
سفارت دولت ایتالیا  
جناب میو لکونت دونا تو  
شارژ دافر

سفارت

سفارت



سفارتی کونسل روس

جناب جلال القاب پرنسز القویکے  
 ژنرال ماژور وزیر مختار واپس  
 مخصوص میو پوجیو نایب اول  
 شارژ دافر میو غریغریوچ  
 مترجم اول میو فیلیف نایب  
 دوم میو اشچلکونف مترجم  
 دوم میو پوپر ایشہ سفارت  
 میرزا امجد بخش منشی اول  
 میرزا ابوالقاسم خان منشی دوم  
 خواجہ میکائیل ناچریاشی اراضہ  
 آقا قاسم ناچریاشی ملانان  
 مشہد مقدس  
 میو ولاصوف جزال قونول  
 تبریز  
 میو پطروف جزال قونول  
 استراپای  
 میو کاخانفسکے قونول  
 کیلان  
 میو یاخظوف قونول  
 درہ جزو کلات  
 اکارونف اکت  
 قوجانوف مجنوری  
 یچی بیک ظاہروف اکت

بار فرانس

آقا بوسف اکت  
 سفارتی کونسل عثمانی  
 جناب جلال القاب خلیل خالد  
 بیک سفیر کبیر علی احنا افند  
 مستشار سفارت کبرئے حسن  
 حنی بیک نایب اول سرکس  
 افندئے نایب دوم مہرزا  
 حسنخان شوکت منشی اول  
 سفارت کبرئے  
 تبریز  
 علی بیچت بیک باشر شہبند  
 کرمانشہان  
 رسول افندئے باشر شہبند  
 سندج کرمانشا  
 محمد ہباء بیک باشر شہبند  
 ساوجبلاغ  
 داعب بیک قونول  
 ہڈان  
 حاجی محمد سعید وکیل شہبند  
 شیراز  
 حاجی سعید براہیم ناظم التجار  
 شہبندر  
 بوشہر

میرزا حسین وکیل شہبند  
 ارومید  
 وکیل شہبند  
 سفارتی کونسل فرانسی  
 جناب جلال القاب میو دناو  
 وزیر مختار واپس مخصوص  
 میو پرورد پور نایب اول  
 شارژ دافر میو ادای  
 مترجم اول میو مالیرتوی  
 مترجم و شانسین میو  
 نیکولا قرخان  
 تبریز  
 میو امیل برتر جزال قونول  
 بوشہر  
 میو پیات و پیر قونول



ولایات محال و محرف سواد الزم الاثر باهر ظهر الکریم و اولاد الکریم و اولاد الکریم و اولاد الکریم  
ملکک آذربایجان

میرزا جعفر خان مسنونے میرزا علی اکبر مسنونے  
میرزا اسید مسنونے میرزا ابراهیم مسنونے میرزا محمد مسنونے  
سررشته داران

نواب مستطاب اشرف والا شاهنشاهزاده اعظم و انوار  
جاوید مهکد و لنگ علیته صاحب خیار ملک آذربایجان  
ادام الله اقباله العالی  
قوارح الاعضاء السلطنه

میرزا احمد سرشته دار کل میرزا رضای منشی باشی الیه  
میرزا اتقی سرشته دار میرزا احسن سرشته دار  
میرزا صادق سرشته دار میرزا علی سرشته دار  
میرزا خلیل سرشته دار

جناب جلالتمابا میر نظام کار کذا ر مملکت آذربایجان  
حکام ولایات

لشکر نوپس او سرشته دار از دفتر لشکر  
جناب فحامت نصاب شیر نظام میرزا اسید مرتضی  
لشکر نوپس میرزا علی اشرف لشکر نوپس میرزا اسید  
محمد مهاجر نوپس میرزا محمد علیخان مسنونے نظام  
میرزا حسین خان ناظم لشکر حاجی میرزا اکاظم  
مؤمن لشکر میرزا احمد لشکر نوپس میرزا علیخان  
لشکر نوپس میرزا اسید محمد علی لشکر نوپس  
میرزا احنجان میرزا الطف الله خان لشکر نوپس  
میرزا بهاء الدین لشکر نوپس میرزا امونی عامر نظام  
میرزا فاسنجان لشکر نوپس میرزا هدایت لشکر نوپس  
میرزا محمود خان لشکر نوپس

جناب فحامت نصاب بیکل الملك حاکم اردبیل و مشکن  
جناب فحامت نصاب محمد خان والی حاکم خوی و سلم  
نواب امامقلی میرزا حاکم مراغه جناب علیخان پیشخدمت  
خاصه حاکم اردبیل نواب سلطان عبدالمجید میرزا  
امیر آخو حاکم قره ابداغ نوایر از اب میرزا حاکم خلخا  
نواب محمد علی میرزا حاکم شغانی نواب نصره السلطنه  
حاکم دهنجورقان واسکو سیف الدین خان حکمران  
سنا و جیلدغ نواب محمد میرزا حاکم مرند هاشمخان  
پیشخدمت خاصه حاکم اردوق و انزاب مضطفی خان  
حاکم جانمرد و بدوسنان حیدر خان حاکم صاب قلعه  
لطیف علیخان سرتیب حاکم الان براغوش میر  
لطیف علیخان حاکم طالش قلیخان سرتیب حاکم گرگر  
محمد علیخان حاکم هسنورد محمد باقرخان سرتیب حاکم  
چهارا و میاق نور الدین میرزا حاکم بلوکات تله

سررشته داران دفتر و افواج  
حاجی میرزا اسمعیل سررشته دار میرزا شیخ سررشته دار  
میرزا علی سررشته دار میرزا هاشمخان سررشته دار  
میرزا اسکندر سررشته دار میرزا ابن العابدین  
سررشته دار کل میرزا علیخان سررشته دار  
میرزا عبد الله سررشته دار میرزا اهاد سررشته دار  
میرزا محمد علی سررشته دار میرزا ابراهیم سررشته دار  
میرزا اتقی سررشته دار میرزا اولی سررشته دار  
میرزا شریف سررشته دار میرزا اسمعیل سررشته دار  
میرزا علی سررشته دار میرزا اکاظم سررشته دار  
میرزا ابراهیم سررشته دار دفتر لشکر میرزا  
ابوالفاسنجان سررشته دار میرزا احسن سررشته دار

موقوفات عظام و اجزای دفتر خان  
جناب فحامت نصاب مستشار الملك پیشکار و الیه  
ملکک آذربایجان حاجی میرزا اسحق خان مسنونے  
میرزا اعظم مسنونے جناب امین دفتر معین دفتر  
میرزا خلیل مسنونے و یکلا دفتر میرزا رضا و زین قضا  
حاجی میرزا ابوسف مسنونے میرزا مهد علیخان اعتماد دفتر  
میرزا صادق خان پیشخدمت میرزا محمدخان منو سرکار  
میرزا رفیقخان معاون دفتر میرزا اسید مسنونے  
میرزا اسمعیل خان مسنونے میرزا ابراهیم مسنونے



میرزا امادق سررشته دار میرزا  
ابوالقاسم سررشته دار فوج تپه  
میرزا اسیدجواد سررشته دار  
میرزا فتح الله سررشته دار

### منشیان نظام

حاجی میرزا اهاشخان منشی باشه  
میرزا عبدالحکیم خان منشی باشه  
میرزا محمود خان منشی میرزا عبد  
خان منشی میرزا اسد حسن منشی  
نظام میرزا محمد علی منشی میرزا  
عبدالحکیم منشی میرزا احمد

### منشی قراقرم داعی امیر قومان سر تپه

نواب الانصره الدوله امیر قومان  
حاجی حسام الدوله امیر قومان  
تیمور پاشا خان امیر قومان  
آقاخان امیر قومان نواب  
عمریزا الله میرزا مؤمن نظام رئیس  
توپخانه صفرعلینخان سر تپه توپخانه  
جمشیدخان سر تپه بهلول پاشا  
خان سر تپه خسروخان نصر الدوله  
علینقیخان سر تپه فوج تخم فابو  
میرزا علیخان سر تپه فوج جدید  
افشار خسروخان سر تپه فوج  
هفتم افشار خانبا باخان جودا  
مخصوص سر تپه محمد باقرخان  
سر تپه فوج قهرمانیه فضلعلی  
خان نصره الملک میرزا علیخان  
سر تپه فوج اردبیل و مسکن  
میرزا فتح الله خان سر تپه توپخانه  
محمد تقیخان سر تپه توپخانه

حاجی میرزا حسینخان سر تپه اول  
قورخان صنادق خان سر تپه توپخانه  
عسکرخان سر تپه اسمعیل پاشا  
خان ماکوئی بیو خان سر تپه  
توپخانه فتح الله خان فوج ششم  
مراغه میرزا عبد الله خان  
سر تپه قورخانه میرزا صالح خان  
سر تپه محمد ولینخان سر تپه  
حاجی احمدخان سر تپه حاجی  
قلینخان سر تپه حاجی علیخان  
سر تپه لطفعلینخان سر تپه  
قلینخان سر تپه احمدخان سر تپه  
عبدینخان سر تپه قورخانه  
مرضیقلینخان سر تپه میرزا  
علینخان سر تپه خوی نوزده خان  
سر تپه سلیم خان سر تپه  
حیدرخان سر تپه باقرخان  
سر تپه پاشا خان سر تپه ماکوئی  
عنایت الله خان سر تپه محمدخان  
سر تپه نجفعلینخان سر تپه  
محمودخان سر تپه علاءالحکیم خان  
سر تپه اسدخان سر تپه  
یوسفخان سر تپه محمد علیخان  
سر تپه قراق تقیخان سر تپه  
عوز پکانچیان عزت الله خان  
سر تپه حاجی سیدعلینخان سر تپه  
حسینخان سر تپه توپخانه  
حیدرخان سر تپه رحیمخان سر تپه

### سرهنکان

حاجی فضلعلینخان میرزا یوسفخان  
سرهنک توپخانه ابوالقاسمخان

میرزا ذکریا العابدینخان اطریشی  
محمد باقرخان اطریشی رضاخان  
سرهنک فوج قهرمانیه محمدعلینخان  
سرهنک اطریشی رحمت الله خان  
شقایق علیقلینخان سرهنک  
فتحعلینخان سرهنک توپخانه  
حاجی میرزا فرح خان علی اشرفخان  
حسینخان سرهنک فوج دویم مشر  
علینخان سرهنک قورخانه جمیلخان  
ابوالحسنخان افشار میرزا  
فضل الله خان فرج خان میرزا  
تقیخان علیق خان فوج تخم فابو  
امیراصلانخان سرهنک فوج جدید  
مراغه عبدالحسینخان محمد  
حسینخان فرج الله خان  
حسینقلیخان حسینخان میرزا  
عشایرخان سرهنک اطریشی  
حسینقلینخان سرهنک جهادوله  
میرزا عبد الله خان علی اکبرخان  
محمدپخان سرهنک افشار حاجی  
ابراهیمخان سرهنک قورخانه  
لطفعلینخان سرهنک نظیر  
علیقلینخان علیخان مهدیخان  
میرزا حسنین سرهنک فوج اول  
خاصه اسخو خان سرهنک توپخانه  
اجزاء دیوانه مبارک  
و حکومت شهر تبریز  
اجزاء دیوانه  
نواب الانصره السلطنه رئیس  
دیوانه خان جناب میرزا الف صد  
دیوانه خان حاجی میرزا اسحق خان



مستوفی میرزا رفیع خان مستوفی میرزا رفیع خان مستوفی

میرزا علیخان مستشار علیخان میرزا محمد منتهی

میرزا اعتبار منتهی میرزا محمود خان منتهی میرزا مهدی

منشی میرزا حسن منتهی جعفر قلیخان پیشخدمت

ثامور اجرای احکامات حاجی میرزا محمد قلیخان نایب

اجود انباشته میرزا محمود خان میرزا ابوالقاسم مستوفی

جناب بیکریک حاجی میرزا مهدی کلانتر لطفعلیخان

نایب بیکریک حاجی افغان قلعه بیک حاجی میرزا کاظم

وکیل میرزا ابراهیمخان کلانتر میرزا عبداللہ خان

معین دیوان کدخدای محله و بجویہ حبیب اللہ خان امین

دیوان کدخدای محله محمد مہدی میرزا لطفعلیخان

کدخدای محله نوبت محمد قلیخان سر بنیہ اردوغہ

میرزا اسحاق خان کدخدای محله باغشہ میرزا موسیٰ خان

کدخدای محله شتر بان میرزا اجواد خان کدخدای

محله سرخاب محمد خان کدخدای محله امیر خیر کوچا

کدخدای محله خیابان میرزا علی اکبر کدخدای محله چارمنار

محمد قلیخان احتساب نشینی میرزا باقر منشی روز نامہ نگار

اجزاء و خدایان میرزا محمد منتهی مستطاب

مستوفیان

جناب میرزا شفیع مستوفی خاصہ میرزا رفیع خان مستوفی

نظار خانہ میرزا عبدالعظیم مستوفی میرزا محمد سواد

میرزا سلیمان ولد رفیع نگار میرزا صادق سررشنہ دار

مستوفیان

جناب میرزا السلطنہ میرزا نصر اللہ خان میرزا ابوالفتح

میرزا علیخان میرزا موسیٰ خان امین الکتاب میرزا افغان

میرزا الکتاب میرزا محمد علیخان میرزا علیخان حاجی

میرزا ابوالحسین خان میرزا ابوالفتح خان

اطباء

میرزا مرتضیٰ قلی اعتماد الاطباء میرزا محمد نظام الحکماء

میرزا زین العابدین معین الاطباء میرزا علی حکیم

میرزا محمود خان مشیر الحکماء میرزا عبداللہ سیف

الاطباء دکترو موسیٰ دکترا اسنادیہ

سند و خانہ میادیکہ

نواب نصر الدوله امیر قومان رئیس سند و خانہ

لطفعلیخان نایب میرزا اسید علیخان مستوفی

میرزا احمد خان نایب میرزا مهدی سررشنہ دار

میرزا اسید عزیز اللہ گریک براف میرزا آقا افشار

نظار خانہ

نواب مغرور میرزا فاطمہ میرزا ابراهیم سررشنہ دار

سید ابراهیم تجولدار

علم خلوت

نواب نصرہ السلطنہ پیشخدمت کلان میرزا نانا

پیشخدمت علی بخش میرزا نایب مترجم حضور

تجولدار صرف و جیب عباسقلی میرزا نادر افغانی محو

خان بابا خان نایب پیشخدمت میرزا علی خان

علی آبادی سلطان علیخان محصل محاسبات

حسینان میر مصطفیٰ آسدا اللہ خان ابدار باشہ

نابعلہ ابدار امیر میرزا لطفعلی قہوہ چی باشی باعلہ

قہوہ خانہ علم خدمت

مہدیخان فرانسہ میرزا مصطفیٰ خان میرزا احتیاج

الکلبور بدینخان نایب حسین نایب باسایر نایبان

باشی و ارباب مناصب میرزا نانا

امیر الامراء العظام حاجی صدیق اللہ امین افغانی

علی اکبر خان نایب میرزا محمد حسین خان نایب ایضا

میرزا اسید علیخان نایب ایضا عبدالمجید میرزا دارا

سر کشیکی باشی عباسقلیخان امین الوزارہ

غلام پیشخدمت میرزا محمد صادق خان اجود انباشتہ

حسین پاشا خان قولی آفاہی باشی جناب میرزا

ابوالقاسم ملا باشی غلام حسین میرزا صدر

الشعراء رضا خان تفنگدار باشی میرزا یحییٰ

منجم باشی میرزا احمد منجم منوچہر خان عکاشی



میرزا سلیمان خان رکن الملک منشی نایب  
 نایب الحکومت اصفهان محمد اسمعیل خان میرزا  
 جناب سراج الملک منوچہ پیشکار کریمخان  
 میرزا رئیس کل سوارہ فتح وغیرہ میرزا  
 نصر اللہ خان مستوفی سرکار میرزا جعفر  
 منوچہ مخصوص علیخان سرتیب توپخانہ  
 و رئیس مدرسہ بھابھونے میرزا حسینخان  
 دکن حکیمناشہ سرتیب سیم میرزا موسیٰ خان  
 ناظم الاطباء

### اجزاء و فرخانہ

جناب فحامت نصاب مشیر الملک منوچہ  
 و رئیس فرخانہ میرزا حسینخان سرشنوار  
 میرزا محمد حسن مستوفی میرزا علی مستوفی  
 میرزا زین العابدین مستوفی وغیرہ وغیرہ

### ادارہ النشاء

میرزا رضا خان بنان الملک مدبر رسائل  
 میرزا حسینعلیخان منشی مخصوص و تجویز دار  
 میرزا اسمعیل خان منشی میرزا زین العابدین  
 منشی میرزا تقیخان منشی میرزا حبیب  
 منشی وغیرہ وغیرہ

میرزا قاسم مستوفی  
 میرزا قاسم مستوفی  
 میرزا قاسم مستوفی

### افواج ثلثہ اصفہان

فوج جلالت بستیہ توابع الاجلال اللہ  
 فوج چھانچاہ بستیہ سهام السلطنہ بھنگہ  
 میرزا عبدالحسینخان فوج فرہنگ بستیہ کلی حلیہ  
 مصطفی قلیخان

### خراسان و سیستان

توابع الارکن الدولہ والی مملکت خراسان  
 و سیستان توابعین الدولہ نایب الامالہ  
 جناب جلالت نصاب مؤمن السلطنہ وزیر مملکت  
 خراسان

محمد خان نایب جودان مہدیخان نایب جودان  
 نصر اللہ خان نایب جودان بقیقخان غلام پست محمد

### خواجہ سرایان

آغا مبارک آغا باشی حنغان خواجہ آغاسید محمد  
 علیخان خواجہ آغا حسن خواجہ محمد خان نصیر خواجہ  
**اصطبلک** کالکتر خان شترخانہ و فاطمہ خانہ  
 امیرزادہ سلطان عبدالمجید میرزا امیر آخور  
 حبیب اللہ خان صاحب جمع شترخانہ و فاطمہ خانہ  
 نصر اللہ میرزا نایب اصطلک میرزا بابا شرف اصطلک  
 میرزا ابوالقاسم مشرف فاطمہ خانہ عباس افای نایب  
 میرزا بابا بیک نایب حاجی محسن بیک صاحب جمع  
 ایلی میرزا افتاح کالسیکی نایب

### علم کتاب

محمد قلیخان شاطر نایب و علمیات کلبعلیخان  
 میرشکار و پیشکار حیان

### مستکارہ توابع الاغضاض

امیر الامراء العظام حاجی صدق الدولہ پیشکار  
 و رئیس دربخانہ میرزا محمد ادیب ملا نایب میرزا  
 علی حکیمناشہ میرزا جعفر خان منوچہ مہدیخان  
 میرزا آخور ولد شاہزادہ دارا میرزا مصطفی خان  
 پست محمد منشاہ میرزا علی رضا منوچہ عباس قلیخان  
 منشی میرزا علیخان منشی میرزا محمود منشی  
 میرزا عباس قلی سرشنوار علیخان شاطر نایب  
 فتحعلیخان نندکار نایب

### اصفہان

ومضافات و توابع

توابع سینطا با شرف والاشاہنشاہزادہ معظم  
 ظل السلطان صاحب اختیار اصفہان و مضافات  
 ادام اللہ اقبالہ العالی

### اجزاء حکومت



### امراء و حکام معتبر

ولایات و محال جز خراسان و سینان

نواب امیرزاده علیبن میرزا حکمران سنوار نواب  
نبرالدوله سلطان حسین میرزا حاکم نیشابور  
امیرالامراء العظام امیر حسینخان شیخالدوله ایلخان  
زعفرانلو و حکمران قوچان امیرالامراء العظام  
یارمحمدخان سحام الدوله امیرتومان ایلخان تشارلو  
و حکمران بجنورد امیرالامراء العظام میرعلیخان ختمه  
الملک امیرتومان حکمران قاپنات و سینان  
امیرالامراء العظام حاجی محمدباقرخان عمادالملک  
امیرتومان وکیل طبرک

### فارس

نواب والا احتشام الدوله امیرتومان فرما نقرمان  
مملکت فارس نصیرالملک پیشکار مملکت فارس  
حاجی هاشمخان امیردوالتخانه قوام الملک ناظم  
ایلات خمره و لار و سبکده و غیره

### بلوچستان

جناب محمدحسینخان سعدالملک حکمران بندر انار  
نواب والا فرما نقرمان امیرتومان والی مملکت کرمان  
و بلوچستان نواب حشمه السلطنه خدیجه میرزا  
نایب الایالت کرمان و حکمران و ناظم و فرما شیر  
و غیره میرزا آقا منوچهر پیشکار مملکت کرمان  
نواب والا امیرخان سردار امیرتومان والی و  
حکمران استرآباد و کرکان و ترکمان

نداده صورت حکومت را اجزاء اسماع

### کلیان و طوالش

نواب والا حشام السلطنه امیرتومان والی ایالت  
کیلان و طوالش جناب فخرت نصاب حاجی میرزا

علیبنی مشیر لشکر وزیر کیلان میرزا علیخان

منوچهر و رئیس دوالتخانه

### عربستان

از قرار سنه ما ضیبه

جناب جلالت نصاب نظام السلطنه والی  
عربستان دارالایرتبه و امتیاز امیرتومان  
میرزا محمدعلی تفرشی پیشکار عربستان  
رضاقلیخان رئیس عدلیه

### کرمانشاهان

جناب جلالت نصاب حشام الملک امیرتومان  
والی ایالت کرمانشاهان و سرحددار  
عراقین پیشکار

### کردستان

امیرالامراء العظام نظام الدوله امیرتومان  
والی ایالت کردستان مشیردیوان پیشکار  
کردستان میرزا محسن رئیس دوالتخانه

### لورستان و بروجرد

عمده الامراء العظام آقا رضاخان ناظم خلوت  
والی لورستان و بروجرد میرزا کریمخان  
نایب الحکومه بروجرد پیشکار

### مازندران

جناب جلالت نصاب حاجی شهاب الملک  
امیرتومان والی مازندران میرزا فرج الله  
خان پیشکار محمد اسمعیلخان قاجار  
رئیس دوالتخانه

### سیستان

جناب جلالت نصاب آقا ابوالملک والی سیستان  
میرزا تقیخان منوچهر نایب الحکومه بروجرد

### ملا بر و قیسرکان و نهاوند

از قرار سنه ما ضیبه

نواب والا سیف الدوله والی ولایات ثلثه



کلیایکان و خوانسار  
جناب جلالت نصاب حکیم الممالک حکمران  
کلیایکان و خوانسار

**کروس**

در تحت حکومت جناب جلالناب امیر نظام  
کارگذار مملکت اذربایجان علی رضاخان  
سرتیپ حکمران کروس میرزا لطف الله پیشکار

**محلان**

محمد جعفر خان حاکم

**خرقانین**

حکومت امیرالامراء العظام حسنخان ابودانیا  
کل امیر تومان

**کنکار**

حکومت امیرالامراء العظام سار اصلان امیرتومان

**اسدابان**

حکومت خانینا خان سرتیپ امیرالامراء  
العظام سلیمانخان صاحب اختیار امیرتومان

**نظری**

در جزو حکومت نوابان مؤیدالدوله و حاجی حنا  
السلطنه میرزا تقی نایب الحکومه نظری

**جوشقان**

حکومت کاشکان نواب معززالدوله

**ظالفتان**

در جزو حکومت جناب مستطاب امیرالسلطان اعظم  
قرخ افای نایب الحکومه

**ظارهر**

در جزو حکومت جناب مستطاب امیرالسلطان اعظم  
امیرزاده محمد حسین میرزا حکمران اعظم

**خوار**

در جزو حکومت جناب مستطاب امیرالسلطان اعظم  
امیرزاده ابوتوابع میرزا حکمران خوار اعظم

ملا بر تویرکان و هاروند حسینخان قاجار  
نایب الحکومه هاروند پیشکار  
شفیعخان و رئیس دیوانخانه

**کاشان**

جناب جلالناب اعضادالدوله نصراللهخان  
بیکه نایب الحکومه میرزا رضا پیشکار

**همدان**

نواب و الاعضادالدوله حکمران ولایت همدان  
میرزا احمد شریف الملک پیشکار همدان

**قم**

جناب قائم نصاب سیمدار حکمران ولایت قم  
ساوه و زرنده و شاهسوی بغدادی

حکومت جناب جلالت نصاب امیر خنور وزیر  
بقایا نایب الحکومه ساوه نایب الحکومه زرنده

**ولایات حسنیه**

امیرالامراء العظام احتشام السلطنه حاجی  
محمودخان قوللر آقاسی باشی پیشکار

**قزوین**

محمد باقرخان سعد السلطنه سرتیپ اول حکمران  
ولایت قزوین

**عراق**

نواب و الا حاجی بهاءالدوله امیرتومان  
حکمران عراق و مضافات پیشکار

**شاهرورد و بسطام**

از قرار سنه ما ضمه

نواب و الاجهان نوز میرزا امیرتومان حکمران  
شاهرورد و بسطام میرزا عبد الغفار پیشکار

**سمنان و دامغان**

جناب جلالت نصاب اعضاد الملک حکمران  
سمنان و دامغان پیشکار



# ممالک خارجیہ

## ارمنیہ

### دولت استرپہ و بچارنا

و بعضی ہم کا تو لیک ہسند پای تخت برلن

### دولت ساکن

شاہ آلب فروریہ اگوست سنش شصت و یکا  
پای تخت دیرزد مذہب ولنی پرولشا و فدا کا تو لیک

### وہرمتبرغ

شاہ شارل اول فروریہ اگوست سنش شصت و یکا

سال پای تخت استوت کارت مذہب ولنی

پرولستان و قدیری کا تو لیک

### دولت انگلستان و ارنلند و اسکاٹلینڈ

پادشاہ ملکہ ویکتوریا الکانڈین سنش شصت و یکا

سال ولیم ہد پرنس آلبرت ملقب ہر پرنس وگا

سنش چھل و ہشت سال وزیر اعظم لورڈ سالز بوری

پای تخت لندن جمعیت تمام این مملکت از انکلیر

وارلند و اسکاٹلند از قرار سنہ ماضیہ شصت و یکا

ہفت کرد و سپصد ہزار نفر و جمعیت تمام ممالک

منصر فی انکلیر از ہندوستان و غیرہ چھار صد

ہفتاد و شش کروڑ مذہب ولنی پرولشا

و مذہب ملکت ارنلند کا تو لیک فرما ہنر ما ہندو

### دولت ایتالیا

پادشاہ ویمبر اول سنش چھل و چھ سال ولیم ہد

و یکتوریا اما تو لپرنس نابل سنش بیست سال وزیر

اعظم مینیو کرسی مذہب کا تو لیک جمعیت

از قرار سنوات سابقہ پنجاہ و چھار کروڑ و

### دولت بلژیک

پادشاہ لوئولڈ دوم سنش پنجاہ و چھ سال پای

بروسل جمعیت تقریباً ۴ کروڑ و سپصد و سی

### دولت پرتوغال

شاہ ہزار نفر مذہب ولنی کا تو لیک

امپراطور فرانسوا شارل ژوزف در سنہ ۱۸۰۴ ہجری

متولد شد ولیم ہد فرانسوا فریٹا ندشارل لوئی

ژوزف ہار ہیڈ ہم مادام امبرسمہ سپی متولد شد

پای تخت ولنی صد اعظم وزیر پرول خارجیہ کت کا تو لیک

مذہب ولنی کا تو لیک پرولستان دار جمعیت تقریباً

### دولت اسپانیا

پادشاہ آلفنس سیزدہم در ہندقم ماہ ۱۸۰۸ ہجری

متولد شد وزیر اعظم وزیر امور خارجہ ساگاسا

مذہب ولنی کا تو لیک جمعیت تقریباً سی کروڑ

و سپصد سی بیس ہزار نفر پای تخت مادرید

### دولت معتبرہ المان

جمعیت کلینڈ از قرار سنہ ماضیہ ہشتاد و چھار کروڑ

مذہب ولنی پرولستان و بعضی کا تو لیک ہسند

### اقلامیہ

فرمانفرما فروریہ یکلووم لوی سنش شصت و یکا

شمیر ولیم ہد فروریہ یکلووم لوی لئولڈ اگوست

سنش سی ویکال پای تخت کارلر ہر مذہب ولنی

### پایس

سلطنت در کفال پرنس اتن لوئید پلداست

پای تخت مونیخ مذہب کا تو لیک

### پروس

امپراطور المان و پادشاہ پروس فروریہ یکلووم

در بیست و ہفتم ژانویہ ۱۸۰۷ میلاد متولد شد

و در شانزدہم ژون ۱۸۱۱ میلادی مطابقت اول

سنہ ۱۸۰۵ ہجری بر سر امپراطور المان و پادشاہ

پروس جلوس نمود ولیم ہد پرنس فروریہ یکلووم

در ششم ماہ ۱۸۱۲ میلاد شد سنش ہفتاد

وزیر اعظم پرنس ہنرک مذہب ولنی پرولستان







# اسیانا

## دولت چین

امپراطور گوانگ سو سنش هجده سال وزیر اعظم شاهزاده تون پای تخت یکن مذهب بود بود امده هسکند مسلمان وغيره هم دارد جمعیت کلیه از فراسوات ما ضیبه هسکند و سنه هفت کرد جمعیت رعیت هسکند و کرد و چهار صد و چهل و شش هزار نفر جمعیت که زیر حایت هسکند پنجاه و هفت کرد

سی و هفت سال ولیعهد بو شتی حیت وزیر دربار و رئیس زراعت ابرو بی پای تخت بود مذهب بود امده جمعیت تقریباً هسکند و شش کرد و صد و دوهزار نفر

## دولت سیام

پادشاه سامیج فرایار امده در ماهها کولان کن در سنه ۱۸۵۸ میلادی متولد شده پای تخت بان گل و وزیر امور خارجه کرم لوانک دوانک مذهب بود امده جمعیت تقریباً دوازده کرد و سیصد هزار نفر

## دولت ژاپن

(میکادو) یعنی امپراطور مؤش حیت سنش

# افریقا

## ایالت تونس

والی سید علی بیگ وزیر اول سیدی الغریز پای تخت تونس جمعیت چهار کرد

## دولت حبشنان

امپراطور که نگوس مینامند امش ژان پای تخت گذار جمعیت دوازده کرد مذهب ولتی کاتولیک مسلمان وغيره هم دارد

## دولت زنگبار

سلطان سید خلیفه پای تخت بندر زنگبار جمعیت جزیره زنگبار یکصد هزار نفر اما تمام جمعیت آن ملک مشخص نیست مذهب مسلمان

جمعیت قره بدجی هسکند که اکثر شیوا و باقی عرب اند

## جزیره های آکاسکار

پادشاه ملکه و اناوال مانتر اکا سیم در سنه ۱۸۵۸ متولد شده جمعیت پنج کرد پای تخت ناماناو

## دولت مراکش

سلطان مولی حن پای تخت طنجه جمعیت تقریباً دوازده کرد مذهب مسلمان در ایالت مصر که جزو سلطنت عثمانی است خدیو توفیق پاشا صدراعظم باض پاشا پای تخت قاهره مذهب اسلام سنی جمعیت تمام مصر تقریباً سی و شش کرد

# امریکا

## جمهوری مکزیک

رئیس جمهور اسمش پرفیر بود باز پای تخت مکسیکو مذهب کاتولیک جمعیت هجده کرد و دویست و هفتاد و شش هزار نفر

## نیکی دنیای مکزیک

## نیکی دنیای شمالی

## جمهوری آتازون

رئیس جمهور ژنرال هارینو پای تخت واشینگتن مذهب اغلب پروتستان وغيره جمعیت هفتاد و هفت هزار نفر



جمعیت کل تقریباً بیچ کر دو صد ہزار نفر

**جمہور کے سان سالوادر**

رئیس جمہور ڈنزال مندس پای تخت سان سالوادر

جمعیت چھ لاکھ ہزار نفر

**جمہور کے کوسٹاریکا**

رئیس جمہور ڈنزال سٹو پای تخت سا روزه

جمعیت بیس پینچھ لاکھ ہزار نفر

**جمہور کے گوانٹالا**

رئیس جمہور ڈنزال باریللاس پای تخت گوانٹالا

جمعیت ستر کروڑ و صد ہزار نفر مذہب کاتولیک

**جمہور کے نیکاراگوا**

رئیس جمہور کلنل اواربیتو کارازو پای تخت نیکاراگوا

**جمہور کے ہونڈوراس**

رئیس جمہور سوتو پای تخت کوما یابکا

**پنکی دنیا کی جنوبی**

**جمہوری آرژانتین**

رئیس جمہور ڈنزال سلن پای تخت بوئنوس آیرس

جمعیت دو کروڑ و سب صد ہزار نفر

**جمہور کے اکیواٹر**

رئیس جمہور ڈنزال مانیو جمعیت دو کروڑ و چھ

ہزار و سب صد و ہفتا و پندرہ پای تخت کونینو

**جمہور کے اوڈاکہ**

رئیس جمہور ماکیمو تارلس پای تخت نیو یورک

جمعیت چھ لاکھ ہزار نفر

**برزیل**

امپراطور پدرو دوم در شہ ۱۸۲۳ مسیحی متولد شد

پای تخت ریو ڈی جانیرو جمعیت بیس کروڑ و صد

ہشت لاکھ ہزار نفر

**جمہور کے بولیویا**

رئیس جمہور پامکو پای تخت چوکی سنا کا جمعیت

چھ لاکھ ہزار

**جمہور کے پاراگوئے**

رئیس جمہور اسکار پای تخت اسسیون

جمعیت از قریب سوات ماضیہ دو کروڑ و پندرہ

**جمہور کے پرو**

رئیس جمہور ڈنزال کاسیرس پای تخت لیما

جمعیت پنج کروڑ مذہب کاتولیک

**جمہور کے شیلے**

از قریب سوات ماضیہ رئیس جمہور ڈنزال بالما سدا

پای تخت سان تیا کو جمعیت چھ لاکھ ہزار

**جمہور کے دولت متحدہ کوئیبی**

رئیس جمہور نوٹز پای تخت کنگ نا جمعیت کل

دولت متحدہ کوئیبی دوازہ کروڑ

**جمہور کے ونیزویلا**

رئیس جمہور ڈنزال گوسٹا بلانک پای تخت کواکاس

س

**جزیرہ سانڈویچ**

پادشاہ کالا کوا اولد ریسہ مسیحی متولد شد

پای تخت انولولو

**جمہور کے ڈینی کن**

رئیس جمہور اولیورس ہرو پای تخت سن ویک

جمعیت شانزدہ لاکھ ہزار نفر

**جزیرہ ہائلینے**

رئیس جمہور سالومن پای تخت پرت پرتس

جمعیت ہشت لاکھ ہزار نفر



هو الله  
شعنا

كتاب المشرق  
الاقا و ارضنا  
جلالنا عننا السلطنة  
و نواظنا و ارا الحمد  
ها بوننا و انا  
او د سلك

قوله  
هو الله  
شعنا



